Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

DET NORDSLESVIGSKE SPØRGSMAAL

1864–1879

AKTSTYKKER OG BREVE TIL BELYSNING AF
DEN DANSKE REGERINGS POLITIK

PAA UDENRIGSMINISTERIETS FORANSTALTNING
UDGIVET AF
AAGE FRIIS

II. BIND

FRA 1. APRIL 1868 TIL 31. DECEMBER 1870

KØBENHAVN
HENRIK KOPPELS FORLAG
1925

DET NORDSLESVIGSKE SPØRGSMAAL

1864–1879

AKTSTYKKER OG BREVE TIL BELYSNING AF DEN DANSKE REGERINGS POLITIK

PAA UDENRIGSMINISTERIETS FORANSTALTNING

UDGIVET AF

AAGE FRIIS

II. BIND

FRA 1. APRIL 1868 TIL 31. DECEMBER 1870

KØBENHAVN
HENRIK KOPPELS FORLAG
1925

FORORD

DETTE andet Bind »Aktstykker og Breve til Belysning af den danske Regerings Politik i det nordslesvigske Spørgsmaal 1864—79« indeholder en Fortsættelse af den i 1. Bind trykte Samling af Akter og Breve fra danske Arkiver for Tiden fra 1. April 1868 til 31. December 1870.

Det indeholder de danske Akter i samme Omfang som for den foregaaende Periodes Vedkommende. I et følgende Bind vil blive trykt de Uddrag af de danske Statsraadsprotokoller for Tiden 1864—79, der er blevet stillet til Raadighed og benyttet i de af mig udgivne Bøger om det nordslesvigske Spørgsmaals Historie. Med Hensyn til Indhold og Udgivelsesprincipper henvises til Forordet til det i Aaret 1921 udgivne 1. Bind.

I Forordene til 1. Bind af denne Aktsamling, til den samtidig udgivne »Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark« I, og til den i April 1923 udgivne Bog »Danmark ved Krigsudbrudet Juli—August 1870« gjorde jeg Rede for de af mig benyttede danske og udenlandske Kilder. Jeg maatte dèr meddele, at den tyske Regering havde nægtet mig Adgang til de i tyske Arkiver bevarede Akter vedrørende det nordslesvigske Spørgsmaal, men tillige, at det tyske Gesandtskab i København i Skrivelse af 20. Januar 1921 havde meddelt mig, at den tyske Regering vilde udgive en omfattende Fremstilling af Pragfredens Artikel V's Historie paa Grundlag af de preussiske og tyske Akter, og at dette Skrift vilde foreligge trykt i Løbet af Februar 1921, saaledes at jeg kunde benytte det ved Udarbejdelsen af mit Værk.

Nu i Januar 1925 er fremkommet det saaledes bebudede Værk: »Bismarck und die nordschleswigsche Frage 1864—1879. Die diplomatischen Akten des Auswärtigen Amtes zur Geschichte des Artikel V des Prager Friedens. Im Auftrage des Auswärtigen Amtes herausgegeben von Walter Platzhoff, Kurt Rheindorf, Johannes Tiedje. Mit einer historischen Einleitung von Walter Platzhoff, 1925.«

Dette Værk svarer ingenlunde til, hvad der i den nævnte Skrivelse blev stillet i Udsigt. Det indeholder kun et stærkt begrænset Udvalg af en Del af det tyske Udenrigsministeriums Akter — de diplomatiske — og ingen præcis Angivelse af, hvorvidt Huller i Aktpublikationen paa Steder, hvor saadanne, bl. a. under Hensyn til den danske Publikation, ikke vel kunde ventes, beror paa, at det tyske Udenrigsministeriums Arkiv overhovedet intet indeholder (jævnfør bl. a. den danske Aktstykkesamling I, 816 f. med de tyske Akter S. 283 f. og Indledningen dertil S. 38). Værket bringer ingen »omfattende Fremstilling af Pragfredens Artikel V's Historie«, men en af Professor Platzhoff affattet »Indledning«, der kun giver en kort Oversigt, som systematisk forbigaar det siden Efteraaret 1921 udgivne danske Aktmateriale, til hvilket der heller ikke ved Publikationen af de tyske Akter, hverken direkte eller indirekte, er taget Hensyn. Under Behandlingen af Tiden 1864—66 er der ligesaalidt taget Hensyn til N. Neergaards grundlæggende Værk »Under Junigrundloven«. I sin Indledning har Hr. Professor Platzhoff, hvor det drejer sig om at fastslaa og bedømme den *danske* Regerings Handlinger og Motiver, alene benyttet de *tyske* og *franske* Københavnergesandters Referater med Forbigaaelse af de trykte danske Regeringsakter. Paa et Hovedpunkt — Forhandlingerne i Foraaret 1868 — undlader han overhovedet at nævne, bekræftende eller afvisende, en diplomatisk Aktion af Bismarck, der er Genstand for udførlig Omtale i flere danske Akter og er af største Betydning for Forstaaelsen saavel af den danske som af den preussiske Politik.

Den Fremgangsmaade, der saaledes er anvendt ved Udgivelsen af den tyske Aktsamling, er imidlertid blevet mødt med skarp Indsigelse af *tyske* Historikere. Offentlig har Professoren i slesvig-holstensk Historie ved Universitetet i Kiel, Dr. Otto Scheel, øjeblikkelig erklæret det af det tyske Udenrigsministerium foranledigede Værk for ufyldestgørende, Professor Platzhoffs »Indledning« for videnskabelig uforsvarlig og krævet en ny, virkelig udtømmende og videnskabelig Behandling fra tysk Side. (Se »Kieler Zeitung« 13. Februar 1925 Nr. 74 og 1. Marts 1925 Nr. 101, samt »Schleswig-Hosteinische Landeszeitung« 25. Februar 1925 Nr. 47.)

Ved Udgivelsen af dette 2. Bind af den danske Aktstykkesamling har jeg derfor ment at kunne indskrænke mig til en Henvisning til denne uforbeholdne Indsigelse fra den mest kompetente tyske Side, der formentlig vil blive efterfulgt af mere indgaaende Vur-

dering af den tyske Aktpublikation og forhaabentlig ogsaa af en ganske nødvendig, supplerende tysk Publikation.

De til Dels meget vigtige nye Oplysninger, som det tyske Værk bringer vedrørende Perioden indtil 31. Marts 1868, vil blive indarbejdet i den tyske Oversættelse af min Fremstillings 1. Bind, der foreligger færdig i Manuskript, men hvis Udgivelse nu vil blive udskudt. Det tyske Værks andre til Dels ogsaa meget oplysende Akter for Tiden fra 1. April 1868 til December 1880 vil jeg benytte ved Fortsættelsen af mine Arbejder, medens jeg iøvrigt forbeholder mig en samlet kritisk Behandling af den paa Foranledning af det tyske Udenrigsministerium udgivne Publikation.

Af nærværende 2. Bind forelaa, da »Bismarck und die nordschleswigsche Frage« udkom, Ark 1—43 rentrykt, hvorfor der kun et Par Steder i Bindets sidste Ark har kunnet tages Hensyn til det tyske Værk.

Da Hensigten med min Aktpublikation og Fremstilling er: uden Forbehold af nogen Art og med Benyttelse af alt tilgængeligt Materiale at give en udtømmende og alsidig Fremstilling af de Spørgsmaal, der knytter sig til Pragfredens Artikel V, vil selvfølgelig den sene Fremkomst af de tyske Akter udskyde Fuldendelsen af mine Arbejder.

Jeg har nu opnaaet Tilladelse til at benytte Akterne i det engelske Udenrigsministeriums Arkiv i London og i de russiske Statsarkiver i Moskva. Undersøgelserne dèr vil snarest mulig blive iværksat.

København, 24. April 1925.

AAGE FRIIS.

INDHOLD:

AKTER OG BREVE FRA DANSKE ARKIVER

1. APRIL 1868—31. DECEMBER 1870

443. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 1. April 1868.

Kjære Vedel! Af Frygt for at glemme et Spørgsmaal, som jeg har villet gjøre Dem, tilskriver jeg Dem disse Linier. Lehmann kom nemlig forleden Dag og spurgte mig, om der vilde være Noget til Hinder for at han oppe hos Liebe gjennemlæste Statsraadsforhandlingerne for Marts 1848, forpligtede sig til ikke at tage nogen Afskrift eller notere Noget, men efter de mangfoldige Oplysninger, der fra forskjellig Side vare fremkomne i den senere Tid, havde ogsaa han forsaavidt jeg forstod efter Conference med Krieger givet en historisk Skildring af denne Tids Tildragelser[1]) og han ønskede nu kun for at være sikker paa sin Hukommelses Correcthed at gjennemgaae de 8 Dage efter Martsministeriets Dannelse i Statsraadsprotocollen. Jeg svarede ham at det var en Regel som idetmindste samvittighedsfuldt var bleven fulgt i min Tid, at Ingen havde faaet Tilladelse til at gjennemsee Statsraadsprotocollerne selv ikke Ministrene uden i Statsraadet eller i Ministerconference, ligesom gjentagne Forsøg paa at kunne erholde bemeldte Protocoller udlaant eller udsendte til Bernstorff[2]) vare blevne forhindrede eller nægtede Fyldest, og at det derfor vilde være mig umuligt at kunne meddele en slig Tilladelse. Til hans Bemærkninger om at han i den givne Tid havde været Minister og kun ønskede dette for at berolige sin Samvittighed, svaredes, at jeg vilde sige ham definitiv Besked om 8 Dage. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

[1]) En saadan Skildring findes i Historisk Tidsskrift 3. Rk. VI, 1868. S. 198—211.

[2]) Kongens Sommeropholdssted ved København.

444. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 1. April 1868.

Kjære Quaade! Da Frøken Bjelke reiser imorgen over Berlin vil jeg dog ikke undlade at benytte denne Leilighed for at sende Dem et Par Ord, da jeg just har en Timestid til min Disposition og jeg veed at der imorgen ikke bliver Leilighed for mig til at skrive. Det sidste Brev fra mig var vistnok lidt confust da jeg havde havt Bal om Aftenen iforveien hos mig og saaledes kun faaet 2 Timers Søvn og desuden var noget overvældet af den Stemning, som Deres Depecher havde fremkaldt hos mig, det var ligesom et nyt Lysglimt i den slesvigske Sag, og dog have efterfølgende Skygger tidt under denne Forhandling været saa stærke ovenpaa ethvert Lys, at Ens Tro og Forhaabning kun er liden, hvorfor jeg ogsaa har bedet de enkelte Vedkommende som officielt maatte underrettes om Sagens Gang ikke ved nogetsomhelst ydre Tegn af Tilfredshed at tilkjendegive at der var indtraadt en bedre Vending i Sagen, thi Intet er saa ulykkeligt som at bevæge sig ligeoverfor feilslagne Forhaabninger, om man end ikke har nogen directe Skyld i den fremsatte[!] Skuffelse. Jeg har idag sat Hs. Majestæt Kongen i Kundskab om i hvad Aand og Retning jeg havde isinde at svare Dem aldeles confidentielt, for at opfordre Dem til at føle sig for om der kunde være nogen Sandsynlighed for ad den antydede Vei at naae et gunstigt Resultat og om en slig Opfordring fra Kongens Side til Keiseren kunde ventes at blive modtaget med Imødekommen; — det vanskeligste Spørgsmaal at afgjøre er om man har villet dette eller om man har tænkt sig noget andet Slægtskab f. E. det engelske, dog kan jeg ikke troe dette. I et Telegram[1]) finder jeg i dette Øieblik angivet,

[1]) I Berlingske Tidende 1. April 1868 Nr. 78 findes flg. Telegram: Paris, 31te Marts. Liberté vil vide, at Danmark har tilbudt med hele sit Territorium at træde ind i det nordtydske Forbund, dersom Preussen vil afstaae det Nordslesvig, Als og Dybbøl medindbefattede.

at Danmark skulde være tilbøielig til at indtræde i det nordtydske Forbund naar Als og Dübbøl tilbagegives, ligesom i et andet, at Forhandlingerne ere standsede fordi Danmark forlanger Afstemningen i Henhold til de ved Rigsdagsvalgene constaterede Stemninger og Ønsker hos Befolkningen. — Med Hensyn til Slægtsskabsforhold og Indvirkninger paa Kongen af Preussens Gemyt, da have de skriftlige Henvendelser og personlige Besøg hidindtil ikke havt nogen mærkelig Indflydelse. — Skulde denne Sagernes Gang gjennem en mere fortrolig Forhandling udenfor diplomatisk Brug eller Former finde Sted er det selvfølgeligt at mange farefulde Momenter kunne indtræde, men det gjelder om fra vor Side ogsaa der at gaae fremad med den største Forsigtighed; Kongen udtalte som sædvanlig aldeles af sig selv uden nogen egentlig Anledning fra min Side at enhversomhelst personlig Opoffrelse, hvorved den danske Deel af Slesvig kunde føres tilbage til Danmark, ikke alene vilde blive ham let, men for at naae dette Maal vilde endog ethvert Offer og Opoffrelse af personlig Følelse og Stolthed være ham kjær. Det følger af sig selv at ved Omtale af denne Sag og Udviklingen imellem os af hvorledes den eventualiter skal tages og behandles maa Brevvexlingen som herom føres imellem os være omgjærdet saa stærkt af Forsigtighedshensyn at ikke tredie Mand skal underveis under Brevenes Expedition fra Sted til andet blive deelagtiggjort i vore Ideer. At der ogsaa er en Fare ved at benytte en Trediemand hvis Raad kunne blive ikke alene trykkende men ogsaa af den Natur at de ikke kunne modtages uden Tab af Statens Selvstændighed, er jeg ingenlunde blind for, men Stillingen forekommer mig at være den nu da vi skulle foretage Valget, at paa den ene Side staaer den Mulighed ved Hjælp af Trediemand ad fredelig Vei at kunne naae hvad vi trænge til og at Forhandlingen saaledes kan vedblive at gaae — paa den anden Side, at Forhandlingen kommer til at afbrydes efter, at vi ikke have villet indlade os paa at modtage det givne Raad, og vort

Haab da kun staaer paa at det kunde blive et europæisk Spørgsmaal, der kan løses saavel paa en Congres som ved en Krig, og det forekommer mig da aldeles iøinefaldende, at intet Middel maa lades uforsøgt for at naae Maalet ad den første Vei, thi det Vundne vil da blive sikkrere at hævde og langt billigere at gjenerhverve, og med Hensyn til Omfanget af Retrocessionen er det heller ikke givet at det jo er lettere at naae sine Ønsker ad første end ad den sidst angivne Vei. Desuden vil der forinden vi indtræde i den nye Phase være al Leilighed til at vise hvad der kuns kan hjælpe og hvorfor vi altsaa med nogensomhelst Freidighed kunne yde Offre. Jeg har under mine mangfoldige Samtaler med Mohrenheim bestandig stræbt efter at sætte ham fuldstændigt ind i vor hele Udvikling, saa at han ikke skulde komme til at hildes i de gamle Garn, som ere spundne af Koskull og Freitag; — jeg længes ret efter at høre, hvorvidt de er entreret med ham og om han har troet at kunne henvende sig i al Fortrolighed herom til Gortschakoff, foruden vort personlige Kjendskab til Manden herfra bilder jeg mig ogsaa ind at det maa være et gunstigt Moment at han tidligere har været Secretair hos Prindsens og saaledes efter al Sandsynlighed kan tale med denne i større Fortrolighed. Qui vivra verra! og quod bonum faustum felixque sit og hermed Farvel for denne Gang, da jeg nu maa slutte min Epistel. —

C. E. Frijs.

---

445. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

Kjøbenhavn, 2. April 1868.

Kjære Vedel! Da jeg endelig maa tale med Dem idag forinden Ministrenes Komme beder jeg Dem om at ville tage mig med paa Veien og venter Dem derfor lidt efter 12 hos mig. — Vor Ven Knudsen var ikke aldeles heldig i Valget

af sine Ord igaaraftes,[1]) og jeg kom til at skoggerlee af Ordene »er det maaskee ikke aldeles overflødigt at bemærke«, thi der var en vis Klodsethed i Udtryksmaaden, som lignede min egen Skrivemaade, — De veed nok at det at kunne see Feilen ikke altid er eensbetydende med at have Evne til at rette den — og hvad der er væsentligere Maaden at dementere paa denne Gang maa aabenbart frappere Oppositionen og gjøre den mistænkelig, om at der dog skulde være Noget derunder.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

446. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Fortrolig.

[Berlin, 3. April 1868].

Kjære Greve,

Som meddeelt igaar,[2]) har jeg strax sat mig i Forbindelse med Mohrenheim, og han er villig til at indlede det videre Fornødne i Anledning af Thiles Antydninger.

Han har forelæst mig største Delen af en Rapport, som han samme Dag han afreiste fra Kbhvn., har tilstillet Fyrst Gortchacow angaaende Situationen, navnlig forsaavidt angaaer Forhandlingen om Nordslesvig, og jeg har deraf kunnet overbevise mig om, at han er meget vel stemt for os og derhos godt inde i vore Forhold. Han er nu efter de

[1]) Etatsraad J. F. C. Knudsen, Redaktør af Berlingske Tidende, hvor der i Nr. 78 1. April 1868 findes en redaktionel Notits angaaende Optagelsen i Bladet af to Telegrammer (det ene det i Grev Frijs' Brev af 1/4 nævnte) sluttende med, at det maaske ikke er »aldeles overflødigt at bemærke, at vi have al Grund til at ansee begge disse Efterretninger for ugrundede«.

[2]) Denne Meddelelse, antagelig i Privatbrev til Grev Frijs, findes ikke.

yderligere Oplysninger, jeg har givet ham, ogsaa fuldstændig bekjendt med hiin Forhandlings nuværende Stilling, og dette, i Forbindelse med de gode Tilknytningspunkter han vil finde i sin egen ovennævnte Rapport, gjør ham, som tilfældigviis opholdende sig her, hvor han ikke er nogen officiel Person, efter min Mening fortrinlig skikket til Mellemmand for os.

Før jeg gaaer videre skal jeg bemærke, at jeg, talende med Mohrenheim om Thiles Antydning med Hensyn til Slægtskabsforhold, ogsaa har berørt det engelske Slægtskab, og at han var enig med mig om dets mulige Brugelighed, men dog formeentlig først i 2n Linie og som Appui.

Jeg undlod ikke at fremhæve for ham, deels at Kaiseren og den kaiserl. Familie jo tidligere har intercederet for os, men uden Nytte, samt at derfor Tilbøieligheden til at gjentage Forsøget, ganske naturligt kunde være noget hæmmet ved det tidligere Passerede, og deels at vor Konge netop af denne Grund kunde nære Betænkelighed ved atter at bede om Bistand; og alt Dette indsaae han; men ikke desto-mindre er han rede til at opfylde vort Ønske.

Han agter at skrive til Fyrst Gortchacow, tagende til Udgangspunkt deels forskjellige Dele af den ovennævnte Rapport og deels en ordret paa Fransk nedskreven Extract af min Rapport Nr. 17, indeholdende Thiles Meddelelse til mig,[1]) hvilken Extract jeg i Fortrolighed har givet ham; men alt hvad jeg har sagt ham, har jeg udtalt som kommende fra mig selv alene, og jeg har derfor ikke kunnet opfordre ham til at skrive strax, hvorimod jeg har bedet ham, forberedende Alting at vente et Par Dage, indtil det jeg vilde tilskrive Dem idag, kunde være i Deres Hænder, forat De, inden Sagen førtes videre, kunde ved Telegraphen lade mig vide, om De var enig i hvad jeg havde gjort. Herefter er det min Hensigt, naar jeg *ikke* hører fra Dem i Løbet af Søndagen den 5te, at

[1]) Trykt Akter I, 819—21. Afskrift af Ekstrakten er vedlagt Quaades Depeche af 10. April. Trykt som Nr. 462.

bede ham gaae frem efter vor Aftale. Jeg antager at denne Frist er lang nok til at De kan see Kongen, hvis De ikke allerede har talt med H. M. Det er jo nemlig nødvendigt, naar Kaiseren af Rusland skal gjøre Noget, at Han foranlediges dertil directe fra dansk Side, og jeg mener da, ligesom Mohrenheim synes at antage, at den rette Form derfor vil være en egenhændig Skrivelse fra Kongen til Kaiseren. Mohrenheim troer at Kaiseren gjerne vil yde sin Bistand, og at dette vil skee ved en egenhændig Skrivelse til Kongen af Preussen. Imidlertid maa man jo nu først see Resultatet af de indledende Skridt han vil foretage.

Jeg har ikke talt med Mohrenheim om hvorvidt det maatte være nødvendigt, at vor Konge skrev til Kongen af Preussen. Det er jo ogsaa Noget som vi have Tid til nærmere at overveie. Jeg har overhovedet ikke talt med Mohrenheim om Nogetsomhelst som det i Sagens Løb maatte være nødvendigt for os at gjøre, da jeg ikke vilde give Anledning til Aftaler, hvorved vi senere kunde føle os bundne; men naar han kan skrive til Petersborg paa Mandag eller en af de første Dage i næste Uge, kan han maaskee endnu under sit Ophold her have Svar derpaa, og De vilde da muligen finde det tjenligt for Sagens Fremme, senest med den Coureer som indtræffer her om Aftenen den 10de at forsyne mig med nogle Antydninger om hvorledes jeg kunde forholde mig ligeoverfor ham i den nævnte Henseende. Han reiser ikke herfra før den 15de.

Af min Rapport Nr. 19[1]) vil De have seet, at jeg har talt med Thile den 28de f. M. Ved denne Leilighed blev ogsaa den i min *nærværende* Skrivelse omhandlede Sag Gjenstand for Omtale.

Jeg havde gjentaget hvad jeg tidligere havde yttret om Vanskeligheden ved Sagens Behandling; og hertil svarede

[1]) Af 29. Marts 1868; trykt Akter I, 825—26.

Thile, at der jo var to Spørgsmaal som skulde afgjøres: 1) »das Ob«, og 2) »das Wie«. Det første var mere et reelt, det andet et formelt Spørgsmaal; men førend det reelle Spørgsmaal var afgjort, kunde det ikke nytte at befatte sig med det formelle. Hvad nu iøvrigt det reelle Spørgsmaal angik, saa kunde han jo nok forstaae, at dette kunde have sine Vanskeligheder; og da jeg derefter bemærkede, at jeg fornuftigviis maatte kunne forudsætte, at ligesom man heri Preussen havde *sit* Standpunkt, saaledes vilde han ogsaa erkjende, at vi i Danmark kunde have *vort* Standpunkt, hvorfra *vi* bedømte Tingene, saa indrømmede han Rigtigheden af hvad jeg tilføiede, nemlig at vi kunde mene, at vi vare blevne temmelig haardt behandlede af Preussen og Østerrig, og lagde endog til, at der var Mange her, som deelte denne Mening. Han var altsaa enig i at Spørgsmaalet »Ob« var langtfra at være let. Men ialfald maatte dette jo først afgjøres. Naar dette var skeet, maatte man tage det andet Spørgsmaal for sig, og da var han meget villig til, naar jeg vilde, at tale med mig derom i Fortrolighed. —

Herefter kan jeg altsaa, naar jeg erfarer, at De er enig deri, bringe dette Spørgsmaal paa Bane hos Thile.

Efter Thiles Yttringer troer jeg ikke, at Werthers Rapport om Falbes formeentlige Skridt er forelagt Kongen af Preussen. Derimod sagde Thile mig, at han netop havde forelagt Kongen vor Depesche af 9. Marts, og at Kongen havde viist sig paa en for os deeltagende Maade forstemt over det ugunstige Indtryk Forhandlingens Stilling havde gjort paa os. Thile ansaae det østerrigske Incidentspunkt som endt. Han sagde da jeg gik: »Naar der blot ikke kommer Noget fra den som venter derude«. Dette var Benedetti.

Jeg skal endnu tilføie, at jeg nylig i et Selskab traf sammen med General Moltke. Han begyndte uden nogensomhelst ydre Foranledning at tale med mig og Sandströmer om det slesvigske Spørgsmaal og ganske i samme Retning i hvilken han tidligere havde talt derom med Sandströmer,

med Undtagelse af at han ikke berørte det democratiske Regimente. Det var meget ønskeligt, sagde han, at Preussen blev enigt med Danmark. Man vilde ogsaa gjerne give os alt hvad der var dansk. Man vilde ikke have de danske Slesvigere, — ligesaalidt som Polakkerne. Men vi vilde have Formeget; vi vilde idetmindste have Danevirkelinien. De militaire Positioner kunde Preussen ikke opgive. En Krig med Frankrig kunde efter de store Omvæltninger som havde fundet Sted, ikke udeblive, og da maatte vi ikke være i Besiddelse af hine Stillinger, da vi ufeilbarlig vilde tage Partie for Frankrig, om ikke strax, saa senere, og i Grunden kunde han ikke fortænke os deri. Jeg svarede hertil, understøttet af Sandströmer, at naar vi fik den nationale Grændse, saa var der jo ingen Grund for os til at vende os mod Preussen; vi vilde ikke have de tre Hertugdømmer tilbage; vi vilde ikke engang nu forlange Danevirke; alt hvad vi forlangte var at faae saameget, at vi hverken behøvede at frygte eller at ønske Noget meer. Saa gjentog han, at han gjerne vilde give os alt hvad der var dansk, ja han gav os gjerne Als, som han indrømmede var reent dansk; men han holdt stadig paa hine militaire Stillinger, saa at jeg egentlig ikke ret forstod hvad han meente med at ville give os Als.[1])

G. Quaade.

Udateret. Den angivne Datering kan fastslaas efter Quaades Depecher af 10. og 17. April. — P. Vedels Paategning: Ankommen hertil med engelsk Coureer d. 5. April 1868.

447. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 3. April 1868.

Kjære Vedel,

Jeg troer nu at kunne betragte det Vienske Tilfælde som endt. Wimpffen havde lovet mig, dersom han skulde erholde

[1]) Jf. Quaades Depeche af 17. April 1868, Slutningen. Trykt som Nr. 471.

Paalæg om at foretage Noget her, da at underrette mig derom førend han gjorde Noget; og hans Coureer er kommen igaar, uden at jeg endnu har hørt fra ham.

Det er uheldigt, at den usalige Lyst til at være med, som driver Molzen & Co. frem, ogsaa gjør sig gjældende hos Folk der burde have bedre Forstand. . . .

[*Om en Oplysning, Quaade ønsker at skaffe en tysk Videnskabsmand, der er anbefalet ham af Bucher, hvem han gerne vil tjene, da han, afset fra Modstanderskabet, godt kan lide Bucher.*]

Jeg skriver idag til Grev Frijs om vor store Sag, og derfor bemærker jeg her ikke Andet, end at jeg har fundet Mohrenheim meget godt stemt for os og særdeles vel inde i alle vore Forhold. Han har forelæst mig en meget god og fortrinlig affattet Rapport, som han har sendt Fyrst Gortchacow samme Dag som han forlod Kbhvn.[1])

Een Bemærkning maa jeg dog endnu tilføie. Ligesom Mohrenheim meget stærk har fremhævet det høist Mislige ved at Reclamationerne under Nr. 12[2]) skulde adresseres til Kongen af Preussen, saaledes er dette Forlangende ogsaa i meget stærke Udtryk dadlet af Kölnische Zeitung. Jeg kan ikke antage at dette just vil skade; men jeg har dog i denne Anledning spurgt mig selv, om jeg ikke muligen i mine Rapporter har mindre tilstrækkeligt ladet fremtræde, at jeg, ligesom overhovedet Nr. 12 er forbeholdt yderligere Forhandling, ikke *endnu* ansaae hiint Forlangende som Preussens sidste Ord. Jeg har ogsaa fundet at de forskjellige Avisartiklers Fremstilling om Fordringen om Kirke og Skolesprog kan give Anledning til urigtige Forestillinger. Efter disse Fremstillinger kan det see ud som om Fordringen gik ud paa tydsk Kirke- og Skolesprog saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, og jeg er bange for, at naar det oplyses at der ikke er Tale

[1]) Sml. Nr. 466. En Afskrift af denne Rapport foreligger ikke.
[2]) Nr. 12 i de preussiske Garantifordringer. Se Akter I, 610.

om Landet, saa vil den deraf følgende Reaction i Folks Forestillinger kunne virke skadeligt.

G. Quaade.

Der er endnu en Ting jeg maa omtale og bede Dem sige mig Deres Mening om.

Krüger Beftoft har sendt til en herværende dansk Banquier Bendix en heel Mængde Afstemningskaart over Nordslesvig, med Anmodning om at han vilde sende dem til Præsidenten for den pr. Landdag. Anmodning[en] blev støttet ved en Skrivelse fra Dagbladets Redacteur, som kjender Bendix. Men denne havde ikke Lyst dertil, og jeg afværgede det i sin Tid ved Larsen,[1]) til hvem Bendix havde talt derom.

Nu ligger den hele Samling her og jeg er bange for at Krüger, der kan være en meget fortræffelig Mand og som vi vist maa paaskjønne, men som brister af Forfængelighed, skal, naar han nu indtræffer her, forlange Samlingen sendt ud i Verden, eller selv gjøre dette. Jeg troer ikke dette var godt især i nærværende Øieblik. Er De ikke enig deri? Jeg troer overhovedet at burde søge ved Bauer saameget som muligt at holde ham i Tømme.

P. Vedels Privatpapirer.

---

448. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortrolig.

Wien, 3. April 1868.

Herr Greve,

Jeg har igaar havt den Ære at modtage Deres Excellences Depeche Nr. 7 af 30te f. M.[2]) Jeg fortrøster mig til, at min ærbødigste Rapport af 31te[3]) alt vil have spredet de Tvivl, som

[1]) Professor F. J. Larsen.
[2]) Trykt som Nr. 441.
[3]) Trykt som Nr. 442.

ere opstaaede hos Deres Excellence om, hvorvidt jeg i mine Samtaler med Baron Beust og Baron Werther havde fraveget mine bestemte og klare Instructioner, og beklager, at jeg i min Rapport af 24de s. M.[1]) ikke — for at undgaae Gjentagelser — saa udførligt har refereret mine egne Yttringer under min Samtale med Rigskantsleren.

Jeg har iaften havt Leilighed, til at tale med Rigskantsleren efter en mindre Diner. . . . Jeg forelagde Baron Beust vedføiede projet de rapport, efterat have viist ham Hr. v. Thieles Brev[2]) (hvis Form og Udraabstegn han fandt — usædvanlig), og forklarede hans Excellence Sagens Sammenhæng. Baron Beust bekræftede fuldstændigt min Fremstilling af vor Samtale, og tilføiede, at han havde fundet det ganske naturligt, efter den af mig gjorte Fremstilling om Forhandlingernes haabløse Standpunkt, *som god Ven* at udtale sin Mening herom til Baron Werther, der blev indladt umiddelbart efter mig. Sin Depeche til Grev Wimpffen havde han afsendt, men ledsaget den med et Postscriptum, der bemyndiger Gesandten til, førend han udtaler sig for Grev Bismarck at conferere med Kammerherre Quaade og tage Hensyn til dennes Indvendinger. Depechens Indhold betegnede Ministeren overensstemmende med mine Angivelser i min Rapport af 31te.

Jeg maa med Hensyn til Baron Werthers Forholdende endnu tillade mig den Bemærkning, at ligesom min Aabenhed imod ham var beregnet paa, at gjøre ham klart, at jeg kun havde at meddele Rigskantsleren det Aktstykke, som jeg ogsaa viste ham, (hvilket iøvrigt vist har været tilstrækkeligt, til at vække den preussiske Regjerings Misnøie), og saaledes netop forebygge de Suppositioner, hvortil han med en preussisk Diplomats hele Mistænksomhed alligevel er kommen, saaledes burde almindelig Forsigtighed og Takt have paabudt ham, forinden han i sin Beretning fremsatte en saa be-

[1]) Trykt som Nr. 428 a.
[2]) Trykt som Nr. 434.

stemt og betydningsfuld Paastand, at gjøre et directe Spørgsmaal derom til Rigskantsleren, og han vilde da have kunnet forsikkre sig om, at jeg hverken havde forelæst eller givet Afskrift af nogen yderligere Depeche, indeholdende et saadant Andragende om Hjælp fra min Regjering, hvilken Form jo vilde have været benyttet ved et formelt Skridt af den Art. Jeg troer ogsaa, at det maa staae klart, at Baron Werther, hvis jeg havde forholdt mig taus og reserveret til ham, snarere vilde have tillagt mit Ærinde en større og mere skjult Betydning, naar Baron Beust, hvad jeg ansaae for uundgaaeligt, støttende sig til den af mig gjorte Meddelelse, yttrede sin Mening til ham om hans Regjerings ublu Fordringer.

Da jeg erfoer, at Baron Beust havde udtalt sig til Grev Stackelberg om Sagernes Stilling, undlod jeg ikke bestemt at fremhæve for min Collega, at jeg ikke hverken directe eller indirecte havde opfordret Baron Beust til at tale vor Sag, medens denne vel kunde føle sig kaldet ved Østerrigs særegne Stilling til Spørgsmaalet igjennem Prager-Freden, til at tage Initiativet til Forestillinger i Berlin eller andetsteds, og Grev Stackelberg har derefter gjort sin Indberetning til sin Regjering i denne Aand.

Deres Excellence yttrer: »Deres Hvlbhd. vilde have gjort vel i, i alt Fald da Baron Beust talte til Dem om, at han vilde skrive til Grev Wimpffen . . .«[1]). Jeg maa hertil bemærke, at min ærbødigste Rapport af 24—26de udviser, at Rigskantsleren ikke tilkjendegav denne sin Hensigt *for mig* — men for Baron Werther.[2])

Falbe.

Depeche Nr. 9, modtaget 8. April 1868.

[1]) Udeladelsestegnene her findes i selve Depechen.

[2]) I Randen med P. Vedels Haand: jfr. imidl. Rapport Nr. 7 [ɔ: Falbes Depeche af 24. Marts 1868, trykt Akter I, 812—15].

449. Bilag til Kammerherre Falbes Depeche 3. April 1868.

Projet de rapport à S. E. le comte de Frijs, en date du 3 avril 1868.

Monsieur le Comte,

J'ai eu l'honneur de recevoir hier la dépêche de V. E. du 30 mars. Les observations qu'elle contient sur mon entretien avec S. E. M. le chancelier de l'empire, lorsque j'eus l'honneur de Lui communiquer les instructions adressées sous le 9 mars à M. Quaade à Berlin, me font un devoir de constater ici quelques points sur lesquels j'espérais que mes rapports n'auraient guère laissé de doutes.

Lecture faite à M. le chancelier des instructions précitées, j'ai ajouté, que le gouvt. royal en faisant par moi cette communication *confidentielle* ne renonçait pas encore à l'espoir d'un meilleur résultat de nos négociations directes avec la Prusse, et ne croyait pas encore le moment venu de s'adresser aux gouvernements amis pour obtenir leur appui, malgré l'état peu satisfaisant où se trouvaient ces négociations.

A d'autres occasions j'ai relevé aux yeux de M. le baron de Beust combien il importait, en vue d'une solution heureuse, de ménager les susceptibilités du cabinet prussien, et S. E. a bien voulu promettre, avec la bienveillance et la sincérité qu'Elle met dans nos rapports, que, pour le cas, où Elle voudrait s'aboucher avec celui-ci sur la marche des négociations, Elle ne manquerait pas de relever qu'Elle agissait ainsi de sa propre initiative et mu par des considérations d'un intérêt général et européen.

Mon récent entretien avec M. le chancelier (rapport Nr. 8 du 31[1]) m'a pleinement confirmé que telle est la manière dont Il a présenté ses observations sur la marche des négociations et les conditions exigées par la Prusse au représentant de ce pays.

---

[1]) Trykt som Nr. 442.

Si le baron de Werther, malgré cela, y a mis une autre interprétation, c'est qu'il a mal saisi les nuances de cette conversation comme de la franchise que je lui ai montrée, et qu'il a mis en avant, comme des faits, des suppositions sur la nature de mon entretien avec M. le chancelier de l'empire sans s'en assurer par des questions positives.

M. le baron de Beust a bien voulu me permettre de Lui lire ce rapport et le confirmer en tous points.

---

450. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Lørdag, 4. April 1868.

Kjære Kammerherre.

Da jeg idag erfarer at Krigsministeren[1]) der er meget anstrængt af Rigsdagsforhandlingerne vil tilbringe Paaskeferien i Paris for at recreere sig og at han afreiser iaften, skynder jeg mig at underrette Dem derom for at De kan vide Aarsagen til denne Reise der aabenbart strax vil blive fortolket som rettet paa et politisk Maal. Destoværre var denne Tanke at det var det uheldigste Sted, som R. netop nu kunde vælge til sin Udflugt, slet ikke faldet Grev Frijs eller hans Colleger ind, og da jeg tillod mig meget stærkt at giøre opmærksom derpaa, var det allerede for silde. See nu hvad De kan giøre for at man i Berlin og i Petersborg ikke skal misforstaae denne Reise, De kan uden Fare for Deres Salighed sværge paa at han ikke har hvad der ligner Skyggen af en politisk Mission end ikke til Moltke.

P. Vedel.

---

[1]) W. R. Raasløff.

451. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

5 avril 1868.

J'approuve complètement et dans tous les détails ce que vous m'avez expliqué dans votre lettre d'avanthier. Je n'ai écrit que deux fois.

C. E. Frijs.

Koncept med Grev Frijs' Haand til Telegram, indleveret i København 5. April 1868; indlagt i udateret Depeche fra Berlin af 3. April 1868.

452. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 6. April 1868.

Jeg telegrapherede igaar til Quaade, »j'approuve complètement et dans tous les détails ce que vous m'avez expliqué dans votre lettre d'avanthier. Je n'ai écrit que deux fois.«

Jeg har modtaget igaaraftes Betænkningen fra Kirkeudvalget i Landsthinget, der indeholder en meget skarp og hensynsløs Critik af Kierkegaards og min Fremgangsmaade i denne Sag;[1]) da efter al Sandsynlighed Landsthinget vil følge Flertallets Mening i denne Betænkning, kan dette deels skee ved at stemme for Ændringsforslaget (hvilket jeg ikke formoder vil blive Tilfældet) og da ville vi endnu have en $1^1/_2$ Maaned tilbage, inden vi have gjennemløbet de forskjellige Stadier med Behandlinger i Landsthing, Folkething og Fælledsudvalg; forsaavidt derimod hvad der egentlig efter Udviklingen i Betænkningen maatte være det naturligste, Overgangen til 3die Behandling nægtes, da er hermed Ministeriet afgaaet, thi jeg vil ikke foreslaae Kongen at opløse Landsthinget, og denne Afgjørelse vil omtrent kunne falde imellem den 15de og 20de i denne Maaned, og det var i den An-

[1]) Trykt i Rigsdagstidende. Tillæg B. Udvalgenes Betænkninger. Ordentlig Samling 1867—68. sp. 905—918.

ledning at jeg vilde høre Deres personlige Skjøn med Hensyn til den slesvigske Sag; at jeg med fuld og inderlig Overbeviisning er gaaet ind paa ogsaa at forsøge den antydede Vei om at gjøre Forsøget med Slægtskabsforholdene, vil De vide, men om Hensigtsmæssigheden heraf kan der jo næres forskjellige Meninger, og det følger af sig selv at naar Kongen inden den 20de skriver sit Brev til Keiseren, da vil det ogsaa for Efterfølgerne være uundgaaeligt at følge den en Gang betraadte Vei — herimod vil jeg jo ikke fra mit Standpunkt kunne have det Allerringeste at indvende — men eet Spørgsmaal bliver dog tvivlsomt for mig, hvorvidt det ligeoverfor sine Efterkommere, naar Afgangen er saa sandsynlig, er forsvarligt samt ligeoverfor den Regjering med hvilken han indtræder i Forhandling eller hvis Bistand der anraabes er hensigtsmæssigt og loyalt at paabegynde en Virksomhed som man bestemt kan see i det Øieblik at man ikke vil komme til at fortsætte og hvis Tilendebringelse og Udvikling altsaa vil komme til at ligge i ganske andre Hænder; for mig staaer det egentlig som om vedkommende Regjering da med fuld Føie kan beklage sig over at være bleven hensynsløst behandlet, og jeg troer hverken for Landets eller for egen Skyld at burde paadrage os denne Bebreidelse. Derfor forekommer det mig egentlig naturligt, at jeg meddeelte til Quaade at han under de nærværende Forhold ikke maatte fremskynde Sagen af den ovenanførte Grund. Synes De ikke at en slig Betænkelighed bør gjøre sig gjeldende, da forekom det mig ogsaa i høi Grad ønskeligt at bemeldte Brev kunde skrives inden den 20de, thi ifald det fuldstændig skulde mislykkes i Henseende til det derved vundne Udbytte for os med Hensyn til Territorium og Garantierne samt Restitutionsmaaden, da forekommer det mig egentligen for det almindelige Bedste bedre at det afgaaede Ministerium bærer denne Ulykke end det nye som kan faae nok at trækkes med. — Vil De lade mig erfare Deres Opfattelse i saa Henseende; jeg haaber til Kl. 4 omtrent at

kunne komme op i Ministeriet, men skulde dette ikke kunne blive Tilfældet, at jeg kan forlade Rigsdagen til den angivne Tid, da beder jeg Dem at sende mig et Par Ord skriftlig om denne Sag iaften, saaledes at jeg kunde have det til Gjennemlæsning imorgen tidlig, thi jeg skulde iaften spise hos Indenrigsministeren og derefter have Ministerraad. . . .

Undskyld at jeg maa slutte her endskjøndt jeg endnu havde Adskilligt at tale med Dem om.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

453. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortrolig.

Berlin, 6. April 1868.

Kjære Greve,

— Mohrenheim skriver til Petersborg med første Coureer. Thile kjender og viste sig meget tilfreds med vor Tanke, at gaae til Rusland. Forat være sikker recapitulerede jeg for ham, hvad jeg har skrevet i Nr. 17,[1]) og han bekræftede dets Rigtighed, tilføiende at den strengeste Hemmelighed jo var en absolut Nødvendighed, da ellers Bismarck kunde compromitteres. —

G. Quaade.

Depeche, for største Delen chiffreret, modtaget 8. April 1868.

---

454. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 6. April 1868.

Kjære Vedel,

Jeg har strax talt med Thile om Krigsministerens Reise. Han personlig troer paa den rette Sammenhæng og haaber

[1]) Af 27. Marts 1868; trykt Akter I, 819—21.

at Bismarck vil opfatte Sagen paa samme Maade. Men han beklagede dybt denne i høieste Grad »untoward event«, især efter de mange Telegrammer og Avisefterretningen om hvad der skal være passeret eller ikke passeret i Vien og nu ogsaa i Paris. Sorthjem,[1]) som jeg idag har seet, beklagede Tingen ligeledes høilig, og jeg veed Intet som kunde komme ubeleiligere end dette. Jeg har idag telegrapheret om at advare Moltke,[2]) men det er jo formodentlig alt skeet. Den ringeste Følge deraf vil være en Skjærsild af slette Rygter i 14 Dage eller 3 Uger. Det er som om den onde Skjæbne der nu i flere Aar har hvilet over os aldrig skulde forlade [os], og jeg begynder at troe paa en Prædestination der vil vor Undergang.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

455. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

Kjøbenhavn, 7. April 1868.

Igaaraftes modtog jeg følgende Chiffertelegram fra Quaade, »Var det ikke godt at telegraphere til Paris om Krigsministerens Reise?

Quaade. —«

Hvad selve Spørgsmaalet angaaer da vil Raasløff, hvis han er taget directe til Paris kunne være der idag og jeg indseer ikke hvad der skulde telegraferes Andet end at han ikke har det ringeste politiske Opdrag, hvilket jeg alt udførligt har tilskrevet Moltke tilligemed Beklagelsen over at jeg ikke har kunnet gjøre ham Selskab, hvortil jeg snart kan trænge ligesaa meget som han gjorde, Verdensstadens Tummel er det eneste Middel til at forfriske mig ligesom jeg troer

[1]) Mohrenheim.
[2]) Moltke-Hvitfeldt i Paris.

at dette vil være Tilfældet med Raasløff og er jeg for mit personlige Vedkommende overbeviist om at det er et bedre homøopathisk Middel end de der sædvanligen anvendes, thi jeg har gjentagende ad Erfaringens Vei deels i min private Virksomhed deels i den offentlige vundet den Erkjendelse, at naar man nedtrykkes af Bekymringer over at Alting gaaer daarligt, intet Fremskridt skeer men snarere en Tilbagegang, da er intet Helbredelsesmiddel slettere end at ville søge Trøst i Ensomheden, eller i Betragtning af Naturen, hvorimod Synet af den livligere Bevægelse i Verdens Hovedstad Paris altid paa mig gjennem den sig uvilkaarligt og ligesom gjennem Følelsen paatrængende Erkjendelse af hvilken liden Myre man er i den store Huusholdning har gjort mig det klart og indlysende saavel for Forstanden som for Følelsen, at det er Arbeidet, dette være nu stort eller lidet, som er Menneskets Hovedbestemmelse, at Hovedtilfredsstillelsen ligger i selve Arbeidet ifølge Naturens Lov — uden Arbeide ingen Tilfredshed mulig for Mennesket og vil man for meget tænke over Resultaterne eller Udbyttet af Ens Arbeide, da beskjæftiger man sig ogsaa med Noget hvorover man ingenlunde er fuldraadig, og det er selvfølgelig at man da vil være udsat for megen Skuffelse og ad denne Vei om ogsaa paa en anden Maade vil føle sig ligesaa utilfreds og ulykkelig som ved Intet at bestille. — At man, trods ikke Herre over Udbyttet af Ens Gjerning, dog maa samle saavel sin physiske som sin aandelige Kraft for at der kan være nogen chance for et heldigt Udfald, nægtes naturligviis ikke, kun at man erkjender kun for en Deel at kunne influere paa Stoffet. —

At telegrafere til Paris kan jeg derfor ikke see fører til Noget, hvorimod det næste Spørgsmaal bliver om vi kunne foretage Noget for at berolige den kjære Quaade som sikkerligen er ligesaa bekymret som Journalisterne ville fryde sig over Raasløffs Reise, thi det vil i den stille Uge kunne blive en lækker og frydefuld Spise. — Jeg vil foreslaae at han til Svar modtager — Ministeren skriver langt og udførligt idag

— hvilket ogsaa skal skee, et Brev der med fuld Sikkerhed kan betroes Posten;[1]) da denne Medicin muligviis ikke vil virke beroligende og dulmende nok, overlader jeg til Deres Eftertanke om De kan give en lille Tilsætning, der idetmindste kan tilfredsstille indtil Hungeren kan stilles ved Brevets Modtagelse. Jeg skal komme op i Ministeriet henved 12 om det er mig muligt, ellers imellem 1 og 2, og saa forfærdelig haster vel ikke Svaret, endskjøndt Quaade muligviis har ventet Svar inat. —

C. E. Frijs.

. . . Skal man for Alvor berolige vor kjære Quaade og saaledes at han troer derpaa, da er der ikke anden Udvei end at trykke ham den paa Halsen: Raasløff skal benytte denne Fritid til at samtale om St. Croix Affairen med de Forskjellige. —

P. Vedels Privatpapirer.

456. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. April 1868.

Det er mig en Fornøielse hoslagt at kunne sende D.H. Afskrift af en Rapport som jeg igaar har modtaget fra Kmh. Falbe. Som De vil see, indeholder den Hr. v. Beusts eget Vidnesbyrd om, at Baron Werther har feilet i sin Opfatning af hvad der fra den kgl. Regerings Side er foretaget i Wien i Anledning af den Phase, i hvilken den confident. slesv. Forhandling for Tiden befinder sig. Jeg tør haabe, at enhver Misforstaaelse definitivt er fjærnet ved denne Erklæring.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 9.

[1]) Der foreligger intet Privatbrev fra Grev Frijs til Quaade af $^{7}/_{4}$ 1868, men derimod et af $^{9}/_{4}$, trykt som Nr. 457.

457. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. April 1868.

Kjære Quaade! Endskjøndt jeg egentlig ikke har noget Nyt at meddele kan jeg ikke undlade at benytte Coureren for at sende Dem et Par venlige Linier og for endnu yderligere hvis det behøves at forsikkre Dem at General Raasløff ikke har nogensomhelst Mission fra min Side andet end den at vende tilbage oplivet og frisk i Sind for at kunne med sin sædvanlige Energie og Kraft tage fat paa de 3 à 4 væsentlige Lovforslag som skulle endelig behandles forinden Rigsdagen kan faae Lov til at gaae hjem. Det kan vel være slemt at jeg ved denne Reise har givet Journalisterne mere Stof end ellers, men de der kunne tænke og som ikke ere ondskabsfulde, ville naturligviis sige sig selv, at naar man havde noget Ondt eller Hemmelighedsfuldt isinde, da vilde man ikke annoncere det saa høitideligt, ligesom vedkommende Regjeringer, hvilket dog er Hovedsagen, fuldkomment klart ville forstaae, at det aldrig kunde ligge i den franske Regjerings Hensigt at afslutte nogen Convention med os nu hvorved den bandt sig, forinden Sligt gjordes fornøden. — Hvis denne Reise maatte i Virkeligheden føre til nogen Skade, da har kun jeg Skylden deri, thi jeg har forceret Krigsministeren efter Statsraadet i Fredags til at tage denne Ferie, fordi vi ikke kunne være tjent med at see ham saa lidende og ussel som i den sidste Tid, og fordi jeg er overbeviist om, at de ubehagelige Forespørgseler, som jeg naturligviis har forudseet at ville faae, ikke ville have en skadelig Indflydelse i Forhold til den Gevinst at faae Krigsministeren rask og livlig tilbage efter Paaske. Gid jeg havde kunnet følge med ham, thi jeg trænger aabenbart ogsaa i høi Grad til paa nogen Tid at komme ud af disse smaa og trykkende Forhold og atter i en 14 Dage kunne fuldkommen hengive sig

i Betragtning af andre og livligere Forhold samt en fyldigere Udvikling; havde jeg nu kunnet faae Congé til samme Tid, da har man ogsaa kunnet reise gratis, thi man kunde have speculeret paa 1 Dags eller 2 Dages Indflydelse heraf paa den let paavirkelige Børs i Paris. Dog nu nok herom, desværre er der vist ingen Udsigt til at jeg i Mai Maaned som er mit Ønske kan komme til Paris, medmindre Ministeriet skulde være saa heldig at springe paa Kirkeloven, der i næste Uge skal til anden Behandling i Landsthinget, hvor den har en Deel Modstandere. Jeg skulde ikke græde herover og det er min oprigtige Mening at der ikke vilde være mindste Fare i Øieblikket forbundet med et Skifte med Hensyn til den ydre Politik, thi den kan ikke godt uden fuldstændig Galenskab føres anderledes, og vist er det at ligesom Ministrene ere trætte og afsløvede om ikke ved det anstrængende Arbeide saa dog ved Manglen paa Hvile og Ro, saaledes er man saavel fraoven som franeden ogsaa træt af bestandig at see de samme Ansigter. — Hvad nu den vigtige Phase angaaer hvori Sagen nu er traadt, da er denne naturligviis ingenlunde fri for Farer, og dette endog af den Slags, som kan være vanskelig at værge sig imod, men uden Risico sjelden eller aldrig nogen Gevinst i denne Verden, der kan altsaa ikke tvivles om at Forsøget maa gjøres, mislykkes det i den Forstand at det heller ikke herigjennem er muligt at naae det som er Hovedsagen nemlig Flensborgerlinien, og ved hvilken generøse Retrocession Preussen virkelig forpligter Danmark til Taknemmelighed, da maae vi allerhelst være frie for det Hele, thi det viser da at Preussen dog ikke vil opgive Tanken om ved given gunstig Leilighed at tage Resten. Af en slig Begjærlighed, som kan være uhyggelig nok, skal man heller ikke lade sig forskrække, thi ligesaa lidt som Individuerne kunne frie sig for Røvere og Tyve ligesaalidt kunne Staterne det og man maa derfor ogsaa i sidste Fald passe paa det bedste man kan, vidende at Alt ligger i en Andens Afgjørelse end i de menneskelige

Planer. — . . . Hermed Farvel for idag, thi jeg skulde ogsaa have skrevet et Par Ord med Coureren til Falbe og Moltke. —

C. E. Frijs.

458. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Skjærtorsdag, 9. April 1868.

Kjære Kammerherre.

Tak for Deres Breve[1]) og jeg er glad ved at see at Begyndelsen er lykkedes Dem: at overtyde Thile om Uskyldigheden af Raasløffs Reise, jeg vil haabe at Enden skal være Begyndelsen lig. Det er desto værre ikke første Gang at Udenrigsministeriet maa lide under hvad R. giør og siger — oprigtigt talt er det ubegribeligt at en i andre Maader saa dygtig Mand ikke bedre kan bedømme Situationen! Som De af den ene Depeche af idag[2]) vil see, er det kjedsomlige Incidents i Wien lykkelig endt, saavidt skeet Skade staaer til at ændre, thi vist er det at Falbe har handlet meget uforsigtigt. Hvad Brevet til Petersborg angaaer, saa har jeg den Frygt at Bism. *enten* vil bringe os i den vanskelige Stilling at Keiseren udøver sit hele Tryk paa os til at modtage f. Ex. Aabenraalinien, naar det endelig er lykkedes ham at bringe Preussen saa langt ned uden Garantier eller med antagelige Garantier *eller* vil bruge Rusl. til at fremkomme med politiske Propositioner til os som han selv ikke har Lyst til at tage Initiativet til. I førstnævnte Henseende ville vi søge at holde os saa fri Haand som muligt, hvad De vil see af vor anden Depeche af idag. Forresten veed jeg meget godt at alle forudtagne Reservationer i saa Henseende ikke ville

[1]) Af 6. April og formentlig af 3. April 1868. Trykt som Nr. 454 og 447.

[2]) Trykt som Nr. 456.

afvende Faren heelt, og De veed ogsaa at jeg personligt ikke er saa vis paa at det vil være rigtigt at afslaae Aabenraalinien. Men det bør være vor hemmelige Tanke, som vi ikke sige, og jeg vil derfor *confidentielt* giøre Dem opmærksom paa at Grev Frijs har meent at De maaskee havde sagt for Meget til Oubril, idetmindste at dømme efter en Rapport som denne d. 31. Jan. har sendt til Petersborg og hvoraf Falbe privat har indsendt en Extract,[1]) hvori De nævner Aabenraalinien som vore Ønskers Maal. —

I sidstnævnte Henseende frygter jeg meget at man skal tænke paa en defensiv Alliance eller maaskee endog paa Mere. Hvad vi derimod med Glæde kunde love, vilde være Neutralitet, og dermed var i Virkeligheden Preussen langt bedre tjent, som vi jo ofte have talt om. —

Jo mere De kan giøre Mohrenheim gunstig stemt for os her desto bedre, thi jeg veed at Freytag her giør Alt hvad han kan for at bringe ham ind i en modsat Retning, navnlig har jeg erfaret at han søger at stille mig personlig slet med ham og det vilde jeg nødigt have fordi jeg tidt kan insinuere Et og Andet som en høiere stillet Person og navnlig Ministeren ikke kan sige uden at compromittere sig.

Endnu kun Eet! Troer De ikke at den tilsyneladende Uoverensstemmelse i Moltkes Tale[2]) kan forstaaes derhen at han tænker sig at Dybbøl og Sønderborg undtoges fra Sundeved og Als?

Destoværre lurer Ministercrisen her bestandig, og Hansens Udnævnelse til Cultusminister er et stort Misgreb,[3]) ligesom ogsaa Jernbaneloven, den vestindiske Sag, og flere andre Sager giøre Stillingen stedse vanskeligere.

P. Vedel.

---

[1]) Foreligger ikke.

[2]) Sml. ovenfor S. 9.

[3]) Aleth Hansen udnævntes til Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet 15. Marts 1868.

459. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. April 1868.

Jeg har modtaget D. H.s confid. Depesche[1]), som bragtes i Søndags af den engelske Coureer, og Deres chiffrede[!] Brev[2]), der ankom idag. Den Maade, paa hvilken De har indledet Sagen hos Baron Mohrenheim, har mit fuldstændige Bifald og jeg takker Dem fordi De har seet Dem istand til ved Hjælp af Hr. v. Thile at forsikkre Dem om at den Form, vi maatte vælge for at føre Sagen videre, ikke kommer i Modstrid med hvad man i Berlin anseer for hensigtsmæssigt. Selvfølgelig har jeg hverken m. H. t. nogen af de danske Gesandter eller m. H. t. nogen af de herværende Diplomater giort nogen Undtagelse fra den Hemmelighedsholdelse, som bør omgive denne Sag.

Indtil jeg har faaet nogen Meddelelse om, hvorledes man i Petersborg har optaget Baron Mohrenheims Indberetning, vil jeg ikke tage nogen Bestemmelse om Enkeltheder, og jeg troer endog at burde afholde mig fra for Øieblikket at fremkomme til Dem med foreløbige Antydninger, da jeg indseer Muligheden af at jeg senere kunde ønske dem ugjorte. For Tiden er der derfor kun eet Hovedpunkt, som er fast og definitivt i min Tanke og som det er af Vigtighed, at man fra alle Sider erkjender som den kgl. Regerings bestemte Forudsætning for en Henvendelse til den russiske Keiser og som det Maal, vi ved denne som ved alle tidligere Leiligheder fastholde for vore Bestræbelser — det nemlig at det hele danske Nordslesvig vindes tilbage.

Af Hr. v. Thiles Samtale med Dem har jeg forstaaet, at Grev Bism. vel for sit personlige Vedkommende ikke finder, at militære Hensyn frembyde nogen virkelig Hindring for Tilbagegivelsen af Als og Sundeved, men at han dog ikke

[1]) Af 3. April; trykt som Nr. 446.
[2]) Af 6. April; trykt som Nr. 453.

ønsker at compromittere sin Indflydelse ved at tage et saadant Initiativ hos Kongen af Preussen og derfor finder det nyttigst, at det kommer fra den russiske Keiser. Ligesom denne fordomsfriere Anskuelse om Grændsespørgsmaalet ganske stemmer med, hvad Grev Bismarck allerede tidligere har udtalt til Dem, idet han altid har erkjendt, at den preussiske Forsvarslinie i Slesvig ligger sydligere, saaledes maa jeg ogsaa bestyrkes i denne min Opfatning ved den Maade, paa hvilken General Moltke har udtalt sig til Dem om dette Spørgsmaal. Thi han fremhæver udtrykkelig Dannevirkestillingen og naar han senere taler om »militære Positioner« som ikke vilde kunne opgives af Preussen, maa han nødvendigvis have tænkt paa Dannevirke og andre sydlige strategiske Punkter i Slesvig, hvis han ikke skal være i bestemt Modstrid med hvad han Øieblikket iforveien har sagt om Als.

Det er altsaa under Forudsætning af at den virkelige Grændse ad denne Vei kan ventes opnaaet, at jeg ikke vil tage i Betænkning at foreslaae Hs. Maj. at paakalde den russiske Keisers venskabelige og personlige Mellemkomst. Forsaavidt Kongen maatte beslutte Sig til at følge mit allerunderdanigste Forslag, vil altsaa Hs. Maj.s Brev til Keiseren udtrykkelig stille Opnaaelsen af den nævnte Grændse som det bestemte Formaal og ikke blot som Noget, man vilde begynde med at fordre men hvorpaa man efter Omstændighederne var betænkt paa at slaae af. Og ligesom det altsaa kun er forsaavidt den russiske Keiser maatte være villig til at anvende sin Indflydelse i Berlin med dette bestemte Maal for Øie, at Kongen vilde troe at burde benytte sig af den keiserlige Mellemkomst, saaledes maatte Hs. Majestæt ogsaa ansee denne for at være forbleven frugtesløs, dersom Resultatet kun blev at Preussen erklærede sig villigt til at drage Grændsen sydligere end hidtil Tilfældet har været, men dog ikke saaledes at den medtog Als og Sundeved.

Baron Mohrenheim kjender saa fuldstændigt den kgl. Regerings Anskuelser om Grændsespørgsmaalet, at jeg tør holde mig overbevist om, at han ikke vil underlægge vor Standhaftighed i at fastholde den ovenomtalte Grændse andre Motiver end saadanne, som den russiske Regering selv i fuldeste Maal maa billige. Begge Regeringer mødes i det fælles Ønske, at et virkeligt og varigt Venskabsforhold kan tilveiebringes mellem Danm. og Preussen, og jeg tør haabe at de derfor ogsaa ville kunne mødes i den samme faste Erkjendelse om Nødvendigheden af det eneste Middel, som kan føre til dette Formaal.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 10.

460. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Privat og fortrolig.

Berlin, 10. April 1868.

Deres Excellence

har ved meget æret Privatskrivelse af 1ste d. M.[1]) underrettet mig om, at Hans Majestæt Kongen var rede til at følge de Antydninger, Grev Bismarck gjennem Herr von Thile havde givet mig til det nordslesvigske Anliggendes yderligere Fremme; og af det mig under 5te d. M. tilstillede Telegram[2]) har jeg erfaret, at Deres Excellence billigede hvad jeg under Forudsætning af en saadan Allerhøieste Beslutning havde forberedet med Baron Mohrenheim. Jeg har ogsaa af dette Telegram forstaaet, at jeg kunde meddele Herr von Thile, at Hans Majestæt Kongen havde fattet ovennævnte Beslutning og at Hensigten var til dens Udførelse at

[1]) Trykt som Nr. 444.
[2]) Trykt som Nr. 451.

benytte Hans Majestæt Keiseren af Ruslands Mellemkomst; og som Følge af disse Deres Excellences Meddelelser har jeg den 6te d. M. hos Herr von Thile og Baron Mohrenheim foretaget de Skridt, som have været Forudsætningerne for det ved min chiffrerede Skrivelse af s. D.[1]) kortelig Meddeelte. Som Deres Excellence heraf vil have seet, yttrede Herr von Thile sin Tilfredshed med den Retning i hvilken hans Hentydning om Slægtskabsforhold vilde blive benyttet, og gjorde derhos opmærksom paa, at Sagen udfordrede den største Delicatesse og Discretion i Behandlingen, da Grev Bismarck ellers udsattes for at compromitteres, en Bemærkning, som jeg iøvrigt ikkun har anført for Fuldstændigheds Skyld. Her skal jeg tilføie, at Herr von Thile fremhævede i hvilken Grad Grev Bismarcks Forhold ved nærværende Leilighed var et Beviis paa hvor stor en Tillid Ministerpræsidenten havde til Deres Excellences ham bekjendte Loyalitet. Deres Excellence vil ogsaa have seet af min fornævnte Skrivelse, at jeg benyttede min Samtale med Herr von Thile til at constatere Rigtigheden af den i min Indberetning Nr. 17[2]) indeholdte Gjengivelse af hans tidligere Meddelelse til mig. Dette skeete mundtligt. —

Endelig har jeg ved min ovennævnte Skrivelse underrettet Deres Excellence om, at Baron Mohrenheim vilde skrive til Petersborg med første herfra afgaaende Coureer. Jeg havde nemlig efter Modtagelsen af ovennævnte Telegram den 6te d. M. i Deres Excellences Navn gjentaget for Baron Mohrenheim de Meddelelser og Opfordringer, jeg ifølge min Skrivelse af 3die d. M.[3]) forudsætningsviis havde gjort ham som kommende fra mig selv. Hoslagt har jeg den Ære at sende Deres Excellence en Gjenpart af den Skrivelse Baron Mohrenheim har tilstillet Fyrst Gortchacow.[4])

[1]) Trykt som Nr. 453.
[2]) Af 27. Marts 1868; trykt som Nr. 431.
[3]) Trykt som Nr. 446.
[4]) Af 7. April 1868; trykt som Nr. 461.

Skjøndt denne Skrivelse har været mig forelæst i Concept og derefter ifølge min Anmodning er bleven noget forandret, kunde den dog maaskee, navnlig hvad den chronologiske Ordning af dens Indhold angaaer, have været noget anderledes redigeret; men, naar det erindres, at det rette Udgangspunkt for Henvendelsen til den russiske Udenrigsminister først kunde findes i den Meddelelse jeg havde gjort Baron Mohrenheim den 6te d. M. efter dertil at have erholdt Deres Excellences officielle Bemyndigelse, bliver der i den anførte Henseende formeentlig intet Væsentligt at bemærke, uden forsaavidt som det i Skrivelsen siges, at jeg havde yderligere constateret Rigtigheden af min Opfattelse af Herr von Thiles Meddelelse til mig forinden jeg gjorde Deres Excellence bekjendt med denne Meddelelse; men dette vil i Realiteten ikke være af Betydning for selve Sagen, hvis Udgangspunkt for det russiske som for det danske Cabinet vil blive hiin Meddelelse, saaledes som den findes Skrivelsen vedlagt i Udtog af min Rapport.

Jeg skal med Hensyn til bemeldte Skrivelse endnu ikkun tilføie, at jeg ved Baron Mohrenheims Bemærkninger til mig om Nødvendigheden af event. at sætte Keiseren af Rusland istand til nøiagtigen at præcisere et Andragende til Kongen af Preussen, vel har været mig bevidst, hvor vanskeligt dette, ifølge Beskaffenheden af den svævende Underhandling vilde være for den kongelige Regjering. Men ligesom der paa den ene Side formeentlig ikke kan frakjendes Keiseren af Rusland et berettiget Krav herpaa, saaledes forekommer det mig paa den anden Side ogsaa, at den kongelige Regjering nu uden Fare kan fremsætte mere positive Fordringer. Er Underhandlingen først kommet ind paa den Vei, henimod hvilken den for Tiden rettes, er der vistnok langt mindre Sandsynlighed end tidligere for at bestemte og positive Fordringer fra dansk Side skulle føre til et Brud; og dersom dette skulde indtræde, vil Ansvaret derfor ialfald langt vanskeligere end tidligere kunne

paabyrdes den danske Regjering. Jeg mener ikke hermed, at det skulde være frit for al Betænkelighed, at forlange Als, Sundeved og Flensborg indbefattet under Afstemningen; thi skjøndt Fordringen formildes ved at det endelige Resultat altid er betinget af Afstemningen, kan man dog factisk ikke ignorere de fra preussisk Side saa stærkt fremhævede Hensyn til de militaire Stillinger, Hensyn der ogsaa have Betydning for det øvrige Udland; men disse Hensyn maae formeentlig enten paa den ene eller den anden Maade tages med i Betragtning fra dansk Side, idetmindste ved et spontant og bestemt formuleret Tilbud om ikke at ville befæste de omhandlede Stillinger. En ubetinget Tilbagegivelse af Als og Sundeved er sikkert en Umulighed.

Paa den anden Side forstaaer det sig af sig selv, at den kongelige Regjering maa kunne tage Forbehold hvad Garantierne angaaer.

Af Baron Mohrenheims vedlagte Skrivelse vil Deres Excellence see, at han, som antydet i min Skrivelse af 3die d. M., anseer det rigtigt, at Sagen event. begyndes ved en Henvendelse fra Hans Majestæt Kongen til Keiseren. —

Idet jeg vedlægger en Afskrift af det Udtog[1]) jeg har givet Baron Mohrenheim af min Rapport af 27de f. M. Nr. 17, maa jeg udtale min Beklagelse over, at jeg i det Exemplar, bemeldte Gesandt har faaet deraf, har glemt de i hoslagte Exemplar indklamrede Ord. Jeg har desværre først bemærket denne Forglemmelse, efterat Skrivelsen til Fyrst Gortchacow var afgaaet; men jeg har gjort Baron Mohrenheim opmærksom derpaa, og jeg veed bestemt, at disse Ord ere blandt dem jeg har gjentaget for Herr von Thile, da jeg bad ham bekræfte Rigtigheden af min Indberetning til Deres Excellence. Iøvrigt vil Deres Excellence vistnok være enig i, at Udeladelsen af disse Ord er uden Betydning for Sagens Gang.

---

[1]) Trykt som Nr. 462.

Baron Mohrenheim agter omtrent den 22de d. M. at være tilbage paa sin Post, men han begiver sig allerede i Begyndelsen af næste Uge, formodentlig Tirsdag, herfra til Hamborg, hvor han vil opholde sig indtil hans i disse Dage herfra afsendte Sager kunne være indtrufne i Kjøbenhavn og hensatte i hans Bolig. Han vil altsaa ikke her kunne modtage Fyrst Gortchacows Svar paa hans Skrivelse. Ligesom Baron Mohrenheim har indviet den herværende russiske Gesandt i den omhandlede Sag, saaledes har ogsaa jeg for mit Vedkommende fundet det passende at meddele Herr Oubril, hvorfor jeg om denne Sag har henvendt mig til Baron Mohrenheim og ikke til ham.

Baron Mohrenheim har ledsaget sin ovenomhandlede Skrivelse med en anden Skrivelse af endnu mere fortrolig Natur, og som han ikke har meddeelt den herværende russiske Gesandt. Ved denne Skrivelse har han blandt Andet ogsaa sat Fyrst Gortchacow i Kundskab om den Samtale Grev Bismarck havde havt med mig den 22de f. M.;[1]) og jeg tillader mig at vedlægge et Udtog deraf,[2]) hvori han udtaler sig om den eventuelle Hensigtsmæssighed af, at Hans Majestæt Kongen ogsaa directe henvendte Sig til Kongen af Preussen, et Spørgsmaal som i de sidste Dage har været Gjenstand for Samtale imellem os.

Herr von Thile har for nogle Dage siden forladt Berlin paa en kortvarig Reise. Han vender tilbage umiddelbart efter Helligdagene. Grev Bismarck vilde igaar begive sig til sine Eiendomme i Pommern forat opholde sig der indtil efter Paaske. —

Quaade.

Modtaget 12. April 1868.

---

[1]) Se Akter I, 816—19.
[2]) Trykt som Nr. 463.

461—63 Bilag til og 464 Vedlæg ved Kammerherre Quaades Depeche 10. April 1868.

461. Bilag Nr. 1. Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København, til Fyrst Gortschakow, St. Petersborg.

(Copie).
Lettre particulière,
Très-Secrète.

Berlin, 7 avril 1868.

Mon Prince,

Le comte de Frijs vient de charger M. de Quaade de m'initier de sa part et tout-à-fait confidentiellement à certaines insinuations que le Cte de Bismarck lui avait fait parvenir à la sourdine par l'entremise discrète de l'Envoyé de Danemark, et qui semblent préluder à un accommodement donnant satisfaction aux voeux du cabinet de Copenhague dans des voies différentes de celles qui ont été suivies jusqu'ici.

L'intention du Cte de Bismarck, et la condition dont il a, pour ainsi dire, fait dépendre le succès de l'essai dont il suggère l'idée *secrètement,* c'est qu'il n'y soit pas donné suite dans les formes diplomatiques ordinaires, mais, en quelque sorte, en dehors de la filière officielle, et de façon à ce que les correspondances particulières seules en conservent des traces.

Pour procéder par ordre, je dois commencer par reproduire les termes dans lesquels M. de Quaade m'a fait part de l'accueil qu'a rencontré ici la réponse déclinatoire danoise dont rend compte mon rapport du 12 mars. M. de Thile, gérant à cette époque le Ministère, après avoir dit à l'Envoyé de Danemark qu'il en avait pris connaissance mit Bekümmerniss, lui demanda s'il devait la considérer comme mettant fin aux négociations. M. de Quaade répondit que rien ne serait plus opposé aux vues de son gouvernement, qui espérait, au contraire, que les objections qu'il y faisait

valoir seraient prises en considération. Les choses en demeurèrent là pendant quelque temps. Le président du conseil ayant repris sur ces entrefaites la direction des affaires, M. de Thile vint, peu de jours après, trouver un matin M. de Quaade de la part du Cte de Bismarck pour lui faire *très-confidentiellement* les ouvertures dont je viens d'avoir reçu, à mon tour, confidence, et que je me fais un devoir de porter aussitôt, mon Prince, à Votre connaissance sous cette forme de correspondance particulière qui répond aux vues du chef du cabinet prussien.

La réponse danoise n'avait pas déplu au président du conseil, qui désirait sincèrement arriver à un arrangement satisfaisant pour les deux parties, mais qui n'espérait pas y parvenir par les voies ordinaires. L'âge du Roi exigeait des égards et des ménagements, qui ne permettaient pas au président du conseil de faire de cet arrangement une question de cabinet. Mais, dans le fond, ce n'était pour le Roi qu'une affaire de sentiment (Gemüth). C'était à la fibre du coeur qu'il fallait s'adresser, — et M. de Thile, interrogé par son interlocuteur sur le comment, insinua que le moyen le plus propre serait celui qu'indiquaient naturellement les relations de famille. M. de Bismarck ne se croyait pas, pour le moment, en droit d'en dire davantage, vu l'état où se trouvait encore la question; néanmoins il crut pouvoir ajouter qu'il était convaincu du bon accueil réservé aux démarches qu'il avait pris sur lui de suggérer secrètement.

Avant de saisir son propre gouvernement d'ouvertures aussi graves et aussi délicates, M. de Quaade, mû par un sentiment de judicieuse prudence, tint à prévenir de prime abord tout ce qui pourrait prêter, par la suite, au moindre malentendu, et, à cet effet, il donna à M. le sous-secrétaire d'Etat connaissance textuelle des termes de son rapport, conçu sous forme de lettre particulière très-confidentielle au Cte de Frijs. M. de Thile les approuva dans leur moindre nuance, affirmant que telle était exactement la pensée du

Cte de Bismarck, et ajoutant qu'en la faisant secrètement parvenir au Cte de Frijs, il lui donnait la preuve la plus éclatante de la pleine confiance qu'il plaçait dans sa loyauté.

Le président du conseil danois, après avoir pris les ordres du Roi, abonda dans le sens des suggestions prussiennes, et chargea M. de Quaade d'en avertir le Cte de Bismarck. A cette occasion, le Ministre de Danemark fit également pressentir que ce serait de préférence à Sa Majesté l'Empereur, notre auguste Maître, que le Roi S'adresserait pour faire appel aux sentiments du Roi de Prusse. Il lui fut répondu qu'aucun choix ne pourrait être plus agréable, ni mieux assuré d'exercer une influence efficace. En même temps, le Cte de Frijs autorisa M. de Quaade à mettre à profit ma présence pour m'initier, en son nom et de sa part, aux détails de cette affaire, et pour convenir avec moi, comme il l'eût fait lui même à Copenhague, de la marche ultérieure à suivre dans les voies extraofficielles indiquées par le Cte de Bismarck. Le Ministre de Danemark, en s'acquittant on ne peut plus obligeamment de cette commission, me fit observer que son auguste Souverain ne pourrait être retenu que par un scrupule de délicatesse, qui Lui ferait redouter de paraître importun en recourant une fois de plus aux bons offices de l'Empereur, dont Il avait déja à plus d'une reprise recueilli de précieux témoignage; que le Roi aurait, par conséquent, avant tout à coeur de S'assurer que notre auguste Maître tiendrait pour agréable une nouvelle démarche dans ce même but.

Je dis à M. de Quaade que, pour répondre de mon mieux à la marque de confiance dont m'honorait son gouvernement, mon premier soin serait de rendre un compte fidèle de cette démarche à Votre Excellence, par l'entremise du Ministre de l'Empereur à Berlin, auquel j'étendais la confidence tout comme je l'eusse fait si je me trouvais à Copenhague même; que, sans qu'il fût permis à personne de préjuger les hautes décisions de l'Empereur, personne, non

plus, n'était en droit de concevoir le moindre doute quant à l'extrême satisfaction qu'éprouverait le coeur de Sa Majesté à opérer un rapprochement, aussi conforme aux sentiments affectueux qu'Elle porte aux deux Rois, qu'aux intérêts les mieux entendus des trois pays; mais que l'Empereur, Lui aussi, devrait nécessairement tenir avant tout à S'assurer de l'agrément de Sa Majesté danoise, car le succès de Son intervention officieuse devrait, en grande partie, dépendre des termes et des limites dans lesquels Il Se croirait autorisé à formuler une démarche, dont le vague pourrait aisément compromettre la portée pratique. C'est un point sur lequel il n'était pas inopportun de fixer son attention d'avance, car, aussitôt qu'à la suite du rapport que j'allais adresser à Votre Excellence, également sous forme de lettre particulière très-secrète, suivant les vues du Cte de Bismarck, — Sa Majesté le Roi Se serait assuré, par un avis de St. Pétersbourg, de l'assentiment empressé de l'Empereur, il importerait au plus haut degré de ne pas laisser échapper le moment favorable en ne procédant qu'avec lenteur, mais de s'engager résolûment dans la voie indiquée, et, dès-lors, il était urgent de se rendre bien nettement compte au préalable de la question de forme, appelée à exercer une action importante. A l'époque où elle se présenterait, je me retrouverais déjà à mon poste, et je me mettrais tout entier à la disposition du Cte de Frijs; mais je croyais devoir dès-aujourd'hui émettre l'avis que la précision la plus exacte des voeux du gouvernement du Roi me semblait seule propre à assurer l'heureux résultat que nous poursuivrions désormais tous en commun.

Pour établir le premier jalon d'une manière fixe et autentique, M. de Quaade a eu l'extrême obligeance de me proposer lui-même de me donner par écrit la traduction française littérale[1]) du passage de son rapport rendant compte

[1]) Trykt efter Afskrift som Nr. 462.

des ouvertures prussiennes.[1]) Je me fais un devoir de le joindre ci-près en original. C'est le texte approuvé par M. de Thile.

De mon côté, mon Prince, je donne connaissance textuelle de la lettre que j'ai l'honneur de Vous adresser, aussi bien à M. de Quaade qu'à M. d'Oubril, que je prie de la faire parvenir à votre Excellence par son premier courrier.

Mohrenheim.

Afskrift.

462. Bilag Nr. 2. Fransk Gengivelse af en Del af Kammerherre Quaades Depeche af 27 Marts 1868 Nr. 17[2]).

Le Cte Bismarck désirait l'arrangement de l'affaire, et dans ce but il serait très-disposé à proposer au Roi non seulement la ligne de Gjenner, mais même une ligne plus au sud; cependant (bien qu'il ne fût question que d'un territoire peu considérable), il y avait (pourtant) des bornes à toute chose, et il ne saurait outrepasser une certaine limite dans ce qu'il ferait; le Roi n'était plus jeune et avait donc droit à des égards particuliers, et dans ces circonstances le président du conseil ne pouvait pas faire de l'affaire une question de cabinet.

Mais malgré cela il s'offrait peut-être encore un moyen d'arriver à un résultat satisfaisant. Pour le Roi, au fond, l'affaire dont il s'agissait était en grande partie une affaire de sentiment. Le prix que Sa Majesté y attachait était surtout un prix d'affection. Les considérations militaires n'étaient pas exclusivement décisives. Par conséquent le gouvernement danois ferait peut-être bien de s'adresser au sentiment du Roi, de parler à Son coeur.

Voilà ce que M. de Thile était chargé de dire au nom du président du conseil.

[1]) Trykt Akter I, 819—21.
[2]) Trykt Akter I, 819—21.

Interrogé ensuite sur la manière dont il faudrait procéder en cas qu'on adoptât la voie indiquée, M. de Thile fit observer que nécessairement on devrait faire abstraction des formes ordinaires de la diplomatie, ce qu'on ferait ne saurait trouver place dans des pièces officielles; mais il y avait des relations de famille auxquelles on pourrait avoir recours. Dans l'état actuel de l'affaire il ne saurait dire davantage. Du reste il était convaincu que ses suggestions toutes confidentielles seraient accueillies et comprises d'une manière conforme à l'esprit qui les avait dictées.

Afskrift.

---

463. **Bilag Nr. 3. Udtog af Skrivelse fra Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København, til Fyrst Gortschakow, St. Petersborg.**

M. de Quaade voulut bien examiner l'opportunité qu'il pourrait y avoir pour son Auguste Souverain à S'adresser directement Lui-même au Roi Guillaume. Je fus d'avis que ce moyen, le moment venu, pourrait être, en effet, excellent et décisif, mais que, mis en oeuvre prématurément, il pourrait compromettre gratuitement la dignité du Roi en L'exposant à un échec, et porter un dommage presque irréparable à la cause elle-même, en épuisant d'avance le suprême moyen; que si le Roi invoquait l'entremise de l'Empereur, Il pourrait, afin de donner toute la mesure des sentiments qui l'animent, manifester la décision de recourir à cette démarche directe du moment où les dispositions qui se feraient jour à Berlin L'y encourageraient et que notre Auguste Maître jugerait pouvoir le Lui conseiller; que, se traduisant de cette manière, l'intention Royale ne perdrait rien de sa grande valeur, sans présenter aucun inconvénient.

Afskrift.

464. Vedlæg ved Kammerherre Quaades Depeche 10. April 1868. Optegnelse af Baron Mohrenheim om Samtale med Direktør P. Vedel.

Extrait:

12 mars 1868.

»Tous les engagements que nous contracterions, me dit M. de Vedel, offriraient des inconvénients réels et sérieux; mais ils pourraient trouver une compensation plus ou moins équivalente dans un tracé de frontières qui, par celà même qu'il écarterait davantage les causes de mésintelligence qui s'opposent aux rapports de bon voisinage, faciliterait, dans une même mesure, l'aplanissement des contestations auxquelles pourraient donner lieu par la suite l'interprétation et l'application des garanties. Si je puis m'exprimer ainsi, les barrières morales s'abaisseraient en proportion de l'extension des limites matérielles. Pour nous, l'idée de l'intégrité territoriale coïncide avec celle de l'intégrité nationale. Nous ne souhaitons pas un pouce de terrain allemand, et ce n'est pas du partage de notre ancien territoire, mais de celui de notre nationalité présente que nous nous croyons fondés à nous plaindre. Plus nous recouvrerions complètement notre intégrité nationale, et plus serait ample le développement que nous serions par là mis à même d'accorder à ce qui resterait d'éléments d'une nationalité étrangère disséminés dans nos confins. Voilà pourquoi la question territoriale doit primer à nos yeux celle des garanties, dont elle aggrave ou atténue les inconvénients. C'est ce que l'on s'obstine à ne pas vouloir comprendre à Berlin, en n'y procédant qu'en sens inverse. Tandis que l'on y formule en termes péremptoires les exigences que vous savez, c'est à peine si l'on laisse entrevoir ce que l'on entend nous vendre si cher. Or, c'est même moins que ce que l'on nous avait autorisé à espérer l'automne dernier. Alors il semblait être question des baillages de Hadersleben et d'Apenrade; aujourd'hui, ce n'est plus que d'une ligne qui s'étendrait entre

ces deux villes pour aboutir, à l'est, à la baie de Gjenner, et à l'ouest probablement à un point du littoral situé au nord de l'île de Röm. Ainsi, d'une part, on ne se fait pas faute d'aller, en fait de garanties, au delà du maximum imaginable, et, de l'autre, en fait de cession, on reste en deçà du minimum sousentendu. Voilà dans quels termes le gouvt. prussien pose aujourd'hui la question.«

Paategning: Vedlægges UJ. 3938 j. (ɔ: Quaades Rapport af 10. April 1868).

465. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 11. April 1868.

Kjære Greve,

Tak for Deres venlige Linier af 9de.

Jeg har strax besørget det Fornødne hos Vedkommende. Naar De seer ham, troer jeg De vil finde ham fuldkommen enig i Deres Anskuelser. Han gaaer maaskee videre i denne Retning end jeg har troet at kunne gjøre igaar i min Frygt for at foranledige Skuffelser. Hvorom Alting er, anseer jeg ham for godt forberedet, hvilket han forresten har været før jeg saae ham; og forinden De nu selv seer ham, bliver der efter min Mening næppe Noget at gjøre. Men af hvad De modtager imorgen vil De see hvad der bliver at forberede hos Dem.

Jeg haaber at de Vanskeligheder der omtales som mulig forestaaende, ville glide over. Jeg frygter for at de i nærværende Øieblik kunne blive meget skadelige. Læg vel Mærke til Ordet »Loyalitet« i min Skrivelse af igaar og til den Forbindelse, hvori det staaer.

Quaade.

Afskrift, vedlagt Quaades Depeche Nr. 20 af 17. April 1868.

466. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 13. April 1868.

Da jeg idag vil svare Quaade og gjøre ham mine Modbemærkninger imod Adskilligt, hvad der findes i Mohrenheims Rapport, vilde det være mig meget kjært at see Afskriften af Mohrenheims sidste Rapport til Rusland kort før hans Afreise herfra, thi denne forekom mig gunstigere end den som er skreven efter Samtale med Quaade.[1]) Jeg vil fremhæve for Quaade nok engang, at vi aldrig kunne vente at erholde Noget af Bismarck eller Kongen, naar vi bevæge os omkring dem som om det var (raadne) Æg, og at ligesaalidet som jeg ønsker at slaae paa Sabelen, da jeg frygter for, at det ikke vilde forskrække, ligesaalidet vil jeg lade mig kyse til at skjule Sandheden og Nødvendigheden, fordi denne kan være Vedkommende ubehagelig eller ikke tilfredsstille Kongens Gemyt. —

Mon der snart skulde være en Reisende til Berlin?

P. Vedels Privatpapirer. *C. E. Frijs.*

467. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 13. April 1868.

Herr Greve.

Rigskantsleren begiver sig imorgen til Hoffet i Ofen. . . . Jeg opsøgte derfor Hans Excellence idag, og havde en længere Samtale med ham, under hvilken han var saa venlig, at forelæse mig en Beretning, som han havde modtaget fra Grev Wimpffen. Den keiserlige Gesandt melder heri, at han efter Modtagelsen af Baron Beust's Depeche om den sles-

[1]) Sml. Bilag Nr. 1 til Quaades Depeche af 10. April, trykt som Nr. 461.

vigske Forhandling, der, som meldt, afgik herfra omtrent den 1ste April, havde confereret med Kammerherre Quaade overensstemmende med den tilføiede Instrux, og som Følge af de af denne udviklede Grunde, der ville være Deres Excellence bekjendte, ikke havde gjort Depechen til Gjenstand for Meddelelse til Grev Bismarck, dog tilføiende, at han, Grev Wimpffen, hvis Anledning gaves ham dertil, ikke vilde kunne afholde sig fra, at yttre sig overensstemmende med sammes Indhold.

Rigskantsleren lod samtidigt Concepten til denne Depeche hente i Bureauerne og forelæste mig dens væsenligste Deel. Kammerherre Quaade vil have havt Indsigt i samme hos Grev Wimpffen, og saaledes alt have gjort Deres Excellence bekjendt med dens Indhold paa en omstændeligere Maade, end jeg tidligere var istand til i mine Rapporter efter de løse mundlige Referater, jeg havde faaet deraf.[1])

Det var kjendeligt, at Baron Beust langtfra deelte den kongelige Gesandts Forventninger om et for os saa gunstigt Omslag i den preussiske Regjerings Stemning, at der skulde være Haab om, at denne uden nogen Pression udenfra, ja netop hvis en saadan udeblev, skulde være rede til at udlevere hele den danske Deel af Slesvig med Undtagelse af Dybbøl-Als, end sige, at der skulde være Tilbøielighed til, ogsaa at opgive denne Deel, som uden Værd i strategisk Henseende, naar Broager Land blev i Preussens Magt, hvilket altsaa dog vilde udelukke Flensborg og en Deel af Sundeved fra Retrocessionen. Rigskantsleren anseer meget mere den i Berlin nu for Dagen lagte større Beredvillighed som en Manoeuvre, fremkaldt under Trykket af Cabinetternes og den offenlige Menings Fordømmelse af den preussiske Regjerings Optræden, men at man ved første Leilighed vil frafalde de stillede gunstigere Udsigter.

Dernæst kan jeg paa Grund af visse fra Baron Beust

[1]) Sml. Nr. 472.

faldne Yttringer, om at Østerrigs Interesse kun byder ham en fuldstændig Afholdelse fra *enhver* Indblanding i denne Sag, ikke tilbageholde min Frygt for, at den Omstændighed, at vi nu have forsmaaet en Hjælp, der spontant bødes os, tildeels i Følelsen af den Østerrig paahvilende Pligt, og hvortil Meddelelsen af Forhandlingernes haabløse Standpunkt gav Impulsen, efterat en Demarche i den Retning har været stillet i Udsigt af Baron Beust siden Begyndelsen af Februar Maaned — vil give den keiserlige Regjering et velkomment Paaskud til, ved en senere Leilighed, hvor en Opfordring om Bistand skulde blive rettet til den, at afvise en saadan. Ved at modtage den nu rakte Haand vilde derimod efter min ærbødige Formening den østerrigske Regjering have været dobbelt engageret, til at fortsætte sin Mægling, og efterhaanden indtage en mere afgjørende Holdning, eftersom den preussiske Regjerings alt tydeligt nok fremtraadte Mangel paa Villie, til blot tilnærmelsesviis at opfylde sine Forpligtelser maatte være bleven constateret. Dernæst — ved en afskriftlig Meddelelse af den østerrigske Depeche til den preussiske Regjering vilde et Grundlag for Fortolkningen af Prager Fredens Art. V være vunden for os, idet Baron Beust udtrykkelig fremhæver, at denne kun kan fyldestgjøres ganske, ved at *Afstemningen bestemmer Grændsen.* Naar Rigskantsleren derfra gaaer over til at indrømme, at Preussen kunde have *vægtige,* f. Ex. strategiske Grunde, for at ønske at indskrænke Afstaaelsen til Districter med mere udelukkende dansk Befolkning, anerkjender han som correct, at den kongelige Regjering indtager sit Standpunkt paa Wiener Freden. I saa Fald paahviler det altsaa den preussiske Regjering, at udvise, paa hvilke og det vægtige Grunde, den støtter sin mangelfulde Opfyldelse af Prager Freden, og snarere at holde os skadesløse for lidt Tab end paalægge os Garantier og andre Byrder, som skeet.

Grev Wimpffens Beretning om Herr Benedettis passive Holdning i Alt, hvad der angik den slesvigske Sag gav mig

Anledning til det Spørgsmaal, om den franske Regjering senest havde yttret nogen Hensigt, at optræde i Sagen. Baron Beust sagde mig da, at Saadant ikke var ham bekjendt; men at han havde instrueret Fyrst Metternich, til at meddele den franske Regjering den af ham affattede Depeche. Ambassadeuren havde forelagt samme personligt for Keiser Napoleon, og Hans Majestæt havde yttret Sin ubetingede Anerkjendelse om de deri udtalte Anskuelser. Depechen synes overhovedet, at være bleven omsendt til Ambassaderne hos Stormagterne. Det petersborgske Cabinet havde endnu ikke givet noget Svar paa hans confidentielle Henvendelse til Grev Stackelberg, og Kantsleren yttrede, at han maaskee kunde tage til Indtægt, som Svar, en Artikel i den i *preussisk*-russisk Sold staaende »Prager Politik«, hvori fortælles: »at det af ham forsøgte Skridt, til at bevæge den russiske Regjering til en med Østerrigs samtidig Demarche i Berlin, var bleven kort afviist. Nu kunde han trøste sig med de samme danske Blades Lovtaler, der for fire Aar siden havde overøst ham med Haan.« Jeg yttrede hertil, at det slesvigske Spørgsmaal meget lidt berørtes i vore Blade, at disse derimod fortrinsviis med levende Interesse fulgte den constitutionnelle Udvikling i Østerrig og naturligviis give ham, Rigskantsleren, Æren, som Bærer af den nye Tingenes Orden.

Baron Beust sagde mig til Slutningen, at han ansaae det for sandsynligt, at han om tre à fire Dage kom tilbage til Wien for een eller to Dage. Der vil da maaskee blive Leilighed for mig, til at tale med Ministeren, hvis Deres Excellence imidlertid skulde sende mig saadanne Paalæg, som jeg efter mine seneste Rapporter har Anledning til at imødesee.

Depeche Nr. 11, modtaget 19. April 1868. *Falbe.*

468. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

[*Kjøbenhavn*, 13.—14. April 1868.]

Kjære Quaade! Jeg har modtaget igaaraftes de mig med Grev Cronhjelm sendte Dokumenter[1]) og maa, idet jeg seer, De paaberaaber Dem min private Skrivelse af 1ste dennes,[2]) kun beklage at jeg ikke har nogen Copi af dette mit Brev, der blev skrevet meget skjødesløst og som tillige for at kunne expederes med Hrr. Levy ikke engang kunde blive gjennemseet, saa at jeg frygter for at det vrimler af Feilskrivelser og Forglemmelser, og Tankerne ere nedskrevne ligesom de faldt uden noget Skelet hvortil de kunde binde sig, hvorfor jeg ogsaa ræddes ved at dette Produkt skal overlades til Eftervedenen med den ganske naturligt følgende Dom herover, at det er en Confusionsmager der har skrevet dette, dog dette faaer nu at være som det vil, det er een Gang skeet og det erkjendes at De med fuld Berettigelse har gjort Brug ikke alene af denne Skrivelses Indhold men ogsaa af den 2 Dage efter med Frøken Bjelke afsendte Skrivelse.[3]) Hvad jeg ikke havde tænkt mig nødvendigt, det var at Hrr. Thiele og gjennem ham Grev Bismarck blev underrettet om Kongens Beslutning i saa Henseende, forinden man havde erfaret gjennem Mohrenheim, hvorvidt Keiseren af Rusland skulde være tilbøielig til at anvende sine bona officia, men det kan jo være at der enten directe eller indirecte er bleven rettet saa bestemte Forespørgseler til Dem i den Henseende, at De har maattet ansee det for tjenligst at meddele dette. — Det følger af sig selv at dette Skridt eller den Phase hvori

[1]) De som Nr. 460—63 trykte Breve.

[2]) Det synes at være det som Nr. 439 (Akter I, 828 f.) trykte Brev dateret 30. Marts, som der sigtes til. Det med Frk. Bjelke afsendte Brev er dateret 1. April.

[3]) Trykt som Nr. 444.

Forhandlingen nu maa udvikle sig ikke er uden stor Fare — men jeg vil trøste mig med, at uden Risico kan aldrig Noget vindes i Verden, og ialfald kunde jeg ikke tilraade at ikke ogsaa dette Middel forsøgtes især efter at der var givet Anviisning derpaa, thi en Afviisning vilde have altfor let kunnet udtydes som om man ikke ønskede nogen fredelig Afgjørelse og det er kun dog en saadan jeg ønsker, men derfor behøver jeg ikke at troe paa Sandsynligheden af vor Trangs Tilfredsstillelse ad denne Vei, men den anden Vei er endnu misligere. En Selvfølge er det derfor, naar vi nu om 14 Dage indtræde i den nye Phase, idet jeg formoder at Keiseren af Rusland vil paatage sig det omtalte Hverv, at vi vogte os for at ikke vor Stilling bliver deterioreret, og at vi blive Mæglerens Bud eller Udtalelser stærkere eller mere tvingende underkastet, end den Magt som vil retrocedere, thi da er Tabet øiensynligt, idet Eftergivelsen og Imødekommen, om en saadan er mulig udover de alt fra vor Side fastsatte Grændser, da ikke engang skeer af Hensyn til vor nærmeste stærke Nabo men af Hensyn til en Tredie der ligger os fjern, ialfald ikke saa umiddelbart nær og farlig som Preussen. Nu troer jeg at der uden at smigre os selv maa siges at vi ikke under den førte Forhandling med Preussen ere gaaede tilbage med Hensyn til vor alm. politiske Stilling ɔ: med Hensyn til den alm. europæiske Opinion, og jeg vil ønske at det Samme maa kunne lykkes med dette Forsøg, saa at vi naar denne endes eller brydes selv uden noget positivt Resultat, da maatte vi kunne sige det samme, men det er aabenbart langt vanskeligere.

Og det staaer da for mig som den eneste Frelse eller tilraadelige Vei at gaae — at sige Sandheden lige ud — uden Hensyn til hvorvidt dette maatte gefalde i Øieblikket eller ei, thi kun gjennem en aaben og ligefrem Udtalelse bliver det muligt at der kan indtræde et fornyet Agtelsesforhold imellem Danske og Tydske i Almindelighed og imellem disses respective Regjeringer (jeg modtager i dette Øieblik Deres

venlige Linier af 11te dennes[1]) hvori bebudes en Skrivelse[2]) og en stor Deel af hvad jeg her har bemærket vil saaledes blive overflødigt, ligesom der vel efter Deres sidste Skrivelse er overveiende Sandsynlighed for at i den allernærmeste Tid vil Udvexlingen af Tanker etc. finde Sted nærmest imellem her og St. Petersborg, — dog følger det af sig selv at De vil blive holdt fuldstændigt au fait med hvert Skridt) men for at vende tilbage til min ovenfor paabegyndte Tanke, maa jeg bemærke at det nu og strax ved den første kongelige Meddelelse gjelder om at fastholde og fremhæve, at kun en Tilfredsstillelse af den tilstedeværende Trang hos os i national Henseende kan naaes igjennem Flensborglinien, at kun en slig Indrømmelse tilfulde indeholder fra preussisk Side Anerkjendelse af den danske Nationalitets Berettigelse, og at det kun er for en slig Grændses Erholdelse at vi kunne føle os opfordrede til overordentlige Anstrængelser (*NB* det var kanskee ikke af Veien ved denne Leilighed ogsaa at berøre de finansielle Vilkaar, hvilke hidindtil ere ladte fuldkomment ude af Betragtning). Det gjorde mig lidt ondt i Mohrenheims Rapport[3]) ikke at finde nogen Antydning af den for os gunstigste Benyttelse af Bismarcks Udtalelser den officielle Gang gjennem Thiele, hvor saavel Grændsen Aabenraa—Tønder, som senere Als og Sundeved under visse Forbehold tages med, ligesom jeg finder efter min Erindring af de brugte Udtryk, den franske Oversættelse »les considérations militaires n'étaient pas exclusivement décisives«[4]) lidt stringentere end Bismarcks egne Ord,[5]) dog falder alle disse Bemærkninger egentlig væk efter Modtagelsen af Deres Li-

[1]) Trykt som Nr. 465.

[2]) Maa være Quaades Depeche af 10. April, trykt som Nr. 460, som Grev Frijs da allerede havde modtaget, idet han formodentlig har misforstaaet Quaades Ord: imorgen.

[3]) Bilag Nr. 1 til Quaades Depeche af 10. April; trykt som Nr. 461.

[4]) Citat fra Bilag Nr. 2 (trykt som Nr. 462) til Quaades Depeche af 10. April (trykt som Nr. 460).

[5]) Se Akter I, 820.

nier igaar, og dette vil sandsynligviis blive endnu klarere naar jeg modtager Deres Skrivelse,[1]) men jeg bemærker dette kun her for at vi gjensidig kunne være fuldkommen inde i hinandens Tanker og i de Indtryk det Skrevne har gjort, thi den herved fremstaaede Forklaring og Udtydning vil end yderligere tjene til at befæste den fuldstændigste Overeensstemmelse i Opfattelse. De bemærker vel i Deres sidste fortrolige Rapport at Retrocession af Als og Sundeved uden nogen Betingelse vil være en Umulighed, men derfor er det ikke givet at vi bør fremkomme med disse Betingelser; mit Synspunkt er nemlig Retrocessionen af denne Ø, saavel paa Grund af dens fremtrædende og eensartede danske Nationalitet som paa Grund af dens Beliggenhed og Høren ind under den danske Øgruppe, er næsten det der interesserer os allermeest; en Befæstning naar vi havde erholdt Øen tilbage paa Als og Dybbøl vilde jeg ansee for i høieste Grad utilraadelig thi deels vilde den medtage en ganske overordentlig Deel af Landets materielle Kræfter naar den skulde have nogen Betydning, deels forudsatte dens Betydning ligeoverfor Preussen et Herredømme paa Søen, som alt nu er ophørt og som for hvert Aar vil svinde mere og mere; jeg vilde derfor finde det ganske i sin Orden om Preussen, naar det skulde bequemme sig til at retrocedere disse Punkter, af Hensyn til den forbigangne Tid foreslog bindende Bestemmelser imod Befæstelsen af disse Punkter fra vor Side og det vilde være af den Slags Garantier som jeg lettest af de hidtil bekjendte Fordringer vilde kunne gaae ind paa. Et stort Spørgsmaal bliver det vel om ikke under den nu forestaaende Udvikling af Tanker og Forslag ikke atter den fra det velbekjendte »Schriftstück af Moltzen« bekjendte Linie ved Kobbermøllebugten atter skulde komme frem;[2]) efter Sigende corresponderer denne Herre endnu stadig med 2 kjøbenhavnske Ven-

[1]) Se Note 2) foregaaende Side.

[2]) Se Aage Friis: Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark I, 195—96.

ner, men disse ere ikke af nogensomhelst fremragende politisk Betydning. Efter de Yttringer der faldt fra Deres Side i de Breve der bleve afsendte med Grev Cronhjelm[1]) maa jeg antage at der er stor Sandsynlighed for at den Form vil særlig tiltale at lade en Memoire følge Brevet til Keiseren og dette vil naturligviis i høi Grad lette Brevets Affattelse, idet det da kan faae en naturlig afkortet ordinair Form, hvilket vilde blevet meget vanskelig om i selve Brevet dog Hovedmomenterne med Hensyn til vor Opfattelse skulde have været fremhævede og begrundede, og jeg antager egentlig at Deres til idag bebudede Skrivelse,[2]) som jeg haaber at modtage om et Par Timer, vil give en heel Deel Antydninger og Vink i den Henseende og jeg vil forbeholde mig en videre Udtalelse efter at have modtaget dette. —

Iformiddag venter jeg Raasløff tilbage, jeg haaber at han maa vende tilbage livlig og forfrisket; Estrup har været ovre i Jylland et Par Dage men er vendt tilbage meget angrebet af en heftig Forkjølelse, jeg selv, endskjøndt jeg har holdt mig rolig hjemme i Paasken, er saa forkjølet at jeg med Vanskelighed kan bruge mine Øine der løbe med Vand paa Grund af en heftig Snue. Gid dette maa gaae over forinden Rigsdagen igjen til næste Uge ret skal begynde sine Arbeider; inden Midten eller Slutningen af Mai kunne vi ikke vente at blive færdige med Rigsdagen; gid til den Tid ogsaa de stedfindende Forhandlinger maatte have vundet et fast og tillige godt Grundlag, thi jeg kan i høi Grad trænge til en Forfriskning og Opmuntring meest af Hensyn til mit Legems Tilstand.

Uunderskrevet, udateret Koncept med Grev Frijs' Haand. P. Vedels Privatpapirer. Med P. Vedels Haand fra hans ældre Dage er der over Koncepten skrevet 1868, hvilket han har rettet til 1869. Koncepten maa efter sit Indhold være fra 13.—14. April 1868.

---

[1]) Her sigtes formentlig til Referatet af Quaades Udtalelser i Bilag Nr. 1 til Quaades Depeche af 10. April; trykt som Nr. 461.

[2]) Se Note 2) næstforegaaende Side.

469. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Torsdag, 16. April 1868.

Kjære Kammerherre.

. . . Vi vente paa Mohrenheims Tilbagekomst før vi giøre Noget, og jeg hører af Ozeroff at han definitivt først kommer her i Begyndelsen af Mai. Jeg vil nødigt giøre noget Udkast til Memoire før jeg har talt med ham, thi jeg anseer ham for meget dygtig og med Undtagelse af eet Punkt — De veed vist hvad jeg mener — fuldkommen velstemt. De kjender naturligviis hvad W. har faaet og P. har læst det her for Ministeren, men det vilde vist være godt om De ved Leilighed confid. kunde giengive Indholdet deraf. Forresten høre vi aldrig Noget her fra Paris eller Petersborg, thi jeg vil naturligvis ikke fordre det Umulige fra London. Raasløff er lykkelig hjemkommet, har hverken seet Keiseren eller Moustier og kun besøgt Niel fordi Moltke sagde at det var nødvendigt. Med Niel har han *udelukkende* talt Kanoner og Chassepot. . .

P. Vedel.

---

470. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 17. April 1868.

Efter at have gjennemlæst Betænkningen i Kirkesagen, og seet den vistnok i en Betænkning aldeles usædvanligt udfordrende og critiske Maade hvorpaa Regjeringens Fremfærd bedømmes af Fleertallet og hvor Fleertallet paa en overordentlig fremtrædende Maade gjør sig til Talsmand for Bispeagitation, kan der for mig kun være Spørgsmaal om at seire eller døe ɔ: som Politicus, og hvis Fleertallet maatte vinde Seier, saa at Sagen ikke nyder videre Fremme, vil ingen dødelig Magt faae mig til tiere at sætte Foden i det nuværende Landsthing som Minister. —

Da dette dog senest i Slutningen af næste Uge maa vise sig, anseer jeg det for et stort Held, om vor Ven fra Hamborg[1]) først maatte arrivere efter den Tid, thi under saadanne Forhold vil jeg ikke forsvare at foretage noget deciderende og bindende Skridt fra en Regjerings Side, der staaer paa Gravens Rand, og den anden naturlige Udvei paa denne Strid nemlig at opløse Landsthinget, vil jeg ikke tilraade Kongen, da dette er et Middel, som ikke bør anvendes uden i yderste Nødsfald, og uden at man er meget tryg paa at seire; det var jo ogsaa muligt, at Kongen ikke vilde indlade sig herpaa. —

De vil af Ovenstaaende see at der er mere end Sandsynlighed for at vor Samarbeiden vil ophøre med det Allerførste, og ret af Hjertet vil jeg ønske at min successor maa blive en Personlighed med hvem De hurtig kan finde Dem tilrette; De veed nok at jeg ikke kan ønske Dem nogen Anden end Geheime-Etatsraad Andræ, da jeg tryggere vilde see Udenrigsministerportefeuillen i hans end i min egen Haand. —

Da jeg vil reise ud at forfriske mig lidt strax efter at de nye Ministre ere udvalgte, vilde jeg en af Dagene, helst imorgen ordne hele den amerikanske Sag med Dem.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

471. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Privat og fortrolig.

Berlin, 17. April 1868.

Deres Excellence,

Baron Mohrenheim er først igaar Aftes afreist herfra, og ikke til Hamborg, men til Dresden, hvorfra han agter at

[1]) Mohrenheim.

vende hertilbage iovermorgen Aften, for strax derefter med sin Familie at begive sig til Hamborg. Derfra kommer han for sin egen Person atter tilbage til Berlin for endnu at træffe de sidste med Hensyn til hans Flytning nødvendige Anordninger; men hans Ophold her bliver af meget kort Varighed, saaat han venter at indtræffe i Kjøbenhavn i Slutningen af næste Uge. Han antager at Fyrst Gortchacows Svar paa den Deres Excellence under 10de d. M. i Afskrift meddeelte Skrivelse[1]) vil komme ham til Hænde inden den Tid.

Af min fortrolige Skrivelse af 10de d. M.[2]) vil Deres Excellence have seet, at jeg ved Siden af min Mening om at en eventuel Allerhøieste Henvendelse til Keiseren af Rusland maatte fremsætte et bestemt Program, ogsaa nærede den Anskuelse at dette Program kunde uden Betænkelighed gaae ud paa Tilbagegivelse af Als, Sundeved og Flensborg. Da jeg udtalte mig saaledes kunde jeg allerede ifølge Baron Mohrenheims Yttringer i vore tidligere Samtaler forudsætte, at han var af samme Anskuelse; men for at erholde fuldstændig Vished herom har jeg efter Modtagelsen af Deres Excellences meget ærede Depesche af 9de d. M. Nr. 10[3]) forelagt ham det directe Spørgsmaal, om han var enig i at, naar der eventl. androges paa Hans Majestæt Keiseren af Ruslands Mellemkomst, dette Andragende da bestemt udtalte som Formaal Tilbagegivelsen af Slesvig indtil den virkelige nationale Grændse, og dette bekræftede han med det Tilføiende, at efter hans Mening den Allerhøieste Skrivelse, hvorom der er Spørgsmaal, kunde være ledsaget af et andet Actstykke, en Exposé eller Memoire, hvori den kongelige Regjerings Program kunde fuldstændigere præciseres i Forbindelse med de Modaliteter man vilde knytte dertil, men hvorfor der ikke fandtes Plads i hiin Skrivelse. Hermed har

[1]) Trykt som Nr. 461.
[2]) Trykt som Nr. 460.
[3]) Trykt som Nr. 459.

Baron Mohrenheim formeentlig sigtet til Udtalelser om Garantifordringerne, og maaskee ogsaa til Tilbud, som maatte være fornødne forat imødegaae den factiske Vanskelighed for Preussen ved ubetinget at opgive de saakaldte militaire Stillinger. Men dette sidste maa jeg dog lade henstaae uafgjort; thi en Udtalelse herom har jeg ikke villet foranledige fra bemeldte Gesandts Side paa Sagens nærværende Standpunkt.

Jeg skal her tillade mig at bemærke, at naar jeg ved i min fortrolige Skrivelse af 10de d. M. at omtale et Tilbud om ikke at ville befæste de militaire Stillinger har tilføiet Ordet »idetmindste«, saa har jeg ikke havt Tilbud om militaire Enclaver, men derimod et Tilbud om Neutralitet for Øie. Jeg frygter for at Modsigelsen i General Moltkes Yttringer til mig i den Samtale jeg har omtalt i min fortrolige Skrivelse af 3die d. M.,[1]) nærmest finder sin Løsning ved at han har tænkt sig, at Preussen ved Tilbagegivelsen af Als og Sundeved skulde betinge sig at beholde Befæstningerne ved Sønderborg og paa Dybbøl. Denne Combination, som i den senere Tid atter er kommen paa Bane, begynder iøvrigt at vige Pladsen for en anden, som gaaer ud paa, at Preussen skulde opgive Als og Sundeved, men forbeholde sig Broagerland for at befæste dette Punkt. —

Det er vistnok overflødigt for mig at fremhæve, at det i enkelte Blade omtalte Spørgsmaal om at Danmark skulde indtræde i det nordtydske Forbund aldrig er kommet mig for Øre.

Herr von Thile er nu vendt tilbage fra sin Reise.

Grev Bismarck har ikke været fraværende fra Berlin i denne Tid.

Quaade.

Modtaget 19. April 1868.

---

[1]) Trykt som Nr. 446.

472. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortrolig.

Berlin, 17. April 1868.

Deres Excellence,

Den herværende østerrigske Gesandt har allerede i Begyndelsen af forrige Uge gjort mig bekjendt med en Depesche han havde modtaget i Anledning af den Meddelelse den kongelige Gesandt i Wien i den anden Halvdeel af forrige Maaned har gjort den østerrigske Rigskantsler om det slesvigske Anliggendes Stilling. —

I denne Depesche udtaler Baron Beust, at dersom den preussiske Regjering var sindet at tilbagegive Danmark en mere udstrakt Deel af Slesvig, som indeholdt et større Antal tydske Indvaanere, saa vilde man fra østerrigsk Side kunne forstaae, at der forlangtes Garantier; men dersom ikkun en ringere Deel af Landet tilbagegaves, vilde man ikke kunne billige, at saadanne Betingelser stilledes. Det paalægges derhos Grev Wimpffen at bringe den saaledes udtalte Anskuelse i en venskabelig Form til den preussiske Udenrigsministers Kundskab, men dog ikkun eventuelt,' idet Baron Beust, paa Grund af at jeg havde yttret, at en Intercession i nærværende Øieblik formeentlig ikke vilde kunne virke til den slesvigske Underhandlings Fremme, overlader Gesandten ganske at afholde sig fra at omtale Depeschen, i Tilfælde af at jeg maatte ansee dette for tjenligere for den omhandlede Sag.

Som Følge heraf har jeg af Grev Wimpffen været opfordret til at yttre mig om hvorledes han bedst maatte kunne handle i Overeensstemmelse med den kongelige Regjerings Ønsker, og da der ikke var Tid for mig til i saa Henseende at indhente nærmere udtrykkelig Anviisning, har jeg, med Hensyn til det tidligere i Sagen Forefaldne og navnlig til hvad der af den telegraphiske Depesche af 29de f. M.[1]) var

[1]) Akter I, 827.

mig bekjendt om Deres Excellences Anskuelser, ikke taget i Betænkning strax at anmode ham om for Tiden at afholde sig fra ethvert Skridt hos den preussiske Regjering i det slesvigske Anliggende. . . .

Quaade.

Depeche Nr. 20, modtaget 19. April 1868.

---

473. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 17. April 1868.

Kjære Greve,

Jeg maa tilføie en Bemærkning til min Rapport Nr. 20 om det Wienske Incidentspunkt. Da Wimpffen bad mig ikke at skrive om den mellem os trufne Aftale, tænkte jeg mig nok, at hans egentlige Motiv var, ved Hjælp af min Taushed om Sagen at sikkre sig selv en større Handlefrihed for det Tilfælde at Beust tiltrods for min Indsigelse skulde ville bringe Sagen frem for det preussiske Cabinet, og at han altsaa, uagtet han havde sagt mig at han først senere vilde skrive derom, dog havde isinde strax at telegraphere eller vel endog skrive for at erfare Beust's endelige Bestemmelse. Imidlertid vilde jeg ingen Ophævelser gjøre herover, og jeg omtaler ogsaa Sagen her ikkun for Fuldstændigheds Skyld og for ikke at behøve at udtale min Formodning i min officielle Rapport, hvor den vilde tage sig besynderlig ud ved Siden af Wimpffens Udsagn til mig om for sit Vedkommende ikke at omtale Sagen.

Jeg haaber Mohrenheim vil være i Kjøbenhavn i Slutningen af næste Uge. Det har han selv meent; men ligesom hans Afreise herfra har liidt Ophold, kan det jo ogsaa være at han senere vil blive opholdt i Udførelsen af sine Planer.

Her er det for Tiden meget stille i Politiken. . . .

Dersom Mohrenheim faaer Svar fra Petersborg førend han selv endnu kan reise til Kjøbenhavn skal jeg bidrage Mit til at De dog strax faaer Kundskab derom og navnlig om dets Indhold. Jeg kan vel antage, at De ikke vil have Noget imod at jeg eventuelt sender en Coureer til Lübeck. . . .[1])

Quaade.

Afskrift, vedlagt Quaades fortrolige Depeche 17. April 1868.

474. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Berlin, 19 avril 1868.

Article relatif au voyage du Ministre de la guerre dans la gazette de la croix[2]) qui arrivera demain, a grandement besoin d'être démenti sans délai. Il serait utile de me mettre à même au plutôt par le télégraphe de constater que le Ministre n'a point été accompagné d'officiers danois dans son voyage. —

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 19. April 1868 Kl. 7.45 Efterm.

475. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

Kjøbenhavn, 19. April 1868.

. . . Hvad jeg . . . finder aldeles uforklarligt det er, at Falbe, endskjøndt han har modtaget den Tilretteviisning, endnu ikke har forstaaet at Momentet til at opfordre Østrig til Medvirkning endnu ingenlunde er kommet forinden Preussen har brudt — og hvad der saa er det Allerværste,

[1]) Udeladelsestegnene her findes i Afskriften.
[2]) Se Noten S. 62.

det er at den i den anførte Depeche[1]) bebudede Understøttelse i Fremsættelsen af de 2 Alternativer deels er saa vag og lidet venlig i sin Tone imod os, at den nærmest synes at være skrevet for at bevare endnu tydske Sympathier for Østrig i dette Spørgsmaal, deels i Virkeligheden ikke gaaer videre end hvad Preussen har tilbudt — og derom kan der dog ikke være Skygge af Tvivl, at hvad der ad fredelig Overeenskomst Vei kan vindes fra Preussen under Forhandlinger med dette alene har langt mere blivende Værd, end hvad der vindes ved Pression andetstedsfra, navnlig fra Østrig og Frankrige ɔ: *altsaa* for at man skal opgive Preussens frivillige ved selvstændige Forhandlinger med Danmark tilveiebragte Retrocession, maa det være givet, baade at Danmark ikke kan erholde hvad det maa ansee for den opgivne Priis eller i det Hele taget nogen Opoffrelse værd, og at det kan naae det Eftertragtede ad anden billigere Vei; det Første er tvivlsomt men maa endnu forsøges — hvorimod det er mig klart, at Østrig eller idetmindste Frankrige ikke for Øieblikket ønsker denne Sag klaret og at ialfald Ingen af disse tvende endnu ere beredvillige til at anvende en Pression som kunde bringe det attraaede Resultat, en national taalelig Grændse. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

476. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 20. April 1868.

Krigsministeren har selvfølgelig hverken havt Officerer eller Uniform til Følgeskab. Artiklen, sandsynligviis af Moltzens Fabrik, skal det glæde mig at gjennemlæse, naar den kommer. Tak for det igaar modtagne Brev.

E. Frijs.

[1]) Se Kammerherre Quaades Depeche 17. April; trykt som Nr. 472.

Ai-je besoin de vous dire que Ministre de la guerre voyagea tout seul, sans adjudant et même sans uniforme. L'article sorti probablement de la fabrique de Molzen m'amusera. Merci de votre lettre arrivée hier.

Koncept med Grev Frijs' Haand (den franske Oversættelse med P. Vedels) til Chiffertelegram, indleveret i København 20. April 1868.

477. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Particulière et toute confidentielle.

Berlin, 21 avril 1868.

Monsieur le Comte,

Le baron de Mohrenheim vient de recevoir la réponse du prince Gortchacow à la lettre qu'il avait adressée au chancelier de l'empire dans l'affaire du Slesvic et dont la copie se trouvait annexée à ma lettre confidentielle et particulière du 10. d. c. — Voici une analyse complète et exacte de cette réponse d'après des notes au crayon que j'ai pu prendre en la présence même du baron de Mohrenheim.

L'Empereur a ordonné au chancelier de l'empire de charger le baron de Mohrenheim de faire parvenir à la connaissance du Roi, notre Auguste Souverain, que Son bon vouloir, quand il s'agit des intérêts du Danemark, ne saurait jamais être l'objet du moindre doute, pourvuque Son concours puisse aboutir à un résultat pratique. C'est pour en fournir une nouvelle preuve que l'Empereur a donné au prince Gortchacow l'ordre d'exposer confidentiellement par l'intermédiaire du Ministre de Russie à Copenhague, le plan que Sa Majesté Impériale croit devoir recommander au Roi, et dans lequel Il Le prie de voir l'énoncé de Sa pensée personnelle. Ce plan n'est nullement obligatoire, mais l'Empereur le considère comme offrant le plus de chances de succès. —

L'Empereur croit que plus le moment est propice à l'ar-

rangement satisfaisant que l'on a en vue, et plus il importe de ne point le perdre, mais d'en tirer tout le profit possible. Dans ce but l'Empereur est personnellement d'avis que le Roi, notre Maître, agirait avec le plus d'efficacité en n'hésitant pas à prendre les devants d'une démarche spontanée et directe auprès du Roi de Prusse à laquelle l'Empereur S'associerait de tout Son pouvoir aussitôt qu'Il aurait été informé de sa mise à exécution. Si le Roi agrée l'idée de l'Empereur, Sa Majesté S'adresserait directement au Roi Guillaume dans une lettre autographe qui exposerait sans équivoque Ses vues et Ses espérances, invoquerait les sentiments d'équité du Roi de Prusse et ferait pressentir, en termes qui ne devraient pas être vagues, qu'en retour d'un accueil favorable, le Danemark se prêterait à une entente intime avec la Prusse en vue des éventualités. Après que l'Empereur aurait été mis au courant des intentions du Roi et de la mise à exécution de Sa démarche directe, Il l'appuyera à Son tour auprès du Roi, Son oncle, dans une lettre également autographe et en S'adressant chaleureusement au coeur du Roi.

Je me permettrai d'ajouter quelques observations toutes personnelles à cet exposé des vues de Sa Majesté l'Empereur.

Nul doute que le plan proposé par le baron de Mohrenheim au chancelier de l'empire eût présenté des avantages que la ligne de conduite recommandée par Sa Majesté l'Empereur n'offre pas. En Se chargeant de la première ouverture auprès du Roi de Prusse, l'Empereur eût notablement facilité au Roi, notre auguste Souverain, les démarches ultérieures de Sa part que les circonstances pourraient rendre nécessaires, et il est également évident que le Roi pourrait S'ouvrir avec moins de réserve envers Sa Majesté l'Empereur de Russie qu'envers Sa Majesté le Roi de Prusse sur les détails et les conditions essentielles d'un arrangement. Mais d'autre part le plan qui va être soumis à la considé-

ration du Roi, notre auguste Souverain, offre aussi des avantages, et notamment l'avantage réel qu'il serait éventuellement plus facile au Roi de Prusse de ne pas donner suite à une démarche faite isolément par Sa Majesté l'Empereur et n'ayant encore pour ainsi dire qu'un caractère préalable, que de Se refuser à déférer à une démarche faite par la partie directement intéressée et secondée par l'Empereur de la manière dont Sa Majesté Impériale entend le faire.

A ce point de vue il me semble incontestable qu'abstraction faite des difficultés formelles, le plan proposé en dernier lieu offre plus de chances de succès que le plan primitif attenduque la responsabilité que ferait retomber sur le Roi de Prusse la non-réussite d'une démarche pour ainsi dire collective du Roi et de l'Empereur, serait plus grave que s'il ne s'était agi que d'une démarche préparatoire et à laquelle la partie directement intéressée n'eût pas encore participé.

Quaade.

Modtaget 23. April 1868.

---

478. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 21. April 1868.

Kjære Greve,

Jeg skal endnu tilføie nogle yderligere Bemærkninger til min anden Skrivelse af idag.

Jeg for mit Vedkommende kan ikke Andet end være enig i at den nu foreslaaede Plan virkelig er virksommere end den første, ligesom den ogsaa lader os vinde Tid. Den er vanskeligere for os deels i Formen og deels ogsaa især paa Grund af Spørgsmaalet om hvor langt man kan gaae i Skrivelsen til Kongen af Preussen. Men i denne Henseende er Mohrenheim enig med mig i, at vi kunne forlange den hele nationale Grændse, naturligviis betinget ved Afstemningen. Hvad den omtalte »entente intime« angaaer, saa er Mohren-

heim ligeledes enig i, at vi her kunne udtale os i Almindelighed. Han er *nu* kommet frem med Yttringer om de militaire Positioner. Han taler om en militair Enclave ved Dybbøl og tillige om den i min sidste Skrivelse omtalte Idee med Broager; men dette er ogsaa i hans Tanke Eventualiteter, som vi ikke skulle berøre. Jeg troer ikke han anseer Andet nødvendigt end Forsikkring om den Attraae vi virkelig og oprigtig nære om et vedvarende godt Forhold. Men forat vi ikke skulle paadrage os Bebreidelse for »des termes vagues«, vilde det dog maaskee være nødvendigt at tilbyde Garantier, ved hvilket vi dog ikke behøvede at have Andet for Øie end Neutralitet. Of- og Defensiv-Alliance eller blot defensiv, det vil sige væbnet defensiv Alliance kan der ikke være Tale om. Udtrykket »en vue des éventualités« bliver naturligviis hellerikke at forstaae som om vi skulde nærmere præcisere, hvilke Eventualiteter.

Hvad Sagens Form angaaer, saa er Mohrenheim enig med mig i, at vi skulle gaae frem paa følgende Maade. Skrivelsen fra Kongen til Kongen af Preussen vil det være rigtigst at bringe til Keiserens Kundskab, før den gaaer af. Man maa jo kjende den i Petersborg, forat Keiseren kan derefter indrette, hvad Han vil gjøre, og for os er det ogsaa godt, at man der har billiget hvad vi skrive. Naar saa dette er skeet, kunne vi overgive vor Skrivelse til Kongen af Preussen paa et saadant Tidspunkt, at Keiserens Skrivelse kan blive afgivet om end ikke simultant med, saa dog umiddelbart efter Kongens. Derefter er det Mohrenheims Mening, og heri forekommer det mig han har Ret, at Bismarck vil have et saa godt Vaaben som han kan ønske sig, *hvis han virkelig vil en Afgjørelse af Sagen;* og paa den anden Side, dersom Tingen ikke lykkes, har Kongen af Preussen ikke alene kastet os i Armene paa Frankrig, uden at mindste Ansvar kan hvile paa os, men han har ogsaa ganske isoleret sig; thi Rusland vil da ikke kunne tage Partie for ham i denne Sag. Det vil jo tage nogen Tid med i Kjøbenhavn at forberede det For-

nødne, og jeg har talt med Mohrenheim om at det var godt om det Altsammen concerteredes med ham personlig i Kjøbenhavn, inden det gik af. Da det vil være at forelægge i Petersborg inden det definitivt slaaes fast, for at der fra begge Sider kan gaaes frem med den fornødne Ensemble, er det jo ogsaa i sin Orden, at han fra Begyndelsen af er bekjendt med Alt hvad der gjøres. Men han reiser først imorgen Aften til Hamborg; kommer derpaa her tilbage paa et Par Dage og gaaer da atter til Hamborg; derfor er jeg bange for at det trækker ud med hans Ankomst til Kjøbenhavn. Imidlertid har han sagt mig og bedet mig at forsikkre Dem, at det ikke alene vil være ham personlig kjært, men at han vil sætte stor Priis paa, og at det endogsaa kan passe ham i flere Henseender, om De, ifald De ønsker at see ham, vil uden mindste Forbehold disponere over ham og bede ham komme til Kjøbenhavn selv om han endnu ikke er færdig her eller i Hamborg. Han reiser da strax over paa et Par Dage forat aftale alt Fornødent med Dem. Fra Hamborg bruger han jo kun et halvt Døgn og herfra eet Døgn forat komme til Kjøbenhavn. Jeg skal aftale med ham, hvor han kan træffes, og et Telegram til mig vil saaledes være tilstrækkeligt forat De kan see ham, naar De ønsker det.

Jeg tillader mig indstændigt at anbefale, at Alt hvad vi skrive indrettes saaledes, at det af Preussen tagne Initiativ i Sagen ikke kommer til at træde frem deri.

Jeg har igaar talt med Thile om Artiklen i »Kreuzzeitung«;[1]) han tillagde den ikke nogen særdeles Betydning, og jeg havde maaskee ikke telegrapheret derom, dersom jeg havde kunnet træffe ham i Søndags. Men Artiklen har gjort nogen

[1]) Formentlig den i Kammerherre Quaades Telegram af 19. April nævnte. I Dagbl. 20. April 1868 Nr. 91 omtales det, at »Neue Pr. Zeitung« 18. April har paastaaet, at General Raasløffs Rejse til Paris stod i Forbindelse med forønsket hurtig Levering af Geværer fra Amerika, og at han var ledsaget af danske Officerer, som i Hannover havde forsøgt Ophidselse. Artiklen i »Neue Pr. Zeit.« sluttede med, at det er »farligt at lege med Ild«.

Opsigt her, og derfor har jeg, da jeg nu fik aldeles positiv Vished for at end ikke en Adjudant havde ledsaget Krigsministeren, foranlediget en Berigtigelse. Ved denne Leilighed erfarede jeg, at Artiklen skriver sig fra Hannover. Formodentlig har en eller anden derværende Wühler eller Slesvigholstener troet paa denne Maade at kunne bringe Forstyrrelse i Tingene.

Hvad jeg skriver idag, sender jeg med en sikker Person til Lübeck. —

Jeg beder Dem undskylde, at jeg ikke skriver nærværende Brev med min egen Haand. Men jeg maa beholde Afskrifter af hvad jeg skriver i denne Tid, og for mine Øines Skyld maa jeg være forsigtig med at skrive ved Lys. Jeg saae ogsaa Mohrenheim først temmelig seent idag.

G. Quaade.

---

479. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 22 avril 1868.

Je fais remettre à Lübeck lettre qui arrivera demain à Copenhague.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 22. April 1868 Kl. 12.8 Efterm.

---

480. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 22. April 1868.

Kjære Greve,

Jeg er bange jeg med Hensyn til Mohrenheim's Ankomst til Kjøbenhavn har foranlediget Forventninger som ikke realiseres. Deels er jo den Slags Ting ikke saa lette at bestemme i Forveien, og deels har jeg ikke kunnet trænge for bestemt paa Besked, fordi jeg ikke gjerne vilde synes at ud-

øve en Pression. Nu har jeg imidlertid idag, da jeg maatte have en bestemt Aftale om hvor han var at træffe, foranlediget ham til at give mig et saa nøiagtigt og sikkert Bestik som muligt.

Han kan endnu ikke komme afsted i Aften, som han havde tænkt, men reiser sikkert til Hamborg imorgen tidlig. Derefter kommer han her tilbage Lørdag den 25de og bliver her 3 til 4 Dage. Man maa da vel regne mindst 4 Dage. Hvor længe han saa bliver i Hamborg, vil vise sig i Løbet af hine 4 Dage, og jeg skal da ikke forsømme at underrette Dem derom. Her i Berlin er hans Adresse Légation de Russie, hvor han ogsaa boer, og i Hamborg er hans Adresse ligeledes Légation de Russie. Et Telegram til en af disse Adresser vil sikkert træffe ham; men forsaavidt han er her, hvilket vil være Tilfældet fra Lørdag Aften den 25de, kan jo jeg besørge Sagen paa dertil given Anledning.

Det var vist godt, om det havde kunnet gaae hurtigere.

Quaade.

Afskrift.

481. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Torsdag, 23. April [1868].

Kjære Kammerherre.

I dette Øieblik modtage vi Deres Skriv. over Lübeck og jeg kan just ikke sige at vi ere glade over Svaret som Mohrenh. har obtineret. For det første er det, synes det mig, et Afslag, forsaavidt som vi havde bedt Keiseren om at tage Initiativet og istedetfor det vil han at Kongen skal giøre det og han vil indskrænke sig til at secondere, og det forekommer mig meget tvivlsomt om det kan siges at være vanskeligere for K. af Pr. at afvise Kongens af Keiseren seconderede Henvendelse, end det vilde være at afvise Keiserens directe Initiativ, navnlig naar dette bestemt formu-

lerede sit Indhold og udbad sig et saa bestemt Svar at Keiseren kunde meddele vor Konge det som Hs. pr. Majestæts Bestemmelse. Men værre er dog »l'entente intime en vue des éventualités«. Det er mig klart at det Hele altsaa løber ud paa den anden af de 2 Eventualiteter som jeg for nogen Tid berørte i et Brev til Dem som de rimelige Hensigter med Bism.s Insinuation. Det er nu ganske godt at M. siger at der ikke kan være Spørgsmaal om activ Alliance men kun om Neutralitet, men jeg frygter meget for at naar vort Concept sendes til Petersborg med Antydninger om denne sidste vil man ønske at vi gaae videre, og hvad man ikke giør i Petersb. vil man da nok giøre i Berlin — i det Hele taget vil man jo ikke uden Skærpelse af Betingelserne modtage vore Forslag og i denne som i enhver Forhandling vil det være at forudsee at forskjellige Punkter ville blive modificerede til Skade for den der tager Initiativet til at foreslaae. Jeg frygter saaledes 1) Forbund og NB. et varigt Forbund, ikke for en enkelt Eventualitet, 2) Dyppel og maaskee andre Enclaver, 3) Garantier. Jeg er bange for at vi drages ved Fligen ind i Maskinen og blive knuste.

Dette er mit første Indtryk, men naturligvis er det bedst at sove paa det før man stoler derpaa. Maaskee er jeg lidt nervøs i disse Dage for Ministeriets Holdning i Kirkesagen — i den er jeg vis paa at jeg ikke feiler, naar jeg siger at hvis Ministeriet falder i Landsthinget, efterlader det Sagerne i den uheldigste Tilstand, det kan tænkes, og hvis det seirer, hvad jeg endnu haaber, bliver det en pyrrhonisk Seir, som giør dets Stilling yderst slet og i Længden uholdbar: det er la fin ou le commencement de la fin. Hverken indadtil eller udadtil ere disse Udsigter lysende navnlig naar det gjælder om en Ordning af det slesvigske Spørgsmaal, som under ingen Omstændigheder vil kunne tilfredsstille alle Parter. ...

P. Vedel.

482. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Kjøbenhavn, 23. April 1868.

Jeg har modtaget D.H.s Depescher indtil Nr. 12[1]) incl. og takker Dem for den fyldestgjørende Maade, paa hvilken De har sat mig istand til at constatere Urigtigheden af Baron Werthers Opfatning af Deres Henvendelse til den østerr. Regering. Da jeg nu derhos af Kmh. Quaades seneste Indberetninger tør antage at denne Incidens er afsluttet, skal jeg kun forsaavidt endnu engang berøre den, som jeg i Anledning af Slutningspassagen i Deres Depesche Nr. 10[2]) maa gjenkalde at det i Deres tidligere Depesche udtrykkelig hedder at Rigskantsleren til Dem bekræftede sin til Baron Werther udtalte Hensigt om at ville skrive til Grev Wimpfen om Sagen.[3])

Ved Baron Beusts Tilbagekomst til Wien beder jeg Dem at udtale til ham, hvormeget den kgl. Regering paaskjønner den Interesse, som Cabinettet i Wien viser for det slesv. Spørgsmaal. Vi tør vistnok haabe, at denne Interesse ikke vil svækkes derved, at vi af Hensynsfuldhed mod de andre Magter og navnlig mod Østerrig have gjort os det til Pligt at forsøge ethvert Middel til at komme overens med den preuss. Regering ad direkte Vei og uden fremmed Intercession, forinden vi vilde bestemme os til at gribe til denne sidste Udvei. Det er meget muligt, at vore Bestræbelser ville være frugtesløse og at Erfaringen vil give Rigskantsleren Ret i den Maade, paa hvilken han i sin Samtale med Dem har udtalt sig, men jeg tør holde mig overbeviist om, at han vil billige, at vi ikke ønske ved vor Optræden at give noget Paaskud til at man fra nogen Side senere skal forekaste os at

[1]) Af 15. April 1868. Utrykt.

[2]) Af 10. April 1868. Utrykt. Det maa dog være Slutningspassagen i *Nr. 9*, trykt som Nr. 448, og ikke Nr. 10, der her tænkes paa.

[3]) Se Akter I, 814.

have ladet det mangle paa Forsigtighed i vore direkte Forhandlinger med Preussen.

Da jeg for Tiden ikke seer mig istand til at udtale mig fyldigere om Sagens Stilling i Berlin, maa jeg indskrænke mig til at gjentage for Dem, at jeg anseer det heldigt at Grev Wimpfen har kunnet suspendere Udførelsen af den ham givne Instruction, og jeg vil tilføie at jeg saa meget mere nærer denne Anskuelse, som jeg efter den Kundskab, som jeg hidtil har om denne Instruction, ikke er overbeviist om at vi i enhver Henseende kunne føle os tilfredsstillede ved dens Indhold. Naar Grev Wimpfen derfor har kunnet standse dens Udførelse for Tiden, maa jeg antage dette for heldigt, *dels* fordi Baron Werthers Indberetning nu engang havde fremkaldt Formodningen om en umiddelbar Causalforbindelse mellem Deres Henvendelse til Baron Beust og dennes Ordre til Hr. von Wimpfen, *dels* fordi Berliner-Cabinettet utvivlsomt er vidende om at der fra Wien er skrevet til denne Gesandt, og dette fornyede Bevis for at den øst. Regering ikke har opgivet Pragerfredens Art.5 turde muligvis være os nyttigere, netop naar det henstaaer i sin Almindelighed, end selve Meddelelsen af Instructionens Indhold vilde være det. . . .

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 8.

483. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 26. April 1868.

Gode Directeur! Da jeg idag søger Audients hos Kongen og formoder at kunne erholde denne, ønsker jeg at medbringe Quaades sidste fortrolige Meddelelse og beder Dem at sende mig denne. —

Jeg vil som en særlig Gunst af Kongen udbede mig at han snarest muligt vælger sine nye Ministre, thi jeg ønskede

gjerne at reise i Slutningen af denne Uge og troer nok efter $2^1/_2$ Aars Tjeneste at kunne fordre denne Imødekommen. — . . . *C. E. Frijs.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

484. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjære Kammerherre. Mandag, 26. April 1868.

Jeg skriver Dem i Hast kun disse Linier for at sige Dem at jeg nu begynder at haabe at det Ministerskifte som jeg endnu igaar ansaae for umuligt at undgaae, paa en ganske vist i og for sig lidet tilfredsstillende men i dette Resultat dog lykkelig Maade vil trække over. De veed at jeg ikke destomindre betragter Ministeriets Stilling som yderst svækket ved Historien, men vi faae dog i alt Fald en længere Respit. Grev Frijs har bedt mig sige Dem at han saalænge nærværende Crise har staaet paa, naturligvis ikke har villet eller kunnet fremme en saa vigtig Sag som den m—, og derved binde sin eventuelle Efterfølger, og han ønskede meget at De skulde ved M.s Ophold i Berlin finde Leilighed til at lade denne see at dette er Grunden til at Sagen ikke hidtil er gaaet videre frem. Saasnart Crisen er overstaaet og jeg haaber at det skal være inden Ugen er ude, vil Grev Frijs igien kunne tage fat derpaa med al Kraft. . . .

P. Vedel.

---

485. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Kjære Vedel, *Berlin*, 27. April 1868.

I Meget af hvad De siger i Deres sidste Brev[1]) kan jeg gjerne give Dem Ret; men skjøndt det at sove paa en Sag, hvilket

[1]) Formentlig det som Nr. 481 trykte.

De siger maaskee vilde faae Indflydelse paa Deres Mening, unægtelig har i Noget forandret min Mening, saa kan jeg dog ikke ganske opgive denne. Idag kan jeg imidlertid ikke begrunde den udførligere, og desuden vilde dette heller næppe blive af videre praktisk Betydning; thi skjøndt Tingen ikke kaldes obligatoire, bliver den dog den samme.

Derimod troer jeg ikke at burde tøve med at gjøre opmærksom paa, at der er periculum in mora.

Han reiser herfra imorgen Aften eller iovermorgen tidlig, altsaa før end jeg havde ventet. Dog kan han ikke sige, naar han indtræffer. Næppe i denne Uge.

Uden at lade mig mærke med hvad jeg tænkte mig at man vilde eller havde villet gjøre, har jeg talt med *ham* om Fremgangsmaaden og derved seet, at han vel mener, at man *kan* gaae den Vei som De forudsætter i Deres Brev og som jeg ogsaa tidligere havde betegnet, nemlig gjennem en foreløbig Revision paa tredie Sted; men denne Mening er ikke grundet paa Noget som han har fra bemeldte tredie Sted; og han mener ved Siden deraf, samt maaskee fortrinsviis, at man vilde handle mere carrément ved ikke at gaae Revisionsveien, men derimod at gjøre det directe Skridt strax og selvstændigt, indskrænkende sig til at sende til det tredie Sted hvad man havde skrevet. Herved vilde ogsaa vindes meer Tid. Jo meer jeg tænker paa Sagen, destomeer helder ogsaa jeg til denne Mening, og derved forekommer det mig desuden, at en af de Betænkeligheder De nævner vilde fjernes.

Derfor vilde det efter min Mening være meget ønskeligt, om Alting fremmedes saaledes, at det kunde afgaae, om ikke før, saa dog strax efter *hans* Ankomst til Kbhvn.

De indseer, jeg taler her uden at tage Hensyn til vore ministerielle Vanskeligheder. Dem kan jeg ikke tage med i Beregningen, skjøndt jeg ligesaalidt er blind for deres umiddelbare Indflydelse som for deres Følger overhovedet.

Desværre siger man mig, at de her dog endnu bestandig

ikke ville føle sig overbeviiste om at der Intet har været under Krigsministerens Reise. Denne Reise citeres nu atter for mig som en uheldig incident; og hertil kommer Dagbladets Revue for nogen Tid siden, som man ogsaa siger har havt en uheldig Virkning.[1]) Selv har jeg Intet sporet hverken i den ene eller den anden af disse Henseender. Det er tredie Mand som har udtalt sig saaledes for mig.

G. Quaade.

Cand. phil. O. A. Schleisners Papirer.

---

486. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 28. April 1868.

Herr Greve,

Det har været mig meget behageligt ved Deres Excellences Depeche Nr. 8 af 23. dennes[2]) at modtage en Anerkjendelse af, at de i Deres foregaaende Depeche mod min Optræden rettede Bebreidelser, fornemmeligt støttede til en fremmed Diplomats Rapporter, vare ufortjente. Forsaavidt Deres Excellence endnu fremhæver, at Baron Beust overensstemmende med min egen Rapport, Nr. 10,[3]) »havde *bekræftet* sin til Baron Werther udtalte Hensigt at ville skrive til Grev Wimpffen om Sagen«, saa tør det vel være mig tilladt at bemærke, at denne Vending er væsenligt forskjellig fra de i Depechen Nr. 7 brugte Udtryk[4]) og den Forbindelse, hvori de ere stillede, og at minde om, at hiin »Bekræftelse« fandt Sted ikke under min officielle Samtale med Rigskantsleren, men i Forbigaaende i en Salon, og at Situationen vel ikke kunde

---

[1]) Den franske Revue i Dagbladet 16. April 1868 Nr. 88, der udtaler sig skarpt m. H. t. Preussens Stilling i Forhandlingerne om Art. V.

[2]) Trykt som Nr. 482.

[3]) Fejl for 9 (sml. Nr. 482, Note 2).

[4]) Akter I, 814.

have været egnet til nogen indgaaende Discussion, medens min Opmærksomhed i det Øieblik fornemmeligt maatte være rettet paa, hvad den tilsigtede Depeche kunde komme til at indeholde.

Rigskantsleren ventes først om nogle Dage tilbage til Wien med Hans Majestæt Keiseren. Jeg vil da ikke undlade at søge en Leilighed, til at udtale mig overensstemmende med Deres Excellences Instructioner og udforske Ministerens Stemning.

. . .

Falbe.

Depeche Nr. 14, modtaget 5. Maj 1868.

---

487. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 30. April 1868.

. . .

C. E. Frijs.

P. S. Hvis vi skulde bestemme os til at gaae ind paa det Formelle, nemlig det dobbelte og samtidige Brev, forekommer det mig at det vilde være absolut nødvendigt ligeoverfor Rusland at pointere Neutralitetsønsket samt i Forbindelse hermed den europæiske Erkjendelse, hvorved Danmark, hvis Medfart paa en vis Maade havde været Grunden til den nuværende absolute Mangel paa europæisk Retstilstand, kunde blive Middlet til atter at grundlægge en slig, idet man dog blev enig om Noget. Dette forudsætter naturligviis at der hos alle Stormagterne findes en hjertelig Higen efter Fred, hos Alexander 2 troer jeg at den findes og den kunde muligviis af ham fremkaldes da der overalt er Trang.

P. Vedels Privatpapirer.

---

488. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 30. April 1868.

Kjære Quaade! Benyttende mig af et Øiebliks Ro sender jeg Dem disse Linier for paa mine Vegne at opfordre Vedkommende til den paatænkte lille Udflugt til Kjøbenhavn; jeg haaber at have Alting færdigt til paa Mandag eller Tirsdag i næste Uge; imorgen haaber jeg at kunne skrive udførligere, men jeg har havt saa meget om Ørene i de sidste Dage at jeg er baade medtaget og lidt confus. —

C. E. Frijs.

489. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 1. Mai 1868.

Kjære Greve!

For det Første maa jeg udtale hvor kjært det er mig, at de Vanskeligheder hvormed Ministeriet har havt at kjæmpe, for denne Gang ere udjevnede. Skjøndt jeg godt forstaaer, at De for Deres eget Vedkommende helst havde ønsket at komme til Ro, kan jeg dog ikke Andet end ifølge andre Hensyn at glæde mig over at en Forandring, som i dette Øieblik havde kunnet være meget uheldig, ikke er indtraadt. . . .

Der er Intet af politisk Nyt. . . .

Med Hensyn til vort Spørgsmaal forekommer Situationen mig endnu bestandig, ligesom ellers i den sidste Tid, noget bedre. Jeg seer bestandig flere Tegn paa at man ønsker en Afgjørelse og vil give Noget derfor; men Spørgsmaalet er Hvormeget; thi Standpunkterne ere bestandig meget afvigende. Igaar havde jeg atter en lang Samtale med General Moltke i samme Retning som tidligere; han var lige ivrig for en Overeenskomst; men han syntes ikke at ville give Saameget derfor som forrige Gang; og den Tanke opstod uvil-

kaarlig hos mig, at hans Hensigt ved nærværende Leilighed var at udviske, i Noget, Indtrykket af hans forrige Samtale; thi denne Gang fremhævede han endnu stærkere Umuligheden af at give os deres »Schlachtfelder«, og han betegnede ikke »Düppel«, men Sundeved som Noget vi aldrig kunde faae.

Jeg kommer nu til en Sag som foruroliger mig endeel.

Mohrenheim er endnu ikke reist herfra. Han er bleven opholdt ved et Telegram fra Gortchacow, som paalægger ham at blive her indtil Ozeroff Fader, russ. Gesandt i München, kommer hertil fra Petersborg, hvilket vil skee inden Søndag. Ved at meddele mig dette, har Mohrenheim tilføiet, at han efter Vink fra Personer der danne Kanaler for Berøringer mellem det herværende russiske Gesandtskab og den pr. Regjering er bleven betænkelig med Hensyn til den af os i Forening paatænkte Henvendelse til Kongen af Preussen. Hine Vink bringe ham til at frygte for at Situationen her enten er bleven mindre god end den var eller at den aldrig har været af den Beskaffenhed som vi have troet, saaat det nu kunde være et Spørgsmaal, om ikke Kaiseren af Ruslands Hjælp vilde være et Knips i Lommen, der blev unyttigt; og han er bange for at det han venter paa fra Gortchacow, staaer i Forbindelse hermed. Vi aftalte, at jeg, som har holdt mig fra Thile, saalænge vore indre Vanskeligheder stode paa, fordi jeg under disse fandt det bedst ikke at tale med ham om vor Sag, nu idag skulde gaae til ham, angivende som Grund dertil, at da den engelske Coureer reiste, havde jeg en Leilighed til at skrive, hvis han havde Noget at meddele mig, om hvilket det var vigtigt at vide, at det ikke havde *kunnet* være i fremmede Hænder. Jeg haaber, at jeg, naar jeg kommer tilbage fra Thile, skal kunne tilføie i dette Brev, at der Intet er i Veien, og at saaledes Mohrenheims Frygt er ugrundet.

Men i ethvert Tilfælde forekommer det mig at det nu vilde være rigtigst ikke at afvente Mohrenheims Ankomst til Kbhvn. for hvad vi maatte ville gjøre. Er Sagens Stilling ikke

forandret, saa tør vi dog vist ikke gjerne lade for lang Tid hengaae ubenyttet; og til Syvende og Sidst maae vi jo kunne undvære Mohrenheim, ogsaa hvis Beslutningen bliver den at følge den fra Petersborg foreslaaede Fremgangsmaade.

Ved det som forestaaer kan jeg ikke tænke mig Andet end at Alternativet vil være enten briste eller bære, og under disse Omstændigheder forekommer der mig ikke at være synderlig Forskjel paa den Fremgangsmaade vi havde ønsket fulgt med Kaiseren af Ruslands Initiativ, og den anden Fremgangsmaade som er bleven foreslaaet. Alt kommer dog an paa hvad Bismarck vil gjøre ud af det vi beslutte os til. Men jeg forstaaer godt, at Beslutningen maa være haard for Kongen. Imidlertid er der intet Usædvanligt og derfor egentlig heller intet Ydmygende ved en saadan Fremgangsmaade. Regjeringerne forhandle og efterat de have udtømt alle Midler, saaat Forhandlingen staaer stille, træde Souverainerne til for om muligt at hjælpe paa Sagen ved deres personlige Vægt som sidste Middel.

Det Eneste jeg ikke er aldeles paa det Rene med, er om vi, som jeg sidst skrev, først skulle concertere os i Petersborg om hvad vi *skulle* skrive. Mohrenheim var senere noget mindre for denne Mening; og jeg tilstaaer, at ligesom vi ville vinde Tid ved at handle uden foregaaende Forespørgsel og den dertil fornødne langvarige Correspondance, saaledes finder jeg, at vi ogsaa ville være friere i hvad vi gjøre, naar vi handle paa egen Haand og blot lade dem vide i Petersborg hvad vi gjøre og naar vi handle, forat Kaiserens Understøttelse i Tid og Indhold kan svare til det af os foretagne Skridt. —

Jeg kommer nu fra Thile. Sagen ligger i dette Øieblik uforandret og ganske saaledes som da han i sin Tid gjorde mig den confidentielle Meddelelse. Han advarer ikkun imod alle ydre Indblandinger som ikke strengt have og bevare Charakteren af en Appel »an das Gemüth«. I denne Henseende har jeg sagt ham, at vi ikke tænkte paa Andet og jo heller-

ikke *kunde* tænke paa Andet, naar vi havde opfattet hiin Meddelelse rigtigt. Thile bemærkede, at Heydebrand aldeles Intet vidste om Sagen. Dette vil De vel iøvrigt have forudsat.

Naar Mohrenheim faaer hvad han venter fra Gortchacow, skal jeg enten telegraphere eller skrive i Chiffer derom, forudsat at han endnu til den Tid kan meddele mig det her, eller jeg paa anden Maade, navnlig ved Oubril erfarer Indholdet. Quod felix faustumque sit!

G. Quaade.

U. A. Depecher fra Berlin.

---

490. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.**

Berlin, 1. Mai 1868.

Kjære Vedel,

Skjøndt jeg ikke just finder, at det russiske Svar paa Mohrenheims Skrivelse er at betragte som et ligefremt Afslag, maa jeg dog give Dem Ret i at den foreslaaede Fremgangsmaade, fra en vis Side betragtet, er mindre god end den vi havde ønsket fulgt. Men forinden vi udtale en endelig Dom i denne Henseende, maa vi undersøge hvilken Holdning den russ. Reg. med størst Sandsynlighed vilde kunne indtage, naar den overeensstemmende med vort Ønske tog Initiativet. Vi maae da erkjende, at Kaiseren af Rusland, som ikke kan Andet end menagere sine Forhold til Preussen, og som jo desuden skulde tale til K. af Pr. Hjerte, ikke kunde lægge nogen megen *eftertrykkelig* Energie i sit Initiativ; og naar han ikke kan dette, saa er det, at jeg anseer den foreslaaede Vei ligesaagod som den anden, — naturligviis afseet fra det Haarde for Kongen i selv at tage Initiativet.

De siger, at det forekommer Dem meget tvivlsomt om det kan siges at være vanskeligere for Kong. af Pr. at afvise Kongens af Kaiseren seconderede Henvendelse, end det vilde

være at afvise Kaiserens directe Initiativ. Dette er fuldkommen sandt, naar Kaiseren lægger den fornødne Kraft i Initiativet, men gjør han ikke dette, og Muligheden heraf antyder De selv, ved at tilføie Forudsætningen om at Initiativet maatte være bestemt formuleret og fordre et bestemt Svar, saa kan Sagen stille sig netop som jeg har tænkt mig, ved at fremhæve Fordelene ved den nu foreslaaede Fremgangsmaade, idet K. af Pr., saalænge hans cher Neveu er alene, maaskee ikke vilde tage videre i Betænkning at afvise ham, ligesom ved tidligere Leiligheder; og saa vilde Kaiserens Henvendelse, der viiste sig som et forberedende Skridt med foreløbig Charakteer ikke have anden Følge, end at Forhandlingen fremdeles kom til at slæbe sig frem i det Uføre, hvori den nu befinder sig.

Forresten skal jeg gjerne indrømme, at dersom jeg havde havt Tid til nærmere at overveie Sagen, havde jeg maaskee skrevet mindre rosenrødt; men skjøndt Mohr. allerede Mandag Aften den 20de havde foreløbigt meddeelt mig Svaret, fik jeg dog først fuldstændig Kundskab derom den følgende Dags Eftermiddag, og da jeg deels paa Grund af vore indre Vanskeligheder og deels af Hensyn til Mohr. meente at burde sende det uden Ophold, kom Skyggesiderne ikke til at træde tilstrækkeligt frem for mig ved Siden af de Lysbilleder Mohr. havde stillet op for mig.

Imidlertid er der dog et Fortrin som det forekommer mig at den nære Betragtning lader den nuværende Fremgangsmaade beholde; og det er at vi staae friere saavel indadtil som udadtil og navnlig i Forhold til Frankrig, ved denne Fremgangsmaade end ved den anden. At Souverainer, hvis Regjeringer ere i Forhandling om vigtige Gjenstande, skrive til hinanden for derved at hjælpe Forhandlingen frem, er en aldeles regelmæssig Fremgangsmaade; og medens Ingen kan have noget imod at da en tredie Souverain, som staaer i et notorisk venskabeligt og fortroligt Forhold til begge Souve-

rainer og derhos, som in casu, staaer den der skrives til, politisk meget nær, understøtter denne regelmæssige Forholdsregel, er det, idetmindste efter min Følelse, et Spørgsmaal, hvorledes det paa de forskjellige paagjældende Steder vilde være bleven optaget, dersom Kaiseren af R. efter vort Andragende var traadt frem som Deus ex machina og havde gjort sig vort Kongehuus i en særdeles Grad forbundet, medens han til samme Tid havde trukket et Terrain bort under Fødderne paa Kaiser Napoleon, som denne maaskee havde forbeholdt sig at bruge, og som ialfald Mange havde haabet, at han skulde bruge.

Jeg gaaer naturligviis ud fra, at vi nu ere fattede og besluttede paa, at det skal briste eller bære, og saa er virkelig Ansvaret for Kongen af Preuss., om ikke større, saa dog fuldt saa stort, naar vor Konge kommer understøttet af Kaiseren af R., end naar denne kommer alene, thi i hiint Tilfælde vil det, hvis det ikke bærer, briste, medens det i sidste Tilfælde, saaledes som ovenfor antydet, hvis det ikke bærer, slet ikke er vist om Kaiserens Skridt kommer ind i Sagens Acter.

Krüger Beftofte var hos mig i forrige Uge. Han brænder efter at handle, og Gud skal vide om det bliver muligt at holde ham derfra. Han havde ladet Ahlmann komme forat raadføre sig med ham, og Resultatet blev at han for denne Gang stiller sig tilfreds. Han er reist hjem for 8 Dage siden, og hans Hensigt var at reise til Kbhvn. som igaar, saa De vil vel høre fra ham der. Min Hovedgrund til at ønske, at han holder sig rolig er, at jeg er overbeviist om, at om han end kunde handle som en Engel, saa vil Bismarck, hvis han ikke vil os vel, bruge det imod os; og hvis han vil os vel, bliver det unyttigt. Men det Værste er at Bauer siger mig, at han anseer Kr. for istand til, hvis hans Vigtighed ikke ellers fyldestgjøres, at blive Preusser; naturligviis ikke ifølge Noget som kunde lignes ved Forræderie, men fordi han fandt os

saa lunkne for vor egen Sag, at han opgav Haabet om at kunne gavne den med os. Jeg saae Ahlmann, som gjorde et meget godt Indtryk paa mig.

Jeg har i disse Dage havt en voldsom Kløe i mine Fingre efter at sætte Noget paa Papiret for at see hvorledes et Brev fra Kongen til Kongen af Pr. vilde tage sig ud. Heraf er Resultatet det i tvende Varianter her vedlagte Udkast til et saadant Brev. Det ene, det længste, er det oprindelige Udkast, som jeg har forkortet ved at udtage nogen Sentimentalitet deraf; men jeg sender det med forat De kan vælge og maaskee bruge Noget deraf, samt fordi Guldencrone — og jeg stoler altid meget paa 4 Øine fremfor 2 — syntes at foretrække det. Forresten er det jo ikke andet end et canevas i Ramme til at brodere paa. Der er Ting som maaskee maae siges skarpere, f. Ex. hvad Garantierne angaaer og hvad den nationale Grændse angaaer. Hertil kommer ogsaa »entente intime en vue des éventualités«; men det forekommer [mig] at det jeg har sagt, forslaaer. Imidlertid er alt dette Ting som kun kunne skrives i Kbhvn. Dernæst kommer ogsaa det Spørgsmaal om Kongens Brev skulde være ledsaget af en supplerende Memoire, men dette maa afgjøres i Kbhvn., ligesom ogsaa Memoiren ikkun kan skrives der. Nu kan De gjøre med mine Udkast hvad De vil, men jeg veed af Erfaring, at det er en Lettelse at have Noget for sig paa Papiret, og derfor sender jeg det.

Mohrenheim reiser først herfra Søndag Aften, og ikke engang dette er vist; derfor kunde det maaskee være et Spørgsmaal, om De burde oppebie hans Ankomst med hvad der bliver besluttet. Saaledes som jeg har skrevet til Grev Frijs, skal han vente her paa Noget fra Gortchacow, og dette kommer først, efter hvad M. nu siger mig, Søndag Morgen hertil. Jeg seer ham da strax efter, og skal da enten skrive eller telegraphere; og ved samme Leilighed skal jeg da udtale mig om hvorvidt det efter min Mening vilde være rigtigst at vente indtil han indtræffer i Kbhvn. eller at gaae frem uafhængigt

deraf. Min Mening er at vi bør gaae frem som Sagen nu ligger, og at vi ikke bør tøve for længe. — . . .

G. Quaade.

Jeg maa ogsaa takke Dem for Deres Brev om Ministeriet, hvilket glædede mig meget. . . .

U. A. Depecher fra Berlin.

491. Bilag til Brev fra Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel 1. Maj 1868. Kammerherre Quaades Udkast til Henvendelse fra Kongen til Kongen af Preussen.

I.

Mons. mon Frère! Dans l'état actuel de la négociation poursuivie entre nos gouvts. sur la rétrocession éventuelle au Danemark d'une partie du Slesvic, j'éprouve le besoin de m'adresser directement à V. M. pour m'entretenir sans réserve avec Elle des raisons qui à mon avis ont jusqu'à présent rendu infructueux nos efforts pour arriver à l'entente désirée de part et d'autre.

Je parlerai avec une franchise qui égalera la confiance que je place dans les sentiments de justice et de parfaite équité qui animent V. M.

En entrant dans la négociation qui nous occupe nous nous sommes proposé exactement le même but. —

Comme moi, M. m. F. vous voulez une véritable réconciliation entre nos deux États devenus voisins, et à cet effet, afin de faire revivre entre eux les anciens rapports d'amitié et de bonne intelligence, en écartant tout sujet de grief et de discorde pour l'avenir, vous m'avez offert la cession conditionelle de quelques districts du nord du Slesvic.

Je vous suis sincèrement reconnaissant de cette offre, M. m. F., mais plus je rends justice aux intentions généreuses

envers moi, qui vous en ont inspiré l'idée, plus je regrette de ne pouvoir partager votre opinion sur son efficacité comme moyen d'arriver à notre but commun. Pour que vos intentions et les miennes, M. m. F., se réalisent d'une manière pratique, les proportions aussi bien que les conditions dans lesquelles se ferait le remaniement territorial dont il s'agit, et notamment l'étendue du territoire dont les populations devront être consultées, sont de la dernière importance.

Depuis la dissolution de la monarchie danoise, le Danemark ne saurait pour sa politique extérieure avoir d'autre but que de cultiver et de cimenter de plus en plus ses relations de voisinage avec l'Allemagne. De là dépend son existence future comme État indépendant et autonome.

Que le gouvt. de V. M., de même que le gouvt. danois, aura constamment à coeur de ménager et de sauvegarder ces relations, je ne saurais en douter; mais je suis intimement convaincu que nos efforts communs seront stériles tant que la frontière qui divise les deux États coupera en deux la nationalité danoise et en séparera une grande partie contre sa volonté de la mère patrie. Au nord comme au sud de cette frontière il y aura constamment une agitation aussi indomptable que pernicieuse, sur laquelle l'action de l'autorité restera impuissante et qui, en alimentant un antagonisme des plus profonds entre l'élément danois et l'élément allemand, élèvera une barrière infranchissable entre les deux gouvernements comme entre les deux peuples.

Il dépend de V. M. de porter remède à ce triste état de choses par un acte de prévoyante magnanimité.

Il ne s'agit que d'un territoire peu considérable, habité par une population purement danoise qui désire rester danoise; et ce territoire, qui consiste principalement dans une presqu'île et une petite île qui pénètre jusque dans le corps du royaume de Danemark, n'est par lui-même d'aucune valeur pour la Prusse. Il est vrai que les armes prussiennes y ont remporté des victoires. — Loin de moi de contester le prix

que V. M. doit en conséquence attacher à ces lieux en souvenir de la bravoure de Ses troupes. Mais vos armées, M. m. F., ont combattu avec autant d'honneur et de succès autrepart sans que pour cela les lieux témoins de la gloire prussienne soient restés au pouvoir de la Prusse; et l'armée prussienne, dont les exploits se trouvent inscrits dans l'histoire, peut donc en tout honneur se passer de ce souvenir, qui ne sera qu'un souvenir matériel.

C'est à V. M. surtout qu'il en coûtera de porter le sacrifice de ce territoire; mais, M. m. F., plus sera grand le sacrifice et plus sera éclatant l'acte de générosité par lequel vous donneriez suite aux désirs de la population dont il s'agit, plus sera complète et véritable la réconciliation entre le Danemark et l'Allemagne.

Les positions militaires qui se trouvent sur le territoire en question ont bien certainement de la valeur; mais quelqu'incontestable qu'elle soit, cette valeur n'est pourtant que relative. Pour la Prusse les positions de Düppel sont superflues contre le Danemark; car ce pays est partout ouvert aux forces militaires de la Prusse; et d'autre part elles ne pourraient jamais devenir dangereuses pour la Prusse en se trouvant dans la possession du Danemark. D'ailleurs du moment où le Danemark serait redevable à V. M. d'avoir recouvré sa complète intégrité nationale, il ne jugerait pas compatible avec son honneur de fortifier ces positions pour*) s'en servir contre la Prusse; et s'il devenait nécessaire je ne ferais aucune difficulté de prendre à cet égard les engagements les plus positifs et formels, de même que j'ai déjà depuis longtemps déclaré être prêt à assurer aux habitants allemands des districts du Slesvic qui seraient rendus au Danemark, toutes les libertés et tous les droits compatibles avec une liberté égale et les droits non moins sacrés de

*) *[I Randen med Quaades Haand:]* il ne penserait jamais à fortifier ces positions pour

leurs compatriotes danois ainsiqu'avec les attributions souveraines et imprescriptibles de ma Couronne.

Votre Majesté décidera maintenant comme Elle jugera juste et équitable; mais quelles que soient les déterminations auxquelles vous vous arrêterez, M. m. F., je suis sûr qu'avant de prendre une décision définitive, vous vous mettrez à ma place, et en rendant ainsi justice aux intentions qui m'ont dicté ces lignes, vous comprendrez que, si je me suis abstenu d'accepter ce que vous m'avez offert dans la générosité de votre coeur, ce n'est pas faute de reconnaissance ou parceque je n'apprécie pas votre bonne volonté, mais uniquement parce que je sais que l'acceptation de cette offre ne fournirait qu'un remède partiel contre le mal que nous voudrions faire disparaître, et que par conséquent les effets de ce mal continueraient à se produire dans l'avenir dans le même étendue que par le passé au détriment de cette entente sincère et intime sur laquelle tout gouvt. danois devra désirer pouvoir baser sa politique extérieure.

II.

Mons. mon Frère, Dans l'état actuel de la négociation poursuivie entre nos gouvts. au sujet d'une rétrocession éventuelle au Danemark d'une partie du Slesvic, j'éprouve le besoin de m'adresser directement à V. M. pour m'entretenir sans réserve et loyalement avec Elle des raisons qui à mon avis ont jusqu'à présent rendu infructueux nos efforts pour arriver à l'entente si ardemment désirée de part et d'autre.

En agissant ainsi je remplis mon devoir envers V. M. aussi bien qu'envers mon peuple, et je pourrai donc parler avec une franchise qui égalera la confiance que j'ai dans les sentiments de justice et d'équité parfaite qui L'animent. —

Connaissant la générosité de votre coeur, M. m. F., ainsique la droiture de votre caractère et la prévoyante sagesse qui distingue votre règne, je sais qu'en me proposant la

négociation qui nous occupe, vous avez eu en vue non seulement de vous acquitter d'un engagement pris envers une tierce puissance, mais de me conférer un bienfait à moi et à mon peuple, et surtout d'arriver à établir sur des bases solides et durables une entente cordiale entre deux nationalités qui par leur origine et leur voisinage sont appelées à travailler ensemble à la même oeuvre de progrès et de civilisation.*)

C'est dans ce même esprit que, plein de reconnaissance envers V. M., j'ai compris et accepté Sa proposition, et nous avons donc fixé un but commun pour la négociation.

Mais si ainsi nos vues s'accordent complètement quant au but à atteindre, ce n'est toutefois que jusqu'à un certain point qu'il en a été de même en ce qui concerne les moyens d'y arriver. —

Comme moi, M. m. Fr., vous avez voulu une véritable réconciliation entre les peuples qui habitent nos états devenus voisins, et à cet effet, afin de faire revivre entre eux les anciens rapports d'amitié et de bon voisinage en écartant pour l'avenir tout sujet de grief et de discorde entre les deux nationalités auxquelles ils appartiennent, votre gouvt. a fait au mien l'offre d'un remaniement conditionnel de la frontière qui sépare le Danemark du Slesvic.

Je rends parfaitement justice aux intentions qui ont inspiré cette idée à V. M., et je Lui en suis, comme je l'ai déjà dit, sincèrement reconnaissant; mais c'est ici que nos vues sur les moyens de nous entendre commencent à différer; car pour que vos intentions et les miennes se réalisent d'une

*) *[I Randen med Quaades Haand:]* non seulement de me conférer un bienfait à moi et à mon peuple, mais aussi d'arriver, dans votre sollicitude pour la conservation de la paix future,

NB. Maaskee det er bedst at undgaae enhver Hentydning til Art. V.

manière pratique, les proportions aussi bien que les conditions du remaniement territorial projeté, et notamment l'étendue du territoire dont les populations seraient consultées, sont de la dernière importance.

Depuis la dissolution de la monarchie danoise, le Danemark etc. som det andet Udkast.

492. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Privat.

Berlin, 2. Mai 1868.

Deres Excellence,

Thile giorde mig igaar i største Fortrolighed en Meddelelse, som jeg lovede ei strax at skrive om, og aldeles ikke at omtale for Mohrenheim.

Nu troer jeg ikke at kunne tøve længer med at omtale den for Deres Excellence.

Han sagde, at der var opstaaet en Formening om, at vi i Petersborg havde andraget paa en arbitrage. Dette vilde staae i Strid med den Retning, hvori Sagen var bragt ind og kunde derhos skade det gode Forhold mellem Preussen og Rusland. Jeg benægtede paa det Bestemteste, at noget Saadant var skeet, hvorefter han ganske i Almindelighed advarede som anført i mit Brev af igaar. —

Han gjentog dernæst, hvad han alt tidligere havde sagt mig, at Reuss[1]) havde telegraferet om Sagen; Gortchakow havde omtalt den for ham; han sagde ikke hvad der var telegraferet. Dette Sidste, om at Reuss har telegraferet havde jeg allerede tidligere omtalt for Mohrenheim.

Quaade.

Tildels chiffreret Depeche, modtaget 4. Maj 1868.

[1]) Preussisk Gesandt i St. Petersborg.

493. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 2. Mai 1868.

Kjære Greve,

Jeg haaber at kunne imorgen meddele Dem et bestemt Resultat af den mig ved Deres Brev af 30te[1]) overdragne Commission.

Hvorfor jeg ikke kan idag, vil De see af mit Brev af igaar.[2])

Jeg skal derhos søge at blive istand til at bringe nogen Klarhed i det mindre tydelige Billede som vil stille sig op for Dem, naar De læser min chiffrerede Skrivelse af idag. Skjøndt jeg tvivler paa at jeg vil finde en fuldkommen sikker Nøgle, kan jeg dog maaskee bidrage til en Løsning ved nogle Formodninger, og hertil vil jeg kunne benytte Vedkommendes Udflugt, som naturligviis finder Sted saasnart skee kan. Jeg haaber herfra imorgen Aften.

Iøvrigt troer jeg sikkert at kunne antage, at Sagen ikke er af practisk Betydning; dette, hvad der jo er det Væsentlige, sagdes mig ogsaa af den, som bragte den paa Bane for mig.

G. Quaade.

494. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 4 mai 1868.

M. part ce soir et compte arriver mercredi à Copenhague.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 4. Maj 1868 Kl. 12.42 Efterm.

[1]) Trykt som Nr. 488.
[2]) Trykt som Nr. 489.

495. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 5 mai 1868.

M. retenu ici par nouveau tel. — Il vient de faire savoir au prince Gortchacow que V. Exc. désire le voir.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 5. Maj 1868 Kl. 11.50 Form.

496. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 5. Mai 1868.

Hvis Keiserens Plan antages, har jeg Grund til at tilraade, at der ved Telegraph averteres derom i Petersborg. Det kan skee ved mig til Oubril eller ved Vind. —

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 5. Maj 1868 Kl. 2.57 Efterm. — Paa en Afskrift af dette Telegram er tilføjet med Grev Frijs' Haand: Ved Telegram kan ikke averteres, forinden brevlig Udvexling har fundet Sted. E. Frijs.

497. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 5. Mai 1868.

Kjære Greve,

Vedkommende maa blive her idetmindste til Torsdag Aften den 7de.

Ifølge den Opfordring De gjennem mig gjør ham ved Deres Brev af 30te, antager jeg, forudsat at Planen overhovedet følges, at De venter med at sende noget Papir indtil han kommer, og saaledes ikke følger min under 1ste d. M. yttrede Mening, hvilken jeg ikke havde udtalt dersom Tingene dengang havde stillet sig saaledes for mig som nu. De stille

sig imidlertid endnu noget uklart for mig. Derfor maa jeg vente med at skrive.

Denne Uklarhed har imidlertid Intet at gjøre med mit Bogstav-Telegram af idag.[1])

Nu troer jeg dog endelig at al Uro og Snak ifølge Krigsministerens Reise er forbi. Ganske nylig omtalte endnu den ovennævnte Vedkommende for mig, at man her ikke vilde lade sig overbevise om at der intet havde været under; men senere har en Collega af mig sagt mig, at Thile havde yttret til ham, Trediemand, at den pr. Regjering lige fra Begyndelsen af havde havt den til de virkelige Forhold svarende Mening om Sagen.

Jeg haaber nu at Vedkommende kommer afsted til den fastsatte Tid, men det kan ikke bestemmes definitivt før samme Dag.

Quaade.

Afskrift.

---

498. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Tirsdag [5. Maj 1868].

Kjære Kammerherre.

Tusinde Tak for Deres Brev til mig i Søndags med den engelske Coureer samt for hvad dermed fulgte. Jeg skriver Dem imidlertid idag Intet derom da Sagen efter Deres idag modtagne Telegram synes mig at løbe ud i en saa complet Confusion at det Klogeste for os her er at vente Udviklingen.

Derimod beder jeg Dem til Brug for Bekjæmpelsen af Folkethingets vanvittige Indfald om at Præster skulle tjene i Krigshæren, underhaanden at erfare og snarest muligt meddele mig hvilke Regler der i saa Henseender følges i Preussen og altsaa i det Hele i Tydskland. Heydebr. har sagt mig at

---

[1]) Trykt som Nr. 496.

Præster ere ubetinget undtagne fra Værnepligt og selv theol. Candidater gives der en provisorsk Fritagelse, som forlænges indtil de ved at ordineres blive legalt fritagne.

Fra andre Sider er imidl. det Modsatte paastaaet at ogsaa Præster ere i Preussen underkastet samme Regler som andre Statsborgere. Det var altsaa af Vigtighed at faae Sikkerhed herom, og navnlig maatte det undersøges om den nye Værnepligtslov muligvis har giort nogen strængere Forandring i det tidligere Bestaaende.

P. Vedel.

499. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 5. Mai 1868.

Herr Greve.

Efter igaar Morges at have udbedet mig en Samtale modtoges jeg af Rigskantsleren, og havde Leilighed til at udtale i Overensstemmelse med Deres Excellences Instrux af 23de f. M., hvormeget den kongelige Regjering paaskjønner den Interesse, som Hans Excellence havde viist for det slesvigske Spørgsmaal, og tillod mig paa egen Haand at tilføie Dens Tak for Hans Excellences Imødekommen mod Dens Ønsker med Hensyn til Sagens Behandling i Berlin. Baron Beust optog min Meddelelse med en venlig Mine, men uden at besvare dem[!], saalidt som da jeg fremdeles yttrede det Haab, at vi maatte møde samme Interesse for Spørgsmaalet, naar den kongelige Regjering, efterat have udtømt alle Midler til at komme til en direkte Forstaaelse med Preussen maatte bestemme sig, til at paakalde fremmed Intercession.

Jeg gik derfor over til at udforske Kantslerens Stemning ligeoverfor de af preussiske Blade givne Antydninger af, at Berliner Cabinettet skulde have til Hensigt at opfordre Østerrig, til at afgjøre Sagen mellem dem, og derefter octroiere Danmark den tagne Bestemmelse om Udførelsen af Artikel V.

Baron Beust gav mig det Svar, at han vilde betænke sig alvorligt, paa at begynde saadanne Forhandlinger med Preussen, der maaskee kunde bære samme Følger i deres Skjød, som de, der indledtes i 1863 med Hensyn til Danmark, havde havt for Østerrig. . . .

Falbe.

Depeche Nr. 15, modtaget 18. Maj 1868.

500. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Chiffer.

Kjøbenhavn, 6. Mai 1868.

Saaledes som Sagen nu ligger, anseer jeg det umuligt forinden jeg kjender Ruslands nuværende Stilling til den, at foretage de Skridt, som jeg ellers kunde ansee hensigtsmæssige.

E. Frijs.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 6. Maj 1868, afleveret til Kammerherre Quaade i Berlin s. D. Kl. 5.7 Efterm. — Ligger mellem Depecher fra Berlin.

501. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Privat og fortrolig.

Berlin, 6. Mai 1868.

Deres Excellence,

Jeg har ingen Anledning til at antage, at Ruslands Stilling til Sagen har forandret sig.

Men i ethvert Tilfælde troer jeg at burde henstille, om der maatte blive givet en Tilstaaelse for Modtagelsen af Forslaget tilligemed Tak derfor.

Jeg har Grund til at troe, at man har ventet en saadan Tilkjendegivelse. —

Quaade.

Tildels chiffreret. — Modtaget 8. Maj 1868. — Sml. Quaades Depeche af $^{6}/_{5}$ 1868, trykt som Nr. 508.

---

502. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Privat og fortrolig.

Berlin, 7. Mai 1868.

Deres Excellence,

Da jeg afsendte min allerærbødigste Skrivelse af 2den d. M.[1]) stod jeg i den Formening, at jeg kort efter vilde kunne benytte Baron Mohrenheims Afreise til Kjøbenhavn til udførligere Meddelelser, og den erholdt derfor ikke den fuldstændigere Affattelse, som jeg vilde have givet den, dersom den ikke havde været bestemt til at sendes med Posten og altsaa maatte tildeels chiffreres.

Jeg skal nu tillade mig at fuldstændiggjøre bemeldte Skrivelses Indhold ved under Eet at meddele Deres Excellence den deels deri og deels i min Skrivelse af 1ste d. M. omtalte Samtale med Herr von Thile.

Af min sidstnævnte Skrivelse vil Deres Excellence erindre, at denne Samtale var fremkaldt ved en Yttring af Baron Mohrenheim om, at han havde Grund til at befrygte, at den preussiske Regjerings Stilling til det slesvigske Anliggende ikke længer var den samme, eller maaskee overhovedet ikke havde været rigtig opfattet af os. Da jeg erkyndigede mig herom hos Understatssecretairen, sagde denne mig, at Sagen endnu bestandig laae uforandret saaledes, som da han i sin Tid havde gjort mig sin confidentielle Meddelelse. Hertil føiede han imidlertid, idet han betingede sig ubrødelig Taushed fra min Side, at der hos hans Regjering var bleven

[1]) Trykt som Nr. 492.

fremkaldt en Formodning om, at der i Petersborg var bleven andraget paa, at Keiseren af Rusland skulde overtage en arbitrage i det omhandlede Anliggende. Et saadant Andragende vilde være afvigende fra den Retning hvori Sagen var bragt ind, og ifølge den Stilling den russiske Regjering muligen kunde indtage dertil, kunde det virke skadeligt paa det gode Forhold mellem Preussen og Rusland. Han maatte advare imod al ydre Indblanding, som ikke havde Charakteren af en Appel til Kongen af Preussens Følelse. Herpaa svarede jeg ved paa det Bestemteste at benægte, at der fra dansk Side i nogensomhelst Henseende var afveget fra den Vei der var bleven os betegnet; og hvad hans Opfordring til Taushed angik, tilføiede jeg, at da han nu kunde sige mig, at Sagens Stilling var uforandret, vilde jeg ikke alene ikke omtale hvad han havde sagt mig for Baron Mohrenheim, men endog tøve med at indberette derom til Deres Excellence for ikke at bringe Uklarhed ind i den Stilling, som Sagen indtog i Kjøbenhavn. Dette Tilbud modtog Herr von Thile med den Bemærkning, at det var af største Vigtighed, at Baron Mohrenheim Intet erfarede om hiint Rygte angaaende en arbitrage. Han forsikkrede mig derpaa gjentagende om at Sagens Stilling ingen Forandring havde undergaaet.

Men allerede den følgende Dag troede jeg ikke længer at kunne udsætte at gjøre Deres Excellence bekjendt med hiint Rygte. Baron Mohrenheims Ankomst til Kjøbenhavn ansaae jeg for meget nærforestaaende, og det var da af Vigtighed, at Deres Excellence itide havde en Forestilling om Stillingen i Berlin, som den var da han havde forladt denne Stad, ligesom det ogsaa var mig magtpaaliggende, at Herr von Thiles Ønske om at Baron Mohrenheim ikke erfarede Indholdet af vor Samtale, blev bekjendt for Deres Excellence før hans Ankomst.

Jeg omtaler i min Skrivelse af 2den d. M., at Herr von Thile havde sagt mig, at Fyrst Reuss havde telegrapheret

om det slesvigske Anliggende. Dette var mig allerede bekjendt fra en tidligere Samtale med Understatssecretairen, som havde fundet Sted efter Afsendelsen med Coureer af mine Meddelelser af 21de f. M., og jeg havde omtalt det for Baron Mohrenheim før min sidste Samtale med Herr von Thile. Grunden hvorfor jeg ikke allerede ved min Skrivelse af 1ste har sat Deres Excellence i Kundskab herom er, at jeg dengang tænkte mig at det stod i Forbindelse med Rygtet om Arbitragen. Herr von Thile har ikke sagt mig Andet om hvad Fyrst Reuss har telegrapheret, end at Sagen derefter syntes at være paa god Vei; men Baron Mohrenheim har sagt mig, at han vidste, at Grev Bismarck nogle Dage efter Telegrammets Modtagelse havde skriftlig besvaret det. Dette Svars Indhold kjendte Baron Mohrenheim ikke.

Quaade.

Ifølge Opgivelse i Depeche til Quaade af 17. Maj 1868 modtaget Torsdag Morgen (14. Maj).

503. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.**

Berlin, 7. Mai 1868.

Kjære Vedel,

. . . Jeg forstaaer ikke, at mit Telegram af iforgaars har foranlediget Uklarhed.[1]) Det er foranlediget ved Bemærkninger hvoraf jeg har uddraget den Slutning, at man paa vedkommende Sted følte sig noget stødt over Intet at have hørt i Svar paa det af mig under 21de f. M. Fremsendte,[2]) navnlig over ikke at have faaet en udtrykkelig accusé de réception med nogle takkende Ord, hvilke sidste man dog selvfølgelig ikke forlangte skulde indeholde en Bestemmelse om Antagelse eller Ikke Antagelse. Jeg har redigeret Tele-

[1]) Se Brev fra P. Vedel til Quaade $^{6}/_{5}$ 1868; trykt som Nr. 498.

[2]) Trykt som Nr. 477.

grammet efter og i Overeensstemmelse med en fortrolig Insinuation, jeg havde faaet; og derfor mangler det det Supplement som min Skrivelse af igaar Aftes vil bringe imorgen tidlig i den ovenbetegnede Retning.

De maa troe mig, det er af allerstørste Vigtighed at der handles hurtigt; og hertil maa jeg nu føie, at efter den lange Tid der er hengaaet, er der, efter min Overbeviisning ikkun een Beslutning at tage, naar ikke Alt skal fordærves.

M. kan endnu ikke reise i Aften. Han haaber imorgen Aften; og at De venter indtil hans Ankomst er forstaaeligt; men den Stilling som omtales i Telegrammet af igaar er den samme som tidligere. . . .

G. Quaade.

Jeg behøver vel ikke at tilføie, at der i den store Sag, stadig er Spørgsmaal om to Breve, nemlig ikke alene det der nu især er Tale om men ogsaa det, hvorom der oprindelig var Tale. Det følger af den reent personlige Charakteer der skulde gives Sagen.

P. Vedels Privatpapirer.

---

504. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 7. Mai 1868.

Kjære Quaade! Der er hengaaet noget længere Tid end ellers uden at De har modtaget private og fortrolige Meddelelser fra mig, men dette har sin væsentligste Grund i at jeg til samme Tid, som jeg har været en Deel beskjæftiget i Rigsdagen, har følt mig personlig meget ilde paa Grund af en stærk og haardnakket Forkjølelse, der gjør mig al Tænken og aandelig Beskjæftigelse i denne Tid noget besværlig, dog vil jeg ikke lade afreise den engelske Coureer uden at medgive ham nogle Linier til Dem. —

Den forandrede Vending af Sagen med Hensyn til Benyttelsen af Slægtskabsforhold, der fremkaldtes ved Mohrenheims Meddelelse til Dem og Beretningen herom, har virket en Deel nedslaaende ikke alene paa mig men ogsaa andetsteds hvor den endelige Resolution ligger, thi ihvor blide Former det end var fremsat, maatte Hovedindtrykket dog blive at man for Øieblikket ikke kunde indlade sig paa nogen varm og virksom Deeltagelse, uden at en directe Henvendelse fra Kongen af Danmark til Kongen af Preussen fandt Sted til samme Tid. — Et sligt Raad, just paa Grund af at det var givet af Keiseren af Rusland, maatte, hvor tung og vanskelig endog Opfyldelsen heraf vilde være, dog være Gjenstand for ikke alene den roligste men ogsaa den grundigste Overveielse, og Frugten af denne Overveielse vilde have foreligget i det Brev, som Kongen vilde have skrevet til Keiseren af Rusland, men som er bleven opsat at afsendes paa Grund af de senere fremkomne Vanskeligheder og Forandringer, hvorom det er umuligt at have nogen klar Forestilling efter de hidindtil fremkomne Antydninger; kun saa meget synes sandsynligt, at Tilbøieligheden til at foretage overtalende Skridt er aftaget, og der synes ikke at være nogen Grund til forinden den modtagne Oplysning om hine Vanskeligheders Beskaffenhed at foretage Noget fra Kongens Side, som i Øieblikket kunde være Keiseren ubequemt og generende; hvorfor ogsaa Brevets Afsendelse er sat i Bero indtil man kan have noget Indblik i den forandrede Situation, da denne muligviis kunde bidrage til at modificere den hele Henvendelse. —

I det Brev som Kongen havde villet skrive idag fremhæves, foruden den aldeles fornødne Anerkjendelse af Keiserens velvillige Sindelag saavel imod Kongen som imod Danmark, den liden Fremgang som Forhandlingerne hidindtil have havt, og at det muligviis ad en anden Vei gjennem Souverainernes directe Udtalelse kunde være muligt at fremme det ønskede Forligs Værk mere. — Herefter ud-

vikles Kongens Hovedbestræbelse og Hovedønske at bidrage Sit til at leve i fuld og varig Forstaaelse med Preussen, saavelsom med alle andre Stater, og fremfor alle med Førstnævnte som vor nærmeste Nabo, idet Kongen nærer det Ønske at kunne sikkre sit Land under kommende Forviklinger i Europa en stræng, nøiagtig og varig Neutralitet, som ikke alene for Danmark men ogsaa paa Grund af Danmarks geographiske Beliggenhed for hele Norden vilde være af indgribende Betydning. — Kongen udtaler sig derefter om Flensborglinien som den der vilde tilfredsstille Nationalitetens Fordringer og ved hvis Tilstaaelse det som af Alt ligger ham meest paa Hjerte nemlig en god Forstaaelse mellem Danske og Tydske ikke alene vilde blive muliggjort men ogsaa falde naturlig, idet hiin Indrømmelse fra den Stores Side indeholdt en Anerkjendelse af den lille Stats og Nations Berettigelse, som vilde være mere veltalende end noget nok saa stærkt og hjerteligt Ord. Endvidere gjøres opmærksom paa at man i Overbeviisning om Kongen af Preussens ophøiede Følelse af den kongelige Værdighed maa forvente med Hensyn til Garantierne at ikke disse fastholdes, naar de kunne træde hindrende iveien for Kongens Souverainitet eller Landets Selvstændighed. Dog maa jeg tilføie at med Hensyn til det afstaaende District fremhæves at Dübbøl og Als naturligviis for os ikke have nogen strategisk Betydning og at derfor en Forpligtelse til ikke at befæste disse Punkter ikke vilde frembyde Vanskelighed, det hvorpaa Kongen maatte lægge Vægt, det var at de Danske, som ved deres gjentagne Afstemning havde viist i hvor høi Grad de ønskede at vende tilbage til deres gamle Fødeland og Konge, kunde erholde dette Ønske opfyldt og altsaa han fremfor Alt maatte ønske den nationale Grændse som ved de stedfundne Afstemninger havde givet sig tilkjende. Disse Betragtninger og Grunde ligge saa naturlige for Kongen af Danmark, ere af ham saa gjentagende gjort gjeldende, at han med Glæde skulde directe herom henvende sig til Hans M. Kongen af Preussen,

hvorved han kun vilde følge sit Hjertes Indskydelse, men hidindtil have paa begge Sider fremsatte Anskuelser været saa divergerende, at han ikke kunde forsøge sligt Skridt uden at have raadført sig med Keiseren om dets Betimelighed. Saasnart Kongen gjennem Keiseren erholdt Vished for en velvillig Modtagelse fra Kong Wilhelms Side, vilde Intet være ham kjærere end forsøge, udtalende sig med fuld Aabenhed, om ad denne Vei og gjennem Keiserens Raad en slig Løsning kunde tilveiebringes som man havde søgt forgjæves at naae ad de hidtil førte Forhandlingers Vei. —

Da Kongen ikke første Gang opfordres til at gaae den directe Vei at henvende sig til Kongen af Preussen, og dette er skeet tidligere uden dog at have ført til noget Resultat, idet Brevet ikke er blevet besvaret,[1]) vil det ikke være muligt at kunne bevæge ham til dette Skridt uden at der sikkres bemeldte personlige Henvendelse en velvillig Modtagelse; saa meget mere som Kongen af Preussen med fuld Rette maatte kunne beklage sig over en slig Henvendelse, hvortil der fra hans Side ikke er givet Anledning. —

Endvidere er det mig ikke muligt efter hvad der foreligger for mig, at kunne tilraade et sligt Skridt efter hvad der er yttret fra Grev Bismarcks Side, thi her er udtrykkelig henviist til en Henvendelse til »Gemyttet« gjennem Slægtskabsbaand og ikke paa fjerneste Maade antydet nogen directe Henvendelse, saa at han endog efter min Opfattelse maatte med Rette kunne beklage sig over et sligt Skridt, sigende at Ansvaret for sligt Skridts Virkning paa Kongen naturligviis maatte bæres af os, der uden nogensomhelst Opfordring dertil, havde foretaget dette. — Naar nu Virkningen af et sligt Skridt maa ansees for at være i høieste Grad tvivlsom, da forekommer det mig i høi Grad naturligt og nødvendigt at samle Blikket paa Usandsynligheden for en bevirket Fremgang af Spørgsmaalets Løsning ad denne Vei

[1]) Det vides ikke, hvad der sigtes til.

og den Skade, der ved et ad denne Vei fremført Brud eller Afbrydelse, vil bevirkes; og det sidste fremstiller sig for mig under et dobbelt Synspunkt, nemlig Vanskeligheden i at komme tilbage fra hvad der ved denne Leilighed maatte udtales, og den Stilling der vil beredes vor Konge ved et sligt Afslag, naar det tillige kan gives Udseende af at man uden Opfordring eller Tilskyndelse af egen Drift er gaaet i Fælden, da ogsaa denne Stilling kan betragtes saavel fra et europæisk Standpunkt, hvor vistnok Alle ville forundre sig over at man vovede sig ind paa dette Gebeet uden Tilskyndelse af den som det her kommer an paa, og med Understøttelse af en høist lunken Ven, som endog efter at have givet et lille Haab trækker sig tilbage; — hvad den indre Situation angaaer da troer jeg, at man med fuld Føie vilde kunne sige til den, der havde kunnet give Kongen et sligt Raad, at han manglede den Ro og besindige Veien af Forholdene, som man hidindtil har tiltroet mig, og som for Øieblikket efter min Overbeviisning er den absolut fornødne Egenskab for en dansk Premier, og dette saavel udadtil som indadtil, — thi den nuværende europæiske Samfundsorden, hvor al Folkeret er ophørt og det hidindtil har viist sig umuligt at danne et Slags Areopag, kan ikke være af nogen permanent Natur; mit Haab er at under en eller anden Form vil man atter søge tilveiebragt et Slags Ligevægtssystem, og naar Nødvendigheden heraf for en sund og frodig Udvikling af Europas Liv bliver indlysende for Alle, da vil ogsaa hermed Erkjendelsen af de smaa Staters Berettigelse og Nødvendighed i det hele System fremtræde klar, og min Slutning heraf er: at kunne vi rolig og ubemærket oversidde den nuværende Crisis, da kan vort Liv gjerne blive ligesaa langvarigt som mangen stor Stats, og med Anvendelse paa det foreliggende Tilfælde — da kunne vi være bedre tjente med en Udsættelse og Forlængelse af denne pinefulde Tilstand end ved at foretage Noget, hvorved Modstanderen seer sig istand til at give det Hele en brat

Ende. — Ganske anderledes vilde imidlertid Sagen stille sig, naar der havdes Vished for at en slig Henvendelse fra vor Konge til Kongen af Preussen vilde være velkommen, thi det følger af sig selv og er af mig gjentagende og paa det Stærkeste fremhævet: at en Tilendebringelse af denne Sag ad directe Vei uden nogensomhelst anden Stats Mellemkomst naturligviis for os er *det Første af Alt*, thi der vil da kunne fremstaae et naturligt Forhold imellem de 2 Nationer, der med Lethed vil kunne seire over Rivninger som nu vise sig tidt saa vanskelige at abordere, og vi Danske vilde komme under en slig Tilstand til at danne et naturligt Mellemled imellem Tydske og Svensk-Norske, hvortil vi efter Natur, Udvikling og hele Eiendommelighed ere bedst skikkede, da vi have Meget af begge Dele. —

Efter de sidst modtagne Telegrammer kunne vi vel ikke vente Mohrenheim hertil med det Første; dog synes der efter den Retning at dømme, hvori Vinden nu blæser fra Petersborg ikke at være særlig Anledning til at forhaste sig, thi det som Afgjørelsen beroer paa decideres ikke dersteds, men i Berlin hvor for Øieblikket Tyngdepunktet er. — Vi ville give Meget for en fredelig Afgjørelse og for at kunne naae et fuldstændigt Forlig, men man kan som Ordsproget siger ogsaa kjøbe Guld for dyrt, og dette vilde det være efter min Formening om man ikke paa hvert Punkt til det Yderste hævdede Kongens Værdighed, og derigjennem Landets Ære — samt at man ikke for at vinde Noget tilbage bringer det i Fare og Afhængighed, som endnu er frit og ubeskaaret, thi da er Prisen for dyr, hvad end siden maatte skee, og den mulige Trøst for vore lidende Brødre i Slesvig: »commune naufragium dulce«, vil ikke kunne tilfredsstille mig. — Det lader forresten til, som om jeg i den senere Tid har en uheldig Haand, thi Handelen om vore vestindiske Øer vil vistnok trække i Langdrag, dog vil jeg haabe, at den ikke ved denne Forsinkelse vil blive umuliggjort. —

Ved at gjennemlæse mit Brev til Dem i Morgenstunden

bemærker jeg at jeg ikke stærkt nok har pointeret i Kongens Brev, at den attraaende Grændse naturligviis maa bestemmes ved Befolkningens frie Afstemning. —

Forsaavidt Mohrenheim maatte endnu være tilstede i Berlin er der naturligviis ingen Grund til at sætte ham ind i vor Betragtning og i Maaden hvorpaa vi vilde fremsætte den, thi man kan aldrig være vis paa om dette gjengives i aldeles correct Form og ikke mere tilpasset efter hvad man maatte ønske for Øieblikket meest at benytte i St. Petersborg for at trække sig tilbage fra den hele Sag. Desuden har jeg ikke erholdt nogen Tilkjendegivelse om at han ikke seer sig istand til at følge sin oprindelige Plan at komme herover paa et Par Dage og maa derfor vente ham hver Dag. . . .

C. E. Frijs.

---

505. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 8. Mai 1868.

Indesluttede Skrivelse[1]) kan jeg ikke forstaae, da jeg ikke mindes hvad der i første Sætning svares paa. —

Endnu mindre kan jeg forstaae den anden Sætning, men formoder at denne refererer sig til Mohrenheim, og da forudsætter Opfordringen til at møde hersteds egentlig mere Tak end der kan udtrykkes ved en Tilkjendegivelse. —

Lad mig med Buddet tilbage erfare Deres Gisning tilligemed Deres Forslag til Svar, som jeg da kunde sende til Lund. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

[1]) Antagelig Quaades Depeche af $^{6}/_{5}$, trykt som Nr. 501.

506. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Copenhague, 8 mai 1868.

Depuis une semaine je l'attends d'un jour à l'autre. Mon invitation me paraît le meilleur accusé de réception possible, quant à une acceptation ma lettre de jeudi vous donnera les explications nécessaires.

E. Frijs.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 8. Maj 1868, afleveret til Gesandten i Berlin s. D. Kl. 9 Efterm.

507. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Copenhague, 9 mai 1868.

Monsieur.

Comme vous le savez déjà par les lettres, soit officielles soit particulières que j'ai été dans le cas de vous adresser, c'est avec une vive satisfaction que le Roi a pris connaissance de la réponse qui a été faite à la question confidentielle que je vous avais chargé de faire parvenir à St. Petersb. par l'intermédiaire de M. le baron de Mohrenheim. Ne croyant pas devoir Se servir dans cette affaire de la voie diplomatique ordinaire, le Roi m'avait ordonné d'exprimer à la prochaine arrivée du Ministre de Russie, combien S. M. apprécie l'amitié sincère et toujours prête de l'Empereur, dont Elle venait de recevoir cette nouvelle et précieuse preuve, en même temps que de m'ouvrir à lui avec toute la franchise que demande la démarche dont il s'agit.

Malheureusement je viens d'apprendre par vos dernières lettres que des circonstances imprévues ont jusqu'ici retardé le voyage que M. le baron de M. avait bien voulu s'offrir à entreprendre pour me donner l'occasion de lui parler, et dans l'incertitude, si peut être encore quelques jours pour-

raient s'écouler avant que je puisse exécuter personnellement les ordres du Roi, je vous charge M. de prier M. de M. de vouloir bien se rendre l'organe auprès de S. Exc. le prince Gortch. de la reconnaissance que S. M. a éprouvée en recevant l'assurance de l'appui bienveillant de l'Empereur. Vous exprimerez en même temps au Ministre mes vifs remercimens de l'empressement avec lequel il a mis son expérience et son habileté à notre disposition pour ouvrir une nouvelle voie d'un si bon augure pour arriver à un arrangement favorable.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 12.

---

508. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Privat og fortrolig.

Berlin, 9. Mai 1868.

Deres Excellence,

Det vilde være forgjæves Arbeide, dersom jeg vilde forsøge paa at give en nøiagtig Skildring af det slesvigske Anliggendes Stilling her i den sidste Uge.

Skjøndt jeg under 1ste d. M. har kunnet meddele, at Herr von Thile havde sagt mig, at dette Anliggendes Stilling i Forhold til den preussiske Regjering var uforandret, og under 6te, efter hvad Baron Mohrenheim havde udtalt for mig, har kunnet tilføie, at ogsaa Ruslands Stilling til Sagen var uforandret, har det dog været tydeligt for mig, at Sagen i nærværende Øieblik forresten befandt sig i en meget vigtig maaskee høist skjæbnesvanger Krise, og da det har været umuligt for mig at erholde fuldstændigt Begreb om hvori denne Krise bestod, efterdi jeg ikke vilde spørge Hr. v. Thile, for ikke saaledes maaskee endnu yderligere at forøge Forviklingen, og ikke fik fuldstændig Oplysning hos Baron Mohrenheim, har der i mine Øine hvilet en saadan Uklarhed over Sagen, at jeg har været i den største Tvivl ikke alene

med Hensyn til hvorledes, men ogsaa med Hensyn til om den skulde kunne føres videre. —

Jeg beskriver denne Uklarhed bedst ved at anføre, at jeg alt eftersom Baron Mohrenheims Reise til Kjøbenhavn i Løbet af de sidste 8 Dage blev fastsat til en vis Tid og derefter atter blev udsat, har skrevet den ene Dag efter den anden om Sagen, og derefter stadig har tilintetgjort hvad jeg havde skrevet, fordi det Billede den ene Dag havde givet ikke svarede til det den anden fremstillede.

I det Øieblik jeg nedskriver dette, er der mig Intet bekjendt som viser eller blot tyder paa en Forandring enten af den preussiske eller af den russiske Regjerings Stilling til Sagen; men Tiden forløber uden at der skeer Noget til dens Fremme og ved Siden heraf mærker jeg, at der skeer Ting, om hvilke jeg intet bestemt erfarer, men kun kan frygte for, at de ligesaavel tjene til at hæmme som til at fremme Sagen. Den eneste Nøgle jeg har til at danne mig en Forestilling om disse Ting er Herr von Thiles Udsagn om, at den preussiske Regjering havde hørt, at der i Petersborg var andraget paa Keiserens Arbitrage i Sagen. Men hvorfra dette Rygte kommer og hvorfor Herr von Thile ikke vilde, at jeg skulde omtale det for Baron Mohrenheim, hvilket dog maaskee havde kunnet føre mig til en Løsning, har jeg ikke kunnet forklare mig, og jeg skal derfor, afholdende mig fra alle Betragtninger og Slutninger, indskrænke mig til i chronologisk Orden kortelig at optegne det Positive, som indenfor min Erfaringskreds har tildraget sig siden mine Skrivelser af 1ste og 2den d. M.[1])

Umiddelbart efter min Samtale med Herr von Thile den 1ste d. M. meddeelte jeg Baron Mohrenheim af denne Samtale, at den preussiske Regjerings Stilling til den slesvigske Sag var uforandret. Hvad der iøvrigt forefaldt paa den Dag mellem Baron Mohrenheim og mig findes omtalt i min Skrivelse af 1ste d. M.

[1]) Trykt som Nr. 489, 492 og 493.

Den følgende Dag, den 2den, saae jeg atter Sidstnævnte i Anledning af Deres Excellences Brev af 30te April[1]). Han ventede først den 3die de Instructioner han skulde modtage fra Fyrst Gortchacow, men meente ikke at disse vilde være til Hinder for at hans Afreise fandt Sted om Aftenen den 3die. Han havde ingen Mening om hvad de vilde bringe, men han sagde, at man i Petersborg havde nogen Tvivl om hvorledes Kongens og Keiserens Henvendelse vilde blive optaget her, og troede, at Instructionerne stode i Forbindelse med dette Spørgsmaal. Man var heller ikke paa det Rene med, hvorledes Herr von Thiles Meddelelse til mig skulde fortolkes. Samme Dag saae jeg efter Baron Mohrenheims Opfordring Herr Oubril forat gjøre denne nøiagtig bekjendt med hele den slesvigske Sags Gang siden Thiles Meddelelse til mig, idet det var ham, som efter Førstnævntes Afreise fra Berlin, vilde have at føre den videre her. — Da jeg var færdig, yttrede Herr Oubril, at det havde været ham kjært nu at erholde et omstændeligt Supplement til hvad han alt vidste, og tilføiede: der har altsaa aldeles ikke været Tale om nogen Arbitrage. Hertil svarede jeg blot: »Nei aldrig«. Jeg maa bemærke, at Baron Mohrenheim kort før, ved at omtale, at man formodentlig i Petersborg ønskede nøie at sondere de herværende Dispositioner, og at Telegrapheringen mellem Fyrst Reuss og Grev Bismarck muligen stod i Forbindelse hermed, havde yttret, at Fyrst Gortchacow jo var meget riig paa Ideer og desuden besad en stor Aandslivlighed som havde tilfølge, at naar han pludselig fik en Idee sendte han den ofte strax ud i Verden, uden nærmere at have tænkt sig dens mulige Virkninger.

Den følgende Dag, den 3die Mai, skrev Baron Mohrenheim mig til for at sige mig, at han ikke kunde reise den Dag, men reiste den næste, den 4de Mai, og at han paa denne Dag vilde indfinde sig hos mig. — Han kom da til mig Mandagen den 4de og sagde, at han nu reiste samme Dags

[1]) Trykt som Nr. 488.

Aften; Instructionerne havde han modtaget, og han bad mig skrive til Deres Excellence for at forberede Dem paa Nødvendigheden af, at den danske Regjering fuldstændig og klart fremsatte sit Program, og paa Ønskeligheden af, at der samtidigt hermed toges en Beslutning om det Minimum hvormed man vilde være tilfreds, ifald Maximum ikke kunde opnaaes. Ved Siden heraf beklagede han det Ophold Sagen havde lidt i Kjøbenhavn. Der var to Strømninger i Petersborg, en mindre og en mere dansk. Den første benyttede sig af ethvert gunstigt Øieblik for at hæmme den andens Virksomhed og derfor var det ønskeligt, at der handledes hurtigt. I Svar herpaa gjorde jeg opmærksom paa, at indre Vanskeligheder i Kjøbenhavn havde hindret enhver Beslutning, men at han af Deres Excellences Opfordring til ham om nu at begive sig til Kjøbenhavn maatte vide, at man der havde begyndt Sagens Behandling umiddelbart efter at hine Vanskeligheder vare fjernede. Samme Dags Eftermiddag, efterat jeg havde telegrapheret, at han nu reiste, skrev han mig til for at sige mig, at et nyt Telegram havde opholdt ham. Han kunde først reise Onsdag den 6te, men havde telegrapheret tilbage til Fyrst Gortchacow, at Deres Excellence havde bedet ham at komme til Kjøbenhavn. Efter Modtagelsen af denne Meddelelse skrev jeg ham til for at bede ham fastsætte mig en Tid, da jeg kunde see ham den næste Dag. Jeg tilføiede, at jeg skulde forsøge at træffe ham Tirsdag den 5te om Formiddagen Klokken 10. Paa dette Klokkeslet gik jeg til ham og traf ham. Han var mere tilbageholdende end tidligere. Han sagde, at nu kunde han først reise Torsdag den 7de. I Svar paa hans ovennævnte Telegram havde Fyrst Gortchacow, som allerede om Mandagen havde afsendt en Feltjæger, der vilde indtræffe i Berlin Onsdag Morgen, meddeelt ham, at der Tirsdagen den 5te vilde blive afsendt en Coureer, som først kunde indtræffe Torsdag Morgen den 7de i Berlin, og denne maatte han afvente.

Han talte dernæst atter om det Ophold Sagen havde lidt i Kjøbenhavn. Man vidste ikke i Petersborg, hvorledes det derfra fremsatte Forslag var bleven optaget. Man havde villet give et Beviis paa sit gode Sindelag, og om end Forslaget ikke antoges eller man endnu ikke havde kunnet træffe en Bestemmelse i saa Henseende, saa fortjente det dog en accusé de réception og en Tak. Det vilde maaskee være meget nyttigt, om der ved Telegraphen gaves den keiserlige Regjering Underretning om Kongen antog Keiserens Plan. Det kunde skee gjennem Vind eller ved mig gjennem Oubril. Dette tilkjendegav han mig med det Forbehold, at det ikke maatte synes at være sagt af ham til mig. Jeg svarede, at jeg jo havde sagt ham, at Forslaget var kommet til Kjøbenhavn, og om vor Erkjendtlighed burde der ingen Tvivl være hvadenten Forslaget fulgtes eller ikke. Derefter afsendte jeg mit første Telegram af 5te om det nye Ophold, og senere paa Dagen afsendte jeg et nyt Telegram stemmende med den her ovenfor anførte Insinuation.

Onsdagen den 6te saae jeg ikke Baron Mohrenheim og om Torsdagen søgte jeg ham forgjæves i hans Bolig, men jeg mødte ham paa Gaden. Han sagde da, at han ikke kunde reise den Dag; Coureren kom først samme Dags Eftermiddag, og saa haabede han at kunne reise den følgende Dag.

Den følgende Dag, igaar, gik jeg atter til ham og traf ham hjemme. Han sagde mig, at Coureren var kommet. Sagen var ikke i en god Stilling. Man vidste ikke i Petersborg, hvorledes den omhandlede Henvendelse vilde blive optagen af Kongen af Preussen. Førend man havde en Mening herom, kunde man ikke gaae videre. De Efterretninger man havde i Petersborg tydede ikke paa, at Dispositionerne her vare som vi havde antaget. Det var godt, at jeg havde Sort paa Hvidt viist Herr von Thile hvad jeg havde nedskrevet efter hans Meddelelse. Ellers kunde han, Baron Mohrenheim, faae Skin af at have sagt formeget til sin Regjering og saaledes at have ledet denne ind paa en Vei, hvor den kunde støde

paa Hindringer. Han kunde gjerne sige mig, at man var lidt mindre vel tilfreds med hvorledes han havde fra Begyndelsen fremstillet Sagen. Herpaa svarede jeg, at jeg maatte minde ham om, at jeg ikke havde viist Herr von Thile Sort paa Hvidt hvad jeg havde skrevet. Jeg havde mundtlig recapituleret dette for Understatssecretairen, og jeg havde ogsaa for ham, Baron Mohrenheim, efterat han havde viist mig sin Skrivelse til Fyrst Gortchacow, gjort ham opmærksom paa, at Udtrykket »textuellement« i denne Skrivelse, hvor der tales om, at jeg havde hos Herr von Thile forvisset mig om at min Gjentagelse af dennes Meddelelse var nøiagtig, kunde give Anledning til urigtige Forestillinger. Jeg tilføiede, at skjøndt jeg vel kunde forstaae, at man vilde sikkre sig imod en Tilbageviisning, saa kunde det dog være farligt at gaae for vidt i hine Sonderinger; man kunde let derved anticipere Udfaldet og saaledes maaskee præjudicere Afgjørelsen. Dette vilde man ikke, sagde han; men naar man saae en Dør staae paa Klem og naar der var Tale om, at Konger og Keisere skulde gaae igjennem den, saa maatte man, førend der forsøgtes herpaa, vide om Døren ogsaa kunde lukkes heelt op. Der var under det Ophold Sagen havde lidt fremkommet Saameget, som kunde være skadeligt for dens Fremme. Dette maatte nu først skaffes af Veien og herpaa vare Fyrst Gortchacows Bestræbelser rettede. Der havde været Tale om »médiation« og om »arbitrage« og alt dette, som kun kunde skade, maatte ryddes tilside. Herr Oubril havde efter Modtagelsen af de omhandlede Instructioner, Torsdag Eftermiddag skrevet til Grev Bismarck om en Samtale, men han vilde først kunne erholde denne Samtale Lørdagen den 9de, og denne Dags Aften haabede da Baron Mohrenheim at kunne reise, efterat alle hidtilværende Hindringer vare fjernede.

Efterat Ovenstaaende var nedskrevet har Baron Mohrenheim været hos mig. Herr Oubril har idag seet Grev Bismarck og for denne constateret Sagens første Oprindelse

og senere Udvikling. Hvorledes denne Udvikling har været for den russiske Regjerings Vedkommende har Baron Mohrenheim ikke sagt mig. Men Grev Bismarck har bekræftet, at Oprindelsen, nemlig hans Initiativ i Sagen, stemte med hvad Herr Oubril i saa Henseende har fremsat, og han har tilføiet, at ifølge hans Idee, skulde Benyttelsen af Slægtskabsforholdet skee i den Form, som Baron Mohrenheim oprindelig havde foreslaaet Fyrst Gortchacow. Nu have saavel Baron Mohrenheim som Herr Oubril hos Fyrst Gortchacow indstændigt andraget paa, at hiint første Forslag maatte blive foretrukket for den Fremgangsmaade, Fyrst Gortchacow senere har foreslaaet, og som er gjengivet i min Skrivelse af 21de f. M., saameget meer, som det nu vides, at det har været Grev Bismarcks Mening, at den først foreslaaede Fremgangsmaade skulde følges. Baron Mohrenheim reiser herfra i Aften, men tænker først at indtræffe i Kjøbenhavn Tirsdag Morgen, da han ikke før denne Tid kan vente Telegram fra Fyrst Gortchacow i Svar paa hans Skrivelse af idag. Han siger mig, at Herr Oubrils Beretning er saa god for Sagen som han kunde ønske sig, og at alle de Vanskeligheder, som i den sidste Tid vare fremstaaede nu ere fjernede, samt at Sagen, skjøndt den er bleven opholdt, dog nu efter Herr Oubrils Samtale med Grev Bismarck er bragt tilbage paa dens tidligere Standpunkt. —

Sluttelig bemærker jeg, at Indtrykket af denne min sidste Samtale med Baron Mohrenheim er, at de Vanskeligheder hvoraf Sagen i den sidste Tid har lidt udelukkende have deres Oprindelse hos hans egen Regjering, der vel stedse har været villig til at virke i den af os attraaede Retning, men ikke har opfattet Sagen rigtigt.

Quaade.

Ifølge Opgivelse i Depeche til Quaade af 17. Maj 1868 modtaget Torsdag Morgen (14. Maj).

509. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Berlin, 9. Mai 1868.

Kjære Greve,

Jeg er Dem særdeles erkjendtlig for Deres Brev af 7de, der var mig saameget kjærkomnere, som de sidste 5—6 Dage udgjøre den værste Tid jeg længe har oplevet, og det altsaa maatte gjøre mig godt at modtage en Luftning fra en anden Atmosphære end den Berlinske, eller rettere sagt den Petersborgske som omgav mig. Men er det ikke en Feiltagelse at jeg har modtaget en Afskrift af Deres Brev tilligemed Originalen? Det er vist en Afskrift, De har ladet tage til Deres egen Efterretning, og i denne Forudsætning sender jeg den herved tilbage.

Jeg kan ikke sige, hvilken Lettelse det var mig, at høre af Mohrenheim, at nu alt Vrøvl var forbi. Der har været Øieblikke da jeg frygtede for Discussioner om hvorvidt jeg havde gjengivet Thiles Meddelelse til mig rigtigt; og hvad vilde Sagens Stilling være bleven, dersom den var gaaet i Stykker som Følge af Sligt?

Mohrenheim reiser nu i Aften til Hamborg, hvor hans Familie er; han kunde da være i Kbhvn. paa Mandag; men da hans og Oubrils Rapporter ikke kunne naae Petersborg før henimod Mandag Aften, kan han ikke faae telegraphisk Svar, som han har forlangt, før Tirsdag, og han vil altsaa komme tidsnok til Kbhvn. paa denne Dag.

Jeg skylder ham at udtale, at han har arbeidet trolig for os, og dette fortjener saameget mere Paaskjønnelse som han ganske sikkert i den sidste Tid har været miskjendt i Petersborg.

De vil see af min anden Skrivelse, at Mohrenheim nu har faaet Bismarcks Mening til Støtte for den af ham hos Fyrst Gortchacow oprindelig foreslaaede Plan; saa man kan vel haabe, at denne nu vil blive fulgt.

Jeg maa sige, jeg troer ikke, at man nogensinde har været

os mindre gunstig eller lunkent stemt i Petersborg. Men mange Russer ere bange for at gjøre Noget som de kunde frygte for vilde være mindre vel seet i Berlin, og som kunde forstyrre eller skade deres Forhold til Preussen.

Jeg har ikke meddeelt Mohrenheim Noget af Deres sidste Brev. Jeg har kun sagt ham, at jeg havde hørt fra Dem, og at De ventede ham med Længsel.

Det er jo vistnok tvivlsomt, hvormeget vi ville kunne faae ud af Sagen og altsaa om vi ville opnaae et Resultat. Men hvorfor skulde Thile omtale de militaire Positioner i sin Meddelelse til mig, naar Meningen ikke var, at der fra preussisk Side kunde være Tale om at opgive dem. . . .

G. Quaade.

510. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Kjøbenhavn, 9. Mai 1868.

D. H. har fuldstændig misforstaaet min Depesche Nr. 8[1]) dersom De i den har troet at finde nogen Tilbagekaldelse af hvad jeg under Nr. 7[2]) havde seet mig nødt til at tilskrive Dem.[3]) Om Baron Werther mere eller mindre havde feilet i sin Opfattelse af Deres Henvendelse til Baron Beust, kan selvfølgelig ikke have nogen Indflydelse paa min Dom, da denne, som min Depesche Nr. 7 tilstrækkeligt viser, kun var motiveret ved hvad Deres egen Beretning Nr. 7[4]) meddeelte om Deres forskjellige Conversationer. Ligesaa lidet finder jeg i det, som De bemærker i Deres sidste Depesche, nogen Anledning til at fravige min tidligere udtalte Beklagelse over at De dengang Baron Beust sagde Dem at han vilde skrive

[1]) Trykt som Nr. 482.
[2]) Af 30. Marts 1868; trykt Akter I, 835—37.
[3]) Se Falbes Depeche af 28. April; trykt som Nr. 486.
[4]) Af 24. Marts 1868; trykt Akter I, 812—15.

til Grev Wimpfen, ikke rettede Deres Opmærksomhed paa at præcisere den kgl. Regerings Stilling til en saadan Henvendelse fra det øst. Cabinet til den preuss. Regering, hellere end eller i alt Fald jævnsides med at De søgte at erfare hvad den tilsigtede Depesche kunde komme til at indeholde.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 9.

511. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Berlin, 11 mai 1868.

Monsieur le Comte,

J'ai eu l'honneur de recevoir la dépêche que Votre Excellence a bien voulu m'adresser en date du 9 d. c. sous le Nr. 12, et par laquelle Elle me charge de prier le baron de Mohrenheim de se rendre l'interprète auprès du prince Gortchacow de la reconnaissance du Roi, notre auguste souverain, de la nouvelle preuve que Sa Majesté l'Empereur vient de donner des sentiments qui L'animent envers Sa Majesté, et d'exprimer à monsieur de Mohrenheim les remercîments de Votre Excellence de l'empressement avec lequel il a mis son expérience et son habileté à notre disposition.

Ce Ministre, ainsique Votre Excellence le saura par mon télégramme d'hier, ayant déjà quitté Berlin avant-hier soir pour se rendre à Copenhague, j'ai cru agir en conformité de vos intentions, Monsieur le Comte, en faisant part à monsieur d'Oubril de la commission que Votre Excellence avait bien voulu me confier.

Quaade.

Depeche Nr. 21, modtaget 13. Maj 1868.

512. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 13. Mai 1868.

Til samme Tid som det forekommer mig i høieste Grad besynderligt at Mohrenheim ikke kommer og efter Kjættings Sigende ei heller ventes for det Første, da der er skrevet til ham herfra igaar, undrer det mig i lige saa høi Grad at Quaade ikke har svaret paa mine vidtløftige Meddelelser der saavidt jeg erindrer afsendtes i Torsdags[1]) og altsaa maae være komne ham ihænde i Fredags-Aftes; en Oplysning maatte man dog kunne erholde af Quaade hvorvidt Brevet bør afsendes eller ei, thi det forekommer mig at Tausheden kan mistydes og forklares paa en helt anden Maade end vi ønske det; vil De paa Veien til Ministeriet see ind til mig, jeg formoder altsaa henved 1, da jeg ikke er ganske sikker paa om jeg kan komme op i Ministeriet. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer. — Quaades Depeche af 9. Maj (og formentlig ogsaa hans Brev af s. D.) modtoges først 14. Maj. Jf. Depeche til Quaade af 17. Maj Beg.

513. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 15. Mai 1868.

Paa Baron Mohrenheims Forespørgsel, hvorvidt han kunde træffe mig imorgen ɔ: idag for at meddele mig det ham senest Meddeelte fra St. Petersborg og som han ikke havde kunnet dechiffrere mens jeg var hos ham igaar, svarede jeg ham at det vilde være mig en Glæde at modtage ham efter Statsraadets Afholdelse idag. Da han muligviis kan paa Grund af Statsraadets længere Varighed komme til at tale med Dem og da jeg endvidere maatte ønske, at

[1]) Brev af 7. Maj; trykt som Nr. 504.

han saavel fra Hans Majestæt Kongen, der forhaabentlig vil kunne give ham Audients idag, som fra mig og Dem hørte accurat den samme Opfattelse, er det nødvendigt at denne Fælledsopfattelse alt forinden min Audients hos Kongen lidt efter 11 fuldelig constateredes, og hvorvel det er vanskeligt at fastsætte eller pointere, forinden man har givet Hovedopfattelsen fra St. Petersborg, hvilket først vil kunne skee efter de forskjellige Sammenkomster med Mohrenheim, saa troer jeg dog, at der allerede foreligge saa mange Data ifølge min Samtale med M. igaar Formiddags for mig, at det ikke vil være vanskeligt i Hovedtrækkene ogsaa at kunne præcisere Fordringen og Stillingen fra russisk Side, og da hvorledes denne skal besvares og modtages fra vor Side. — Efter at man lidt efter lidt har forladt det oprindelige Forslag fra russisk Side om en directe Henvendelse til Kongen af Preussen, og dette saaledes som det synes mig væsentligst paavirket ved Grev Bismarcks Opfattelse af denne Sag, og hvor der i denne Henseende fra vor Side ɔ: fra Udenrigsministeriets Side hersteds har hersket ikke alene den correcte Opfattelse af Bismarcks Stilling til denne Side af Sagen men tillige vor faste Overbeviisning om at det ikke vilde være muligt ei heller tilraadeligt at overtale vor Konge til et sligt Skridt naar der ikke forelaae bestemte data og Forudsætninger for Ønsket om en slig Henvendelse fra preussisk Side; efterat saaledes denne Vanskelighed er overvundet, forinden vor Villie og Mening om denne Side af Sagen er traadt tilstrækkelig klart frem for russiske og dermed ogsaa for preussiske Øine, saa fremkommer et nyt Postulat fra russisk Side og muligviis med den samme Usikkerhed, thi Sikkerhed eller den bestemte Villie til at fastholde denne Betragtning af Sagen vil naturligviis afhænge af hvorvidt dette Skridt er concerteret med eller stemmer overeens for Øieblikket med preussisk Opfattelse. — Af den gode Quaades Meddelelser i den senere Tid er det umuligt at komme til nogen Klarhed hverken om Stil-

lingen i sig selv og de under denne Sags Behandling foregaaede Forandringer til de forskjellige Tider, og at slige ere foregaaede til de forskjellige Tider fremgaaer for mig tydeligst af General Moltkes divergerende Anskuelser til de forskjellige Tider, ligesaalidet har det været muligt at danne sig en Forestilling om Grunden til de forskjellige Svingninger i Kongens Gemyth, thi det er klart, at man fremstiller ham som meer eller mindre bøielig til de forskjellige Tider naturligviis, antager jeg, eftersom man er meer eller mindre tilbøielig til at tilendebringe den slesvigske Sag eller til at trække den i Langdrag; jeg har faaet det Indtryk at den sidste Retning har faaet Overhaanden i den sidste Tid og forsaavidt som dette maatte være Tilfældet gjelder det naturligviis om at være dobbelt forsigtig, thi vi ville dog ikke kunne fremskynde nogen Afgjørelse. Naar nu Rusland fremsætter sin Begjæring om at blive tilfulde sat ind i ikke alene i hvad vi maatte ønske som 1) Sagens bedste Afgjørelse, men tillige i 2) hvad vi maatte kunne betragte som en taalelig og acceptabel Afgjørelse af Stridspørgsmaalet, og i 3) hvad der ikke havde denne Acceptabilitetens Carakteer, da er det selvfølgelig saavel paa Grund af den intime Forbindelse imellem Rusland og Preussen som af Hensyn til selve Sagen, at Udtalelserne maatte være i yderste Grad forsigtige og dog heller ikke af den vage Natur, at man deraf kan uddrage, at vi egentlig ville vise denne Sagens Vending fra os, thi vi have da istedetfor en Uven skaffet os 2, hvoraf den Sidste dog har den Fordeel for os at ligge lidt længere borte. —

Jeg havde tænkt mig at give Svaret (overladende til en mundlig Discussion og Forhandling hvorledes Formen, hvori dette kunde skee, burde være) paa den nu reiste Anmodning under følgende Hovedpunkter:

a. Som Kongens Brev til Keiseren klart og tydeligt udtaler er der kun een Maade, hvorpaa en Tilfredsstillelse af Trangen for vor Nationalitet kan skee, nemlig ved den af ham

antydede Linie, ved flere Afstemninger tilstrækkelig fastslaaet; Befolkningens Ønsker have gjentagende udtalt sig for denne, men det maatte end yderligere constateres ved den endelige Akt og fra den danske Konges Standpunkt vilde det saaledes ikke alene tilfredsstille hans Folks Ønsker i den tilbageblevne Deel af Landet men ogsaa de Længselfuldes, der higede efter at vende tilbage, og det maatte ogsaa fra Regjeringsstandpunktet tilfredsstille Opnaaelsen af Hovedøiemedet nemlig en venskabelig og fredelig Forstaaelse imellem Tydsk og Dansk, idet den store og talrige Nation ved slig Akt paa utvetydig Maade i Gjerning viste sin Anerkjendelse af den mindre men beslægtede Nations berettigede statsretlige Existents. —

b. Forsaavidt der er yttret i Depecherne fra Fyrst Gortschakoff Ønsket om Angivelse fra vor Side, om saavel hvad der maatte være vort Minimum som vort Maximum, da er Stillingen heri forskjellig i nærværende Sag fra det Sædvanlige, at der kun kan blive Spørgsmaal om Tilfredsstillelse af en Trang eller ikke — om et Maximum eller Minimum kan der ikke blive Spørgsmaal. Hvad der til en given Tid kan være opnaaeligt eller ikke er desværre altid discutabel, men forsaavidt der skulde kunne være Tale om en vis Bevægelighed med Hensyn til det Territoriale da er denne givet, ved den i Kongens Brev angivne Grændse og Maaden hvorpaa denne er angivet, nemlig ikke som var det naturlige — Linien Syd for Flensborg. Afstemninger har gjentagende givet hvilken var Ønskernes og Nationalitetens Grændse, men her ere dog Punkter, hvor Forskjel i Mening og Opfattelse, naar Hensyn tages til Nationalitet, kan finde Sted, hvilket navnlig gjelder om Flensborg. —

c. Naar der spørges om hvad der for den danske Konge er antageligt eller modtageligt og hvilket ikke, vil Besvarelsen heraf naturligviis afhænge af Combinationen af Territorium der retrocederes og Retrocessionens øvrige Betingelser, og er det naturligt den danske Regjering umuligt at

angive de forskjellige Muligheder imellem hvilke man kunde komme til at bevæge sig. Kun maa der gjentages at Hovedøiemedet for Kongens Bestræbelser, nemlig Udjævning af den imellem disse Nationaliteter i de senere Aar herskende Uvillie og Tvist, herved ikke vilde kunde faae sin fulde Tilfredsstillelse, hvilket Haab om, at dette maatte kunne lykkes ham under sin Regjeringstid at see tilveiebragt dette Ønskes Opfyldelse, var det han sidst kunde opgive.

Da det gjelder om i en Hurtighed og inden for en vis Ramme at slaae Hovedpunkterne fast er dette afsendt til Gjennemlæsning og Overveielse, for at De kunde samle det til et Hele thi jeg ønskede meget at kunne give Kongen en skriftlig Opfattelse af Hovedpunkterne. Jeg seer ud til Dem imellem 8 og 9 da jeg dog maa ud at trække lidt frisk Luft, thi jeg føler mig meget ilde i den sidste Tid og det bliver naturligviis ikke bedre ved at skulle overlæsses med Mad og Drikke; om Dagen er jeg søvnig og om Natten kan jeg ikke sove, saa at det er den forkeerte Verden.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

514. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 15. Mai 1868.

I Depeche af 9de Dennes behager det Deres Excellence at yttre, »at jeg fuldstændigt har misforstaaet Deres Depeche Nr. 8, naar jeg har troet, i den at finde en Tilbagekaldelse af de Anker, som Nr. 7 havde indeholdt — men at Deres Excellences Dom om min *Handlemaade* kun var motiveret ved hvad min egen Beretning Nr. 7 meddeelte o. s. v. Da det er lykkedes mig ved mine senere Beretninger at bevise, at jeg ikke havde forsømt nogen af de Forskrifter, som Deres Ex-

cellences forskjellige Instruxer og senest Depechen Nr. 5[1]) indeholdt, troede jeg vel at kunne modtage Deres Excellences i Depeche Nr. 8 udtalte »*Tak* for den *fyldestgjørende* Maade paa hvilken jeg havde sat Dem istand til at constatere Urigtigheden af min *Henvendelse* til den østerrigske Regjering,« som en Anerkjendelse af at min *Handlemaade* havde været correct. Paa den anden Side har jeg ikke skjult for mig selv og udtalt min Beklagelse af, at min første Rapport havde været mindre fuldstændig, saa at en øieblikkelig Tvivl under det pludseligt indtraadte Incidents havde kunnet opstaae i saa Henseende hos Deres Excellence.

Saameget mere maatte det overraske mig paa det Ubehageligste, at Ministeriet har fundet Anledning til, ved at komme tilbage paa denne Gjenstand, ligesom at fornye den i Depechen Nr. 7 udtalte ugunstige Dom. Jeg turde vistnok fra min Side fra første Færd have gjort Regning paa, at Ministeriet, istedetfor at udtale en saadan i Tillid til fremmede og alt andet end venskabeligt sindede og i Sagen uinteresserede Diplomaters Paastande, for hvilke ingen Beviser forelaae, havde viist mig den Tillid og det Hensyn, at indhente min Erklæring, forinden Det udtalte sin Bedømmelse. Endnu mere krænkende for mig er det, at Ministeriet paany vil udtale en Beklagelse og Bedømmelse over, hvad jeg burde og kunde have sagt i en Ordvexel med Baron Beust, der, som alt gjentagent bemærket, kun varede nogle Øieblikke. Naar Høisamme vil gjennemgaae mine Rapporter vil det sees, at jeg ingen passende Leilighed har forsømt, til at præcisere den kongelige Regjerings Stilling til en mulig Indvirkning paa de slesvigske Forhandlinger fra det østerrigske Cabinets Side, og Deres Excellence har gjentagent udtalt Deres Tilfredshed. Naar der derefter ikke kunde være nogen Tvivl hos mig, om at Baron Beust, *som ogsaa skeet er*, fastholdt hiint Standpunkt, vilde en Paamindelse derom i det Øieblik

[1]) Trykt som Nr. 424.

have grændset til Taktløshed fra min Side. Naar dertil min paafølgende Rapport Nr. 8[1]) læses med nogenlunde Opmærksomhed vil Ministeriet see, at jeg benyttede den Anledning Rigskantsleren gav mig *inden* Afsendelsen af hans Depeche til Grev Wimpffen, til paany at holde ham hiint Standpunkt for Øie.

Derimod vil Deres Excellence ikke kunne frakjende, at baade Ministeriet og Kammerherre Quaade have forladt det oprindelige og mig foreskrevne Standpunkt under Indtrykket af de i Berlin i Anledning af et forsætligt i Omløb sat Rygte gjorte Ophævelser. Jeg tillader mig i den Henseende at minde om, at Instrux Nr. 2[2]) paalægger mig netop, støttet til Kammerherre Quaades Forlangende, at sondere Terrainet her for en Paavirkning fra Østerrigs Side — at Depeche Nr. 3[3]) udtaler, at det har været den kongelige Regjering behageligt, at Baron Beust ikke glemmer Prager-Freden, og at den ikke *kan* eller *vil hindre* nogen Regjering fra af *egen Drift* at gjøre Skridt for Spørgsmaalets Løsning — at Instrux Nr. 5 i ingen Henseende tilbagekalder de tidligere, tvertimod bekræfter dem i den Yttring: »— forbeholder jeg mig eventualiter at henstille til den østerrigske Regjering . . .[4]) at antage sig *mere activt* denne Sag.« —

Falbe.

Depeche Nr. 17; med Grev Frijs' Haand findes paa Forsiden følgende Paategning:

Bemeldte Depeche henlægges til Akterne uden Besvarelse. —
Kbhvn. 20/5 68. — *C. E. Frijs.*

[1]) Trykt som Nr. 442.
[2]) Af 1. Februar 1868. Utrykt.
[3]) Trykt som Nr. 404 a.
[4]) Udeladelsen her foretaget af Falbe.

515. Grev Frijs' mundtlige Svar til Mohrenheims mundtlige Spørgsmaal d. 16. Maj 1868.

Jeg kan ikke forlange at Kongen paa Forhaand skal kunne tage nogen Beslutning angaaende en Situation som endnu ikke foreligger, og som ikke nu kan forudsees i alle sine Detailler og med alle de Omstændigheder, der maae komme i Betragtning. De samme Hensyn hindre ogsaa mig i at udtale nogen definitiv personlig Mening, da jeg erkjender at til en vis Grad kunne Forhold og Omstændigheder, Detailler og Modaliteter have deres Betydning paa Afgiørelsen. Men det vil jeg dog ikke tilbageholde for Dem at saaledes som Sagen nu ligger for vilde jeg for mit personl. Vedk. ikke troe at kunne tilraade Hs. Maj. at modtage en Afgiørelse som ikke omfattede Als og Sundeved.

Koncept med P. Vedels Haand med den her anvendte Overskrift.

516. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 16. Mai 1868.

Kjære Vedel! Hvis det er mig muligt seer jeg ud til Dem i Formiddag, da det i altfor høi Grad interesserer mig at erfare hvorved jeg har irriteret Mohrenheim, da han aabenbart har været lidt uvan; jeg var egentlig glad da han gik og slet ikke mere ønskede at yde sin Bistand, thi vi slap for den Indrømmelse som De veed koster mig uendeligt, hvor besynderligt det end kan synes; thi jeg lægger ikke den Vægt mere som De paa Regenburgs Dom, da han er hildet af Fordomme og er han eengang bleven stødt af Nogen personlig i Byen Flensborg eller af Byen Flensborg, da glemmer han det ikke efter sin Carakteer; skal jeg nu altsaa virkelig frem igjen med dette Punkt, da maa dette dog skee saaledes at derved ikke paa nogen Maade kan siges indrømmet en Begrændsning af den frie Afstemning, thi da vilde Indrøm-

melsen føre os ned af en glat og slibrig Skraaplan. — Disse Bemærkninger for det Tilfældes Skyld at jeg ikke skulde see Dem i Formiddag, da jeg rimeligviis kommer lidt sildigere i Ministeriet, fordi jeg skulde op at tale med Rigsdagens Formænd for at slutte Rigsdagen saasnart muligt, da denne ogsaa bliver umedgjørlig; jeg brugte alle mine Overtalelsesgaver for at bevæge Kongen til at reenskrive Brevet inat, saa at Knuth kunde komme afsted idag, men jeg tvivler om at det alligevel naaes fordi Kongen havde faaet den Idee, at han egentlig ikke behøvede Andet end at underskrive Brevet, fordi dette dog ganske havde Carakteren af et officielt Brev og ingenlunde af en Hjerteudgydelse, hvorimod jeg hævdede, at det kunde faae en historisk Indflydelse, naar det aldeles klart fremtraadte at Kongen personlig og af egen Drift ligeoverfor Keiseren havde udtalt sit Hjertes Følelser i denne Sag, hvor det samme Pulsslag og paa samme Maade gjennemstrømmede ham og hans Folk og i hvilket Tilfælde han fuldelig kunde siges saavel at være sig selv som at indbefatte hele Folket i sig selv. — Oprigtig talt vil man naturligviis betragte Brevet i Rusland som et officielt, men hvorvel Indtrykket af Samtalen med Mohrenheim og Kongen ikke virkede gunstigt paa Førstnævnte saa er jeg overbeviist efter min egen fornylig indhøstede Erfaring at det væsentligst laae i at Vedkommende saae at vi havde en egen Villie og ikke udelukkende kunne benyttes til at tjene som Trappesteen for ham. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

517. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 16. Mai 1868.

Da jeg ikke kan komme ud til Dem i Formiddag, maa jeg dog meddele Dem at jeg imorges Klokken 7 var hos Kongen og at det efter en længere Discussion dog blev det endelige

Resultat at han ikke reenskrev det store Brev men satte sit Navn derunder, og ved Siden af havde skrevet et andet Brev af reen personlig Natur til Keiseren, hvori han henviser til de i hans andet Brev udtrykte Følelser og Ønsker, som han gjentagende fremhæver at være ikke alene Udtryk for hans personlige men hele hans haardt medtagne Folks eenstemmige Attraae, og anbefaler disse til at støttes ved Keiserens Bistand. Brevet havde en heelt fortrolig Carakteer idet det begyndte med »Mon cher Alexandre« og som naturlig endte med Betragtning over Ønskerne for en lykkelig Udgang for hvad der nu i de allernærmeste Dage forestaaer med Prindsesse Dagmar; hele Tonen var varm og inderlig, samt i en høi Grad værdig, saa at den i ganske overordentlig Grad tiltalte mig. Da jeg er bange for efter hvad Mohrenheim yttrede igaar at han ikke bliver færdig idag, sagde jeg at Grev Knuth var beordret til at afreise imorgen Aften og er De vel saa god at give ham de fornødne Ordrer i saa Henseende. Jeg sender det underskrevne Brev op i en Portefeuille til Dem i Udenrigsministeriet.

C. E. Frijs.

P. S. Riv Brevet itu naar De har gjennemlæst det.

P. Vedels Privatpapirer.

518. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Kjøbenhavn, 16. Mai 1868.

Da Grev Knuth[1]) nu begiver sig paa sin Post, benytter jeg med Glæde denne Leilighed til at udtale mig fuldstændigere end jeg ellers er istand til, om den Interesse, som de russiske Forhold frembyde for Bedømmelsen af den politiske Stilling i Europa og navnlig for den kgl. Regering.

[1]) Grev J. S. D. Knuth, udnævnt til Legationssekretær i Rusland.

Den sidste polske Opstand og Krigen mellem Østerrig og Preussen med dens nærmere og fjærnere Følger have aabenbart givet en mærkelig Impuls til Udviklingen af de indre russiske Tilstande, som desuden ved Livegenskabets Ophævelse ere førte ind paa en ny Bane. Den slaviske Nationalitets Selvfølelse, dens Antipathie mod Tydskland og Tydskheden, dens Forhaabninger om at slutte alle slaviske Stammer om Czarens Throne og dens religiøs-politiske Stræben efter at beherske Orienten, — alle disse Momenter i Forbindelse med Indflydelsen af de vesteuropæiske moderne Ideer, have givet det egentlige russiske Parti en Consistens, som giør det til en Magt i Staten, til hvilken, hvis jeg kan troe Artikler i fremmede Tidsskrifter, allerede Keiseren selv anseer det fornødent at tage et væsentligt Hensyn, som allerede har bevirket mere end een betydningsfuld Forandring i det overordnede Regeringspersonale, og som endog siges at sætte Fyrst Gortch.s politiske Existens i Fare. Ogsaa i den keiserl. Families Følelser og personlige Forbindelser har Tydskl.s Transformation maattet medføre en væsentlig Forandring navnlig ligeoverfor Preussen og det er vel at forudsee at med Kong Vilhelms Død, som neppe kan være meget fjern, vil den væsentlige Rest af det tidligere saa mægtige Slægtskabsbaand ml. Berlin og Petersb. briste. Altsaa Venskabs og Slægtskabsforbindelserne ere kjølnede, de politiske Interesser og Magtforholdene ligge anderledes end før, Folkenes Retning, Ønsker og Forhaabninger staae tildeels fjendtligt mod hinanden; og kunne navnlig i Østersøprovindserne og i Polen geraade i aaben Conflict, og Alt dette maa have sin væsentlige Indflydelse paa det politiske Forhold mellem de 2 Cabinetter og jeg tvivler ikke paa at for en opmærksom Iagttagelse maa denne Udvikling frembyde en stor Interesse og allerede nu give Antydninger om hvad Fremtiden vil bringe. — Det er mig endelig ikke tvivlsomt at hvorlidet end det slesv. Spørgsmaal kan synes at være i Sammenligning med de mange og større som beskjæftige Keisercabinettet, er

dette dog langtfra blindt for hvad hiint Spørgsmaal kan give Anledning til, og jeg har i den seneste Tid Grund til at antage at dette Spørgsmaal flere Gange har været bragt paa Bane mellem Cantsleren og Prindsen af Reuss.

Jeg behøver ikke at sige D.H. hvor stor Priis Hs. Maj. K. samt den kgl. Regering sætter paa, nøiagtig og fuldstændigt at holdes i Kundskab om Alt, hvad der vedrører de Punkter, hvorpaa jeg i det Foregaaende har tilladt mig at henlede Deres Opmærksomhed. Jeg indseer meget vel, at det er Dem vanskeligt ad den sædvanlige Vei at skrive udtømmende om disse Materier, men jeg antager at den engelske Coureer vil byde Dem en sikker Leilighed i denne Henseende, og da han formodentlig hver 14de Dag gaaer ml. Petersb. og Berlin, tør jeg i det Mindste hver anden Uge vente at modtage Deres Indberetning om Alt hvad der i den forløbne Tid har frembudt sig af nogen Interesse, thi, jeg gjentager det, for Øieblikket føler jeg i høi Grad Trang til de nøiagtigste og hyppigste Underretninger fra Petersborg, og det glæder mig derfor at jeg endelig er istand til at sende Dem en Secretær, hvis Hjælp vil kunne lette Dem Correspondancen.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 5.

---

519. **Kong Christian IX til Kejser Alexander af Rusland.**

Copenhague, 17 mai 1868.

Monsieur mon frère. Votre Majesté Impériale m'a donné tant de preuves précieuses de Son amitié pour moi et de Son intérêt pour le Danemark, que je n'hésite pas de m'adresser à Elle, dans les circonstances difficiles où je me trouve placé, pour demander à Sa sagesse des conseils et à Sa bienveillance un concours qui me permettent d'espérer un résultat heureux de mes efforts.

Depuis plus d'un an déjà des pourparlers se poursuivent entre mon cabinet et celui de Berlin sur le règlement de

la frontière qui séparera mes états de ceux de la Prusse, mais je ne peux plus me dissimuler, que ces pourparlers n'avancent pas, et, à moins que S. M. le Roi de Prusse ne consente à leur donner une nouvelle impulsion, je crains fort, que le résultat n'en réponde pas aux sentimens d'équité qui avaient engagé S. M. à ouvrir cette négociation avec moi.

Vous connaissez, Sire, mieux que personne le fond intime de ma pensée, la ligne de conduite politique que je compte tenir et le but qu'il me faudra constamment poursuivre, puisque mon ministre des affaires étrangères s'est depuis long temps ouvert[1]) au cabinet de Votre Majesté avec toute la franchise, à laquelle l'autorise l'amitié intime et sincère qui nous unit. Vous savez donc, Sire, que loin de m'abandonner à l'amer souvenir des malheurs que j'ai éprouvés et loin de suivre avec une inquiétude jalouse les progrès de la Prusse vers les destinées que la Providence a réservées à son Roi et à son peuple, je ne connais qu'une ambition, celle de fonder mes rapports avec mon voisin du midi, comme avec tous les autres pays, sur une entente complète et durable, et je ne nourris qu'un désir, celui de voir se réaliser les conditions qui, au milieu des complications qui pourraient surgir en Europe, assureraient le mieux à mon gouvernement une neutralité stricte et permanente, offrant des avantages non seulement pour le Danemark mais, par suite de la position géographique de mes états, pour le Nord entier.

Votre Majesté sait, que mes voeux se bornent à pouvoir obtenir cette frontière de Flensbourg, que les élections de ces dernières années ont tant de fois marquée et que les faits désignent tous les jours plus clairement comme étant la vraie limite entre les populations danoises et allemandes. Vous apprécierez, Sire, dans Votre haute impartialité, si cette demande est exorbitante de la part d'un roi qui vient

[1]) Den efter Slutningen af nærværende Aktstykke omtalte Afskrift: ouvert là-dessus au cabinet

de perdre les deux cinquièmes de l'état sur lequel il avait été appelé à régner par un acte européen,[1]) si la cession de ces quelques milles carrés[2]) représente un sacrifice réel pour la Prusse, si enfin l'importance que j'attache à cette frontière, est exagérée, ou si elle n'est pas plutôt[3]) pleinement justifiée par des considérations dont S. M. le Roi de Prusse ne pourra pas vouloir Se refuser[4]) à reconnaître le poids décisif. Sous le point de vue matériel, la cession de Dybbøl et de l'île d'Als ne rendrait pas la Prusse moins puissante, et si le moindre doute pouvait encore subsister à cet égard dans l'esprit du gouvernement prussien, je m'engagerais à neutraliser toute l'importance qu'on penserait devoir attribuer à ces points stratégiques, en m'obligeant à n'y pas faire exécuter des travaux fortificatoires. — En effet je ne mettrais pas une si grande insistance à rechercher cette frontière, si elle ne représentait pour moi qu'une acquisition purement territoriale. Mais ce qui m'importe avant tout, c'est que moi et mon peuple nous ne soyons pas continuellement tenus en émoi par le spectacle navrant d'une population danoise, désolée de se voir violemment séparée de la patrie et qui ne cesse d'appeler de tous ses voeux la réunion à ma couronne. Le coeur du Roi de Prusse ne saurait certes refuser Ses sympathies à ces sentimens loyaux et patriotiques et S. M. reconnaîtra que, tant que cette plaie cruelle restera ouverte, tous les efforts de mon gouvernement pour imprimer aux relations entre les deux états un caractère d'intimité et d'invariabilité, devront nécessairement rester impuissans.

Tous ceux qui connaissent le Nord-Slesvig, pourront témoigner, que je ne me berce pas d'une illusion, en disant, que, si autrefois on a pu s'abuser en Allemagne à ce sujet,

[1]) Afskriften: sur lequel un acte européen l'avait appelé à régner;
[2]) Afskriften: si la cession de quelques milles-carrés de plus
[3]) Afskriften: ou si elle est plutôt
[4]) Afskriften: dont S. M. le Roi de Prusse ne voudra pas, j'en ai le ferme espoir, Se refuser

il n'est plus possible aujourd'hui d'ignorer, que la grande majorité de la population dans cette partie du Slesvig est danoise, et désire rester danoise, et qu'elle se prononcera dans ce sens, dès qu'elle sera admise à la votation[1]) qui fait l'objet de mes voeux. Sans doute il y a des élémens allemands dans le Nord du Slesvig, de même que de nombreux Danois habitent le midi, mélange de populations tel qu'il existe toujours dans les pays limitrophes, et ici je touche à un autre point, non moins capital de la négociation actuelle: je veux dire les garanties que le cabinet prussien a cru devoir réclamer en faveur de ces Allemands dans le Nord du Slesvig.

A ce sujet je ne fatiguerai pas l'attention de V. M., en Lui soumettant les détails des pourparlers. Je les passe d'autant plus volontiers, que je connais au Roi Guillaume un sentiment trop élevé de la dignité royale pour qu'Il puisse vouloir, que des sujets soient autorisés à porter plainte de leur souverain à une puissance étrangère, et S. M. Prussienne a trop d'expérience pour ne pas reconnaître, que rien n'est plus préjudiciable aux rapports de deux états que le droit réservé à l'un de contrôler les actes d'administration intérieure de l'autre. Si une telle position devient facilement[2]) inconciliable avec l'indépendance de l'une des deux parties, elle ne manquera pas non plus dans mainte occasion de se montrer très onéreuse et très embarrassante pour l'autre. J'ai une grande confiance dans le caractère et dans l'équité du Roi de Prusse! Que S. M. ne refuse pas de Son côté de mettre une égale confiance dans ma justice et ma sagesse politique, qui, mieux que toute convention internationale, m'engageront à traiter tous mes sujets, quelle que soit leur langue, avec une parfaite impartialité.[3])

---

[1]) Afskriften: la libre votation

[2]) Afskriften: devient fatalement inconciliable

[3]) De seks Linjer: J'ai une grande confiance . . . impartialité. findes ikke i Afskriften.

Les considérations que je viens d'expliquer à V. M. I., me paraissent si fondées, que je ne doute pas, qu'elles ne soient approuvées par Elle et je me flatte même de l'espoir, qu'elles ne manqueraient pas d'exercer une heureuse influence sur les décisions du Roi Guillaume, si je pouvais les Lui soumettre. Mais une réflexion me retient de suivre les impulsions de mon coeur, en m'adressant directement à S. M. prussienne. Je ne me dissimule pas, que la manière[1]) d'envisager cette question, que je viens d'exposer, diffère trop essentiellement des vues qui ont dirigé jusqu'ici le cabinet prussien, pour que je croie convenable de tenter[2]) une telle démarche, sans avoir d'avance consulté V. M. sur son opportunité.[3]) Dès que Vous daignerez me rassurer, Sire, sur l'accueil que ma lettre trouvera auprès du Roi Guillaume, et si je peux espérer que Vous voulez bien me prêter Votre appui dans cette occasion,[4]) je n'hésiterai plus de m'adresser avec franchise à S. M. prussienne et je serais heureux de devoir à Votre amitié, Sire, et à l'équité de ce Souverain un résultat que j'ai vainement demandé aux négociations diplomatiques pendantes.

Au château d'Amal., [17] mai 1868.

(signé) *Christian.*

Brevet, der ikke findes indført i Geh. Reg., er trykt efter en Koncept med P. Vedels Haand. Iblandt den Samling Afskrifter, der ledsagede Udenrigsministerens Beretning til Rigsdagen Marts 1879, findes en i en Del Enkeltheder afvigende Afskrift af Brevet. Alle de Afvigelser, der kan have mindste reelle Betydning, er her angivet under Teksten.

---

[1]) Afskriften: Je ne me dissimule pas en effet, que ma manière

[2]) Afskriften: pour que je puisse tenter

[3]) Afskriften: sans m'être préalablement assuré de son opportunité.

[4]) Afskriften: Si vous daigniez vous assurer d'avance, Sire, qu'une pareille démarche de ma part trouverait auprès du Roi Guillaume l'accueil que je désire, et si je pouvais espérer que vous voudriez bien me prêter votre appui dans cette occasion,

520. Udenrigsminister Grev Frijs til Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København.

Copenhague, 17 mai 1868.

Monsieur le Baron.

Dans l'audience que vous avez eue avant-hier auprès du Roi, Sa Majesté s'est fait un plaisir, je le sais, de vous exprimer toute la satisfaction et la reconnaissance que Lui ont inspirées vos efforts pour rendre service à Sa couronne, et Sa Majesté vous a dit, combien Elle était pénétrée de gratitude envers l'Empereur, votre auguste souverain, pour les amicales et sympathiques pensées qui L'ont déterminé à vouloir donner son puissant appui personnel au Roi auprès du monarque avec lequel Sa Majesté espère en arriver à un accord juste et définitif sur le sort des populations danoises du Slesvig. Vous savez que Sa Majesté n'attendait que votre retour à Copenhague pour écrire à Sa Majesté l'Empereur une lettre où Elle expliquerait sa manière d'envisager la question de la rétrocession et la nature de l'intercession directe qu'Elle désire obtenir de votre auguste souverain.

Je viens de recevoir cette missive des mains du Roi et j'ai l'honneur de vous la transmettre sous ce pli. Vous connaissez le désir que cette démarche d'un caractère si intime et si délicat soit entourée de la plus grande discrétion, et vous approuverez sans doute mon intention d'y initier le moins de personnes que possible et par conséquent de ne pas me servir de l'intermédiaire du ministre du Roi à St. Petersbourg pour faire parvenir cette lettre à sa haute destination.

Permettez-moi donc, Monsieur le Baron, d'avoir recours à votre obligeance pour que cette lettre de mon auguste souverain soit mise entre les mains de l'Empereur Alexandre. Si vous voulez bien à cet effet vous servir des bons offices du nouveau secrétaire de la légation du Roi à St. Petersbourg, le comte Joachim Knuth qui doit se mettre en route

en droiture ce soir, je le mets à votre disposition pour être porteur de votre paquet à S. E. le prince Gortchacow et il sera heureux de se charger en outre de telle autre commission que vous voudriez lui donner.

J'éprouve le besoin, Monsieur le Baron, de vous témoigner dans cette occasion mes sentiments personnels de reconnaissance pour les excellents services que vous voulez nous rendre dans cette occasion.

Koncept, med Rettelser af P. Vedel.

521. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 17. Mai 1868.

Kjære Vedel! Endskjøndt jeg havde ønsket at lade Dem i fuldkommen Ro idag nydende Landlivet med Deres Familie kan jeg dog ikke undlade et Par Betragtninger i Anledning af de Breve jeg tilsender Dem. . . .

Hr. Beusts Modtagelse af Falbes Bemærkninger forekommer mig gunstigere end nogensinde før, thi han siger Ingenting, hvorimod han tidligere producerede Noget som han slet ikke meente.[1]) Det skulde ogsaa være underligt om han aldeles ikke skulde have Vinden af de tilsyneladende russiske Bevægelser, thi de ere ikke drevne i Berlin med den Omsigt som er nødvendig ei heller kan mine hyppige Sammenkomster 2 à 3 Gange om Dagen deels med Kongen deels med Mohrenheim undlade at vække Opmærksomhed. Den Tour igaaraftes strax efter min Middagsmad var den værste som jeg endnu har oplevet, thi den hele Argumentation kom til at bevæge sig i en Cirkel uden at medføre nogen Overbeviisning hos Vedkommende eller rettere sagt uden at mine Argumenter virkede overbevisende, fordi der stadig vendtes

[1]) Se Falbes Depeche af 5. Maj 1868; trykt som Nr. 499.

tilbage til at Keiseren, som jevnlig faaer Brev fra Kongen og altsaa kjender hele hans Maade at skrive paa, vilde lee ad den hele Skrivelse, som ikke udgaaet fra ham selv men hvor han kun havde været Afskriver, og min Paastand at skrive et Brev af den Beskaffenhed til Keiseren og hvortil benyttedes en Afskriver vilde med fuld Føie kunne fortørne eller rettere sagt piquere Keiseren saavel fordi det stred imod al brugelig diplomatisk Form som fordi det var i Modstrid imod den vedtagne Behandlingsmaade af Sagen, nemlig udelukkende imellem Souverain og Souverain. De to store Mænd Oxholm og Prinds Hans havde ogsaa givet deres Besyv fuldkomment i den af Kongen antydede Retning. Jeg forlod ikke min Position fordi jeg ikke efter min bedste Overbeviisning kunde raade Kongen til Andet end til at følge de sædvanlige Former som igjennem Aarhundreder vare brugte og ikke endnu forladte naar Konger i Regjeringsanliggender confidentielt udtalte sig den Ene for den Anden; Slutningen blev, at Kongen vel lovede at ville skrive Brevet som jeg gav ham i Hænde men det skete paa en Maade saa at jeg efter min ifjor Sommer vundne Erfaring nok kan vente idag at kunne begynde forfra, jeg bad om at maatte afhente Brevet Klokken 12 men til den Tid meente man ikke at kunne være færdig, hvortil jeg bemærkede at den allerydeste Tid var Klokken 2, da saa Alting maatte afsendes til Mohrenheim, dette var den allerseneste Tid. — Jeg foreslog at skulle afhente det personlig Klokken 1, og da det skulde blive sendt, bemærkede jeg for at paaskynde Sagen at jeg fra 12 til 2 opholdt mig i Udenrigsministeriet for dog at bringe denne Sag til Ende. — Hvad der ængster mig en Deel ogsaa det er, forsaavidt man bestemmer sig til at skrive, at da de gamle diplomatiske Vendinger udelades som »mon cher frère« etc. og der kan da ved denne Leilighed gaae mere i Løbet end Kongen kan være tjent med.

Det vilde være meget interessant at erfare Indtrykket af min Samtale med Mohrenheim paa denne Sidste; efter Ud-

seendet at dømme skulde man troe at det var gunstigt, idetmindste forekom den gjentagne Yttring af mig at virke fordeelagtigt, at naar Buddet modtages, da maatte hver arrièrepensée opgives og dette var Forudsætning hvorunder Modtagelsen kunde bringe en for mit Fædreland gunstig Vending, men for at Retrocessionen og den derved fremkaldte Forstaaelse med Preussen kunde blive som jeg ønskede den, maatte den være nogenlunde fuldstændig af Slesvigs danske Deel, thi ellers vilde det blive yderst vanskeligt at udføre hvad man lovede; — Agitationen vilde ikke ophøre og den danske Regjering vilde være uden Middel til at virke paa dem der længselsfuldt stræbte at kunne følge Nord paa med deres Brødre. — Men, naar jeg skal være oprigtig da kunde jeg ikke tilfulde dechiffrere hvad der laae i Ansigtet og Opfattelsen af Udviklingen, *enten* en vis Beroligelse og Stemning for det Ærlige deri at jeg idetmindste vilde sætte min Existents paa, naar en antagelig Retrocession har fundet Sted, at Forholdet til Preussen ikke vilde blive et fjendtligt, *eller* om det var et Slags Medynk over at finde en saa stivsindet vædderagtig Modstand fra min Side, der naar ikke Alt kunde erholdes opgav det Hele. Det vil vel vare Noget, inden dette kan erfares.

Da Kjætting banker maa jeg slutte uden at have gjennemlæst mine Bemærkninger, men jeg maa meget bede Dem om at brænde dette, naar De har gjennemlæst det, thi det indeholder Bemærkninger og Oplysninger som jeg for mit personlige Vedkommende meget maa ønske ikke kunne opbevares, hvorimod jeg Intet har havt imod at meddele Dem disse, fordi de bidrage til at klare Opfattelsen af Situationen.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

522. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

privat og conf. *Kjøbenhavn*, 17. Mai 1868.

Jeg takker D. H. for Deres Skrivelser af 7de og 9de ds. som jeg modtog Torsdag Morgen [14. Mai], og som satte mig istand til klarere og fuldstændigere end hidtil Tilfældet var, at overssee Sagens Gang gjennem de forskjellige Svingninger, for hvilke den har været Gienstand. Navnlig var det mig en stor Tilfredsstillelse at erfare at Tanken om en direkte Henvendelse fra Hs. Maj. til Kongen af Preussen, hvortil som De allerede ad privat Vei vil vide, hverken Hs. Maj. under nærværende Omstændigheder var tilbøielig eller jeg troede at turde raade, maatte kunne betragtes som definitivt opgivet. Denne behagelige Efterretning bestyrkedes fuldt da jeg noget senere paa Dagen fik Leilighed til at samtale med Baron Mohrenheim, som var ankommen hertil om Morgenen og her forefandt en Skrivelse fra Cantsleren, der fastholdt den oprindelige Tanke om eet Brev nemlig fra Hs. Majestæt til Keiseren. Efterat Baron M. derpaa iforgaars har havt Audients hos Kongen hvori Allerhøistsamme takkede ham for den Beredvillighed, hvormed han i denne Sag var imødekommet vore Ønsker, og udtalte Sin særdeles Erkjendtlighed fordi Keiseren havde erklæret sig beredt til [at] anvende sin personlige Indflydelse hos Kongen af Preussen, har Hs. Maj. nu skrevet det paatænkte Brev til Keiseren, af hvilket jeg aldeles confid. vedlægger en Afskrift til D. H.s egen Underretning.[1]) Da Grev Bism. har lagt en ganske særdeles Vægt paa at denne Sag ikke behandles i sædvanlige diplom. Former og at den holdes saa strængt hemmeligt som det paa nogen Maade er muligt, har jeg ikke troet at burde lade Hs. Maj.s Brev følge den sædvanlige Vei og jeg har derfor ikke sendt det til den kgl. Gesandt i Petersb. til Overleverelse saalidt som jeg i det Hele har indviet ham i den

[1]) Trykt som Nr. 519.

hele Sag. Baron Mohr. som fuldk. billigede denne Betragtning og denne Fremgangsmaade, har derfor modtaget det kgl. Brev til Besørgelse og sender det i Forbindelse med Depescher i en Paket til Fyrst Gortch. der vil forelægge Brevet for Keiseren.

Uagtet hverken D. H.s sidste Depescher eller mine Samtaler med Baron M. kunne bestyrke mig i det Haab at vi ad denne Vei skulle opnaae vort Maal, vil jeg dog heller ikke ganske mistvivle om at dette Skridt vil kunne udøve nogen Indflydelse og jeg har i mine forskjellige Samtaler med Baron M. ikke ladet ham i nogen Tvivl om at kun ved Tilbagegivelsen af Als og Sundeved er det muligt at opnaae en Afgiørelse.

Koncept med P. Vedels Haand.

523. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 17. Mai 1868.

Kjære Quaade! Da Grev Knuth, som væsentlig skylder Deres varme Anbefaling sin Udnævnelse til den nuværende Post, idag afreiser, kan jeg dog ikke undlade at benytte denne Leilighed for at sende Dem et Par venlige Linier; af min Depeche og det deri indesluttede Brev vil De have seet vor Opfattelse og Udvikling som ikke nogensinde er afveget fra den eengang betraadte Vei og hvorvel dette hidindtil ikke har ført til noget Resultat og vel sandsynligviis heller ikke denne Gang vil føre til nogen praktisk Virkning, saa er jeg for mit personlige Vedkommende overbeviist om at den øieblikkelige Stemning som der for en 3 Ugers Tid synes at have været hos Grev Bismarck om at afgjøre dette Mellemværende paa en for Begge tjenlig Maade, alt for

længst er forsvunden, hvad enten nu Kongen af Preussen herfor virkelig bærer Skylden eller dette kun er et Skalkeskjul. — Efter de Oplysninger og den Fremstilling, som jeg har modtaget af Baron Mohrenheim, samt af de Spørgsmaal, der ere blevne mig forelagt om et Maximum samt et Minimum, spaaer jeg ikke i Følge af de Svar, der have kunnet gives af mig, nogen varm positiv Virksomhed fra den russiske Regjerings Side for vor Sag. Jeg har naturligviis forinden Quæstionen foreligger om Linien Apenrade-Tønder hverken kunnet tage Kongens Beslutning ei heller kunnet spørge om denne, thi det som han maatte bestemme sig til, vil naturligviis i høi Grad afhænge af de Modaliteter og Omstændigheder, hvorunder Sligt maatte fremkomme; derimod har jeg med fuldkommen Aabenhed kunnet udtale mig om min personlige Stilling forsaavidt et saadant Forslag maatte komme til at foreligge fra preussisk Side, — at jeg ikke vil kunne tilraade dette og derfor ei heller paatage mig Ansvaret for Modtagelsen af en slig Afgjørelse, thi efter min Opfattelse forudsætter Modtagelsen af slig Retrocession en Forpligtelse til Erkjendtlighed og naar jeg lovede slig Erkjendtlighed og gik ind paa dette, vilde jeg ikke alene med fuld Loyalitet udføre denne men jeg vilde tillige have den fulde Overbeviisning om at kunne udføre dette i Virkelighed, at have ikke alene Villien men ogsaa Evnen til at fremkalde denne Erkjendelse hos saavel Styrelsen som Folket, og ingen af Delene vilde jeg med Haanden paa Hjertet kunde gjøre. Jeg var mig fuld bevidst hvilket Odium jeg vilde paadrage mig, men jeg tog hellere dette strax end fremkalde en Tilstand som efter min Overbeviisning i sine Følger vilde være langt værre for Danmark end den nuværende Tilstand, thi naar Als, som var den meest danske Deel ikke kom med og hvad der ligger den nært, vilde det være umuligt at opgive enhver arrière-pensée; og jeg vilde handle efter min Overbeviisning ikke alene uloyalt men ogsaa upolitisk ved at gaae i anden Retning, thi det vilde snart vise sig umuligt

med den bedste og ærligste Villie at modarbeide med Virkning den Agitation, som vilde vedblive paa den ikke afstaaede Deel, hvorover vi intet Herredømme havde men for hvis Agitation vi vilde komme til at bære Ansvaret; — den Situation der vilde fremkomme og hvor den europæiske Opinion efter al Sandsynlighed vilde komme til at stille sig paa tydsk Side ligeoverfor de uforligelige Danske vilde være mindre god og acceptabel end den nuværende, hvor bemeldte Lande ere os aftvungne ved Vaabenmagt; jeg veed, at jeg staaer temmelig ene med min Anskuelse men skal jeg bære Ansvaret, saa vil jeg ikke heller sætte mit Navn under Noget, som efter min Overbeviisning vil bringe mit Fædreland Skade og som jeg fra det Øieblik, jeg har underskrevet det, vil finde en slettere Løsning end at maatte endnu en Stund leve Haabets Liv. — Ganske anderledes bliver Forholdet, naar den nationale Trang dog i det Væsentlige tilfredsstilles, thi da kan man ialfald jeg med ærligt Sind i det mindste offre sin Existents og sine Kræfter paa at opfylde de Forudsætninger hvorunder enhver Retrocession maa finde Sted. Har det været ubehagelige Dage for Dem kjære Quaade, da kan De troe at dette ikke mindre har været Tilfældet for mig, som har maattet tage væsentlige Decisioner hvilke efter al Rimelighed for Tiden vil deteriorere vor Stilling en Deel.

. . . Heltzen har udgivet et Skrift hvori han sikkerlig angriber sine tidligere Colleger, men hvorved han aabenbart efter min Formening gjør sig selv den største Skade; selv fra Formens Side er dette opus et daarligt Produkt.[1])

C. E. Frijs.

[1]) E. S. E. Heltzen: Kopist J. J. Hansens Klage over mig som Justitsminister, 1868. Sml. Aage Friis: Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark I, 69 f.

524. Optegnelse af Direktør P. Vedel om Kongens Brev til Kejseren af Rusland 17. Maj 1868.

Ved Taflet hos Bism. i Anledning af den pr. Konges Fødselsdag sagde Bism. til Quaade at Kongen af Dmk. i den slesv. Sag skulde bruge sine Slægtninge. Næste Dag talte Q. med Thile som nærmere gik ind paa B.s Yttring og sagde at Bism. selv vel kunde gaae videre end til Gjennerbugten, men der var Grændser han ikke kunde overskride og han vilde ikke risikere sin Portefeuille. Personlig bekymrede han sig ikke om de milit. Positioner, men Kongen var en gammel Mand og stiv, K. af D. skulde benytte sit Slægtskab for ved dets Hjælp at virke paa Kongen af Pr. Senere sikkrede Quaade sig at han ikke havde misforstaaet at der handledes om at Keis. af R. personl. henvendte sig til K. af Pr., men som naturligt var, ønskede Bism. ikke at det skulde vides at Raadet kom fra ham og han forlangte derfor at Sagen i det Hele skulde behandles aldeles udenfor de diplom. Former og holdes saa strængt hemmeligt som muligt.

Mohrenh. var i Berlin og da det første Skridt for os maatte være at forsikkre os at den russ. Keiser vilde gaae ind paa en saadan Opfordring herfra, instrueredes Q. til confid. at tale med M. derom. Imidl. tvivlede vi ikke paa at R. vilde, thi det var lidet sandsynligt at B. skulde give dette Raad, naar han ikke selv troede at R. vilde, og det var vel endog ikke usandsynligt at det Hele var et aftalt Spil for at bringe os ind paa russisk Medvirkning. Vi kunde ikke vægre os ved at følge denne Vei, om ikke Andet saa for ikke at støde Rusl. og vi kunde det saameget lettere som Frankrig altid havde raadet os til at bruge R. hvis vi kunde. Hvad vi imidl. frygtede var 1) at R. skulde benytte denne Opfordring til senere naar dets Henvendelse til Pr. bragte dette til at gaae ned til Aabenraa, da at udøve et stærkt personl. Tryk paa Kongen til ikke at gjøre Keis.s Intervention til Intet ved at nægte at modtage, 2) at man vilde foreslaae os gjennem Rusl. hvad

man maaskee ikke havde Lyst til selv direkte at foreslaae, nemlig en Alliance mellem os og Preussen. Denne Fare maatte vi imidl. saavidt muligt søge at afvende ved vor Henvendelse og iøvrigt stole paa, naar Øieblikket kom, at vi vilde kunne gjøre os stive mod deslige Fristelser.

I sine Samtaler med M. gik Qu. for langt og uden Instr. herfra fremkastede han den Idee om det ikke turde være bedst at foruden at skrive til Keiseren K. af Dmk. tillige strax skrev til K. af Pr. M. misbilligede denne Tanke, som dels stridende mod vor Værdighed dels som let istand til at forspilde det Hele. Men indberettede selvfølgelig dog desang. til Gortch. tilføiende sin Mening.

I sit Svar erklærede denne at Keis. var villig, men at han ansaae det bedst at K. selv skrev til K. af Pr. og derpaa meddeelte dette Brev til Keis. som da strax vilde skrive til Berlin og anbefale det. Tillige udtaltes det at vi burde i klare Udtryk præcisere hvad vi ønskede, og til Gjengiæld love en accord intime med Pr. en vue des éventualités qui pourraient surgir. Da vi fik det Svar, var vor Opfattelse deraf den at Rusl. vilde smyge sig fra Sagen, thi istedetfor selv at tage Initiativet, vilde man kaste det paa os og selv kun skrive en simpel Recommandation. Dernæst saae vi at Hemmeligheden altsaa let turde ligge i at man vilde binde os ved en Alliance. Vor Bestemmelse var fast, ikke at skrive til K. af Pr. *før* vi havde ved Rusl.s Hjælp faaet Sikkerhed for at en formel Henvendelse fra K. til K. af Pr. vilde blive besvaret saaledes som vi kunde ønske, thi som Sagerne nu laae var det os klart, at selv om Kongen ikke fik en grov Afvisning — hvad der var meget muligt — vilde han dog altid faae en bestemt Afvisning, som just ikke kunde fremme Sagen for os. Derom vilde vi imidl. ikke underrette Q. for at han ikke skulde lade M. ahne Noget, og for ikke at forstyrre ham, som havde arbeidet sig ind i den Illusion at G.s Forslag var en Fordeel for os, og som desuden ikke vilde kunne sætte sig

ind i at vi skulde kunne nægte at følge et Raad, der kom fra Petersb.

Der blev da skrevet til Q. at bede M. om, som han havde tilbudt af sig selv, at komme hertil snarest muligt for at Ministeren kunde aftale det Fornødne med ham. Dette Brev afgik i Slutn. af April, men M.s Afreise opsattes ved Ordrer fra Petersb. fra Dag til Dag, saa at han først kom hertil d. 14. Mai om Torsdagen.

I Mellemtiden kom der i stor Mængde Telegrammer, off. og priv. Breve fra Q. Hvert Øieblik forandrede Situationen sig. Først var M. ved godt Mod og haabede vistnok at indlægge sig udødelige Fortjenester ved at bringe den slesv. Sag tilende, og selv da Q. efter Ordre herfra sagde ham at det var Als og Sundev. som vi absolut vilde opnaae, yttrede han ingen Frygt for Udfaldet. Men efterhaanden forandredes hans friske Mod. Snart sagde han Q. at enten havde Situationen aldrig været saa gunstig som vi havde troet, eller ogsaa havde den forandret sig, snart heed det at han begyndte at befrygte at hans Regering helst vilde holde sig udenfor, da dens Henvendelse let kunde blive til et Knips i Luften, snart endelig beskyldte han Q. for at denne havde været altfor sanguinsk og overdrevet B.s og Th.s Yttringer. Quaade var meget nervøs over alt dette, gik til Thile, som vel sagde ham at man fremdeles fastholdt sin Insinuation, men tilføiede at det lod til at vi i Petersb. havde opfordret R. til at optræde som arbiter i Sagen, — dette skulde Gort. nemlig have antydet til Reuss som havde telegrapheret — og dette vilde skade os meget da Pr. ikke vilde gaae ind derpaa, og vi let derved kunde forstyrre Forholdet mellem P. og R., endvidere havde Gen. Moltke atter fat paa Q. og fortalte ham dennegang, at der jo aldrig kunde være Tale om »die Schlachtfelder« osv. endelig fandt Q. det meget besynderligt at vi ikke takkede R. for dens Beredvillighed og modtog dets Forslag. MHt. dette Sidste svaredes Q. at en accusé de ré-

ception var givet ved Indbydelsen til M. om at komme hertil, og Grev Frijs havde alt længe ventet M. fra Dag til Dag, med den Hensigt at takke ham personl. meente Q. derimod en acceptation af Forslaget, saa kunde vi ikke indlade os derpaa.

Torsdag d. 14de kom en Depesche fra Q. som meldte at Oubril der var indviet i Sagen havde været hos Bism. der paany stadfæstede at Tanken kom fra ham og fastholdtes af ham, men paa given Anledning erklærede han sig *imod* at K. af D. skrev nu til K. af Pr. Oubril og Mohr. skrev nu hjem at under disse Omstændigheder burde man vistnok vende tilbage til den af M. oprindelig anbefalede Tanke at K. af D. alene skulde skrive til Keiseren. Dette billigede da Gort. og saaledes var endelig hele denne Incidens med al den deraf kommende Forvirring sluttet.

Grev Frijs søgte M. Torsdag Formiddag og havde en længere Samtale med ham, af hvilken det iøvrigt kun fremgik at R. kun da vilde have med Sagen at gjøre, naar det viste sig at den derved kunde bringe den til et praktisk Resultat. Om Middagen spiste jeg med M. hos Heydebr. og havde efter Bordet en lang Samtale med ham, hvori han forsikkrede mig 1) at Bism. var oprigtig, at han alene af den Grund havde holdt Sagen hen saalænge, fordi Stemningen i Regeringskredsen stadig blev bedre for os 2) at hans Stilling var meget vanskelig, da Kongen var stærkt opsat paa at beholde Alt, og som Exemp. paa Forholdet fortalte M. at Kongen gav sit *skriftlige Samtykke til Pragerfreden i følgende Udtryk* »ich genehmige nothgezwungen u. gegen meinen Willen weil ich von meinem Minister in Stich gelassen bin, und ihn jetzt nicht ersetzen kann und endlich weil der Kronprinz schon gestimmt hat« — K. vilde nemlig beholde Sachsen og Franken, 3) at Dmk. slet ikke kunde vente at faae Als og Sundeved og vægrede det sig ved at modtage Mindre vilde det senere komme til at fortryde det, saa sikkert som det nu fortrød at det tidligere havde afslaaet bedre Tilbud, og 4) Kei-

seren kunde ikke gjøre et sligt Skridt uden Resultat og han M. ikke bringe ham ind i en slig Situation. Nu kunde vi jo faae Aabenraa og senere engang Resten.

Om Fredagen d. 15de var M. Kl. $11^1/_2$ til Audients hos Kongen. Efter M.s Beretning derom til mig, var Samtalen temmelig indholdsløs idet K. holdt sig til Almindeligheder, og sagde at da Nationalitetsprinc. var brugt imod os til at berøve os de 3 Hertugd. var det billigt at det ogsaa anvendtes til Fordeel for os forsaavidt vi fik den danske Deel af Sl. tilbage. Kl. 1 kom M. til mig efter Aftale. Han gav mig da en lille Resumé af den sidste Depesche han havde fra Petersb. (see Nr. 1).[1]) Derpaa forklarede jeg ham min Anskuelse om Sagen, og da han sagde at jeg der havde udviklet endeel nye Synspunkter, som han ønskede at jeg vilde opsætte skriftl. til Brug for hans Indberetning, sagde jeg at naar han vilde erindre at jeg talte privat og uden særlig pouvoir skulde jeg gjerne ganske cursorisk optegne mine Bemærkninger[2]) og strax sende ham dem. Kl. 2 gik han til Grev Frijs, men efter hvad denne strax efter hans Bortgang sagde mig, var Samtalen ikke ret behagelig, M. havde været præoccuperet og meget alvorlig, og vilde nu slet ikke have med Brevet til Keiseren at giøre og meente at det var bedst at Grev Fr. sendte det til Berlin, hvor da Q. kunde besørge det. Dette sidste forbausede mig meget fordi Aftalen ml. mig og Mohr. netop gik ud paa at det skulde sendes til M. med en kort Note og at han da med sin Depesche skulde sende K.s Brev til Gort. i en Paket, som Knuth skulde medtage. Jeg fik nu Tilladelse til at søge M. for at bringe dette Punkt i Orden. Kl. 5 talte jeg nu med ham i Gesandtskabshotellet. Han var meget elskværdig, og sagde at Grev Frijs havde sagt ham at Baron Wedel, der reiste om Lørdagen til Berlin jo kunde tage Brevet med sig og derfra kunde det gaae med eng. Coureer, og det havde M. saameget mindre imod som det jo var besynderligt

[1]) Det som Nr. 525 trykte Bilag.

[2]) I Randen staar: Nr. 2 [ɔ: det som Nr. 526 trykte Bilag].

at den russ. Gesandt indsendte med en dansk Coureer et Brev fra K. af D. til Keis. og lod derhos forstaae at hvor stor Tillid han end havde til en dansk Secretær vilde det dog stride mod Formen at skrive confid. til sin Regering om os og betroe Depeschen til en dansk Courer. Jeg beroligede ham i den Henseende, idet jeg forsikkrede ham at han kunde sende den uforseglet uden at frygte Noget, thi saavidt vare vi endnu ikke komne i Civilisation, vi kunde dernæst i en Note gjentage hvorfor vi maatte bede ham om at tage sig af Brevet, og det var endelig umuligt for Q. at besørge Brevet thi han kunde jo ikke sende det til Keis. eller til Gortch. og vi turde efter Bism.s Begjæring ikke bruge Vind. M. gik ind herpaa, og saaledes var Formspørgsmaalet bragt i Orden. Men da jeg vilde gaae, sagde han: »men siig mig nu, hvad skal jeg skrive hjem? Jeg kan ikke forspilde min hele Stilling ved at tilraade Keiseren at giøre Noget, naar det senere viser sig at Dmk. afslaaer at lade sig nøie med hvad det kan opnaae. Jeg begriber at Dmk. ikke selv kan sige at det vil lade sig tilfredsstille med Haderslev og Aabenraa, men ville De virkelig afslaae naar Pr. selv tilbyder det? Det er dog ikke muligt! Det Ansvar vilde De dog ikke paatage Dem ligeoverfor Deres Land og ligeoverfor Beboerne af disse 2 Amter?« Jeg sagde at jeg selvfølgelig ikke havde pouvoir til at udtale Noget derom. Men jeg kunde dog sige ham til Orientering i Sagen at for Kongen, der nærmest saae Slesvig gjennem sine personl. Følelsers Lys, var det overord. haardt at skulle opgive Haabet om at faae Gottorp og Louisenlund, med andre Ord Slien som Grændse og at gaae nordligere end Flensborglinien vilde vistnok være utænkeligt for ham. Hvad Grev Frijs angik vidste jeg fra den første Dag han indtraadte i Ministeriet, at han lagde en saa stor Vægt paa Flensborgby, som det nødvendige Punktum ved den Sætning i det evrop. System, som heed Dmk., at jeg var uvis om han vilde kunne opgive Flensb. men vis paa at Als og Sundeved i alt Fald aldrig af ham kunde opgives. — (Jeg har nemlig glemt at be-

mærke at M. om Torsdagen havde faaet Udkastet til Kongens Brev at læse, og medens han iøvrigt Intet havde at bemærke derom, erklærede han strax mHt. Flensborg at selv Bism. aldrig nogensinde havde villet finde sig i at denne By afstodes).

Om Lørdagen om Morgenen kom Grev Frijs ud til mig og viste mig en Billet som M. havde sendt ham for at begiære en Samtale, da han havde et Spørgsmaal at gjøre ham. Jeg sagde da strax Grev Frijs at det han vilde spørge om var hvorvidt vi ikke i Nødstilf. vilde lade os nøie med Hadersl. og Aabenr. For det Tilfælde at det viste sig at jeg havde Ret i min Formodning, gik Grev Fr. ind paa at svare: »Jeg kan ikke forlange at Kongen paa Forhaand skal kunne tage nogen Beslutning om en Situation som endnu ikke foreligger og som ikke nu kan forudsees i alle sine Detailler med alle nærmere Omstændigheder der maatte komme i Betragtning. De samme Betragtninger hindre ogsaa mig i at udtale nogen definitiv personlig Mening da jeg erkjender at til en vis Grad kunne Forhold og Omstændigheder, Detailler og Modaliteter have Indflydelse. Men det vil jeg dog ikke tilbageholde for Dem at saaledes som Sagen nu ligger for, vilde jeg for mit personl. Vedkommende ikke troe at kunne tilraade K. at modtage en Afgjørelse, som ikke omfattede Als og Sundev.«

Det viste sig at vi rigtigt havde forudseet Gienstanden for M.s Spørgsmaal. Da Grev Frijs naturl. censeredes ikke at have forberedt sig derpaa, maatte han svare reent mundtligt og jeg kan altsaa ikke med Sikkerhed sige om han mere eller mindre nøiagtigt har svaret som paatænkt. Men Ministeren antager at han i Eet og Alt har givet Nuancen som netop var først at holde en event. Udvei aaben til den ene Side og derpaa ved den sidste Sætning trække stærkt over til den anden, og saaledes lade Hr. M. igrunden forblive lige klog, dog nærmest tilbøielig til at see at Als og Sund. ere conditio sine qua non. Jeg troer nu at Grev Fr. som blev ivrig har særligt appuieret paa den sidste Sætning, hvortil han iøvrigt

føiede at Flensb. tilkom os og var os af stor Vigtighed, men hvis hele Sagen kom til at staae derpaa, vilde M. erindre at i Kongens Brev stod kun la ligne de Flensb. og man kunde da altid negociere om det var Linien N. eller S. for Byen. (Dette er nu egtl. ikke sandt, thi K.s Brev taler hele Tiden om Grændsen efter Parlam.valgene).

Sammenfatter jeg nu det Hele, min Opskrift som gaaer i Retning af Nægtelse, mine Confidentser om Kongens Følelser og Grev Frijs's Anskuelser, dennes egen Erklæring, og endelig K.s Brev og Audientsen, kan jeg ikke troe Andet end at M.s Indtryk er at vi ville afslaae enhver Overenskomst uden Als og Sund. og han vil da neppe anbefale Gort. at lade Keiseren gaae i Ilden, med mindre man i Petersb. og Berlin lægger en ganske særdeles Vægt paa at faae en Overeenskomst med os, fordi man forudseer en fransk Krig som forestaaende, og derfor med alle sine Manøvrer kun har tilsigtet at bringe os saa langt ned i vore Fordringer som muligt. Jeg er imidl. nærmest tilbøielig til at troe det første af disse Alternativer og jeg bestyrkes deri ved at Grev Fr. selv har det Indtryk efter M.s Adfærd, idet denne, saasnart Gr. Fr. havde endt, uden videre Contrabemærkning tog Afskeed.

Forresten faldt der i denne Samtale forskjellige ret interessante Yttringer af ham, saasom at Baandet ml. de 2 Fyrstefamilier endnu kun holdt ved Kong Vilhelm, saasnart han døde, gik Kronprindsen over til de Nation.-Liberale og var altfor afhængig af Kronprindsessen til at nogen Forstaaelse ml. Berlin og Petersb. kunde vedblive. Endvidere sagde han at Heyd. slet Intet vidste om hele denne Sag — det troer jeg nu af forskjellige Grunde ikke at være sandt.

Lørdag og Søndag havde Grev Fr. iøvrigt store Vanskeligheder at overvinde fra Kongens Side idet denne ikke vilde skrive Brevet med sin egen Haand, men havde undertegnet la copie figurée som vi havde tilstillet ham til Afskrift.[1]) Dette

[1]) I Randen: see Nr. 3 [ɔ: det som Nr. 519 trykte Brev, hvoraf dog ingen Afskrift mrkt. Nr. 3 er vedlagt].

gik allerede af den Grund ikke an, at Courtoisien naturl. i Afskriften var ført heelt ud af Afskriveren og altsaa ikke var paategnet med Underskriften. Men dernæst forekom det mig ogsaa altfor ligegyldigt af Kongen ikke at ville have den Uleilighed at skrive Brevet, nærmest formodentlig fordi han netop om Lørdagen ønskede at gjøre en Udflugt med sin Søster og Broder til Helsingøer. Grev Fr. gik da paany til ham og forlangte at han selv skrev Brevet af. Dette lykkedes endelig, vistnok især fordi K. kom til at røbe at han havde indviet idetm. 2 Uvedk. i Hemmeligheden, nemlig W. Oxholm og Prinds Hans, ved at paaberaabe sig deres Mening om at han ikke behøvede selv at skrive det. Grev Fr. benyttede dette til tørt at bemærke at han havde troet at K. ikke havde omtalt Sagen til Nogen, saaledes som Aftalen jo var mellem dem, og i sin Confusion over saaledes at have blottet sig, gik Kongen ind paa at skrive det af.

Saaledes vare endelig alle Gienvordigheder overstandne og om Søndag Eftermiddag afreiste endelig Knuth med 1) Mohr.s Paket, 2) en kort Depesche til Q. hvori han til sin egen Underretning fik Afskrift af K.s Brev med Tilføiende at Grev F. i Samtalerne med M. havde fastholdt at han ikke kunde tænke sig en Afgjørelse uden Als og Sundeved og 3) en Dep. til Vind om andre Sager, uden nogen Antydning om denne Incidens.

Endnu vil jeg tilføie at i Samtalerne med M. blev ogsaa den Bemærkning giort, at hvis vi vare mindre ærlige, vilde vi modtage Aabenraalinien, og opsætte Resten, thi utvivlsomt vilde Pr.s Fjender, hvis vi raadspurgte dem, sige acceptez toujours et réservez-vous de forcer plus tard la Pr. à se dessaisir du reste. Men netop fordi vi oprigtigt vilde en Overenskomst med Preussen stode vi saa stærkt paa en tilfredsstillende Løsning som ikke efterlod farlige arrièrepensées. M. meente rigtignok at Pr. jo vilde sikkre sig vor »*Neutralitet*« naar det afstod Aabenraalinien, men han fik strax det Svar at Pr. vist ikke selv vilde troe at andre vilde

holde Traktater mod Pr. efterat det havde viist hvorledes det selv omgikkes med deslige Papirer. —

D. 19. Mai besøgte Mohr. mig og da jeg nævnte at han jo d. 17. havde talt med Grev Fr. fortalte han mig at han havde sagt denne: at Kongen havde nævnt at Han ikke kunde opgive nogen Deel af det danske Sl. som vilde tilbage og ikke kunde støde Danske tilbage, som kunde gienforenes med Dmk., og at Gr. F. havde udtalt sig paa samme Maade, at han altsaa ikke tvivlede paa at medens vi naturl. ikke kunde ville gjøre noget Forslag, som udelukkede nogen Deel af det danske Sl., kunde vi dog heller ikke ville tage det Ansvar paa os at nægte at modtage, naar vi kunde faae, om end ikke det Hele saa dog det Væsentlige. Grev Fr. havde da svaret ham: »De veed at jeg ved Omstænd. er bragt ind paa Politiken som ellers ikke laae for mig som mit Kald. Jeg vil vistnok ikke foregribe Kongens Beslutn. som jeg ikke allerede nu har kunnet indhente, men jeg vilde ikke kunne tilraade Kongen at gaae ind paa en partiel Afgiørelse og Ingen kunde det uden at have arrière-pensées som jeg ikke vil have. Naar jeg modtager et Arrangement med Pr., er det kun fordi jeg vil sætte min hele Kraft og min hele Loyalitet paa trofast at opfylde min Deel i det gode Forhold ml. Staterne som jeg ønsker at skulle bestaae uforandret mellem dem.« M. sagde at Grev Fr. var magnifique, at han havde sagt det med une véritable noblesse og at han M. selv var bleven rørt.

Resultatet var da det, at han skrev til Gort. at han af sine forskjellige Samtaler havde faaet den Overbevisning at han ikke kunde tilraade sin Reger. at virke paa Pr. i den Retning at man tilbød os en Afgiørelse uden Als og Sundeved, thi han troer at vi vilde afslaae det. Da han imidl. troer at man ikke bør forsømme nogen Chance, hvor usikker den end er, henstiller han til G.s bedre Bedømmelse hvorvidt det vilde kunne lade sig giøre at bringe Pr. til at afstaae disse Distrikter. Men da Bism. nødvend. maatte have Noget for at tilfredsstille Kongen og for at amadouere Kamret og Tydskl.

maatte »die Schlachtfelder« blive i Pr.s Hænder, med Etappeveie. Han erkjender Ubehagelighederne for os, men mener dog at Fordelene ville være overveiende, og fortalte tillige endeel om, hvorledes et saadant tydsk Gibraltar snart vilde blive Pr. saa ubehageligt at det selv vilde gribe en Leilighed til at opgive det. Quaade havde selv engang antydet at i saa Henseende saae han næsten hellere Dybbøl end Broager i Pr.s Hænder. M. vilde vist gierne føle sig for hos mig, hvad Indtryk en slig Proposition vilde giøre paa os, men jeg vilde ikke lade mig mærke med Noget, kun sagde jeg at jeg ikke troede paa Muligheden at Pr. nogensinde godvilligt vilde opgive »sit Gibraltar«. Forresten lod det paa M. som om han antog det for temmeligt utvivlsomt at G. ikke vilde betænke sig paa at følge »Henstillingen« thi han sagde at nu længtes han meget efter, hvad Resultatet vilde blive af de Sonderinger i Berlin som G. naturligvis først maatte foretage for at forsikkre sig hvorledes Bism. optog Ideen.

G. svarede med omgaaende Post at han havde modtaget M.s Depesche med Bilag, og at ihvorvel han mistvivlede om et lykkeligt Udfald da der jo var en »Afgrund« mellem hvad vi forlangte og Pr.s Tilbud, havde han dog sendt hele Correspondancen til Oubril for at denne skulde see hvad der var at giøre i Berlin og i alt Fald erfare hvad der var det Yderligste, Pr. vilde give.

Det har imidl. senere viist sig at M. i visse Maader har misforstaaet de mundtlige Yttringer. I Kongens Samtale har han lagt en for stor Vægt paa hvad han kalder en Uoverensstemmelse mellem K.s Ord og hans Brev, idet han ikke nævnte Flensborg-Linien eller overhovedet nogen bestemt Linie, men i Alm. sagde at han ikke kunne skyde nogen dansk Befolkning fra sig som vilde gjenforenes med Dmk. M. kunde vel være tilbøielig til deri at see en Antydning om at tage hvad man kan faae. I Grev Frijs' Samtale lagde han Vægt paa at denne havde sagt 1) at Ingen ærlig Mand (altsaa ikke blot ikke *han)* kunde raade Kongen til at modtage

Mindre end Flensborg-Linien event. Baulinien, thi det vilde kun være fordi man nærede arrière-pensées — er det ikke farligt at have saaledes engageret sine Efterfølgere og givet et Paaskud til slet Intet at give, naar man ikke kan eller vil give Flensb.linien, 2) at fik vi denne kunde vi give betydelige Garantier. Af hvad jeg havde sagt, havde han formeget lagt Vægt paa at jeg havde erklæret det for meget »vanskeligt« for noget Ministerium at holde den off. Mening tilbage i Tilfælde af en Krig, naar vi ikke havde faaet i alt Fald Baulinien — han havde skrevet »umuligt« istedetfor »vanskeligt«. Jeg søgte at rette disse Punkter og han sagde at han vilde forklare dem nærmere naar han næste Gang skrev. —

Endnu d. 5. Juni havde imidl. Quaade ikke hørt Noget om at Oubril havde faaet Instructioner. — . . .

Oubril gjorde ikke Meget ved Sagen. Han begjærede en Audients hos Bismarck, men da denne netop paa den Tid befandt sig ilde og snart efter gik i congé, fik Oubril ikke Leilighed til at tale nærmere med ham. Imidl. hørte vi Intet fra Petersborg. Først d. 2. Juli bragte Mohr. et Brev fra Keiseren til Kongen, som han bad Grev Frijs at bringe til H. M. da en Audients for M. til at overlevere Brevet i vilde tildrage sig en Opmærksomhed som netop skulde undgaaes. Det nytter imidl. kun lidet at vi her [*Nogle Ord maa her være glemt. Næste Side begynder:*] M. har siden (i 1869) brugt Yttringer der bevise at hele Tanken om at lade Keiseren direkte optræde mellem de 2 Konger skyldtes Mohr.s Ini[ti]ativ. M. siger imid. at vi have forspildt Chancen ved at insistere saa stærkt paa Als og Dybbel, havde vi villet kunde vi nu have havt Sagen afgiort saaledes at vi havde Aabenraa Linien uden Garantier(?). —

I April 1869 kom M. Palaton de Champeaux, capitaine de frégate et sous directeur des pêcheries au ministère de la

marine. — Dotezac slet ikke talt om Gjenstanden for hans Sendelse til Grev Frijs, kun til mig. Gr. Fr. imidl. kom til at tale til Champ. om det. Oplysn. som meget tilfredsstillede ham cfr. Afskr. af Spml. og Svar. —

Opskrift med P. Vedels Haand (U. A. særligt Læg). Affattelsestiden er usikker, men dog næppe senere end 1869.

525. Bilag Nr. 1 til Direktør P. Vedels Optegnelse om Kongens Brev af 17. Maj 1868.
Meddelelse af Baron Mohrenheim til Direktør P. Vedel 15. Maj 1868.

15. Mai 1868.

Sa Majesté a, dès le début, fait dépendre son concours amical de la condition expresse qu'il pourrait aboutir à un résultat pratique, c. à. d. que le but que l'on aurait en vue serait de nature à pouvoir être atteint. — Dans l'intérêt même d'une cause qui éveille sa plus sincère sollicitude, l'Empereur ne verrait que des inconvénients à s'engager gratuitement dans une négociation stérile; or, elle le serait nécessairement si elle n'admettait pas de compromis raisonnable, tenant, de part & d'autre, compte du possible. — Tout compromis suppose des limites entre lesquelles is s'exerce, c. à. d. un maximum & un minimum, & parfois des combinaisons intermédiaires. Il faudrait, dès-lors, pour que l'action de l'Empereur pût s'exercer avec des chances sérieuses de succès, que S. M. fût en possession de la pensée du gouvt. royal, initiée sans équivoque à ses vues & à ses espérances, enfin mise dans la confidence de l'extrême limite à laquelle s'arrêterait ce minimum, au delà duquel le Danemark ne verrait plus de solution admissible, de *modus vivendi* acceptable. Ce n'est qu'alors seulement que l'Emp. serait à même de peser les chances éventuellement réservées au concours qu'il Lui conviendrait de prêter, selon le plus ou moins de probabilité d'aboutir à ce résultat pratique qu'Il a en vue.

Le Roi a eu la preuve que le bon vouloir de l'Empereur ne Lui fait pas défaut lorsqu'il y a une lueur d'espoir qu'il puisse être véritablement utile à ses intérêts; mais il faut que cette lueur se maintienne, — et, si par suite des ouvertures confidentielles que ferait le gouvt. danois quant à ses résolutions dernières, elle venait à disparaître, il faudrait qu'elle se reproduise.

Opskrift, mrkt. Nr. 1 og forsynet med Paategning (med Vedels Haand): Givet privat til mig af Mohrenh. d. 15. Mai 68.

---

526. Bilag Nr. 2 til Direktør P. Vedels Optegnelse om Kongens Brev af 17. Maj 1868.

Direktør P. Vedels Opskrift efter en Samtale med Baron Mohrenheim 15. Maj 1868.

15 mai 1868.

Vous dites, M., que ce que nous désirons, pourrait s'obtenir en deux termes: cette fois nous devrions nous contenter de la ligne de Aabenraa—Tønder, et plus tard, lorsque les relations entre les deux états se seraient améliorées, lorsque peutêtre la Prusse se serait convaincue par l'expérience que même pendant une guerre, elle trouverait toujours en Danemark un voisin tranquille et sûr, alors elle pourrait être amenée à nous céder volontairement le S. et l'Als. Selon moi nous ne pouvons pas nous flatter de cet espoir. Une fois qu'une solution serait acceptée par nous, elle serait regardée par l'Europe entière et surtout par la Prusse comme étant définitive. Nous aurions perdu toute base d'une revendication ultérieure: l'opinion publique en Europe porterait son intérêt sur d'autre points, l'art. 5 de la paix de Prague serait censé avoir reçu son exécution, l'opinion publique en Allemagne prendrait définitivement possession du S. et Als, et si nous nous avisions d'exprimer dans l'occasion l'espoir que la Prusse nous ferait également abandon de ces deux districts, on ne manquerait pas de se récrier sur l'absurdité et l'insolence d'une nation qui demande à une autre l'abandon

à titre gracieux d'un territoire qui lui appartient; et quelle qu'eût été notre attitude pendant une guerre européenne, l'idée ne viendrait sans doute jamais à l'esprit du gouvt. pruss., après être sorti de cette guerre et quel qu'en fût le résultat, de nous faire cadeau de ces deux districts.

La question se réduit donc, selon moi, à savoir, si nous pourrions réellement nous contenter de moins que ce que nous demandons, et notamment si nous pourrions trouver un modus vivendi acceptable sans obtenir le S. et l'A.

Vous savez, M. le baron, qu'il ne s'agit pas pour nous d'une de ces acquisitions territoriales ordinaires, où l'on demande 20 milles carrés, mais tout en se disant qu'à défaut 15 ou 10 ou 5 milles carrés seraient peutêtre encore un résultat acceptable. Dans notre question il en est tout autrement. Le but est bien défini. Ou ce but sera atteint ou il ne le sera pas, et dans ce dernier cas rien n'aurait été gagné en réalité.

Nous voulons, s'il est possible, réaliser les conditions nécessaires d'une entente durable et intime entre le D. et l'All., d'une réconciliation entière et sincère entre deux nations et deux gouvts. La Prusse veut-elle également ce but, la Russie veut-elle coopérer efficacement à l'atteindre? Veut-on ce but, il faut vouloir également le moyen qui seul puisse y conduire. La question est donc devenue de savoir, si cette entente complète est réalisable, tant que le S. et A. resteront entre les mains des Prussiens.

L'expérience a suffisamment prouvé que ces deux districts sont presque exclusivement danois et, qui plus est, le sentiment national est assurément plus vif et plus profond là que dans le reste du Slesvig danois. Qu'est-ce qui s'ensuivrait si nous faisions avec la Prusse un arrangement qui laissât ces localités à l'Allemagne? Pour le moment évidemment une agitation violente dans le S. et l'A. et en Danemark, plus vive qu'elle ne l'est à l'heure qu'il est, car à présent on n'a ni dans le royaume ni dans le duché perdu encore l'espoir d'en

arriver à une solution satisfaisante par des décisions pacifiques, mais dès qu'un arrangement définitif aurait été fait, on désespérerait d'obtenir la cession de ces districts par un autre moyen que par les vicissitudes [d']une guerre europ. Et si cette guerre venait à éclater, surtout si la Prusse venait à éprouver des revers, quelle serait alors la position du gouvt. vis-à-vis de l'effervescence des esprits? Disait-il que la guerre une fois finie, la Prusse voudrait sans doute récompenser notre sagesse par une cession volontaire? Qui le croirait, et le gouvt. danois lui-même le croirait-il? Et en attendant, quelle deviendrait notre position vis-à-vis de la Prusse, abstraction faite d'une complication éventuelle telle que je viens de l'indiquer. Le gouvt. danois éprouverait toujours de l'éloignement pour la Prusse, et il aurait en outre à lutter contre une opinion publique qui conserverait toute son amertume entre [ɔ: *contre*] la puissance qui retient sous son joug un nombre si considérable de danois. Car, soyez convaincu, ce sentiment resterait invariable et deviendrait tous les jours plus enraciné. Que l'on ne croie pas, que lorsque l'opinion publique s'occupe avec une ferveur si extrême du sort de S. et de A., elle joue une comédie, ou qu'elle s'abandonne à un rêve, auquel elle renoncerait dès qu'elle aurait appris, qu'il ne doit pas se réaliser! De génération en génération cette insistance restera la même, à chaque occasion cette demande surgira de nouveau et le gouvt. ne pourrait pas ne pas partager ces sentiments!

Il n'est donc pas possible de fermer les yeux sur les effets d'un arrangement qui exclurait le S. et le A. de la cession. D'un côté l'agitation dans les esprits resterait la même ou plutôt elle deviendrait plus vive, et les dangers ne feraient qu'augmenter. De l'autre côté la Prusse, qui s'attendrait à rencontrer une reconnaissance sincère de notre part, se trouverait en présence de sentimens toujours froids de la part du gouvt. et vis-à-vis d'une agitation et d'une inimitié toujours plus fortes de la part de l'opinion publique. Ne se

regarderait-elle pas comme presque trahie par nous, et loin de voir les relations réciproques s'améliorer, nous devrions craindre qu'elles ne devinssent pires que jamais. Vous savez M. le baron, que la manière dont la Prusse exécute l'art. 19 de la paix de Vienne nous met déjà dans les plus grandes difficultés. Quels sujets de conflits et de complications ne présentera pas cet article, si les jeunes gens de S. et de A. se réfugient ici et portent plainte de la manière dont ils sont traités?

Finalement j'ai une observation à ajouter. Un arrangement avec la Prusse aura toujours besoin de la sanction du rigsdag. Quelle deviendrait la position, si le rigsdag repoussait l'arrangement, parcequ'il n'embrasserait pas S. et A. et cette éventualité n'est nullement improbable?

Voilà les considérations qui se présentent d'un côté. De l'autre qu'est-ce que le sacrifice de ce petit territoire signifie pour la Prusse? Le Cte Bism. dit lui-même et le général M. répète que ces positions militaires ne leur serviraient pas à grand'chose, et qu'ils désirent par des raisons politiques de nous abandonner les districts danois. Il est entendu que le Cte de B. peut par ses propres forces en arriver jusqu'à la ligne de Aabenraa. Mais il ne veut pas risquer son portefeuille pour aller plus loin, pour en arriver là il faut que nous obtenions l'assistance puissante de l'Emp. Vous avez parfaitement raison M. en disant que évidemment M. de B. n'a pas voulu mettre l'Emp. dans la désagréable position d'être débouté à Berl. Or s'il donne le conseil de faire cette tentation auprès du Roi de Pr. c'est bien parcequ'il croit lui-même qu'elle aboutira. Et qui pourra mieux juger de l'état des choses et de l'esprit du Roi de Pr. que lui et qui doit craindre plus que lui qu'un incident de cette nature ne vienne jeter un refroidissement dans les rapports entre les deux souverains.

Opskrift med P. Vedels Haand, mrkt. Nr. 2 og forsynet med Overskriften: Précis d'une conversation avec M. de Mohrenheim le 15 mai 68.

527. Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Copenhague, 18 mai 1868.

Monsieur le Comte,

Je me fais un devoir empressé d'accuser à Votre Excellence l'exacte réception de la note, en date d'hier, par laquelle Elle m'a fait l'honneur de me confier la transmission de la lettre que Sa Majesté le Roi a adressée à l'Empereur, mon Auguste Maître, et que je n'ai pas manqué de joindre à mon expédition du jour, dont M. le Cte Knuth a bien voulu se constituer le porteur.

En priant Votre Excellence de me permettre de lui offrir mes plus sincères remercîments pour les obligeantes paroles que m'a valu le soin que je mets à exécuter scrupuleusement les ordres et à remplir fidèlement les intentions de ma Cour, [*etc.*]

Le B. de Mohrenheim.

Politiske Koncepter. U. A.

528. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

19. Mai 1868.

Kjære Kammerherre.

Jeg skylder Dem et langt Brev og i alt Fald agter jeg at benytte Deres Svogers Reise til at behandle en heel Deel Ting som ligge mig paa Hjertet. . . .

Og saa naaer jeg da tilsidst til Sagen — jeg mener den Store, De veed nok. De kjender af Grev Fr.s Brev,[1]) hvorledes hans Samtaler med Mohr. var indtil Lørdag incl. Jeg var selvfølgelig meget spændt paa om Virkningen af Grev F.s Svar paa det sidste categoriske Spørgsmaal var at M. havde opgivet Haabet og skrevet hjem at det var bedst at lade den

[1]) Brevet er trykt som Nr. 523 og den dertil svarende Depeche som Nr. 522.

Fugl flyve og ikke blande sig i en saa trøstesløs Sag. Dertil er der en dobbelt Grund 1) for Rusl. da det just ikke ønsker at faae et Afslag 2) for Mohr. der vistnok gjerne vil høste Laurbær men dog er for forsigtig til at tage Ansvar paa sig ved at raade til et maaskee frugtesløst Skridt.

Idag blev min Nysgjerrighed tilfredsstillet ved at M. besøgte mig og saasnart jeg pirrede ved ham fortalte at han efter sine forskjellige Samtaler havde faaet den Overbevisning, at han ikke turde tilraade Gortch. at Rusl. bevægede Pr. til at byde os Aabenraalinien, da vi neppe vilde modtage den. Han havde derfor skrevet til Gort. at han ikke vilde paatage sig noget Ansvar i Sagen, men han henstillede til Keiserens egen Vurdering hvorvidt Han vilde søge at virke hos K. af Pr. hen til at man gav os Sundeved og Als, men saaledes at de milit. Positioner, »die Schlachtfelder« bevaredes for Preussen. Han indsaae meget godt de Misligheder et saadant Forslag kunde have for os, men det gjaldt for os om at veie om ikke disse Misligheder dog overveiedes af Fordelene, og det var nødv. for Bism. at faae Noget som han kunde benytte ligeoverfor Kongen og Forsamlingen. — Af hans øvrige Yttringer fik jeg det Indtryk at han selv igrunden ikke tvivler paa at G. jo vil følge hans Henstilling, dog at man først vil sondere i Berlin hvorvidt et saadant Forslag vilde billiges af Bism.

M. søgte at faae en Forestilling om hvorledes vi vilde optage et sligt Forslag, men jeg vilde ikke lade ham mærke Nogetsomhelst. — Hvad der igrunden har bevæget ham meest er at det blev ham meget bestemt sagt, at vor Insistance netop viser hvor ærlige vore Hensigter ere mod Preussen, thi vare vi listige og meente det mindre ærligt, vilde vi raisonnere saaledes: prenons toujours, et réservons le reste, men vi ville netop ikke have nogen arrière pensée, som kunde influere paa vor senere Holdning mod Preussen.

Men hvad er nu det Hele egentlig? Hvad er Thiles Historie til Dem om Rusl.s Voldgiftsplaner — det er tydeligt

at G. har havt Ideen, og naar han har skudt os den i Skoene, vide vi bedst at det er en fri Phantasie! Hvorfor forandrede Moltke paa eengang sit Sprog til Dem,[1]) og M. lod decourageret? Var det Hele aftalt, og M.s Forsøg her paa at giøre os bange, kun beregnet paa at skrue Betingelserne saa langt ned som muligt, medens man dog i Virkeligheden vil offre Meget for at faae en Ordning? I saa Fald 1) maa man vel frygte en fransk Krig mere end man synes, og 2) kunne vi maaskee endnu prøve paa at giøre os lidt kostbare, baade med Garantierne og med »die Schlachtfelder« — thi vist er det at disse sidste ere lidet behagelige i Længden med tilhørende Etappeveie, og jeg troer ikke et Ord paa M.s Historier om at en slig Besættelse vilde »snart blive Pr. saa ubehagelig at det vilde med Glæde gribe en Leilighed til at arrangere sig med os om at de opgive denne Ret«. Jo vist, »den var værre«, som Levy siger!

Men hvordan det nu end gaaer, saa er der dog lidt Bevægelse i det, og kommer der ikke Andet ud af det Hele, saa er det dog en ny Demonstration af os, dennegang til Rusl., der viser at der er Alvor i vore Fordringer og at vi ikke kjøbslaae om Tingen. M. har bestemt faaet dette Indtryk, og har selv sagt at han erkjendte de Betragtninger som vi have anført til Støtte for vor Nægtelse af at tage Mindre end Als og Sundeved med. Flensborg have vi mundtlig saagodtsom opgivet. Det har været meget vanskeligt at formaae Grev Frijs dertil, da han meget holder paa dette materielle Punktum paa den Sætning som hedder Danm. i den europ. Folkeret. Jeg nægter ikke at jeg altid har været bange for at Fl. vilde blive os en Danaergave, saa jeg har med god Samvittighed kunnet tilraade Opgivelsen, dersom vi derved kunne vinde Noget.

Det er en virkelig Fornøielse at have med en saa dygtig Person som M. at giøre, thi med ham lønner det sig at passe

[1]) Se Breve fra Quaade af 3. April og 1. Maj 1868; trykt som Nr. 446, 447, 489 og 490.

paa enhver Nuance og ethvert Ord, thi de ere ikke Hændelser og intetsigende. Paa samme Maade tænker jeg mig at Oubril er, og det vil derfor være meget interessant at De lader os her vide, Alt hvad De bemærker, endog det tilsyneladende aldeles ubetydelige, fordi vi maaskee have opsamlet et eller andet lille Moment, der passer til Deres, som Stykker i et chinesisk Sammensætningsspil. Jeg vilde ønske at V. kunde hjælpe os til at forfølge Udviklingen, ligesom ogsaa at F. kunde give sine Oplysninger, men destoværre maae vi renoncere derpaa![1])

Men nu har De vel faaet Nok af mine Raisonnements, og Facta har jeg ikke flere af at meddele Dem. Kun endnu Et! Gaaer det Hele itu og bliver til Intet, have vi dog Intet spoleret til den modsatte Side, thi som De veed, har Frankrig altid sagt os, brug Rusl., saa vidt det er Eder muligt! Og saa dermed farvel, kjære Kammerherre, for denne Gang, jeg vil ønske at jeg snart faaer noget Videre at meddele Dem i Sagen.

P. Vedel.

529. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 29. Mai 1868.

Kjære Greve,

Der hersker endnu her ganske den samme Stilhed i Politiken som da jeg sidst skrev, og der har derfor endnu idag intet Stof frembudt sig for mig til en politisk Rapport. . . .

Om vort eget Anliggende har jeg Intet at meddele. Oubril har igaar sagt mig, at han aldeles Intet havde erfaret derom siden Mohrenheims Afreise herfra, og navnlig Intet havde modtaget derom fra Petersborg. Jeg har sagt ham, at jeg

[1]) V. formentlig Vind, F. formentlig Falbe.

antog, at Mohrenheim havde medgivet Knuth hvad han i saa Henseende havde at sende Fyrst Gortchacow, og han var enig med mig i at i saa Fald Tiden nu var kommen til at man her skulde see Virkningen deraf, men at Storfyrstindens Nedkomst kunde have opholdt Sagens Expedition i Petersborg. Jeg har ikke gjennem Oubril kunnet komme til nogen fuldstændigere Klarhed med Hensyn til de Gaader, det slesvigske Anliggende under Mohrenheims seneste Ophold her syntes mig at frembyde. Men jeg troer stadig at de væsentlig maa tilskrives Fyrst Gortchacow, der i det første Øieblik selv kan have undfanget Ideen om Voldgift og derpaa strax har sendt den ud i Verden i Form af en Sondering her; det vilde jo være en smuk Rolle og en Slags Triumph for Rusland ligeoverfor Frankrig, ikke at tale om Østerrig, hvis Forhold til Rusland langtfra ere gode. Umuligt forekommer det mig hellerikke, at Ideen for en Deel skyldes Mohrenheim; thi han gik meget ivrigt frem i Sagen efter min første Meddelelse til ham, og skjøndt han da hverken talte om Voldgift eller om Mægling, har han dog senere, navnlig i den Tid der gik forud for hans Afreise til Kbhvn., oftere nævnt det sidste Ord.

Mine herværende Colleger begynde nu at undre sig over den lange Tid der gaaer hen, uden at Sagen kommer videre, og man maa vistnok være forberedt paa, at der hos Udenforstaaende efterhaanden danner sig en Forestilling om, at der foregaaer Eet eller Andet, som de ikke vide. Men Sagen maa jo nu snart komme til en bestemt Vending, og da forekommer det mig, at der efter Omstændighederne Intet vil være i Veien for at sige, *at vi have paakaldt* og, vel at mærke, *af egen Drift paakaldt Ruslands bona officia.*[1]) Herom vilde det

[1]) Grev Frijs har i Randen tilføjet: Dette vil der ikke kunne være Tale om, men et Spørgsmaal kan det blive, om man ikke kunde staae sig ved snart at sige den fuldstændige Sandhed. Dette Sidste beroer naturligviis paa om Rusland ikke er fuldstændig saa meget dupé som vi. *C. E. F.*

være mig meget kjært at høre Deres Mening; thi det vilde vistnok være rigtigst at træffe Aftale derom med Thile eller Bismarck.

Imidlertid er det jo meget muligt, at Vendingen bliver en saadan, at der med det Samme *kommer en Ende paa Sagen.*[1])

Deres Brev af 17de, som bragtes mig af Knuth, og som jeg endnu ikke har takket Dem for, da jeg manglede en sikker Leilighed til at skrive, og da jeg desuden af Aviserne saae, at De havde foretaget en Udflugt til Jylland, har givet mig et meget klart Billede af Deres Standpunkt i Sagen, hvorfor jeg er Dem meget erkjendtlig. Der kan ikke findes et bedre Argument end det i dette Brev fremsatte for ikke at antage et Arrangement hvorved Als og Sundeved udelukkes; og af et Brev fra Vedel seer jeg ogsaa, at Mohrenheim har ladet sig *overbevise*[2]) derved. Men jeg frygter for at man dog ikke ganske vil troe os; thi skjøndt man maa respectere vor Udtalelse om ikke at kunne modtage en Afgjørelse ifølge hvis Ufuldstændighed der maatte efterlades en arrière pensée hos os, saa forhindrer dette dog ikke, at man bevarer en Mistanke om, *at vi i Grunden have den arrière pensée at speculere i en europæisk Krig.*[3]) Men hvorom Alting er, vil Garantiespørgsmaalet vel dog altid frembyde tilstrækkelig indlysende Motiver for os til at afslaae et ellers ikke fyldestgjørende Arrangement, og vi ville da ikke behøve at hente vore Argumenter fra Territorialspørgsmaalet alene.

Rygterne om Englands Bestræbelser for at bevirke en Afvæbning have allerede i og for sig forekommet mig saa blottede for indre Sandsynlighed, at jeg ikke har fundet det

[1]) Understregningen er foretaget af Grev Frijs, der over Linjen har tilføjet: Hvorfor paa een Gang det Hastværk!

[2]) Understregningen og to i Randen tilføjede Spørgsmaalstegn er af Grev Frijs.

[3]) Understregningen foretaget af Grev Frijs, der i Randen har tilføjet: fuldstændigt Fixfaxeri som ingen Preusser troer paa.

nødvendigt at skrive derom. Her har man aldrig troet derpaa, og nu ere de jo ogsaa officielt dementerede.

Derimod har man virkelig et Øieblik troet paa, at *Rusland havde villet udøve en Pression paa os i det slesvigske Spørgsmaal.*[1]) Den herværende italienske Gesandt har for fuldt Alvor spurgt mig derom. Forresten kan dette Rygte have sin Oprindelse i hvad der netop for Tiden foregaaer.

De herværende Blades Efterretning om at man havde sluttet en Postconvention med Holland, er falsk.

Forhandlingerne om en Postconvention med Holland gaae ligesaaslet som Forhandlingerne med Sverrig. . . .

G. Quaade.

Brevet ligger bl. Quaades Breve til P. Vedel. — P. Vedels Privatpapirer.

---

530. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 1. Juni 1868.

Idet jeg remitterer Dem Quaades Brev med hjertelig Tak for Laanet kan jeg ikke undlade at fremhæve at dette nok engang, forsaavidt Nogen endnu maatte tvivle, ved Oplysningen om Beust's saavel mundlige som skriftlige Udtalelser godtgjør hvor liden soutien vi kunne vente af Østrig; og at Falbes Bedømmelse af Beust's Beredvillighed til enkelte Tider om at støtte vor Sag ikke hviler paa noget fornuftigt Grundlag; Beust holder ham rimeligviis for Nar ligesom saa mange Andre.

Jeg synes at det for Fremtidens Skyld vel var værd at Afskrifter saavel af Quaades Brev til Dem som til mig tages og skal derfor medtage mit imorgen.

C. E. Frijs.

[1]) Understregningen foretaget af Grev Frijs, der med et NB har tilføjet: og dette ikke uden Grund, thi dette vilde baade Q. og M.

Naar man tænker tilbage paa den besynderlige Tilstand i Berlin under Mohrenheims Tilstedeværelse dersteds, da staaer den samtidige Plan: *a* om Kongens directe Henvendelse til Kongen af Preussen *b* om Ruslands Voldgift, ikke i den bedste indre Sammenhæng, ligesom det er grund-comisk at man et Øieblik i Berlin frygter den russiske Voldgift thi mig syntes at man ikke i Berlin et Øieblik kunde tvivle om at denne kunde blive efter Behag, — en anden Sag at vi i den høieste Grad maatte være ængstelig for en saadan og derfor tage »unsere Verwahrungen«. — Skal der kunne drages nogen Conclusion af det samlede politiske Spil fra Ruslands Side, saa forekommer det mig at være uforandret det Samme, nemlig at man dersteds lægger langt mere Vægt paa den preussiske Alliance end dette skeer fra den anden Side, og at man derfor hverken nogensinde har villet udtale i den slesvigske Sag en selvstændig Mening ei heller vil gjøre dette i den nærmeste Fremtid. Var man gaaet ind paa Ideen om en personlig Henvendelse fra vor Konges Side til Preussen, da havde vi kun havt Farerne og Ulemperne ved et sligt Skridt, men vi havde ikke til Gjengjeld for denne Føielighed opnaaet nogensomhelst varmere eller kraftigere Støtte fra Ruslands Side.

C. E. F.

P. S. Veed De om Wachtmeister modtog Posten som Udenrigsminister? i modsat eller rettere benægtende Fald hvem skal da succedere Manderström?[1])

P. Vedels Privatpapirer.

[1]) Manderström afløstes $^{4}/_{6}$ 1868 som svensk Udenrigsminister af Grev Wachtmeister.

531. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 2. Juni 1868.

Kjære Quaade! Endskjøndt Coureren endnu ikke er saa nær ved sin Afreise vil jeg dog benytte mig af denne Dags Morgenro for at takke Dem for Deres venlige Linier modtagne i Lørdags med Coureren[1]) og for at samtale lidt med Dem, forbeholdende mig naturligviis, hvis Noget skulde passere i Mellemtiden imellem dette Brevs Skrivelse og Courerens Afreise da at tilføie dette. — Først og fremmest maa jeg da meddele, at Baron M. sidste Torsdag da han var hos mig havde modtaget Telegram fra Petersborg hvorefter man paa Grund af de 2 Partiers forskjellige Standpunkt ikke havde stort Haab om at kunne udrette Noget, men at man til Oubril havde expederet det Hele for nu at sondere Stemningen. — Alene af dette Svar bliver det endmere klart at der ikke fra russisk Side kan være Spørgsmaal om at *ville* udøve nogen Pression i Berlin, at man ikke havde *kunnet* dette, derom har jeg for min Person ikke næret nogen Tvivl og derfor har det i høi Grad forundret mig at man i Berlin, navnlig Bismarck, har kunnet tage Talen om Mægling eller Voldgift au sérieux, — thi naar der for Alvor blev Tale om en endelig Afslutning af dette Spørgsmaal, — Sligt kan naturligviis levende ønskes fra vor Side, men fra den anden Side er Opfordringen til at afgjøre Sagen ingenlunde den samme — saa vilde den saakaldte Mæglers Pression vistnok kun have viist sig til vor Side, hvilket var det bequemmeste og den Vei ad hvilken man beredte sig den mindste Svækkelse. En ganske naturlig Følge heraf maatte ogsaa være at vi i en langt høiere Grad maatte være forsigtig i vor Udtalelse ligeoverfor Rusland for at ikke kunne fanges af denne, thi det kan være galt nok at forhandle med Preussen, dog her staae vi klart ligeoverfor Overmagten, for hvilken vi

[1]) Trykt som Nr. 529.

saa tidt maa bøie os, men den Tredie ɔ: Rusland vil dog udgive det for Venskab, og det bliver dobbelt farligt, fordi det for Udenforstaaende faaer et mere upartisk Præg og derigjennem udøver en større Pression. Jeg vil nu haabe at vi heldig have maattet gjennemløbe denne Phase af Udviklingen uden at blive brændt for stærkt, men det har været vanskeligt fordi det i de forskjellige Samtaler imellem M. paa den ene Side og paa den anden — Kongen, Udenrigsministeren og Directeuren, fordrer en fuldkommen eensartet Opfattelse — denne er jeg nu overbeviist om tilfulde har fundet Sted — men en fuldkommen eensartet Udvikling er tillige ønskelig, og denne er det næsten umulig at præstere, fordi den selv *af* eller *hos* det samme Individ vil være afhængig af den forskjellige Stemning — endvidere vil det beroe noget paa den Accuratesse hvormed man har kunnet opfatte vor Udvikling, og jeg vil her haabe at det fra Alle paa vor Side er stærkt pointeret, Forhandlingens og den deraf følgende eventuelle Indrømmelses endelige Natur, for at et virkeligt gjensidigt Gode kan opnaaes, item at Alt defineres og slaaes saa fast som menneskelig muligt, hvorved Fortolkningens Gebeet saa stærkt som muligt indskrænkes eller gjøres ufornødent, thi her ville vi paa Grund af Magtstillingen i Almindelighed tabe. — Et Spørgsmaal, der saa tidt og under forskjellige Former er kommet frem, nemlig Reciprocitetsforholdet ved Fastsættelsen af Garantier staaer for mig som kun Etiquettehensyn, og ikke at maatte fremdrages fra vor Side, fordi man ved at indrømme Sligt fra preussisk Side kan synes eller faae Udseende af at byde Noget, uden at dette i praktisk Henseende faaer nogensomhelst Betydning, thi naar vi skulde remonstrere ligeoverfor preussisk Administration af Danske vil dette ikke have den Vægt som naar Preusserne klage over vor Administration af Tydske; i mangfoldige Tilfælde vilde de kun benægte, hvor vi dog bleve nødte til at gaae ind paa Realiteten. Naar De derfor nogensinde skulde erfare, at Sligt var fremkom-

met fra min Side, da er det en absolut Misforstaaelse, thi Sligt er aldrig faldet mig ind, fordi jeg paa saa mange Stadier har maattet bekjæmpe det Praktiske eller Ønskelige i at fremkomme med slig Paastand, hvor Bismarck ved at modtage med fuld Ret vilde kunne sige: »Mit Speck fängt man Mäuse«, fordi i Formen Selvstændighedens og Anstændighedens Fordringer vare skeete fyldest, men i Udførelsen vilde Forpligtelsen kun vise sig at være eensidig ɔ: Forpligtelsen komme kun paa vor Side og Retten til Control kun udelukkende blive paa den anden Side. —

I Gjensvar paa det i Deres Brev opkastede Spørgsmaal om Forklaringen ligeoverfor Andre af den nuværende Situation, da vil det være umuligt at kunne give nogen Oplysning endnu forinden vi vide om vi fuldstændigen have været dupe, fra hvilken Side vi ere meest blevne holdt for Nar, item hvad der har bevirket den hele forandrede Situation. —

Desværre kan jeg ikke, trods mit Ønske herom, haabe paa at kunne overbevise vor Modpart om det Rimelige i vort Foretagende, men det der altid staaer for mig som det Væsentlige, det er ikke at deteriorere vor Stilling — vi ere mishandlede, men kunne dog bestaae som selvstændig Stat, naar man ikke vil fra tydsk Side anvende en fuldstændig Quælningsproces — nu var vistnok Intet ønskeligere for os end at kunne komme til at leve i et godt og venskabeligt Forhold til Preusserne, men det beroer ikke paa os alene — hos os findes Beredvillighed hertil, — hvorimod Tydskerne maae foretage en Akt, hvorved Anerkjendelse af vor statsretslige og nationale Berettigelse er fuldkommen og fyldig givet, ɔ: ved en Restitution af hvad der er væsentlig dansk og ønsker at vende tilbage til Danmark, — ville eller kunne de ikke gjøre dette, da kan det heller ikke med Billighed forlanges, at Mistilliden hos os og Frygten for at de atter ville overfalde os naar bequem Leilighed gives vil kunne forsvinde, og der forekommer mig derfor at være ligesaa liden

Grund for dem til at give som for os til at modtage, naar derved ikke det der er Hovedsagen nemlig selve Forligets Istandbringelse opnaaes. At Preusserne skulde i Virkeligheden (derved forstaaer jeg den fornuftigere og regjerende Deel) troe paa at vi virkelig sætte vor Lid alene til Krig, og af den Grund ikke ville gaae ind paa Compromis, dette kan jeg ikke bevæge mig til at troe, thi det forudsætter en saa fuldkommen Frakjendelse af bon sens paa vor Side, at jeg ikke kan bevæge mig til at troe, at de sætte den danske Regjerings judicium eller Skjøn saa lavt. For at dette skulde kunne forsvares, maatte vi absolut være tvungne til at spille »va banque«, dertil er det endnu ikke kommet; — skulde det engang komme saa vidt, da vil jeg haabe at det maa være i et Moment, hvor Spillerne alt fra forskjellige Sider have været engagerede i nogen Tid, saa at den Nysankomne, omend ikke af de store Spillere, dog betragtes med Interesse fordi han medbringer nye Seddler. —

Af Deres Brev lader det til som om De formoder, at en virkelig alvorlig Forhandling om det slesvigske Spørgsmaal kunde forestaae i den nærmeste Fremtid; Intet vilde være mig kjærere, thi Længselen fra vor Side er stor, men jeg havde hidindtil tvivlet om at der fra preussisk Side fandtes en tilsvarende Bestræbelse om at komme til Afslutning — den almindelige Gang i Sagen har hidindtil været, at vi have svaret saa hurtig som muligt men i Almindelighed have maattet vente et Fjerdingaar forinden man har værdiget os et Gjensvar. —

I næste Uge ville en Deel af mine Colleguer nemlig Finantsminister, Indenrigsminister og Krigsminister tage dem en lille Luftning, men de ville forhaabentlig alle være her tilbage til den 1ste August.

C. E. Frijs.

532. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 8. Juni 1868.

I Gjensvar paa Deres Ærede af igaar undlader jeg ikke at bemærke, at det vilde være mig meget kjært at erfare noget Oplysende om hiint Grændsemøde, hvilket vistnok bedst vil kunne erfares af den af Dem angivne Personlighed, thi jeg nægter ikke at de Conflicter, der heraf meget let kunne opstaae med preussisk Politi og Gensdarmeri, ikke alene paa Grund af Magten men ogsaa paa Grund af Retten kunne falde ud til vor Skade og at der vilde fordres en ganske overordentlig Disciplin, hvilken i en saa stor Masse naar der udfordres fra den i Øieblikket svagest repræsenterede Side ikke er til at forudsætte, for at ikke vedkommende Participanter kunne tilkjendes Straf, og saaledes den der som den Stærkeste kan lee sidst, gjør dette bedst.[1]) —

C. E. Frijs.

NB. Det vilde have været meget ønskeligt om den gode Quaade havde indladt sig paa at berette om Resultatet af de Reflexioner man fra forskjellig Side anstillede i Tilfælde af Bismarcks formodede tvungne Afgang, thi om dette end kun ere Gisninger, saa har det dog den allerhøieste Interesse for os at kunne vide, hvem der kan bemægtige sig Kongens Øre efter Bismarcks Skriinlæggelse. —

P. Vedels Privatpapirer.

[1]) »Fædrelandet« $^{9}/_{6}$ 1868 indeholder en skarp Artikel mod et af Skolebestyrer H. Thomsen planlagt Fællesmøde ved Grænsen $^{20\cdot21}/_{6}$. Thomsen beskyldes for at mangle Autoritet til paa egen Haand at indbyde til et saadant Møde. Mødet aflystes (jfr. »Fædrelandet« $^{15}/_{6}$ s. A.).

533. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. Juni 1868.

Kjære Quaade! Tak for Deres venlige Linier som De sendte mig med Deres Svoger og som jeg modtog ved min Hjemkomst igaarmorges efter 1 Dags Ophold paa Frijsenborg; Rygterne om min Badereise saavelsom om en tilsigtet Reise til Schweitz savne al Grund; jeg vil i de første 6 Uger vanskeligere end ellers kunne komme herfra, da jeg skal vicariere saavel for Finantsministeren som for Krigsministeren. Endvidere haaber jeg dog, at vi forinden Sommerferierne erholde et Svar fra Preussen, thi i Almindelighed pleier man dog efter et Fjerdingaars Forløb at være saa naadig at svare, men kanskee vil man denne Gang tage et Halvaar hertil. — Det sidste Forsøg maa vel betragtes som fuldstændig mislykket og er det godt at man i saa Henseende ikke har næret sanguinske Forhaabninger; jeg er dobbelt glad ved at vi ikke overskred paa nogetsomhelst Punkt den af Grev B. givne Antydning; med al Respect for Venskabs og Slægtskabsforholdet imellem benævnte 2 Stater, maatte Forholdet forandre sig fuldstændigt, hvis ikke Petersborg har mere Berlin behov end omvendt, og der altsaa ikke kan være Tale engang om nogen moralsk Pression fra Keiserhoffets Side ligeoverfor Kongehuset, fordi Keiseren med alle sine udmærkede Egenskaber, ikke er den Carakteer ei heller har den Villiesfasthed som den gamle Oncle; de Beviser man gjentagende havde herpaa saavel i 1866 som tidligere trænge ikke til gjentaget Fornyelse, thi de vare saa talende, at kun en lang Tids Erfaring i modsat Retning vil kunne fremkalde Troen paa en Forandring. Den Lethed og Godmodighed hvormed man i sin Tid caverede saavel for Mesters som for Tjeners Conservatisme og Loyalitet ligeoverfor egne Slægtninge og Venner var efter den Erfaring vi alt forinden havde gjort ikke videre opbyggelig.

— Saalænge begge disse Parter endnu ikke have opslugt hvad de tilsigte og dette er jeg overbeviist er endnu ikke Tilfældet med Nogen af dem, da er Forbundet sikkert og fast, samt fremfor Alt naturligt og nødvendigt saalænge Tørsten endnu ikke er tilfredsstillet; et Ophør heraf kan kun indtræde i det Øieblik at den ene Part er tilfredsstillet, og et sligt Moment haaber jeg ikke at opleve, thi da vil forinden meget være gaaet tilgrunde, som jeg lever og strider for. [*Om Kronprins Frederiks Forlovelse med Prinsesse Louise af Sverige.*]

. . . I Deres sidste Brev skriver De, at Bismarcks virkelige Sygelighed giver Anledning til forskjellige Betragtninger; om end disse tildeels kun ere af en løs og flygtig Natur vilde jeg dog sætte megen Priis paa at gjøres bekjendt med hvilke Mænd man tænker sig at kunne erstatte Bismarck med saavel hos Kongen som ligeoverfor Repræsentationen, thi det er klart at Valget ikke vil blive ganske let, item at de forskjellige Partier og Indflydelser saavel i Landet som ved Hoffet og i Diplomatien ville bestræbe sig for at udbytte det saagodt som muligt i sin faveur. Vanskeligheden ligger sikkert i at finde en Personlighed som ikke skal træde altfor stærkt i Skygge ligeoverfor den Fratrædende; det vil være mig meget interessant at høre Noget om de forskjellige Speculationer og Indflydelser, og det er ikke alene af Videbegjærlighed men fordi det kan blive af den allerstørste Betydning for os. Jeg ønsker ikke Bismarcks Afgang af Hensyn til os, thi vel har han ikke stor Agtelse eller tilovers for en lille Magt, som han omgivet med alle sine Batailloner og iført sin Kyradseeruniform ikke kan eller vil tillægge stor Levekraft, men vi, derved forstaaet Danmark, kunne meget let faae En, der er os meget værre og mere ildesindet, som ikke alene af reent politiske Grunde ønsker at sætte sig i Besiddelse af Halvøen ligeindtil Skagen saaledes som dette gjentagende er ønsket og udtalt af Bennigsen og Partie, men som ogsaa særlig kunne føle sig kaldede til at stride

imod det danske Demokrati og vor Frihedsretning, og herved sigtes nærmest til Kreuzz.'s Partiet og en heel Deel af det militaire Parti; de ere glubskest og vilde vistnok uden Betænkning, men det kunde let gaae her som saa tidt i Livet, at om end Overhalingen kunde blive slem at modstaae, saa vilde en endelig og for os taalelig Løsning lettest kunne naaes ad denne Overgrebets Vei. . . .

C. E. Frijs.

534. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Privat og fortrolig.

Berlin, 12. Juni 1868.

Deres Excellence,

Herr Oubril har i største Fortrolighed meddeelt mig, at han, saaledes som jeg vidste af Deres Excellences Privatskrivelse af 2den d. M., havde erholdt Paalæg om underhaanden at erkyndige sig om den herværende Stemning med Hensyn til det slesvigske Anliggende. Men paa Grund af Grev Bismarcks Sygdom, under hvilken det har været Ministerpræsidenten formeent at beskjæftige sig med nogensomhelst Forretninger, har Herr Oubril hidtil ikke kunnet foretage Andet i Anledning af hiint Paalæg end at udtale det Ønske, at han maatte blive modtaget af Grev Bismarck, saasnart dennes Helbredstilstand tillod det og navnlig om muligt forinden han forlod Berlin. — Dette har han indberettet til sin Regjering, idet han tillige har udtalt den Formening, at han ikke med Nytte for selve Sagen vilde kunne udrette det ham paalagte Hverv hos nogen anden Personlighed end Grev Bismarck, eftersom det er denne der har undfanget den Idee, som det omhandlede Anliggendes nuværende Stilling skyldes, og desuden Ingen er istand til paa Kongen af Preussen at udøve den samme Indflydelse som han.

Imidlertid er Grev Bismarcks Befindende i de sidste Dage bedre, og Herr Oubril haaber, at han vil blive modtagen af ham, inden han forlader Berlin for ifølge Lægernes Anordning i længere Tid at afholde sig fra alle Forretninger.

Herr Oubril har ikke sagt Herr von Thile, i hvilken Anledning han ønskede en Samtale med Ministerpræsidenten.

. . .

Quaade.

535. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 16. Juni 1868.

Kjære Quaade! Endskjøndt De vistnok samtidig med dette Brev vil erholde et af langt tidligere Datum, som har maattet vente efter en bequem Leilighed, hvilken først saa sildig har indtruffet,[1]) at den nuværende Leilighed næsten falder sammen med den engelske Coureer, saa vil jeg dog ikke undlade at benytte Leiligheden til at takke Dem for Deres venlige Linier;[2]) jeg kan godt indsee, at der er kun liden Sandsynlighed for at vor Sag vil kunne avancere noget Skridt forinden Efteraaret, endskjøndt det synes at være en overordentlig lang Betænkning, som Preussen saa tager sig denne Gang og det bliver efterhaanden lidt vanskelig at sætte et alvorligt Ansigt op eller fingere nogen Tro, naar der spørges om Forhandlingernes Gang. Det vil undre mig om Bismarck skulde reise bort aldeles uden at have havt nogensomhelst Samtale med Dem eller Andre om vor Sag, endskjøndt der kan jo Intet, saaledes som det Hele har været indledet, være til Hinder for at Fictionen lige saa godt kan vedligeholdes under Thiles foregivne Ledelse; paa en vis

[1]) Formentlig Brev 9. Juni 1868.

[2]) Er ikke bevaret.

Maade kan dette endogsaa være en Fordeel for os, idet man da med større Uforbeholdenhed kan udtale sig. Jeg kan ikke nægte at det vilde i en ganske overordentlig Grad interessere, om man kunde opsnuse nogle Momenter til Bedømmelsen af de Motiver, som Kronprindsessen af Preussen kunde have havt eller rettere har havt til at protegere en ægteskabelig Forbindelse imellem vor Kronprinds og sin Søster; skulde jeg have Ret i at dette virkelig har fundet Sted, hvorom jeg ikke har den fjerneste Grund til at tvivle, saa er det ogsaa ganske vist, at hun endnu ikke har opgivet sit Spil, men vil fortsætte under Mødet paa Muskau[1]) imellem Kongen og Dronningen af Sverrige og Prinds og Prindsesse af Nederlandene og vel især naar Kongen efter et Par Dages Ophold forlader Muskau og Dronningen bliver alene tilbage; selv om det ikke skulde være Meget, som De om denne Plan kunde erfare, da veed De, at det gjelder tidt for at faae et sandt og virkeligt Billede af og Forestilling om Situationen, da at samle og lægge sammen alle Smaabidrag. — . . .

I denne Tid modtage vi Udbetaling fra preussisk Side af hvad man har kunnet samle i Hertugdømmerne af danske Obligationer og Indskrivningsbeviser, dette beløber sig til circa 5,664,000 dlr. Rigsmønt, altsaa Rest circa 27 Millioner i Preussen; for os havde det været bedre om den preussiske Regjering havde kunnet betale i lutter danske Papirer, thi det havde været en magesløs Leilighed til at offre det Hele til Luerne, hvilket Ansvar jeg med den største Fornøielse skulde have paataget mig, hvad saa end Rigsdagen derimod vilde have havt at indvende, thi Resultatet heraf kunde muligviis blive en større Kraftanstrængelse i den nærmeste Fremtid, men der vilde ikke have været noget mere effec-

[1]) Paa Slottet Muskau i Schlesien havde en Del af Sommeren 1868 den preussiske Kronprins Friedrich med Familie Ophold. I Breve og Optegnelser fra denne Tid omtales forskellige Planer om Ægteskab for Kronprins Frederik, der $^{28}/_{7}$ 1869 ægtede Prinsesse Louise af Sverrig-Norge, Datter af Kong Carl XV.

tivt Middel til at hæve Crediten og dette paa en solid Basis. — Jeg haaber at kunne quittere for denne Sum, og da vil vel efter nogle Ganges Brevvexling i Slutningen af Maaneden Levy kunne sendes over for at hæve det resterende Beløb. —

C. E. Frijs.

536. **Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Torsdag, 18. Juni 1868.

Kjære Kammerherre.

Jeg har egentlig ingen anden Gjenstand for disse Linier end den at sige Dem at jeg ingen har. Efter Deres sidste Brev til mig, for hvilket jeg takker Dem meget, fik jeg det Indtryk at De troede at vi vidste Noget om Sagen, men det er en Feiltagelse. Mohrenheim idetmindste lader som om han kun veed at Papirerne ere sendte til Oubril, og directe har Kongen vel faaet Brev fra Keiseren — idetmindste har Grev Fr. saaledes forstaaet — men deri omtales aldeles ikke hiint Forretningsbrev. Mærkelig var forresten Telegrammen forleden i Aviserne om Rusl.s og Engl.s Bestræbelser![1]) — For nogle Dage siden sagde Heydebr. til Wachtmeister da denne tog Afsked, at nu vilde vi snart faae Svar fra Berlin, men til os har H. Intet sagt.

Som De seer, ere vi altsaa uden nogensomhelst videre Efterretning end De er, men saasnart vi faae Noget at vide, skal De strax erfare det.

Har De mærket Noget til at man i Berlin arbeider mod Kronprindsens Forlovelse med den sv. Prindsesse? Det siges at Kronprindsessen har faaet sin Moder til at gaae ind paa

[1]) »Dagbladet« $^{16}/_{6}$ 1868 meddeler: »Fra Kjøbenhavn telegraferes der til »Hamb. Nachr.«, at den »Bankzeit.« fra Wien meddeelte Efterretning om en Indblanding af England og Rusland i det nordslesvigske Spørgsmaal »selvfølgelig« er ugrundet.«

Tanken om at gifte den eng. Prinds. Lovisa med vor Kronpr. ligesom ogsaa at Prinds og Prindsesse Frederik af Holland agte at gjøre Alt hvad de formaae for at bringe K. og D. af Sverrig fra Tanken om en Forbindelse med vort Kongehuus, og at til den Ende de begge overhænges om at giøre et Besøg paa Muskow i Slesien. . . .

P. Vedel.

537. **Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Paris, 27 juin 1868.

Monsieur le Comte.

. . . En terminant ce très humble rapport, je crois devoir informer Votre Excellence que l'on parle de la possibilité du remplacement de M. Dotézac. Ayant eu hier un entretien avec M. Desprez, Directeur des affaires politiques au ministère des Affaires étrangères, je lui ai demandé si le bruit avait quelque fondement. — Il m'a répondu que jusqu'à présent aucune décision n'avait été prise à l'égard de M. Dotézac, mais que ce ministre atteignait cette année sa limite d'âge de 60 ans et qu'en présence des nombreux postes diplomatiques supprimés à la suite des événemens d'Italie et d'Allemagne, il serait peut-être nécessaire de chercher les moyens de satisfaire, dans la mesure du possible, les ambitions de la partie jeune de la diplomatie. Je n'ai pas manqué à cette occasion de rappeler à M. Desprez que M. Dotézac jouissait à Copenhague de l'estime et des sympathies générales et que ce serait assurément avec un vif regret qu'on le verrait cesser de remplir les fonctions de ministre de l'Empereur auprès du Roi.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 19, modtaget 1. Juli 1868.

538. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 3. Juli 1868.

Kjære Quaade! [*Om Kronprins Frederiks forestaaende Forlovelse.*] Hvad vor anden og den store Sag angaaer, da er der igaar med Hrr. Gütting arriveret et Brev fra Keiseren til Kongen som Svar paa det Tilsendte, men heri vil, om end ikke stor Oplysning og Trøst kunne hentes, dog være angivet ligesom en ny étape. De veed, at jeg i Hjertet egentlig foretrækker slet Intet for et utilstrækkeligt Vederlag, og jeg kan efter min bedste Overbeviisning ikke raade Kongen for sin egen eller Fædrenelandets Skyld at modtage Noget som egentlig vil gjøre ham deterioris conditionis, thi nu er han og Landet mishandlet eller for at tale de Andres Sprog haardt medtaget, men anderledes bliver Stillingen, naar der er viist Høimodighed ved Restitution og det dog bliver umuligt at yde som Vederlag Tak eller Taknemmelighed, fordi man ved Gaven egentlig er kun kommet fra Dynen i Halmen; det kan sikkert være muligt at herved er al mulig Udsigt for den nærmeste Fremtid tabt og vi kjende af Erfaring kun alfor vel Virkningen af det store tydske Legemes Quælningsproces, men der forekommer mig at være en [større] Fordeel i at bære Modgangen som en Tilskikkelse end som Følge af eget frit Valg. — Jeg veed at jeg staaer temmelig ene i denne Opfattelse, men jeg skal findes villig til at tage dens Consequentser, og den mindst ubehagelige vilde . . . være den at maatte fratræde fra Embedet; thi jeg er snart opslidt og kunde dog ogsaa nok have Lyst til at nyde endnu inden det bliver for sildigt nogle af Livets Fornøielser og Adspredelser navnlig Jagd og Reiser. . . .

Der tales stærkt om at gamle Dotézac skal afgaae fordi han i dette Aar naaer Aldersgrændsen; jeg vil ikke alene beklage det for egen Skyld, men ogsaa for den hele Stillings Skyld. . . .

Vi have under Hrr. Heydebrands Fraværelse under en 2 Maaneders Congé faaet en Fisk, ved Navn Baron Loë,[1]) der . . . skal være en meget intim Ven af Prindsen af Augustenborg, jeg haaber at jeg ikke vil faae Meget at gjøre med ham i denne Tid endskjøndt jeg er altid noget mistænkelig naar Hrr. Heydebrand stikker af for at der ere Ubehageligheder ivente; thi han har en fiin Næse og er i det Hele en fiin Conditor. —

Hvis der er Noget nyt der fremkommer fra russisk Side skal jeg saasnart som sikker Leilighed gives holde Dem au fait hermed men jeg antager egentlig at hiin Svarskrivelse kun kan indeholde almindelige Talemaader og Udtryk af Velvillie etc. — . . .

C. E. Frijs.

539. **Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Privat.

Kjøbenhavn, 7. Juli 1868.

Som Svar paa det Brev, Hans Majestæt Kongen i sin Tid tilstillede H. M. Keiseren af Rusland angaaende det nordslesvigske Spørgsmaal, har Allerhøistsamme nu modtaget et privat Brev fra Keiseren, ifølge hvilket det er overdraget Hr. d'Oubril i al Fortrolighed at conferere om Sagen med Grev Bismarck, naar denne vender tilbage fra sin nærværende Udflugt.

Da Hans Majestæt Allernaadigst har tilladt mig at gjøre

[1]) Otto Freiherr von Loë, der omtaler sin Tjenestetid i København og sin der opstaaede Strid med Bismarck i sit Skrift: »Fürst Bismarck. Urkundliche Beiträge zum Ruhme eines grossen Mannes« (Basel s. a.), S. 130 f. — Sml. Nr. 555 f., hvori omtales en Bemærkning af Bismarck om den welfiske Agitation, der gav Anledning til Hr. von Loës Strid med Bismarck.

D. H. bekjendt med Keiserens Brev, benytter jeg Confrd. Davids Velvillie til hoslagt at sende Dem en Afskrift, hvoraf De nærmere vil see, at den Opfattelse, som De selv havde dannet Dem af Sagens Stilling, er fuldkommen correct.

Koncept. — Kopi af det omtalte Brev trykt som Nr. 540.

540. Kejser Alexander II til Kong Christian IX.

Copie.

Zarskoe Selo, 12/24 juin 1868.

Mon cher Chrétien,

J'ai médité la lettre que vous m'avez envoyée avec toute l'attention qu'elle mérite et tout l'intérêt que je vous porte. — Vous seul êtes juge de ce que réclament les voeux et les besoins de votre pays et de la mesure des sacrifices que vous pouvez lui imposer en vue de circonstances majeures qui engageraient son avenir. — Quant à moi, je devais me borner à servir d'intermédiaire à un essai de conciliation dont j'ai vivement souhaité le succès. — Sous ce rapport, j'ai dû, bien à regret, me convaincre que la distance qui sépare vos conditions de celles admises jusqu'ici à Berlin, est telle qu'elle laisse peu de place à une transaction. — Il m'a paru qu'il y aurait peut-être plus d'inconvéniens que d'avantages à constater cette divergence vis-à-vis du Roi de Prusse en lui faisant directement part d'un épanchement de confiance dû à votre amitié pour moi. — J'ai craint qu'une réponse défavorable ne rendît cette divergence définitive et ne coupât court à toute tentative ultérieure d'arrangements. — Cependant je n'ai pas voulu renoncer à une tâche qui me tient vivement à coeur. J'ai cru en conséquence opportun de m'adresser au comte Bismarck. — J'ai chargé mon ministre à Berlin de lui communiquer une copie de votre lettre à titre de confidence personnelle, en lui réservant d'en faire

l'usage qu'il croirait utile en vue d'une entente. — L'indisposition dont il a été atteint et son départ pour la campagne n'ont pas permis à M. d'Oubril de s'acquitter de cette communication qui ne comportait pas d'intermédiaire. — Il a dû l'ajourner jusqu'au retour du président du Conseil. — En attendant je ne veux pas vous laisser plus longtems sans réponse et dans l'incertitude sur les démarches que j'ai cru devoir faire dans votre intérêt. . . .

Alexandre.

Denne Kopi findes i Pk. bl. a. mærket: Direkte Henvendelse til den russiske Kejser. — P. Vedels Privatpapirer.

541. **Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

8. Juli 1868.

Kjære Kammerherre.

Jeg har faaet en 4ugers Permission som jeg troer at kunne tage uden Fare for at det slesvigske Spørgsmaal skal giøre altfor betydelige Fremskridt i min Fraværelse. Som De seer af vor Depeche idag, er Keiserens Svar accurat som Oubril har talt til Dem, og naar det skyder Alt ud til Bismarcks Hjemkomst, og da jeg yderligere seer af Aviserne at B. har havt et Tilbagefald, tør jeg vist antage at der ikke vil være mindste Forandring i Situationen naar jeg paany sidder paa denne Stol. Alt staaer stille, det er som gik Verden i Søvne — ja saaledes er det idetmindste med os. Gid nu blot Kronprindsens Sager maae gaae lidt fremad i Sommerens Løb, saa er dog lidt vundet!

P. Vedel.

542. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

24. Juli 1868.

K. Gr.

. . .

Om det slesvigske Spørgsmaal kan jeg intet Nyt meddele. Det befinder sig ganske paa samme Standpunkt som da jeg sidst skrev. Thile omtalte det for mig iforgaars, idet han sagde, at han meget ønskede, at det kunde komme til en god Afgjørelse; men han troede ikke, at det kunde føres videre før Kaiseren af Ruslands Tilbagekomst gjennem Berlin i Slutningen af September. Han lod mig saaledes forstaae, at han vidste, hvad der er Grunden til dets Standsning.

Koncept; mellem Breve fra P. Vedel til Quaade. U. A.

543. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 12. August 1868.

Kjære Quaade! Det er en uendelig lang Tid siden jeg har skrevet Dem til og takket Dem for Deres mange venlige Breve, hvorpaa jeg sætter en overordentlig stor Priis, men deels har der ikke været Noget af Betydenhed at skrive om, deels har jeg ovenpaa mine samlede Functioner som Krigsminister og Finantsminister følt mig en Deel medtaget eller rettere sløv saa at jeg i høi Grad kan trænge til at faae lidt frisk Landluft i Lungerne. Jeg haaber fra Lørdag den 15de af at kunne blive 14 Dage à 3 Uger hjemme og forfriske mig lidt, hvortil jeg i høi Grad trænger, desværre maa jeg forinden give Slip paa min gamle Ven Rosenørn som Justitsminister, da han ikke kunde udholde det længere og alle mine Overtalelser ikke længere vilde virke; Ministeriet faaer derved det første Grundskud i sin indre Sammensætning, da

han var mig en fast og tro Støtte til alle Tider, jeg kjender ikke hans Efterfølger Nutzhorn[1]), men han bliver i hvert Fald vanskeligere at komme ud af det med; hvad er Deres Dom om ham, thi De har jo tjent sammen med ham? At jeg ikke skulde sørge meget inderligt om jeg snart kunde faae fuldstændig Reisepas vil De forstaae, thi i Længden er dette om end ikke et anstrængende dog et i høi Grad nerveafficerende Arbeide, og nogen praktisk Tilfredsstillelse har man sjelden eller aldrig, thi kan man endda holde Sagen gaaende saa at ikke nogen Tilbagegang kjendes, da maa man endog være tilfreds med sligt Resultat. Den slesvigske Sag lader til at sove en god og tryg Dvale, og jeg frygter at dens Opvaagnen selv om denne skulde gaae for sig i September-Maaned heller ikke vil blive os til stor Fryd. — Idag eller rettere imorgen tidlig reiser Kongen en lille Tour til Peterhof for at besøge sin Datter Dagmar, hvortil saavel han som hele Familien glæder sig ganske utroligt. Hun har altid været hans Øiesteen og dette fortjener hun sikkert ogsaa paa Grund af sin elskelige Carakteer. . . .

I denne Maaned haaber jeg at vi skulle faae de væsentligste pecuniaire Mellemværender med Preussen ordnede, gid der ogsaa for det Andet om man maa kalde det territoriale kunde findes en taalelig Løsning, saa at vi med nogenlunde Ro kunde see de kommende Kampe imøde uden at blive forceret ind i disse eller ialfald af yderste Evne bestræbende os for at undgaae enhversomhelst activ Deeltagelse. Hvornaar det store Brud skal komme derpaa speculerer jo hele Verden, men hidindtil er det da blevet trukket ud; man skulde synes at de uhyre Udgifter snart maatte fremkalde et Brud, men jeg bilder mig [ind], at der er Ingen forvoven nok til at ville fremkalde det og at man derfor leger med Ilden saalænge at Bruddet dog tilsidst kommer uforvarende, idet saavel Folk som Regjeringer ophidse hin-

[1]) C. L. V. R. Nutzhorn blev udnævnt til Justitsminister 10. August 1868.

anden gjensidig, saa at Lidenskaberne ikke tilsidst kunne holdes i Tømme; der behøves da til Slutningen kun en liden Gnist for at tænde Flammen. Jeg ønsker, at Krigen maa blive borte saa længe som muligt, thi hvorvel vi turde have et Haab, saa er dette dog i mine Øine saa svagt og det vil kjøbes saa dyrt og tildeels ved Krig paa saadan Maade, at vi i Længden ikke kunne være tjent selv om vi skulde være istand til pecuniairt at bære Byrderne. — . . . Forleden Torsdag talte Mohrenheim om at han muligviis kunde have Lyst til at tage til Berlin naar Keiseren kom derigjennem, jeg var ikke enig med mig selv om jeg skulde have opfordret ham dertil (hvilket jeg nok troer var hans Mening) thi han bestemmer sig naturligviis ikke dertil ifølge min Opfordring, men det vilde jo fra min Side vise en stærk Tro til hans bona officia; — da jeg ikke har stor Tro til at den hele nye Vending vil føre til noget for os gunstigt Resultat, taug jeg, men jeg vilde glæde mig ved at høre Deres Anskuelse i saa Henseende. Imorgen venter jeg Directeuren hjem fra Sverrige, hvor jeg haaber at han maa have forfrisket sig, thi selv den Bedste og Nidkjæreste bliver dog sløv og træt af at tærske evindelig Langhalm og dette er vor Hovedbeskjæftigelse. — Uagtet at vi ere blevne af med Koskull og Freytag vedblive de malicieuse Artikler i »le Nord« stadig og endog nu ikke alene imod Folk og Ministerium, men ogsaa imod Kongehuset, og dette paa en saadan Maade at der udfordres en heel Deel Personalkjendskab for at kunne rette Angrebene paa den Maade som saarer meest. — Ligger der nogen dyb og politisk Plan til Grund herfor, da kan denne ikke være anden, end at hindre al Orden og Kommen til Kræfter for det lille Land og Folk, samt at det unge Dynasti maa faae en sund Kjærlighedsbasis at staae paa, men jeg bilder mig nu ind, at dette ikke er saa dybt og snedigt anlagt, men Motivet til Angreb er personlig Hadefuldhed fra Avisartiklernes Forfatter, men hvis ogsaa kun dette er Tilfældet maa bemeldte 2 Personligheder have beholdt Correspondenter i

Kjøbenhavn, der ere ligesindede med dem. . . . Efter Sigende kunne vi snart vente Heydebrand tilbage med sin Hustru og jeg foretrækker at have at gjøre med ham fremfor med de andre mig bekjendte Preussere, thi vel er han fiin og snu, men han er hurtig af Begreb og har aldrig været chicaneus, saa at det vilde gjøre mig ondt om han skulde forlade os, thi der er ikke stor Sandsynlighed for, at man vilde faae istedet en Mand som var behagelig at have Forretninger med. —

C. E. Frijs.

544. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

Kjøbenhavn, 4. September 1868.

. . . Heydebrand, der idag besøgte mig og meddeelte, at han Intet havde at berette efter sit Ophold i Ems og Samtale med Kongen dersteds vedrørende den slesvigske Sag, fremhævede med en sjelden Mangel af Takt at han havde forespurgt, hvorvidt han skulde give Møde ved Kongens Besøg i Hertugdømmerne ɔ: gjøre sin Opvartning dersteds. Dette kunde han have beholdt for sig selv. —

Gud maa vide om den preussiske Regjering ikke skulde fordre anlagt Pressesag imod Fædrelandet for igaaraftes, thi det er noget stærke Udtryk f. E. »Kjæltring« der bruges.[1])

. . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

[1]) I »Fædrelandet« 3. September 1868 Nr. 204 findes en Artikel om den preussiske Konges forestaaende Rejse til Elbhertugdømmerne, hvor det siges: »han maa frygte, at, idet han viser sig for Befolkningen og siger til den: Her staaer en Konge, vil dens store Flerhed i sit Hjerte svare: Nei, der staaer en Kjeltring.«

545. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 23. September 1868.

Kjære Quaade! Tak for Deres venlige Linier og den stillede Udsigt at see Dem hos mig næstkommende Lørdag 8 Dage og vil jeg haabe at der maa kunne undes Dem nogen Tids Ro, endskjøndt jeg vel antager at det gaaer Dem som mig at den fortsatte Ro og Vindstille ikke er de bon augure; nu vil jeg haabe at den spanske Revolution ikke maa komme til at spille den samme Rolle som den italienske Bevægelse gjorde i 1848 nemlig at blive Signalet til et almindeligt bouleversement; thi vel gjentage Tildragelserne sig aldrig paa samme Maade, men den besynderlige Blanding af politisk communistisk Bevægelse som dengang greb alle Folk og Stater finder dog endnu hos en stor Mængde af Europas Befolkninger Tiltro som en realisabel Idee, thi det er dog et aldeles mærkeligt Sammensurium af Ideer der er kommet frem i de senest afholdte Arbeidercongresser. — En stor Lykke for vort lille Land at vi hidindtil ikke kjende Noget til Proletariatet. — Kongen af Preussens Reise i Hertugdømmerne er nu lykkelig tilendebragt, Slutningen i Hamborg var ikke saa heldig; men Modtagelsen saavel i Lybek som Hamborg og Altona skal have været overordentlig hjertelig; af de sønderjydske Byer har naturligviis Slesvig fremviist en væsentlig forskjellig og decideret preussisk Stemning; enkelte af de tidligere danske Embedsmænds Taler have ikke været taktfulde og synes især den tidligere danske Minister i Berlin »Brockdorff« at have udmærket sig.[1]) Her leve vi i endnu større Ro end De i Berlin, thi af de modtagne Rapporter fra forskjellig Side er det umuligt at komme til nogen Klarhed om den politiske Situation og jeg bilder mig ind at dette har sin naturlige Grund deri, at Ingen har Mod

[1]) Baron L. U. H. Brockdorff (1806—1875) var fra 1833—63 dansk Diplomat.

eller Decision til at vælge en bestemt Vei, dette være nu enten Krig eller Fred. — . . .

Den 5te skulde Rigsdagen aabnes forhaabentlig af Kongen selv og man nærer det Haab at kunne ende denne til Julen, men dette Haab vil efter al Sandsynlighed blive skuffet, thi Interessen i at udhale Tiden for at bringe Diæterne [op] og især i Vintertiden, hvor den store Deel af Landets Repræsentanter have mindst at gjøre samt gjerne opholde sig i Byen, — er hos den overveiende Deel af Rigsdagens Medlemmer for stor. Gid dette maa være den sidste Rigsdag som jeg opvarter, thi jeg er træt og sløvet og trænger i høi Grad til min vante Beskjæftigelse, hvor jeg har en Deel Motion, hvis jeg skal kunne bevare Helbred endnu i nogle Aar; desuden trænges der stærkt til fornyede Kræfter, der med Liv og Iver kunne tage fat; ogsaa har jeg i min gamle Ven Rosenørn[1]) tabt en fast Støtte, som jeg i meget høi Grad savner og hvilket Savn for mig bliver uerstatteligt. . . .

Mon vi kan vente nogensomhelst Meddelelse for det Første fra Berlinercabinettet, sandsynligviis ikke, thi man vil vel afvente Bismarcks Tilbagevenden; ogsaa i denne Henseende er det saavel for Landet her som for Slesvigerne en tung Ventetid. —

C. E. Frijs.

546. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Petersborg, 15. October 1868.

Fyrst Gortchacow har sagt mig, at Keiseren og han, Fyrsten, i Baden have kraftig støttet vor Sag hos Kongen af Preussen; at han havde fundet Kongen af Preussen moderat

[1]) C. P. Th. Rosenørn-Teilmann var i August 1868 traadt ud af Ministeriet Frijs, hvor han havde været Kirke- og Undervisningsminister og en Tid ogsaa Justitsminister.

og besjælet af Ønsket om en Udsoning. Fyrsten anseer Afstaaelsen af Als og Dybbøl for umulig at opnaae, men havde ikke desto mindre insisteret paa Afstaaelsen af et større Gebet.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 15. Oktober 1868 Kl. 1.30 Efterm., modtaget s. D.

547. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Pétersbourg, 16/4 octobre 1868.

Monsieur le Comte,

Arrivé mercredi le 14/2 à Pétersbourg, j'ai eu le lendemain un entretien avec le chancelier de l'Empire, dont j'ai eu l'honneur de communiquer télégraphiquement un résumé à Votre Excellence.

Le prince Gortchacow a commencé par exprimer ses regrets que notre négociation avec le gouvernement prussien ne marchait pas. — Sa Majesté l'Empereur, me dit le prince, avait »fortement« appuyé notre cause auprès du Roi de Prusse pendant son séjour à Potsdam, et lui-même, à Bade, avait vivement insisté auprès du Roi, pour que Sa Majesté fasse des concessions qui purent mener à une entente. Le chancelier, à cette occasion, avait communiqué au Roi de Prusse la lettre de Sa Majesté le Roi à l'Empereur et la réponse de l'Empereur que monsieur d'Oubril, jusqu'à présent, n'avait pu communiquer au comte Bismark, et dont la teneur sinon l'existence était inconnue à Sa Majesté. Prince Gortchacow avait proposé au Roi de Prusse de céder quant aux garanties demandées, dont quelques unes, comme celle exigeant le droit pour les habitants du Nord-Slesvig de pouvoir porter plainte au Roi de Prusse, étaient, selon lui, inadmissibles. Ensuite le prince avait également engagé le Roi

à faire des concessions relativement au territoire à céder, en reculant la frontière plus vers le midi que celle déjà admise.

Quant à une cession de l'île d'Als et du Sundevit, le prince m'a dit qu'il n'y en avait pas même été question dans son entretien avec le Roi, mais qu'il regardait la cession de ces territoires comme impossible à obtenir. La Prusse, par des raisons stratégiques, ne cèderait jamais ces terrains.

Le prince Gortchacow m'a dit qu'il avait trouvé Sa Majesté prussienne »modérée« et désireuse d'arriver à une entente. Le prince attribuait cela à la manière dont l'Empereur avait parlé notre cause auprès du Roi. Trouvant le Roi dans ces dispositions de conciliation le chancelier avait demandé à Sa Majesté la permission d'en parler au comte Bismark que le prince comptait voir en passant par la Prusse, ce que le Roi avait accordé. Le prince n'avait cependant pas vu le comte Bismark qui se trouvait malade dans ses terres, lorsque le prince passait la station de chemin de fer, où il comptait le voir; ce que le prince regrettait, ayant pu entrer plus en détails avec lui.

Le chancelier est d'avis que c'est à nous maintenant de pousser la négociation à Berlin et d'établir la base d'un arrangement possible qui, selon lui, ne se trouvait ni dans la lettre de Sa Majesté le Roi, ni dans le discours du trône — deux documents dont le prince reconnut la franchise et la clarté. Ces deux documents, disait le prince, n'avaient pu être agréables au Roi.

Ici je fis remarquer au prince que, le gouvernement du Roi avait la ferme conviction que la seule base solide d'un arrangement durable qui exclurait des conflits futurs, se trouvait indiquée dans la lettre du Roi; que le prince savait bien d'ailleurs que les meilleurs Danois du Slesvig habitaient précisément les territoires d'Als et Sundevit. Le prince était d'avis que sur ce point il n'y avait rien à obtenir.

Quant à la négociation à Berlin, si l'on pouvait appeler négociation un échange d'écritures deux fois par an, dis-je

au chancelier, ce n'était certes pas nous qui la traînions —, n'ayant pas reçu, depuis environ 8 mois, de réponse à notre dernier office.

Le prince Gortchacow est d'avis que nous pouvons assurer à la Prusse quelques garanties pour les habitants allemands des territoires à céder, autres que celles contenues dans les lois du pays; qu'en outre nous pourrions rassurer le gouvernement prussien sur notre attitude politique future. A cela j'ai répliqué au prince que le gouvernement du Roi ne désirait certes rien de mieux que de rester en les meilleurs termes avec le gouvernement prussien, et que c'était pour cette raison qu'Il tenait tant à une solution équitable et définitive.

A la fin j'ai demandé au prince Gortchacow, s'il croyait le Roi de Prusse disposé à reculer la frontière du territoire à céder et à se désister, en partie au moins, de la demande de garanties. Le prince me répondit que le Roi de Prusse ne lui avait pas dit cela, mais qu'il L'avait trouvé modéré, et que c'était en poussant la négociation de notre côté qu'un résultat plus favorable devait être obtenu. Le prince Gortchacow, du reste, fut d'accord avec moi qu'avant le retour du comte Bismark à Berlin, il n'y avait rien à faire, mais il espérait qu'alors nous ne tarderions pas à faire un effort pour recommencer la négociation.

J'ai exprimé au chancelier l'espoir que dans ce cas il continuerait à nous appuyer par monsieur d'Oubril à Berlin. Le prince m'a répondu que le cabinet russe ferait volontiers quelque chose pour nous; qu'il fallait avoir »confiance«[1]) en lui et lui[!] tenir au courant de ce que nous voulons et pouvons faire.

Votre Excellence verra par ce qui précède, jusqu'à quel point le cabinet russe croit pouvoir nous appuyer.

Evidemment le chancelier aime à ne pas considérer la

[1]) I Randen staar: NB.

lettre de Sa Majesté le Roi comme le dernier mot du gouvernement du Roi.

Désireux de voir arriver une solution de la question, le cabinet russe semble bien disposé à soutenir notre cause à Berlin, quoiqu'à une mesure moins large que celle des aspirations du gouvernement du roi. Il est d'avis qu'il faut, pour arriver à une entente, des concessions de part et d'autre et que, *particulièrement de notre côté*, il faut abandonner l'espoir d'obtenir les territoires d'Als et de Sundevit.

E. Vind.

Depeche Nr. 26, modtaget 21. Oktober 1868.

548. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Copenhague, 2 novembre 1868.

Monsieur.

J'ai tardé jusqu' à présent, pour répondre à votre dépêche du 16 oct., parceque je croyais, que le prince G. pourrait vouloir compléter, par une instruction adressée à son ministre, les renseignemens que S. E. vous a donnés dans la conversation dont vous me rendez compte. Mais comme le silence de M. de Mohrenheim me prouve, que le prince n'a rien eu à ajouter à ce qu'il vous a déjà dit, je m'empresse de vous charger, M., d'exprimer au gouvt. imp., combien nous sommes pénétrés de reconnaissance des démarches que S. M. l'Empereur et son chancelier ont bien voulu faire, pour amener le Roi de Prusse à un esprit plus conciliateur envers le Danemark.

C'est avec un véritable plaisir que je remplis cet agréable devoir, mais malheureusement je suis bien loin d'éprouver la même satisfaction, lorsque je passe ensuite à examiner

les dispositions que le Roi Guillaume a montrées dans son entretien avec le prince Gortch.

Malgré toute la modération du Roi, dont se loue le chancelier, elle ne va pourtant pas jusqu'à Lui permettre d'entendre parler de Als et Dybbel et lorsque le prince en ne touchant pas à ce point capital et en s'abstenant d'attaquer le principe même des garanties, se borna à recommander au Roi de reculer un peu plus vers le sud la frontière du territoire à céder et à se désister en partie de la demande de garanties, le Roi ne dit rien qui indiquât, qu'Il serait disposé à écouter ce conseil. Quant à M. de Bismarck, sa conduite répond encore moins à notre attente. Ce fut lui qui suggéra l'idée de l'intervention personnelle de S. M. l'Empereur dans des termes, propres à nous donner l'espoir que, fort de cet appui, il réussirait à nous faire rendre Als et Dybbel — et néanmoins, lorsque l'Empereur fidèle aux sentimens d'amitié qu'Il a toujours voués au Roi S'est prêté au désir de S. M., le comte Bismarck a refusé pendant 6 mois toute occasion à M. d'Oubril d'exécuter auprès de lui les ordres, qui lui étaient parvenus; lorsque l'Empereur a passé par Berlin, M. de Bismarck n'a pas été présent dans cette ville au moment de l'entrevue de S. M. avec le Roi de Prusse, et le prince Gortchakow lui-même n'a pas pu s'aboucher avec lui dans cette affaire dont la phase actuelle, je le répète, n'est due qu'à sa propre initiative. Je désire que je me trompe, mais je vous avoue que l'ensemble de ces faits ne me laisse qu'une impression et c'est que, jusqu'ici au moins, toute l'influence que le gouvt. russe exerce à si juste titre sur le cabinet de Berlin, et la grande autorité personnelle dont jouissent nécessairement l'Empereur et Son ministre auprès du Roi de Prusse, n'ont pu amener ce monarque à montrer un peu de complaisance pour des voeux, qui sont également inspirés par l'intérêt sincère que la Russie porte à l'avenir de son ancien allié et par les liens de famille et d'affection qui unissent la maison impériale à

celle du Roi. Et quels sont les motifs qui rendent le Roi de Prusse à un tel degré inflexible? Je l'ignore, car je ne saurais jamais prendre pour des raisons sérieuses des besoins stratégiques, qui n'existent pas, ni des lauriers militaires, qui, quelle que soit d'ailleurs leur valeur, ont perdu tout leur éclat à côté de ceux que l'armée prussienne a cueillis à Sadowa. Le comte Bismarck lui-même reconnaît, que d'après son opinion personnelle, aucun intérêt véritable ne s'oppose à ce que la Prusse fasse abandon du Nord-Slesvig entier, y compris Als et Dybbel. —

Que pourrons nous faire dans ces circonstances qui se présentent, au moins à mes yeux, sous un jour si sombre? Je n'ai pas besoin de vous dire, M., que le gouvt. n'épargnera aucun effort qui soit compatible avec son devoir, pour en arriver à une entente avec la Prusse. Mais je cherche vainement, en quoi nous pourrions encore faire des concessions.

Promettre des garanties autres que celles que nous nous sommes déjà déclarés prêts à assumer en faveur des habitans du Nordslesvig d'origine allemande? Mais nous sommes disposés à donner toutes les assurances qui ne portent pas atteinte à la souveraineté du Roi et qui ne jettent pas de germes funestes à de futurs conflits avec la Prusse. Je crois que toutes les puissances européennes non seulement approuveront cette restriction, mais que, le cas échéant, elles seraient en droit d'insister pour que notre entente éventuelle avec la Prusse ne contienne rien qui puisse servir de prétexte pour le renouvellement des événemens de 1863. — Nous résigner à faire abandon de notre prétention de recouvrer Als et Dybbel? Mais il ne s'agit pas d'une résignation plus ou moins grande du gouvt. danois, car nous ne cherchons pas pour nous une acquisition territoriale dont on puisse discuter et au besoin marchander l'étendue. La question est de savoir, si le but, qu'on se propose, c'est à dire la conciliation vraie et durable entre les deux pays,

pourra être atteint, tant que ces deux territoires éminemment danois resteront entre les mains de l'Allemagne. La question une fois posée ainsi, on comprendra facilement que toutes les concessions, que ferait le gouvt. danois, ne réussiraient jamais à forcer l'avenir à donner une autre réponse à cette question que celle qui est dans la nature des choses. Nous aurions beau abdiquer toute prétention, la justice, la foi due aux traités et le droit des populations violemment séparées de la patrie protesteront et ce souvenir amer séparera éternellement les deux pays. Rassurer le gouvt. prussien sur notre politique future? Mais que pourrons nous faire de plus et au delà de ce que nous faisons? L'attitude franche et claire que nous avons prise dès le commencement de cette négociation, ne prouve-t-elle pas mieux que toutes les assurances du monde notre bonne foi et notre désir sincère de conserver intacts, au milieu des vicissitudes que l'avenir porte dans son sein, nos rapports amicaux avec la Prusse?

Ainsi, M., nous ne pouvons qu'attendre tranquillement que le tems exercera son influence heureuse sur les décisions du gouvt. prussien. Faire de nouvelles offres à Berlin, nous serait impossible, quand même l'état actuel de la négociation ne l'empêcherait pas, et à ce sujet vous avez fort bien fait observer au chancelier que depuis 8 mois déjà nous attendons la réponse du comte Bism. à notre dernière communication du 9 mars.

Le prince Gortch. a fini par nous engager à avoir confiance en lui et le tenir au courant de ce qui se passera entre nous et le cabinet de Berlin. J'accepte avec reconnaissance cette offre, et soit par M. de Mohrenheim soit par vous je ne manquerai pas de m'adresser au chancelier toutes les fois que je croirai que le gouvt. russe pourra intervenir utilement dans la marche pénible de notre négociation.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 6.

549. Orla Lehmann til Direktør P. Vedel.

3. November 1868.

Høistærede.

I Anledning og Fortsættelse af foregaaende Samtaler paaligger det mig at underrette Dem om, at jeg har tilraadet Krüger og Ahlmann, at de ved deres Ankomst til Berlin skulle fremsende deres Valgbreve til Kammerets Præsident, og deraf samtidig tilstille ethvert af dets Medlemmer en lithograferet Gjenpart (tilligemed det endnu til Disposition henliggende Afstemningkort) — saalydende:

»Hr. Präsident!«

»Die unterzeichneten Deputirten aus Nordschleswig haben die Ehre hiemit ihre Vollmachten zu übersenden, aus denen Sie ersehen werden, dass wir auf's Neue erwählt sind, und zwar mit einer sehr überwiegenden Stimmenmehrheit.«

»Da unsere Wähler somit unser bisheriges Verhalten gebilligt, haben sie uns die Pflicht auferlegt, wenn wir auch nicht im Stande sind etwas für die Erfüllung der Wünsche, Hoffnungen und Ansprüche der nordschleswigschen Bevölkerung auszurichten, wenigstens alles zu vermeiden, was derselben zum Nachtheil gereichen könnte. Die hohe Kammer wird in dieser Neuwahl den Beweis finden, dass wir nicht persönlichen Eingebungen, sondern dem wohlerwogenen und festen Willen der von uns vertretenen Bevölkerung gefolgt sind, und dass dieselbe auch ferner den somit eingenommenen loyalen Standpunkt unerschütterlich fest halten wird. Die hohe Kammer wird somit die Alternative zu erwägen haben: entweder Nordschleswig von der preussischen Volksrepräsentation auszuschliessen und dadurch die Ausscheidung desselben aus dem preussischen Staatsverbande vorzubereiten, oder dessen Vertreter unter solchen Bedingungen zuzulassen, welche der exceptionellen Stellung dieses Landestheiles entsprechen.«

»Es war und ist unser Wunsch dieser unentschiedenen

und einstweiligen Stellung Nordschleswigs den möglichst unverfanglichen Ausdruck zu geben. Wir haben daher die schärfere Form der Bedingung, des Vorbehalts oder der Verwahrung vermieden, und uns darauf beschränkt — ohne Motivierung und ohne Commentar — auf einen von Preussen selbst abgeschlossenen und als rechtskräftig anerkannten Vertrag zu verweisen. Auf diese Weise sind wir auch jetzt erböthig den uns abgeforderten Eid zu leisten.«

»Sollte die hohe Kammer indessen eine andere Form vorziehen, so werden wir keine Schwierigkeit machen, sofern es nur daraus erhellt, dass unser Eintritt in die preussische Volksrepräsentation den Wünschen, Hoffnungen und Ansprüchen Nordschleswigs, durch Vollziehung des 5ten Artikels des Prager Friedens aus dem preussischen Staatsverbande auszutreten, kein Präjudiz bereiten kann.«

Jeg skal herved kun bemærke, at jeg m. H. t. den tidligere Eedsforhandling vel mindes det Raad, jeg gav, men ikke hvorvidt det blev fulgt, saa at 3die Passus maaskee maa undergaae en liden Modifikation. Fremdeles har jeg ikke turdet stole paa, at Brevene ikke blive aabnede, og har derfor kun meddeelt Udkastet som en tydsk Oversættelse af Krügers dertil mig tilsendte danske Koncept, og altsaa ikke kunnet give nogen Kritik af hans Forslag eller Motivering af mit. Jeg antager imidlertid at han vil finde ud af det, uden samme. For Dem er den ialtfald ufornøden.

Orla Lehmann.

Eftersk.: Hvad har Frijs svaret?

Eftersk.: Nr. 2. Da Krieger deeltog i Samtalen, skal De have Tak, om De vil lade ham læse dens Resultat.

Kriegers Privatarkiv III. 2, Breve fra andre til andre. R. A. — Sml. Mackeprang, Nordslesvig, S. 44 f.

550. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Kjøbenhavn, 4. November 1868.

Den Meddelelse, som Cantsleren har giort D. H. og som De under 16. f. M. har indberettet hertil, har maattet overraske mig ved sin Form, forsaavidt den russiske Regering saaledes indskrænker sig til at besvare Hs. Maj. Kongens personlige og skriftlige Henvendelse til Keiseren med en mundtlig Beskeed til Dem, endog uden nogen samtidig Melding derom til Baron Mohrenheim. Men betænkeligere er det at Fyrst Gortchakow har misforstaaet den kgl. Regerings Standpunkt og Hs. Maj. Kongens Brev til Keiseren i den Grad, at han troer at kunne tilraade os nu at fremkomme med nye Forslag i Berlin, i hvilke vi skulde opgive Als og Dybbel, erklære os beredt til yderligere Garantier end dem, paa hvilke Kmh. Quaade allerede har havt Bemyndigelse til at gaae ind, og give Preussen Sikkerhed for vor fremtidige Politik, hvilket vel ikke let kan betyde Andet end at indgaae en Alliance med Preussen.*)

Denne Opfordring kræver nødvendigvis et Svar for at vor Taushed ikke skulde opfattes som et Samtykke og jeg har derfor i medfølgende franske Depesche Nr. 6[1]) udtalt mig tilstrækkelig tydeligt om vor Opfattelse af Stillingen i Alm. og af Virkningen af den sidste Episode i Særdeleshed. Som D. H. vil bemærke, indeholder Depeschen ingen Direction for hvorledes De skal benytte den. Min Mening er imidlertid ikke blot at De vil indrette Deres Udtalelser til Fyrst Gortchakow efter dens Indhold men jeg overlader ogsaa til Deres eget Skjøn af Omstændighederne, hvorvidt De confidentielt og som af Deres egen Inspiration vil lade Cantsleren giøre sig bekjendt med selve Depeschens Text.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 7.

*) [*Med en anden Haand er her indsat:*] tilføiet af Ministeren paa Reenskriften:, — og foreslaaet af os!

[1]) Trykt som Nr. 548.

551. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 15. November 1868.

Jeg har udsat indtil idag at takke Dem for al Deres Venlighed imod mig under mit Ophold i Kjøbenhavn, fordi jeg haabede ved samme Leilighed at kunne meddele Dem Noget om vigtigere Forhold. Imidlertid har jeg ikke Meget at tilføie til min Rapport af idag.[1])

Jeg forsøgte allerede iforgaars efter min Tilbagekomst at træffe Thile, men skjøndt jeg har gjentaget dette Forsøg igaar, har jeg dog endnu ikke truffet ham. Jeg haaber, at jeg skal være heldigere imorgen, og da vil jeg begynde at tale med ham om Udvandringssagen.[2]) Oubril har ifølge Mohrenheims gjennem ham under cachet volant sendte Rapport allerede omtalt Sagen for Thile og siger mig, at Heydebrand har været opfordret til at udtale sig i en Beretning. Han tilføier, at man her har ventet alvorlige Remonstrationer fra vor Side. Hertil har jeg bemærket, at Sagen vistnok kan blive af alvorlig Natur, men at jeg var instrueret til at tage fat paa den med største Moderation, hvorhos jeg har fremhævet, at Grunden hvorfor jeg nu skulde forhandle derom, var den, at vi ansaae det for meest stemmende med begge Parters Interesser og altsaa for hensigtsmæssigst for Sagens Fremme, at de forskjellige Anskuelser udvexledes i mundtlig Form. Oubril troede ikke, at man tidligere havde kjendt Noget til Sagens Enkeltheder her.

Jeg har ogsaa, men ganske kort, omtalt Sagen for Philipsborn, som jeg saae i forgaars, men med ham har jeg ikke villet gaae videre ind derpaa, forinden jeg havde talt derom med Thile. Philipsborn sagde mig, at Heydebrand havde indsendt »einen sehr netten Bericht« derom. Det maa være

---

[1]) Depeche Nr. 30; utrykt, indeholder intet om det nordslesvigske Spørgsmaal.

[2]) Optantspørgsmaalet, se Mackeprang, Nordslesvig, S. 62 f.

den Beretning hvortil Oubril har sigtet og jeg maa antage at Philipsborn, ved at kalde den »nett«, har villet betegne, at den var gunstig for os. Jeg haaber, dette vil bekræfte sig.

Afskrift.

---

552. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Pétersbourg, 19/7 novembre 1868.

Monsieur le Comte,

J'ai eu l'honneur de recevoir par occasion les dépêches de Votre Excellence Nr. 6 & 7 du 4 dr., et je La remercie d'avoir ainsi facilité la tâche qui m'est imposée.

Dans l'entretien que je viens d'avoir aujourd'hui avec le Chancelier, j'ai exprimé à Son Excellence la reconnaissance du gouvernement du Roi de la démarche faite par Sa Majesté l'Empereur et par le prince Gortchacow à Berlin. J'ai ensuite expliqué au Chancelier les vues de Votre Excellence sur la situation de l'affaire en question, relativement à ma dernière conversation avec le Chancelier, en relevant l'inconséquence entre les paroles de monsieur de Bismark qui nous fait entrevoir la cession d'Als et de Duppel par l'intercession de S. M. l'Empereur, et celles du Roi de Prusse qui ne veut pas entendre parler de ces territoires. Pour appuyer mes paroles j'ai cru bien faire en lisant au prince une partie de la dépêche de Votre Excellence à commencer de: »Ce fut lui qui suggéra &c.« jusqu'à l'alinéa: »Ainsi, Monsieur, nous &c.«

Le prince me dit qu'il ne savait pas que monsieur de Bismark nous eût fait espérer de recouvrer Als et Duppel, mais qu'il savait que le Roi de Prusse s'y opposait. Le prince me dit même — et cela ne correspond pas avec les expressions du prince à mon dernier entretien avec Son Excellence — que le Roi de Prusse Lui-Même lui avait dit qu'Il ne cèderait pas ces territoires. — Le prince me répéta ensuite qu'il avait

trouvé le Roi de Prusse modéré, c'est-à-dire: désireux d'arriver à une entente avec le gouvernement du Roi, mais que Sa Majesté, du reste, ne s'était prononcée sur aucun détail.

Je dois ici faire observer à Votre Excellence que, lorsque le prince Gortchacow, comme j'ai eu l'honneur de le rapporter dans ma dépêche du 16/4 octobre, m'a parlé des garanties, en me disant que nous pourrions consentir à quelques garanties en dehors de celles contenues déjà dans les lois du pays, c'était un avis général du prince sur cette question qui ne contient aucun conseil à faire de nouvelles concessions outre celles que M. de Quaade a déjà été autorisé à faire à Berlin. Le prince Gortchacow n'assume pas, non plus, la responsabilité de nous conseiller directement de nous déclarer prêts à renoncer à la cession d'Als et de Duppel; il énonce seulement sa conviction que le Roi de Prusse ne cèdera jamais ces territoires.

Le prince a fait ensuite la remarque que nous n'avions pas de confiance en le gouvernement prussien. A cela j'ai répliqué qu'il était difficile, après ce qui s'est passé jusqu'à présent, d'en avoir, monsieur de Bismark disant une chose et le Roi de Prusse une autre. — Le reste de ma conversation avec le Chancelier n'a été qu'une répétition de mon entretien déjà rapporté. En haussant les épaules le prince m'a répété qu'il n'y avait qu'à attendre; qu'il ne pouvait faire plus que ce qu'il avait déjà fait, qu'il fallait voir ce que ferait M. de Quaade à Berlin. — »Ni vous ni moi«, dit le prince, »nous ne pouvons rien faire«.

Sur ma demande, s'il n'avait pas fait de communication au baron Mohrenheim relativement à cette affaire, le prince Gortchacow m'a dit que monsieur de Mohrenheim était mis au courant de tout.

Je profite d'un courrier français pour faire arriver cette dépêche à Votre Excellence par Berlin.

E. Vind.

Depeche Nr. 30, modtaget 25. November 1868.

553. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 22. November 1868.

Kjære Quaade! Min hjertelige Tak for Deres 2 sidste Meddelelser. . . . Igaaraftes indbragtes et Brev til mig adresseret til Dem, hvilket forekommer mig noget forunderligt, da der blev yttret til Portnersken, at det var efter Aftale at det adresseredes og herom veed jeg Intet og Portnersken kunde ikke give nogen paalidelig Oplysning om, hvorfra det var i »Railands«, jeg formoder det skal betyde Rainals,[1]) men hvorfor jeg ikke vil paatage mig Besørgelsen, men lader det gaae med Breve eller Pakke fra Udenrigsministerium, det er fordi det muligviis kunde være en eller anden Finte fra Hrr. Moltzen som i denne Tid er stærkt paa Spil, saavel med financielle Speculationer som med at sætte Luus i Skindpelsen. De kan nok vide for hvem. Hans troe gamle Haandlanger den saakaldte »Oberbürgermeister«[2]) er i Gang men jeg skal forhaabentlig nok kunne sørge for at herved ingen Fortræd bevirkes, idet deres Antal som troe paa Blixenske Mirakelkure ogsaa i Politik for hvert Aar taber sig. Jeg anbefaler Dem til nøiagtig Gjennemlæsning Carl Scheel Plessens Svar i Rendsborg,[3]) der er af sædvanlig perfid og løgnagtig Natur, men dette er jo hvad for Nutiden har den bedste

[1]) En fhv. Konsul E. L. Rainals boede i 1868 Jagtvejen 49, København.

[2]) Borgmester L. C. Larsen.

[3]) »Dannevirke« $^{21}/_{11}$ 1868 meddeler, at $^{16}/_{11}$ var Landdagsmand Callsens, med ca. 14,000 Underskrifter forsynede, Adresse om at udvirke, at de til Danmark udvandrede Slesvigere under Ophold i Slesvig maatte blive behandlede som danske Undersaatter, til Behandling i den rendsborgske Provinslanddag. Den kgl. Kommissær, Baron Scheel-Plessen hævdede, at de fra Danmark til Slesvig tilbagevendende Slesvigere i Almindelighed er blevet behandlede med den største Mildhed og Skaansel. I Regelen blev de behandlede som Udlændinge, der opholder sig i Landet. »Men det er Regeringens Pligt, i visse Tilfælde endog en hellig Pligt for den, at holde et vaagent Øie med Udlændinges Færd og at drage Omsorg for, at den ikke giver Anledning til berettiget Utilfredshed.«

Cours og jeg ønsker ham til Lykke med denne Production, hvorfor han dog vel engang vil høste Tak til Løn, naar man engang skal til at producere sig med Løgn da er det bedst at tage Munden saa fuld som mulig; der bliver da altid Noget tilbage heraf som troes og dette er aabenbart alt en betydelig Gevinst for en slet Sag; især bliver han storartet, naar han taler om »eine heilige Pflicht« der Regierung. — Jeg formoder at De vil let kunne skaffe Dem en aldeles paalidelig Gjengivelse af hans Ord; jeg skal ogsaa fra min Side bestræbe mig derfor, men jeg troer forresten at man kan stole fuldkomment paa Referatet i »Neue Preussische Zeitung«, dog forsaavidt som det skulde blive nødvendigt bogstavelig at henholde sig hertil, da denne Udtalelse maa betragtes som officiel, da vil det naturligviis være nødvendigt at have en Afskrift af Referatet i Landdagstidenden i Rendsborg, thi det er dog tænkeligt, at man kan have lagt noget til eller trukket noget fra efter som det passede til Hensigten i bemeldte Avis. — Det forekommer mig ret betegnende at forinden man egentlig vil indlade sig paa en Discussion med Dem da søger man at binde sig ved Udtalelse paa 3die Sted; jeg troer dog, at det efter det retlige Grundlag som der findes givet saavel ved selve Wienerfreden som i vore ældre Conventioner, vil blive vanskeligt at tage Sagen paa den lette Maade som Hs. Excellence Overpræsidenten og for at aflede Opmærksomheden fra selve Hovedquæstionen at tale om Dansk- og Tydsktalende, hvilket naturligviis ikke har ringeste Smule at gjøre med den Quæstion, hvorvidt den i § 19 indrømmede Ret strækker sig; af saakaldte Humanitetshensyn er denne Artikel aabenbart endog af de overmodige Seierherrer selv indført for i sin Tid ikke at træde den vague europæiske Opinion altfor nær, og det er aabenbart smukt og humant nu i Anvendelsen, da der kan opstaae nogle Forpligtelser for En af bemeldte selvredigerede Artikel, da i Humanitetens og Mildhedens Interesse . . . at indskrænke denne af Hensyn til Regjeringens hellige

Pligter. Hvad Hrr. Plessen kalder »Geschäft« er, som De vistnok alfor tydelig erindrer, ogsaa udtrykkelig betegnet i bemeldte Wienerfred, og er just det som hyppigst finder Sted nemlig Besiddelsen og Bestyrelsen af faste Eiendomme, da det som altid i slige Tilfælde er den besiddende Middelstand paa Landet der fastest holder ved Tro paa Konge og Fædreland, og ikke Adel der nutildags alfor tidt lokkes ved Hofdistinctioner etc. etc. etc. etc. vide Bernstorff-Gyldensteen[1]) etc. eller Byernes ofte skiftende Befolkning, hvilken Sidste aldrig saa ublandet kan indeholde det nationale Element og det er næsten udelukkende denne Middelstand — hvad der tidligere kaldtes Bønder — som har i vidt Omfang benyttet sig af Artikel 19, og da man nu herved muligviis i nogle Aar kan miste nogle haandfaste Soldater, da beordres Renegaten Plessen til at sætte alle Haandlangere i Bevægelse for at chicanere bemeldte Befolkning ved sin Hjemvenden og under Røgtelsen af sin lovlige Gjerning. — Man skulde troe at dette vare Gjerninger og Forholdsregler som ikke vare en stor og mægtig Nation værdige, men Tydskerne kunne trods deres Storhed og Enighed ikke glemme smaalig chicane, og undlade at tilfredsstille gammel slesvigholsteensk Hævnlyst (vide atter Deputeretkammerets Optræden med Hensyn til det Carstensenske Forslag)[2]) — en stor Deel forhaabentlig fordi de ikke kunne see det men desværre en stor Deel navnlig af det liberale Parti fordi de i saa Henseende ikke have kunnet overvinde deres Tilbøielighed som Smaatydskere og den dermed i Forbindelse staaende Lyst til Smaadrillerier, Egenskaber som dog for-

[1]) Lensgreve J. H. E. Bernstorff (f. 1815) til Gyldensteen og Wotersen, Overjægermester i Lauenburg, dansk Kammerherre og Hofjægermester, blev preussisk Kammerherre og virkelig Gehejmeraad.

[2]) »Dannevirke« meddeler $^{20}/_{11}$ 1868, at under Behandlingen af Finantsloven har det preussiske Deputeretkammer igaar vedtaget et Forslag af Karstens, Prof. i Kiel, 1867—73 Landtagsabgeordneter, om at tilbageholde et Beløb af 419,311 Rd. i Preussens Gjæld til Danmark, indtil de slesvigske og holstenske Arkiver ere udleverede af Danmark.

haabentlig efterhaanden ville tabe sig; dog nu maa jeg slutte og varmt anbefale Dem at bevare Deres Taalmodighed og Seighed ogsaa i den forestaaende Forhandling.

C. E. Frijs.

---

554. **Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Kjøbenhavn, 2. December 1868.

Kjære Quaade! For de tilsendte Breve bringer jeg Dem herved min hjertelige Tak. . . . Hvad den anden store Sag angaaer da hviler derover endnu et Mørke idetmindste forsaavidt at man ikke veed hvornaar og om Grev Bismarck atter vil røre ved Sagen, der nu har hvilet saa længe; hvad hidindtil er kommet frem for Dagens Lys spaaer os ikke noget Godt, jeg haaber at kunne sende Dem med Coureren imorgen en Beretning om Vinds sidste Samtale med Fyrst Gortschakoff, endvidere har Prindsen af Wales under sit Ophold i Compiegne talt med Keiseren om det slesvigske Spørgsmaal og om det Ønskelige i at see dette mørke Punkt forsvinde fra Horizonten, hvori Keiseren har været enig, samt udtalte sin Beklagelse over at Preussen endnu ikke havde opfyldt Pragerfredens Bestemmelser, samt at *han* (Keiseren) ved Samtale med Grev Stackelberg havde erfaret at Keiseren af Rusland under sin Sammenkomst med Kongen af Preussen ogsaa havde fremhævet det Ønskelige i at denne Sag kunde finde en endelig Afgjørelse, men med Hensyn til Als og Dübbøl havde Napoléon udtalt sig i høieste Grad decouragerende; — den sande og sørgelige conclusion ergo — at vi med Hensyn til en fornuftig og sikker Afgjørelse der kunde tilveiebringe en fremtidig god Forstaaelse imellem Danmark og Tydskland, staae lige saa langt borte som tidligere; mærkeligt at forleden i Bladet »le Nord« som ellers i en ganske overordentlig Grad er venligt imod Preussen og hadefuldt imod Danmark fandtes omtalt et Project

som fremkommet fra de store Magter, der nævntes ikke hvilken, om at gjøre den retroce[de]rende Deel af Slesvig til et neutralt Land i Lighed med Luxemborg, ligesom der i saa Fald omtaltes en personal Union med Danmark; — naar herved en betydelig Deel retroce[de]redes vilde det naturligviis have sin Fordeel istedetfor en irrelevant Retrocession saavel med Hensyn til Omfang som til Nationalitet, det vilde være at skabe et Slags Mark eller neutralt Gebeet, som dog blev dansk Herredømme undergivet; — naar man virkelig tænkte sig dette udført vilde det naturligviis nødvendiggjøre en meget kostbar Forfatning men Tiltrækningskraften imod Nord vilde efter min Formening ikke være tvivlsom. Jeg troer naturligviis ikke paa Sandheden af denne Meddelelse, men under nuværende ulykkelige politiske Situation vilde et saadant Project, naar det kunde vinde Stemning for sig og derved faae Udsigt til at faae praktisk Betydning, dog være at foretrække for noget som man absolut ikke vinder ved i sin Stilling ligeoverfor Tydskland og efter min Formening endog vil tabe ved i Længden, idet Agitationen vil voxe ved en Retrocession af det Halve af hvad der ønsker at være dansk, naar det andet Halve bliver udenfor; da Muligheden af et sligt Projects Tilstedeværelse dog i nogle Dage har sysselsat min Tanke har jeg ikke villet undlade at omtale det. Det følger af sig selv at et sligt Forslag ogsaa kan tilføies slige Betingelser at det bliver uantageligt, men skulde det komme frem, var det nok værd for Alvor at see derpaa. Jeg vedbliver som altid at betragte som et Hovedmoment, om den hele Sag kunde ordnes ved en Overeenskomst imellem Preussen og Danmark, men hidindtil have vi ganske vist ikke kunnet overvinde Vanskelighederne fra preussisk Side til at kunne gaae ind paa en fornuftig Indrømmelse ligeoverfor os; og Deres Udtalelser om Stemninger og Tilstande i Berlin giver mig ikke Anledning til at faae større Haab, dog er det en selvfølgelig Sag at jeg derfor ikke opgiver dette Haab. Hvad der ikke staaer

mig klart efter Deres Fremstilling det er hvorvidt den af Dem omtalte Parallel i den preussiske Throntale[1]) kun holdt sig til vort udtalte Haab eller om den ogsaa fremhævede noget Positivt, endvidere vilde det være interessant at vide af hvilke Grunde den var bleven strøget, thi disse kunne have været naturlige og altsaa irrelevante med Hensyn til vor Opfattelse, men de kunne ogsaa have været af den Beskaffenhed at det vilde give en vægtig Oplysning med Hensyn til Bedømmelse af Personlighedernes Stemning i Øieblikket som Stilling ikke alene til denne Sag men ganske i Almindelighed. Kunde De skaffe mig nogle Oplysninger i saa Henseende vilde disse være mig overmaade kjærkomne. — Den 15de har Hrr. v. Heydebrand bebudet sin Afreise; endskjøndt han tidt ikke har Oplysninger af behagelig Natur at

---

[1]) I Quaades, utrykte, Depeche Nr. 31 af $^{27}/_{11}$ 1868 siges, at Udkastet til den ved den preussiske Landdags Aabning holdte Trontale, der skulde være redigeret af Bismarck, »havde indeholdt en Passus om det nordslesvigske Anliggende, der var parallel med og omtrent af samme Indhold som den tilsvarende Udtalelse i den danske Throntale af 4. October d. A., men at hiin Passus var bleven strøget af Grev Bismarck.«

I den nævnte danske Trontale $^{5}/_{10}$ 1868 udtaltes bl. a.:

»De fortrolige Forhandlinger, som den kongelig preussiske Regjering allerede for længere Tid siden havde aabnet med Os om en Udførelse af den i Pragerfredens Artikel 5 bebudede frie Afstemning af Beboerne i Nordslesvig, have hidtil ikke ført til noget Resultat. Vor Opfattelse af, hvad Retfærdighed og begge Staters velforstaaede Interesse fordre i denne Sag, er uforandret den samme, og Vi maae ansee det for Vor første Pligt, ikke at medvirke til nogen Afgjørelse, som, uden at tilfredsstille Befolkningens Trang, kunde berede Riget fremtidige Vanskeligheder ligeoverfor en Stat, med hvilken det er Vort Ønske at bevare et oprigtigt venskabeligt Forhold. Vi holde Os overbeviist om, at den kongelig preussiske Regjering ikke kan andet end billige disse Hensyn, og Vi haabe, at det vil kunne lykkes, paa denne fælles Erkjendelse at begrunde den saa længe imødesete Overeenskomst.« (Rigsdagstidende 1868—69 I, S. 10).

I Depeche Nr. 32 af $^{11}/_{12}$ 1868 meddeler Quaade, at det, efter hvad han gennem en Kollega, der havde spurgt Hr. von Thile, havde bragt i Erfaring, næppe er bleven strøget noget vedrørende Nordslesvig i Trontalen.

meddele, saa savner jeg ham dog høist ugjerne, thi deels har han en for mig meget behagelig Form at fremføre sine Sager paa, da man baade mærker i ham den dygtige Forretningsmand, og tillige i enkelte Punkter seer en overordentlig Skarpsindighed og hurtigt Blik, — og hvad jeg især lider, naar det ere ubehagelige Sager, det er at det kommer i al sin Nygternhed som en Forretning der skal afgjøres og tilendebringes. . . .

C. E. Frijs.

---

555. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 12. December 1868.

Kjære Quaade! I Telegrammerne for igaaraftes findes fra Berlin under 10de at Bismarck erklærer, at i Hietzing findes en imod Preussen fjendtlig Comittee med hannoveranske, hessis[ke] og *danske* Agenter; — man kan ikke vide, hvorledes Ordene ere faldne, men det skulde ikke undre mig om man med danske skulde have meent franske, thi det vil være Grev Bismarck, som med særlig Forkjærlighed personlig beskjæftiger sig selv med Ledelsen af Spionsystemet, klarere end de Fleste Andre at dette er en af de værste Løgne Hans Excellence endnu har trykket, og dette maa sandsynligviis være skeet i en bestemt Hensigt for derved at give vor Regjering Udseende af Illoyalitet, og dette kan godt for Øieblikket tænkes at kunne convenere ham.[1]) Da Hs. Excellence i den sidste Tid, han var synlig, udtalte sig med stor Velvillie ligeoverfor vor Regjering og vor Stat kunde der muligviis af denne Velvillie endnu ventes, at han vilde til vor Oplysning og særlige Tilfredsstillelse meddele den danske Regje-

[1]) I Hietzing ved Wien boede den fordrevne Konge af Hannover. — Om denne Beskyldning, der omhandles i de flg. Breve og gav Grev Frijs Anledning til de meget stærke Udtalelser om Bismarck i Privatbrevene til Quaade, se iøvrigt den preussiske Legationssekretær Otto Freiherr von Loës i Note 1 til S. 173 citerede Bog.

ring Navnene paa disse den ubekjendte Agenter, da det naturligviis i høi Grad maa interessere os, hvo der virker saaledes ukaldet for os. —

Hvis det muligviis paa Grund af de flere Specialiteter, De personlig har at forhandle og som fra preussisk Side siges at være en Afslutning nær, skulde genere at slig Forespørgsel blev rettet fra Deres Side vil jeg ogsaa kunne lade den komme fra mig personlig til Hrr. v. Heydebrand, men det vil være mig af særlig Interesse at see ipsissima verba af vor høie Velynder Grev Bismarck, idetmindste saaledes som i Tidenden udgives derfor, thi det er bekjendt, at naar han fremkommer med Injurier imod andre Regjeringer for at smigre den nationale Selvfølelse i Tydskland, da siges der langt mere end der bliver nedskrevet. — . . .

C. E. Frijs.

---

556. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 17. December 1868.

Kjære Quaade. . . . I dette Øieblik saae jeg Hrr. v. Heydebrand og bemærkede da, at vi havde følt os ilde berørt ved hvad der var bleven udbredt i Aviserne om danske Agenter ved Hoffet i Hietzing; vi havde naturligviis ingen Tro til at den preussiske Regjering kunde fæste Lid til Sligt, men da det havde Udseende af som om man meente at idetmindste een Dansk conspirerede i saa Henseende, saa vilde det være os interessant i høi Grad at kjende, hvem der saaledes af danske Individuer drev Politik paa egen Haand, der ikke kunde staae i Forbindelse med Regjeringens Politik men som man endog havde Grund til fra tidligere Kjendskab til Agitationer, der vare drevne ved Hoffet i Hannover, at formode maatte gaae i en imod os fjendlig Retning; disse Yttringer lovede Hrr. v. Heydebrand der tog Afsked for at blive borte 4 à 6 Uger at indberette, men da dette rimelig-

viis vil blive Hastværksarbeide fra hans Side (jeg er nemlig fuldt overbeviist om saavel hans Villie som Evne til at meddele fuldkommen overeensstemmende med hvad jeg her har yttret) har jeg ikke villet undlade strax at nedskrive dette for at meddele at den lille Sag ligger mig meget paa Hjerte, *saavel fordi* Bagvadskelsen er skeet paa en saa lumsk Maade at man vil fragaae hvad man egentlig har sagt, thi jeg nærer ikke mindste Tvivl om at Grev Bismarck i Virkeligheden har sagt danske Agenter, og det følger af sig selv at han ikke uden Hensigt frembringer en saa tendentiøs Løgn, *som paa* Grund af den lette Maade hvorpaa Hrr. Thiele vil tage hele Sagen, idet Bismarck uden mindste Grund skal kunne beskylde os for Illoyalitet, thi selv om det maatte være correct, hvad jeg betvivler, at der kun er sagt »een Dansk« bliver Hensigten med at producere dette dog akkurat den Samme, nemlig ikke alene at ville beskylde os for Illoyalitet, ɔ: bruge dette ligeoverfor sin Konge og Europas øvrige Monarcher, men ogsaa at ville sværte os ligeoverfor den tydske Opinion, idet man uden Hensyn til tidligere Forhold skulde forene sig fra dansk Side for at conspirere med enhver Fjende af Tydskland og Preussen. Der kunde ikke let være foretaget Noget som tydeligere tilkjendegav en ondskabsfuld Hensigt fra Bismarcks Side og han har den Fordeel at kunne for at naae sit Maal paa en vis Maade slaae 2 Fluer med eet Smæk, nemlig opægge saavel Kongen af Preussen som det tydske Folk imod os. Jeg beder derfor ikke et Øieblik at lade noget Menneske tvivle om, hvilket smerteligt Indtryk denne beviislige onde Hensigt har gjort paa os og at man i det Yttrede saavel af Hensyn til selve Ordene som til Indtrykket dette maa gjøre og tilsigtes at gjøre paa Andre, viser Alt hvad man troer at kunne tillade sig ligeoverfor en fredeligsindet loyal Regjering blot fordi den har færre Bajonetter at byde over. —

Her maa jeg desværre bryde af, da Dotezac kommer, men jeg beder Dem at forfølge denne Sag, idetmindste paa tyde-

lig Maade vise hvor alvorligt den er gaaet os til Hjerte, samt berette mig om Deres Samtaler i den Anledning til Frijsenborg, hvor hen jeg drager paa Søndag. Jeg har ikke for en Eneste af det diplomatiske Corps hverken kunnet eller villet fordølge det Nederdrægtige og Ondskabsfulde i at ville paa en saa lumsk og lav Maade, hvor man ikke engang tør træde heelt frem, efter at have røvet et lille Lands halve Besiddelser, bagvadske det uden ringeste Grund, thi Grev Bismarck som med en vis délice svælger i Omgangen med al Verdens Spioner og hemmelige politiske Agenter maa bedre end nogensomhelst Anden vide med sig selv at han lyver og jeg beder Dem ikke at skjule hvor klart man forstaaer Hensigten med Grevens løst henkastede Beskyldninger.

C. E. Frijs.

---

557. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Kjøbenhavn, 18. December 1868.

D. H. vil formodentlig i tydske Tidender have seet at Grev Bismarck nylig i et Udvalgsmøde i den preuss. Landdag skal have udtalt at der i Hietzing befinder sig en Commité bestaaende af hannoverske og danske Agenter, der har sat sig til Opgave at virke imod Preussen osv. — Dersom disse Yttringer ere brugte af Greven — og jeg har i Virkeligheden ikke nogensomhelst Grund til at tvivle derom — er det en Insinuation, som er ligesaa usandfærdig, som den er fortræffelig egnet saavel til at vedligeholde den tydske off. Menings Mistro mod Dmk. som ogsaa til at tjene til passende Udgangspunkt for Forklaringer til fremmede Regeringer om hvorfor Preussen viser saa liden Tilbøielighed til ligeoverfor os at opfylde sine Forpligtelser efter Prageerfreden. Jeg har derfor aldeles ikke til Hensigt roligt at finde mig i denne Bagtalelse og agter ikke at lade mig nøie med

at Yttringen jo ikke er brugt i off. Møde og altsaa ikke kan constateres, eller at det ikke udtrykkelig er sagt at de omtalte danske Agenter staae i Forbindelse med den danske Regering. Jeg har derfor foreløbig saavel giennem Kmh. Quaade som giennem Hr. v. Heydebrand udbedt mig nærmere Forklaring om ovennævnte Yttring ligesom jeg heller ikke har undladt til de herværende Diplomater at udtale min Forundring over denne Beskyldning.

D. H. vil vistnok let kunne forskaffe Dem Kundskab om nogen her i Danmark hjemmehørende Person opholder sig i eller vedligeholder fra Wien nogen fortsat Forbindelse med Hietzing, ligesom jeg i det Hele taget vil være Dem forbunden ved enhver Oplysning som De maatte see Dem istand til at kunne give mig vedrørende denne Sag.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 10.

---

558. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 19. December 1868.

Idet jeg indesluttet sender Dem Telegram fra Wien kan jeg ikke nægte mig den Fornøielse at lade medfølge en Bog fra Kofoed-Hansen[1]) som jeg har læst med Interesse paa mine Reiser til Fredensborg og som forekommer mig at indeholde en Deel Sandheder, vel væsentligst fordi han stærkt fremhæver hvad der altid har forekommet mig at være det værste Tidens Tegn, omendskjøndt i den Forstand ikke nyt at noget Lignende vel tildeels har viist sig til alle Tider men dog paa en noget forskjellig Maade, idet man vel altid har smigret og krøbet for Magten, men nu da det er et Begreb, hvori man tildeels kan tage sit eget lille Jeg med ind i, da er der slet ingen Grændse mere for den Høide hvortil det kan drives, og naar saa dette Afguderi kan brin-

[1]) Maaske Kofoed-Hansen: »Et Folk — Folket. Bidrag til Demotheismens Karakteristik«. 1864.

ges af Præster eller et religiøst Parti i Forbindelse hvormed [ɔ: *med*] den Maade hvorpaa de ville forklare den aabenbarede Religion, da er Hundrede og Eet ude. —

P. Vedels Privatpapirer. *C. E. Frijs.*

---

558 a. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 20. December 1868.

Det vil ikke være undgaaet det kongelige Ministeriums Opmærksomhed, at den her udkommende »Neue Preussische Zeitung« (»Kreuzzeitung«) for en Ugestid siden har om Grev Bismarcks Forhandlinger med det af det preussiske Deputeretkammer nedsatte Udvalg i Sagen om Beslaglæggelsen af Kurfyrsten af Hessens Formue, indeholdt et Inserat, ifølge hvilket den preussiske Ministerpræsident under hine Forhandlinger blandt Andet har yttret, at der i Hietzing fandtes en Comitee, der havde gjort sig til Opgave at drive fjendtlige Agitationer mod Preussen, og at der til denne Comitee, foruden et hessiskt Medlem, ogsaa hørte en Dansk og et republicansk Medlem, der paa en Fæstning havde afsonet tidligere Vildfarelser. Dette Inserat tillader jeg mig at vedlægge.[1])

Da den omhandlede Udtalelse forekom mig at kunne fortolkes, som om det havde været Ministerpræsidentens Mening at give et ugunstigt Billede deels af den danske Regjerings Færd i det Hele og deels af denne Regjerings Forhold til Preussen og Tydskland, og den saaledes ogsaa syntes mig skikket til at fremkalde eller nære Animositet mod Danmark baade hos ovennævnte Comitees Medlemmer og hos et større Publicum, — en Opfattelse der bestyrkedes hos mig ved en privat Meddelelse fra Hs. Excellence Udenrigsministeren — har jeg troet at burde gjøre den preussiske Under-

[1]) Findes ikke vedlagt.

statssecretair opmærksom paa det uheldige Indtryk, Grev Bismarcks Udtalelse maatte gjøre hos den kongelige Regjering, og paa de ugunstige Følger, den kunde have for en tilfredsstillende Ordning af vigtige mellem Danmark og Preussen svævende Anliggender ved den Uvillie mod Danmark, den muligen kunde fremkalde i Tydskland.

Da jeg første Gang saae Herr v. Thile, sagde han mig, at han ingen Kundskab havde om Grev Bismarcks omhandlede Yttringer; han ansaae det meget muligt at disse vare faldne anderledes, end de vare gjengivne i den offentlige Tidende; men han var ialfald overbeviist om, at det ikke havde været Ministerpræsidentens Mening at yttre Noget, hvorved den kongelige Regjering kunde føle sig nærmere berørt. En Udtalelse om at en Dansk deeltog i Agitationen mod den preussiske Regjering behøvede ikke at være rettet mod den danske Regjering, og denne kunde ligesaalidt gjøres ansvarlig for en saadan Virksomhed, som den preussiske Regjering for de Agitationer der dreves mod den af dens egne Undersaatter. Iøvrigt skulde han, saasnart han kunde træffe Ministerpræsidenten, gjøre denne bekjendt med mine Bemærkninger.

Jeg indfandt mig derefter nogle Dage senere hos Understatssecretairen, og ved denne Leilighed meddeelte Herr v. Thile mig, at han nu havde forebragt Grev Bismarck hvad jeg havde fremhævet i Anledning af hans Udtalelse, hvorpaa Hs. Excellence havde erklæret, at han, ved at betegne et Medlem af Comiteen i Hietzing som Dansk, aldeles ikke havde næret nogen Tanke om at der bestod en Forbindelse mellem den danske Regjering og hiin Person, ligesom han heller ikke havde forestillet sig at hans Udtalelse vilde fremkalde en saadan Tanke enten hos vedkommende Udvalgs Medlemmer, eller hos Publicum, hvis hans Udtalelse kom ud i Offentligheden; og at han fremdeles ikke havde tænkt sig, at den danske Regjering i nogensomhelst Henseende vilde føle sig berørt derved. Iøvrigt forholdt det sig virkelig

som han havde sagt, at en Dansk var Medlem af Comiteen i Hietzing; hans Navn erindrede han ikke i Øieblikket; men det var et Tostavelsesnavn, og den omhandlede Person førte Titel af Doctor.

Herr v. Thile lovede at skaffe mig Kundskab om dette Navn, og haabede derhos, at ovenanførte Erklæring maatte findes fyldestgjørende, idet han forsikkrede, at det ifølge hans Overbeviisning aldrig havde været Grev Bismarcks Mening at yttre Noget der kunde udlægges som nærgaaende for den kongelige Regjering.

Quaade.

Depeche Nr. 112, modtaget 28. December 1868. Depechen har antagelig før Journaliseringen været sendt over til Grev Frijs paa Frijsenborg (sml. Nr. 559).

---

559. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 22. December 1868.

Min ærbødigste Rapport Nr. 31 af 18de[1]) dennes vil alt have gjort Deres Excellence bekjendt med, hvorledes Rigskantsleren bedømmer Grev Bismarcks Insinuationer om den i Hietzing formeentlige bestaaende Guelfe-Comité. Foranlediget ved Deres Excellences Depeche Nr. 10 af 18de dennes, har jeg søgt nærmere Oplysninger om denne Sag i Udenrigsministeriet.

Den keiserlige Regjering har ikke fundet Anledning til, endnu at afkræve Forbundskantsleren nogen Erklæring om, paa hvilke Informationer eller Kjendsgjerninger, han har støttet sine Udtalelser. De af den preussiske Regjering betalte tre à fire Spioner, som bestandigt opholde sig i Nærheden af det hanoverske Hof ere det keiserlige Politi vel bekjendte og af det underkastede et fortsat Opsyn. Det er ligesaa bekjendt, at der ikke i Hietzing eller andetsteds i Østerrig bestaaer nogen Guelfe-Comité af den af Grev Bismarck

[1]) Utrykt Koncept (R. A.).

betegnede Art, ligesom den preussiske Regjering ei heller har ført nogen Klage om en saadans hemmelige Agitationer.

Deres Excellence vil forstaae, at det under disse Omstændigheder er mig aldeles umuligt, at udpege nogen Dansk, som skulde være Medlem af hiin Comité, heller ikke veed jeg nogen, som blot ved Omgang eller Forbindelser med Personer ved det hanoverske Hof skulde kunne have paadraget sig Skinnet af, at deeltage i dets hemmelige Machinationer. Forudsat at Grev Bismarck selv troer paa sin Meddelelse, er det Hele vist kun et Opspind af de preussiske Spioner, som paa saadan Maade gjøre sig deres Bestilling frugtbringende.

Saa ubehageligt berørt den keiserlige Regjering end er af Grev Bismarcks Insinuationer, der ogsaa kaste en Mistanke paa den, for at see igjennem Fingre med saadanne formeentlige Sammensværgelser, rettede imod en Nabostat, har Rigskantsleren foreløbigt indskrænket sig til, at instruere Fyrst Metternich, paa at skaffe paalidelige Oplysninger om de i Frankrig sig opholdende bekjendte hanoverske Agenters Bevægelser, for om muligt paa den Maade at erholde Antydninger af, hvad der kunde have ledet til det omtalte Rygte. Grev Wimpffen er bleven confidentielt underrettet om disse forberedende Skridt, og videre Forholdsregler blevne stillede ham i Udsigt. Jeg har fra min Side lovet at underrette det keiserlige Udenrigsministerium om, hvilket Svar Kammerherre Quaade maatte erholde paa den Interpellation, han er beordret at stille i denne Sag, og tillader mig, at bede Deres Excellence, om at ville sætte mig istand, til at opfylde dette Løfte.

At dømme efter de tydske Blade, som ere komne mig for Øie, skjænker den offenlige Mening i Tydskland Grev Bismarcks vistnok beregnede Insinuationer kun ringe Tiltro, Forbundskantsleren har neppe opnaaet andet dermed, end at paapege sin egen Bygnings svage Punkter.

C. Falbe.

Depeche Nr. 32, modtaget 28. December 1868.

560. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjære Quaade! *Frijsenborg*, 24. December 1868.

Modtaget Deres venlige Skrivelse af 20de for et Øieblik siden og vil jeg skynde mig med at takke Dem herfor, og at bringe Dem min Opfattelse af Sagens nuværende Standpunkt. — Den Skade, der er tilføiet os ved den af Grev Bismarck gjorte Bemærkning, saavel paa høiere Steder som i den almindelige Opinion, gjøres naturligviis hverken god eller udslettes ved Hrr. Thiles private Meddelelser, og vil jeg i en Depeche til Dem udtale mig om et Par Dage i den Henseende som Svar paa Deres Depeche, thi det Indtryk, som naturligviis overalt maatte fremkaldes saavel i det høie som i det store Publikum ved hiin Bemærkning fra Hans Ex. Grev Bismarck, var at de Danske bestræbte sig saa godt som muligt efter at fiske i rørt Vande; — at den danske Regjering naturligviis ikke var uforsigtig nok til at blande sig heri, men nok forstod Rumlen, — hvor stor en Anledning der end kunde være til Sligt, saa kan det med den allerstørste Bestemthed fra vor Side paastaaes at Sligt ikke finder Sted engang fra Privatpersoner og er jeg for mit personlige Vedkommende aldeles overbeviist om at det Hele er en fræk Løgn fra Grev Bismarcks Side saavel den Danske som Tostavelsesordet og Doctorcarakteren, thi ellers kom han nok frem med Navnet og indhyllede ikke det Hele i et forblommet Tusmørke, saa at tilsidst ingen Dødelig finder ud af det; da den altformaaende Greve da har været saa naadig at tilkjendegive at med Bemærkningen ikke var tilsigtet noget Ondt, hvilken Yttring naturligviis maa tages for gode Varer tilsyneladende, endskjøndt det er os umuligt at troe herpaa, thi deels kunde Hensigten ikke være anden end malitieus, deels vides det alfor godt af Erfaring, at Grevens løst henkastede Bemærkninger altid tilsigte et politisk Maal — (i den Henseende vil det store Publikum ikke længere være

godtroende ligeoverfor Greven paa den politiske Tinde han har naaet), men hvad der naturligviis i høi Grad vilde interessere os, det var om vi i hiin berømte Doctor som arbeider i Hietzing muligviis kunde opdage en gammel slesvigholsteensk Bekjendt, hvilket jeg ikke vilde ansee for umuligt, og hvorved det endnu klarere vilde fremtræde for hele Verden, hvorledes Hs. Excellence misbrugte Alt hvad han traf paa sin Vei naar det blot kunde tjene hans Sag. Jeg beder Dem derfor af al Kraft at drive paa at erfare selve Personlighedens Navn; — saasnart der skulde blive os meddelt Noget i den Henseende som Svar paa Hrr. Heydebrands Forespørgsel, skal jeg øieblikkelig meddele Dem dette. De os meddelte Oplysninger hidindtil i denne Henseende fra den preussiske Premier ere saa ufyldestgjørende og utilfredsstillende, at vi haabe paa at faae disse supplerede, thi det er klart at en middelbar gjennem Thile udtalt Hensigt om ikke at sige os noget Ubehageligt eller Fornærmeligt ved hvad der fremførtes i Comiteen, ikke tilintetgjør det ugunstige Indtryk som er bevirket ved Udtalelsen og som af Alle vil blive antaget forat være tilsigtet. Posten maa afsted og derfor maa jeg haste, jeg skrev med sidste engelske Coureer og Brevet maa saaledes være forsvundet hvis De ikke senere har modtaget det. . . .

C. E. Frijs.

---

561. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 24. December 1868.

[*Omtale af den vestindiske Salgssag.*] . . . Hvad den anden Sag angaaer . . . gaaer heller ikke [den] godt; thi der er en Mangel paa Klarhed i Fremstillingen fra vor Side, en Fordring paa at meddeles bemeldte Personligheds Navn er et Minimum af hvad der kunde forlanges, og den hele Maade hvorpaa saavel Thiele som Bismarck vil snoe sig fra Sagen, forekommer mig baade saarende og haanende. — Jeg sen-

der herved Quaades Brev, jeg svarer ham idag og skal sende Dem en Afskrift af mit Svar men det Hele er Hastværksarbeide, da jeg kun har halvanden Time for at kunne expedere Posten efter at have modtaget Brevene og det forekommer mig at der ikke maa hengaae længere Tid inden Svaret kommer; og det er mig forresten i denne Sag ikke Hovedsagen saaledes som formodet af Quaade at have Beviis for at der er rørt ved Sagen og gjort Ophævelse fra vor Side, men det Væsentligste er at vise for mig, at skjøndt man er fredelig og ønsker med en vis Resignation paa Grund af det Kors Vorherre i disse Tider har paalagt os, at bevare et venskabeligt Forhold til den Magt som har udplyndret os, saa er det dog ikke fordi vor Sands og Følelse er sløvet for Forhaanelsen, men vi ønske at faae Villien og om jeg saa maa sige Frækheden i den Henseende constateret, i det stille Haab at det Bæger der skal tømmes dog maa være fyldt. Dog jeg maa afbryde fordi jeg skal sende de Linier til Quaade. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

562. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 14. Januar 1869.

Ligesom D. H. paa Deres Side har begiæret det kgl. preussiske Udenrigsministeriums Forklaring om en Yttring som Grev Bismarck har ladet falde i et Udvalg i Landdagen og hvorefter der i Hitzing skulde befinde sig »en dansk Agent«, saaledes har jeg heller ikke undladt at anmode Hr. von Heydebrandt før dennes Afreise i congé, at giøre sin Regering opmærksom paa at vi med stor Forbauselse havde seet at den preuss. Udenrigsminister havde fremsat en Paastand som vi ikke blot maatte ansee for at være ubegrundet men ogsaa for at berøre den kgl. Regerings Værdighed. Den

kgl. pr. Chargé d'affaires Hr. von Loë har som Svar herpaa forelæst mig en Skrivelse, i hvilken han instrueres til at erklære mig 1) at det aldrig har været Grev Bismarcks Mening at antyde at den Paagjældende skulde være Agent for den danske Regering og 2) at det ikke heller var hans Mening at Vedkommende skulde være dansk af Nationalitet. — Videre Oplysning kunde Hr. von Loë ikke give mig, og ligesom jeg kun kan see en Tilbagekaldelse fra Grev Bismarcks Side af hans Yttring om »en dansk Agent«, deri at han nu erklærer at den Paagjældende hverken er »dansk« eller »Agent« for den kgl. Regering, saaledes tør jeg ogsaa maaskee haabe at Grev Bismarck en anden Gang vil være varsommere i sine Yttringer og maa saaledes ansee dette Incidens som sluttet.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 1. — En Genpart af denne Skrivelse sendtes s. D. til Gesandten i Wien som Depeche Nr. 1.

---

563. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 21. Januar 1869.

Kjære Quaade! Endskjøndt det er kun ganske faa Ord jeg har Tid og Leilighed til at tilføie kan jeg dog ikke undlade dette for at takke Dem for Deres sidste Brev, som jeg ikke engang har faaet ret Tid til at gjennemlæse i al den Hurlumhei, hvori jeg har levet og hvortil kommer et meget svagt Hovede, der ikke tillader mig i lang Tid ad Gangen at sidde bøiet ved Skriverbordet, thi da bliver det ganske sort for mine Øine. Vi skulle, siden vi sidst skrev, have været udsat for et fornyet Angreb i Fædrenelandet,[1]) men jeg glæder mig

[1]) »Fædrelandet« indeholder $^{13}/_{1}$ og $^{19}/_{1}$ 1869 Angreb paa Grev Frijs og Kammerherre Quaade, fordi de ikke tilstrækkelig kraftigt havde gjort Indsigelse i Berlin mod den haarde Behandlingsmaade, der af preussiske Embedsmænd var blevet udvist mod en dansk Lieutenant Sørensen, som i Decbr. 1868 havde været paa Besøg i Aabenraa.

ved Udsagnet over at Udenrigsministeriet denne Gang har faaet Broderparten; det Hele har ikke stort at betyde men vil efter Sigende ende med en Interpellation. Heydebrand beklager meget ikke at have truffet Dem i Berlin, jeg vil troe, at han mener Noget dermed; igaaraftes her paa Ballet kom han med den Bemærkning, at det var i høi Grad ønskeligt om Kronprindsen af Preussen til Gjengjæld for den sorte Ørn kunde faae Elephanten, jeg lod som om jeg ikke forstod det og forsaavidt som den Slags Kjendetegn skulde være et Vederlag for et velvilligt og moderat Sindelag vilde det i Sandhed ikke være paa sin Plads, thi smukke Ord faae vi nok af, men Gjerningerne gaae i en fuldstændig modsat Retning og jeg kan desværre ikke nære nogensomhelst Tvivl om, at det [er] med fuld Bevidsthed og Ønske om at føre os ved Næsen. Det forekommer mig ogsaa, at Heydebrand, hvilken jeg i høi Grad har glædet mig ved at kunne forhandle med, siden sin friske Hjemkomst fra Berlin er blevet noget stivere; — jeg vil nu haabe at Danmark endnu dette Aar maa være forskaanet for noget Krigsberedskab, thi vi kunne have Brug for vore Penge paa anden fornuftig Maade og det er med sand Fornøielse at man kan være Vidne til den stærke Fremgang i saa Henseende, thi det er som om Ulykken i den Henseende havde virket til at opflamme Folkets Lyst og Energie til at arbeide og trods den slette Høst iaar, mærkes endnu Intet til Nedgang i Told og saasnart en Tegning til fordeelagtige Laan finder Sted, da møde ikke faae Millioner fra dette lille Land; det er godt man kan glæde sig over Noget. Ved Finantslovens Behandling er vor Kirkeminister ikke gaaet aldeles uskadt ud af Ilden og endnu have vi Krigs- og Marineministeriet tilbage.

Kunde vi faae fat i vore vestindiske Penge vilde det give den lille Stat en intensiv Kraft, som dog kunde blive til Nytte, dog hermed maa jeg desværre slutte idag, da jeg skal i Thinget. —

C. E. Frijs.

564. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 27. Januar 1869.

Kjære Quaade! I Gjensvar paa Deres venlige Linier modtagne i Søndags har jeg ikke noget Nyt at meddele Dem herfra, undtagen at Alt gaaer sin sædvanlige langsomme Gang, og jeg skal derfor holde mig til de Punkter, som De berører i Deres sidste Brev. Sagen vedrørende Hietzing etc. maa betragtes som sluttet efter at Beskyldningen om den danske Agent er udeladt af Committeebetænkningen; det havde naturligviis været loyalere og hæderligere om den preussiske Regjeringspræsident havde vedkjendt sig sin Feiltagelse aabent, istedetfor at byde os alt det Passiar, som vi ad forskjellige Veie ere blevne opvartede med, men det følger af de sidste Aars Udvikling, at man tør ikke stille menneskelige Fordringer til preussiske Statsmænd, fordi disse betragte sig selv som staaende over og udenfor andre Dødelige. — *Hvad den anden Sag* angaaer,[1]) da staae Beretningerne i Nr. 1 efter Samtalen med Thiele og do. i Nr. 2 efter Samtalen med Philipsborn, saa uforstaaelige de end kunde synes at være, fuldkomment i Samklang med den politiske Situations Udvikling, idet man i *første Moment* ikke har ønsket at denne Sag, den aabenlyse vilkaarlige Behandling af danske Undersaatter i Slesvig og Holsteen, skulde komme for meget paa Tale under Conferencen i Aviserne, og det næste Stadium, hvor Conferencen har været samlet, er nærved at sluttes og hvor man har fundet den fuldstændige Fortrøstning, at man fuldstændig rolig, uden at foraarsage galvaniske Trækninger i Frøen ɔ: Nr. III, kan drive sit Spil og ikke behøver at nære mindste Frygt for at erindres enten om Tractaternes Ordlydende ei heller om paatagne For-

[1]) Den udførlige Omtale i Akterne af de stadige Vanskeligheder, der fremkaldtes ved Preussens Behandling af danske Undersaatter i Slesvig, i Forbindelse med Fortolkningen af Wienerfredens Art. XIX, forbigaas her som i det følgende i denne Publikation i alt væsentligt.

pligtelser. — Samtidig med Thieles gode Ord under den hele Sags Forhandling er den praktiske locale Behandling af den Slags Forhold i Slesvig bleven skarpere og hensynsløsere saa at Gjerningerne have staaet bestandig i den meest skjærende Modsætning til Ordene og der synes kun efter Deres sidste Samtale med Philipsborn at indtræde en større Harmoni mellem Ord og Gjerning, idet man nu heller ikke vil stræbe efter at skjule sine Hensigter og sin Fremgangsmaade, og det Sidste forekommer mig at være en aabenbar Fordeel for os med Hensyn til Stillingens Klarhed, og at faae denne constateret i al sin Nøgternhed og Nøgenhed maa være vor Bestræbelse, ikke fordi jeg troer i mindste Maade at herved vil Noget bevirkes af Andre for os, men fordi jeg troer, at vi ikke have nogen Gevinst af at skjule den Kjendsgjerning hverken for os selv eller for Andre, at den preussiske Regjering trods den almindelige Anerkjendelse af Wienerfredens haarde Betingelser for os og som bleve os formelig dicterede af de 2 Stormagter, dog efter nu at have slugt det hele Rov, føler sig generet af de Humanitetsbetingelser, som de selv foresloge. Det er tydelige Kjendetegn paa den stigende Appetit, og hvorvel endnu ingen Spor heraf fremtræde, saa maa man dog haabe, at omsider en Forstoppelse vil indtræde idet man ikke kan fordøie det Slugte; under tidligere Erobringer har man vel søgt at gjøre sig betalt hos de Enkelte, der havde gjort størst Modstand, og derimod at soulagere Mængden, men dette følges ikke af Preussen, thi den tager hvad der contant forefindes, paalægger samme Pengebyrder paa det Erobrede som det gamle Land bærer og i ligesaafuld Udstrækning de personlige Byrder til Krigstjenesten; de pecuniaire Byrder kan jeg forstaae, men tillige at paalægge den personlige Byrder vil vistnok vise sig upolitisk, ligesom denne umaadelige Byrde har tabt sin berettigede Grund efter at Preussen har faaet den nuværende consoliderede Skikkelse og kan kun forklares derved at den endnu stræber efter at udvide sig yderligere;

Fortsættelsen af denne Politik maa naturligviis føre til et europæisk Supremati, naar ikke Alle kunne forene sig imod denne agressive Politik og herfor er der vistnok kun liden Sandsynlighed. Undskyld at jeg her er kommet ind paa en Materie der egentlig ligger udenfor det som vi nærmest havde at behandle sammen nemlig Sagen om de slesvigske Flygtninge eller rettere Behandlingen af danske Undersaatter i Preussen, navnlig og nærmest i de fra Danmark erobrede Provindser; jeg haaber med det Første at kunne sende Dem Oplysninger vedrørende den i »Fædrelandet« omtalte Lieutenant,[1]) men endnu har jeg ikke modtaget disse fra Krigsministeriet, men saasnart dette skeer skulle vi »go on« med Sagen, hvorom jeg med det Første kan vente paa Interpellation efter Sigende; med Hensyn til Alseraffairen vil De see at der er bleven annonceret en Interpellation af B. Christensen,[2]) som jeg antager ikke at ville blive af nogen stor Betydning; ialfald er det mig ligemeget, thi jeg kan hverken finde det nødvendigt eller hensigtsmæssigt, og vil saaledes ikke indlade mig paa nogen Undersøgelsescommission, hvor-

[1]) »Fædrelandet« 13/1 1869 indeholder en Artikel om en Lieutenant Sørensen, som paa en Rejse til Aabenraa blev anholdt og forhørt af Landraad Lewetzau.

[2]) Ifl. Rigsdagstidende (1868—69, Folketingets Forh., Sp. 3644) stillede Folketingsmændene B. Christensen, Holm, Adler, Müllen, C. V. Nyholm og S. Pedersen 23/1 1869 en Forespørgsel til Konsejlspræsidenten af følgende Indhold: »Anseer Conseilspræsidenten det ikke for nødvendigt, efter den i den allerseneste Tid paany reiste offentlige Debat om enkelte Afsnit af Kampen paa Als den 29de Juni 1864, at lade de høiere Militairbefalingsmænds Conduite ved denne Leilighed underkaste en samlet Prøvelse ved en af militaire og civile Kræfter sammensat Commission?« Denne Forespørgsel behandledes i Mødet 9/2 1869 (Rigsdagstidende 1868—69, Folketingets Forh., Sp. 4421—60, 4462—87). Vedtaget blev en Dagsorden, stillet af Hall, hvorved der udtaltes, at da Konsejlspræsidenten i høj Grad har beklaget, at der ved Afskedigelsen af Oberst Myhre er opstaaet den Formodning, at der var Grund til at undersøge de øvrige Befalingsmænds Forhold i Kampen paa Als, finder Tinget ikke, at der er tilstrækkelig Grund til videre Skridt i denne Sag. (Smstd. Sp. 4486).

ved gammel Fjendskab og Strid atter skal fremkaldes, og skulde en saadan alligevel blive vedtaget, vil jeg ikke have Noget dermed at gjøre; dog har jeg egentlig ikke nogen Fornemmelse af at man søger at opføre et stort Nummer paa dette Stykke. Derimod have vi som Ministerium betragtet havt en Deel Modgang saavel med vor Collega Cultusministerens Hævdelse af sit Budget i Folkethinget som med Behandlingen af Marineministeren under Spørgsmaalet om Marinens Budget idet der udtaltes Mistillid til hans Førelse. De kan ikke troe, hvor trætte vi ere alletilsammen af den evige Rigsdagssession, og desuden have de fleste af Regjeringens Medlemmer meere eller mindre været sengeliggende af la Grippe og Indenrigsministeren er det endnu, saavel Finantsminister som Cultusm. ere kun Reconvalescenter, saa at De seer, at Ministeriet staaer paa svage Fødder, og jeg vilde af Hjertet ønske, at jeg med det Første kunde flyve ned til Suez-Canalen. Naar De skulde kunne faae Leilighed til at lade Dem mærke ligeoverfor Andre med at vi ogsaa i Spørgsmaal Nr. 2 blive trukne ved Næsen, da der tidligere har viist sig Interesse for denne Sag, da troer jeg ikke at dette var af Veien. Med Hensyn til Nr. 3 eller Hovedsagen da er det desværre en sørgelig Sandhed, at den er hvilende og at der ikke kan sees hvorledes der paa en for os heldbringende Maade kunde blæses Liv i den, thi saalænge Preussens nuværende Styrere, Kongen og Bismarck, ikke kunne faae Øie for at de kunne have os til de sikkreste Allierede, idet jeg med fuld Fortrøstning tør paastaae, at ingen fornuftig dansk Politiker hverken kan eller for Øieblikket ønsker andre tilbage end dem, der af fuld Hjerte gjentagende have stemt herfor og at vi have fuld Føie til ikke at længes tilbage efter Holstenerne og Sydslesvigerne, ved at give os det tilbage som vi behøve, saalænge er der intet Haab, ligesom det er vist at de 2 Personligheder lettest kunne gjøre det, det er endog et Spørgsmaal om det vil være muligt for Efterfølgerne. Tidt spørger jeg mig om der kunde gjøres Noget for at bringe et for os

gunstigt Liv i denne Sag paany, men dette kan jeg hidindtil ikke opdage; det var ikke umuligt, at en personel Forandring herhjemme snarere kunde virke til Gavn, thi der bliver dog altid Noget hængende af »le Nords« Bagvaskelser, og den vedbliver trolig hermed ogsaa i det nye Aar. Og en Personalforandring vilde altid kunne give Anledning til en ny Udvexling, Behandling fra en anden Side og saaledes gjøre Noget muligt, hvor man nu har løbet sig fast. Med Hensyn til Hovedpunkterne troer jeg ikke, at der kan være 2 Meninger om at vi fremfor alt bør undgaae ny Anledning til Kjævleri og Mishandling, thi reen Vold er naturligviis under den nuværende europæiske Statssamfundssikkerhed ingenlunde usandsynlig, men dog altid forbundet med ubehageligere Følger og større Risico end hvor man kan give det Udseende af en processuel Fremgangsmaade og hvor i Staternes Liv den der er støttet med Bajonetten i Almindelighed har en endnu heldigere Stilling end den der i Individuernes Liv og Strid er støttet ved Pengemagten. Jeg har ladet Pennen løbet af, fordi jeg havde en Times Ro, og haaber fremfor Alt at dette Brev maa finde Dem ved godt Helbred og godt Humeur, to af de bedste Ting i denne Verden.

C. E. Frijs.

---

565. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 21. Februar 1869.

Kjære Quaade! Modtaget Deres tvende Breve saavelsom Depechen igaar og venter efter at modtage den endelige Meddelelse gjennem Hrr. v. Heydebrand saasnart jeg kan komme op i Ministeriet, men jeg har maattet holde mig inde et Par Dage paa Grund af et stærkt Ildebefindende. Det er et pludseligt Omslag der har fundet Sted i denne Sag men ikke saa uforklarligt, fordi Hadets Talsmand Carl Plessen har

opholdt sig i Berlin i den sidste Tid og fordi Hs. Excellence Greven nu synes at springe som Fisken i Vandet, producerende Skjælsord og Forhaanelser imod Alt, hvad der ikke har Masser af Bajonetter til sin Disposition; dette er os jo ikke noget uvant, især naar det begynder at see fredeligt ud i Verden, thi naar der er lidt Uro eller Bevægelse i Spørgsmaalet om Krig eller Fred, da behandles vi paa noget lemfældigere Maade; der opstod saaledes først for Preussen Spørgsmaal om Udførelsen af Pragerfredens Art. V, da Conferencen om Luxemborg[1]) traadte sammen og De vil erindre at vi alt dengang havde en klar Følelse af at det kun skete i den Hensigt at trække os omkring ved Næsen, saa at nogen stor Skuffelse er ikke bleven beredt os. — Trods alle vore Anstrængelser igjennem disse Aar er det ikke lykkedes at tilveiebringe en velvillig Stemning vis à vis os hos den preussiske Regjering, navnlig ikke hos Bismarck, og det bliver forsaavidt ligegyldigt enten dette har sin Grund i Plessens onde Tilskyndelser eller i Grevens eget slette Sind, men de Slutninger, vi heraf kunne drage, ere om end ikke opmuntrende dog saa klare at de ikke efterlade nogen Tvivl; idet der ingen Spørgsmaal er om, at naar virkelig engang en storartet Kamp vil forestaae og Ledelsen bliver den samme i Preussen, da vil man ikke tage i Betænkning at overfalde os lige ved Krigens Begyndelse, og det gjælder derfor om at være paa sin Post baade med ikke at give dem nogen berettiget Anledning og med at have sine Forsvarsmiddler paa rede Haand. De veed at Nationalpartiet med Benningsen i Spidsen længe har prædiket om at de maatte have hele Halvøen; men deels gaaer det ikke altid saaledes til i Verden som Præsten prædiker og maa man jo haabe at Tydskerne engang maae forsluge sig, og jeg haaber idetmindste at dette maatte blive Tilfældet for Preussens Vedkommende, naar det slugte Resten af Tydskland, at da ikke de branden-

[1]) Foraar 1867, sml. Akter I, 431 f.

borgske og gammel-preussiske Familier vilde være istand til at styre og underkue det hele Tydskland. —

Jeg skal bestræbe mig for at forsøge den af Dem antydede Vei i den først nævnte Sag, tvivler om at det vil have nogensomhelst Virkning, men man maa for sin egen Samvittighed og Ansvars Skyld have gjort Forsøget selv om man er vis paa at det mislykkes; det kan ikke nytte af den naturlige Grund at Vedkommende i Et og Alt føres i Slæbetouget og ikke vil være activ; desværre er dette for Tiden det almindelige Characteristikon for alle saakaldte Stormagter med Undtagelse af Een, der paa Grund af sit Initiativ synes Eneherskende; men dette vil vel ogsaa naae sin Tidsgrændse. — Vi haabe enten i denne eller i Begyndelsen af næste Uge at kunne slutte Rigsdagen og jeg kan med Sandhed bekjende for mit Vedkommende, at jeg er træt, samt at jeg vilde haabe at kunne takke af samtidigt med at vi lukke Sessionen, thi jeg er ogsaa legemlig svækket og trænger absolut til en Forandring af Leveviis. — . . .

C. E. Frijs.

---

566. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 21. Februar 1869.

Idet jeg sender Dem Quaades Brev indesluttet som bedes mig remitteret ved Leilighed, kan jeg ikke undlade at bemærke, at jeg idag har skrevet til Quaade, gjort ham i temmelig stærke Ord opmærksom paa den skete Frontforandring fra preussisk Side, samt dettes sandsynlige Grund a) Plessens Ophold i Berlin b) den fredeligere Tilstand i Europa som altid spores tydeligt i Behandling af vore Sager.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

567. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 8. Marts 1869.

Kjære Quaade! Modtaget Deres Brev igaar med Coureren saavelsom det af 6te idag den 8de samtidig med Deres Depeche, som jeg ligeledes besvarer idag, hvorfor jeg kun tilføier nogle Ord privat saavel for at takke for de Oplysninger som De altid jevnsides er saa god at lade mig tilflyde i private Skrivelser som for at forklare mig tydeligere med Hensyn til enkelte Punkter. Først og fremmest dette at Heydebrand ikke har givet nogen Afskrift af Bismarcks Depeche af 20de, men at denne er bleven os meddeelt som sædvanligt er for Heydebrand og at vi have taget en Afskrift deraf, men at vi naturligviis ikke lægge nogen Vægt paa at pointere denne Meddelelsesform, og meget nødigt vilde jeg see at dette skulde falde Heydebrand tillast, da det nu engang er bleven Coutume at føre Forretningen paa, idet han ikke tilstiller os en Note, men overrækker os Dokumentet i Almindelighed som indeholder Forespørgselen eller Besvarelsen, hvilket forebygger at der ikke saa let kan fremstaae nogen Misforstaaelse som ved den mundlige Behandling. —

Vor hvorved her forstaaes min Stilling til Sagen vis à vis de fremmede Gesandter er fuldkommen saaledes som De har tænkt Dem denne, jeg har ikke til Nogensomhelst proprio motu omtalt denne Sag, men har paa skeet Forespørgsel sidste og foregaaende Torsdag svaret, at vi tidligere havde havt godt Haab om at komme til en Forstaaelse i denne Sag men chancerne herfor syntes at være i Aftagende, men til Mohrenheim, som udtalte at Heydebrand havde omtalt Sagen for ham og dennes forandrede Vending, samt at han ventede een af Dagene at faae Depechen at see, — har jeg udtalt min levende Beklagelse over at det syntes [som] om Forhandlingerne paa dette Standpunkt kunde gaae istaae

paa Grund af en capitaliter divergerende Retsanskuelse, saavel i sin Almindelighed som med Hensyn til Fortolkningen af Wienerfredens Artikel 19. — Selv denne Yttring fremkom saaledes kun efter Foranledning og i sin Almindelighed, og uden nogensomhelst Antydning af et Ønske om Bistand, hvortil jeg af mangfoldige Grunde og fremfor Alt af Hensyn til Forhandlingens Stadium ikke følte mig i mindste Maade opfordret, thi De vil af min confidentielle Depeche have seet at en slig samtidig Meddelelse til de forskjellige Cabinetter saaledes som dette tidligere har fundet Sted ved lignende Leiligheder kun tilsigtedes paa et senere Stadium, hvor det med en vis Sandsynlighed fremtraadte at man ogsaa paa dette Punkt var kjørt fast. — Den Slags Confidentser og Meddelelser fra vor Side have kun fundet Sted og ville kun finde Sted, naar de ere uundgaaeligt nødvendige for vor egen Sags og Værdigheds Skyld, naar det behøves som et talende Beviis for vor redelige og taalmodige Stræben efter at naae til en Forstaaelse, som en Akt eller Handling der efter vor Mening er nødvendig ligeoverfor en almindelig europæisk Opinion, men ingenlunde vil den blive benyttet for at forøge det europæiske Gjæringsstof. — Og i den Henseende er den danske Regjering sig selv bevidst, at handle med stoisk Ro, med Bekjæmpelse af hvad Følelsen tidt maa tilsige En, men i den fulde Overbeviisning om at kun herved et godt Resultat kan naaes; det er kun naar denne Ro synes at blive antaget for Apathi saaledes som det forekom mig at være Tilfældet fra Grev Bismarcks Side i denne Sag, at vi finde Grund til energisk at protestere.

Nok engang Tak for Deres kjære Breve og i det Haab at Depechen, som afsendes samtidigt vil bidrage til det af Dem Tilsigtede. . . .

C. E. Frijs.

568. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 14. Marts 1869.

. . .

I Anledning af en Bemærkning der igaar faldt fra Deres Side og hvortil jeg ikke føiede nogen Modbemærkning, da jeg var distrait og tænkte paa andre Ting, maa jeg gjøre dette idag, fordi dette flere Gange navnlig ved Quaades Breve er kommet frem, nu var det ved Moltkes, og mig ikke synes at De har Ret i at det maa beklages, at mange Ting, navnlig Oplysninger om Situationer, ikke forefindes i Depecher men i Privatbreve, thi Hovedsagen er naturligviis at Regjeringen faaer Oplysningerne, og at disse anderledes uforbeholdent kunne sendes i Privatbreve, der ikke nødtvungen kunne fremlægges paa offentlige Forsamlingers Bord, forekommer mig klart; ligesom det er vist, at hvor denne Forpligtelse for Regjeringen findes, vil der maatte udfindes et eller andet Middel til at omgaae dette paa. England har af sin Fremlæggelse i den Henseende ikke høstet nogensomhelst Gavn, men det har i sin Storhed kunnet oversee dette hvorimod vi ikke paa nogen Maade kunne dette. —

Endvidere kan jeg ikke nægte at den Artikel som jeg medgav Dem igaar i en høi Grad har nedstemt mig, thi det er aldeles klart at den er tilsendt herfra og efter dens confuse Indhold og Tankeretning vilde jeg antage den som et naturligt Aandsfoster af Tscherning, og hvad der i saa høi Grad mistrøster mig, det er, at der kan findes Mænd endnu efter hvad vi for nylig have oplevet i vort Fædreland, der ville bære vor Uenighed og Stridigheder frem paa fremmed Marked, thi Enhver, som dog er forsynet med den mindste Smule bon sens, vil det dog ligge klart for Dagen, at uden indbyrdes Enighed ville vi ikke kunne overleve den nuværende Phase i Europas Udvikling; det er et Spørgsmaal, om vi ikke trods al Endrægtighed og Forsigtighed ville blive knuste under den almindelige store Kraftprøve der fore-

staaer, men kommer det til at skorte paa denne, da ere vi redningsløst fortabt; Antydningerne med Hensyn til den Politik, som en slig demokratisk Styrelse maatte ville føre ligeoverfor Preussen er betegnende; dette er den ene Side af Sagen; — den anden Side, og fuldt saa vigtig, er — at et politisk Organ stærkt paavirket af den preussiske og russiske Regjering, thi man veed tidt ikke for hvilken den arbeider stærkest, saa aldeles ufremkaldt og paa en søgt Maade kaster sig over os for at gjøre sig stor paa den Lilles Bekostning og dette just paa en Tid, hvor man har spillet Bold med Grækenland og er ifærd med Belgien, — det troer jeg, bebuder aldeles utvivlsomt at nu staae vi for Tour; dette bestyrkes jo ogsaa fuldkomment ved den hele Forhandlings-Gang om Artikel 19, hvor Bismarck leier med os ligesom Katten med Musen, og det kan ikke skade at tydeliggjøre og levendegjøre Tanken herom, thi des skarpere maa Opmærksomheden blive i den Henseende og det er vistnok rimeligt at der ville fremkomme mangfoldige Svingninger i den Henseende, eftersom man finder det beleiligt i Henhold til Situationen ligeoverfor det store Krigs- og Fredsspørgsmaal. Jeg er nærved at troe, at den Admonitio som Quaade taler om har fundet Sted til Heydebrand, fordi vi have faaet Afskrift af bemeldte Depeche, i Virkeligheden ikke har fundet Sted, fordi Bismarck med fuldkomment Overlæg har villet tilføie os dette Spark saavel igjennem Quaade som igjennem Heydebrand; idetmindste har jeg faaet dette Indtryk, da jeg omtalte denne Sag til Heydebrand. —

Den Slutning der aldeles sikkert heraf kan drages, er at ligesom man ikke har betænkt sig ved at stryge de bindende Bestemmelser i Wienerfredens Artikel 19, saaledes vil man endnu mindre naar den alvorlige Deel af Festen begynder betænke sig paa nogensomhelst Retsbrud ligeoverfor os; og det der da nærmest kan befrygtes denne Gang er et Streiftog imod Kjøbenhavn, hvor Preusserne naturligviis ikke vilde sætte sig fast, men handle i fuldkommen Consequents

med Fremgangsmaaden vis à vis Frankfurt og selvfølgelig fordi man ikke kunde vente at beholde det, med endnu større Hensynsløshed. —

Det er et lysteligt Fremtidsbilled!

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

569. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 17. Marts 1869.

Kjære Quaade! Endskjøndt jeg egentlig ikke har noget Nyt at meddele Dem, hvilket jo forsaavidt er godt, da det Nye for os sjælden indeholder noget Glædeligt, saa vil jeg, da jeg har Tid forinden min Marsch op i Ministerierne, dog underholde mig lidt med Dem. — Man taler her i den sidste Tid mere og mere om Krig, fortæller om de storartede Forberedelser, der træffes hertil saa vel i Preussen som i Frankrige, og vel lægger jeg ikke overordentlig Vægt herpaa, da de Beretninger vi have erholdt dog ikke antyde at det er just Foranstaltninger som de, der træffes umiddelbart foran en Krigs Udbrud, men ligesaa godt ere Foranstaltninger, der kunne benyttes som Intimidationsmiddler, men hvorledes dette nu end i Virkeligheden forholder sig, saa er dog saa Meget vist, at man legende med Ilden gradeviis nærmer sig den mere og mere og naar ikke ganske overordentlige Begivenheder indtræde, da er egentlig Sandsynligheden for at Explosionen er nærforestaaende. Dette er naturligviis et yderst critisk Moment for dem, der ligge enten i Veien eller paa Veien for at de Vedkommende kunne komme i Haarene paa Hinanden, thi de kunne ikke alene risquere at blive overrendt, et os ikke i vor historiske Erfaring ubekjendt Phænomen, men paa Grund af de store Masser og Kræfter som ved denne Leilighed ville komme i Bevægelse risquerer man ligesaa let at quæles ved en alfor varm Omfavnelse, naar man skulde benyttes til en Slags débouché, som man ris-

querer ved et Overfald i den noble Hensigt at uskadeliggjøres à la façon de Francfort og naturligviis dette i en forhøiet Potents; i begge Tilfælde kan den resterende Livskraft fuldstændig tilsættes og det gjælder derfor om paa det Omhyggeligste at forebygge Sligt, hvorfor jeg haaber at De gjennem alle mulige Middler sætter Dem i Kundskab om hvorvidt man egentlig er og avancerer i fuldstændig Krigsberedskab, thi det gjælder os om at sælge vort Liv saa dyrt som muligt og tillige ikke at bortødsle løst Krudt, hverken i Talemaader eller i finantsiel Henseende, thi efter mit Skjøn vil, naar den første Begyndelsestid, hvor den allerstørste Hensynsløshed vil finde Sted, er overstaaet, det for de smaae Stater, forsaavidt som de ved den endelige Opgjørelse endnu maatte kunne hævde sig, allermeest komme an paa, at de ikke overanstrænge sig i Begyndelsen, men holde til Raade saavel med Mandskab som med Pengeudgift, thi i saafald vil deres relative Vægtfylde kunne tiltage; og saavel efter vor nationale Eiendommelighed som ifølge den Landet iboende væsentlige finantsielle Kraft ere chancerne snarest for at seire ved Udholdenhed end ved en Begeistrings Overanstrængelse, fordi denne Sidste aldrig i fuldt Maal kan komme tilstæde, det er imod Nordboens idetmindste Danskens Natur og naar i enkelte Tilfælde Sligt kunstig er bleven skabt, er Folket paa en vis Maade kommet til at lee af sig selv fordi det aldeles ikke har kunnet gjenkjende sig selv men ligesom fundet sig besat af en fremmed svulstig jeg havde nær sagt tydsk Aand. Og det forekommer mig at maatte saavel for en General som for en Statsmand være af paatrængende Nødvendighed at fælde et rigtigt Skjøn over de aandelige Faculteter han har at disponere over i den eiendommelige Folkecarakteer, thi det er kun ved at finde de sande Factorer og at benytte det Stof der forefindes, at man kan blive istand til at suge den størst mulige Nytte deraf; en Misregning i den Henseende paa det aandelige Gebeet maa ligesaafuldt hævne sig som naar Misregning finder Sted med Hen-

syn til de legemlige Kræfter. Efter Aviserne lader det til som om Grev Bismarck vil atter forfriske sig paa Varzin i Paasketiden, mon for at være interessant, eller fordi han vil boudere paa Grund af en eller anden Meningsforskjel, eller fordi han er fuldkommen overbeviist om, at der i den nærmeste Tid ikke er Andet at gjøre end at holde den diplomatiske Kamp gaaende, men at der ikke vil blive foretaget noget decideret Skridt i den nærmeste Fremtid. Jeg havde haabet at have kunnet faae Ro til at fuldende mit Brev igaarmorges men jeg blev afbrudt igaar og da jeg idag efter at der er bleven dandset hele Natten er kommet noget sildigere i Gang forefinder jeg hele Forværelset fyldt og foretrækker derfor at ende Brevet nu overladende det til Skjæbnen hvornaar det maatte komme i Deres Hænder. —

C. E. Frijs.

[*Efterskrift:*]

Kjøbenhavn, 18. Marts 1869.

Forinden jeg har faaet Leilighed til at forsegle dette Brev modtager jeg Deres Linier af 16de, hvorfor jeg bringer Dem min Tak. Som De vil jeg haabe at det maa gaae som De ønsker og at vi ikke atter denne Gang skulle tages ved Næsen. . . .

Mit Haab er at Sommeren maa gaae rolig hen, saa at jeg vil kunne see mig istand til at trække mig tilbage, thi mit Helbred vil ikke kunne taale en fortsat Beskjæftigelse af den nuværende Natur, da jeg baade legemlig og aandelig befinder mig i en Tilstand som et Stykke mørbanket Kjød, hvor al Saft og Kraft er ude af. Det kan vel synes at Anstrængelserne ikke er store, men dette aldrig at kunne skride fremad men i det Allerhøieste kun at kunne naae saavidt at man ikke gaaer noget Skridt tilbage — dette er sløvende og berøver En tilsidst den Ligevægt og Sindsro som er absolut fornøden naar man med Nytte skal kunne styre Andre.

C. E. Frijs.

570. Redaktør C. S. A. Bille til H. A. Krüger.

Dagbladets Redaction, Skjærtorsdag, 25. Marts 1869.

Kjære Krüger!

Sygdom i mit Huus og dernæst en lille Reise, fra hvilken jeg først igaar er vendt tilbage, have forhindret mig fra tidligere at besvare Deres Brev af 11te Marts. Det krævede jo da ogsaa nogen Overveielse, thi i saa vigtige Sager bør man intet Skridt foretage sig, førend man idetmindste har gjort sit Bedste for at komme paa det Rene med, hvad Klogskab byder og Omstændighederne tillade.

Først vil jeg holde mig til den i sin Tid forberedte Forespørgsel og Grundene til, at den ikke kom frem i Virkeligheden. De veed, at David, skjøndt han var noget ængstelig — og den, som kjender vor Rigsdag og overveier Stillingen, kan i Grunden ikke bebreide ham dette — dog var bleven varm og forbittret ved Tanken om den skammelige Maade, paa hvilken Preussen krænker Wienerfreden og behandler danske Undersaatter som en Klasse af retløse Forbrydere. Han havde sagt Grev Frijs og Etatsraad Vedel, at han nødsagedes til at bringe Sagen offenlig frem ved en Forespørgsel i Landsthinget, hvis Regeringen ikke med Kraft optraadte i Berlin og nødsagede Preussen til at respektere Folkeret og Traktater. Saavidt jeg kan forstaae, havde de begge bedt for sig og forlangt nogen Frist for at kunne gjøre nye Skridt i Berlin. Dette sagde David mig omtrent 3 à 4 Uger før Samlingens Ende, og han lovede at give mig nærmere Besked, naar han atter hørte fra Vedel. Imidlertid fik jeg ingen videre Meddelelse, og da Forespørgselen ikke kom, maatte jeg antage, at han havde faaet tilfredsstillende Forklaringer. Nu har jeg atter søgt ham, og han erklærer nu, at Grunden til, at han ikke gik frem, var den, at de ham af Dem meddeelte faktiske Tilfælde ikke kunde gjøres til Grundlag for en Interpellation, da der ved dem alle (eller de allerfleste) var særlige Omstændigheder, som gav den preussiske Regering

en Undskyldningsgrund. Hertil kunde jeg naturligviis Intet svare, tilmed da jeg ogsaa har hørt Noget om, at der i et af de mest graverende Tilfælde (det med Lieutenant Sørensen i Aabenraa) ikke med nogen Nytte lod sig nedlægge Klage i Berlin. Jeg gav nu imidlertid David den mig sendte Afskrift af Grünfelds Kjendelse i Clausens Sag; han bad mig at laane ham den paa nogle Dage, da han saa atter vilde tale med Vedel, og lovede paa Mandag eller Tirsdag at meddele mig dennes Svar. Stort vil dette jo ikke føre til, thi om en Forespørgsel kan der nu for det Første ikke blive Tale, og dette er efter min Overbeviisning den eneste Form, hvori dette Anliggende med Nytte kunde føres frem. Naturligviis er jeg mere end villig til uopholdelig at gjøre det hele Forhold til Gjenstand for en Artikel i »Dagbladet«, men jeg er kun bange for, at dette mere vil skade end gavne. Sig mig Deres Mening derom; ønsker De det, bryder jeg hellere end gjerne min Taushed.

Jeg kommer dernæst til den anden Deel af Deres Brev. Hvorvel jeg godt kan indsee de Grunde, som kunde bevæge Dem til at gjøre en Ende paa den vanskelige Halvheds-Stilling, hvori De befinder Dem som Deputeret baade i Landdagen og Parlamentet, saa anseer jeg det dog for at være et Hovedhensyn, der aldrig bør tabes af Betragtning, at Nordslesvig ikke mister sin Repræsentation i Berlin, førend det er blevet dansk Eiendom igjen. Jeg vil ikke benægte, at der kan komme en Situation, hvor man for at naae et eller andet vigtigt Øiemed nødes til at sætte denne Repræsentation paa Spil; men meget varsom bør man være dermed, og der foreligger ialfald nu ikke nogen Grund til at gjøre dette Offer. Adgangen for Nordslesvigerne til at kunne udtale sig i Berlin er efter min Mening overordentlig vigtig; de kunne dog der nu og da lette deres Hjerte, og de kunne, hvad der er Hovedsagen, minde Verden om deres og § 5's Tilværelse, pine den preussiske Samvittighed og nedlægge deres uforanderlige Protest. Tabtes denne Adgang, vilde

Meget være tabt, og den nordslesvigske Befolkning vilde blive meget utaalmodig, vilde fælde haarde Domme over den, som var Skyld deri. Min Mening er altsaa, at der trods alle Edsnægtelser, Protester, Udeblivelser, Mandatsnedlæggelser osv. — eller, om De vil, netop for disses Skyld — maa holdes rigtig fast paa selve Berettigelsen til at være repræsenteret saavel i Landdag som i Parlament. — I Overeensstemmelse hermed føler jeg derfor megen Sympathi med Deres Plan om ved et Andragende at faae Sagen reist paany. Det maa vel være Polakkerne, som skulle hjælpe Dem til at faae det indbragt. Jeg troer ikke, at et lille Udfald som det antydede imod Frankrig vilde være til nogen Skade, men det maa ikke være saaledes, at det bliver virkelig saarende; vi have ikke saa mange Venner, at vi have Raad at vende nogen fra os. Derimod troer jeg, at det vilde være nyttigt, om Andragendet indeholdt et kort Referat af Deres og Ahlmanns forskjellige Fata, Kamrets forskjellige Optræden, den forfatningsstridige Udsættelse af Omvalgene osv. osv. Der trænges til en saadan Rekapitulation, og den vil desuden hjælpe godt til at motivere Forlangendet om at faae noget Sikkert at vide om Slesvigs Stilling.

Her har De nu min Mening. Efter Indholdet af Deres Brev har jeg ikke troet mig berettiget til at konferere med Nogen om Tanken. Eet er der dog, som jeg meget maa fremhæve. Vil De udføre det paatænkte Skridt og derved ligesom vække den indslumrede Sag paany, saa lad mig det vide itide, for at jeg kan gjøre Mit til samtidig at faae den bragt frem andetsteds, og benyt tillige Deres egne Forbindelser til at faae rørt op i den. Vore Bestræbelser tabe sig, naar de skee enkeltviis; ved at samle dem og komme paa een Gang kunne vi dog maaskee udrette noget Alvorligt.

Bille.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

571. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 6. April 1869.

Kjære Quaade! Idet jeg bringer Dem min hjer[te]lige Tak for Deres lange Brev, som jeg modtog iforgaars og som indeholdt mange for mig vægtige Oplysninger benytter jeg Leiligheden, der tilbyder sig aldeles sikker idag med Kammerjunker Kragh, til at samtale lidt med Dem i al Fortrolighed, uden at have noget Særligt at meddele. — Dog først og fremmest dette, at det i den allersidste Tid synes som om der er kommet en gunstig Vending for vor Sag i Amerika, men da vi ere vante til at bedrages i alle vore stolteste Forhaabninger, har jeg herom ikke meddeelt Noget. Raasløff er afreist den 3die fra New-York og jeg kan saaledes vente ham her tilbage den noget og tyvende i denne Maaned; skulde engang vi have havt eller faae Held i denne Sag, vil dette ogsaa for mig personlig være en stor Gevinst, thi jeg har da Intet at gjøre Regnskab for og kan da uden nogensomhelst Skrupel trække mig tilbage fra det offentlige Liv, hvilket ogsaa vilde være blevet absolut nødvendigt af sanitaire Hensyn og kun nødtvungent kunde have været henholdt naar en almindelig Crise forestod, ikke fordi jeg saa tiltroede mig særegne Kræfter til at beherske denne, men fordi jeg ikke vilde faae Skin af at retirere, naar Striden forestod, endskjøndt jeg sandelig tidt og længe nok har bebudet mit Ønske om at maatte træde fra. Det Sandsynligste er, at man saa til Afløser vil construere et Ministerium af Godseiere og Doctrinaire, ialfald er den politiske Situation saadan, at Kongen med den største Frihed kan vælge og at det Nye der indtræder vil kunne have Tid til at arbeide sig sammen forinden Rigsdagsessionen forestaaer, som med fuld Grund kan uddrages indtil Slutningen af November saa at der haves fuldt halvt Aar til Forberedelse, naar Forandringen kan foregaae til Mai-Maaned. Det følger af sig selv, at det vil skabe

nogen Forandring i Anskuelser og Styrelse, men saavel jeg som største Delen af mine Collegaer vare udslidte, og den bedste Marv og Kraft aandelig taget suget ud af dem; allerede Haabet og Tanken om at komme ud af Buret har paa mig udøvet en velgjørende Virkning, thi uagtet Arbeiderne, som jeg har havt at gjøre, hverken ere saa anstrængende ei heller saa kjedsommelige, er dog dette — evig at maatte gaae i Tøiet, snart mægle til den ene snart til den anden Side, i høi Grad sløvende og jeg har efter min Natur for at kunne bevare en nogenlunde Sindets Friskhed altid trængt til megen Afvexling, og fryder mig til i August og September-Maaneder at drive Jagden paa Norges Fjelde og da i Slutningen af Aaret eller i Begyndelsen af næste at kunne varme mig rigtig ved Ægyptens Sol overladende mine Efterfølgere Fornøielsen til den Tid i Folkething og Landsthing. Naturligviis vil der nok maatte discuteres en Deel frem og tilbage, inden Afskeden erholdes, men tilsidst og jeg haaber senest i Juni vil mit Ønske sikkerlig være realiseret. — . . .

C. E. Frijs.

---

572. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 11. April 1869.

Af indesluttede Brev[1]) fra Raasløff vil De see at Forhaabningerne om et heldigt Udfald ikke hvile paa nogen tilforladelig Grund, og at den nye Regjerings Stilling til Sagen efter al Sandsynlighed ikke vil bedre sig. —

Een Ting glæder jeg mig over, og det er at jeg faaer Ret ligeoverfor Enkelte af R.'s Venner, der paastode at han ikke vilde være vendt tilbage, naar Uheldet havde fulgt ham. . . .

C. E. Frijs.

---

[1]) Findes ikke nu vedlagt.

P. S.

Vil De sende Underretning om Understøttelsen af 500 rd. for dette Aar gjennem Regenburg, dog saaledes at denne ogsaa er forsigtig i sin Meddelelse ved kun at sige: at det attraaede Beløb er disponibelt for dette Aar saaledes at 250 rd. kunne udbetales strax som halvaarligt Bidrag og den anden Halvdeel 6 Maaneder efter. —

C. E. F.

P. Vedels Privatpapirer.

---

572 a. **Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Torsdag Aften [22. April 1869].

Kjære Kammerherre.

... Grev Frijs's Reise har formodentlig overrasket Dem, og jeg vil derfor til Dem confidentielt forklare hele Sammenhængen saaledes som jeg kjender den. Raasløff kom i Søndags. Mellem os staae vore Chancer i America for Tiden slet. Den sidste Samtale baade med R. og med Bille[1]) gik ud paa at Regeringen ikke var ivrig for Sagen og sikkert ikke vilde vove sin Stilling for dens Skyld, Statssecretairen tilføiede at for Øieblikket vilde der ikke kunde ventes mere end $^1/_3$ af Stemmerne i Senatet og der behøves $^2/_3$. Sagen er altsaa i alt Fald udsat til Congressen igien træder sammen i Decbr. — Ikke destomindre siger R. at han nærer godt Haab og fremfor Alt anseer han det for meget unødvendigt at Ministeriet i alt Fald i sin Helhed træder fra. Stillingen er saaledes denne: Estrup vil bort, Raasløff vil blive, Fonnesbech vil baade det Ene og det Andet, Grev Frijs er træt og kjed af det Hele, ærgerlig over den americanske Sag, bange for at møde næste Rigsdag med Hansen[2]) og Suenson[3]) og tildels Fonnesbech, og kan dog

[1]) F. E. Bille, dansk Gesandt i Washington.
[2]) Kultusminister Aleth Hansen.
[3]) Marineminister O. F. Suenson.

ikke let finde Andre, især naar han desuden skulde søge sig en ny Indenrigsminister. Før Raasløff talte med ham var han saa temmelig bestemt paa at gaae snarest muligt, og troede idetmindste selv at det skulde lykkes ham meget snart. Nu har han ikke taget nogen ny Bestemmelse, men forudseer at det ikke kan skee saasnart som han havde tænkt det, og han har derfor villet tage sig strax en lille Ferie paa et Par Uger, — det kan ikke skade fordi der for Tiden Intet er som holder ham tilbage, og det kan gavne hvis han nødes til at blive fremdeles ved Styret. Det Hele er altsaa foreløbig en Respit, der kan blive Indledningen til og kan giøre ham det physisk muligt at forblive endnu i længere Tid i Ministeriet men Beslutningen hertil er endnu ikke paa nogen Maade bevidst taget af ham. — Jeg behøver ikke at sige Dem at jeg giør Alt hvad jeg kan for at holde ham fra at gaae af, thi baade troer jeg at han er den bedste Minister vi for Tiden kunne faae, og han er for mig den behageligste Chef der kan tænkes, vi arbeide godt sammen og vi kjende nu hinanden.

Han har formodentlig selv skrevet til Dem om sin Reiseplan, saa jeg vil ikke gientage den her. Om 3 høist 4 Uger venter han at være tilbage.

P. Vedel.

573. **Direktør P. Vedel til Etatsraad Regenburg.**

Udenrigsministeriet. Kjøbenhavn, 27. April 1869.

Høistærede Hr. Etatsraad.

Før Grev Frijs afreiste paalagde han mig at meddele Dem at han efter Anmodning af Hr. Ahlmann har tilstaaet en aarlig Understøttelse af 500 D. indtil Videre til Udgivelsen af Dybbølposten. Idet jeg hoslagt har den Ære at tilstille Dem 250 Daler som Bidraget for det første Halvaar 1. April—

1. Oct., tør jeg bede Dem at besørge disse Penge besørget til deres Bestemmelse, og tilføier at De efter 1. Oct. d. A. skal modtage de øvrige 250 Dal.

P. Vedel.

Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

574. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

[*Wien*], 27. April 1869.

Kjære Vedel! . . . Da jeg kom herigjennem fandt jeg det stødende ikke at gjøre min Opvartning hos Rigscantsleren og var jeg hos ham igaar og holdt han en almindelig politisk Samtale; og jeg fandt af for Dem letforstaaelige Grunde ingen Anledning til særligen at gaae ind paa den slesvigske Grændseregulering, endskjøndt hertil gaves nogen Anledning, da det er min Overbeviisning at under nuværende Forhold vilde dette kun i det Allerhøieste have kunnet fremkalde en for os ingenlunde ønskelig Vækken Opmærksomhed uden nogen sand Understøttelse, da man dog ikke vilde gjøre denne Sag til almindelig Krigsaarsag, uden efter en bestemtere Op[for]dring; vel kan det nok siges at man tidt kan spøge og selv ønske at spøge saa længe med Ilden at dennes Udbrud kan faae Udseende af et accident uden at være det, saa vilde i Fald man i Bedømmelse heraf tog Feil, vi alene komme til at betale Gildet ved at være blevet brugt som jouet. — Han var saa venlig at bede mig og Familie til Middag til imorgen, men da jeg ønsker at drage fuld Nytte af min Ferie, saa har jeg bedt mig undskylde og tager imorgen til Gmunden. . . .

C. E. Frijs.

P. S.

Jeg bad F[albe] om at drage Omsorg for at man ikke brugte mit korte Ophold her til Røverartikler i en eller anden Retning, da det uden Hensyn til min personlige Smag laae i Sa-

gens Natur at vi for Øieblikket ikke kunde ønske alfor meget at henlede Opmærksomheden paa os; thi een Ting var det os fremfor Alt magtpaaliggende for hele Verden at tydeliggjøre, at vi ikke satte vort Haab til at fiske i rørt Vande, men tværtimod satte vort fulde(?) Haab til at under en fredelig Udvikling vilde der dog tilsidst blive viist vor lille mishandlede Stat Retfærdighed og derigjennem almindelig Erkjendelse af denne Stats nødvendige Existents for det hele europæiske Statssamfund.

C. E. F.

P. Vedels Privatpapirer. Brevet er fejlagtig dateret K b h v n. $^{27}/_{4}$ 69.

---

575. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Ischl, 1. Mai 1869.

Kjære Vedel! . . . Det glæder mig . . . ikke at erfare at Hertugen[1]) i disse Dage agter at gjæste Kjøbenhavn, thi jeg troer ikke, at det vil blive til gjensidig Tilfredsstillelse, dog vil jeg haabe, at jeg heri maa tage Feil og at dette Besøg ikke vil give Anledning til nogensomhelst Ubehagelighed, dog er dette uberegneligt paa Grund af vedkommende Gjæsts ganske særegne Carakteer og Stilling som chef de la famille. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

576. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

München, 9. Mai 1869.

. . . Hvor meget jeg end holder af Andræ, nægter jeg ikke, at naar han skummer over Monrad, der atter vil træde activt frem, saa træder derved endnu klarere og

[1]) Hertug Carl af Glücksborg og Prinsesse Vilhelmine ankom ifølge Dagbladet 3. Maj 1869 Nr. 100 til København 1. Maj 1869.

sørgeligere frem for mig, hvormeget det er at beklage at Andræ saa meget jeg turde næsten sige fuldstændig isolerer sig, thi han er en i høi Grad ønskelig Modvægt eller Modkraft imod Monrad, men nutildags maa der dog bagved hver Personlighed være en lille Hale og Andræ er næsten blevet haleløs, hvorimod den Anden efter sin Natur altid vil skaffe sig af en betydelig Længde om end ikke af nogen meget compact Sammensætning.

C. E. F.

P. Vedels Privatpapirer.

---

577. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

14. Mai 1869.

Kjære Kammerherre.

Bojesens Afreise giver mig for god en Leilighed til at sende Dem en Hilsen til at jeg ikke skulde benytte den og dog har jeg Intet særligt at sige Dem. — Deres Rapport krydsede sig med mit Privatbrev og har viist mig at De netop havde samme Tanke som jeg, ved at tale til Thile om Sagen.

De veed at Gr. Frijs i Wien af Falbe bevægedes til at gaae til Beust, hvad der jo heller ikke kunde undgaaes da han opholdt sig i Wien flere Dage. Nu er han gaaet til Marienbad for at giøre en Cuur der paa 4 Uger, saa at han i Midten af Juni kommer her tilbage. Jeg er meget tilbøielig til at troe at uagtet han ikke med *eet* Ord har talt Politik med Beust og uagtet han for at undgaae Vidtløftighed og Mistydninger, afslog en Indbydelse til Middag, vil det dog være passende om han paa Tilbagereisen giennem Berlin giorde Bismarck en Visit, hvis denne til den Tid er der. Jeg indseer meget godt hvor utilbøielig han selv vil være dertil, og alt

hvad der med Rette kan siges imod et saadant Besøg, da det naturligvis er uberegneligt hvad Bism. kan sige og giøre for Forslag, hvis det falder ham ind at tale Politik med ham. Men det er det Samme: jeg troer naturligvis ikke at et sligt Besøg kan giøre videre positivt Godt, jeg begriber meget godt Vanskelighederne ved det, men jeg troer tillige at Undladelsen kan giøre Skade.

Hvis De nu er af samme Mening som jeg, vil jeg bede Dem sige mig det, og da i Forbindelse med mig virke hen til at det skeer.

Monrad er som De veed kommet og har bedt mig hilse Dem. Han er meget flink og vil vist ikke undlade ved første Leilighed at komme frem paany. Det skulde undre mig meget om ikke Resultatet bliver at naar Øieblikket kommer da Grev Frijs gaaer bort — eller qui sait? naar Estrup gaaer væk — træder Monrad ind. Quod felix faustumque sit, — jeg har altid en heel Deel tilovers for Monrad!

P. Vedel.

578. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Marienbad, 14. Mai 1869.

Kjære Quaade! . . . Baron Zytphen, som har været her nogle Dage tidligere, har gjort Reisen herned i Følgeskab, men det vil sige uden at samtale med ham, med Carl Plessen og Familie, der er draget til Franzensbad; en Behagelighed at man ikke er truffet sammen med ham her i Badet, thi jeg nægter ikke, at dette er den Personlighed, der personlig er mig meest imod, fordi det er min Overbeviisning at mange af de Smaadrillerier der finde Sted med Hensyn til Udbetalinger af Skolelæreres Pensioner og Tilgodehavender væsentligst skrive sig fra ham; i det Hele er det min Tro at

hvad der foruden store Statshensyn meest lægger Hindring iveien for en fredelig og forsonlig Politik fra Preussens Side imod os er Slesvig-Holstenernes Agiteren og Intriguer og af disse ikke mindst Carl Plessens Indflydelse hos Bismarck, da jeg bilder mig ind at denne Sidste endnu troer at have fuld Brug for ham, samt troer paa at Ingen bedre lader sig benytte imod os, fordi han har personlige Forbindelser endnu i Danmark paa Grund af sine derværende Besiddelser, og han igjennem længere Erfaring veed, at en Overløber og Forræder er uden Sammenligning den sindrigste i Opfindelsen af Chicanerier og Ubehageligheder imod sin tidligere Konge og sit fordums Fædreneland. — Under mit Ophold hersteds haaber jeg at kunne gjenoptage den sædvanlige private Correspondance med Dem, kun at jeg ikke vil have Meget at meddele, da jeg kun sjelden og dette i yderste Nødstilfælde ønsker Meddelelser hjemmefra. Nogen Forlængelse af min congé har jeg vel endnu ikke faaet, men jeg tvivler ikke om at erholde den; en Følge heraf vil vel blive, at den endelige Afsked dermed trækker lidt længere ud. Af Aviserne vil De have seet at Monrad er vendt tilbage; efter Vedels Sigende er han ligesaa eller snarere mere tillidsfuld vendt tilbage end han reiste og synes at have fuld Lyst og Kraft til at beskjæftige sig med Politik; personlig skal denne Kraft og Udholdenhed være ham vel undt fra min Side, men jeg er overbeviist om at han for Øieblikket vilde kunne skade vort Land allermeest, naar han overtog Ledelsen, thi han kunde efter sin Natur og sine Tilbøieligheder ikke forholde sig saa passiv som jeg troer at Tilstanden i Europa fordrer det af de Smaae, der ikke ønske at tilsætte Noget. —

. . .

C. E. Frijs.

579. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Marienbad, 19. Mai 1869.

Kjære Vedel! . . . Saavel af Deres Brev som af F. Moltke, der læser alle tydske Aviser erfarer jeg, at man har beskjæftiget sig en Deel med min Reise og villet tillægge den politiske Bihensigter; ligesom den i sit Anlæg kun var en Fornøielses og Adspredelsesreise og blev til Brønd og Badereise, saaledes har den hidindtil været aldeles uden politiske Emotioner, jeg turde næsten sige uden politiske Discussioner, naar jeg undtager de Samtaler der ere førte imellem herværende Indfødte og mig; dette er næsten for Meget af det Gode, men nogen Paatrængenhed og Videbegjærlighed vil jeg heller ikke paa Hjemreisen lade komme tilsyne, naar der ikke hertil bliver givet Anledning, da det forekommer mig at der saa tydeligt fra Vedkommendes Side er viist Utilbøielighed. De veed, at for mig bliver Nr. 1 altid en fredelig Compromis, ja paa en vis Maade en i virkelig og blivende Forstand tilveiebragt Løsning ad denne Vei kun mulig, men det lader ikke til at Tiden hertil er kommet, dog opgiver jeg ikke Haabet herom, omend Udsigterne kunne synes meget mørke. En overordentlig stor Glæde havde jeg paa Reisen ved at træffe sammen med min Svigersøn og Datter[1]) og i Løbet af en halv Snees Dage at være Vidne til, hvor rask den Sidste befandt sig og vil jeg haabe at hun i god Behold idag maa naae sit Hjem, Boller; fra Quaade, hvem de havde besøgt i Berlin, havde jeg et Par Ord igaar og tænker jeg af og til at tilskrive ham, endskjøndt der ikke bliver Meget at fortælle herfra. . . .

Naar De engang seer Knudsen vilde De vel godhedsfuld gjøre ham opmærksom, om det ikke egentlig var hensigtsmæssigere at den Række af Artikler, der er paabegyndt med Artiklen om Tscherning, fremkom paa et andet Sted — i et

[1]) Grev Chr. Danneskjold-Samsøe g. m. Comtesse Henriette Frijs.

andet Blad;[1]) jeg antager at de skrive sig fra Monrads Haand, idetmindste ligner den til Grund liggende Opfattelse ham en Deel, men det forekommer mig ogsaa hensigtsmæssigere for Fremtidsmanden selv, at Sligt fremkom paa et andet Sted. Naar jeg kommer hjem skal jeg mundlig fortælle om hans Opfattelse af Situationen, men det er mig ikke klart, hvorvidt det virkelig var hans *egen*, thi da er den besynderlig især fra en Mands Side, der lige kommer hjem fra Australien og dog ikke kan kjende synderligt til hvad der har udviklet sig, og [ikke kan have ofret] hvad 1866 har fremkaldt, ikke alene umiddelbart og synligt som Resultat, men ogsaa ved hele den skete Forandring af Kræfternes Fordeling og den stedfindende politiske præponderance — en Opmærksomhed og Eftertanke, der er større og alvorligere end at dette strax kan vise sig paa Overfladen, — men jeg er snarere tilbøielig til at troe at dette er skeet i spørgende og inquirerende Hensigt for at erfare Andres Tanke og Opfattelse, hvilket De veed at han egentlig lider mere at gjøre end selv at sige sin Mening. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

580. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjære Quaade! *Marienbad*, 23. Mai 1869.

. . . Naar jeg er færdig med min Brøndkuur, hvilket som ommeldt jeg haaber maa være Tilfældet den 9de eller 10de Juni tænker jeg at begive mig sporenstregs hjem, naar der ikke er Opfordring til at fravige dette mit

[1]) I Berl. Tid. 15. Maj 1869 Nr. 111 findes en Artikel, undertegnet D—d, om Tscherning. De nærmest følgende Artikler af D—d findes 19. Maj Nr. 113, 25. Maj Nr. 118, 31. Maj Nr. 123 o. s. v. — Etatsraad J. F. C. Knudsen, Berl. Tid.s Redaktør.

personlige Ønske, men det følger af sig selv, at Hensynet til min Behagelighed er et secondairt, naar og saa længe jeg er i Statstjenesten. Jeg ønsker ikke at gaae af Veien for Noget, men jeg ønsker heller ikke at opsøge Ubehageligheder navnlig naar dette, saaledes som det under de omskiftende Luner let kan tænke sig, kunde faae Udseende af som om man havde været paatrængende og da var bleven »schnöde abgewiesen«; for mit personlige Vedkommende kunde dette være ligegyldigt, da jeg godt kunde bære dette og dog i mine egne Tanker staae som den Fornuftigste; men jeg vil under ingen Betingelse paadrage Stillingen en slig Tilretteviisning; — at noget virkeligt Gode kunde opnaaes er desværre udenfor Sandsynligheden; — hvad det andet Besøg angaaer som De omtaler da var det en naturlig Høflighedsopmærksomhed og der blev fra min Side ved strax at reise efter at have modtaget Indbydelse til Middag — hvilket var en Besvarelse af Høfligheden hvorpaa jeg satte megen Priis — tydelig viist, at jeg ikke kunde ønske at give dette Besøg nogen anden Carakteer. — Havde jeg fulgt min Lyst alene havde jeg benyttet congéen til at gaae til Paris, som er det Sted, hvor jeg fortrinsviis kan adspredes og opmuntres, og hvortil jeg meest trængte, og jeg er fuldt overbeviist om at i Virkeligheden vilde slig Reise ikke have havt den ringeste Indflydelse, thi vedkommende Regjeringer vilde alfor godt have vidst at dette for Øieblikket ikke kunde have Noget at betyde, men hvor lidet jeg end bryder mig om Avissnak, saa kunde jeg dog ikke ønske at være een om end uskyldig Aarsag til at man atter brugte vort Land som Bold til at spille med i Lighed med hvad der i de senere Tider er skeet med andre Smaastater. Den Grad af Opmærksomhed eller Vigtighed er for Øieblikket den mindst ønskelige. — . . .

C. E. Frijs.

581. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Marienbad, 29. Mai 1869.

Kjære Vedel! . . . Hvad Deres Bemærkning med Hensyn til Monrad angaaer, da kan jeg ikke være enig med Dem, thi for det Første forekommer det mig at han selv maa være den paalideligste Dommer over hvad han endnu føler Evne og Lyst til at virke og i hvilken Retning — af ydre Paaskyndelse og uden at han selv er rigtig med vilde dette dog vistnok ikke føre til Noget, jeg har som De veed ikke seet ham siden Hjemkomsten, men de to forskjellige Udtalelser jeg har hørt gjennem 2 Andre, De kan nok vide hvem jeg mener, ere i en saa complet Modstrid imod hinanden indbyrdes, saa at jeg har deraf draget den Slutning at han i disse egentlig meest har forholdt sig spørgende, for derigjennem at komme til selvstændig Erkjendelse og Bedømmelse af de forskjellige Stemninger i Hjemmet. Modtagelsen, som han har faaet, kan ikke afholde ham fra at beskjæftige sig med Politik, naar han derfor deciderer sig for ikke at tage fat for Øieblikket, maa det være fordi der ikke er Noget, der af Dagens foreliggende Spørgsmaal særligt opfordrer ham til Virksomhed — efter min Opfattelse vilde jeg nu ogsaa finde det meget naturligt om man efter en saa lang Fraværelse og et saa bevæget Liv ønskede at sunde sig, og jeg tilstaaer at jeg ikke med god Samvittighed kunde opfordre Nogen til udelukkende at offre sig til politisk Beskjæftigelse og kan derfor heller slet ikke være enig med Artiklen i Fædrelandet; thi vel kan jeg være enig i Sammenstillingen og Sammenligningen imellem Tscherning og Monrad dersteds, men jeg er overbeviist om, at det ikke vilde stille Monrad rigtigt, om han ligestrax søgte ind i Repræsentationen — at han ikke længe vil kunne blive udenfor derom er jeg overbeviist.[1]) At han søger Præstekald finder jeg ganske i sin Orden og meget hæderligt, fordi han vil bruge sine Evner

[1]) »Fædrelandet« bringer $^{24}/_{5}$ 1869 en Artikel, hvori det stærkt kritiseres, at Monrad efter et Forlydende vilde trække sig tilbage fra Po-

endnu og ikke ørkesløst tære sin Pension, og dette vil aldrig kunne hindre ham fra politisk Virksomhed senere især hvis han kunde opnaae et Kald paa Amager, thi han vilde da kunne vedblive at være i social Forbindelse med sine Venner i Hovedstaden og disse med ham. Naar jeg havde været hans Ven og han havde spurgt mig om mit Raad, vilde jeg efter min bedste Overbeviisning ikke have kunnet raade ham til at gjøre Andet end han har gjort, nemlig at søge Præstekald; hvorvidt han ved de fremkomne Opfordringer vil lade sig afholde herfra og følge den betegnede politisk-exclusive-Vandring, vil naturligviis først afhænge af hvorvidt han føler en virkelig Trang til præstelig Virksomhed, thi er denne virkelig tilstede vil den ogsaa fordre en Tilfredsstillelse. Jeg antager ikke at der bliver taget nogen Decision forinden min Hjemkomst, thi slige Sagers Expedition pleier sjelden at være hurtig. —

Naar jeg tænker paa min Tilbagereise, da er jeg egentlig uenig med mig selv om hvorvidt jeg vil lægge Tilbageveien over Berlin og hilse paa Bismarck eller ei; noget praktisk stort Udbytte vil efter al Rimelighed herved slet ikke kunne vindes, og der fordres naturligviis betydelig personlig Overvindelse hertil — skulde det skee, maatte jeg naturligviis gjennem paalidelig Underretning vide om jeg kunde træffe ham hjemme eller han ikke var synlig, i hvilket sidste Fald jeg selvfølgelig ikke lagde Reisen herover. Der kan tale Meget baade for og imod: for: 1) at der herved endyderligere bevises i Gjerning at det er vort levende Ønske at komme til en Forstaaelse, hvis Nogen forresten tvivler herom (jeg bilder mig ind, at Ingen tvivler herom, men at man kun giver sig Udseende deraf, for at bruge det som Paaskud til ikke at gjøre nogen Indrømmelse). 2) at det kan synes naturligt som en almindelig Høflighed eller Con-

litiken og gaa over i præstelig Virksomhed. Som Politiker vilde Monrad altid være en Storhed — »som Landsbypræst vilde han kun være en — Besynderlighed«. Derimod er det glædeligt, at Tscherning ikke mere har Sæde i Folketinget; thi han hører netop til »de Udtjente«.

venients, naar Veien uden stor Ulempe kan lægges herover, da at hilse paa Forbundscansleren 3) og at det at undlade dette kan faae Udseende af som om man ikke vilde tage Verden som den nu engang er, boudere etc. etc. *imod* a) at det kan faae Udseende af som om man yderligere vilde trygle, uden dog at kunne opnaae Noget og saaledes at udsætte Stillingens og derigjennem den lille Stats Værdighed, uden at have Udsigt til nogensom*helst* Gevinst, enten i Realiteten eller med Hensyn til Stemningen; thi De veed, at den personlige Ubehagelighed ligesaavelsom hvorvidt det førte til Noget eller ikke, ikke vilde have nogen Indflydelse paa min Beslutning, naar jeg maatte komme til den Overbeviisning at det efter Forholdenes Natur burde gjøres og forsøges; herom beder jeg Dem med det Allersnareste at fremsætte mig Deres egne Tanker, jeg vil naturligviis med H. t. den endelige Bestemmelse være underkastet min Disponibilitet til den Tid, thi i disse Dage var den just ikke skikket hertil, men jeg beder Dem lade dette blive en Discussionssag imellem os 2 udelukkende, thi bliver Beslutningen Nei, er dette i hvert Fald bedst og bliver den »Ja«, da var det ønskeligt at Besøget var gjort inden det omtales. Hvorvidt Sligt kan være til Gavn eller ei beroer altid af en Mængde Tilfældigheder, som man ikke er Herre over; men just i vor Stilling gjelder det om nøie og alsidigt at have overveiet hvad der efter Fornuftens Sigende bør gjøres og da med Fortrøstning til vor Herres naadige Bistand foretage det og ikke lade sig forknytte ved om det atter skulde vise sig ikke at have ført til Noget. Det følger af sig selv, at Hensynet til hvad der maatte dømmes om Udeladelsen af Sligt af de Udenforstaaende, hvorved jeg i dette Tilfælde forstaaer de Neutrale, har en væsentlig Betydning, om end ikke denne kan bestemme En til Noget som man selv maatte ansee for Ufornuftigt. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

582. **Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.**

Marienbad, 30. Mai 1869.

Kjære Vedel! . . . Jeg har skrevet Dem et langt Brev igaar, som jeg haaber maa være kommet Dem rigtigt ihænde; — i Anledning af den deri omtalte Sag beder jeg Dem sende mig den hele Correspondance vedrørende disse Forhandlinger fra Begyndelse til Ende for at intet Punkt skulde under en eventuel Samtale være mig mindre klart og dette med en aldeles sikker Leilighed, helst med Kjætting hvis han er rask, men naturligviis paa min private Bekostning. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

583. **Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Marienbad, 3. Juni 1869.

Kjære Quaade! . . . Det kommer jo ikke alene an paa, hvorledes en Sag opfattes af En selv, men ogsaa paa, hvorledes den stiller sig for Andre, og det er dette Sidste som ikke staaer mig fuldkommen klart i denne Sag — thi det er jo i høieste Grad sandsynligt at nogen Expedition af Forretninger eller Forhandling vilde der ikke kunne være Tale om i saa kort Tid, denne kan heller ikke finde Sted uden naar Preussen og dettes Talsmand Bismarck yttrer Ønsket herom, — hvorimod et sligt Besøg kan vække Formodning om at dette er blevet ønsket af mig og naar dette saa viser sig ikke at have fundet Sted, da vil man ikke alene sige men ogsaa troe, at man er bleven afviist, og det er ingen naturligere Slutning, end den at man burde have forsikkret sig herom, forinden man foretog slig Reise; den Omhyggelighed for den lille Stats Værdighed kan man med Rette fordre iagttaget. Jeg beder Dem derfor bestemt og hurtigst muligt

lade mig vide, hvorvidt et sligt Besøg kan ansees for ønskeligt og maatte ønskes, — thi skulde dette kunne være til nogensomhelst Gavn, da veed De at jeg ingen Hensyn tager til min personlige Bequemmelighed, selv ikke under nærværende Omstændigheder efter at have lige fuldendt Badekuren her i Marienbad, og idet jeg har fremhævet Farerne og Manglerne ved et sligt Tog, beder jeg Dem gjøre opmærksom paa, om de modsatte chancer dog skulde have saa megen Vægt saa at jeg skal bestemme mig hertil. Og i saafald angiver De mig nok Hotellet, hvor jeg skal tage ind, idet jeg skal telegraphere nogenlunde forstaaeligt om Tiden, hvornaar jeg kan ankomme. — . . .

C. E. Frijs.

---

584. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Berlin, 5. Juni 1869.

Kjære Greve,

. . . Skjøndt Manden, som De veed, ifølge sin Natur ofte er meget meddeelsom, lader sig, som man siger, gaae i Samtalen, og saaledes undertiden siger Meer end han fra Begyndelsen selv havde tænkt sig, saa stille Forholdene overhovedet sig for Øieblikket dog saaledes, at der for mig ikke er nogensomhelst positiv eller anden Grund til at troe, at der for Tiden kan gjøres Noget i den bevidste Sag. Men han kan, naar han vil, være meget behagelig, og ifølge hans tidligere Forhold til Dem troer jeg han vilde være det ved den omhandlede Leilighed, og derfor er det min Mening at et Besøg af Dem i nærværende Øieblik vilde kunne være til stor Nytte for de almindelige Forhold mellem os og Preussen.

Imidlertid forstaaer det sig af sig selv, at naar De, hovedsagelig af Hensyn til disse Forhold og ved Siden heraf, men

naturligviis ganske subsidialiter, ogsaa for den Mulighed at der mod Forventning skulde kunne voxe Noget op i den særegne Sag, bestemmer Dem til Besøget, saa maa De ikke udsætte Dem, enten for at Deres Forsøg paa at gjøre Besøget bliver forgjæves i Tilfælde af at Bismarck ikke skulde *kunne* see Dem strax, eller for at maatte vente paa hans Leilighed udover den Tid De havde bestemt at tilbringe her. Sagen maatte derfor indrettes saaledes at jeg, efter ved Telegram at være underrettet om den Dag, De vilde tilbringe her, kunde forberede alt Fornødent forat De kunde gjøre Besøget samme Dag. Dette vilde jeg da gjøre gjennem Thile, og skjøndt Bismarck jo ellers ikke er synderlig tilgjængelig, gjælder dette dog egentlig kun med Hensyn til os, som stadigt ere her, saa at jeg aldeles ingen Tvivl har om at Sagen let og sikkert indrettes paa den Maade; og skulde der *imod al Forventning* være Noget i Veien derfor, saa har Bismarck i 8 Dage været syg af sit gamle Onde i Hoften og gaaer, skjøndt han er bedre, ikke ud endnu, ligesom han ogsaa maa skaane sig meget, saa at der er en plausibel Grund, en Grund som kan siges, dersom han ikke skulde kunne modtage Dem. Jeg troer imidlertid sikkert, at han vil see Dem, naar Sagen indrettes som anført; og skulde han ikke gjøre det, saa er det fordi han — jeg kan ikke i Hast finde et andet Ord end — skammer sig ved den slesvigske Sag; men selv dette Indicium vilde det maaskee ikke være uden Nytte for os, at faae til Acterne.

I Forestaaende har De nu hvad jeg efter bedste Overbeviisning og nøieste Overlæg kan sige om Sagen, og idet jeg gjentager at jeg vel ikke seer Mulighed forat der for Tiden skulde kunne gjøres Noget i den store Sag, men dog troer, at Besøget vilde være gavnligt, maaskee meget gavnligt for Forholdene i Almindelighed, skal jeg kun tilføie, at da, om ikke just den allerkorteste saa dog den bekvemeste og naturligste Vei for Dem til Hjemmet gaaer over Berlin (De kunde jo f. Ex. ønske at tale med mig), saa vilde, i det for

mig aldeles uventede Tilfælde, at Bismarck ikke kunde see Dem, dette i hele Yderverdenens Øine finde en fuldkommen tilstrækkelig Forklaring deels i Bismarcks Ildebefindende og deels i Deres korte Ophold her. . . .

G. Quaade.

Telegrapheres Dag og Kl.slet alene gaaer jeg til Thile. Telegrapheres *tillige* om Logis siger jeg Thile Intet.

Da Brevet findes blandt Grev Frijs' Breve til Quaade (U. A.), er det uvist, om det har været afsendt.

---

585. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Marienbad, 6. Juni 1869.

Kjære Vedel! Vedrørende det omtalte Besøg ɔ: Hensigtsmæssigheden af Besøget har jeg tilskrevet Quaade forleden, thi jeg har i disse Dage seet af Aviserne, at Grev Bismarck er jevnlig syg og jeg vil undgaae at tage over Berlin naar jeg ikke kan hilse paa Bismarck i Lighed med hvad jeg har gjort paa Grev Beust. Om det, hvis det skal skee, kan blive til Gavn er jeg naturligviis ikke istand til at bedømme og forsaavidt som det kan beroe paa min Fremtræden vil jeg ret alvorlig og inderlig bede Vorherre at styrke mig til denne Gjerning og give mig Ligevægt og Disponibilitet i Sindet (hvilket just ikke er let umiddelbart efter en Badekur) under en eventuel Samtale, saa at denne idetmindste maa bidrage til at skaffe nogen Agtelse selv hos en saa overmodig Mand som Grev Bismarck. De kan vide at jeg hverken har stor Tro til mine Overtalelsesevner ei heller nogen Fortrøstning til at der i Øieblikket kan bevirkes Noget til Gavn for vor Livssag, men da jeg ikke for mig selv bestemt kan benægte Muligheden heraf, vilde jeg aldrig i Fremtiden kunne forsvare for mig selv ikke at have gjort Forsøget, just fordi det er mig i

den allerhøieste Grad personlig ubehageligt og piinligt, thi jeg vilde da bestandig gjøre mig Bebreidelser for at have taget mere Hensyn til egen Bequemmelighed og Behagelighed end hvad der muligviis (om end denne Mulighed er meget fjern) kunde gavne mit Fædreneland. Jeg afventer Decisionen af Quaade. . . . Omendskjøndt jeg ikke længes efter Hjemkomsten til Kjøbenhavn, saa længes jeg dog efter atter at samtale med Dem. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

586. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Hamburg, 11. Juni 1869.

Kjære Vedel! Endskjøndt jeg ikke faaer megen Tid ei heller megen Ro for mine Børn til at samtale med Dem her i Hamborg, vil jeg benytte den korte Tid for at give Dem en saavidt mulig historisk Beretning om mit Besøg, saavel for at De kan vide dette som ogsaa fordi jeg ønsker at beholde dette som et Minde om hiin Sammenkomst, thi De vil kunne forstaae, at da jeg strax efter hiint Møde eller Besøg maatte til Hotel og Jernbane og først om Aftenen meget forfrusset ankom hertil, har der ikke været Leilighed til før at sætte Pennen til Papiret; kun at jeg for omtrent $^1/_2$ Time siden nedskrev et Brev til Kongen for at underrette om min Hjemkomst samt om at jeg havde foretaget hiint Besøg, da jeg maatte ønske, at han fik dette at vide af mig selv. —

Jeg havde vel underrettet Quaade om min Ankomst men bedet om ikke at lade forlyde Noget herom forinden jeg mundlig havde sagt ham hvad min Hensigt var, thi jeg kunde ikke ønske at bemeldte Besøg havde nogensomhelst solennel Carakteer, det skulde hovedsagelig kun vise, at man var Herre over sine Følelser, ønskede at vise sædvanlig Høf-

lighed men hverken havde isinde at supplikere ei heller at smigre Storheden og jeg bilder mig ind at dette er lykkedes. Der vil saaledes ikke kunne være Tale om nogen »Boutade« fra vor Side men paa den anden Side troer jeg heller ikke, at der er Noget betydeligt vundet herved, thi om jeg end har faaet Leiligheden til at udtale 2 Ting der laae mig paa Hjerte og hvormed jeg personlig er fornøiet, saa er jeg dog ikke saa forfængelig, ei heller saa sanguinsk, at jeg troer dette vil faae nogensomhelst gunstig Virkning i Realiteten, thi dette afhænger af Kræfter og Magter (tildeels Tilfældigheder) hvorpaa vi aldeles ikke kunne influere, der kan høistens kun være Spørgsmaal om hvorvidt vi kunne være heldige til at suge Honning ud af en enkelt Begivenhed. — Den Vandring til Bismarck var mig ikke alene som officiel Person i høi Grad tung, dog dette kunde overvindes, da jeg ansaae den for paabudt af Fornuften og de stedfindende Forhold, men den var mig tillige meget piinlig som Privatperson, fordi jeg ved tidligere Leilighed, da jeg har truffet sammen med Bismarck, har saa tydelig som det vel var muligt uden just at være grov, viist ham at jeg gav ham en god Dag; dette skete i sin Tid ikke af nogen personlig Uvillie, men fordi jeg var i yderste Grad forbittret over at nuværende Landgrev Fredrik og Blixen havde slæbt politiske Personligheder op til et Møde, hvor man vilde fornøie sig med Jagd, uden at lade bemeldte Persons Ankomst blive bekjendt for En iforveien, saa at man kunde tage sin frie Bestemmelse derefter.[1]) — Efter at jeg var kommet til Berlin Kl. 1 bad jeg Quaade forespørge hos Bismarck om jeg kunde hilse paa ham, hvorpaa denne svarede, med største Fornøielse ligestrax, men da kunde han desværre kun disponere over faa Minuter da han skulde til Potsdam til Referat hos Kongen, senere til Taffel for Vicekongen af Ægyp-

[1]) Talen er om en Jagtudflugt, der i August 1857 arrangeredes af Blixen-Finecke, hvori bl. a. baade Bismarck, Prins Frederik af Hessen og Grev Frijs deltog. (Sml. Danske Magazin 6. Rk. II, 366).

ten og først kunde komme hjem Klokken imellem 11 og 12, om jeg ikke vilde spise hos ham den næste Dag, men da Quaade herpaa svarede, at det var mig umuligt, da jeg lige kom fra Marienbad, blev Besøget fastsat til den næste Dags Formiddags Klokken 12, hvor jeg da mødte i Udenrigsministeriet og fornyede Bekjendtskabet med Forbundskantsleren, der sikkerligen ikke har vundet ved det Arbeide og de Anstrængelser i Udseende, thi skjøndt naturligvis en Person der har havt den betydelige Indflydelse paa Verdens Gang altid derved vinder om ikke Interesse saa dog Opmærksomhed, saa kan jeg ikke nægte, at de Spor, som disse Begivenheder have efterladt paa hans Physiognomi, ikke kunne betragtes som forskjønnende eller forædlende, men dette saavelsom de fleste Bemærkninger blive imellem os, thi det er af den længere Samtale jeg førte med ham blevet mig aldeles klart, at hans Susceptibilitet for Critik saavel i Blade som af Personer vedrørende ikke alene hans Færd men ogsaa selve det ydre Habitus er bleven i en ganske overordentlig Grad forøget i den senere Tid, saa at det ikke kan bringe nogen Gavn, om mine Bemærkninger om hans nervøse og noget opdunstede Tilstand kom ham for Øre igjen. Som sagt jeg marscherede op til ham og satte mit mildeste Ansigt op, forsøgende at forstille mig saa godt som mulig dog følende ved at see ham, at deri er han ogsaa en fuldkommen Mester, thi det var hans Bestræbelse at give sig Udseende af en frank og aaben Personlighed. Efter at Cigaren var bleven tændt begyndte Conversationen som indlededes med at jeg ikke havde villet reise igjennem uden at fornye Bekjendtskabet og at det glædede mig at see ham saa rask etc. etc. og at det var mærkeligt at han kunde holde saadan ud skjøndt han havde Rigsdag og Parlament næsten stadig samlede, han kom da ind paa en længere Udvikling om at de maatte blive til 2-aarige Kamre idethøieste, og at Toldparlamentet rimeligviis gik fuldstændig overstyr idet det var hans Overbeviisning at Sydtydskere, med Øster-

rigere ikke i Længden kunde gaae sammen med Nordtydskere, og at man ikke var tjent med *at faae Folk ind i et Samfund* eller Forbindelse som *ikke ønskede* at være der, thi det blev aldrig nogen Forøgelse af Kraft. Jeg blev ved med Sundhedshensyn og hans store Virksomhed naar der blev en Pause, idet jeg var fast bestemt paa om jeg ogsaa skulde have siddet der til næste Morgen ikke at begynde at lukke min Mund op om Nordslesvig, og han begyndte derfor ogsaa tilsidst selv dermed ved i Anledning af Luxemborg Sagen, hvor han beklagede sig over den sydtydske Presses Optræden imod Nordtydskland og imod ham personlig, at give en Fremstilling af den politiske Stilling og sin næsten umulige Stilling under Forhandlingerne i Nikolsburg, da Kongen blev hidset og pustet Ild til af Generalerne og hvor han aldeles bestemt havde maattet indgive sin Demission. Den Eneste der havde holdt med ham var General Moltke, men Kongen havde slet ikke villet indlade sig paa at afgjøre Sagen med at Haderslev Amt restitueredes, hvilket havde været ønskeligt fra hans Standpunkt og hvormed Franskmændene vilde have været fornøiede, thi de saae ikke saa meget paa Gebetets Størrelse, c'était plutôt pour la forme. — Efter hans Overbeviisning havde det været det Ønskeligste, at Sagen var bleven endelig afgjort dengang da det havde været langt lettere, men han havde kun som sagt kunnet faae den Ene til at gaae ind paa sin Opfattelse, at Preussen var bedre tjent med at faae Sagerne endelig ordnede og idet Hele taget paa en Maade, der ikke altfor stærkt saarede Andres Interesser. — Mere havde han ikke paatænkt at retrocedere, havde heri ikke fundet Medhold, langt mindre (at man vilde eller) at Nogen vilde gaae ind paa vore Ønsker. Siden den Tid havde Forholdene ingenlunde bedret sig for vore Ønskers Fremme; om ogsaa han kunde ønske en Afgjørelse stod han nu saa at sige alene. Kongen vilde ikke miste sin tydske Popularitet og saasnart Sagen omtaltes i Bladene mødte der Adresser og Petitioner fra Haderslev

om den Ulykke der vilde vederfares de derværende Tydskere, og hvoraf Kongen benyttede sig. Kamrene vilde ikke støtte ham i nogen Retrocession, Pressen endnu mindre, thi da vilde først for Alvor alle guelfiske og hessiske og beustske Blade blæse Allarm, men han gav en fiin Antydning af, at der muligviis under de forestaaende Begivenheder vilde findes en gunstig Tid. — Jeg bemærkede, at vor Konge gjentagende havde udtalt og at det var hele Landets Mening at det var i høieste Grad ønskeligt at komme paa en god Fod med Tydskland og Preussen, men deels hørte hertil 2 Villier, der samstemmede, deels var en nødvendig Forudsætning at den nationale Individualitet respecteredes, thi uden dette kunde den gjensidige Bestræbelse fra Regjeringernes Side ikke have nogen sand Grund at bygge paa. Han omtalte her Tydskernes Stilling i de eventualiter retrocederende Dele og at man dog ikke kunde tvinge dem til at flytte, hvortil jeg bemærkede at det var alle Dage en Besværlighed hvoraf vi kom til at bære Byrden. — Samtalen varede vel en $^{3}/_{4}$[!] Quarteers Tid, da kom Grevinden og kikkede ind og jeg mærkede at enten maatte det være et aftalt Tegn eller han virkelig skulde afsted, hvorom jeg senere overbeviste mig, og efterat have gjort Bekjendtskab med Grevinden anbefalede jeg mig. En heel Deel Udtalelser faldt der yderligere, navnlig erindrer jeg at have bemærket, da han henpegede paa en gunstigere Tid til slig Afgjørelse — at jeg var overbeviist om at det maatte være i fælleds, men ialfald var det i vor Interesse, at Sligt kunde afgjøres alene af de 2 vedkommende Parter, thi en slig Afgjørelse vundet ad denne Vei vilde skabe et permanent Venskabsforhold, item at Kongen ikke lagde Vægt paa om der vandtes Land meer eller mindre men det kom ham an paa at den nationale Individualitet som han repræsenterede vandt den berettigede Anerkjendelse og Agtelse, hvilket under de nuværende Forhold ikke fandt Sted. — Jeg bilder mig saaledes ind at have fastholdt vort gamle eller hidtilværende Standpunkt og kunde

efter de meddeelte Oplysninger ikke føle mig fristet til at fravige dette i noget Punkt. — Noget behageligt eller lovende Indtryk fik jeg ikke af den hele Conversation, men den førtes naturligviis i største Høflighed og vi skiltes med Haab om Gjensyn, som jeg rigtignok vil haabe maa blive under noget gunstigere Vilkaar for mig eller den danske Repræsentant og ikke under de nuværende Forhold hvor den preussiske Premier og det hele Væsen staaer med det rasende Hovmod og Overmod ligeoverfor det øvrige Europa navnlig ligeoverfor os. —

Endskjøndt Samtalen var høist ubehagelig for mig og den hele Forberedelse saavelsom selve Faktum ikke kan betragtes som nogen god Efterkuur, saa er jeg dog endnu overbeviist om, at jeg har gjort ret i at gjøre Besøget. Og der er foruden de Grunde jeg tidligere har udviklet nogle som jeg mundlig skal fremhæve. Jeg er under dette Skriveri blevet stadig forstyrret men haaber dog herved at have optegnet Hovedindtrykket af ommeldte Besøg og jeg beder Dem godhedsfuldt om at ville lade mig faae en Afskrift af dette naar jeg kommer hjem, da jeg gjerne vil have et nedskrevet Indtryk af hiin Samtale forfattet mens den endnu var mig i levende Minde. —

Mit personlige Indtryk af Samtalen og Discussionen med ham er, at han ikke længe vil kunne holde dette Liv ud; hans Legeme vil ikke kunne bære aandelig Modgang og denne vil forestaae ham ligesom Enhver, hans Legeme er ikke stærk nok hertil og jeg troer ikke, at der er noget religiøst Styrkemoment tilstede hos ham, som kan supplere denne Mangel, dog er vel denne Samtale for kort og Forstillelsen kan have været tilstrækkelig til, at selv de Bemærkninger der aldeles ufrivillig og som instinctmæssig kom frem fra hans Side, om at det havde været bedre at man tidligere havde oeconomiseret bedre med Tid og Kræfter, for at kunne være nu fuldstændig Herre over dem, kun have været af en aldeles sporadisk Beskaffenhed, men mig forekom

det som et Hjertesuk af en ærgjerrig Sjæl, der seer at det gaaer ned ad Bakke. Under den fortsatte Samtale, hvor han dog tidt hørte til, blev han egentlig meget angrebet og oppustet i Ansigtet; da jeg kom ud derfra saae jeg ud som en kogt Krebs, thi enhver fortsat aandelig Beskjæftigelse, den være nu skriftlig eller mundlig, fører efter Badekuren Blodet meget stærkt til Hovedet, men den gjør mig ikke længere døsig saaledes som tidligere. — I det Hele nærer jeg det Haab virkelig nu bedre at kunne være istand til at taale Beskjæftigelse og de med Ministerstillingen forbundne Ubehageligheder og Modgang; at kunne vedligeholde et let Sind og ikke strax at bøies af hver lille Modgang. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

587. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

12. Juni [1869].

Kjære Kammerherre.

. . . Hvis Krieger[1]) ikke allerede er i Berlin kommer han snart dertil og jeg beder Dem da at give ham indlagte Brev. Som De har seet, vil Monrad nu være Præst og for det Første opgive Rigsdagen. Det beklager jeg, thi jeg synes at Fædrelandet har Ret i at sige at han kunde hjelpe til at hæve Niveau'et lidt i Folkethinget og det veed Gud at det kunde trænge dertil. . . .

P. Vedel.

---

[1]) A. F. Krieger.

588. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 27. Juni 1869.

Kjære Quaade! . . . Den mig tilsendte Artikel havde jeg læst forinden jeg modtog den af Dem og hvad der har frapperet mig meest var dens Optagelse i »Norddeutsche Allgemeine«, da jeg dog havde antaget det for lidt for plump for Grev Bismarcks Smag.[1]) — De siger, at Ingen af Collegerne har spurgt Dem om min Samtale med Grev Bismarck, dette finder jeg nu ikke saa forunderligt, thi det var klart givet, at paa den Maade som Besøget skete, kunde ikke noget Hemmeligt og Betydningsfuldt være tilsigtet hermed; interessantere vilde det være at erfare Bismarcks egne Yttringer herom, thi at han ikke kan tie stille hermed er givet og det vilde være ret interessant at høre Graden[?] af hans despecteerlige Yttringer, thi det er klart at han i sit Overmod overseer Alt hvad der ikke har tilstrækkeligt Antal af Bajonetter, men det vilde foruden at det kunde være af politisk Interesse at kjende hans Yttringer tillige more mig personlig at kjende dem, og maa De være overbeviist om, at Interessen for at erfare dette langt overgaaer Forfængeligheden, thi jeg kunde hverken efter tidligere Kjendskab ei heller efter dette Møde vente at finde nogen gunstig Bedømmelse; muligviis kan man faae dette bedst at vide gjennem Moltzen, der snarere vil lægge Noget til end trække fra og er jeg fuldkommen sikker paa, at han har for meget faa Dage siden sendt sin Rapport herom til Kjøbenhavn; jeg kan ogsaa erfare dennes Indhold men jeg vilde nødig give Vedkommende hersteds at troe, at jeg havde nogen særlig Interesse i at erfare Bismarcks Yttringer; endvidere ønskede jeg at erfare med det Allerførste bestemt hvornaar Kongen af Preussen tager til Ems, thi det vilde slet ikke være uden Interesse at lægge

[1]) »Dagbladet« $^{20}/_{6}$ 1869 omtaler en Artikel i »Norddeutsche Allg.« for $^{17}/_{6}$ 1869 om den welfiske Agitation.

Mærke dersteds til Prinds Oscars Holdning vis à vis Preusserkongen, thi han ɔ: Oscar er baade intriguant og Eventyrpolitiker og brænder af Begjærlighed efter politisk Betydning. — Jeg troer ikke, at man fra preussisk Side entrerer stærkt og alvorligt med ham, men det kan være tilstrækkeligt til at skabe Forvirring og Uro i vore smaa Forhold, og dette er for Øieblikket meest i Preussens Gevinst. — . . . Heydebrand vidste strax Besked om at jeg havde havt Samtale med Bismarck og at jeg havde hilst paa hans Kone, der ikke lod til at være let conversable. — Igaar havde jeg Besøg her af Biskop Monrad, der lader til at være blevet pessimist ovre i Ny-Zeeland; hvis han i Virkeligheden tænker saaledes som han talte til mig igaar, saa burde han hellere være blevet hos Maorierne, thi han fortvivlede om alt, vilde kysse Støvet af Bismarcks Tøffel etc.; men jeg tænker, det var kun hans sædvanlige Maneer for at pumpe mig; og det glædede mig at kunne skjænke ham aldeles reen Viin, da jeg Intet havde at fortie ei heller troede det nyttigt at fortie Nogetsomhelst. — Jeg vil sige er han virkelig saaledes som han taler, da har han heller ikke Freidighed nok til at være Prædikant. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

589. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 7. Juli 1869.

Kjære Quaade! Endskjøndt jeg egentlig ikke har noget Nyt at meddele Dem kan jeg dog ikke undlade at benytte den Leilighed, der imorgen tilbyder sig, med Grosserer Levy for at bringe en hjertelig Tak for den sidst modtagne Skrivelse. Mon vi ikke under Bismarcks Fraværelse skulde faae den hele Sag bragt i Orden om Forstaaelsen af de 6 Aar,

samt om Archiverne; thi vi resterede da kun med Hovedsagen og den kommer vel ogsaa nok engang. De vil forresten kunne tænke Dem, at vi med Hensyn hertil ere i en ringe Forlegenhed naar Kongen skal tiltale den sammentrædende Rigsdag, thi deels ville vi ikke lægge os ud med Preussen deels kunne vi ikke være bekjendt af Hensyn til os selv aldeles at forbigaae denne Sag med Taushed og paa den anden Side maatte dette heller ikke blive et staaende Thema saaledes som sans comparaison det polske Spørgsmaal tidligere i franske Throntaler; De kan hertil svare »Den Tid den Sorg«, men man maa dog itide være betænkt paa hvad man vil gjøre. — For Øieblikket har Publikum kun Fornøielser, Landmandsforsamling, skandinavisk Møde, Formæling og archæologisk Møde i Hovedet, og man skulde troe trods de almindelige Klager over Næringsløshed og Mangel paa Penge, at der var fuldt op allevegne, idetmindste ere alle Caféer og Tracteursteder fuldt besatte. . . . Deres tidligere Collega Biskop Monrad er efter Moltkes Brev fra igaar i Paris og søger Samtaler med derværende Politikere, hvoraf man da skulde slutte at han selv vilde ogsaa træde i Virksomhed; han skulde om Aftenen som Moltke havde talt med ham træffe sammen med Thiers, dog vil denne efter al Sandsynlighed slet ikke kunne gaae ind paa Monrads Anskuelser, forudsat at han udtaler sig dersteds ligesom han har gjort det ligeoverfor mig og Andre; det er for mig en ubegribelig Størrelse, thi hvorfor, naar han vil tage virksom Deel i Politiken ligestrax, søger han et Præstekald. For mig maa han med største Fornøielse overtage Affairerne, men jeg kan hverken tilraade Kongen dette Valg ei heller troer jeg det tjenligt for Landet, men maaskee kan han atter bringe noget Liv i Rigsdagsforhandlingerne. Krieger er vendt hjem, men det er besynderligt at hverken med ham eller med Fenger har Monrad talt Politik og endnu mindre med Hall, hvorimod han omtrent har udtalt sig i ligesaa pessimistisk Retning til Kongen som til mig. Mon De ikke skulde faae ham

til Berlin ogsaa, og jeg vilde da ønske at han søgte at faae Bismarck itale og see at komme tilrette med ham. Til mig udtalte han sin Overbeviisning om at man for hver Priis maatte komme paa god Fod med Preussen, hvortil jeg svarede, at dette var Hovedgjenstanden for vor Bestræbelse men der hørte hertil 2 Villier og hidindtil havde vi ikke mærket Noget til preussisk Beredvillighed; jeg tænker mig som en Mulighed at han kan vende tilbage fra Paris ligesaa krigersk som han for 8 Dage var fredsæl, og begge Extremer forekomme mig ikke alene forkastelige men ogsaa farlige.

. . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

590. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Tirsdag [8? Juli 1869].

Kjære Kammerherre.

. . .

Endelig maa jeg fortælle Dem hvad jeg forleden paa anden Haand erfarede fra Krüger. Under hans sidste Ophold i Berlin søgte Lasker ham og sagde til ham: »Det slesvigske Spørgsmaal generer os meget og vi erkjende at det er større og er bedre begrundet end vi havde troet. Vi ønske at det kan løses tilfredsstillende. Deres sidste Forslag (K.s Amendement i Toldparl.)[1]) kan naturl. ikke gaae, men bring Sagen ind paa anden Maade og i en bedre Form, saa kunde det maaskee føre til Noget.« Han vilde dernæst have at Krüger skulde angive Grændsen. Kr. svarede imidlertid at han

[1]) Kryger havde $^{4}/_{6}$ 1869 i den nordtyske Rigsdag foreslaaet, at der ikke maatte opkræves nye Skatter i Nordslesvig, før dettes statsretlige Stilling var traktatmæssig afgjort og ordnet. Forslaget bortfaldt. (»Fædrelandet« 1869 Nr. 128 og 131.)

kunde ikke gjøre Andet end holde til Art. 5 og altsaa Afstemning og saa langt den vilde gaae.

Dermed endte dette Incidens, men viser Laskers Henvendelse at det national-liberale Parti er mere villig til en Afstaaelse end Bism. vil give det Mine af at være det? . . .

P. Vedel.

---

591. **Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Paris, 16. Juli 1869.

Kjære Greve — naar De modtager disse Linier vil De allerede have erfaret at Dotézac faar en Efterfølger. Vicomte de St. Ferriol, der er udnævnt til Gesandt i Kjøbenhavn, var tidligere 1ste Gesandtskabssecretair i London og indtil nu Chef de Cabinet hos Lavalette. — Ifjor fik Baron Forth-Rouen, fransk Gesandt i Dresden, pludselig sin Afskeed forat skaffe den fratrædende Udenrigsminister, Marquis Moustier's Cabinetschef, Grev St. Vallier en Post — iaar er det samme Tilfældet med Dotézac. —

Da Udnævnelsen alt er en fait accompli, vil det være unyttigt at søge at gjøre noget for Dotézac. — Siden et Aar har jeg heller ikke troet at det kunde vare meget længe inden han vilde blive fjernet fra sin Post. Han er ikke ung og siden Begivenhederne i Italien og Tydskland er de diplomatiske Posters Antal jo stærkt formindsket.

St. Ferriol er en vakker og begavet Mand paa henved 40 Aar. Han agter ikke at reise til Kjøbenhavn førend efter Festlighederne. . . .

L. Moltke-Hvitfeldt.

P. Vedels Privatpapirer.

592. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

26. Juli 1869.

Kjære Kammerherre.

. . .

D-d er rigtigt Monrad. Han er et besynderligt Menneske. Forleden viste sig paa Kjøbenhavns Horizont en anden eiendomlig Person, nemlig Hr. Copist Hansen, som reiser til Stockholm som Correspondent for Moniteur universel. Som jeg hører vil han fra Stockh. gaae over Berlin til Wien, saa at De vel i sin Tid kan vente Dem et Besøg af ham. . . .

P. Vedel.

---

593. Udenrigsminister Grev Frijs til Gehejmeetatsraad Andræ.

Kjøbenhavn, 20. August 1869.

Hvis Geheime-Etatsraaden vilde paa Deres Vei indtil Byen eller paa Tilbageveien besøge mig i Udenrigsministeriet, hvor jeg findes fra 1 til 5 vilde jeg herfor være overordentlig taknemmelig, da jeg som saa ofte meget ønsker at erfare Deres Mening og at høre Deres gode Raad, forsaavidt som De maatte være tilsinds at give dem.

C. E. Frijs.

Andræs Privatarkiv. R. A.

---

594. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 20. August 1869.

Kjære Quaade! . . . Saavel Kongen som Dronningen ere saa glade over deres nye Svigerdatter at det er en Glæde at være Vidne hertil, og selve Kronprindsen seer glad og for-

nøiet [ud], saa at jeg vil haabe til Gud at ved denne Forbindelse maa Grunden være lagt til et fortsat lykkeligt Familieliv som dog er den sikkreste Borgen for at man med Tryghed gaaer Livets Kampe imøde. . . .

C. E. Frijs.

---

595. **Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.**

Lørdag, 28. August [1869.]

Kjære Kammerherre.

. . .

Den vilde Idee som man havde faaet i Slesvig om selv at foretage en Afstemning lader heldigvis at falde hen igien — da jeg har undersøgt Sagen meget omhyggeligt kan jeg indestaae for at det er i Sønderborg alene at den er opstaaet og at alle Andre have været imod den. Det synes imidlertid efter de sidste slesvigske Aviser at den dog ikke vil døe uden at efterlade Afkom, saasom en Massepetition eller andet Deslige. Nous verrons! Jeg kan forresten nok forstaae at de stakkels Nordslesvigere begynde at tabe Taalmodigheden, kun veed jeg ikke hvad det kan hjelpe til. — Apropos sidder E. B.[1]) nu i Altona?

Congressen — jeg mener den archeologiske — er da nu i fuld Gang her, det havde været godt om der var mødt nogle Preussere, de vilde sikkert have været godt behandlede — Virchow er saa vidt jeg veed den eneste. Ulykkeligvis taler Lisch saa forfærdeligt Fransk at man trods sin bedste Villie ikke har kunnet giøre ham til Vicepræsident.

P. Vedel.

---

[1]) Formentlig Edgar Bauer.

596. Udenrigsminister Grev Frijs til Fru Gehejmelegationsraadinde Vedel.

Kjøbenhavn, 15. September 1869.

Da jeg veed at Vedel med Hensyn til Forsigtighed og Omsorg for sit Helbred ikke er saa nøieregnende, tillader jeg mig at henvende mig til Dem for at faae et bestemt Svar paa om det vil kunne skade hans Helbredelse, om jeg i Formiddag kommer op at tale med ham et Quarteerstid; jeg ønskede nok at vide hans Mening om et enkelt Spørgsmaal, men paa den anden Side vil jeg under ingen Betingelse, saavel af Venskabshensyn som af Hensyn til Interessen for hans Brug i Fædrelandets Tjeneste, ved min Samtale idag forhale hans Reconvalescents og beder derfor om at maatte faae mundlig gjennem Kjætting et »Ja« eller »Nei«. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

597. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 18. September 1869.

Kjære Quaade! . . . Endskjøndt det seer noget broget ud i Verden og man navnlig i Frankrige synes meget syg, saa haaber jeg dog at den hele Udvikling maa føre til udvortes Fred imellem Staterne, saa at de mindre Stater ikke have den umiddelbare Fare for Overgreb fra de Stores Side; derimod er der vel endnu ikke noget Haab om at vor mægtige Nabo, Preussen eller Nordtydskland hvad man nu vil kalde det, vil restituere os det Stykke af Slesvig som saa ivrig og indtrængende ønsker at vende tilbage til Danmark. Det er med den største Uret at danske Agitatorer paaskyldes at have sat den nuværende Adressesag[1]) igang i Slesvig, det er

[1]) Sml. Nr. 595.

selvfølgeligt at den danske Regjering ikke har det Ringeste hermed at gjøre, thi den afholder sig fra ethvertsomhelst Skridt, hvorved den kunde paadrage Ansvar paa Folk, som den ikke seer sig istand til at forsvare. Efterat man har sat den hele Sag igang har man underhaanden villet høre Raad af mig, men jeg er, med Grund troer jeg, bleven vred fordi man vilde høre min Mening naar man alt havde taget en Beslutning. Hvis Touren til Wien skulde foretages kan det ikke alene bekomme Vedkommende ilde, men det vil efter min Formening endog skade Sagen, thi man vil kun bruge dette Spørgsmaal til at spille Boldt med. Forresten er udadtil Alting roligt her som andetsteds, men jeg har en Deel Fortrædeligheder deels med Reconstructionen af mit Ministerium deels med Etiquettespørgsmaal vedrørende vore Notificationssvar paa Prinds Christian af Augustenborgs Børn,[1]) og i hvilken Sag man har underhaanden villet bane Veien for en Afgjørelse som jeg ikke kan paatage mig Ansvaret for, idet man foreslaaer at D. af E. vedblivende kan kalde ham Prinds af Slesvig-Holsten og Kongen her svare med »Prinds af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenborg«; dette er en Udvei som jeg paa ingen Maade tør gaae ind paa, thi deels kan det have statsretlige Consequentser at tie stille og ikke protestere imod slig paataget Titel, der desforuden var den politiske Fane som den gamle oprørske Hertug stak frem, deels vil en Eftergivenhed paa et Punkt, hvor man har den soleklareste Ret ikke føre til Andet end at Prætentionerne tiltage i en foruroligende Grad; det Skridt der umiddelbart vil følge vil naturligviis være Fordringen om Landsforviisningens Ophør, og da bemeldte politiske Forbrydelse, hvorimod hiin Straf er anvendt, har fundet Sted imod den afdøde Konge forekommer det mig aldeles utilraadeligt at give Kjøb; var det begaaet imod den regjerende Konge selv vilde det være lettere for ham. Og in praxi

[1]) Prins Christian af Augustenborg var g. m. Dronning Victorias Datter Helena.

vilde det kun være en Begyndelse paa Intriguer og Smaakjævlerier som fra England forplantedes hertil, og hvoraf hele Byrden vilde falde paa Kongen, og han vilde kun høste en meget simpel Tak for sin Godhed; idet han hverken vilde faae Tak af Familien ei heller af sit Folk. Men det hele Spørgsmaal har skabt en lille Spænding, som jeg formoder kun maa være momentan, da jeg ikke har kunnet indlade mig paa at paatage mig Ansvaret for en Politik som er bleven drevet bag min Ryg og underhaanden. Dog nok herom, men det omtales kun fordi det egentlig i Forhold til Sagens Vigtighed har skaffet mig en Mængde Bryderier der have ærgret mig en Deel. Det maa ikke undre Dem om De ikke i den sidste Tid har hørt fra Vedel, men han har været daarlig i den sidste Uge, maattet holde Sengen og ikke tale, saa at jeg kun enkeltviis skriftlig har kunnet forhandle med ham. For Øieblikket er Kongehuset borte paa Excursion til Jernbanens Indvielse i Jylland, og de fleste Ministre ere ude for at lade sig vælge, nemlig Finants- Krigs- og Justitsminister. Estrup vil det paa Grund af hans Helbredstilstand nok blive umuligt længere at holde paa Ministertabouretten, og vist er det at jeg i mit Befindende ogsaa har tilstrækkelig Grund til at trække mig tilbage, men at jeg dog har anseet mig for forpligtet til endnu at forsøge at fortsætte i nogen kort Tid.

— Landet har her iaar en udmærket god Høst og saa at sige Alt er kommet udmærket i Huus og nu efter at dette er skeet faae vi Regn, hvortil vi af Hensyn til Græsvæxten stærkt trængte; jeg vil haabe at Quægpesten, takket være de energiske Forholdsregler som den preussiske Regjering har grebet, snart maa være fuldstændig overstaaet saa at der ikke fra Englands Side kan lægges nogen Hindring iveien for Indførsel af Quæg, hvilket for hvert Aar med det rationellere Agerbrugs Fremgang bliver af større og større Betydning for vort Land navnlig for Jyllands Vedkommende, thi det [er] en uhyre Fordeel at have 2 store Markeder istedetfor

at maatte nøies med det ene mod Syd; det interesserede mig i høi Grad under mit sidste Ophold i Hamborg at see hvilken betydelig Udvikling Commissionshandelen med Quæg dersteds ikke alene fra Magdeborg-Egnen, Bayern, Bøhmen og hele det sydlige Tydskland havde taget men at ogsaa de russiske Østersøhavne havde Hamborg til Mellemhandler, idet jeg traf hele Stalden fuld med Kreaturer fra Riga; med Hensyn til fiin Qualitet beholde Jyderne dog endnu Fortrinet og jeg troer dog at [vi] paa dette Gebeet . . . paa Grund af vor Nærhed ved det store Kjødmarked ville vedblive at have chancerne for os i Concurrencen.

Jeg er i denne Tid en Deel beskjæftiget med Tanken paa Throntalen som ikke vil kunne undgaaes den 4de October ved Rigsdagens Samling, da Kongen maa for Rigsdagen tilkjendegive Kronprindsens Formæling, og det vil da blive umuligt at lade de andre Spørgsmaal fuldkommen uberørt. Preussens fuldkomne Taushed i $1^1/_2$ Aar kan umulig forbigaaes med Taushed, thi ligesaameget som der ligger Vægt paa ikke at være for remuant under den nuværende europæiske Tilstand og faae Udseende af som om man vilde puste til Ilden, saa kan det endmindre forsvares at tie bomstille, thi det vil af Alle forklares som Feighed, og dette er hverken i det individuelle eller i Staternes Liv en Betingelse eller Forudsætning som man kan taale, thi da vil den [ene] Fornærmelse og Ydmygelse følge ovenpaa den anden; paa den Svage og Forknytte lader man al sin Ondskab og Fortrædelighed gaae ud. De vil kunne forstaae at for at give Ordene eller Tankerne en vis rondeur i slig Udtalelse er det mig et stort Savn at Vedel maa holde Sengen, men vi have nu kun 14 Dage til at Slaget skal staae. —

. . .

C. E. Frijs.

598. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 24. September 1869.

Kjære Vedel!

. . . Efter Berlingske seer det ud som om Alting calmerede sig i Europa, men jeg bilder mig ind at det kun er paa Overfladen, nægtes kan det ikke at det er en mislig Tid for en lille Magt til at udtale sig paa, — og i Virkeligheden saaledes som jeg bilder mig ind at Sagerne staae med Hensyn til den slesvigske Afgjørelse, forandres eller tabes herved Intet og det forekommer mig absolut nødvendigt for Regjering at udtale at det er imod Ens Villie at man nødes at overvære Liigbegængelsen.

Skade at man ikke passende kan være Conseilspræsident og Tegner i Corsaren, thi ellers havde det bedste Svar paa Bispens Artikel været en Afbildning af Caroline med Tungen ud og Bipsen[!] med sin Fløielsmave ved Siden.[1])

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

599. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 26. September 1869.

. . . Andræ synes at undre sig over, at De som forsigtig General ikke havde havt nogen Betænkelighed ved Begyndelsen af det slesvigske Punctum [ɔ: *i Trontalen*] især dettes Begyndelse;[2]) jeg antager at det gaaer Dem ligesom mig, at De kun sætter Priis paa fornuftige og ulidenskabelige Po-

---

[1]) Sml. Nr. 601.

[2]) I Trontalen ved Rigsdagens Aabning $^{4}/_{10}$ 1869 hed det efter en Tak til det danske Folk for dets Deltagelse ved Kronprinsens Bryllup: ». . . Ogsaa fra hiinsides Landets Grændser, navnlig fra danske Mænd og Kvinder i Slesvig, have Vi og det unge Par modtaget rørende Beviser paa Deeltagelse og Hengivenhed. Ligesom Vor Glæde har været deres, saaledes er deres Sorg ogsaa Vor. Ligesaa fast som de troe Vi paa en Gjenforening af, hvad der er og vil være Dansk. Vel har den kongelig preussiske Regjering ikke fundet tilstrækkelig Anledning i

litikeres Dom, og herimellem er Andræ efter min Mening i udenlandske Spørgsmaal den Første og Bedste her i Landet, og jeg vilde i Deres Sted just paa den Plads, som De hævder, ikke ønske eller attraae nogen bedre Roes end den at være en forsigtig og betænksom Mand. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

600. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 28. September 1869.

Kjære Vedel! Indesluttet sender jeg Dem et Brev jeg igaar modtog fra Biskop Monrad, og hvorpaa jeg vilde svare i Henhold til Indesluttede; jeg vilde sætte Priis paa om De vilde gjøre mig opmærksom paa, om der var en eller anden Ting eller rettere Bemærkning, hvorved Biskoppen kunde føle sig stødt, thi jeg ønsker at svare saa roligt paa hans perfide Skrivelse som muligt, bilder mig ind ogsaa at være det, men »Forsigtighed er en Borgemesterdyd«.[1]) — . . .

Alliancen imellem Monrad og Tscherning træder i indesluttet saa stærkt frem som Første anseer for hensigtsmæssig, og alt for flere Maaneder siden er mig berettet, at hvis Tscherning havde været villig til at stille sig, vilde Monrad følge Exemplet. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

Forholdene til at gjenoptage de paabegyndte Forhandlinger om denne Sag; men Vor Overbeviisning om, hvad Retfærdighed og begge Staters velforstaaede Interesse maae fordre, er saa urokkelig, at Vi desuagtet ikke kunne opgive Forventningen om, at en tilsvarende Erkjendelse vil gjøre sig gjældende hos den kongelig preussiske Regjering og føre til en Afgjørelse, der kan befæste et varigt venskabeligt Forhold imellem Danmark og det Nordtydske Forbund. . . .« (Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. Ordentlig Samling 1869—70. 1. Bind. Nr. 1—159.)

[1]) Bilag findes ikke.

601. Udenrigsminister Grev Frijs til Biskop D. G. Monrad.

Kjøbenhavn, 28. September 1869.

Deres Høiærværdigheds høitærede Skrivelse af 25de dennes har jeg mærkværdig nok først modtaget igaaraftes, da jeg havde Ministrene samlede hos mig, hvorved jeg var forhindret i at svare. Jeg tillader mig at remittere den i Brevet indesluttede Artikel hvorover jeg naturligviis ikke vil tillade mig nogen Dom. Jeg har gjort Redacteuren af Berlingske Tidende opmærksom paa, at naar Artikler, saaledes som Tilfældet har været, optages i »Berlingske«, der enten dadle eller sætte under Discussion de væsentligste Lovgivningssager, der have fundet deres Afgjørelse i de sidst forløbne Aar, da vil jeg ansee mig forpligtet til at søge constateret at »Berlingske« ikke staaer i nogensomhelst Forbindelse med Regjeringen, — ikke er officieus, men maa betragtes som et antiministerielt Organ, thi ingen Regjering kan være tjent med at faae Udseende af, som om den ikke havde nogen bestemt og fast Overbeviisning.[1]) —

Jeg maa derfor ogsaa gjøre en bestemt Indvending imod Deres Høiærværdigheds Bemærkning i Begyndelsen af den høitærede Skrivelse, hvor der yttres at Vennen har sagt »at jeg var for storslaaet etc.«, thi deels har min Hovedbestræbelse igjennem Aar gaaet ud paa at være saa jævn og at tage saa jævnt og roligt paa Alting som muligt, deels kan jeg, hvor meget man end i og for sig troer at man ikke skal bekymre sig om Smaating, ikke ansee det som noget Ubetydeligt om Regjeringen faaer Udseende af at være splidagtig med sig selv og at der ingen Disciplin og Holdning er hos den. Lad der være Critik og Opposition, ligesaavel som der er Regjering og officieus Presse, men lad dem ikke blandes saaledes sammen, at man tilsidst hverken veed om man har det Ene eller det Andet. Efter Forholdenes Natur og egen

[1]) Der findes Artikler af D—d i Berl. Tid. $^{10}/_{9}$, $^{16}/_{9}$, $^{28}/_{9}$, $^{6}/_{10}$ og $^{12}/_{10}$ 1869 om Kirke- og Skolesager.

Opfattelse kan jeg ikke alene ikke hindre Critik men jeg kan ikke ønske at hindre denne, fordi meget læres og derved vindes ved Control af sine Medmennesker, men denne maa træde frem saaledes, at det bliver tydeligt, at det er nye og andre Ideer, som have deres Berettigelse og deres Tid, men dette vil efter min Formening ikke være Tilfældet, naar ikke efter slige Udtalelser og Discussioner som ovenfor henpeget til, et Brud finder Sted eller constateres imellem Regjeringen og vedkommende Blad som ellers og naturligt efter de hidtil udviklede Forhold antages for undertiden at modtage Meddelelser og Oplysninger fra Regjeringens Side.

C. E. Frijs.

D. G. Monrads Privatarkiv. R. A.

---

602. Udenrigsminister Grev Frijs til Gehejmeetatsraad Andræ.

Kjøbenhavn, 29. September 1869.

Da Hrr. Geheime-Etatsraaden saa tidt har været besværet med mine Bekymringer i Henseende til Statens Affairer, saa kan jeg ikke undlade at meddele at jeg igaar fra Bille modtog et Telegram om Tillægsconventionens Forlængelse,[1]) hvilket jeg anseer for et Lysglimt paa den ellers mørke Himmel: Hvis De vilde gjøre mig den Fornøielse at besøge mig imellem 1 og 5 i Udenrigsministeriet, vilde jeg endvidere forevise Redactionen af Throntalen, item et Brev fra D. G. Monrad, som Ven af D-d. —

C. E. Frijs.

Andræs Privatarkiv. R. A.

---

[1]) Den vestindiske Salgstraktat.

603. Udenrigsminister Grev Frijs til Biskop D. G. Monrad.

Kjøbenhavn, 2. October 1869.

I Gjensvar paa Deres Høiærværdigheds høitærede Skrivelse, som jeg modtager i dette Øieblik, maa jeg bemærke: Der kunde Intet være mig mere imod end at begrændse Hr. D—d's Yttringsfrihed, — det er kun Stedet, hvor Yttringerne fremkomme, der vil fremkalde eller vil kunne fremkalde Forvirring og det er denne, som jeg efter bedste Evne vil søge at hindre. —

Deres Høiærværdigheds sidste Forslag maa aabenbart være Skjæmt. Mellem »Køer og Heste« vilde det faae Udseende af som om man vilde kaste Perler for Sviin. —

C. E. Frijs.

D. G. Monrads Privatarkiv. R. A.

---

604. Udenrigsminister Grev Frijs til Gehejmeetatsraad Andræ.

Kjøbenhavn, 3.[?] October 1869.

Hrr. Geheime Etatsraad!

Indesluttet sendes Svaret paa det sidst Meddeelte fra D. G. Monrad; min Hensigt er at svare roligt, — følgende den Mellemvei ikke at saare Manden og ei heller prostituere Regjeringen, enten ved overdreven Frygt eller Tapperhed — og derfor vilde jeg gjerne spørge Dem, om De i det Almindeliges Interesse vilde billige et Svar i den Retning. Havde jeg havt Tid var jeg kommet personlig til Dem men jeg skal op i den røde Bygning, kan ikke udsætte dette, men haaber at være tilbage i Udenrigsministeriet imellem 3 og 4 Eftermiddag og vilde det glæde mig overordentlig at erfare Deres Skjøn mundlig hvis dette lader sig gjøre. I modsat Fald beder jeg Dem at sende mig Brevet til Udenrigsministeriet thi

jeg anseer det ikke for at være af saa liden Vægt for D-d's Søndagsbetragtninger at han ansees og agtes for En af de vigtigste Personer i Landet. —

C. E. Frijs.

Andræs Privatarkiv. R. A.

---

605. Udenrigsminister Grev Frijs til Biskop D. G. Monrad.

Kjøbenhavn, 8. October 1869.

Deres Høiærværdighed maa undskylde, at der er hengaaet flere Dage, forinden jeg har kunnet besvare Deres høitærede Skrivelse af 4de dennes, men Grunden hertil er ikke den at jeg har villet benytte mig af en Ret til ikke at svare fordi en saadan Ret i det foreliggende Tilfælde ikke existerer for mig, da jeg betragter det som en Pligt ligeoverfor Deres Høiærværdighed at svare og at meddele, at jeg ikke anseer det for forsvarligt fra Regjeringens Standpunkt, saaledes som jeg opfatter dette, saavidt det staaer til denne ikke at gjøre Sit til at »Berlingske« hindres i at blive et fælleds Locale saavel for Regjeringens Meddelelser og Oplysninger som for oppositionelle Artikler, hvor berettigede end disse maatte være saavel med Hensyn til Indhold som paa Grund af Formen, idet herved vilde indrømmes bemeldte Blad eller dettes Eier en større Magt og Indflydelse, end jeg troer er ønskeligt.

C. E. Frijs.

D. G. Monrads Privatarkiv. R. A.

---

606. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. October 1869.

Kjære Quaade! . . . Jeg haaber at erfare Deres Mening om Throntalen, tilsyneladende har den gjort et godt Indtryk

overalt, men deraf skal man ikke altid dømme til Virkeligheden; hvad jeg var meest tilfreds med det var Forbindelsen med Takken og det slesvigske Spørgsmaal, thi derved lettedes Overgangen bedst, ligesom jeg ogsaa haaber, Maaden hvorpaa Preussen og det nordtydske Forbund var combineret og tilsvarende til det danske maa have tiltalt dem. Nu er dog Vedel igjen begyndt at komme til Kræfter men jeg vilde dog meget ønske, at han endnu i længere Tid vilde være ret forsigtig og spare paa sine Kræfter, thi hver Gang han har talt lidt længe og lidt ivrig, da begynder Hosten igjen og han er endnu ikke skikket til at taale Spadseregangene fra og til Rosenvænget under alskens Veir om Efteraaret, navnlig tidt at komme vaad op i Ministeriet og sidde der i flere Timer. Det trækker længe ud inden Dotézac erholder sine Rappelskrivelser og inden den Nye ankommer; det er et Tab for os at Dotézac forlader os, men vi kunde ikke vente at beholde ham her i evig Tid; det er ubehageligt at skifte doyen, især da paa Grund af Dotézacs lange Ophold hersteds mange Misbrug have indsneget sig, hvilke man maa søge at faae rettede ligestrax efter Dotézacs Afgang. . . .

C. E. Frijs.

---

607. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 22 novembre 1869.

Monsieur le Comte,

J'ai profité de l'occasion qui s'est offerte à moi avant hier pour entretenir M. le prince de la Tour d'Auvergne de la manifestation patriotique que les habitants du Slesvig du Nord viennent de faire en envoyant à Berlin une députation porteur d'une adresse afin de réclamer du gouvernement

prussien l'exécution de l'article 5 du traité de Prague.[1]) — J'ai nommément appelé l'attention de Son Excellence sur le chiffre imposant des signatures représentant une population d'environ 200000 âmes, j'ai exprimé le sentiment de regret que l'on devait éprouver en voyant avec quel manque d'égard cette députation avait été traitée à Berlin et enfin demandé à Son Excellence s'il était vrai qu'il avait été question que la députation vînt à Paris. Le prince de la Tour d'Auvergne me répondit qu'on ne s'était pas adressé à cet égard à lui personnellement; qu'une personne ayant des rapports avec la presse étrangère qu'il ne connaissait pas et dont il avait même oublié le nom — j'ai tout lieu de croire qu'il s'agit ici de M. Hansen — s'était adressé à un des secrétaires de son cabinet pour savoir s'il recevrait un ou deux des membres de la députation s'ils se rendaient dans ce but à Paris. Le prince ajouta qu'il n'avait pas cru devoir donner de réponse avant d'en avoir parlé à l'Empereur et qu'après en avoir entretenu Sa Majesté il avait donné une réponse négative. — Nous savions d'une part, me dit le ministre, par les rapports de M. Dotézac que le gouvernement danois improuvait la démarche qui vient d'être tentée à Berlin[2]) comme étant inopportune dans les circonstances actuelles; de l'autre nous ne pouvions ignorer qu'en recevant la députation à Paris, nous aurions provoqué en Prusse des récriminations sans que nous eussions été le moins du monde utiles à la cause des Slesvigeois du Nord. Dans ces conditions mieux valait s'abstenir, mais je puis vous assurer que j'ai eu lieu de constater en cette circonstance la sympathie que nourrit l'Empereur pour la cause danoise.

Après avoir remercié le prince de l'assurance qu'il voulait bien me donner au sujet des sentiments de l'Empereur à l'égard de mes malheureux compatriotes, aujourd'hui injustement séparés de la mère patrie, je lui ai dit que j'appré-

[1]) Sml. Mackeprang, Nordslesvig, S. 49—51.
[2]) I Randen: ? — Sml. Nr. 609.

ciais certainement les motifs qui en cette circonstance avaient imposé au gouvernement de l'Empereur une attitude pleine de réserve, mais que je croyais de mon devoir de lui affirmer encore une fois que cette question du Slesvig du Nord était et resterait toujours pour le Danemark une question vitale, une question à la solution de laquelle tout gouvernement danois quel qu'il fût consacrerais tous ses efforts, car c'est à elle que se rattachent les désirs et les espérances du pays tout entier.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 65, modtaget 25. November 1869.

---

608. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Petersborg, 25./13. November 1869.

Deres Excellence,

Da den ved fremmede Ambassadeurers Ankomst brugelige officielle Reception, ved hvilken Corps diplomatique og den dertil berettigede Deel af det russiske Selskab vil blive forestillet General Fleury,[1]) muligviis ei vil finde Sted før om 1 à 2 Uger, har jeg ei villet undlade ad privat Vei at nærme mig Generalen i Lighed med hvad flere af mine herværende Colleger have gjort.

I den Samtale, som jeg ved denne Leilighed har havt med General Fleury, bragte denne hurtigt det nordslesvigske Spørgsmaal paa Bane. Denne Sag, yttrede Generalen, fulgtes med Interesse af hans Regjering. Det var et »point noir«, som det var ønskeligt at faae fjernet. Efter hans Mening var det meest Kongen af Preussen personlig, som var imod en

[1]) General Fleury, fransk Ambassadør i St. Petersborg.

billig Løsning af Spørgsmaalet, hvilket — efter saa store succès — vistnok ei vidnede om Maadehold. Det samme Ønske om at fjerne denne Sag meente han deeltes af de andre Regjeringer og navnlig af den russiske. Baade Hans Majestæt Keiseren og Rigskantsleren havde udtalt sig til ham derom.

/: At Hans Majestæt Keiseren ogsaa har berørt denne Sag til Baron Mohrenheim under hans Ophold her, vil denne vistnok ei undlade at underrette Deres Excellence om. :/

Det russiske Cabinet har i Virkeligheden ei undladt ved forskjellige Leiligheder at bringe denne Sag paa Bane i Berlin, men altid paa en mere fortrolig Maade, undgaaende ethvert Skin af at ville udøve en Pression.

General Fleury bemærkede, at han i Berlin havde hørt Yttringer falde — hvor og af hvem sagde Generalen ikke — om, at den kongelige Regjering betragtede dette Spørgsmaal med Ligegyldighed, Yttringer som uden Tvivl staae i Sammenhæng med et nylig i danske og fremmede Aviser omtalt, fra Berlin udgaaet usandfærdigt Telegram angaaende Instructioner givne til det kongelige Gesandtskab der i Anledning af den nordslesvigske Deputations Nærværelse.

Jeg behøver ei at sige, at jeg deraf tog Leilighed til at sætte General Fleury ind i Sagens Stilling for Øieblikket saavel med Hensyn til den kongelige Regjerings Opfattelse af samme, som med Hensyn til Forhandlingernes Standpunkt, Betydningen af den af Nordslesvigerne i Berlin indgivne Adresse og de nordslesvigske Deputeredes Optræden i Forsamlingen i Berlin.

I det Hele har jeg fundet General Fleury meget vel stemt for Danmarks Interesser i denne Sag. . . .

E. Vind.

Uchiffreret Depeche Nr. 31, modtaget 1. December 1869.

609. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 26 novembre 1869.

M. le Comte.

Bienque les assurances que le prince de la Tour d'Auvergne vous a données dans votre dernière conversation, quant à l'intérêt sympathique avec lequel l'Empereur suit la question slesvigoise, m'aient été très agréables, il y a pourtant dans votre relation un passage qui m'a un peu étonné. Vous comprenez facilement que je veux parler de l'observation que fit le Ministre, qu'il savait par les rapports de M. Dotézac, que le gouvt. du Roi improuvait la récente démonstration des Slesvigois. C'est là une erreur et M. D. a dû se méprendre sur le sens de mes paroles, s'il a cru pouvoir rendre ainsi les conversations que nous avons eues ensemble sur cet incident. J'ai constaté vis-à-vis de lui que le gouvt. du Roi avait été parfaitement étranger à cette démonstration qui ne pourrait que perdre en valeur si elle était erronément regardée comme ayant été plus ou moins inspirée d'ici, et lorsque M. Dotézac a demandé mon opinion sur la prétendue intention de la députation de se rendre à Vienne pour le cas où elle ne serait pas reçue à Berlin, je ne lui ai pas dissimulé que je regarderais une telle démarche comme une faute en ajoutant pourtant que j'étais convaincu que le même esprit de légalité et d'ordre, dont les actes des Danois du Slesvig avaient toujours porté l'empreinte, ne se démentirait pas non plus dans cette occasion — supposition dont l'expérience a plus tard suffisamment prouvé la justesse.

Mais quant à la démonstration elle-même je ne me permettrais certes jamais de condamner une manifestation tranquille et légale d'un voeu si bien fondé de la part d'une nationalité opprimée, quand même elle n'aurait pas été faite en faveur du Danemark et par une population que nous

sommes fiers d'appeler nos frères. On peut juger de manière différente de l'effet pratique dans le moment actuel de cette démonstration et l'on pouvait craindre que les autorités prussiennes ne réussissent par le moyen d'intrigues et d'intimidations à diminuer la force de cette protestation, mais tout le monde doit reconnaître le droit des danois dans le Slesvig à rappeler au gouvt. prussien une promesse formelle de l'accomplissement de laquelle dépend leur avenir entier, et moi personnellement je regarderai toujours comme opportune et utile toute manifestation qui rappelle à l'Europe la justice méconnue de la cause danoise dans le Slesvig et qui fortifie le sentiment national de cette population elle-même par l'expérience de son unanimité et de sa spontanéité — à la condition bien entendue toutefois, que de telles manifestations resteront toujours dans les limites de la loi et de l'ordre.

Je vous prie M. le Comte de saisir la première occasion qui se présentera pour remercier le prince de la Tour de sa sympathie pour le Danemark mais en même temps de rectifier une erreur, que je tiens fortement à coeur de ne pas laisser subsister sur la manière de voir du gouvt. du Roi au sujet des Slesvigois.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

---

610. Etatsraad Regenburg til Udenrigsminister Grev Frijs.

Kjøbenhavn, 30. November 1869.

Kjære Frijs.

Ved Valgene til det nordtydske Forbunds Parlament gjelder som bekjendt almindelig Stemmeret. Saadanne Valg afholdtes i Febr. 1867 og derved bleve afgivne

i Haderslev	1563	Stemmer	hvoraf	danske	918	tydske	645
i Aabenraa	987	„	„	„	516	„	471
i Sønderborg	775	„	„	„	510	„	265
i Flensborg	3484	„	„	„	1863	„	1648

Adressen til Kongen af Preussen, som blev afleveret i Novbr. d. A., og da den anholdt om Opfyldelse af Prag Tractatens Art. V, kun var tiltraadt af Dansksindede havde Underskrifter

i Haderslev	„	871
i Aabenraa	„	560
i Sønderborg	„	490
i Flensborg	„	1941

altsaa over Halvdelen af dem der ved en almindelig Afstemning kunne antages at møde. Thi vel var de indskrevne Vælgeres Antal i 1867 større end de virkelig Stemmendes nemlig for Haderslev 1919, for Aabenraa 1168, for Sønderborg 974 medens det for Flensborg ikke vides, men vel vil have staaet i Forhold hertil; men da 10 à 20 p. c. af de Stemmeberettigede altid paa Grund af Sygdom, Reiser og andet Forfald altid ere fraværende ved Stemmeafgivningen, saa kan allerede af denne Grund dette Tal ikke lægges til Grund ved Beregningen, og forsaavidt ved Afstemningen i Fbr. 1867 et Antal uden saadant Forfald er udeblevet, saa har det sikkert været Dansksindede, der gjerne havde stemt med deres Ligesindede, men ikke have vovet det af Frygt for de nuværende Magthavere.

Det maa nemlig erindres, at disse Stemmeafgivninger i Nordslesvig for Tiden foregaae under de for de Dansksindede ugunstigste Forhold, idet hele den offentlige Magt er dem imod og anvender sin Indflydelse til at trykke dem, og at Virkningen heraf stærkest føles i Kjøbstæderne, hvor Embedsstand, Militair og s. v. er samlet, og hvor Jordbunden ved en i Aarhundreder af en tydsk Embeds-, Præste- og Lærerstand fortsat Indvirkning er bearbeidet. Man vil da ind-

rømme at de ovenanførte Tal indeholde et i høi Grad mærkeligt Beviis for de nævnte Kjøbstæders Danskhed.

Derimod afgive de nylig afholdte Communalvalg aldeles ingen Maalestok for Nationalitetsforholdene. Disse Valg foregaae nemlig efter Regler, der nylig ere indførte for at give det tydske Parti Overvægten. Medens tidligere Borgerstanden valgte, saa er Valgretten nu lagt i Hænderne paa dem der betale en vis Skat »Classensteuer« af en bestemt Størrelse, deriblandt ogsaa Embedsmændene, og Censur er fastsat for hver By af de nuværende i 1864 aldeles af tydsksindede sammensatte Communalbestyrelser forskjelligt, saaledes som det efter de locale Forhold var tjenligst til de Danskes Udelukkelse. I Haderslev t. E. er Valgretten til Communalraadet nu i Hænderne paa 393 Vælgere hvoriblandt 64 Embeds- og Bestillingsmænd, og de Valg af tydsksindede Communalraader hvorover der nu hoveres bleve satte igjennem med 199 Stemmer; de dansksindede afholdt sig aldeles fra Afstemning. Regner man Embedsstanden fra vilde de Dansksindede selv efter de nu indførte Regler have havt Majoritet, og selvfølgelig vilde dette i endnu høiere Grad have været Tilfældet ved en mindre partisk Ordning. — I Sønderborg er de Stemmeberettigedes Tal blevet indskrænket til 306, af hvilke 76 afholdt sig fra at stemme; 102 stemte paa dansksindede Candidater og 92 Borgere samt 36 Embeds- og Bestillingsmænd i alt 128 paa tydsksindede, saa at det ogsaa her kun er en lille kunstig frembragt Majoritet af Valgberettigede, men i Virkeligheden en lille Minoritet af Byens Befolkning som ved Embedsstandens Medvirkning har frembragt Resultatet. — Det samme er Tilfældet for Aabenraa hvor der afgaves 202 Stemmer for tydsksindede og 162 for dansksindede Communalraader. Det virkelige Forhold viste sig strax efter ved Valg til Menighedsforstander, der ere ordnede paa en billigere Maade, og ved hvilke der blev valgt 13 dansksindede mod 5 tydsksindede; men dette tildækkes selvfølgelig i tydske Aviser. —

I Flensborg var Forholdet ved Communalraadene trods alle Anstrængelser fra tydsk Side endog gunstigere end i de nordligere Byer.

Med Hensyn til Prag Tractatens Art. V er jo forøvrigt Spørgsmaalet ikke, hvorvidt de nuværende tydske Magthavere et eller andet Steds ved anvendte Kunster kunne faae en relativ Majoritet, men hvorledes Forholdet vil stille sig ved en almindelig Afstemning og dette er efter Valgene i 1867 og Underskrifterne paa Adressen fra iaar aldeles utvivlsomt.

Dette er hvad jeg for Øieblikket kan sige om denne Sag. Fuldstændig Detaill om den Maade hvorpaa Valglisterne til Communalvalgene ere lavede savner jeg endnu. Jeg haaber imidlertid senere at faae dem, og de skulle da staae til Tjeneste, hvis det ønskes. Jeg skal en af Dagene høre op i Udenrigsministeriet.

A. Regenburg.

Indlagt i Koncepter af 3. December 1869. — Politiske Koncepter med Indlæg III. 1869—1886. U. A.

---

611. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 1. December 1869.

Kjære Quaade! Tak for Deres tvende kjære Breve og fremfor Alt for den tilsendte Artikel af »Nord. Allgem.«[1]) som jeg ellers rimeligviis ikke havde faaet at smage; det var et

[1]) Ifølge »Berlingske Tidende« $^{27}/_{11}$ 1869 indeholdt »Norddeutsche Allg. Zeitg.« $^{26}/_{11}$ 1869 en Artikel, som paaanker, at den i Pragfreden anvendte Betegnelse »Nordslesvig« er en aldeles vilkaarlig Benævnelse, som i hvert Tilfælde ikke kan bestemmes ud fra Sproggrænsen, da de sidste Valg til Bykollegierne i nordslesvigske Byer klart nok har vist, at det tyske Element ingenlunde er en forsvindende Minoritet i hine Egne.

magesløst Produkt af »Bismarck-Buchersk« Aand, idet Formen som sædvanlig var Haan imod den Lille og Svagere, et caracterisk[!] Kjendemærke for den pommerske Junkers Ridderlighed, og Realiteten Løgn; idet der naturligviis ei er et sandt Ord i at dette efter de af Preusserne anvendte Kunstgreb kan tale for en Fremgang i Byernes Tydskhed, jeg skal til yderligere Oplysning i den Henseende med det Allerførste sende Dem de aldeles talende Tal, der angiver Afstemningerne saavel til Valg i 1867 som nu den selvvalgte Afstemnings Resultater i Byerne, [som] vise at Danskheden er i Tiltagende. Valgene til Communeraadene foretages efter en Census der for hver By bestemmes efter hvad der passer bedst for tydsk Interesse, idet den fastsættes af preussiske Embedsmænd i Forening med de Deputerede der ere valgte af Preusserne efter Landets Erobring til specielt Fortydskningshverv, hidindtil have de ikke havt Lykken med sig og de maa derfor gribe til det sørgelige Middel at bilde sig selv ind at de ved slige Kunster ogsaa kunne sætte den øvrige Verden en Voxnæse paa, men de Tal som jeg om faa Dage vil sende Dem, ville tilstrækkelig oplyse om med hvilke Kunster dette er skeet: a) Vælgernes Indskrænkning saa f. E. i Sønderborg saavidt jeg erindrer kun Halvdelen er Vælgere iaar af[1]) før b) alle Embedsmænds og Betjentes Indskrivning, og disse 2 Middler have selvfølgelig i Forening kunnet virke til samme Maal og dog har dette ikke kunnet lykkes dem i den noget større By »Flensborg« at terrorisere de faa Vælgere, men naturligviis jo mindre Byerne og Flekkerne have været destobedre er Spillet lykkedes; saavidt jeg erindrer var Vælgernes Antal i Sønderborg 303, nogle og halvfjersindstyve afholdt sig men i den seirende Majoritet taltes 36 Embedsmænd; da jeg ikke har mine oplysende Documenter herhjemme hos mig kan jeg ikke correct anføre Tallene og vil da hellere opsætte dette; men jeg vil kun

[1]) af er overstreget.

gjøre opmærksom paa den allersidste Tids 3 Valg: Afstemningen til Adressen der trods det Tryk hvorunder den naturligviis led fra Autoriteterne viser at den dansksindede Majoritet har tiltaget i Byerne.

Afstemning til Communeraad, hvor den danske Befolkning afholder sig for en stor Deel, da den kan tydelig see at saavel ved Indskrænkning af Vælgernes Antal som ved Embedsmændenes Indskrivning i Byerne (hvor disse i mange Tilfælde kunne decidere Valget) er det blevet en Umulighed at føre deres Candidater *igjennem*. Afstemning til en Slags Menighedsraad eller Lignende atter med en udvidet Valgret og da selvfølgelig med dens Resultater de Danskes Overvægt over Tydskerne; men det følger naturligviis af sig selv at Tydskerne troe at kunne skrige saa høit saa at intet Menneske skal kunne see dette, og det kunde dog være at de forregnede sig i Indtrykket som de herved mene at frembringe, idet Mange som have noget Kjendskab til deres særegne Folkeeiendommelighed, ville vide at der er Noget som de tilsigte at skjule og dække naar de give sig til at skraale saa forfærdeligt. Om et Par Dage haaber jeg at kunne sende Dem disse Oplysninger, men naar De kan finde Leilighed som Ingen veed bedre at bedømme end De selv om denne tilbyder sig beleilig, da burde De dog lade mærke med at vi ingenlunde ere blinde for de anvendte Kunstgreb. Jeg har tænkt mig det rettest fordi Artiklen er fremkommen i »Nord. Allgemeine« at Oplysningerne ledsagede af de ubestridelige kjære Tal ved de 3 omtalte Afstemninger og kanskee den med fra 1867 sendes omkring som et Circulaire ikke alene for vore egne Repræsentanter men for at de atter kunde give Velvillige de fornødne faktiske Oplysninger, og jeg er overbeviist om at naar man blot ikke i den Anledning forivrer sig, lader de Andres Løgn tilstrækkelig Tid til at stige til den yderste Grændse, da vil en Oplysning gjennem Tal virke mere overbevisende; for at overhovedet nogen Frelse skal kunne ventes saavel for os som for det øvrige

Europa, maa den Overbeviisning mere og mere blive almindelig at det ikke er muligt for Bismarck og Bismarcksk Politik at holde sig til Sandheden. — Man taler her i disse Dage om at enkelte Rigsdagsmedlemmer skulle have Lyst til at interpellere Udenrigsministeren om vore Forhandlinger med Preussen, jeg kan desværre ikke sige at jeg hverken kan eller vil maale dem Skjæppen fuld, men der kunde dog muligviis blive Leilighed til ganske i Almindelighed at omtale at det saavel i Staternes som Individuernes Liv naar Retssikkerheden er aftagende og deres Mængde og Styrke tiltagende som kun ville leve af Andres Arbeide, da bør man indrette sig efter at sælge sit Liv saa dyrt som muligt; i en vis Forstand bliver det endog det oeconomisk eneste Rigtige, thi ellers vil man uden Videre blive empocheret; nu vil dog vedkommende regne efter om Anstrængelsen og Risicoen staaer i Forhold til det der kan vindes. . . .

C. E. Frijs.

---

612. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Petersbourg, Ier décembre 1869.

Ambassadeur de France a fait une démarche officieuse auprès du cabinet impérial dans le but d'effacer la question du Nordslesvig, à la suite de laquelle l'Empereur a écrit une lettre au Roi de Prusse.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 1. December 1869 Kl. 5. — Politiske Koncepter. U. A.

613. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Kjøbenhavn, 2. December 1869.

Officieust Skridt af Fleury hos det russiske Cabinet for at gjøre Ende paa det slesvigske Spørgsmaal. Alexander skrevet til Kongen af Preussen. Søg at følge Udviklingen af dette Initiativ, som jeg frygter. Forsikkre Dem om at Latour fuldkomment kjender den danske Regerings Anskuelser om Sagen.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 2. December 1869, afleveret i Paris til Gesandtskabets Portner s. D. Kl. 7.55 Efterm. Ligelydende Chiffertelegram (med Udeladelse af det sidste Punktum) afgik s. D. til Berlin og modtoges i Gesandtskabet der s. D. Kl. 7.50 Efterm.

---

614. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 2 décembre 1869.

M. le Comte.

Mon télégramme du 2 cour. et la copie ci-jointe d'un rapport du ministre du Roi à Petersbourg[1]) vous mettront à même de juger la situation telle qu'elle se présente à moi à l'heure qu'il est.

Je vous avoue que j'augure mal de l'initiative prise dans cette occasion par le gouvt. imp., ne fût-ce qu'à cause du silence que le prince la Tour a gardé vis-à-vis de vous sur les instructions données à M. de Fleury, d'autant plus que j'ai lieu de croire que ces instructions ont été portées à la connaissance des agents français près les autres cours européennes. Je crains surtout que le gouvt. imp. ne sacrifie dans cette question une véritable victoire diplomatique à un succès apparent, et que, pour assurer la paix, nécessaire à

[1]) Maa være den som Nr. 608 trykte Rapport.

tant de titres à l'exécution des réformes intérieures en France, il ne tâche d'obtenir le consentement de la Prusse au moyen de concessions importantes relatives à l'application de l'art. V de la paix de Prague. Si cette crainte se réalisait, le gouvt. du Roi pourrait bientôt se trouver placé devant cette alternative, ou de se prêter à un arrangement définitif qui sacrifierait nos intérêts les plus chers et les plus indispensables, ou de refuser d'accepter ce que l'Europe entière — car sans doute l'Autriche s'empresserait de s'associer à un accord établi entre la France, la Russie et la Prusse — nous offrait, sous peine de déclarer l'art. V annulé par notre refus.

La situation dans laquelle nous nous trouvons est donc grave. Vous aurez soin d'approfondir autant qu'il sera en votre pouvoir, la teneur des instructions, qui dirigent M. de Fleury, car je pense que le prince de la Tour ne fera plus de mystère vis-à-vis de vous d'une démarche qui à présent ne peut plus être un secret dans les autres cours. *Je vous prie de vous assurer que le prince apprécie suffisamment l'importance capitale que cette question a pour notre avenir* et vous connaissez trop bien et la manière de voir du gouvt. et les motifs qui le décident, pour que j'aie besoin de m'étendre plus longuement là-dessus. Vous remarquerez dans le rapport de M. de Vind, qu'on a tâché à Berlin de faire accroire à l'Ambassadeur français que le gouvt. du Roi n'attachait au fond qu'une importance assez médiocre à l'affaire slesvigoise, — serait-il possible que M. de Bismarck eût osé faire à M. de Benedetti des insinuations analogues malgré la notoriété du fait contraire? J'espère qu'en tout cas M. le prince de la Tour ne se trompe pas sur la valeur de telles assertions.

J'attends avec impatience ce que vous pourrez me mander sur le dévéloppement ultérieur de cette grave situation.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 5.

615. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Kjøbenhavn, 2. December 1869.

Jeg frygter dette Initiativ af Frankrig. Følg det med yderste Omhu. Søg enhver Leilighed til at oplyse Fleury om Regeringens Standpunkt som det findes i Kongens Brev til Alexander af 1868.[1])

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 2. December 1869.

616. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Kjøbenhavn, 2. December 1869.

Jeg takker D. H. for Deres Depesche Nr. 31[2]) og for Telegrammet af 1. d. M. og De vil allerede have faaet mit telegraphiske Svar derpaa. Hvad jeg frygter er navnlig at den franske Regering for at sikkre den for sine indre Reformer ønskelige Fredstilstand i Europa og for at omgive sig med den falske Glands af en tilsyneladende diplomatisk Seir, vil vise sig meget eftergivende ligeoverfor Preussen m. H. t. Sagens Realitet. Er dette Tilfældet vil den kgl. Regering snart kunne finde sig ligeoverfor en Overenskomst mellem Rusland, Frankrig og Preussen, hvortil utvivlsomt Østerrig vil slutte sig, og see sig sat i det Alternativ enten at modtage en Afgjørelse, som strider mod vore vigtigste og mest begrundede Interesser, eller at afslaae hvad hele Europa byder os med det Tillæg at hvis vi ikke ville modtage det, vil Pragerfredens Art. 5 være at betragte som bortfaldet.

For Tiden vil jeg ikke kunne instruere Dem til Andet end med yderste Omhu at følge Sagens Udvikling og til den Ende

[1]) Trykt som Nr. 519.

[2]) Af 25/13. November; trykt som Nr. 608.

at sætte Dem i saa nær Forbindelse med den fr. Ambassadør som muligt, foruden at De selvfølgelig vil søge at erfare Alt hvad De kan af Cantsleren og Andre. Det forundrer mig ikke hvad General Fleury har sagt Dem om hvad han har hørt i Berlin, thi det er i fuld Overensstemmelse med den preussiske Politik ogsaa ved denne Leilighed at lede Frankrig paa Vildspor og jeg sætter stor Priis paa at Hr. Fleury ikke nærer den ringeste Tvivl herom og at han indseer at det er et Livsspørgsmaal for Dmk. at Pragerfreden udføres efter sin virkelige Mening og at Nationalitetsspørgsmaalet nyder sin fulde Ret ligeoverfor os. De kjender de faktiske Forhold i Slesvig og alle de Grunde som tale for vor Fordring, saa at jeg her ikke behøver at forsyne Dem med videre Materiale i den Henseende. For at sætte Dem istand til paa en ret anskuelig Maade at oplyse Generalen om de nationale Forhold i Nordslesvig, sender jeg Dem Exemplar af det slesvigske Afstemningskort, som De vel tidligere har modtaget men hvoraf De maaskee ikke længere har noget til Disposition.

Postscr. I Betragtning af det væsentlig forøgede Arbeide, som de hyppige Meddelelser, jeg imødeseer fra Dem i den nærmeste Tid, ville medføre bemyndiges D. H. herved til at beholde Grev Knuth hos Dem indtil Videre, saa at han først senere kan tiltræde sin congé naar Forholdene bedre ville tillade det.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 2.

617. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 2. December 1869.

D. H. vil allerede af min telegraphiske Depesche af idag have seet at den franske Regering har taget et Initiativ i Pe-

tersborg til at ende det slesv. Spørgsmaal, og jeg sender Dem hoslagt Afskrift af en Indberetning,[1]) som jeg igaar har modtaget fra den kgl. Gesandt i Petersb. og som vel er ældre end ovennævnte Efterretning men dog vil kunne bidrage til at sætte Dem istand til at bedømme Stillingen fuldstændigere.

Som jeg allerede i min Telegram[2]) har udtalt, frygter jeg dette Initiativ, thi jeg forudseer at den keis. fr. Reger. i sin Interesse for at bevare Freden, som er saa vigtig for Gjennemførelsen af de indre Reformer i Frankrig, og for at omgive sig med den falske Glands af en tilsyneladende diplomatisk Seir skal vise sig altfor tilbøielig til at gaae ind paa Preussens Paastande om Forstaaelsen af Pragerfredens Art. 5. Er dette Tilfælde vilde den kgl. Reger. kunne befrygte snart at staae ligeoverfor det alvorlige Alternativ enten at skulle modtage en Afgiørelse som ikke tilfredsstiller vor Ret og vor uafviselige Trang, eller at afslaae hvad hele Europa byder os med det Tillæg at hvis vi ikke modtage Tilbudet vil man betragte Art. 5 som bortfaldet.

Jeg behøver ikke at opfordre D. H. til at anvende al Opmærksomhed paa Udviklingen af en saa alvorlig Situation og jeg har for Tiden Intet at tilføie til hvad De allerede saa fuldstændigt veed om den kgl. Reger.s Anskuelser og de faktiske Forhold i Slesvig. Kun henleder jeg Deres Opmærksomhed paa hvad man i Berlin har dristet sig til at ville indbilde General Fleury om den kgl. Reger.s egentlige Bedømmelse af det slesv. Spørgsmaal — er det da ikke notorisk, at den kgl. Regering anseer en tilfredsstillende Løsning af dette Spørgsmaal som en Livsbetingelse for Danmarks Fremtid?

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 13.

---

[1]) Den i Koncepten til Depeche til Vind $^{2}/_{12}$ Beg. nævnte Nr. 31; trykt som Nr. 608.

[2]) Chiffertelegram til Quaade af 2. December 1869. Sml. Nr. 613.

618. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 3. December 1869.

Kjære Vedel,

Jeg har rigtigt modtaget og, som jeg sikkert antager, fuldstændig forstaaet Telegr. af igaar.[1]) . . .

Om Sagen selv, hvortil det vilde være mig af Vigtighed at kjende Kilden, da dette vilde være af Betydning for den større eller mindre Frihed hvormed jeg kunde bevæge mig ligeoverfor enten den ene eller den anden Collega, vil jeg for idag indskrænke mig til den Bemærkning, at mit Indtryk er, at intet Resultat kan ventes for Øieblikket. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

619. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Petersborg, 3. December/21. November 1869.

Deres Excellence,

Uagtet det som Følge af den korte Tid, i hvilken den nye franske Ambassadeur har opholdt sig her, endnu er temmeligt vanskeligt at have nogen klar Mening, om der til Grund for hans Sendelse hid ligger noget bestemt politisk Formaal fra den franske Regjerings Side, saa synes det dog, at dømme efter Yttringer, som jeg fra flere Sider har hørt, lidt efter lidt at vise sig, at Keiser Napoleon, ved at lade General Fleury afløse Baron Talleyrand, ei blot har havt en Personalforandring til Hensigt.

Man troer nemlig allerede i General Fleury's Optræden her at spore et Forsøg paa en Tilnærmelse til Rusland fra Keiser Napoleons Side, der skulde have til videre Hensigt

[1]) Sml. Nr. 613.

at drage det Petersborgske Cabinet bort fra Preussen. Til Udførelsen af en saadan Plan vilde Baron Talleyrand, der havde begyndt sin Virksomhed her under de uheldige Auspicier, som den polske Opstand afgav, vistnok ei have været Manden, og hans Tilbagekaldelse synes derfor at tale for en saadan Hensigts Tilstedeværelse.

Vil dette nu lykkes General Fleury? Dette er et Spørgsmaal, som jeg vistnok ei tør driste mig til at afgjøre, da saa mange uforudseelige Omstændigheder kunne have Indflydelse derpaa, og Meget vistnok maatte forandres i den af den franske Regjering hidtil fulgte Politik, inden den russiske Regjering vilde beslutte sig til en fransk Alliance.

Een Ting synes dog tydelig: det er, at man her ei alene siden længere Tid i Pressen, men i den senere Tid selv i de Regjeringen nærmerestaaende Kredse begynder at faae Øinene mærkeligt op for den Fare, der kan opstaae for Rusland ved Preussens voxende Magt navnlig i Østersøen; men derfra og til en fransk Alliance er der vistnok et meget langt Spring, som den her stadigt mod Keiser Napoleon og hans Regjering herskende Mistillid vanskeligt vil tillade den russiske Regjering at gjøre. Der maatte da, har min Hjemmelsmand sagt mig, gives særegne Garantier fra fransk Side saasom Opgivelsen af Polens Sag, mindre Imødekommen mod Østerrig og en mindre fjendsk Optræden mod Rusland i Orienten.

Paa min Bemærkning, at efter mit Skjøn var Enighed med Frankrig jo dog Ruslands naturlige og tildeels traditionelle Politik, thi hvilken Magt vilde vel røre sig i Europa, naar disse to Magter vare enige om at forhindre det, svarede min Hjemmelsmand: »oui c'est précisément ce que je me tue à crier depuis des années«, men tilstod tillige, at Forholdene havde betydeligt forandret sig siden den Tid, da Rusland støttede sig til Frankrig, og at der for Øieblikket ei var Andet at gjøre end at holde ved Preussen.

Noget directe Forslag har, efter hvad man har sagt mig

General Fleury ei gjort her. I temmeligt almindelige Udtryk skal han til Keiseren og til Fyrst Gortchacow have talt om Keiser Napoleons fredelige Hensigter og Modbydelighed mod at see Freden forstyrret; men forat dette kunde opnaaes, var det nødvendigt at fjerne enkelte Spørgsmaal — points noirs, der endnu kunde give Anledning til Uenighed. Blandt disse points noirs var ogsaa det nordslesvigske Spørgsmaal. Jeg har senest indberettet til Deres Excellence, at General Fleury i denne Henseende havde fundet Imødekommen af det keiserlige Cabinet, og ved Telegraph har jeg underrettet Deres Excellence om, at Hans Majestæt Keiseren havde i den Anledning tilskrevet Kongen af Preussen. Denne sidste Efterretning var kommen mig senere i Hænde. Det er den Anledning, som Høitideligholdelsen af Hundredaarsfesten i næste Uge af St. Georgsordenen tilbød, som Hans Majestæt Keiseren har benyttet til at gjenkalde det nordslesvigske Spørgsmaal i Kongen af Preussens Erindring.

Jeg maa dog tilføie, at man her synes mig, ligesom hidtil, at opfatte den af den franske Regjering for vor Sag viste Interesse med en vis Mistænksomhed, idet man nærer den Overbeviisning, at den franske Regjering benytter denne Sag som et Lokkemiddel til at faae den keiserlige Regjering over paa sin Side eller idetmindste fjernet fra Preussen. Denne Opfattelse af General Fleury's Skridt stemmer altsaa forsaavidt overeens med den i Deres Excellences seneste Telegram yttrede Mening, som jeg netop har havt den Ære at modtage, medens jeg skriver dette.

Deres Excellence vil ligeledes af min ærbødigste Indberetning Nr. 31 af 25/13 f. M.,[1]) som jeg vel tør antage nu er kommen Deres Excellence tilhænde, have seet, at jeg alt har benyttet Leiligheden til at oplyse General Fleury om den kongelige Regjerings Opfattelsesmaade af denne Sag.

Jeg har forøvrigt hørt sige, at General Fleury's Optræden

[1]) Trykt som Nr. 608.

skal være meget moderat og reserveret og i det Hele have gjort et godt Indtryk paa Kantsleren. Ambassadeurens officielle Reception vil først finde Sted i Slutningen af næste Uge. . . .

E. Vind.

Depeche Nr. 32, modtaget 9. December 1869.

620. Udenrigsminister Grev Frijs til Gesandterne i Berlin, Wien, Paris, St. Petersborg, London, Stockholm og Firenze.

Copenhague, 3 décembre 1869.

La presse allemande exploite de son mieux les dernières élections municipales dans les villes septentrionales du Slesvig et tâche de faire accroire au monde que dans ces localités l'élément allemand gagne du terrain. Je pourrais peut-être me reposer de la réfutation de ces assertions sur la notoriété du fait contraire mais je conçois que le fait allégué par les journaux allemands a dû paraître étrange à ceux qui naturellement ne peuvent pas connaître les détails et je ne regarde donc pas comme superflu de vous mettre à même /de mettre V. E. à même/ de combattre toute erreur qui pourrait subsister au sujet de ces élections. —

Je ne ferai que rappeler en passant ce que tout le monde sait, que ces votations du nord du Slesvig se font dans les conditions les plus défavorables pour les danois, attendu que toutes les autorités publiques leur sont contraires et usent de leur pouvoir et de leur ascendant pour exercer une pression sur elles et naturellement l'effet de cette pression se fait le plus sentir dans les villes où les fonctionnaires, les troupes et autres agens de la force publique se trouvent réunis. Mais je passerai immédiatement au point essentiel, savoir d'après quelles règles ces élections se sont faites car c'est là où est toute la question, lorsque de ce fait on veut tirer des con-

clusions quant aux sentimens politiques de ces populations et au résultat probable de leur consultation en conformité de l'art. V du traité de Prague.

Or les élections municipales se sont faites cette fois suivant des règles récemment établis dans le but notoire d'assurer la prépondérance au parti allemand. Tandis qu'autrefois c'était la classe des bourgeois qui faisait l'élection, ce droit a été conféré aujourd'hui à ceux qui paient un certain impôt (Classen-Steuer) et pour chaque ville un cens à été fixé différemment par les administrations actuelles composées en 1864 avec des élémens purement ou plutôt fanatiquement allemands. De cette sorte on a réussi, en tenant compte des conditions de fortune de chaque localité, à opprimer la majorité danoise, attendu que d'un côté tous les fonctionnaires et agens prussiens sont admis à voter et que de l'autre un grand nombre de bourgeois se trouvent exclus.

Ainsi à Haderslev grâce à ces nouvelles dispositions, le droit d'élection pour le conseil municipal est entre les mains de 393 électeurs, dont 64 fonctionnaires et ces élections de conseillers à sympathies allemandes dont on se prévaut aujourd'hui contre nous, ont été obtenues rien qu'avec 199 voix, les partisans de la cause danoise s'étant entièrement abstenus de voter. Si l'on mettait les fonctionnaires prussiens à part, on trouverait que, même avec les règles récemment introduites, les danois auraient eu la majorité, savoir 194 voix contre 135. A plus forte raison l'auraient-ils obtenue, si le système des élections était moins partial en faveur des Allemands. — A Sønderborg le nombre des électeurs a été réduit à 306 dont 76 se sont abstenus de voter; 102 ont voté pour des candidats danois et 92 bourgeois plus 36 fonctionnaires, soit en tout 128, pour des candidats allemands, ce qui montre que dans cette ville aussi c'est une petite majorité obtenue par des artifices et notamment par l'adjonction des fonctionnaires qui a obtenu le résultat en question. — Il en est de même pour Aabenraa où 202 voix ont été données à

des candidats allemands et 162 aux candidats danois. — Le véritable rapport des nationalités s'est manifesté immédiatement après dans l'élection des préposés des paroisses qui est organisée d'une façon plus équitable. Là 13 danois ont été élus contre 5 allemands, mais je n'ai pas besoin d'ajouter que la presse allemande n'a eu garde d'appeler l'attention sur un pareil fait. — A Flensborg, malgré tous les efforts du camp allemand le résultat des élections municipales a été plus favorable que dans les villes plus septentrionales . —

Ainsi je constate que même avec une loi électorale aussi inique l'élément danois l'aurait emporté, si l'admission des fonctionnaires prussiens n'était pas venue fausser le résultat des élections. Mais heureusement on n'a pas besoin d'avoir recours à des hypothèses pour se former une juste idée du résultat qu'on obtiendrait si l'on consultait la population de ces villes conformément à l'art. V de la paix de Prague et d'après le principe du suffrage universel. L'adresse présentée au roi de Prusse en novembre dernier réunissait

à Haderslev sur c. 1560 électeurs qui avaient voté dans les élections de 1867 pour le parlement de la Confédération du Nord	— 871	signataires
à Aabenraa sur c. 980 électeurs	— 560	—
à Sønderborg sur c. 770 électeurs	— 490	—
à Flensborg sur c. 3480 électeurs	— 1941	—

ce qui représente plus de la moitié des voix, et je ne pense pas que la presse allemande veuille prétendre, que les sentimens politiques de la population aient changé dans le courant des quelques semaines qui se sont écoulées entre la signature de cette adresse et les élections municipales. Au reste vous ferez sans nul doute vous-même l'observation que l'expérience de cette adresse n'est pas le point de comparaison le plus favorable que j'aurais pu choisir, car évidemment beaucoup de personnes qui ne manqueraient pas de voter favorablement à la réunion avec le Danemark s'ils

étaient consultées régulièrement d'après l'art. V, ont pu vouloir s'abstenir d'une démonstration spontanée, qui eût pu leur attirer des désagrémens.

En dernier lieu je dois encore remarquer qu'il ne s'agit pas de savoir quel serait le résultat que les autorités allemandes pourraient, à force d'artifices et d'intrigues, obtenir dans telle ou telle localité, mais il s'agit de constater, quels seront les résultats d'une votation générale, ayant lieu dans l'ensemble du Slesvig du Nord, dans les villes conjointement avec les campagnes. Or, après les élections de 1867 et la signature de l'adresse de cette année ces résultats ne sauraient nullement être envisagés comme douteux. —

Vous êtes autorisé, M. /Tit./, à faire de cette dépêche l'usage que vous trouverez convenable.

Koncept med P. Vedels Haand til Cirkulære Nr. 14 (Berlin), 3 (Wien), 7 (Paris), 3 (St. Petersborg), 3 (London), 4 (Stockholm), 3 (Firenze).

621. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 4. December 1869.

Kjære Greve,

Jeg er Dem meget erkjendtlig for Deres Brev af 1ste og de deri indeholdte Oplysninger saavelsom for den Fortsættelse som De lover mig deraf.

Jeg vil heller ikke tøve med at sige Dem, at jeg finder den Form hvori De paatænker at bringe disse Oplysninger videre, fuldkommen rigtig og hensigtsmæssig. Det er godt at vore Agenter faae et Papir som de kunne meddele, især hvor der, saaledes som her, handles om Tal, men naturligviis maa jo Papiret have en aldeles confidentiel Form og Charakter, og det maa bruges med Takt; thi ved Siden af at vi forsvare vor Sag, maa vi selvfølgelig søge at bevare det

bedst mulige Forhold til Preussen. Af denne Grund mener jeg ogsaa, at Circulairet mindst muligt burde røre ved Art. 5 af Pr.-Freden. Jo mindre denne Bestemmelse ved denne Leilighed blandes i Sagen desto bedre. Hermed mener jeg paa det omtalte Papir; thi vedkommende Agent kan selvfølgelig ikke Andet end omtale Artiklen; men dette maatte da skee paa en saadan Maade at vi ikke fik Skin af at have villet fremkalde en Action eller nogensomhelst Virksomhed udadtil fra andre Magters Side. Det vi gjøre skal jo kun tjene til Forsvar.

Den Sag som omtales i Depeschen Nr. 13[1]) seer jeg mig endnu ikke istand til at skrive noget videre bestemt om. Men jeg kan dog ikke undlade, med alle Forbehold, at føie nogle Bemærkninger til hvad jeg igaar kortelig har meddeelt Vedel[2]) om at mit Indtryk med Hensyn til det i Telegr. omhandlede Skridt, var at intet Resultat kunde ventes deraf for Øieblikket. Jeg havde ved at gjøre denne Yttring netop den Frygt for Øie som De omtaler, og min Yttring var grundet paa en Samtale, jeg igaar havde med en Person heri Berlin, som næppe kunde være uvidende om Initiativet, hvis dettes første Følge, Brevet, var kommen hertil. Han talte af sig selv, og uden mindste Foranledning fra min Side, paa en saa at sige meget *demonstrativ eller pointeret* Maade om Umuligheden for Preussen af at ordne Sagen for Øieblikket, da det ikke kan undvære det nationale Parties Hjælp til Ordningen af mange indre vigtige Spørgsmaal, og endogsaa kunde frygte for at andre tydske Regjeringer skulde benytte Leiligheden til at depopularisere den preuss. Regjering i Tydskland. Min Tanke var, at han, hvis han kjendte Initiativet og dets Følge, vilde ligesom retfærdiggjøre at denne første Følge ingen yderligere Følge havde faaet, eller, som han maaskee vidste, ingen yderligere Følge vilde faae. Forholder det sig saaledes, saa er det jo vistnok altid slemt, at

[1]) Af 2. December 1869; trykt som Nr. 617.
[2]) I Brev af 3. December 1869; trykt som Nr. 618.

noget Krudt er bleven bortskudt til ingen Nytte. Men Hovedsagen er dog at Sagen i det Væsentlige bliver intact, og navnlig at den Situation De omtaler, ikke indtræder.

Det Punkt som omtales i Slutningen af Nr. 13 i Anledning af Vinds Meddelelse, kunde maaskee egne sig til at gjøres til Gjenstand for en Depesche, idetmindste for at lede vore Gesandtskabers Udtalelser saaledes at disse overalt blive identiske, og maaskee endog til Meddelelse. Men dette vil jeg for idag dog ikkun henstille til Overveielser.

Jeg skal stræbe efter snart at see klarere i alle her omhandlede Punkter og skal da ikke tøve med at skrive yderligere og i fuldstændigere Form. . . .

G. Quaade.

Brev Nr. 1. Politiske Koncepter. U. A.

---

622. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Petersborg, 6. December 1869.

Fyrst Gortchacow forsikkrer mig, at der ei er Tale om nogen særegen Intervention i Berlin i den nordslesvigske Sag anderledes end hidtil.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 6. December 1869 Kl. 4 Efterm., modtaget s. D.

---

623. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 6 décembre 1869.

Monsieur le Comte,

J'ai exactement reçu le télégramme que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser le 2 du courant ainsi que

sa dépêche de la même date qui m'est parvenue hier dimanche.[1])

Afin d'être à même de pouvoir mander promptement à Votre Excellence les renseignements qu'Elle me demande sur la situation créée par la démarche officieuse faite dernièrement par le général Fleury à Petersbourg, j'ai demandé hier un entretien à M. le ministre des Affaires étrangères.

Aussitôt introduit auprès du prince, je lui ai exposé les motifs qui m'amenaient. Je viens de recevoir, dis-je à Son Excellence, une dépêche de Copenhague m'annonçant qu'à la suite d'une démarche officieuse qu'a faite le général Fleury auprès du cabinet de St. Petersbourg tendant à chercher à obtenir une solution de la question du Slesvig du Nord, l'Empereur Alexandre a écrit à ce sujet au Roi Guillaume. Le gouvernement du roi est naturellement très reconnaissant à l'Empereur Napoléon et à Son gouvernement de la sympathie qu'il n'a cessé de lui témoigner dans cette question mais il lui semble absolument nécessaire que vous, mon Prince, connaissiez exactement la manière de voir du gouvernement danois en ce qui concerne une solution future. C'est pourquoi, ajoutai-je, il m'a été enjoint de vous éclairer sur ce point capital. La bienveillance constante du gouvernement impérial nous garantit en effet qu'il ne voudrait point avoir contribué, fût ce dans la moindre mesure, à ce que le Danemark fût mis en présence de deux alternatives également douloureuses: ou de se prêter à un arrangement qui en ne rendant à la mère patrie qu'une partie du Slesvig danois nous forcerait à renoncer à nos espérances les plus chères et sacrifierait des intérêts vitaux pour le pays tout entier ou de refuser ce que plusieurs puissances, parmi lesquelles se trouveraient celles qui nous ont toujours témoigné de la bienveillance, nous proposent, refus, qui pourrait avoir pour conséquence que l'article V fût annulé.

[1]) Trykt som Nr. 613—14.

M. le prince de La Tour d'Auvergne m'arrêta et me répondit: permettez moi de vous interrompre. J'apprécie parfaitement les motifs pour lesquels votre gouvernement tient à ce que je sois bien au fait de sa manière de voir, et il est évident que si un jour il est sérieusement question d'une solution de l'affaire qui nous occupe le gouvernement de l'Empereur tiendra essentiellement compte de vos aspirations et de vos désirs. Mais nous n'en sommes pas là. Le général Fleury a agi sans instructions, je ne lui en ai donné aucune. Avant son départ il a vu l'Empereur, lui a parlé de l'affaire du Slesvig, et Sa Majesté dont vous connaissez les sympathies à l'égard de votre pays lui a dit que certainement Elle serait très-heureuse de voir cette question résolue. Le général Fleury a peut-être jugé la question plutôt en militaire qu'en diplomate, et il a pu croire qu'elle était plus facile à résoudre qu'elle ne l'est réellement. Il s'est un peu trop avancé, car je crains que ce qui vient de se passer à St. Petersbourg et qui a déjà éveillé des susceptibilités ailleurs, ne soit d'aucune utilité pour vous.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 68, modtaget 9. December 1869.

624. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 6. December 1869.

Kjære Greve — i al Hast completterer jeg med faa Ord min Depesche af Dags Dato. — Strax da jeg sagde til L., hvad der var Grunden til at jeg opsøgte ham, smilte han som en Mand der nok tænkte at det var den Sag, jeg vilde tale med ham om. — Det var ganske tydeligt for mig at ikke blot har Fleury handlet i Petersborg uden Instruxer, men at

Udenrigsministeren er i høi Grad misfornøiet med hele Sagen — det er jo ogsaa en meget mærkværdig Maade at gaae frem paa. Idet han talte om Fleury sagde han at denne havde taget fat paa Sagen formodentlig fordi han haabede at begynde sin diplomatiske Carriere med en succès. Latour d'A. troer ikke at Keiser Alexanders Brev til Kongen af Preussen vil føre til noget. — I Rusland, tilføiede han, har man langt fra i Sinde at ville gaae alvorlig frem i denne Sag med Preussen. Keiseren har aldeles ingen Indflydelse paa Kongen, sin Morbroder. Det modsatte er snarere Tilfældet. Under disse Omstændigheder kan det, der er skeet i Petersborg, ikke være til Nytte for Eder. Jeg vil blot ønske at det ikke maa skade Eder.

Alt dette blev naturligviis sagt mig *ganske confidentielt.* —

. . .

L. Moltke-Hvitfeldt.

Modtaget 9. December 1869. Vedlagt Moltke-Hvitfeldts Depeche af 6. December 1869.

625. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

St. Petersborg, 6. December/24. November 1869.

Deres Excellence,

Fyrst Gortchacow sagde mig imorges, da jeg befandt mig hos ham i hans Cabinet, at der ei fra fransk Side var foretaget noget egentligt Skridt her, der kunde antages for et Initiativ til at bringe den nordslesvigske Sag under Forhandling. General Fleury havde vel omtalt denne Sag til Hans Majestæt Keiseren og til Kantsleren, men paa en ganske almindelig Maade. Fyrsten sagde mig ikke udtrykkeligt, at Hans Majestæt Keiseren har omtalt denne Sag i et Brev til Kongen af Preussen, men lod sig dog forlyde med, at der var

skeet en Henvendelse fra den Side, og paa mit Spørgsmaal, om der var indløbet Svar derpaa, sagde Fyrsten, at der var intet kommet, og lod forstaae i det Hele ei at lægge Vægt paa denne Sags Interventioner, hvis Frugtesløshed vi jo rigtignok oftere have havt Leilighed til at erfare. — Ifølge disse Fyrstens Yttringer kan jeg, uagtet han ei udtrykkeligt har omtalt den ommeldte skriftlige Henvendelse, dog ei tvivle om, at jeg har været rigtigt underrettet med Hensyn til den Meddelelse, som jeg har tilladt mig at gjøre Deres Excellence i mit første Telegram (af 2. Decbr./20. Novbr. d. A.)[1])

Hvad overhovedet en fremmed Intervention i Berlin i denne Sag angaaer, da fastholder Fyrst Gortchacow sine tidligere — af mig indberettede — Anskuelser, at enhver saadan kun vil irritere og saaledes snarere gjøre Skade end Gavn, i ethvert Fald være til ingen Nytte: »on ne fera pas la guerre pour cette affaire«, sagde Fyrsten. Han anerkjender vor Sag for retfærdig (juste) og har udtalt dette ved enhver Leilighed, der var givet ham, sagde han; hvis han havde den Sag ihænde, da var den for længe siden afgjort.

Fyrst Gortchacow fremkom atter med en Meningsyttring, som han ved en tidligere Leilighed har udtalt til mig, nemlig at den kongelige Regjering muligen bedst selv kunde tage — amicalement — Initiativet i Berlin til at bringe Sagen paa Bane. Paa mit Svar, at den preussiske Regjering endnu var os Svaret skyldig paa vor sidste Meddelelse, bemærkede Fyrsten, at der jo var hengaaet 18 Maaneder siden den Tid, saa der kunde vel være Anledning til at minde om Svaret, da Sagen ellers truede med aldeles at sove ind. — Fyrsten saae sig ei istand til at besvare mit Spørgsmaal, om der skulde være indtraadt nogen Modification i den preussiske Regjerings Anskuelser, der kunde give Haab om, at en fornyet Underhandling vilde bringe et gunstigere Resultat. Jeg bemærkede, at Nordslesvigernes seneste Optræden i

[1]) Et Telegram af $^{2}/_{12}$ har ikke kunnet findes. Det er vel en Fejlskrivning for $^{1}/_{12}$. Sml. Nr. 612.

deres Adresse til Kongen af Preussen og deres Deputeredes Adfærd i det preussiske Kammer ei tydede paa nogen Forandring i deres Sindelag; at tvertimod Stemningen i Slesvig mere end nogensinde var til Fordeel for Danmark.

At Sagen ei er glemt ligesaalidt i Berlin, som ved de andre europæiske Cabinetter, viser jo desuden noksom den Omtale, som den nyder i dette Øieblik, maaske meest fremkaldt alene ved General Fleury's Sendelse. Idetmindste giver den ei alene det preussiske Gesandtskab, men de fleste andre herværende Gesandtskaber at tænke paa for Øieblikket og som Følge deraf vel ogsaa de respective Cabinetter.

Til Sir Andrew Buchanan har Kantsleren udtalt sig paa samme Maade som til mig, benægtende noget overordentligt Skridt fra fransk Side.

Tilsyneladende er saaledes Tilbøieligheden til at gaae ind paa franske Planer i denne Henseende, hvis saadanne virkelig skulde være i Gjære, ei stor. Og dette stemmer jo ogsaa med de Meddelelser, som jeg har havt den Ære at give Deres Excellence i min sidste ærbødige Rapport (af 4. Decbr./22. Novbr. d. A.)[1]) — Meddelelser, der skyldes en Hjemmelsmand, om hvis Paalidelighed jeg ei kan nære den fjerneste Tvivl.

Jeg har havt den Ære at modtage igaar Deres Excellences Circulaire Nr. 3 af 3die ds.,[2]) saavelsom Dagen forud Nr. 2 af 2den ds.[3])

E. Vind.

Depeche Nr. 33, modtaget 11. December 1869.

---

[1]) En Rapport fra Vind af $^{4}/_{12}$ findes ikke. Antagelig Fejlskrift for 3. Decbr./21. Novbr.

[2]) Trykt som Nr. 620.

[3]) Trykt som Nr. 616.

626. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 8. December 1869.

Hoslagt undlader jeg ikke at tilstille D. H. Afskrift af en telegr. Depesche som jeg d. 6. dennes[1]) har modtaget fra den kgl. Gesandt i Petersborg. Iøvrigt har jeg hverken fra ham eller Gesandtskabet i Paris hørt noget Nærmere om den omhandlede Sag. Kun troer jeg at burde benytte Leiligheden til at meddele Dem at jeg har nogen Grund til at antage at den keis. russ. Regering betragter det i Berlin giorte Skridt som et af den taget Initiativ og at man ogsaa ligeoverfor den danske Regering ikke vil berøre at General Fleury har giort nogen Henvendelse desangaaende i Petersborg.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 15.

627. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 8. December 1869.

Kjære Quaade! Det glædede mig meget at modtage Deres Brev af 4de dennes[2]) endskjøndt dèt ikke indeholdt mange glædelige Tegn, men dette kunde heller ikke ventes efter min Formening i denne Tid, idet jeg er overbeviist om at man ikke i Berlin vil bestemme sig til noget Definitivt forinden man har noget Begreb om Gangene i Frankrigs Udvikling navnlig i Keiserens Sygdom. Dog var det mig meget interessant at læse Deres Meddelelse om Samtalen med hiin velinstruerede Mand; det var mig ikke klart om han berørte det ømme Punkt blot for at erfare hvorvidt De var vidende om de gjorte Skridt, men det forekommer mig at de 2 nye

[1]) Trykt som Nr. 622.
[2]) Trykt som Nr. 621.

valgte Paaskud, istedetfor det gamle velbekjendte, røber en vis Forlegenhed, hvoraf man kunde slutte at Henvendelsen har havt lidt mere Alvor i sig. Den Hemmelighedsfuldhed som vi have fulgt denne Gang ligesom de tidligere Gange er ganske vist ikke bleven iagttaget fra anden Side, idet for 3 Dage siden Kronprindsen fik fra Kongen af Sverrige Underretning om at Keiseren af Frankrige endelig havde ladet sig bevæge ved hans gjentagende indstændige Anmodninger til at foretage nogle Skridt i den slesvigske Sag; og Rusland tilskriver sig ogsaa Initiativet, saa at der ere 3 om Budet; De veed, at jeg lægger en overordentlig Vægt paa at man overalt vinder den Overbeviisning at det danske Diplomati kan tie, thi det er den eneste mulige Forudsætning for under vor Magtstilling at erfare Nogetsomhelst. Jeg frygter ligesom De at dette foretagne Skridt ikke vil føre til nogen umiddelbar god Følge for os, men det forekommer mig dog at være et bedre og stærkere Skridt end forrige Gang, især hvis den meddelte Beretning er sand, at dette Skridt ikke er skeet udelukkende af varm Familieinteresse men fordi Staten Rusland havde en særlig Interesse heri. — Endvidere forekommer det mig ogsaa, at *dette*, at Frankrig er vidende og tildeels første Motor til en slig personlig Henvendelse fra Keiserens Side, er langt stærkere engagerende, og at en Afviisning som sædvanlig ogsaa ganske anderledes afficerer den gjensidige Stilling; jeg vil nødig, for ikke at blive beskyldt for sanguinsk, herfra drage Slutninger til Afslutninger af virkelige Alliancer, (dertil er vel ogsaa Frankrigs og Keiserens Stilling i Frankrig for lidet opfordrende) men vist er det dog, at det marquerer en Stræben efter at enes om enkelte Punkter. — Mit Hovedhaab er naturligviis — engang at blive Vidne til Preussens Isolation — thi uden den har jeg ikke stor Tro til Restitution af hvad vi saa haardelig trænge til. Jeg har aldrig troet paa Sandheden af Kongens bestemte Modvillie, (han er i dette som i mange andre lignende Tilfælde skudt frem fordi det kunde gjøre nogen Virkning ɔ: influere

paa betydende Personer, i dette Tilfælde Keiseren af Rusland og tildeels Keiseren af Frankrige) mod nogen Afstaaelse — naturligviis vil han som ægte Preusserkonge fortære Alt hvad han eengang har slaaet Klo i, men Spørgsmaalet har altid været om Bismarck ansaae det for politisk klogt at gjøre denne Indrømmelse for bedre at sikkre sig det øvrige Rov og at han ikke har fundet Momentet kommet hertil, føle vi destoværre alfor vel; naar han nu lader Hensynet til Preussens indre Vanskeligheder og Trangen til Bistand fra det nationale Partis Side spille op som Grunde for at udhale Momentet til at afgjøre Sagen, da er det tildeels for ikke altid at (kjøre med den samme Tøile) komme med samme Paaskud, men det bliver næsten grundcomisk naar der anføres som Grund for at udsætte, at man ved Afgjørelsen kunde depopularisere Preusserherredømmet hos Tydskere, thi det er sikkert at i den Henseende behøver man ikke gjøre sig nogensomhelst Uleilighed. Bismarck veed naturligviis ligesaa godt som alle Andre at Preussen aldrig har hersket eller ønsker at herske igjennem andet end Frygten; jo mere denne svinder, des svagere bliver Regimentet, dog noget sandt Lægemiddel imod den nuværende Tilstand i Tydskland vil der ikke blive, forinden ogsaa Preussen maa give efter for Frihedens Fordringer, thi da vil det i Længden blive umuligt at hævde Officeerstanden som en saa aldeles privilegeret Kaste, der seer ned paa hele det øvrige Folk. — Idag vil De erholde en lille Depeche med Meddelelse om Vinds sidste Telegram; det undrer mig ikke at have erholdt nogen Rapport fra ham om de sidste Begivenheder og jeg kan kun forklare mig det deraf at han ikke har villet skrive med Posten, thi nu maa vel Posten over Aalandshavet være ophørt; behageligt er det at vi nu kunne telegrafere uden at være nødsagede til at komme igjennem Preussen; dette Brev vil De erholde gjennem Commandeur Gottlieb og jeg skriver saaledes ganske frit. . . .

I vor indre politiske Udvikling er der kun det Nye at der atter iaar er indbragt et Fæsteforslag hvorpaa Regjeringen i den

kommende Uge agter at svare; jeg antager at Ingen eller forholdsviis Faa ville være tilfredse med dettes Indhold og man maa som sædvanlig da trøste sig med Overbeviisningen om at man ikke har foreslaaet Sligt uden at have Troen paa at dette er det eneste Fornuftige. . . .

C. E. Frijs.

628. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 9. December 1869.

Kjære Greve,

Noget væsentligt har jeg ikke at tilføie til min Beretning af idag; men jeg skal dog anføre nogle Yttringer af Colleger, som maaskee kunne antyde deres Regjeringers Anskuelser.

Da Grev Benedetti forleden talte med mig om Slesvig, spurgte han om jeg vidste om der foretoges omfattende Befæstninger ved Sønderborg, og da jeg svarede at jeg ikke troede at man endnu anlagde permanente Befæstninger, men dog samlede meget Materiel i den Egn, sagde han, at dersom man anvendte Meget paa de omhandlede Positioner, var det spildte Penge. Men dette kan jo forstaaes i meer end een Betydning.

Lord Loftus mener ikke, at man nogensinde med det Gode giver Slip paa Sundeved og Als og finder ikke, at der er Udsigt til, at vi skulde faae det paa anden Maade.

Oubril erkjender fuldstændigt Vigtigheden af det slesvigske Spørgsmaal for Danmark. Især for Jyllands Skyld anseer han dette Spørgsmaal som et Existentsspørgsmaal for Danmark og betragter det derfor som et internationalt Spørgsmaal, beklagende, at Magterne ikke i 1864 have taget Forbehold med Hensyn til Slesvig, hvoraf de dengang burde have erklæret Besiddelsen for at være af almindelig international Betydning. Men han seer, eller vil maaskee ikke ret,

see Sagen fra Nationalitetsstandpunktet. Han anerkjender Vigtigheden af Spørgsmaalets Løsning paa en saadan Maade, at al Nationalitetsstrid og Nationalitetsagitation mellem Danmark og Preussen og paa Grændsen mellem disse Lande kan ophøre; men anseer vore væsentlige Fornødenheder fyldestgjorte ved at vi faae en saadan Deel af Slesvig at heri findes en Bom mod Tydskhedens Fremtrængen og at Lille Belt bliver frit.

Hvad det af Vind meddeelte Rygte angaar, henstillede jeg nylig til Overveielse, at gjøre det til Gjenstand for en Circulairedepesche. Men efter at have betænkt Sagen nøiere, maae jeg nu tilføie, at jeg finder det vilde være formeget at skrive en Depesche derom alene. Det kunde føre for vidt, og det forekommer mig tilstrækkeligt, leilighedsviis at omtale Sagen for Gesandtskaberne, fordi ogsaa disse leilighedsviis skulde modsige det. Jeg veed vel, at jeg ikke har indskrænket mig til en saadan leilighedsviis Modsigelse, men jeg har, ved hvad jeg har gjort, haft et særligt Maal for Øie, nemlig netop her og netop nu at udtale noget Meer end en simpel Modsigelse.

G. Quaade.

Brev Nr. 2. Politiske Koncepter. U. A.

629. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 9 décembre 1869.

Monsieur le Comte,

Ayant eu dernièrement une conversation avec le prince de La Tour d'Auvergne, j'ai profité de cette circonstance pour m'exprimer vis-à-vis de lui dans le sens indiqué dans la dépêche que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser sub Nr. 4 en date du 26 novembre dernier.[1]) J'ai

[1]) Trykt som Nr. 609.

expressément dit au prince que Votre Excellence m'avait chargé de lui affirmer que l'interprétation donnée par M. Dotézac à Ses paroles reposait sur une erreur et que ce diplomate avait dû se méprendre sur le sens des paroles qu'Elle lui avait adressées au sujet de la récente démonstration des Slesvigeois du Nord. — J'ai ajouté que dans une dépêche que Votre Excellence m'avait adressée à cet égard, Elle appuyait sur ce fait qu'Elle ne voudrait pas condamner la manifestation légale et tranquille d'un voeu aussi juste de la part d'une nationalité opprimée.

Le prince de La Tour d'Auvergne me répondit qu'en me disant qu'il lui avait été d'autant plus facile de ne pas recevoir une partie de la députation slesvigeoise qu'il savait que le gouvernement improuvait sa démarche tentée à Berlin comme étant inopportune dans les circonstances actuelles, opinion qu'il n'avait d'ailleurs formulée dans aucun document officiel — il avait entendu dire que le refus lui était facilité par ce fait que le gouvernement danois était resté étranger à la démonstration politique en question et nommément à la demande qui lui avait été faite indirectement de recevoir un certain nombre des membres de la députation slesvigeoise.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 71.

---

630. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 9. December 1869.

Deres Excellences meget ærede Depescher Nr. 13 og 14 af 2den og 3die d. M., saavelsom det forudgaaende Telegram af 1ste f. M., har jeg havt den Ære at modtage.[1])

---

[1]) Trykt som Nr. 617 og Nr. 620.

Ved de Samtaler jeg herefter, ligesom i de første Dage efter min Tilbagekomst til Berlin, har havt med mine herværende Colleger, og for hvilke det nordslesvigske Spørgsmaal selvfølgelig har været en af Gjenstandene, er Intet bleven mig bekjendt som tyder paa en Forandring, i nærværende Øieblik, af den Holdning den preussiske Regjering eller andre Regjeringer nu saalænge have indtaget i Forhold til dette Spørgsmaal. Hvad de sidstnævnte Regjeringer angaaer, saa synes mig endnu bestandig den Anskuelse fremherskende hos dem, at for Tiden Intet vil kunne vindes for Sagens Udfald ved fremmede Magters Indblanding. Jeg maa dog her tilføie, at den herværende brasilianske Gesandt, som tidligere har været accrediteret i Petersborg har ganske leilighedsviis sagt mig, at han havde hørt, at den nye franske Ambassadeur i Petersborg syntes at beskjæftige sig meget med hiint Spørgsmaal.

Om Sagens nuværende Stilling og fremtidige Skjæbne have den engelske og franske Ambassadeur, Lord A. Loftus og Grev Benedetti, ikkun udtalt sig ganske i Almindelighed. Den russiske Gesandt, Herr Oubril, ligeledes; dog har denne, ved, ligesom de tvende Ambassadeurer, at udtale den Mening, at den væsentlige Hindring for Sagens tilfredsstillende Løsning ikke nærmest var at søge hos Grev Bismarck, ved Siden heraf med tilsyneladende Eftertryk fremhævet af hvilke Grunde Forbundskantsleren, efter hvad han antog, ikke for Tiden kunde virke for en Afgjørelse der stemte med den danske Regjerings Ønsker. Bestemmelsen i Pragfredens Art. 5 var ikke populair i Tydskland, navnlig i det national-liberale Partie, hos hvilket Grev Bismarck maatte søge den fornemste Støtte for sin Politik, og en Udførelse af denne Bestemmelse i dansk Retning blev derfor saameget betænkeligere, som den ogsaa kunde benyttes til Skade for den preussiske Regjerings Popularitet af de Partier og Regjeringer i Tydskland, som ere Modstandere af den preussiske Politik. Jeg tillader mig paa dette Sted at henvise til en allerær-

bødigst Indberetning af 18de Mai 1866, Nr. 28,[1]) hvorved jeg har gjort Rede for en Samtale jeg havde havt med Grev Bismarck, og hvori denne med Grunde, der havde stor Lighed med de ved nærværende Leilighed af Herr Oubril fremførte, forklarede hvorfor han ikke var gaaet ind paa et ham dengang fra dansk Side gjort Forslag.

Mine heromhandlede Samtaler med Grev Benedetti og Herr Oubril have fundet Sted den 2n d. M. Jeg har derefter truffet den franske Ambassadeur paa tredie Sted den 4de d. M., og iforgaars har jeg atter havt en Samtale med Herr Oubril. For ingen af disse Diplomater, ligesaalidt som overhovedet for Nogensomhelst, har jeg omtalt eller endog blot hentydet til Indholdet af Telegrammet af 1ste d. M.[2]) Jeg kan altsaa ingen Mening udtale om hvorvidt bemeldte Indhold har været enten Grev Benedetti eller Herr Oubril bekjendt. Men har dette været Tilfældet for Sidstnævntes Vedkommende, da forekommer der mig at kunne tillægges hans ovenanførte Yttringer en større Betydning, end der vilde tilkomme dem under den modsatte Forudsætning. Disse Yttringer af Herr Oubril fremkom vel allerede i min Samtale med ham den 2n d. M.; men da jeg atter saae ham iforgaars, udtalte han sig ganske i samme Retning. — Det forstaaer sig imidlertid, at den i fornævnte Telegram omhandlede Sag meget vel kan fremmes, uden at der, ialfald paa dens første Stadier, bliver bemeldte Diplomater Noget bekjendt derom.

Jeg har i Fortrolighed gjort den engelske Ambassadeur og den russiske Gesandt bekjendte med det i Depeschen Nr. 13[3]) omtalte formeentlig herfra komne Rygte, og agter at forholde mig paa samme Maade ligeoverfor Grev Benedetti, som jeg igaar forgjæves har søgt i dette Øiemed. Baade Lord A.

---

[1]) Trykt som Nr. 105.
[2]) Trykt som Nr. 613; sml. Noten dertil.
[3]) Trykt som Nr. 617.

Loftus og Herr Oubril erklære Intet at have hørt derom; men jeg har dog benyttet denne Leilighed til, navnlig for Herr Oubril, og det ikke uden yderligere Hensigt, gjentagende at constatere, at den danske Regjering anseer det nordslesvigske Spørgsmaal som et Livsspørgsmaal for Danmark, og derhos ikke kan finde en anden Afgjørelse deraf tilfredsstillende eller antagelig, end en saadan som er fremgaaet som Resultat af en fri Afstemning udstrakt til alle de Dele af Slesvig, hvor Befolkningen ved flere senere Leiligheder tydelig har viist sig at være overveiende dansk.

Ifølge den Veiledning som findes i Deres Excellences Depesche Nr. 14,[1]) har jeg meddeelt Lord A. Loftus og Herr Oubril den her vedlagte Fremstilling af de Forhold som have gjort sig gjældende ved de seneste i de slesvigske Byer foretagne communale Valg, hvorhos jeg mundtlig har tilføiet de oplysende og sammenlignende Bemærkninger, hvortil den i Slesvig for Tiden herskende Tilstand og Tallet af Underskrifter paa den nordslesvigske Adresse give Anledning. Jeg agter at gjøre Grev Benedetti, naar jeg træffer ham, samme Meddelelse.

Deres Excellence vil af de offentlige Blade have seet, at Grev Bismarck er ankommen tidligere til Berlin, end man havde ventet ham. Hans Bestemmelse med denne pludselige Afreise fra Pommern, hvor man antog, at han endnu vilde forblive mindst 14 Dage for at befæste de tilsyneladende gode Virkninger af en Carlsbad Cur, som han har brugt, var at begive sig til Bonn, hvorfra han havde erholdt telegraphisk Efterretning om at et Saar, hans der studerende ældste Søn i en Duel havde faaet af et Sabelhug i Hovedet, havde taget en meget betænkelig Vending. Men da han ved Ankomsten til Berlin forefandt beroligende Efterretninger fra Bonn, forblev han her, idet Grevinde Bismarck, som havde ledsaget ham fra Varzin, reiste alene videre. Han antages nu frem-

[1]) Trykt som Nr. 620.

deles at forblive her, uden dog for det Første at tage væsentlig Deel i Forretningerne.

Quaade.

Depeche Nr. 35, modtaget 11. December 1869.

631. **Bilag til Kammerherre Quaades Depeche af 9. December 1869.**

Dans les villes du Slesvic les élections communales se faisaient autrefois par la classe des bourgeois, ɔ: par ceux qui avaient le droit de cité. Aujourd'hui elles se font par ceux des habitants des villes, qui paient un certain impôt, et un cenx [ɔ: *cens*?] a été fixé différemment pour chaque ville par les administrations actuelles, lesquelles ont été composées en *1864*.

A Haderslev les électeurs sont au nombre de 393
Ont élu 199
électeurs à sympathies allemandes, dont 64 fonctionnaires.
Le nombre restant de 194

qui comprend les électeurs à sympathies danoises, s'est entièrement abstenu de voter, prévoyant que les 64 fonctionnaires donneraient la majorité aux 135 électeurs allemands.

A Sonderbourg les électeurs sont au nombre de 306
dont 76
se sont abstenus, tandis que du nombre restant de 230
les candidats danois ont obtenu 102
votes contre 128
donnés aux candidats allemands par . . . 36
fonctionnaires et 92
bourgeois.

Dans la ville d'Apenrade les élections se sont faites dans les mêmes conditions; 202 voix ont été données aux candidats allemands et 162 aux candidats danois.

A Flensbourg le résultat des élections communales a été plus favorable que dans les autres villes du nord du pays.

632. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Confidentielt.

Kjøbenhavn, 9. December 1869.

Jeg takker D. H. for Deres Indberetning af 3. Dec. som jeg har modtaget idag og det er mig en Fornøielse at anerkjende den besindige og taktfulde Maade paa hvilken De har behandlet dette Incidenspunkt. Idet jeg beder Dem med uafbrudt Omhu at følge denne Sags videre Udvikling uden at røbe nogensomhelst Uro eller Utaalmodighed m. H. t. dens mulige Udfald, seer jeg mig istand til at meddele Dem til Deres egen Oplysning og Veiledning nogle Omstændigheder, som jeg har erfaret fra Paris.

Grev Moltke har talt til Prinds Latour om Sagen og af dennes Svar fremgaaer det at General Fleury har handlet uden Instruktion, eller i alt Fald at Udenrigsministeren nu vil give det af ham foretagne Skridt et saadant Udseende. Prindsen syntes lidet tilfreds dermed og antydede at Generalen havde været noget for utaalmodig efter at aabne sin Virksomhed i Petersborg med en diplomatisk succès, der efter hans Mening kun havde liden Udsigt til at kunne opnaaes i denne Sag for Øieblikket, da han ikke stolede paa at Rusland havde nogen alvorlig Hensigt til at giøre Noget og da han antog at Keiser Alexander ikke udøvede nogen videre Indflydelse paa Kong Wilhelm, men at snarere det Omvendte var Tilfældet.

Prindsens Slutningsbemærkning var at det skeete Skridt neppe vilde have noget praktisk Resultat, og han tilføiede at han »vilde ønske at det ikke maatte skade os«. Idet jeg meddeler Dem dette, ønsker jeg ved sikker Leilighed at erfare, hvorledes De forstaaer denne sidste Yttring.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

---

633. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 10. December 1869.

Kjære Vedel! . . . Hvad nu end Lord Clarendon har meent med sin Opfordring til Hrr. Strachey,[1]) og hvad enten denne Forespørgsel har været taaget eller den er blevet det ved at spadsere gjennem Mr. Strachey, saa var det dog tænkeligt, at *Forespørgselen* kunde være foranlediget ved at Prindsen af Wales havde samtalt med Clarendon om denne Sag, og der forekommer mig *herved* at være givet en forønsket Anledning til at paalægge Bülow at fremhæve, hvorledes vi bestandig leve i vort Haab om Gjenforening med de Danske, der saa gjentagende have viist, at Intet laae dem mere paa Sinde end denne Gjenforening, idet de ikke lode nogen Leilighed ubenyttet til at minde om deres Hjertesønske og at vi med Taalmod ventede paa, at denne Livssag for os, hvori alle Danske ligefra Kongen til Indsidderen vare enige, dog endelig maatte finde sin Løsning; at vi ikke tiere mindede om denne Sag laae ikke i, at denne nogensinde var ude af vor Tanke, men i at man ikke vilde ved sine Paamindelser falde besværlig, naar dog ikke noget endeligt Resultat af slige Bestræbelser kunde ventes. —

Med Hensyn til den Moltkeske Depeche[2]) og Maaden, hvor-

[1]) Første Legationssekretær i det britiske Gesandtskab i København.

[2]) Trykt som Nr. 624.

paa denne Sag er taget, henkaster jeg herved nogle Strøtanker for at vi ved mundlig Behandling og Samtale muligviis kunde komme til et klarere Resultat: Vi have for nylig seet, hvorledes hver Enkelt vilde tillægge sig Æren af Initiativet i den slesvigske Sag, men dette vilde ikke forundre, om vi stode ved det Moment, hvor hver Enkelt vilde fralægge sig denne Ære — Begyndelsen syn[t]es at være skeet og vi ventede trøstig og rolig paa Fortsættelsen. Vi havde aldrig efter de modtagne Oplysninger kunnet vente noget umiddelbart Resultat, saa at i den Henseende saae vi os ikke skuffede, men naar Prindsen bemærkede, at han vilde haabe at dette ikke maatte skade vor Sag, saa er det vanskeligt for os at forstaae, hvorledes dette kunde blive Tilfældet, medmindre at Preussen skulde føle sig saa stærk ligeoverfor hiin tilsyneladende Fælledsinteresse af de 2 Keisere, at den afviste Bemærkningen med Haan, men saa var egentlig ikke herved tilveiebragt nogen ny Tingenes Tilstand, der var kun udfyldt med lidt mere Blæk i Punktumet. Efter vor Forestilling kunde det aldrig skade, at der paa en vis Maade kom ikke alene fra de lidende Slesvigere, men ogsaa fra de udenforstaaende efter vor Formening Upartiske en Underretning om at Spørgsmaalet ikke ansaaes for at være endelig begravet; vi havde aldrig forstaaet det foretagne Skridt som Andet end en avis herom. Naar man frygtede for ved Meddelelser at stimulere vort Haab, saa at dette ikke skulde sætte sig naturlige Grændser, da var jeg overbeviist om at Factum: vor Taushed og Taalmod saavel i Forhandlingerne med Preussen som efter at disse vare ophørte, vidnede tilstrækkelig om, at vi ikke vare blinde for den faktiske Tilstand i Europa. — Hvad selve Forhandlingen og Samtalen med Fyrst L. angaaer, da kunde jeg have ønsket, at Omtalen af Alternativet der kunde tænkes stillet Danmark, naar Sagen udelukkende uden Omtale toges i Haand af Stormagterne, kun antydningsviis var kommet frem ved et Billede, hvoraf Historien navnlig den nyere Tids desværre

har alfor mange at fremvise, og at der i sin Almindelighed var gjort opmærksom paa, at hvor levende man end følte sig forbundet for den varme Interesse, saa kunde man dog ønske at have havt Leilighed til at udtale det forinden at Bevægelsen begyndte. —

Svaret til Moltke haster naturligviis slet ikke og havde jeg erindret før, at det var Deres Fødselsdag, havde jeg efter al Sandsynlighed ikke plaget Dem med dette Skriveri. Jeg bringer Dem min hjerteligste Lykønskning, og vil jeg haabe, at det kommende Aar maa bringe Deres Befindende fuldkomment paa Fode igjen; men jeg er rigtignok overbeviist om, at dette ikke naaes ved kolde Søbade, men at De som hvert Menneske trænger til at opfriskes ved nye Indtryk af Natur og Menneskeomgivelser, og at De derfor bør tage en Permission paa 3 à 4 Maaneder i Sommer; det følger af sig selv, at just i den Virksomhed, hvori De anvender Deres bedste Kræfter, og hvori man maa være glad ved Resultatet, »at Sagen ikke er gaaet tilbage og at man ikke har afskaaret nogen chance, saavidt gjørligt«, der gjøres af og til et friskt Livspust og Forandring i de vante stereotype Omgivelser absolut fornøden, for at Man kan bevare den tilstrækkelige Friskhed til at Haabet staaer eviggrønt og at aldrig Tvivlen kommer frem om at en opadgaaende Lykkens Fremgang er umulig[!]. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

634. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Londres, 10 décembre 1869.

Votre Excellence,

Quand avant hier j'eus un entretien avec Lord Clarendon, j'ai profité de l'occasion pour fixer son attention sur le con-

tenu de la circulaire (Nr. 3) que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'expédier le 3 d. c.[1]) — Malgrè le peu — ou mieux le trop peu d'intérêt que le gouvernement anglais depuis longtemps attache à la cause du Nord-Slesvic, et malgrè les ennuis et peut-être les remords qu'on provoque jusqu'à présent chez tout ministre anglais en parlant de cette question, je n'ai pas manqué d'exploiter au mieux les remarques et les chiffres que Votre Excellence a bien voulu me communiquer. — Je ne me flatte point d'avoir ébranlé le sang-froid, ou plutôt l'indifférence que jusqu'à présent on aime ici à montrer vis-à-vis de l'abus de la force et du manque de foi à notre égard; tout ce que j'ai obtenu, c'est peut-être de corriger quelques erreurs.

C'était évident, que Lord Clarendon n'a fait aucune attention à la question dont s'occupe la note de Votre Excellence et je suis bien sûr que mon référé menait son attention pour la première fois sur cet incident. — Le comte croyait que toutes les élections dans le Slesvic furent encore fondées sur le même principe libéral qu'auparavant et conséquemment il voyait dans les résultats relevés par moi le contraire de ce qu'ils montrent; mais quand j'eus éclairci cette erreur, il comprit la vraie situation et admettait les conclusions, qu'on doit en faire en faveur des habitans de nationalité danoise.

Le comte remerciait pour la communication et disait: »Vraiment je désire que bientôt justice soit faite aux habitants du Nord-Slesvic et on ne comprend guère pourquoi la Prusse hésite si longtemps à arranger cette affaire.« . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 36, modtaget 14. December 1869. — Følgende Udklip af Pall Mall Gazette 9. December 1869 er vedlagt:

German and Dane in North Sleswick.

In reference to the assertion of the *North Eastern Correspondent* that the inhabitants of North Sleswick are gradually becoming reconciled to the Prussian allegiance as proved by the late municipal

[1]) Trykt som Nr. 620.

elections, the Danish papers state that in spite of new regulations for these elections, especially a high census excluding the lower middle classes, who are predominantly Danish, the elections would have resulted in the defeat of the German party but for the votes of the numerous Government officials. In Sönderborg, for instance, 92 citizens voted for German candidates, whilst 102 voted for Danes, as many as 76 (almost all Danes) abstaining from voting; but the German minority was turned into a majority by the addition of the votes of 36 Government officials. In Nadersler [*formentlig: Haderslev*] 64 out of 199 German votes were those of Government officers. The Danish party in North Sleswick — that is, the town of Flensborg and the country to the north of that town — is actually gaining strength every year, as evidenced by the number of votes recorded for Danish candidates for the German Parliament, who are elected by universal suffrage and ballot, and of the signatures appended to the recent petition praying execution of the treaty of Prague, which was signed by far more than half the electors in the towns and almost all electors in the country of North Sleswick.

635. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 10. December 1869.

Kjære Greve,

Jeg traf Gr. Benedetti igaar Aftes og talte da med ham om Rygtet i Petersborg. Han kjendte Sagen allerede fra Paris og sagde mig at Moltke havde havt en længere Samtale derom med Prinds La Tour d'Auvergne.

Hvis jeg ikke tager fejl, forekommer det mig efter Benedettis Udtalelser ved denne Leilighed, at Hovedsagen virkelig for Øieblikket er i større Bevægelse end mine tidligere Iagttagelser lode mig formode. Jeg saae ham i Grevindens Salon og havde saaledes ikke tilstrækkelig Leilighed til at komme fuldstændigt til Bunds med eller fuldstændigt at klare mig hans Yttringer, men disse røbede tydeligt, at man for Øieblikket beskjæftiger sig mere levende og sammenhængende med Spørgsmaalet i det Hele, end hiint Incidents

i og for sig vilde gjøre nødvendigt; og jeg maa tilføie, at den i mit Brev af igaar anførte Yttring af ham om »spildte Penge«, ifølge den Retning hvori han igaar Aftes udtalte sig om et endeligt Resultat, ikke kan tillægges den Fortolkning som jeg, da Yttringen for 8 Dage siden fremkom, var tilbøielig til at lægge deri. Jeg udtalte mig iøvrigt om den endelige Løsning for ham ganske som jeg havde udtalt mig i samme Henseende for Oubril.

De vil have bemærket at jeg i mine private Breve strax giver Dem alle mine Indtryk, og jeg haaber saaledes at jeg ikke leder Dem vild ved disse Meddelelser. Jeg stræber ved Siden af disse efter at give mine officielle Rapporter et saadant Indhold at de kunne være et fornødent Correctiv, men derfor maa jeg ogsaa give mig meget meer Tid til hvad jeg skriver i officiel Form.

G. Quaade.

Brev Nr. 3. Politiske Koncepter. U. A.

636. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Confidentielt.

Kjøbenhavn, 11. December 1869.

Den kgl. Regering har Grund til at antage at der af den russiske Keiser nylig er skeet en privat Henvendelse til Kong Wilhelm i den Hensigt derved at fremme en gunstig Afgiørelse af den slesvigske Sag. Uagtet jeg ikke troer at Øieblikket er særdeles gunstigt for et saadant Forsøg, er den kgl. Regering dog selvfølgelig i høi Grad erkjendtlig for dette nye Bevis paa den Interesse hvormed Keiser Alexander omfatter Danmarks Livsspørgsmaal, og kan kun see en Fordeel i at denne Sag paany er tilbagekaldt i den preuss. Regerings Erindring.

Jeg finder ingen Anledning for D. H. til at omtale dette Incidentspunkt til Grev Beust. Men jeg har troet at burde meddele Dem det for at De kan være istand til hvis Cantsleren omtaler det for Dem eller antyder at han har erfaret Noget derom, confidentielt at kunne forsikkre ham om at den kgl. Regering sætter saameget større Priis paa dette aldeles private Skridt af den russiske Keiser og holder sig saameget mere overbeviist om at det kun kan have en for Sagen gavnlig Virkning i Berlin, som det er skeet, fuldstændigt uden at den kgl. Regering havde nogen Kundskab derom endsige nogen Deel i at det er skeet.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

637. **Udenrigsminister Grev Frijs til General Bülow, Gesandt i London.**

Confidentielt.

Kjøbenhavn, 11. December 1869.

Hr. General.

Den fungerende engelske chargé d'affaires har for nogle Dage siden paa den sædvanlige Conference efter Ordre fra Lord Clarendon forespurgt sig om hvad min Mening var om en Artikel som Nordd. allgem. Zeitung for nogen Tid siden indeholdt om det slesvigske Anliggende. Da Hr. Strachey ikke rettede sit Spørgsmaal bestemtere paa noget af de forskjellige Punkter, som denne Artikel havde indeholdt og da jeg desuden ikke var istand til nøiagtigt at gjenkalde mig alle Enkelthederne i den, maatte mit Svar være ligesaa almindeligt som Spørgsmaalet og indskrænke sig til at udtale, at jeg i den nævnte Artikel kun havde fundet en Gjentagelse af de fra tidligere preussiske Erklæringer tilstrækkelig bekjendte Sophismer og Forvanskninger af Sagens rette Sammenhæng,

som ikke i nogen Maade kunde forandre vor eller, som jeg turde antage, Andres upartiske Dom om denne Sag.

Naar jeg har troet at burde meddele D. E. Underretning om denne noget uventede Forespørgsel, er Aarsagen dertil nærmest den at jeg maa ønske at De naar De næste Gang faaer Leilighed til at tale med Lord Clarendon, vil bringe Samtalen hen paa den slesvigske Sag. Den i forrige Maaned til Berlin overbragte slesvigske Adresse i Forbindelse med de Oplysninger som jeg for nogle Dage siden har tilstillet Dem om de sidste communale Valg i de nordslesvigske Byer ville give D. E. en passende Anledning til at føre Samtalen hen paa Sagen. De vil da fremføre at den samme Længsel, med hvilken de Danske i Nordslesvig arbeide paa Gienforeningen med Dmk., fuldstændigt deles af den kgl. Regering, og at naar denne for Tiden afholder sig fra ethvert Skridt hos de andre venskabelige Regeringer for at minde om denne Sag, er dette alene begrundet i den Betragtning at Øieblikket ikke synes os gunstigt dertil. Denne Tilbageholdenhed iagttager den kgl. Regering consequent ligeoverfor alle Regeringer uden Undtagelse og som Følge heraf er i Løbet af snart 2 Aar — nemlig siden Begyndelsen af Marts Maaned forrige Aar, da vor sidste endnu ubesvarede Note til Grev Bismarck afgaves i Berlin — Intet herfra foretaget i Sagen, og hvad der fra andre Sider turde være skeet, for at fremme dens Afgjørelse, er os endnu tildeels ubekjendt og i alt Fald ikke fremkaldt herfra, hvor stor Erkjendtlighed den kgl. Reger. end selvfølgelig altid har følt, naar den har erfaret at man paa passende Maade har beviist sin Interesse for Sagen. Vi tør holde os overbeviist om at denne Tilbageholdenhed fra vor Side af den storbritt. Regering paaskjønnes og at den, der saa fuldstændigt kjender hvilken afgjørende Vigtighed dette Spørgsmaals retfærdige og udtømmende Løsning har for Danmarks Fremtid, indseer, at det kun er Hensynet til de nærværende Forhold som afholder den kgl. Regering fra at anmode om andre Staters og navn-

lig Englands virksomme Bistand for at opnaae den saa længe forgjæves imødeseete venskabelige Overenskomst med Preussen, som vi tør antage at være ligemeget i Danmarks og Tydsklands Interesse.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

638. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 12. December 1869.

Deres Excellence,

Jeg har havt den Ære at modtage de tvende Depescher af 8de og 9de d. M. Nr. 15[1]) og 16[2]), og jeg benytter Overbringeren, Commandeur Gottliebs Tilbagereise til Kjøbenhavn for at meddele Deres Excellence noget Nærmere om Indholdet af tvende Samtaler, jeg nylig har havt med den herværende franske Ambassadeur og den russiske Gesandt.

Ved et Besøg den 9de d. M. om Aftenen hos Grevinde Benedetti fandt jeg Leilighed til at gjøre Grev Benedetti den samme Meddelelse, jeg tidligere havde gjort Herr Oubril med Hensyn til det af General Fleury herfra til Petersborg bragte Rygte om den kgl. Regjerings Bedømmelse af det slesvigske Spørgsmaal. Jeg havde næppe udtalt General Fleurys Navn, før Ambassadeuren afbrød mig, sigende, at den kgl. Gesandt i Paris havde havt en lang Samtale med den franske Udenrigsminister om Sagen, og da jeg forstod, at herved meentes det specielle Punkt, jeg havde foresat mig at bruge som Indledning til hvad jeg vilde sige, dvælede jeg ikke længer herved, men gik strax over til Hovedsagen og gjentog hvad jeg, som meldt i min allerærbødigste Beretning Nr. 35,[3]) nogle Dage i Forveien havde udtalt for Herr Oubril.

[1]) Trykt som Nr. 626.
[2]) Utrykt Følgeskrivelse.
[3]) Trykt som Nr. 630.

Jeg maa her bemærke, at naar jeg tidligere, som jeg troer, med Grund, har antaget, at Grev Benedetti nærede samme Mening, som den kgl. Regjering, om Betingelserne for en antagelig Løsning af det slesvigske Spørgsmaal, saa fandt denne Formening ingen Bestyrkelse ved nærværende Leilighed. Ambassadeuren imødegik vel ikke de af mig anførte Grunde for den kgl. Regjerings Opfattelse, men han fremhævede, at det vilde være forbundet med den største Vanskelighed, at formaae den preussiske Regjering til at opgive Territorier der havde været vandede med preussisk Blod, og tilføiede, at det var af overveiende Vigtighed at tilveiebringe en Løsning af det omhandlede Spørgsmaal, fordi dette, saalænge det henstod uafgjort, var en stadig Fare for den europæiske Fred. Her afbrødes Samtalen, og jeg fik saaledes ikke Leilighed til at fortsætte, ligesom jeg ogsaa forhindredes i at gjøre Grev Benedetti den Meddelelse, jeg havde forberedt for ham i Anledning af Depeschen Nr. 14[1]).

Til hvad jeg under 9de d. M. har meddelt om den Samtale, jeg den 7de næstforhen havde havt med Herr Oubril, skal jeg endnu tilføie, at bemeldte Gesandt vel erkjender den store Vigtighed for Danmark, nærmest for Jyllands Skyld, af at Danmark erholder en overveiende Deel af den danske Befolkning i Slesvig tilbage, men han bedømmer Spørgsmaalet dog ikke fra det reent nationale Standpunkt, idet han mener, at Tilbagegivelsen af Als og Sundeved ikke vilde være fornøden til i det Væsentlige at fjerne al Anledning til Strid mellem de tvende Naboregjeringer og al Agitation mellem Befolkningerne, samt antager, at Danmarks Fornødenheder vilde være tilfredsstillede ved at en saadan Deel af Slesvig erholdtes tilbage, at der herved kunde dannes en Bom mod Tydskhedens Fremtrængen mod Nord. Dog anseer han ved Siden heraf det slesvigske Spørgsmaal, ifølge den Betydning han tillægger det for Danmarks frem-

[1]) Af 3. December. Trykt som Nr. 620.

tidige Existents, ikke for et dansk Spørgsmaal alene, men for et internationalt Spørgsmaal.

Quaade.

Depeche Nr. 36, modtaget 17. December 1869.

---

639. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 12. December 1869.

Kjære Greve,

Deres sidste Brev[1]) og de medfølgende Depescher[2]) have væltet en tung Steen af mit Sind. De vil af hvad jeg idag skriver, see, hvor ugunstigt det nuværende Øieblik vilde være, dersom det fra Petersborg truende Initiativ havde havt det Alvor i sig og fik det Eftertryk, som man ved den første Tale derom maatte have ventet, og dersom man da ved Siden heraf havde her villet give efter for det indtil den snevre Grændse, til hvilken der var Udsigt til at vore Venner vilde følge os. Det er jo desværre et stort Spørgsmaal om Noget er vundet ved Opsættelsen, og det Alternativ som vi frygtede for Øieblikket, kan maaskee komme til at staae ligesaa slemt for os senere, men der er dog nu vundet Tid, og det er altid Noget, da Forholdene jo altid kunne forandre sig og blive bedre for os. . . .

G. Quaade.

Brev Nr. 4.

---

640. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 12. December 1869.

Kjære Vedel! Da jeg imorgen tidlig naar Kjætting kommer ind paa Veien til Rosenvænget ikke er hjemme sender

[1]) Af 8. December 1869; trykt som Nr. 627.

[2]) Nr. 15 og 16 af 8. og 9. December 1869; Nr. 15 trykt som Nr. 626.

jeg Dem iaften disse Linier for at bede Dem at see ind til mig imorgen Klokken 12, medtagende Quaades Brev saavelsom Moltkes Depeche; jeg nægter ikke at den sidste Forhandling med Latour d'Auvergne forekommer mig endnu besynderligere end den vi fik forrige Gang, thi dette Spørgsmaal kommer frem: en gal Tidsorden og det forekommer mig heller ingenlunde fremlagt paa den meest tiltalende Maade fra vor eller Moltkes Side; jeg kunde ret meget ønske at gjennemgaae den i Forening med Dem, thi jeg jagede den saa frygteligt hurtigt igjennem da Kjætting var her med Posten. Om det var muligt vilde jeg see at kunne komme afsted næste Mandag til Jylland, hvor jeg har en Mængde Vanskeligheder.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

641. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 13. December 1869.

Kjære Quaade! Da jeg har en Timestid til min Disposition for Øieblikket kan jeg ikke finde nogen bedre og hensigtsmæssigere Anvendelse end ved at bringe Dem min Tak for Deres jevnlige Smaameddelelser og om disse end undertiden maatte synes Dem, som De skriver, af for liden Betydning saa ere de yderst velkomne Momenter til nogenlunde at klare sig Situationen som ikke er uden betydelige Farer, og det er altid en Behagelighed at være forberedt forinden disse indtræde. De kjender min personlige Opfattelse saa nøie baade af skriftlige og af mundlige Udtalelser, at hvad jeg ikke kan vinde Overbeviisningen om at være en Fordeel for vor mishandlede og forurettede Stat, gaaer jeg under ingen Betingelse ind paa hvor farlig end et sligt Afslag kan

see ud, thi efter min fulde Overbeviisning, som ikke er grundet paa nogen forudfattet eller stærk fremtrædende nationalistisk Erkjendelse, vil det være at foretrække at bede sig fritaget for at modtage en Restitution end[!] at modtage en saadan, der ikke kan tilfredsstille Slesvigerne, og der ikke kan betrygge os som en Erkjendelse fra det tydske Folks Side om den danske Stats berettigede Existents, hvilket naturligviis for Fremtiden med dens Farer er os af største Vægt. Lillebelts Linien kan tilsyneladende gives Udseende af at have en Betydning, men i mine Øine ville vi selv med Retrocession af det der virkelig ønsker at vende tilbage ɔ: Als og Sundeved, i strategisk Henseende staae ligesaa svage ligeoverfor det mægtige militariserede Nordtydskland; selvfølgeligt vil det aldrig falde en fornuftig dansk Regjering ind at befæste Als og Dybbel i nogen væsentlig Grad, thi det vilde herved skabe sig et finantsielt Trækplaster som vilde svække Staten med dens ringe Tilgange alfor meget. De veed jeg har ikke havt nogen stor Tiltro til de Bevægelser der nu synes at finde Sted med Hensyn til Opfyldelsen af Pragerfredens Artikel V og det der hidindtil er kommet os for Øre som er meget lidet synes ikke at tyde herpaa; derimod kan jeg ikke forstaae, hvad der i en Dem meddelt Skrivelse menes med »Vækkelsen af Ømfindtlighed andetsteds«, thi jeg forstaaer ikke hvad der menes ved »andetsteds« enten Berlin eller neutrale Punkter. Endnu mindre forstaaer jeg, at en slig Bevægelse kunde skade os, thi det kan dog kun være til Gavn at det viser sig at bemeldte Bestemmelse ikke er kastet i Papiirskurven. Heydebrand har forladt os igaar paa en 6 Ugers Congé og have vi modtaget en ny Legationssecretair[1]) som har søgt mig et Par Gange men ikke kunnet træffe mig. Kjender De Noget til denne og nyder han nogen særlig Tillidscredit som staaende i Forbindelse med betydelige Personligheder? Han skal efter Si-

[1]) Friherre F. E. von den Brincken fungerede fra December 1869 til Januar 1870 som Chargé d'Affaires under Gesandtens Fraværelse.

gende ikke have noget tiltalende Ydre, men dette kunde man vel heller ikke vente af Grev Bismarcks særlige Naade. Hvis jeg kan for Rigsdagsforretninger reiser jeg hjem paa Mandag den 20de, da jeg skal have Termin 21—24de og haaber da at kunne blive nogle Dage hjemme indtil Nytaar. Skulde noget Mærkeligt indtræffe, beder jeg Dem skrive mig til Frijsenborg. —

Jeg haaber at De rigtig maa have modtaget det Dem sidst Tilsendte og beder jeg Dem fortsætte med Deres smaa behagelige Epistler, selv om det til enkelte Tider maatte synes Dem kun at være Ubetydeligheder, thi tidt er det ved at sammenlægge slige Smaategn fra forskjellig Side at man dog kan danne sig et Slags Billede af den Bevægelse der finder Sted i den store diplomatiske Verden. Jeg bilder mig ind at denne mere end nogensinde drives af Fredsbegjær, og saaledes kan ogsaa den sidste Bevægelse naturligst forklares med dens bløde zephyragtige Natur. For Øieblikket er utvivlsomt Preussen eller Nordtydskland, hvad man nu vil kalde det, den Magt som har meest at betyde, og Tydskerne burde derfor ogsaa billigviis være de meest tilfredse, men det ligger nu engang i Ambitionens og Erobringernes Natur at den er umættelig; der opædes og tilintetgjøres uden at derved Vedkommende enten bliver lykkeligere eller rigere. . . .

C. E. Frijs.

642. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 14. December 1869.

Kjære Vedel! Da jeg tænker imorgen tidlig at tage ud til Fredensborg kunde jeg medtage alle Depecherne, som De samlede sammen igaar; da jeg ikke har kunnet sove inat ere de Moltkeske Depecher gaaede mig rundt i Hovedet og jeg nægter ikke at jeg foruroliges af den Sidste, hvorefter en fuldkommen falsk Opfattelse af den danske Regjerings Anskuelse

fastslaaes eller idetmindste ikke modsiges, idet vi da vi blev forespurgt under den slesvigske Adressesags Begyndelse yttrede, 1) at det forekom os et dristigt Forsøg under de stedfindende Forhold at foretage en Indsamling af Underskrifter, der let kunde føre til et mindre godt Resultat end de foregaaende Afstemninger i Sagen 2) at vi maatte beklage som upolitisk en Drager til Wien; de Yttringer, der ere faldne fra Latour d'Auvergnes Side om vor Medvirkning eller dennes Ikketilstedeværelse, forekomme mig næsten meningsløse. — Ved at gjennemtænke Quaades 3 Breve forekommer det mig endvidere klart, forsaavidt han opfatter klart og correct, hvorom jeg ikke tvivler, at der er langt større Action i dette Spørgsmaal end oprindelig antaget, og saavel Oubril som Loftus ere enige om at vi ikke kunne gjøre os Haab om Als og Sundeved, og hvad Benedetti og L. d'A. udtale synes ikke paa nogen Maade istand til at berolige os, saa at der kan være megen chance for at vi kunne meget snart staae ved den endelige Decision med Hensyn til de af os paapegede 2 Alternativer i Moltkes Brev. De veed at Moltke ligefra 1865 altid har talt for, at Noget var bedre end Intet; — dette kunde synes i Almindelighed at være rigtigt, men De veed, at jeg ligefra Begyndelsen har havt en anden Opfattelse og jeg er overbeviist om at denne med hvert Aars Udvikling siden 65 er traadt klarere og bestemtere frem: at det Antal, som har kundgjort sig ved tidligere Afstemninger og nu sidst ved Adressen er en saaledes sammenarbeidet, jeg turde næsten sige, ved Aarenes Lidelser sammenvoxet Deel, at det vil blive barbarisk at skjære den over; de Langtfrastaaende kunne med Rolighed tale og tænke om Amputationen, men det kan ikke være Tilfældet med os, som ere Kjød og Blod af samme Stamme, og der bliver her ikke alene Spørgsmaal om, hvad der gavner den tilbageblevne Stat meest men ogsaa hvad der er forsvarligt ligeoverfor Slesvigerne; jeg troer ikke, der kan være 2 Meninger om at Als er den troeste og paalideligste Deel. — Jeg kan godt forstaae, at der kan være

forskjellig Opfattelse med Hensyn til Valg, men jeg nærer en fast Overbeviisning om, at Ulykkerne ved at modtage det overskaarne Barn i sine Følger vil saavel for Moderlandet som for dem paa hvilke Amputationen foretages endnu komme til at overgaae, hvad der bibragtes os af Ondt ved Freden af October 1864. Her laae som tvingende Nødvendighed *Sablen*, nu kunne vi ved at nægte høste diplomatisk Misnøie af de Magter, som med største Ligegyldighed saae paa, at vi forblødte os i 64 og som egentlig nu kun benytte os for at give sig et falsk Skin af Vigtighed, idet de tilsyneladende faae Ret, men i Virkeligheden kun bidrage til at forøge Preussens og Tydsklands Magt, idet de frembringe en ny Kilde til Misforstaaelse imellem Tydsk og Dansk. Fuldkommen enig er jeg med Dem, at skulde Resultatet blive at Danmark nødtes til at modtage hiin lumske og falske Gave, da havde det været langt at foretrække at forsøge paa at modtage en slig Gave for 2 Aar siden af vor Fjendes Haand.

. . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

643. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 14 décembre 1869.

M. le Comte.

Dans sa dernière conversation avec M. de Vind le prince Gortchacow s'est appliqué à nous prémunir contre cette illusion que la récente lettre de l'Emp. Alexandre aurait plus d'effet que les autres tentatives qui ont été faites antérieurement à Berlin et, à en juger d'après l'entretien dont vous me rendez compte dans votre rapport Nr. 68,[1]) le prince

[1]) Trykt som Nr. 624.

de la Tour d'Auvergne me paraît de son côté n'être pas bien loin de craindre que cette démarche ne nous fasse du mal même. — Il faut convenir que les prévisions de ces deux ministres ne sont guère rassurantes pour nous.

Je ne connais pas encore la réponse que l'Emp. Alexandre doit probablement avoir reçue déjà de Berlin, mais tout me porte à croire que le roi Guillaume a opposé une fin de non-recevoir aux conseils que lui donne son neveu, en faisant valoir surtout l'impopularité que l'exécution de l'art. V du traité de Prague ne manquerait pas de lui attirer en Allemagne.

En vérité je ne me suis jamais flatté de l'espoir que M. de Bismarck céderait facilement à des conseils qui tiendraient tant soit peu compte de notre droit et de celui des Slesvigois. Vous savez, M. le Comte, que tout au contraire j'étais plutôt disposé à redouter que dans l'état actuel des choses en Europe les autres puissances, en vue d'obtenir un accord dans cette question, ne s'approchassent trop de l'interprétation que la Prusse tâche de donner à l'engagement, qu'elle a pris dans le traité de paix. Un nouveau refus de la part du roi Guillaume ne me découragera donc pas, et je n'en regarderai pas moins comme un grand avantage, qu'à un moment où les Slesvigois viennent de donner une preuve éclatante de leurs aspirations, la Russie ait saisi l'occasion pour rappeler à la Prusse que cette question ne se laisse pas écarter bienque le gouvt. prussien affecte de l'ignorer. Je vous avoue que je ne comprends pas trop, quelles sont les susceptibilités, qui, à en croire le prince de la Tour auraient été éveillées par la démarche en question. Certes ces susceptibilités ne sauraient s'adresser à nous, qui au su de tout le monde n'avons appris ce fait qu'après qu'il avait eu lieu, et si la lettre de l'Emp. russe a donné à réfléchir à la Prusse, si elle est venue à l'appui du bruit qu'un rapprochement serait sur le point de s'opérer entre la France et la Russie, je ne vois pas, comment il pourrait nous être nuisible que la Prusse

s'aperçoive qu'il y a un point noir à son horizon qu'il serait prudent de faire disparaître à temps.

Je suis bien aise que cet incident nous ait donné l'occasion de constater encore une fois aux yeux du gouvt. français notre position dans cette question. J'aurais désiré que dans vos explications avec le prince, au lieu de mentionner aussi clairement l'alternative que j'avais formulée dans ma dépêche plutôt pour votre propre information et pour vous initier complètement dans ma pensée, vous vous fussiez borné à vous assurer en général que le prince apprécie toute l'importance que la question slesvigoise a pour notre avenir, et notamment je crois qu'il aurait été plus prudent de ne pas admettre que notre refus d'accepter une solution insuffisante pourrait avoir pour conséquence que l'art. V fût annulé. Mais j'espère que le prince n'aura pas compris vos paroles comme un aveu de notre part qu'un tel procédé des puissances serait juste et loyal vis-à-vis de nous, et probablement cet incident sera déjà entièrement clos au moment où je vous écris cette dépêche. Je ne désire donc pas, que vous provoquiez vous-même de nouvelles conversations avec le prince sur la démarche de l'Emp. Alexandre, mais je vous prie de suivre avec la plus grande sollicitude tout ce qui pourra nous éclairer sur les détails de ce fait, et en général tout ce qui pourrait se préparer dans un avenir prochain relativement à la question slesvigoise; car, si je ne me trompe, elle entre pour une assez grande part dans les préoccupations qui se partagent pour le moment l'attention des gouvernements et surtout de celui de l'Empereur Napoléon.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 8.

644. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 16 décembre 1869.

Monsieur le Comte,

J'ai l'honneur de mander à Votre Excellence qu'usant de l'autorisation qu'Elle m'a donnée j'ai communiqué confidentiellement au prince de La Tour d'Auvergne le texte de la dépêche qu'Elle m'a fait l'honneur de m'adresser sub Nr. 7 en date du 3 de ce mois.[1])

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 73, modtaget 20. December 1869.

---

645. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Confidentielt.

St. Petersborg, 19. December 1869.

Deres Excellences

confidentielle Skrivelse Nr. 4 af 9de ds.[2]) har jeg havt den Ære at modtage med Leilighed den 16de og takker Deres Excellence meget for de deri indeholdte veiledende Oplysninger. Efter Afsendelsen og forinden min Modtagelse af denne Skrivelse vil mine ærbødigste Rapporter Nr. 33 og 34 af 6te[3]) og 12te[4]) ds. være komne Deres Excellence ihænde.

Deres Excellence vil i Beretningen angaaende min Samtale med Fyrst Gortchacow have bemærket, at Fyrsten ogsaa denne Gang ligesom tidligere anseer intervenerende Skridt til Fordel for vor Sag i Berlin for snarere at være Sagen til Skade end til Gavn og heri synes jo saaledes Fyrst

[1]) Trykt som Nr. 620.
[2]) Trykt som Nr. 632.
[3]) Trykt som Nr. 625.
[4]) Utrykt.

Gortchacow's og Fyrst Latour's Anskuelser at stemme overens, naar denne Sidste til Grev Moltke udtaler Ønsket om, at General Fleury's Omtale af Sagen ei maa være os til Skade. Og naar de begge udtale sig paa denne Maade da synes det mig at være et Tegn paa, at ingen af de tvende Regjeringer, hvis Politik repræsenteres af disse tvende Statsmænd, har i Sinde at understøtte Sagen udover et vist Punkt eller at optage den Handske, som Preussen, i Bevidstheden om den idetmindste endnu manglende Enighed i denne Sag mellem de tvende paagjældende Magter, muligen vil see sig opfordret til at henkaste, hvis det føler sig trykket af Sporen i den ene eller i begge Sider.

Den nærmeste Virkning deraf vilde da kun være at gjøre Preussen endmere utilbøielig til et Arrangement med os.

General Fleury's forøvrigt meget moderate Optræden her, synes jo kun at have havt til umiddelbar Følge at vække det russiske Cabinets Mistænksomhed og knytte Baandet mellem de tvende berliner og petersborger Cabinetters Politik idetmindste tilsyneladende endnu fastere og heri ligger jo vistnok en Fare for os, som det petersborger Hofs forøvrigt velvillige personlige Bestræbelser i Berlin ei vil kunne opveie, Bestræbelser, som Kantsleren nylig i sin Samtale med mig betegnede ved: »l'eau bénite des cours« og paa hvilke, sagde han, han kun lagde liden Vægt; thi han veed formodentlig at man i Berlin kun tager saare liden Hensyn til dem.

Da jeg ei kan skjønne rettere end at dette Incidentspunkt nu maa ansees for at være overstaaet, saa at denne Sag vanskeligt for det Første vil blive berørt herfra, saa har jeg ei taget i Betænkning at lade Grev Knuth tiltræde sin Congé den 21de ds., idet jeg tillige betroer ham Overbringelsen af denne ærbødige Skrivelse til Deres Excellence.

E. Vind.

Depeche Nr. 36, modtaget 27. December 1869.

646. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 20 décembre 1869.

Monsieur le Comte,

Dans la dépêche que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser en date du 14 de ce mois,[1]) Elle me dit que, dans sa dernière conversation avec M. de Vind, le prince Gortchakoff s'est appliqué à nous prémunir contre toute illusion que pourrait faire naître l'envoi de la récente lettre de l'Empereur Alexandre au Roi de Prusse. Cette appréciation a été, ainsi que je l'ai déjà mandé à Votre Excellence, dès le premier moment celle du prince de La Tour d'Auvergne. Il y a quelques jours encore, avant que je n'eusse reçu la dernière dépêche de Votre Excellence, le Ministre m'a répété, dans un salon où nous nous sommes rencontrés, que la démarche faite auprès du Roi Guillaume n'aurait pas de suites.

Dans le courant de la conversation que j'ai eue dans le temps avec le prince de La Tour d'Auvergne et dont j'ai rendu compte à Votre Excellence dans mon très-humble rapport Nr. 68 du 6 du courant,[2]) ce ministre a dit que la démarche du général Fleury à Petersbourg avait éveillé des susceptibilités ailleurs. Evidemment ces susceptibilités ne sauraient, ainsi que l'écrit Votre Excellence, s'adresser à nous; aussi je pense que M. le Ministre des Affaires étrangères a voulu dire que le cabinet de Berlin a vu dans la démarche de l'Ambassadeur de France à Petersbourg un indice de l'intention qu'aurait le gouvernement impérial de s'écarter de la réserve qu'il s'est imposée ces derniers temps en tout ce qui touche à la politique extérieure. On comprend qu'à Berlin où l'on ignorait que le général Fleury eût agi sans instructions, on ait porté sur le fait en question un jugement er-

[1]) Trykt som Nr. 643.
[2]) Trykt som Nr. 623.

roné — je dis erroné attendu que l'on peut affirmer presque avec certitude que l'Empereur et Son Gouvernement, qui se trouvent actuellement aux prises avec les difficultés les plus graves, ont toute leur attention tournée du côté des affaires intérieures. — Dans ces circonstances, désirant la paix nécessaire, comme le dit Votre Excellence dans sa dépêche du 2 décembre,[1]) à l'exécution des réformes intérieures, le gouvernement impérial doit naturellement chercher à éviter tout ce qui pourrait le mettre en suspicion auprès d'un autre gouvernement. De là, cette crainte de se compromettre qui se manifeste si ouvertement et le peu de satisfaction qu'on a éprouvé ici en apprenant la démarche du général Fleury.

Dans sa dépêche du 14 de ce mois,[2]) Votre Excellence m'écrit qu'il eût été plus prudent que je n'admette pas devant le prince de La Tour d'Auvergne qu'un refus de notre part d'accepter une solution insuffisante pourrait avoir pour conséquence l'annulation de l'article V; Elle ajoute qu'Elle espère que le prince n'aura pas compris mes paroles comme un aveu de notre part qu'un tel procédé serait juste et loyal à notre égard. Que Votre Excellence me permette de Lui dire à cet égard qu'en mentionnant la double alternative en présence de laquelle nous pourrions éventuellement nous trouver placés, je n'ai pas omis de relever combien elles étaient toutes deux injustes. Ma conversation avec M. de La Tour d'Auvergne était d'ailleurs toute confidentielle, et je savais de longue date que les sympathies de mon interlocuteur nous étaient acquises. Je pouvais donc être sûr que mes paroles ne seraient en aucun cas interprétées dans un sens défavorable. Je regrette toutefois vivement qu'ayant adressé mon rapport fort à la hâte au moment du départ de la poste, je n'aie pas mandé à Votre Excellence au sujet de ma conversation avec le Ministre, des détails dont l'omission a fait

[1]) Trykt som Nr. 616.
[2]) Trykt som Nr. 643.

naître chez Votre Excellence des craintes que je suis heureux de pouvoir dissiper.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 74, modtaget 28. December 1869.

---

647. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 23. December 1869.

Kjære Vedel! . . . Indesluttet sender jeg Dem »le Nord« forat De kan læse en af de sædvanlige perfide islandske Artikler;[1]) hvis det er den Slags Hrr. Mohrenheim glæder sig ved at producere, saa vilde jeg langt foretrække den tidligere Slags hvor det gik løs paa Ministeriet og mindre paa selve Landet. — Jeg nægter ikke at jeg ogsaa troer han har bundet os en ordentlig Løgn paa Ærmet, da han talte om Keiserens varme Interesse for det danske Spørgsmaal og sin grundige Kjendskab, thi uden Betydning kan dog de med en vis ostentation fremtrædende Kjærlighedsyttringer mellem Kong Wilhelm og Keiser Alexander ikke være.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

648. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Grev Frijs.

London, 29. December 1869.

Deres Excellence,

Da jeg modtog Deres Excellence's confidentielle Note af 11. ds., Nr. 4,[2]) havde jeg, som vil sees af min Depeche Nr. 36 af 10. ds.[3]) alt havt en Samtale med Lord Clarendon for efter

---

[1]) Det har ikke kunnet konstateres, til hvilken Artikel her sigtes.
[2]) Trykt som Nr. 637.
[3]) Trykt som Nr. 634.

given Instrux at oplyse de factiske Forhold ved Valgene i Nord-Slesvig, i Modsætning til de derom givne forvanskede Fremstillinger i Norddeutsche Allgem. Zeitung. — Jeg troede derfor helst at burde afvente en ny Anledning til Samtale med Lord Clarendon, for da at meddele ham de af Deres Excellence paany fremhævede Momenter for at bedømme den kongelige Regjerings Anskuelser og Stilling. — Efter et Par Gange forgjæves at have søgt Ministeren fandt jeg imidlertid igaar Leiligheden atter at henlede hans Opmærksomhed paa Sagen i den mig opgivne Udstrækning og Retning.

For at sikkre mig en rigtig og muligst blivende Virkning af min Forklaring havde jeg noteret mig en fransk Oversættelse af Hvad tilsigtedes at meddele, hvilken jeg forelæste og Resultatet var et synligt, gunstigt Indtryk, der først fandt Ord i Lord Clarendon's Anmodning til mig at bringe Deres Excellence hans Tak for det deri til ham selv og den engelske Regjering bevidnede tillidsfulde Hensyn, der forsaavidt, sagde han, ogsaa var fortjent, idet vor gode Sag altid kunde være vis paa her at finde den oprigtigste Interesse og Sympathi, om end desværre Situationen [ikke] tillod at bevise det i Gjerning. Greven yttrede omtrent:

»La Prusse sent tellement la force de sa position et elle [est] si hautaine dans son succès, qu'elle ne fera jamais bon accueil à nos observations amicales; quand nous ne sommes préparés à subir les conséquences, une réponse grossière ou une guerre, nous ne pouvons nous mêler de cette triste affaire.«

Paa min Bemærkning, at man vanskeligen forstod, at det mægtige Preussen vil sætte Tilliden til dets givne Ord paa Spil for en Tilvæxt, der ei kan have overveiende sand Betydning for dets Magt eller Stilling, svarede Lord Clarendon: »Oui! vous avez bien raison, on ne peut se l'expliquer que par ce que nous enseigne l'expérience, qu'il devient toujours très difficile de se séparer de ce qu'une fois on a en sa possession, c'est plus tendant de garder que de rendre — surtout

souvent, ce qu'on a volé. — Je crains que le Roi de Prusse se trouve dans cette position.«

Da jeg fremhævede det af Deres Excellence udtalte Haab, at vore mægtige Venner, især England, hvor og saa ofte Leiligheden tilbyder sig, ville bruge deres Indflydelse til Gunst for vore berettigede Forventninger, svaredes:

»Certainement nous voudrions bien vous être utile[s], mais, comme je vous dis, nous ne pouvons nous exposer à accepter en silence un rebut. — Mais pourquoi ne s'adresse pas votre gouvernement à la Russie? Les sentiments d'amitié échangés entre l'Empereur et le Roi de Prusse font preuve de relations si intimes et amicales qu'on doit présumer que ce dernier accepterait et écouterait de l'Empereur ce qu'il refuserait à nous autres.«

Paa min Henviisning til at M. Stratchey's Forespørgsel vel turde ansees for et Beviis for den engelske Regjerings uforandrede Interesse for vor Sag som for vedvarende Sympathie for den nordslesvigske, dansksindede Befolkning, svarede Milord: »Oui nos sympathies sont toujours pour vous, aussi je n'ai nullement douté des vues de votre gouvernement, seulement comme les articles en question, dans les journaux allemands, puissent faire croire à l'un ou l'autre que vraiment la position de votre gouvernement comme l'esprit des habitans du Nord-Slesvic auraient changé, j'ai désiré d'avoir de nouvelles informations par M. Stratchey, une confirmation de ce que je supposais bien, que votre patience ne signifie nullement l'abandon de vos espérances. — Je ne [ɔ: *n'ai*] pas instruit M. Stratchey de s'adresser au Cte de Frijs lui-même, mais je comprends que, pour être bien renseigné, il a préféré de puiser ses informations de la meilleure source. — Ma question n'a pas été provoquée par quelque fait spécial mais seulement parceque les articles en question menai[en]t mon attention de nouveau à l'affaire et parceque, en cas échéant, je désirais être renseigné au mieux.«

Deres Excellence vil vistnok af dette Referat, i Forening med den spontane Forespørgsel til M. Stratchey, tildeels faae det samme Indtryk, som jeg umiddelbart modtog, nemlig at der maa være foregaaet Noget, eller at der maa formodes at være Noget i den politiske Atmosphære, som paa eengang har vakt den engelske Udenrigsminister af den Passivitet, hvori man her hidtil helst lod vor Sag begraves.

Det er vist nok, at Lord Clarendon tog sig vel ivare for at love Noget, som kunde ligne sand soutien, eller for at give Udsigt til meer end passiv og gold Interesse; men, medens der her endnu for ganske kort Tid siden (10. dennes) kun koldt bevidnedes gode Følelser, saa tager Interessen nu Initiativet for at faae correct Underretning og Lord Clarendon's Ord til mig indeholde saa varme, indgaaende Følelser for vor Sag og ligesaa skarp Dadel over den Forurettende, at man kun kan antage, at en ydre ny Impuls har fremkaldt dette nye Liv.

Hvad endmeer har gjort mig Lord Clarendon's opvaagnede Interesse for vor Sag paafaldende er, at Dagen forinden min Samtale med Lord Clarendon spurgte mig min belgiske Collega, om Noget var forefaldet i vor Sag, da hans Efterretninger tydede paa at man atter begyndte at beskjæftige sig dermed. Mit Svar var dengang temmelig benægtende, i Overeensstemmelse med den Opfattelse, jeg da maatte have, hvorpaa han yttrede: »alors probablement ce n'en est rien; on m'en écrivait de Bruxelles dans une lettre privée et croit être bien informé; mais, comme vous n'en savez rien, ce doit être un canard, avec la meilleure volonté on vous les envoie quelquefois.«

Efter min Samtale med Lord Clarendon søgte jeg atter Baron Beaulieu og meddeelte ham Resultatet forsaavidt det kunde have Interesse for at sammenstille det med hans Referent. Baron Beaulieu yttrede da, at hans Meddeler vel var en aldeles privat Correspondent, men som altid øste sin Kundskab fra Cabinettet og sjeldent tog Feil. — Correspon-

denten havde meldt ham at de i Aviserne omtalte Instructioner til General Fleury vare correcte og virkeligen omfattede at vinde Kaiseren af Rusland for en Medvirkning til Pression i Berlin for at faae den slesvigske Vanskelighed løst. Generalen skulde ei være bemyndiget officielt, heller ei til officielle Skridt, men kun bestemt til at tale fra Kaiser til Kaiser.

Jeg søgte derefter den franske Ambassadeur Marquis de Lavalette for maaskee der at faae nogen ledende Oplysning. Han var aaben og dog boutonné. Han omtalte Rygtet om General Fleury's Mission uden dog at oplyse nærmere direkte. — Han benægtede ikke Muligheden af specielle kaiserlige Instructioner, idet han kun fremhævede Usandsynligheden at Prinds Latour med sin afgjort snare Fratrædelse for Øie skulde tage fat paa et saa vanskeligt og delicat Spørgsmaal. — Hans egen /: Lavalettes :/ Anskuelse havde i sin Tid altid været, at Frankrig ikke burde blande sig i den Sag saalænge man ei var tilsinds og forberedt paa at føre den til tilfredsstillende Ende. — Nu da en Ministerforandring var Dagens Spørgsmaal og da han endnu ikke kjendte det eventuelle nye Ministeriums Program, saa turde han ikke udtale sig nærmere, hverken om Regjeringens Politik, eller om sine egne Anskuelser. —

Hermed slutter Referatet om de Oplysninger jeg her har kunnet erholde og de Indtryk, jeg har modtaget. Det giver ikke noget bestemt og klart Billed og vil maaskee endog vise sig at have været af kun forbigaaende Betydning; men da det dog ogsaa muligen tillader at spinde Traaden videre og bringe noget Lys over Situationen, saa har jeg troet at burde yttre mig saa omstændeligt.

J. Bülow.

Depeche Nr. 40, modtaget 3. Januar 1870.

649. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 2. Januar 1870.

Kjære Vedel! Herved sender jeg Dem Quaades Brev,[1]) der kun indeholder Lidet, dog har jeg en personlig Tilfredsstillelse af at han endnu fastholder Tanken om at Bismarck er os personlig imod, thi hvad der end maatte være sandt saa finder jeg det alfor naivt ligeoverfor fransk Paastand at ville lade som om man tager det for gode Varer, at B. gjerne vil men han kan ikke bøie Kongen, thi Hovedsagen og det Væsentlige er dog egentlig dette, at man glæder sig ved at *henholde* Opfyldelsen af hvad man i Nikolsburg og Prag paatog sig. Jeg havde haabet at have kunnet overrække dette Brev til Dem igaar Eftermiddags ved Taffelet, men jeg havde ikke den Glæde at see Dem dersteds, hvilket jeg forudsatte som givet. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

650. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 5. Januar 1870.

Kjære Quaade! . . . Med en vis Bedrøvelse har jeg idag seet Dødsanmeldelsen af gamle Reventlow-Criminil, da han var en smuk Repræsentant for den Tid imellem 1815 — til 1848, der udmærkede sig ved sine Mænds store Dannelse og Urbanitas; personlig har jeg kun kjendt ham fra og i Selskabslivet, men jeg har en instinctmæssig Følelse af, at det Skifte der fandt Sted af Krabbe til Reventlow ikke var heldig, og jeg bilder mig ind at Reventlows Virksomhed efter

[1]) Næppe et Brev fra Quaade af $^{17}/_{12}$ 69, der ganske vist ligger imellem dennes Breve til Vedel, snarere et senere Brev, der ikke er bevaret.

1848 ikke var heldbringende, thi han var ikke i Besiddelse af den tilstrækkelige Djærvhed og Ungdom for at gjenindføre efter Tilbageleveringen af Hertugdømmerne en rigtig kraftig Ordenstilstand, der fremkaldte Frygt og Agtelse hos de Gjenstridige; hertil vilde have været fornøden at finde yngre og paalideligere Kræfter, men det er vel muligt at denne Fordring var vanskelig at see fyldestgjort. Det vilde være mig interessant engang ved Leilighed at erfare Deres Bedømmelse af Manden ikke alene som Person men ogsaa som Politiker, da De jo maa have tjent i ikke saa faa Aar under ham.[1]) — Han var efter min Smag en ganske anderledes behagelig og fiin Mand end Broderen, men det er nok muligt at der var mere Aabenhed ved Broderen. — Efter Aviserne saavelsom af Deres Meddelelser synes det som om Grev Bismarck vil personlig lede det Nordtydske Forbunds Anliggender, og De vil saaledes vel i den allerførste Tid komme til at samtale personlig med ham, og hvorvel vore Forhaabninger om at see den slesvigske Sag atter gjort til Gjenstand for Behandling og Forhandling ikke kunne efter de sidste Aars Erfaring være lyse, saa er det klart paa den anden Side for mig at Troen paa en Overeenskomst, hidført fordi begge Parter have en Interesse i at klare dette Spørgsmaal aldeles uafhængig af Andre, aldrig maa opgives. Dette, hvilket jeg saa tidt i mine mundlige som skriftlige Udgydelser til Dem har gjentaget, at en Overeenskomst med Tydskland om at retrocedere hvad der er og vil være dansk vil være stærkere og mere vedvarende end nogensomhelst Allianceтractat og naar den kunde erholdes uden Nogensomhelst fremmed Mægling eller jeg vilde næsten sige uden Nogens Vidende forinden den var fuldbyrdet, vilde være at foretrække endog for en almindelig anerkjendt Neutralitet som Belgiens, kan jeg i det nye Aar kun gjentage, og om end

[1]) H. A. Reventlow-Criminil døde $^{31}/_{12}$ 1869. Han afløste i 1842 H. Krabbe-Carisius som Udenrigsminister. Broderen var Josef Carl Reventlow-Criminil og var i Halvtredserne en Tid dansk Statsminister.

Haabet om at kunne gribe dette Eldorado ikke kan være stort efter hvad vi indtil Dato have oplevet, saa vil jeg dog ikke opgive Troen herpaa, men det er selvfølgeligt, at ved fremmed Mægling naae vi aldrig saa vidt, thi det er en *Quæstion* om vedkommende saakaldte Neutrale virkelig ønske en saadan Udsoning, og virkelig god Forstaaelse imellem Danmark og Tydskland, ialfald ere der Nogle som ikke ret have aabne Øine for en slig Tilstand. —

Det skulde være underligt om ogsaa denne Rigsdag skulde hengaae uden nogen politisk (ɔ: ydre) Interpellation, og hvorvel jeg ikke kan see at dette kunde føre til Noget idet jeg rimeligviis ikke vilde indlade mig paa at give nogen Forklaring, saa er det dog tvivlsomt hvorvidt det ikke er nødvendigt for Rigsdagen at tilkjendegive en slig Interesse for de ydre offentlige Anliggender. . . .

C. E. Frijs.

---

651. **Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.**

Confidentiel.

Paris, 11 janvier 1870.

Monsieur le Comte,

Lorsque je me suis rendu, il y a quelque[s] jours, chez M. le comte Daru, pour lui présenter mes devoirs, j'ai eu avec ce Ministre un entretien dont je crois devoir donner connaissance à Votre Excellence. J'ai même retardé l'envoi de ce très-humble rapport uniquement parce que j'espérais pouvoir le faire parvenir à Votre Excellence par une occasion sûre qui ne s'est toutefois pas présentée jusqu'à présent.

Admis dans le cabinet de M. Daru, je lui ai exprimé tout le plaisir que j'éprouvais à entrer en relations avec lui et l'ai félicité de l'accueil exceptionnellement chaleureux et sympathique que le cabinet dont il faisait partie avait trouvé tant

dans le pays qu'au sein du corps législatif.[1]) M. le Ministre me répondit qu'il était ainsique ses collègues excessivement heureux du sentiment unanime de satisfaction qui s'était manifesté à l'occasion de l'avènement au pouvoir du nouveau Ministère, mais qu'il ne fallait pas oublier qu'en France plus que dans tout autre pays, l'opinion varie facilement. La tâche que nous avons acceptée, ajouta le comte Daru, est difficile mais on sait que nous sommes d'honnêtes gens et que nous ne dévierons pas de notre programme. Nous désirons le maintien de la paix et de la concorde entre les gouvernements, nous le désirons d'autant plus qu'il se fait un travail révolutionnaire énergique quoique latent tant en France qu'en Italie et en Allemagne et qu'il serait inopportun d'ajouter à ces difficultés intérieures des embarras extérieurs. Et puisque j'ai le plaisir d'en causer avec vous, continua le Ministre, je vous dirai de suite que je reconnais qu'il a été commis ici, pendant ces dernières années, des fautes politiques profondément regrettables, mais que l'on ne saurait réparer du moins pour le moment. Nous sommes forcés d'accepter la situation telle qu'elle est, et je dois même ajouter pour votre information que je n'ai pas l'intention de chercher à obtenir, ainsi que l'a fait le général Fleury à St. Petersbourg, l'exécution de l'article V du traité de Prague. Le moment me paraîtrait mal choisi, et je crois que *présentement* le roi Guillaume aurait une très-grande difficulté à résoudre cette question à cause de l'impopularité qui se rattache à elle en Allemagne. Il faut attendre des circonstances plus favorables. D'ailleurs vous ne devez pas être fâchés que la Prusse garde cette épine au pied.[2])

Sans répondre directement à cette dernière question, je m'exprimai vis-à-vis du comte Daru dans le même sens dans lequel je m'étais exprimé, il n'y a pas long temps encore, au

[1]) Daru var 2. Januar 1870 bleven Udenrigsminister som Medlem af Ministeriet Ollivier.

[2]) Dette Punktum er skrevet med Chiffre.

prince de La Tour d'Auvergne. Je lui dis que pour le Danemark la question du Slesvig du Nord était vitale, qu'en elle se concentraient toutes les aspirations et tous les désirs du pays, mais que pour répondre à nos voeux il fallait que la solution de cette question fût conforme à l'esprit dans lequel l'article V était conçu. »Nous ne pouvons souhaiter, ajoutai-je, une solution incomplète, une solution qui ne nous rendrait qu'une partie du Slesvig danois, qui laisserait Als et Düppel, les points que nous avons si énergiquement défendus en 1864, sous la domination prussienne. Sous le rapport stratégique, ces deux points sont pour nous d'une importance immense, comme étant les deux seules positions sur le continent susceptibles d'être défendues.[1]) D'autre part il n'y a pas de localité dans le duché de Slesvig où les sentiments des populations soient plus danois que dans le Sundeved et sur l'île d'Als.«

M. le comte Daru me dit alors qu'il avait dans le temps suivi cette question danoise avec le plus grand intérêt, et qu'il avait été tenu au courant des événements par M. Vessilier, alors chancelier de la légation de France à Copenhague. Il ajouta:[2]) »Vous préférerez donc que l'article V du traité de Prague fût exécuté à ce que la Prusse conserve au pied cette épine, résultat de l'inexécution de l'article?« — »Assurément, répondis-je, non sans éprouver quelque étonnement de cette question, pourvu toutefois que l'exécution fût complète et telle que nous l'entendons.« — Pendant tout cet entretien, M. le comte Daru s'est exprimé dans des termes témoignant une sympathie réelle pour la cause danoise. Quant à la question qu'il m'a posée en dernier lieu et qui m'a surpris, attendu qu'elle ne pouvait amener de ma part d'autres réponses que celle que je lui fis, elle n'indiquait guères chez le Ministre des Affaires étrangères le désir de

[1]) Udraabstegn i Marginen.

[2]) Resten af Depechen er skrevet med Chiffre med Undtagelse af Linjerne: »Pendant tout cet entretien . . . la cause danoise«.

voir la question du Slesvic du Nord résolue de si tôt, elle semble même indiquer le contraire dans un but qu'il n'est pas difficile de deviner. — Tout en m'empressant de faire connaître à Votre Excellence la manière dont s'est (exprimé) comte Daru, je crois toutefois devoir ajouter qu'il ne faut pas à mon avis ajouter une trop grande importance aux paroles en question. Ayant vécu pendant de longues années en dehors des affaires, habitué à manifester ouvertement ses pensées, même les moins réfléchies, comte Daru n'aura pas cru que je donnerais à ses paroles une portée qu'il ne leur accorderait très-probablement pas lui-même.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 4, modtaget 15. Januar 1870.

---

652. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Petersbourg, 24 janvier 1870.

L'ambassadeur français m'assure que le Roi de Prusse s'est déclaré prêt à recommencer négociations sur Nord-Slesvig. Aucun détail encore connu.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 24. Januar 1870 Kl. 3.30 Efterm., modtaget s. D. — Meddelelse om dette Telegrams Indhold sendtes 25. Januar i Chiffertelegram til Quaade i Berlin med Tilføjelse: »Je vous écrirai bientôt«; og til Moltke-Hvitfeldt i Paris med Tilføjelse: »Ne parlez pas à Daru avant d'avoir reçu ma dépeche«. — U. A. Politiske Koncepter med Indlæg III.

---

653. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 25. Januar 1870.

Kjære Quaade! . . . Jeg sætter stor Priis paa at vor private Correspondance fortsættes jevnlig, thi det er i en saa-

dan ganske anderledes let at gjengive Stemninger og Rygter, som man ikke vil optage i en Rapport, og som dog ofte bidrage til bagefter tydeligere at blive [*klar over*] de successive Forandringer; desværre kunne vi sjeldent sige, at disse Forandringer ere til det Bedre, thi vort Haab om at Tydskland maatte kunne see sin egen Interesse hævdet ved at respectere dansk Stat og dansk Folk lader lige saa lidt at gjøre sig gjeldende hos Regjerings-Partiet som hos de National-Liberale, og desværre have vi saa faa Middler til at forfægte og udbrede denne Anskuelse, thi kunde vi faae den indpodet i det liberale Parti vilde hermed ogsaa dens endelige Seier være givet, thi det er efter min Formening umuligt at Junkerpartiet vedvarende kan hævde sin overmægtige Indflydelse. Idag vil De formodentlig erholde en Meddelelse,[1]) som er ganske ny og først modtaget igaaraftes og forsaavidt som den maatte bekræfte sig, da kan den have sin store Interesse og vi skulle da efter al Rimelighed atter forsøge os i den ædle men noget halsbrækkende Kunst at dandse paa slap Linie, thi at man nu skulde være tilbøielig til at indrømme vore beskedne og rimelige Fordringer har jeg desværre ingensomhelst Tro til. Besynderligt er det at denne sidste Efterretning er i fuldkommen Modstrid til hvad vi ellers fra paalidelig Kilde have erfaret, saavelsom uovereensstemmende med hvad De har hørt, og forsaavidtsom Efterretningen maatte være sand, vilde det naturligviis være af høieste Interesse at kjende eller at faae Momenter til at supponere hvad Bevæggrundene til hiin Forandring maatte have været. — Selve Tidspunktet kan jeg ikke ansee for os særdeles gunstigt, dog qui vivra verra. — . . .

C. E. Frijs.

[1]) Sml. Nr. 652, Noten.

653 a. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Copenhague, 26 janvier 1870.

Reçu dépêche télégraphique. J'attends votre dépêche écrite sur votre conversation avec Fleury.

Frijs.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram. — U. A. Politiske Koncepter med Indlæg III.

654. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Confidentielt.

St. Petersborg, 26./14. Januar 1870.

Deres Excellence,

Ved den i Forgaars stedfundne Lykønskningscour hos Storfyrst Alexis Alexandrowitch tog General Fleury mig til Side og sagde mig, at han vilde betro mig »officieusement« at han havde en Efterretning om, at Kongen af Preussen havde erklæret sig villig til at gjenoptage Forhandlingerne om Udførelsen af Pragerfredens Art. 5 og at dette nu vilde skee, dog tilføiende — paa mine Spørgsmaal — at han ingen videre Details havde, men forøvrigt ei kunde tvivle om sin Efterretnings Rigtighed. Uagtet jeg hidtil ei havde hørt Noget, der gjorde mig en nær Optagelse af disse Forhandlinger sandsynlig, vare Ambassadeurens Ord dog for bestemte til at jeg kunde undlade at give Deres Excellence hurtig Underretning derom, inden jeg havde søgt Bekræftelse derpaa andetsteds. Det Ufuldstændige i Efterretningen har jeg søgt at antyde i mit Telegram.[1]) —

[1]) Af 24. Januar 1870. Trykt som Nr. 652.

Denne Bekræftelse har jeg hidtil ei kunnet opnaae; tvertimod har Fyrst Reuss forsikkret mig ingen Efterretninger at have fra Berlin om Forhandlingernes Gjenoptagelse. Ligesaa har jeg underhaanden erfaret, at man ei heller her i Udenrigs Ministeriet har en saadan Efterretning.

Senere er General Fleury tvende Gange: paa Hofballet i Gaar og i Aften ved en Diner i den franske Ambassade, kommen tilbage til Sagen, idet han gjentog, at han ei kunde tvivle om sin Efterretnings Rigtighed; men uden forøvrigt at tilføie videre Details. Generalen syntes mig at lægge Vind paa at lade mig forstaae, at han ei havde sin Efterretning fra Paris og i det Hele forekom hans Udtryk mig i Aften noget mere ubestemte. Han tilføiede, at hans Regjering havde stor Interesse og Venskab for os, men at han nu ei mere her omtalte vor Sag, da hans Regjerings Politik gik ud paa at undgaae Alt hvad der kunde forstyrre Roligheden. Han havde gjort det ved sin Ankomst hertil, men dette Skridt havde vakt »un tel bruit«, at han havde ophørt at berøre Sagen. Hans Interesse for os gjorde nu, at han glædede sig over en Gjenoptagelse af Underhandlingerne, som muligen kunde lede til en tilfredsstillende Løsning af Spørgsmaalet.

Jeg er tilbøielig til at antage, at General Fleury har combineret hin Efterretning med en anden, som jeg har Anledning til at tro rigtig og som Generalen ogsaa har bekræftet mig, nemlig at Kongen af Preussen har svaret paa Hans Majestæt Keiserens Brev os angaaende først paa en undvigende Maade, dernæst i et andet Brev med at erklære sig villig til at benytte et beleiligt Øieblik til at gjenoptage Underhandlingerne.

H. Exc. Rigskantsleren har ei været tilstede ved nogen af de i de senere Dage stedfundne Hoffester. Grunden hertil er Sundhedshensyn.

Jeg benytter den i Morgen tidlig afgaaende engelske Courreer til at lade denne ærbødige Skrivelse komme Deres Excellence ihænde.

Deres Excellences Telegram af i Dag har jeg havt den Ære at modtage i Aften.[1])

E. Vind.

Depeche Nr. 3, modtaget 31. Januar 1870.

---

655. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 31. Januar 1870.

Kjære Quaade! At jeg ikke tidligere har besvaret Deres venlige Linier af 26de dennes ligger egentlig denne Gang ikke i Mangelen paa Tid, men i at jeg havde ønsket at skrive Dem til efter at have modtaget den til Telegrammet, hvis Indhold blev Dem meddelt, sig sluttende Depeche, der endnu ikke er ankommet; det var jo muligt at den kom idag og da vil Slutningen af dette Brev rimeligviis komme til at bære Præget heraf. Vel har jeg ligesom De ikke megen Tiltro til Manden og endnu mindre til hans Indflydelse og vore Indberetninger fra paalideligere Kilder om de mere indflydelsesrige Mænds Stilling tale for det Modsatte, men deels er Stillingen ikke saa klar at man kan være sikker paa at der bliver En iskjænket ublandet Viin, deels kan der godt være Momenter udenfor den diplomatiske Indflydelse som kunne fremkalde en Bestræbelse efter at *man* kan finde det politisk rigtigt at give det Udseende af som om man ikke udelukkende støttede sig til Næveretten men havde beholdt Mindet om at der ogsaa kunde være Tale om Forpligtelse. Jeg troer naturligviis ligesom De at der endnu ikke er nogen Anledning til at troe at der var Alvor i en slig Gjenoptagelse, men at Hovedsagen er at drive med os, forsøgende at lokke os i een eller anden Fælde og da at argumentere til sin Fordeel fra et sligt Puds;

[1]) Utrykt.

da man staaer saa hjælpeløs kan det være en uhyggelig Stilling og den største *chance* er for at man brækker Halsen, men jeg tilstaaer at et sligt Spil og Forhandling under hvor ugunstige Forhold den end foretages dog altid giver den ved hver Forretning fornødne og uundværlige emotion, naar man ikke fuldstændig skal falde i Søvn. Selvfølgelig vil der under en fuldkommen fredelig europæisk Udvikling være for os den mindst ugunstige Situation, thi det er selvfølgelig at naar Krigen, Brudet paa hversomhelst Retstilstand, er givet, falde Duodezstaternes Actier betydeligt, hvorimod under jevn og fredelig Udvikling man dog maa give sig Udseende af at tillægge Retten og Fornuften en vis Betydning; man sammenligne f. E. den Indignation Fyrst Menschikoffs Ridepidsk etc.[1]) vakte i sin Tid i Europa og hvad den gjæve Bismarck har kunnet byde det samlede europæiske Diplomatie og man vil da kunne gjøre sig en Forestilling om hvilket uhyre Stadium Europa har gjennemløbet i den Tid; det staaer til at haabe, at det vil blive muligt atter at skabe Noget der ligner en Retstilstand i Europa, men mig forekommer det høist usandsynligt at sligt Resultat kan naaes endog tilnærmelsesviis, uden at Preussernes himmelstormende Retning brydes ved en forenet europæisk Anstrængelse og denne Sidste forekommer mig endnu i 1870 ikke at have store chancer for sig, da Foreningspunktet »den almindelige Fare i Tydsklands Overvægt« staaer for de forskjellige Stater i forskjellig Klarhed og nærmere eller fjernere truende. . . .

Hermed maa jeg afbryde indtil jeg kommer i Ministeriet og har læst Posten.

Ganske rigtigt forefinder jeg da ved at modtage Posten et Brev eller Depeche fra Vind, hvorefter det synes som om man ikke kan tillægge hiin Yttring stor Vægt, deels fordi

[1]) Fyrst Al. Menschikoff (1789—1869) var før Krimkrigen russisk Ambassadør i Konstantinopel og bidrog ved sin brutale Optræden til Fredsbrudet.

Ingen veed nogen Besked herom, deels fordi han synes mindre sikker i sin Beretning, saa at dette rimeligviis falder hen til Intet og vi have saaledes det gamle Vindstille. . . .

C. E. Frijs.

---

656. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 1. Februar 1870.

Kjære Vedel! . . . Endvidere vil De have seet at der bebudes i det franske Deputeretkammer en Debat om Pragerfredens V, dette siges idetmindste i danske Aviser, men i le Nord har jeg ikke seet Sligt bebudet og den pleier at have en fiin Næse med Hensyn til den slesvigske Sag. Ligesaalidt som vi kunne være tjente med at vor Sag glemmes ligesaa meget maae vi ønske, at der ikke tages kluntet paa den af falske Venner som ingen Understøttelse finde hos Regjeringen. Veed De nogen Besked herom, hvad og af hvem en slig Discussion tilsigtes. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

657. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 7. Februar 1870.

Kjære Quaade! Endskjøndt jeg egentlig ikke har noget Nyt at meddele Dem, thi som sagt den blomstrende Mand[1]) har efter al Sandsynlighed været alfor livlig i sin Opfattelse saa kan jeg dog ikke undlade atter at give Livstegn fra mig for at ikke vor Samtale reent skal afbrydes, thi naar der først bliver et længere Mellemrum koster det deels større Over-

[1]) General Fleury.

vindelse, deels synes man at der da maa findes en større Opfordring for at gribe Pennen igjen. Desværre er der ingen Udsigt til at Preussen under nuværende Forhold vil bringe den nordslesvigske Sag til en Løsning paa anden Maade end ved at afholde sig fuldstændig fra at beskjæftige sig med Spørgsmaalet og det følger af sig selv, at vi ere mindst tjent med denne Afgjørelse, thi for hver Dag der gaaer bliver det tydeligere, hvor lidet man bryder sig om Tractater om end disse udelukkende ere skrevne i Ens Faveur, og der foretages jo intet Skridt i Administrationen selv af den nordligste Deel af Slesvig uden at det har den bestemte Hensigt at fortydske Landet, ligesom det træder tydeligt frem at man for hver Dag bliver hensynsløsere i saa Henseende; endvidere er det klart at den danske Regjering, hvo der ogsaa maatte komme til at forestaae den ikke vil kunne lade dette Aar hengaae, uden at gjøre en sidste Effort for at see om Bestemmelsen i Pragerfredens Artikel V vedvarende skal blive et dødt Bogstav; — vi have ventet og ventet og vel troer jeg ikke, at vi ved nogensomhelst Henvendelse kunde have rørt Hjerterne, men det er paa den anden Side klart at man ved at sidde aldeles rolig og vente ogsaa giver Grund til den Troe, at det ikke er en Hjertesag for Regjering[en]. —

. . .

C. E. Frijs.

---

658. Nationalbankdirektør C. G. N. David til Rigsdagsmand H. A. Krüger.

Nationalbanken i Kjøbenhavn, 7. Februar 1870.

Tro ikke at jeg har glemt vor sidste Samtale eller at jeg har undladt at tænke alvorligt paa hvad der burde foretages for at fremme det vigtige Øiemed, for hvilket De saa utrætteligen har arbeidet. Jeg er imidlertid kommet, efter at have havt adskillige Ideer, til det Resultat, at naar Sagen skal

fremmes i Paris, er det nødvendigt, at De selv saa at sige fører den paa Stedet der. Igjennem Correspondance alene faaer man ikke *Vished* om hvad der skal gjøres, og om Noget kan ventes at kunne gjøres med Held.

Jeg kan dog ikke oversee, at der maa være to Betænkeligheder hos Dem herimod, trods al Deres Redebonhed til at bringe Offere af enhver Art for Sagen. At reise til Paris og der at opholde sig maaskee 3 à 4 Uger er en Udgift, som vilde besvære Deres Pung i altfor høi Grad, og Ubekjendtskab med den store Stad og de Forbindelser, som De maatte søge, kunde afskrække selv en Mand med Deres Møde [ɔ: *Mod?*] til at paatage sig et saadant Hverv. I begge Henseender vil der imidlertid af Deres herværende Venner, det har jeg overbeviist mig om, imødekommes Dem saaledes at disse Betænkeligheder maae forsvinde. Saasnart De underretter mig om at De vil og kan gjøre den antydede Reise, vil De blive forsynet med Breve og Anviisning paa en Person, der kan tjene Dem til Tolk og Fører til de formaaende Personligheder, som De vil have at sætte Dem i Forbindelse med — ligesom der vil blive Dem tilsendt en Rimesse, der vil kunne dække Udgifterne, da Ingen kan forlange at De skal bære disse og ved Siden af alle de andre Offre, som De bringer vor fælles Sag, skal endnu bringe et pecuniairt.

Lad mig nu snart høre fra Dem. Sagen maa ikke trækkes i Landdrag[!], thi jeg antager at De omtrent i Midten af April maa være i Berlin. Saasnart jeg veed, at De gaaer ind paa denne Idee, skal jeg tage her fat paa hvad der herfra bør gjøres til dens Realisation.

C. N. David.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

658 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortrolig.

Wien, 11. Februar 1870.

Herr Greve,

Grev Paar har efter sin Ankomst til Dresden indberettet, at Deres Excellence under en af Deres sidste Samtaler med ham før hans Afreise, havde yttret Ønske om, at den keiserlige Regjering maatte finde Anledning til, at bringe Udførelsen af Prager-Fredens Art. V paany paa Bane i Berlin. Efter hvad Baron Aldenburg igaar meddeelte mig i Fortrolighed, havde Grev Beust i Anledning heraf discuteret Sagen med ham, og han spurgte, om jeg senest havde modtaget nogen Instrux i saa Henseende. Jeg gav et benægtende Svar, og bad Baron Aldenburg sige mig, fra hvilket Synspunkt Sagen var bleven betragtet af Rigskantsleren ved denne Leilighed. Han sagde mig, at Grev Beust var gaaet ud fra den Anskuelse, at da det sidste fra den østerrigske Regjerings Side paatænkte spontane Skridt var blevet standset paa Grund af Kammerherre Quaades Anmodning til Grev Wimpffen, og der ikke siden den Tid var stillet noget direkte Forlangende fra den kongelige Regjerings Side, havde man ladet den nordslesvigske Sag hvile. Hvad Betimeligheden angik, for Øieblikket at bringe den paa Bane, saa kunde han ikke skjule for sig selv, deels at Rigets indre Forhold krævede, at man undgik enhver Anledning, til at paadrage sig en fremmed Magts Uvillie, deels at det taalelige Forhold, man senest med saa megen Møie havde tilveiebragt overfor det preussiske Hof og Cabinet, vilde løbe Fare for et nyt Afbræk. Disse Betragtninger vil Kantsleren, saavidt jeg kunde mærke, gjøre gjældende i de Instruxer, han agter at medgive Baron Eder, som nyligt er ankommen hertil, og som i Løbet af Maaneden vil begive sig til Kiøbenhavn.

Man kan vistnok ikke Andet end anerkjende Vægten af Rigskantslerens Grunde til, ikke nu uden nogen ydre eller

nær Anledning at bringe den nordslesvigske Sag paa Bane i Berlin. Grev Bismarck vilde sikkert ansee en Henvendelse i saa Henseende som Tegn paa, at Grev Beust ønskede at bryde den nærværende diplomatiske Fredsslutning, der er bleven beseglet ved Erkehertug Carl Ludvigs Besøg ved det preussiske Hof, og ved en markeret Forekommenhed fra Grev Bismarcks Side i hans Samtaler med Grev Wimpffen, hvis Beretninger herom have givet Grev Beust megen Tilfredsstillelse. Forsaavidt der fra anden Side gjøres fortrolige og venskabelige Forestillinger i Berlin i vor Faveur, turde efter min ærbødigste Mening en Indblanding fra Grev Beusts Side snarere virke forstyrrende, end den vilde bidrage til at hine føre til nogetsomhelst Resultat. Saa tungt det er, at maatte finde sig i en videre Udsættelse af den endelige Afgjørelse, bør vistnok snarest det Tidspunkt oppebies, for at gjøre Demarcher her, hvor den keiserlige Regjering maatte være istand og villig til, at gjøre sine Forestillinger til den preussiske Regjering med fuld Alvor og Kraft.

C. Falbe.

Depeche Nr. 6, modtaget 16. Februar 1870.

---

659. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 12 février 1870.

Monsieur le Comte.

Vous aurez déjà appris par mes lettres particulières que le général Fleury s'était probablement mépris sur le sens de la seconde lettre du roi Guillaume lorsqu'il attribuait à S. M. prussienne l'intention de recommencer dès à présent les négociations avec nous. Aujourd'hui je peux me servir d'une occasion sûre pour vous envoyer copie de la dépêche par laquelle M. de Vind[1]) me rend compte de sa conversation

[1]) Trykt som Nr. 654.

avec M. l'Ambassadeur de France et pour vous entretenir plus amplement des réflexions auxquelles cette nouvelle me donne lieu.

Dans sa première réponse à la lettre de l'Empereur Alexandre, le roi de Prusse repoussait tout court la proposition de reprendre les négociations avec nous, en prétextant l'impopularité que l'idée de la rétrocession du Nord-Slesvig rencontrerait en Allemagne. Dans sa seconde lettre il modifie ce refus en se déclarant prêt à recommencer les négociations, dès qu'un moment opportun se présentera.

De deux choses l'une, ou cette différence entre les deux déclarations est plutôt dans les termes que dans le fond, le sens restant toujours le même, et dans ce cas je ne m'explique pas, pourquoi le roi de Prusse a cru nécessaire d'adoucir la forme qu'il avait déjà donnée à son refus — ou cette différence indique une véritable modification dans les intentions du gouvt. prussien et alors je me demande quel peut être le motif politique qui a porté S. M. prussienne à changer d'avis relativement à cette question.

Vous savez que j'ai toujours eu l'idée que le gouvt. prussien ne faisait qu'attendre un moment opportun pour nous adresser une proposition définitive, dans laquelle la demande de garanties en faveur des Allemands se trouverait supprimée ou au moins considérablement diminuée mais qui n'embrasserait que le bailliage de Haderslev ou peut-être celui-ci conjointement avec le bailliage d'Aabenraa. Dans un moment, où les autres puissances seraient préoccupées de leurs affaires intérieures, M. de Bismarck pourrait réussir à leur représenter une telle proposition sous un jour assez favorable, pour qu'elles l'approuvassent, et dans ce cas, sans nous en douter, il pourrait arriver que nous fussions placés soudainement sous le coup presque irrésistible d'une démarche collective de toutes les grandes puissances. J'avoue que je ne regarde pas le moment actuel comme aussi bien choisi pour une telle manoeuvre qu'il l'aurait été avant

l'entrée du comte Daru au ministère, mais les circonstances changeront peut-être et les complications intérieures en France pourraient bien un jour devenir si graves, que la prudence du comte Daru lui-même serait exposée à être surprise à un moment donné par l'astuce de M. de Bismarck. C'est contre ce danger qu'il s'agit de se prémunir dans les limites du possible et il ne faut pas différer de faire les démarches nécessaires à ce sujet, quand même le gouvt. prussien n'aurait pas l'intention d'agir dès-à-présent ou dans un avenir très prochain.

J'ai appris avec beaucoup de satisfaction par vos rapports précédens, que le comte Daru est bien mieux instruit de l'affaire slesvigoise que je n'avais pu l'espérer, et les conversations que vous avez eues avec le ministre ont dû lui faire comprendre que notre demande de voir l'article V exécuté dans son véritable sens n'est point de celles sur lesquelles il soit permis de rabattre ou de renchérir selon les circonstances. Vous tâcherez, j'en suis sûr, de convaincre le ministre de plus en plus de cette vérité. Mais outre cette instruction générale, je dois encore vous prier de chercher une occasion prochaine pour entretenir le comte Daru de la crainte qui me préoccupe plus particulièrement. Vous lui direz, que votre gouvt. a appris par M. de Vind que, d'après les appréciations du général Fleury, les négociations pourraient bien être reprises bientôt par le gouvt. prussien. Peut-être cette prévision ne se réalise pas, mais si elle se réalisait, il serait probable, que la Prusse tâchât de se concerter d'avance avec les autres grandes puissances sur la proposition qu'elle nous ferait. Nous ne doutons pas que dans ce cas elle ne s'adresse par préférence à la France et à l'Autriche comme les deux puissances auxquelles la promesse contenue dans l'article V a été donnée. Dans cette éventualité nous espérons des sentimens d'amitié et d'intérêt que le cabinet français n'a cessé de nous montrer dans cette question que le gouvt. de l'Empereur ne s'engagera pas vis-

à-vis de la Prusse par une approbation préalable, sans nous avoir donné lieu de lui faire connaître notre manière de voir au sujet des propositions prussiennes. Ce même service nous l'attendons de la part de l'Autriche et nous ne doutons pas que, le cas échéant, cette puissance ne veuille pas non plus se lier par un consentement donné à la Prusse, sans s'être abouchée d'abord avec le gouvernement français sur son intention. Mais il serait peut-être bon de s'en assurer d'avance et puisque nous ne pouvons pas nous flatter de l'espoir qu'une telle suggestion, venant de nous, aurait le même effet que si elle parvenait à M. de Beust de la part du gouvt. français, nous serions très reconnaissants au comte Daru de vouloir donner à M. le duc de Grammont des instructions dans le sens susindiqué.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

---

660. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Confident.

Kjøbenhavn, 19. Februar 1870.

Grev Paar maa paa en mærkelig Maade have misforstaaet, hvad jeg i en af mine sidste Samtaler sagde ham, naar han har troet at kunne indberette til Grev Beust, at jeg skulde have udtalt Ønsket om, at Østerrig nu vilde bringe Spørgsmaalet om Udførelsen af Pragerfredens Art. V paa Bane i Berlin. Jeg sagde snarere det Modsatte, idet jeg nemlig forsøgte at forklare for Grev Paar, hvorfor jeg i den Tid, som han havde tilbragt her, hverken gjennem ham eller gjennem D. H. havde rettet nogen Opfordring til det øst. Cabinet om en aktivere Optræden i denne Sag. — Min Grund til saaledes ved Afskeden med Grev Paar[1]) at berøre dette Spørgsmaal til

[1]) Grev Paar, østrig-ungarsk Gesandt i København fra 1867, afløstes 15. Marts 1870 af Baron Eder.

ham, uagtet mine Samtaler med ham ellers ikke angik Politik, var navnlig den, at jeg troede at burde sikkre mig, at denne Afholdenhed fra min Side ikke skulde opfattes som et Bevis paa Mistro til Østerrig eller som en Forandring i den kgl. Regerings Anskuelser om, i hvor høi Grad Tilbagegivelsen af Nord-Slesvig er nødvendig for Danmarks Fremtid. Hvad jeg i den Henseende sagde Grev Paar, gik ud paa, at jeg meget godt indsaae, at Østerrig efter Krigen i 1866 baade udadtil og i sine indre Forhold fandt saa store Vanskeligheder at løse, at det var ude af Stand til at tale med Eftertryk i Berlin, og jeg havde ingensinde miskjendt, at en Henvendelse af den østerr. Regering under de forhaandenværende Omstændigheder kun vilde skade Østerrig, der i saa mange Henseender behøvede Preussens Velvillie, uden i nogen Maade at gavne os. Jeg tilføiede, at jeg imidlertid haabede, at denne Tingenes Tilstand kunde forandre sig, og jeg ventede da, at Grev Beust vilde erkjende Nødvendigheden af, at Art. V af Pragerfreden blev loyalt gjennemført og at han i alt Fald ikke vilde unddrage sig at støtte de Skridt, som muligvis til den Tid andre Magter maatte ville gjøre til Fordeel for Danmark.

Det er formodentlig denne sidste Bemærkning, der særlig har indprentet sig i Grev Paars Erindring og har kastet et falsk Lys over det Foregaaende af min Udvikling. Han har maaskee sat den i Forbindelse med de Rygter, der kunde være naaet til ham om Skridt, som i den senere Tid skulle være giorte i Berlin af Keiseren af Rusland, og han har troet, at det var til dem at jeg vilde opfordre Østerrig til at slutte sig. — Selvfølgelig kunde det ikke komme i min Tanke at anbefale noget Saadant, da disse Skridt vare af aldeles privat og personlig Natur og vilde tabe hele deres Characteer, dersom andre Magter diplomatisk vilde slutte sig dertil. Jeg kan til D. H. tilføie, at jeg saameget mindre kunde ønske, at Grev Beust indblandede sig i dette Incidenspunkt, som den-

nes bekjendte Depesche til Grev Wimpfen[1]) just ikke giver mig synderligt Haab om, at han m. H. t. Grændsespørgsmaalet skulde være tilbøielig til at vise nogen særlig Energi i at fastholde nogen Afgiørelse, der vilde kunne modtages af os.

Det er mig magtpaaliggende, at Grev Beust ikke troer, at jeg skulde have til Hensigt for Tiden at anmode om Østerrigs virksomme Optræden i Sagen. Jeg har altid bestræbt mig for at undgaae en stundesløs Politik og det vilde en saadan Opfordring i dette Øieblik efter min Mening være. Hvad jeg bestræber mig for, er paa den ene Side at holde Spørgsmaalet i Erindring, bevare det friskt og uforvansket indtil det gunstige Moment maatte vise sig til paa virksom Maade at føre det frem, og fremfor Alt at overtyde Europa om dets Betydning for Danmarks hele Fremtid, men paa den anden Side undgaaer jeg at trætte med Forestillinger og Opfordringer til ubeleilig Tid og at udsætte den kgl. Regering for ydmygende og skadelige Afslag. Netop saaledes har jeg handlet ogsaa i dette Tilfælde og det skulde derfor giøre mig ondt, om min Samtale med Grev Paar misforstodes paa den Maade, som D. H. omtaler i Deres confid. Depesche Nr. 6.[2])

Jeg overlader til Dem selv at finde den rette Leilighed og Form til at berigtige Grev Paars for mig saa lidet tilfredsstillende Fremstilling. Jeg skal selv tale til Baron Eder, saasnart han kommer her til, men det er mig saameget mere magtpaaliggende at Grev Beust kommer ud af denne Misforstaaelse, som han muligvis kunde bibringe ogsaa andre Regeringer en urigtig Forestilling om den kgl. Regerings Holdning.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 1.

---

[1]) Af 1. April 1868 (utrykt; Staatsarchiv, Wien). Sml. ovenfor S. 12, 42, 54 f., 66 f.

[2]) Af 11. Februar 1870; utrykt, da den ikke indeholder væsentlig mere, end hvad der kan ses af Grev Frijs' Svar.

661. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 20. Februar 1870.

Kjære Quaade! . . . Jeg vil ikke lade denne Leilighed gaae ubenyttet hen uden at takke Dem for Deres tvende Breve, hvoraf jeg seer at ogsaa De har Følelsen af at der engang fra vor Side maa gjøres Noget for at holde den slesvigske Sag ilive, thi det vil blive umuligt at Rigsdagen næste Aar kan komme sammen uden at Regjeringen med Sandhed kan siges, og derfor ogsaa udtale det, at have bevæget sig i denne Sag, ligesom Slesvigerne have gjort dette fra deres Side og jeg tvivler ikke om at Udviklingen af Tilstanden i Tydskland vil give os en velkommen Anledning til at purre ved dem, der giver sig ud for at interessere sig for den ved Pragerfreden antydede Tilstand og de i denne indeholdte Tilsagn, thi det kan naturligviis ikke fragaaes at den fortsatte Sidden overhørig af denne Tractats Bestemmelser er i største Disfaveur for os, da der maa komme en Tid, hvor Modet og Seigheden i den passive Modstand fra Nordslesvigernes Side falder. De vil allerede have bemærket af forskjellige Avisartikler at Tilliden til den danske Regjerings Interesse og Virksomhed for dette Spørgsmaal er i kjendelig Aftagen; det Værste herved er naturligviis ikke, betragtet fra et personligt Standpunkt, at den nuværende Regjering i Indlandet ansees for svag etc., men det fremkalder naturligviis den gamle Jalousie og Strid om, hvem der ere Patrioter eller ikke, og vort lille Samfund trænger baade til at have Fred indvendig og endmere til at have Udseendet heraf for Andre. Men vist er det, at det er umuligt for et Ministerium, som lever under vore Forhold [og] kan udrette saa Lidet, det vil sige som udadtil næsten maa være tilfreds, naar det kan bevirke, at ingen Tilbagegang finder Sted og som indadtil maa kjævles i 7 à 8 Maaneder med Rigsdagen om de største Bagateller, at det er umuligt at dette længe kan hævde Friskhed og Lige-

vægt i Sindet, selv om det har medbragt disse Naturens Goder. Jeg kommer saaledes tidt i denne Tid til at lee af mig selv, der tykkes mig at være som en Menagerieier der gaaer i Frygt for at de Dyr, der skulle gjøre Kunster, enten skulle blive syge eller døe, thi jeg gaaer fra Krigs- og Marineminister, der lider af nerveuse Hovedpiner og derfor er daarlig efter hvert Møde af nogen Betydenhed, til Finantsminister, der af og til har stor Vanskelighed med at stalde, derfra til Indenrigsminister, der af og til lider stærkt af Gigt i Øine og endelig til Cultusminister, som af Podegra kan blive bundet til sin Seng, og naar jeg saa efter slig fuldendt Inspection betragter mig selv der knap kan hænge sammen, da kan jeg ikke undlade levende at fornemme den nuværende Bygnings Skrøbelighed. Jeg vilde ønske at den istedetfor at lide af disse virkelige og indre Onder, traf paa en kraftig og virkelysten Opposition, thi da vare Efterfølgerne givne, men hidindtil ville disse ikke ret frem og jeg fortænker Ingen deri, da Stillingen i Sandhed ikke er misundelsesværdig, da Landet vel er bleven over al Beskrivelse lille, men dette har kun ført til at Repræsentationen blander sig i alle details og under nuværende Forhold, hvor det er i saa høi Grad ønskeligt at det faaer Udseende af som Alt herhjemme gaaer udmærket, er det lidet ønskeligt at fremkalde Opløsning af Thing, naar man ikke har en til Vished grændsende Formodning at de næste Valg ville blive betydeligt bedre. Der er nemlig her som allevegne og sikkerligen med Rette en Hylen over de store Udgifter, men da de smaae Staters Existents er under denne Retløshedens Tid de meest truede, vil ingen Regjering dersteds kunne indlade sig paa Monradske Experimenter med Afvæbning etc.

De kan tænke Dem at jeg ogsaa med stor Længsel venter paa endeligt Budskab fra Washington; hidindtil have de sidste Maaneders chancer dersteds for vor Sag været opadgaaende, og jeg haaber at vi have paa vor Side et Par meget indflydelsesrige amerikanske Damer nemlig Generalinde

Frémont og Md. Burlingame, thi naar Damer for Alvor ville tage sig af en Sag, da ere de de sikkreste og mindst compromitterende Allierede.

Af Avisen seer jeg idag at Kryger sammenkalder et stort Møde af Vælgere eller af Nordslesvigere, men jeg veed ikke hvad han har isinde. Saavel af Benedettis Udtalelser som af hvad der ellers er kommet mig for Øre skulde man synes at der var meer chance nu for os fra Frankrig end tidligere, men deels veed De, at jeg ikke betragter denne soutien som den heldigste, thi naar den er virkelig da maa den egentlig gaae ud paa mere end paa hvad vi i Øieblikket ere tjent med, og naar ikke Nr. 1 nemlig en godvillig Cession kan opnaaes, da var det ønskeligere om Nr. 2, hvis dette overhovedet er værd at modtage, fremkom ved alsidig europæisk ikke ved eensidig fransk Virkning. —

Jeg har sjelden kjendt nogen behageligere Mand som Selskabsmand end Grev Paar men sjelden en daarligere Mand til at gjøre Forretninger med, thi jeg har i min sidste soutien[1]) med ham udtalt mig saa præcist om min Stilling til Spørgsmaalet og den Assistance jeg ventede af Østrig, at det næsten er ubegribeligt, hvorledes han kunde misforstaae mine Yttringer, og jeg vilde mistvivle om Klarheden i mine Udtalelser, naar jeg ikke havde bestemt Erfaring om, at Lignende er passeret med ham i aldeles ubetydelige Telegraphsager, som han ikke har kunnet begribe, og jeg var saaledes vel forberedt, da jeg søgte en Samtale for dog at vare mig imod at han ikke kunde sige ved sin Afreise at jeg aldrig havde talt Politik med ham.

Det gjorde mig ondt at jeg ikke kunde være nærværende den Dag, da man angreb vore Gesandter i Udlandet for at kunne svare paa Tiltalen, men jeg havde ikke kunnet formode et Angreb da der ingen Anmærkning fandtes i Betænkningen, thi vel betyde de 2 angribende Drabanter A. Hage

[1]) Skal formentlig være: entretien.

og Winther ikke stort hersteds, men det er altid kjedsommeligt for Udenforstaaende naar ikke Tilsvar skeer.[1]) —

Den preussiske Throntale med dens rosende Omtale af Vorherres Opførsel i det sidste Aar, saavelsom om Armeernes Tilstedeværelse for at hævde Selvforsvar forekommer mig at være af det Drøieste af hvad man endnu i den Retning har produceret og det forekommer mig selv for Bismarck noget for Stramt, hvorimod saavel Tanke som Ord bedre stemme med selve Kongens Opfattelse; det svarer omtrent til Kongens Udtalelse til vor Kronprinds første Gang efter at han havde røvet os det halve Rige »at nu skulde det være glemt«; men i hans Øine og Tanke er Haan og Overmod ligeoverfor en beseiret Fjende fuldstændig kongelig preussisk. . . .

C. E. Frijs.

---

662. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 20. Februar 1870.

Kjære Vedel,

. . . Her er Intet at meddele af Nyt, men for Curiositets Skyld, og for det Tilfælde at De ellers ikke seer den her udkommende Nationalzeitung, maa jeg dog sende Dem en Artikel som dette Blad bragte i Aftes. Jeg finder at den Yttring i et meget læst Blad, der ligesom det Parti, det skriver for, paa ingen Maade staaer fjernt fra den preussiske Regjering — den Yttring, at man i Paris veed, at en Mindelse om Nordslesvig af Preussen betragtes som en directe Krigstrudsel, finder jeg er noget af det Stærkeste der nogensinde er bleven sagt fra preussisk Side. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer. — Det omtalte Bladudklip foreligger ikke.

---

[1]) Der sigtes til Udtalelser af de to nævnte Folketingsmænd, A. Hage og Geert Winther, under 2. Behandling af Finanslovforslaget for 1870—71 i Folketingets Møde 14/2 1870 (Rigsdagstidende, Folketingets Forhandlinger 1869—70, Sp. 2532 f.).

662 a. Rigsdagsmand H. A. Krüger til Udenrigsminister Grev Frijs.

[Ca. 20. Februar 1870.]

Deres Exellence!

det blev en Aftale, ved den sidste Audients De tilstedede mig, at saafremt noget skulde forefalde af Betydning paa det politiske Omraade, jeg da maatte sætte mig i Rapport med Ew. Exel. Idet jeg herved benytter mig af denne Frihed tillader jeg mig at henlede D. Exl.s Opmærksomhed paa den Omordning der er foregaaet i den nordtydske Organisations System, hvorved som bekjendt Udenrigsministeriet gaaer over fra det preussiske særlige Kammer til den nordtydske Forbunds-Rigsdag. — Herved opnaaer jeg som Medlem af Rigsdagen fuld retlig Adkomst til at bringe det internationale nordslesvigske Spørgsmaal til Forhandling og Afgjørelse for Rigsdagens Forum. Man vil herefter ikke mere, som tidligere har været Tilfældet, kunne henvise Sagen til det preusiske særlige Kammer, thi der hvor Udenrigsministeren er, der er min Sag og der hører den hjemme. — Da Rigsdagen nu er traadt sammen, saa føler jeg mig ved den foregaaede Forandring stærkt opfordret til at tage ned til Berlin for at anstille et sidste Forsøg paa at virke hen til Sagens Fremme. Det er vel ikke med synderligt Haab om at opnaae et reelt Udbytte af mine Bestræbelser (saa sanguinske ere mine Forhaabninger ikke), nei, jeg gjør Forsøget kun fordi jeg fra min Side vil opbyde Alt, hvad der kan bidrage til at føre Sagen til en Løsning ad fredelig Vej; derfor har jeg stedse bestræbt mig og derpaa skulle mine Bestræbelser gaae ud, saafremt mine Modstandere ville vise sig retfærdige i denne Sag. Der er for mig navnlig denne Gang saameget desto større Grund til at indtage min Plads i Rigsdagen, som den Tid jo ikke ligger langt borte, da den Termin er udløben,[1]) indenfor hvis Grændser, mine Landsmænd have at tage en

[1]) Fristen for Option for Danmark udløb 12. November 1870.

Beslutning, om hvis Undersaatter de ville være Kongen af Danmark's eller Preuserkongens. Der er alene af den Grund en særlig Anledning til at iværksætte alt for at faae Sagen snarest mueligst ordnet og afgjort. Thi skal det nordslesvigske Spørgsmaal, som man saa ofte har forsikkret os om *afgjøres*, saa er det os magtpaaliggende ligeoverfor den korte Frist, der er os levnet, at man faaer fastsat *Tiden, naar* det skal skee, thi af Fastsættelsen af Tidspunktet vil den vigtige Beslutning som man vil tage, med Hensyn til sit Valg blive afhængig. Det er dette Hovedpunkt jeg lægger til Grund for mit Andragende, som jeg agter at forelægge Huset og til dets Motivering vil det ikke mangle mig paa mange og slaaende Argumenter. — Skulde Rigsdagen ogsaa her beslutte sig, til uden at ændse et Folks Trængsler, at gaae hen over Sagen til Dagsordenen, da har det nordtydske Folk igjennem dets Repræsentation klart lagt for Dagen at det ikke, har Villie til at opfylde traktatlige Forpligtelser og har tilmed konstateret Beviset for, at det træder al Folkeret under Fødder. — Møder mit Andragende en saadan Afslutning, saa har man selv henviist mig til andre Instantser for at opnaae den Oplysning, jeg forgjæves har søgt og attraaet paa det Sted, hvor jeg med Rette kunde have ventet det. Jeg bereder mig da paa at gaae til Paris; om Momentet dertil er det heldigste, om Tiden er kommen for Frankrig til at tage dette Spørgsmaal i sin Haand, veed man vel ikke, men hvad man kan forudsætte, er, at Frankrig, der alt saa længe har seet sine Principer spottet og forhaanede af Preusen, neppe nogensinde rører sig for vor Sag, hvis vi ikke selv paa det alvorligste paaskynde den, — det er en Feil, som vi herfra maae bebreide os, at dette Forsøg ikke allerede forlænge siden er bleven anstillet. Det maa selv forundre Frankrig, at der aldrig er blevet overbragt af en offentlig Afsending Andragende med Besværing over den utaalelige Tingenes Tilstand, som er skabt os ved det preusiske Voldsherredømme og som bliver saa meget mere utaalelig som vi er henviste til under

alle Forhold at vaage over, at dette Princip som Frankrig har nedsat til Gunst for os ubeskaaret bliver opretholdt, ja dette kunne tilmed opfattes saaledes, som om Frygten for den preusiske Straffelov afskrækkede os fra personlig at tye til vor Protector, til det Frankrig der ved et Magtbud til hiin Tid har fastslaaet Bestemmelsen i Pragerfreden hvorved vi kommer tilbage til Danmark. Bebreidelsen vilde i saa Fald stærkest rette sig imod mig personlig, thi Ingen har den Ret og Ingen besidder mere udstrakt Fuldmagt til at handle og tale i det hele dansksindede Nordslesvigs Navn. Og derfor har jeg den første Pligt hvor det gjælder om at rygte saadant et Hverv, men det er dog ikke Pligtfølelsen alene, der leder mig til at foretage dette Skridt, tvertimod føler jeg mig stærkt kaldet dertil. Forholdene udfordrer tilmed dertil. Bismarcks Stjerne daler, hans Yndlingstanke, Sydtydsklands Tilslutning til det nordtydske Forbund, kan betragtes som mislykket og har bragt ham og det hele stortydske Parti en bitter Skuffelse. — Med det preusiske Udenrigsministeriums Overførelse paa Nord-Forbundet, har man ligesom tillukket den Dør, som man hidtil lod staae paa Klem forat lette Syd-Staterne Tilgangen til Rigsdags-Salen. — I ikke ringere Grad er Bismarck bleven skuffet ved at maatte see paa at den Revolution i Frankrig, hvoraf han lovede sig Alt og hvorved han troede at komme til at fiske i rørt Vande, ikke har faaet Fremgang, et constitutionel Ministerium har beseiret den og ved fredelige Midler og dette [har] tilmed forstaaet at magte Forholdene indadtil, saa at ingen alvorlige Udskeielser i revolutionair Retning tør befrygtes. — Det ligger saa grumme nær at et Ministerium der ved Klogskab og sund Omtanke har befæstet sin Stilling indadtil føler sig naturligt og stærkt opfordret til at gjøre sin Magtstilling gjældende udadtil og jeg mener isaafald, at det nord-slesvigske Spørgsmaal vilde[1])

[1]) Originalen har: ville være det der nærmeste der turde anses for o. s. v.

være det der nærmest turde ansees for det bequemmeste, der hertil kunne benyttes. Har man fulgt de Grundsætninger der stedse har været de ledende for Bismarcks Politik saa troer jeg neppe jeg tager Feil og jeg mener at Bismarck ikke er blind for de muelige Farer der kunne reise sig af den Slags jeg ovenfor har beskreven og har han under saadant et Moment kuns to Ting at vælge imellem enten at bøie sig for en Note der er affattet selv under den høfligste Form fra Cabinettet i Paris eller ifølge et Andragende fra mig der gik ud paa at tilskynde ham at gjøre sin Pligt mod Nord-Slesvig, da er al Grund til at troe at han vilde foretrække at benytte den Bro til en fredelig Retraite, som jeg ved mit Andragende har lagt tilrette for hans Fod, hellere end ydmyge sig for sin Erkefjende ved at gjøre sin Pligt selv om hiin affattede denne Opfordring paa den venskabligste Maade. Det er deslige Betragtninger, som jeg har lagt til Basis og som jeg har beskrevet dem og som jeg er bestemt paa at bringe til Udførelse. Troe ikke Deres Exellence! at jeg ved det Hverv jeg saaledes overtager mig, overvurderer mine egne Kræfter. Jeg er tvertimod vis paa at jeg ikke overseer at alle de mange og store Vanskeligheder, som vil møde mig, ville langt overstige mine Kræfter om jeg end var begavet med den 10 dobbelte Kundskabsfylde; men Forholdet har nu engang ført det med sig at jeg ene er forsynet med den qualificerede Fuldmagt der udfordres for at bringe Sagen frem paa hine Steder. Tag mig derfor som jeg er! Jeg kan jo ikke lægge en Alen til min Vækst, men vær i hvert Fald overbeviist om, at jeg skal bruge det Pund viselig og ærlig, jeg har, i den Sags Tjeneste, for hvilken jeg saa længe har ofret min bedste Tid og Kraft. Jeg trøster mig ved at Historien har paaviist Exempler hvor store betydningsfulde Omvæltninger er fremkaldt ved ubetydelige Factorers Mellemkomst. Der er imidlertid en Ting som jeg forudseer, der kunne lægge mig en væsentlig Hindring iveien, saavel det ene som paa det andet Sted og det er Underhandlingerne,

der føres mellem Danmark og Preusen. Disse Underhandlinger ere saavel skikkede til at tjene Bismarck som Vaaben imod mig forat afvise mit Andragende saafremt jeg skulde være lykkelig nok til at bringe den fornødne Understøttelse i Sagen tilveie der nødvendig udfordres for at samme kan komme til Forhandling i Huset. Jeg tillader mig i saa Fald at rette det ærbødige Spørgsmaal til Deres Exellence om jeg, naar Sligt skulle indtræde, maa svare Bismarck: »At de Forhandlinger som han har beraabt sig paa og der i sin Tid førtes mellem Danmark og Preusen i det nordslesvigske Spørgsmaal slet ikke existerer.« — At der i to Aar ikke har været ført nogensomhelst Underhandling og at disse endte med at Danmark negtede og afviiste det Forslag for en endelig Ordning og Afgjørelse som det preusiske Cabinet forelagde Cabinettet i Kjbhvn. — Maa jeg til yderligere Bekræftelse for mit Udsagns Rigtighed beraabe mig paa: At jeg inden 3 Gange 24 Timer ved en Note fra det danske til det preusiske Cabinet vil forpligte mig til at constatere Sandheden af mine Ord og at Forhandlingerne i dette Spørgsmaal baade officiel og formel ere afbrudte. Deres Exellences Tilladelse hertil er mig af lige stor Betydning i Paris som i Berlin imedens Preusen ved disse Forhandlinger har dækket sin Ryg mod en muelig Overrumpling fra Østerrigs og Frankrigs Side, saa[1]) har disse tjent Frankrig ved at tilsløre den Afmagt, for Verdens Øine som har tvungen det til at taale at Preusen ustraffet har undladt at opfylde sin Pligt og derved saaret dets Princip, saaat man ved i heldigste Tilfælde at opnaae en Samtale med Udenrigsministeren i Frankrig ang. Oplysning over, hvad Frankrig har tænkt sig ved og hvorledes hiin § skal forstaaes maa belave sig paa at man faaer det Svar, at ingen Oplysninger kan gives, ingen Beslutninger fra Frankrigs Side kan tages, fordi Frankrig ikke kan forsvare ved sin Mellemkomst at forgribe en frede-

[1]) Herfra med Krügers Haand.

lig Ordening, der søges opnaaet af Underhandlingens Vei mellem Danmark og Preusen.

Koncept, for sidste Stykkes Vedkommende med Krügers Haand. Læsningen er ikke overalt helt sikker. — H. A. Krügers Privatarkiv. Udaterede Sager 1848—81. R. A.

---

663. Nationalbankdirektør C. G. N. David til H. A. Krüger.

Kjøbenhavn, 23. Februar 1870.

Det har været mig meget kjært at modtage Deres venlige Brev af 15de dennes; det har rimeligviis overligget et Par Dage paa Sprogø, thi det er først i et Par Dage i mine Hænder. Jeg benytter derfor den første ledige Time, jeg har kunnet finde, til at besvare det (jeg er i disse Dage stærkt medtaget af Udvalgsmøder ved Siden af mine øvrige Forretninger).

Saavidt jeg skjønner er det rigtigt at De først gaaer til Berlin. Hvad De anfører derfor, forekommer mig yderst plausibelt. Desuden kjender De jo Terrainet der saa godt, at De bedst kan bedømme, hvad Virkning Deres Nærværelse og gjentagne Optræden kan faae. I den Henseende maa jeg, som alle Deres Venner her have den meest ubetingede Tillid til det, som De anseer for rettest i den for os Alle saa vigtige Sag, for hvilken De *handler*, medens vi kun kunne tænke, haabe og sukke!

De spørger mig, om jeg ikke troer at det er muligt, at den udenlandske Sag snart kommer grundigen eller udtømmende paa Bane i det franske Kammer, og at en beqvem Leilighed til at virke for den slesvigske Sag da vilde være forspildt, naar De var i Berlin og ikke i Paris. Muligheden kan ikke benægtes, men det er ikke sandsynligt. Revolutionen spøger endnu altfor stærkt i Hovederne og Ministrene have endnu altfor meget at tænke paa for at holde sig for at en *alvorlig* Undersøgelse af den ydre Politik kan ventes. Det

kan gjerne være at en eller anden Interpellation, der angaaer de ydre Forhold, kan komme for idag eller imorgen, men jeg er overbeviist om, at det da vil være Raketskud for at sætte Gemytterne i Bevægelse, og ikke klare Lys for at gjøre Forholdene overskuelige. At der i den Henseende vil være Noget vundet, ved først om et Par Maaneder at komme til Paris, tør jeg ikke paastaae — men at der ikke vil være tabt Noget ved at Reisen dertil udsættes i et Par Maaneder, det tager jeg ikke i Betænkning at udtale som min Mening.

Hvad De siger om vore stillestaaende Forhandlinger i Berlin og om den Skade de gjøre, er jeg ganske enig om. Men der skal stor Bestemthed ved Siden af stor Forsigtighed til ganske at afbryde dem paa en categorisk Maade. Jeg skal ikke undlade, naar jeg seer Leiligheden hertil, at tale med Vedkommende herom, men jeg troer ikke at det vil nytte. Man har kjørt sig fast, netop ved at staae stille — jeg vil ingenlunde nægte at Situationen fra Begyndelsen af var vanskelig paa Grund af at det var en lille Mand som skulde forhandle med en stor Mand, men Situationen er bleven vanskeligere thi nu har man vant sig til at see den lille Mand i sin tause expectative Stilling ligeoverfor den Store — og Vanens Magt er stor. Hvad der *nu* kunde gjøres for at naae til Maalet uden at give det Udseende af, eller give Anledning til det Paaskud at det var os, som vare Skyld i at Sagen ikke blev ført lykkeligen til Ende tør jeg ikke sige, men Noget bør der gjøres for at Situationen kan klares.

Jeg haaber at De finder Tid til at meddele mig hvorvidt Deres Bestræbelser i Berlin lykkes, og hvad der foregaaer bag Coulisserne. Jeg skal ikke ophøre at tænke paa den Sag til hvilken De i Ordets strengeste Forstand har opoffret Dem, og som ogsaa jeg indeslutter i mit inderste Hjerte.

C. N. David.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

664. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 26. Februar 1870.

Kjære Vedel! Indesluttet sender jeg Dem Krygers Brev[1]) som jeg *vil besvare*, dog har jeg ikke endnu bestemt mig for paa hvilken Maade, hvad det formelle angaaer, enten jeg vil sende en Person som kan bringe ham mundlig Beskeed, eller jeg vil sende En med skriftlig Svar, hvorunder jeg dog ikke vil sætte mit Navn, thi med al Respect for Krygers hæderlige Carakteer, vil jeg dog ikke løbe den Risico at den danske Udenrigsministers Udtalelser kunne bruges udelukkende i hvad man anseer for slesvigsk Interesse.

Men saavel forlanger Krygers hele Stilling til vort Livsspørgsmaal, den Nytte han i Øieblikket kan gjøre hvis han begrændser sig (men her veed De at Hovedvanskeligheden ligger, thi vi vide af Erfaring at hans Tro til vor diplomatiske Forstand og Fremsynethed ikke er stor), at man gjør et Forsøg paa at styre ham — omendskjøndt jeg ikke har nogen Tro paa at dette vil lykkes, naar han eengang har sat sig i Bevægelse, — som den hele politiske Stilling gjør det tilraadeligt at Sagen bringes frem denne Gang af ham i Rigsdagen — om end ikke paa den cathegoriske Maade som af ham tiltænkt, thi det følger af sig selv at jeg paa aller Eftertrykkeligste, saaledes at ikke Skygge af Tvivl bliver tilbage, vil erklære ham, at hverken kan han eller den slesvigske Sag være tjent med at han bemyndiges til at give Oplysninger, som naar de skulle have nogensomhelst Betydning maae stadfæstes af den kongelige Regjering, ei heller har jeg isinde for den danske Regjering at benytte en Befuldmægtiget, der sidder i den preussiske Rigsdag, og som ikke i Et og Alt vil følge mine Instructioner, men tværtimod tænker sig at rette begaaede Feil, som efter modneste Overlæg fra min Side og i fuldkomment Kjendskab og Hensyn til den politiske europæiske Stilling ere foretagne. Desværre

[1]) Antagelig det som Nr. 662 a trykte Brev.

seer jeg mig nødsaget til at afbryde her, fordi det ikke er mig muligt at læse hvad jeg selv nedskriver, da jeg har Flammer for Øinene, hvilket jeg haaber maa rette sig ved svensk Gymnastik. Senest imorgen Aften vil jeg afsende en Mand med Skrivelse til Kryger — og jeg ønsker derfor at behandle denne Sag mundlig og udførlig med Dem strax efter Statsraadets Afholdelse idag. —

C. E. Frijs.

Vil De medtage Krygers Brev naar vi sees i Udenrigsministeriet.

C. E. F.

P. Vedels Privatpapirer.

---

664 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 27. Februar 1870.

Herr Greve.

Jeg har idag overgivet det Allerhøieste Recreditiv i Anledning af Grev Paars Rappel i Rigskantslerens Hænder, og saaledes efter et langt Mellemrum søgt en Leilighed til en mere indgaaende Samtale med Hans Excellence end den, de daglige selskabelige Sammenkomster kunne yde. Der have circuleret Rygter i disse Dage om, at den franske Regjering havde gjort Forestillinger i Berlin i Anledning af Throntalens Opfattelse af Prager Freden, og Grev Bismarcks seneste Tale angaaende Badens Indlemmelse i Nord-Forbundet er vel egnet, til at tiltrække sig de interesserede Cabinetters Opmærksomhed.

Grev Beust ledede Samtalen umiddelbart hen paa det nordslesvigske Spørgsmaal, idet han yttrede, at det forekom ham, at den kongelige Regjering ikke havde forandret sin afventende Holdning, at denne nu ogsaa efterlignedes fra Pressens og den offenlige Menings Side, hvorfor han spurgte,

om Deres Excellence havde givet mig nogen Instrux, til at bringe Sagen paa Bane her, i Lighed med hvad Grev Paar havde indberettet, som meldt i min ærbødigste Rapport af 11te Dennes.[1]) Han selv havde ikke berørt Sagen, siden hiin Depeche til Grev Wimpffen (af 1. April 1868) der var bleven tilbageholdt paa Kammerherre Quaades Anmodning, og hvis senere Offenliggjørelse i den »røde Bog« havde skaffet ham saamange Ubehageligheder fra det preussiske Cabinets Side, uagtet dens Hensynsfuldhed mod dettes Interesser.

Jeg svarede hertil, at den slesvigske Sag naturligviis laae den kongelige Regjering og Nationen ligesaa varmt paa Hjertet som hidtil, at Slesvigernes Nødraab, hvergang de lod sig høre, ikke kunde Andet end fremkalde en Bevægelse i Nationen, der ogsaa gjennemtrængte Regjeringen, medens man vel i det Hele indsaae de Vanskeligheder, der for Tiden stode i Veien for Prager Fredens Gjennemførelse. Jeg havde ikke modtaget nogen Instrux til at minde ham særligt om dette vort Livsspørgsmaal; men den kongelige Regjering vilde vist vide Hans Excellence Tak, hvis han, naar Omstændighederne stillede sig gunstigt, skulde see sig istand til af egen Drift og med Eftertryk at bringe Artikel V i Erindring. Som Sagerne nu stode, meente jeg, at det sydtydske Spørgsmaal maaskee kunde give Leilighed til ogsaa at gjenoptage det nordslesvigske. Grev Beust yttrede hertil, at han var enig med, hvad Constitutionnel for nogen Tid siden havde udtalt, at de to Spørgsmaal stode i nøie Forbindelse, og at det ene ikke kunde løses, uden at det andet paataltes samtidigt. Han var ikke vidende om, at den franske Regjering skulde have gjort Forestillinger i Berlin, som det heed sig, angaaende det sydtydske Spørgsmaal, og han troede det neppe. Grev Daru havde imidlertid senest yttret til Fyrst Metternich, at man feilede, hvis man i Berlin troede, nu at have mere frit Spil overfor Frankrig, at tvertimod det parlamentariske System

[1]) Trykt som Nr. 658 a.

gjorde Nationen mere kilden /: le régime parlementaire nous aura plutôt rendus plus chatouilleux :/. Geheimeraad Hoffmann yttrede ligeledes igaar til mig, idet han bestemt benægtede Rygtet om de af Frankrig i Berlin gjorte Forestillinger: »at Tiden var forbi, til at strides med Ord«.

Man er her saameget mere interesseret i det i München forestaaende Ministerskifte, som der ivrigt underhandles med den baierske Gesandt i Wien, Grev Bray, om Overtagelsen af Ministerpræsidiet, og man venter at Fyrst Hohenlohe vil indtage hans Plads samtidigt med, at den forrige østerrigske Ministerpræsident, Grev Taaffe, udnævnes til Gesandt i München. Grev Beust, der criticerede den »Cynismus«, hvormed Grev Bismarck i sin Tale havde behandlet det sydtydske Spørgsmaal, var af den Mening, at Grev Bray ikke var Situationen voxen, han manglede baade Lyst og Energie til et saa ansvarsfuldt Kald, og kunde desuden vanskeligt gaae ind i det nærværende Ministerium, som ikke hørte til hans Parti, men vilde være nødt til at danne en ny Regjering, hvilket atter turde støde paa Vanskeligheder. Han ansaae Hr. v. d. Pfordten for den Eneste, som var istand til at beherske Situationen, men der var ingen Udsigt til hans Kaldelse for Øieblikket.

C. Falbe.

Depeche Nr. 8, modtaget 3. Marts 1870.

---

664 b. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 2. Marts, 1870.

Deres Excellences

to Depecher af 19de dennes[1]) kom mig ihænde Dagen efter min Samtale med Rigskantsleren, hvorom jeg ufor-

[1]) Den ene trykt som Nr. 660.

tøvet sendte Indberetning. Jeg har idag udtalt mig ganske overensstemmende med Depechen Nr. 1 til Baron Aldenburg, og der vil saaledes ikke længere kunne herske nogen Tvivl hos det keiserlige Cabinet, om at Deres Excellence skulde have forladt den afventende Holdning i det nordslesvigske Spørgsmaal, som den kongelige Regjering har indtaget siden Underhandlingernes Standsning i Berlin for næsten to Aar siden. Ligesom Grev Beust tidligere i varme Udtryk har priset den kongelige Regjerings faste og værdige Holdning, tydede hans seneste Yttringer ogsaa paa Ønsket om, at see denne hans gode Mening yderligere befæstet. Aldeles uvidende om, hvad der maatte være forefaldet mellem Deres Excellence og Grev Paar, kunde jeg fra min Side ikke Andet end paa det Bestemteste benægte, at have modtaget nogen Instrux i Retning af Grev Paars Indberetning, og indskrænkede mig til i almindelige Udtryk at udtale min Tillid til den keiserlige Regjerings venskabelige Dispositioner, og til samtidigt at benytte Leiligheden til at sondere Situationen.

Jeg kan ikke tvivle om, at det intime Forhold, hvori Grev Beust øiensynligt staaer til den franske Regjering, vil gjøre, at han jo vil følge de Inspirationer, der maatte komme fra Paris angaaende det nordslesvigske Spørgsmaal. Man er her vistnok aldeles uvidende om det russiske Hofs fortsatte fortrolige Forestillinger i Berlin, og jeg har fra min Side undgaaet enhver Antydning deraf. Idet jeg takker for de mig ved Depechen Nr. 2 tilkomne Informationer, beder jeg Deres Excellence være overbeviist om, at jeg skal benytte dem med al fornøden Discretion.

C. Falbe.

Depeche Nr. 9, modtaget 7. Marts 1870.

665. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 4 mars 1870.

Monsieur le Comte,

La courte interruption des débats du corps législatif ayant permis à M. le Ministre des Affaires étrangères de recevoir hier, comme d'habitude, les chefs de mission, j'ai profité de cette circonstance pour l'entretenir de la question formant l'objet de la dépêche que Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser sub Nr. 4 en date du 12 février dernier. Conformément à vos instructions, Monsieur le Comte, j'ai expliqué à M. Daru les motifs pour lesquels le gouvernement du Roi attache une très-grande importance à ce que, au cas où le cabinet de Berlin, reprenant les négociations au sujet du Slesvig, chercherait à se concerter d'avance avec les grandes puissances sur les propositions qu'il aurait l'intention de nous faire, ni la France ni l'Autriche ne prenne d'engagement vis-à-vis de la Prusse avant d'avoir mis le cabinet de Copenhague à même de faire connaître sa manière de voir au sujet des propositions prussiennes. — M. le comte Daru me répondit qu'il comprenait parfaitement l'importance que le gouvernement du Roi devait attacher à ne pas être tenu éventuellement à l'écart de négociations l'intéressant directement et plus que toute autre puissance; — qu'il pouvait par conséquent me donner l'assurance que si l'éventualité en question se présentait — ce que pour le moment ne lui semblait pas probable — il agirait conformément aux désirs que je venais de lui exprimer. Le Ministre ajouta que quoiqu'il ne lui parût pas non plus vraisemblable que la Prusse, au cas où elle reprendrait les négociations interrompues, chercherait à établir un accord avec les grandes puissances sur les propositions qu'elle compterait nous faire, la nature des rapports existant entre la France et l'Autriche lui inspirait la conviction que dans cette question comme dans

les autres, le cabinet de Vienne n'agirait pas sans s'être consulté préalablement avec le gouvernement français.

M. le Ministre des Affaires étrangères me répéta en cette circonstance ce qu'il m'avait déjà dit antérieurement sur sa manière d'envisager l'inexécution de l'article 5 du traité de Prague. »Vous le savez«, me dit-il, »je ne crois pas le moment venu de réclamer l'exécution de l'article 5 par la Prusse et de supprimer ainsi un grief des plus sérieux contre cette puissance«. Ayant répliqué que j'avais fait connaître à Copenhague l'opinion qu'il avait à plusieurs reprises émise devant moi à l'égard de cette question et que c'était conformément aux instructions du gouvernement du Roi que j'avais développé les motifs pour lesquels il est pour nous d'une très-grande importance que l'article 5 soit exécuté le plus tôt possible, M. le comte Daru m'assura qu'il prenait note de ce que je lui avais dit et de ce que je lui disais à cet égard. — »La bienveillante sympathie que Votre Excellence a manifestée pour le Danemark chaque fois que j'ai eu l'honneur de L'entretenir de la question de Slesvig«, dis-je alors au Ministre, »me garantit qu'Elle tiendra compte, dans la mesure du possible, des intérêts de mon pays; — d'ailleurs en ce qui concerne l'article 5, il constitue, il est vrai, un grief sérieux contre la Prusse, mais la France pourrait, le cas échéant et si elle le voulait bien, en trouver tant d'autres l'intéressant plus directement«. A ces paroles M. Daru m'interrompit en me disant: »A cet égard, vous vous trompez, il n'y a pas de grief contre la Prusse plus sérieux que celui résultant de l'inexécution du traité de Prague, traité qui a fait de cette puissance ce qu'elle est aujourd'hui«.

Abandonnant la question spéciale M. le Ministre des Affaires étrangères aborda le terrain de la politique générale et s'exprima vis-à-vis de moi à peu près dans ces termes: »La situation politique actuelle de l'Europe est assurément des plus tristes; à en juger par elle on ne croirait pas le vieux monde le siège de la civilisation. Il n'y a qu'un droit

qui prédomine, celui de la force; la bonne foi n'existe plus et le sentiment moral est cruellement abaissé. Chez les petites puissances se manifeste ouvertement un sentiment de faiblesse, regrettable assurément, mais bien naturel en regard de la politique suivie depuis 18 ans, en présence des promesses données et non tenues. — Ce sentiment de faiblesse, cette absence de confiance dans l'avenir chez les puissances secondaires paraît si légitime que, vous devez vous en souvenir, un ministre américain prononçant si je ne me trompe à Copenhague, publiquement un discours, a eu la simplicité de dire que certainement le Danemark avait un passé glorieux et avait marqué dans l'histoire mais a fait comprendre en même temps que l'avenir lui était fermé.[1]) — Eh bien, quelque difficile que ce but soit à atteindre, il faut travailler à faire revivre le sentiment moral et la bonne foi en Europe — je ferai ce que je pourrai dans ce sens, je suis arrivé vieux aux affaires et je reviens à la vieille, l'ancienne politique de la France. La politique du cabinet n'a rien d'ambigu, elle est nette et franche. Je peux vous en donner une preuve dans ce fait qu'un agent que j'ai à Copenhague m'ayant mandé que le bruit y courait que j'avais l'intention de réclamer de la Prusse l'exécution de l'article 5, je lui ai fait savoir que cette version était inexacte, que je voulais des situations nettes, que je n'aimais d'ailleurs pas les commérages et que s'il ne tenait pas compte de mes instructions je le rappellerais.[2]) — Nous voulons la paix, tout aussi nécessaire aux autres puissances qu'à la France, mais non pas la paix à tout prix. Je le dis hautement et la Prusse n'ignore pas que les susceptibilités nationales de la France qui, grâce à la politique suivie depuis long temps, ont sommeillé, se réveilleront plus vives que jamais le jour où je porterai à la

[1]) Det ses ikke, hvad her sigtes til.

[2]) Se herom Daru til den franske Konsul i Kiel Alfred de Valois 1/3 1870. Archives des Affaires étrangères. Corr. politique de Kiel, Prusse Vol. 5 Fol. 356 Nr. 1.

tribune une question touchant directement à la dignité ou aux intérêts du pays«.

Votre Excellence appréciera les paroles de M. le comte Daru. On ne saurait, à mon avis, leur récuser une valeur réelle. Il y a de longues années qu'un Ministre des Affaires étrangères n'a tenu un langage aussi élevé, aussi énergique. Quant à sa franchise, toute l'existence de celui qui l'a tenu en est garant. M. Daru dit que le cabinet désire le maintien de la paix. Personne n'en doute et cependant on se demande si le sentiment de patriotisme, la droiture et l'énergie exceptionnelle du caractère de l'homme d'Etat qui dirige la politique extérieure de la France, sont des qualités qui faciliteraient à un moment donné et dans des circonstances difficiles une entente sur la question qui aurait amené le désaccord.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 19, modtaget 11. Marts 1870.

---

666. Grev W. Scheel-Plessen, Gesandt i Stockholm, til Direktør P. Vedel.

Stockholm, 8. Marts 1870.

Høistærede Herr Geheime-Legationsraad,

. . . Med Hensyn til Herr Geffroy's Artikel tilstaaer jeg at den her har gjordt meget mindre Opsigt end man ellers skulde have troet.[1]) Hvis det danske Dagbladets første Artikel ikke havde henledet Opmærksomheden derpaa, er det uvist,

[1]) A. Geffroy: »Les nouveaux dangers du Nord et le Scandinavisme« i »Revue des deux Mondes« 1. Februar 1870; omtalt i »Dagbladet« 7. Februar 1870, Nr. 31, behandler bl. a. de skandinaviske Planer og Forhandlinger fra Foraaret 1864, der bl. a. førte til Brevskifte mellem Kong Carl XV, Kong Christian IX og D. G. Monrad. (Sml. Neergaard: Under Junigrundloven II, 1173—81.) — Candidat Hansen: J. J. Hansen.

om den vilde have været bleven omtalt i de svenske Aviser. At enkelte Mænd, der alvorlig beskjæftige dem med Politik ikke vilde have forbiseet Herr Geffroy's Artikel er saare naturligt. Men det har været mindre dens Indhold der tiltrak sig disse Mænds Opmærksomhed, end Spørgsmaalet, hvorfra Forfatteren maatte have kunnet erholde Gjenparter af de af ham offentliggjordte hemmelige Breve, og hvilket kunde antages at være Øjemedet med disses Offentliggjørelse. Man begriber ikke hvem den Person skulde være, der nu kunde have et Interesse i at bekjendtgjøre Documenter betræffende en Sag, der bedst burde overleveres til Forglemmelsen, deels fordi den ikke har havt noget praktisk Resultat, deels fordi den gjør megen liden Ære alle dem, der have havt at gjøre derved. Nogle mene at Geffroy har bekjendtgjordt Brevene for saasom mange andre Franskmænd ved forskjellige Leiligheder har gjordt, at udøve et Slags Pression paa Preussen, andre mene at Geffroy blot af Forfatterforfænglighed har bekjendtgjordt disse Breve, for at bevise, at han er vel underrettet selv om de hemmeligste Sager; endnu andre har yttret sig derfor: Gud veed om ikke den preussiske Regjering selv har bidraget Sit til at disse Breve har seet Lyset, for derpaa under visse Eventualiteter at kunne bygge et Argument imod Artikel V's Udførelse; endnu andre give at forstaae at mueligens en høi Person her vilde faire une niche en endnu høire staaende. Dog bør jeg for mit Vedkommende tilføje at jeg blot for Fuldstændighedens Skyld har omnævnt de to sidste Meningsyttringer.

Med Hensyn til Spørgsmaalet hvorledes de omtalte hemmelige Breve ere komne i Herr Geffroy's Besiddelse er Man her af en forskjellig Anskuelse. Nogle antage at de ere blevne meddeelt af Danske, blandt hvilke nævnes Dr. Rosenberg eller Candidat Hansen andre derimod pege hen paa Dr. Sohlmann og Herr von Quanten. Hvis Monrad's Brev om den oscillere[n]de Arvefølge ikke fandtes i Samlingen, skulde jeg gjerne ville have, at Indiscretionen er bleven be-

gaaet fra dansk Side, da det vel er kjendt at flere danske Mænd har havt Tilfælde til at gjøre sig bekjendt med de Breve, hvis Bærer Herr von Quanten var og efter Sigende endogsaa førend de ere blevne overleverede til de respective Adressater. Men Monrad's Brev har seet Lyset først efter Herr von Quanten's Hjemkomst hertil; hvis derfor som De siger Monrad selv ikke har meddeelt samme, bør Meddelelsen være skeet herfra; og den kan meget let være skeet naar man betænker at denne Gang Herr v. Quanten havde endnu Hans Majestæt's Øre, og veed, hvor uforsigtigt [man] paa Slottet omgaaes selv med de allervigtigste og hemmeligste Skriftstykker. At Kong Carl skulde have bebreidet danske Herrer for den begaaede Indiscretion betvivler jeg desto mere, som jeg antager at hele Sagen er saa temmelig ligegyldig. At Geffroy kort efter hans Ophold her allerede i Augusti Maaned forledet Aar har været i Besiddelse af Brevene er en Kjendsgjerning.

Hvor lidt Artikeln er bleven paaagtet her, bevises blandt Andet deraf at Greve Posse, da jeg nylig talede med ham derom, ikke kjendte den.

W. Scheel-Plessen.

P. Vedels Privatpapirer.

---

667. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 9. Marts 1870.

Kjære Vedel! Indesluttet sender jeg Dem en Depeche som jeg modtog i dette Øieblik gjennem Auditeur Moltke.[1]) — Omendskjøndt det aabenbart maa gjøre En godt engang igjen at høre nogle freidige Ord, saa er der dog langtfra disse til Handling og for at denne skal kunne komme maa det franske

[1]) Antagelig den som Nr. 665 trykte Depeche Nr. 19 af 4. Marts 1870.

Folk gjenopvækkes og ophøre at leve i den engelske Mammonstilbedelse.

C. E. Frijs.

Der er et Par Punkter i Darus Tale som jeg ønsker imorgen at gjennemgaae med Dem.

P. Vedels Privatpapirer.

---

668. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 18. Marts 1870.

Kjære Quaade! Endskjøndt jeg rimeligviis ikke faaer Tid og Ro til at ende dette Brev idag vil jeg dog begynde derpaa deels for at takke Dem for Deres venlige Skrivelse Nr. 11,[1]) hvoraf jeg synes at mærke en lille Luftning i *vor faveur*, deels for atter efter saa lang Tids Forløb at samtale lidt med Dem. — At Hans Kryger atter er protset af med et Andragende sees af Aviserne,[2]) men rimeligviis har han ikke været istand til at skaffe sig 15 Medlemmer som Deeltagere i Andragendet; hvorvidt han vil nu lade det beroe herved er vel meget tvivlsomt, da De veed at det nytter ikke at give ham gode og maadeholdne Raad, thi det virker som at slaae Vand paa en Gaas, og jeg veed saaledes ikke hvorvidt han vil lade det beroe paa dette isolerede Forsøg i Rigsdagen, eller om han vil bringe Sagen videre eller som det kaldes til andre Instancer, hvilket jeg vilde betragte som uheldigt; men det gaaer hermed som med saa meget Andet i Livet, hvilket man ikke kan faae til at gaae efter sit eget Hovede,

[1]) Maa formentlig være et numereret, nu ikke bevaret Privatbrev.

[2]) I »Dagbladet« 14. Marts 1870 Nr. 61 og »Berl. Tid.« 16. Marts 1870 Nr. 63 omtales efter »Danevirke«, at H. A. Krüger 8. Marts søgte Understøttere i den Nordtyske Rigsdag til et Andragende til denne angaaende Udførelse af Art. V og 12. Marts indsendte dette Andragende.

det maa man saa forsøge at gjøre det bedst Mulige udaf. De veed at jeg aldrig har havt stor Tro til de i sin Tid givne Løfter og Forsikkringer, hvorimod De har tillagt disse mere Vægt, og jeg maa i den Henseende bemærke at jeg da jeg er forudindtaget lægger mere Vægt paa Deres Følelse end paa min egen; det er jo ikke umuligt at ved Hentydningen paa de tidligere Udtalelser Sagen atter kan komme paa Bane, men det forekommer mig dog klart givet efter den siden 1866 indhøstede Erfaring, at man ikke er tilsinds at lægge nogensomhelst Vægt paa et godt og fredeligt Forhold til Danmark og det er min Overbeviisning at for at en Forandring heri skulde blive mulig maatte saavel betydende personelle Forandringer finde Sted item en politisk Situation indtræde, i hvilken Nordtydskland ikke længere stod saa overmægtig ligeoverfor de andre europæiske Stater, men kunde komme til at frygte for at blive isoleret og staae fuldstændig alene, og i saa Fald bliver det endda et Spørgsmaal, om det ikke vil føle sig stærk nok til at modstaae et almindeligt Tryk, selv om dette kunde tilveiebringes. Der er mange Udtalelser af Enkelte der gjøre dette sandsynligt, men Talen om »at aldrig eller i de sidste 500 Aar har der ikke været saa mægtig en Mand som nuværende Konge af Preussen«[1]) synes at forudsætte at man ikke vil tage andet Hensyn end til sin »bon plaisir«; man faaer da trøstet sig med at dette ikke kan blive en permanent Tilstand, hvorvel den nu varer snart paa 4de Aar. — At Aviserne have travlt med at omtale Frankrigs Interesse for Artikel V samt med Paastande om at det nuværende Ministerium i Frankrige havde stillet sig mere udfordrende ligeoverfor Preussen vedrørende sidste Magts Forpligtelse til at opfylde Tractaten, da kan jeg ikke tænke mig det muligt at man taler herom naar man ikke vil handle, og jeg troer at Fred er fremfor Alt en Nødvendighed for Frankrige; vi have Intet hørt derfra som

[1]) Det ses ikke, hvorfra Citatet er hentet.

skulde give mindste Grund til at troe paa at det nuværende Ministerium vilde foretage Noget som kunde gjøre Freden tvivlsom; naar der engang gives sikker Leilighed skal jeg sende Copier af hvad der er bleven yttret i Paris, thi det har ikke noget Hastværk, fordi det ikke forandrer om end det modificerer lidt Situationen. Jeg veed nok at De troer paa preussisk Ærlighed navnlig fra Postbestyrelsens Side, og jeg er overbeviist om det Modsatte, saavel af indre Grunde fordi den slette Samvittighed altid maa føre til den Slags Kunster og fordi de enkelte Forsøg jeg har anstillet have overbeviist mig om Sandheden af min Formodning, endvidere synes Bismarcks egen Udtalelse i Breve til sin Kone, mens han var i Frankfort og hvor han gjentagende opfordrer Grevinden til ikke at skrive om Personalia, da Brevene blive læste, i en høi Grad at tale for min Formodnings Rigtighed. Jeg tænker herved paa Breve indført i »das Buch vom Grafen Bismarck«.[1]) — . . .

Her er i de politiske Kredse ikke saa liden Bevægelse saavel i Anledning af Fæstesagen som af Regjeringens Beslutning om ikke at ville bygge et stort søgaaende Skib; den første Sag vil efter al Rimelighed ikke blive ført til noget endeligt Resultat, og den anden fordrer naturligviis Opgivelsen af en Deel national Illusion, der smerter at opgive, og derfor er det ønskeligt at det fornødne Snit skeer nu af os, og at vi navnlig ere kaldede til at stride imod den Galskab at ville concurrere med den nordtydske Flaade, thi det er dog fornuftigst at tage Reb i Seilene mens det endnu er Tid. — Skulde de amerikanske Millioner anvendes til slig Galskab da maatte de langt hellere blive hos Yankeerne. — . . .

C. E. Frijs.

---

[1]) G. Hesekiel: Das Buch vom Grafen Bismarck.

668 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortroligt.

Wien, 19. Marts 1870.

Herr Greve.

Det er i dette Øieblik blevet mig meddeelt *i største Fortrolighed*, at Fyrst Metternich har indberettet, at det franske Cabinet for Tiden beskjæftiger sig med det nordslesvigske Spørgsmaal, og »muligt vil tage den Beslutning, at foreslaae en Conference, for at bringe Prager Fredens Artikel V i Udførelse«. Jeg formoder, at denne Meddelelse staaer i Forbindelse med de Skridt, som Deres Excellence omtaler i Depeche Nr. 2 af 19de f. M.[1]) at have paalagt Grev Moltke at gjøre ligeoverfor forventede Forslag fra Preussens Side, eller at saadanne ligge til Grund for den franske Regjerings ovennævnte Hensigter. Imidlertid have nogle Ord, jeg vexlede med Hertugen af Gramont igaar Aftes givet mig det Indtryk, at Spørgsmaalet ikke er bleven berørt af ham her, medens jeg af en noget markeret Tilbageholdenhed fra Grev Beust's Side skulde kunne udlede, at han ønsker at undgaae al Anledning til at berøre samme for Øieblikket, og at det netop derfor turde være Gjenstand for pourparlers mellem Wien og Paris, og altsaa ved Fyrst Metternich som Mellemmand.

Jeg beder Deres Excellence foreløbigt ikke at lade Dem mærke overfor Baron Eder med, at De har modtaget førstmeldte Oplysning fra mig. Derimod vilde det være mig meget nyttigt at erfare, hvorvidt min Meddelelse stemmer med de Informationer, som Deres Excellence maatte have erholdt fra anden Side.

C. Falbe.

Depeche Nr. 10, modtaget 28. Marts 1870.

---

[1]) Utrykt.

669. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 21. Marts 1870.

Kjære Vedel! Endskjøndt vi berørte Quaades Beretning om Middagsselskabet hos Bismarck,[1]) kom jeg dog ikke til at fremhæve hvad jeg synes ved denne havde Betydning og det er:

a) at det slesvigske Spørgsmaal atter kan være Gjenstand for Conversation imellem Benedetti og Bismarck endog om end spøgende under Quaades Paahør;

b) at B. forbeholder sig Terminen for Afgjørelsen. —

De maa ikke heraf troe, at jeg troer at Spørgsmaalet vil være udsat for alvorlig Drøftelse i den allerførste Tid, men da dette træffer sammen med en mundlig Yttring af St. Ferréol at Stedet for slig Discussion, naar den maatte indtræde, vilde være enten Paris eller Berlin (Yttring der faldt sidste Torsdag), saa synes der dog heri at antydes en anden politisk Situation end der almindelig efter Yttringer i Blade antages; — det synes at antyde et Forsøg paa fra de 2 Concurrenters Side at gjøre et Compromis, en anden Sag er at jeg er overbeviist om at ligesom man ikke for nogle Maaneder siden kom til en Forstaaelse med Rusland, saaledes vil alene Bismarck profitere af dette Forsøg. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

669 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortroligt.

Wien, 23. Marts 1870.

Herr Grevel

Mine ærbødigste fortrolige Meddelelser af 19de Dennes[2]) seer jeg mig istand til at complettere derhen, at den franske

[1]) En saadan Beretning har ikke kunnet findes, rimeligvis er den givet i et nu tabt privat Brev. Sml. Nr. 671.

[2]) Trykt som Nr. 668 a.

Regjering ogsaa forhandler confidentielt med det storbritanniske Cabinet om Hensigtsmæssigheden af en Conferences Sammenkaldelse med Hensyn til Prager Fredens 5te Artikel. Ifølge private Informationer fra Paris skal Grev Daru have havt en alvorlig Samtale med Baron Werther i samme Anledning.

Idet jeg har taget som Udgangspunkt Cölner Zeitungs og Mémorial dipl.s seneste Efterretninger, har jeg forespurgt mig i Udenrigsministeriet om deres Begrundethed, men er bleven mødt med den største Reserve. Kun hvad den Mission angaaer, som tillægges Baron Stoffel, den franske Militair Attaché i Berlin, er det blevet mig forsikkret, at Grev Wimpffen paa det Bestemteste benægter, at hans Reise til Paris har havt noget politisk Formaal. Imidlertid er det bekjendt, at Baron Stoffel staaer i et intimt Forhold til Grev Bismarck, og det forsikkres mig fra anden Side, at Grev Bismarcks Bestræbelser virkeligt gaae ud paa, at udvirke Frankrigs Samtykke til den fuldstændige Incorporation af alle de mindre Stater indenfor Nordforbundet, imod Indrømmelser med Hensyn til det slesvigske Spørgsmaal og Tilsikkring om, at ville overholde Artikel 4 i Forhold til Sydtydskland. Det siges, at den franske Regjering ikke skal være uvillig, til at indrømme Grev Bismarcks Forlangende for alle de mindre Staters Vedkommende med Undtagelse af Sachsen, hvis Annexion vilde blive betragtet som en casus belli. Hvad Hessen angaaer, antager jeg, at Rusland vil tage sine Reservationer, og Grev Bismarck vil da sagtens, som Priis for sin Eftergivenhed paa disse to Punkter forlange, at man ikke tager det saa nøie med Nordslesvig.

Her seer man med Uro den Vending Sagerne tage, da de indre Complicationer og den tiltagende Agitation i Donaufyrstendømmerne og i de tyrkiske Provindser, Montenegro osv. lægge Beslag paa hele Regjeringens Opmærksomhed. Ruslands øiensynlige Deelagtighed i hine Agitationer, efterat

Preussen har slaaet Haanden af Fyrst Carl af Rumænien, gjør naturligviis Situationen saamegetmere kritisk.

C. Falbe.

Depeche Nr. 13.

---

670. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 25. Marts 1870.

Kjære Vedel! Iforgaars da jeg meddeelte Andræ oppe i Landsthinget, at den aldeles nødvendige Følge af at St. Thomas Tractaten var faldet i Vandet maatte blive at Kongen udsendte en høitstaaende Mand med en Proclamation til Indvaanerne, der havde afstemt, bad jeg ham om at kunne opgive eller foreslaae mig et hertil passende Individ, hvilket han lovede, og da jeg ikke har modtaget nogen Oplysning fra ham er det faldet mig ind om han ikke selv kunde have Lyst ved en slig Leilighed til at see Øerne, der vilde da vindes den store Fordeel for Regjering og Stat at man kunde faae en kyndig Mands Skjøn eller Dom om der er Noget at gjøre for bemeldte Øers billigere og dygtigere Administration. Hvis De godhedsfuldt ved et Par Ord kunde underrette mig om Deres Dom om hvorvidt jeg her har dømt rigtigt, vilde det være mig kjært at modtage dette i Udenrigsministeriet Klokken $12^{1}/_{4}$. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

671. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 27. Marts 1870.

Kjære Quaade! Tak for Deres Brev af 24de, som jeg modtog her igaar og som opmuntrede mig i høi Grad, thi hvorvel

jeg ikke kan tillægge de spøgende Bemærkninger for Øieblikket nogen Vægt, som førende til et umiddelbart Resultat, veed De at der er een Side af Sagen nemlig at dette Spørgsmaal paa en for os tilfredsstillende *Maade* kunde discuteres i al Fredsommelighed og Forsonlighed, der for mig har den allerstørste Betydning, thi det er kun ad denne Vei at Retrocession faaer en stor Betydning og kan betragtes som noget Endeligt, men Arrangementet heraf vil forhaabentlig falde i Andres Lod, da jeg haaber een af Dagene, naar den endelige Hjobspost fra Amerika kommer, at kunne faae min Entledigelse; jeg havde hellere ønsket at kunne gaae efterladende Efterfølgerne denne Sag tilendebragt paa tilfredsstillende Maade, men dette laae nu ikke i vor Herres Bestemmelse. — Jeg er tidt ved at bande mine røde Kinder, thi Folk troe ikke at jeg er saa medtaget som jeg virkeligen er. — . . .

C. E. Frijs.

---

672. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 28. Marts 1870.

Kjære Vedel! . . . Jeg har tilladt en Redacteur Lorentsen at søge mig i Ministeriet Klokken 3. . . . Jeg vilde bede Dem om at give mig nogle Oplysninger om Personligheden. —

Saavidt jeg erindrer var der en Herre af dette Navn Redacteur af en Avis i Kappel, som tildeels havde staaet i Forbindelse med Carl Plessen og skulde det være en Udsending fra ham vilde det være ret interessant at føle ham paa Tænderne; jeg beder Dem om at give mig hvad De veed enten skriftlig eller hvis De kan mundlig paa Veien ind til Ministeriet. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

673. Godsejer N. Ahlmann til Rigsdagsmand H. A. Krüger.

Sdb. Ladegaard, 29. Marts 1870.

Kjære Ven!

. . . Jeg vedlægger en Artikel fra Dagbladet.[1]) Du vil deraf see at dette Blad nu ligesom Fædrelandet tidligere udtaler sig for at Danmark skal afbryde Forhandlingerne med Preussen. Det vil glæde Dig at denne din længe nærede Anskuelse finder Tilslutning. Om Værnepligtssagen udtaler Artiklen sig jo meget maadeholdent, vist mere end Forfatteren vilde, hvis han ei troede derved at kunne skade. . . .

N. Ahlmann.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

---

673 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Fortroligt.

Wien, 5. April 1870.

Herr Greve!

Under en Samtale jeg idag havde med Baron Orczy i Udenrigsministeriet angaaende Ministerkrisen, bragte denne Samtalen hen paa det slesvigske Spørgsmaal, ved at sige mig, at han foranlediget ved mine tidligere Forespørgsler angaaende Oberst Stoffels formeentlige Mission, privat havde anmodet Grev Wimpffen, om atter at undersøge Sagen. Denne havde nu indberettet, at han havde forespurgt baade

[1]) Findes nu ikke vedlagt. — »Dagbladet $^{26}/_{3}$ 1870 (Tillæg), som bringer en Artikel, der paa det bestemteste udtaler sig for, at de Underhandlinger, der plejes mellem Danmark og Preussen om Opfyldelsen af Pragerfredens § 5, af den danske Regering skal erklæres for endelig afbrudte. M. H. t. Værnepligtssagen finder Bladet, at det er i høj Grad uværdigt for den danske Regering at afslutte Overenskomster om specielle Spørgsmaal med den Magt, som vedbliver at bryde selve Fredstraktaten, som burde være Grundlaget for slige Overenskomster.

hos Hr. Benedetti og Hr. v. Thiele, og at begge havde fragaaet, at Oberst Stoffel var reist til Paris i nogetsomhelst politisk Ærinde. Hr. v. Thiele havde ved denne Leilighed endvidere forsikkret, at den preussiske Regjering stedse beholdt Prager Fredens Art. V for Øie, ja alvorligt beskjæftigede sig med dens eventuelle Udførelse; men at det rette Øieblik endnu ikke var kommet. Grev Wimpffen havde imidlertid personligt faaet det Indtryk, at »*det rette Øieblik*« turde lade vente længe paa sig.

Denne Anskuelse bestyrkes ved den Artikel i Nordd. Allg. Zeitung, som Morgenbladene anmelde i vedlagte Telegram, og der i det ligeledes vedlagte Udsnit af »Neue freie Presse« Aftenblad characteriseres som »et Forspil til Afbrydelsen af den diplomatiske Forbindelse mellem Danmark og Preussen.«[1])

Efter den Maalestok, som Nordd. Allg.s officiøse Sprog giver for Troværdigheden af Hr. v. Thieles Forsikkringer angaaende Udførelsen af Art. V, tør man billigviis ogsaa bedømme hans Benægtelser angaaende Oberst Stoffels Ærinde. Den preussiske Regjerings Ønske, om at omgive Sagen med den største Hemmelighedsfuldhed, er ganske naturlig, og det er ikke første Gang, at Forhandlinger af den Natur mellem Keiser Napoleon og Grev Bismarck have kunnet skjules for de øvrige Cabinetter, indtil Virkningerne af dem vare indtraadte.

At dømme efter Hertugen af Gramonts Udtalelser, turde Tiden for Forhandlinger overhovedet være afsluttet, om end den stiltiende Vaabenhvile endnu ikke vil blive brudt i de næste *fem eller sex Maaneder*. Ifølge Rapporter, som jeg har havt Indsigt i, benægter Grev Bismarck med ligesaamegen Bestemthed, ja Skarphed i sine Udtryk, Frankrigs Competence, til at blande sig i Tydsklands Anliggender overhovedet, som Grev Daru, naar han udtaler sig om Prager

[1]) Udklippene findes ikke vedlagt. Sml. Noten til Nr. 676.

Fredens nøiagtige Overholdelse fra Preussens Side som Betingelse for Fredens Vedligeholdelse.

Her mangler det heller ikke paa krigerske Symptomer, og det er især fra Ruslands Side, at man foruroliges. En af Grev Beusts væsenligste Præoccupationer under den nærværende indre Krise, er Krigsbudgettets rundelige Forsyning fra Delegationernes Side, og frygter han ved disses eventuelle Sammenkaldelse især de nu aftraadte Ministres, navnlig Giskras Opposition. Uagtet man alt kan forfølge den russiske Regjerings Forberedelser til et Felttog paa Østerrigs Øst- og Sydgrændse, antager man dog her, at den russiske Armee ikke vil være slagfærdig og bevæbnet efter de nyere Systemer inden et Aar, til hvilken Tid ogsaa de for dens Operationer nødvendige Jernbanelinier ville være fuldførte. Det turde derfor stemme med Hertugen af Gramonts Yttringer, at Frankrig agter at aabne Felttoget mod Preussen, hvis et saadant skulde blive nødvendigt, henimod Begyndelsen af næste Vinter, forinden Preussens sandsynlige Allierede endnu er rustet, og den preussiske Hær er henviist til dens nu noget forældede Bevæbning.

C. Falbe.

Depeche Nr. 15.

---

674. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 6. April 1870.

Kjære Quaade! . . . Hvornaar jeg kan komme bort er endnu ikke givet, om før eller efter Rigsdagssessionen; det vilde have været lettere ifald Amerikanerne havde villet ratificere Traktaten, for mig at indgive min Demission, da dette var den eneste Grund der ifjor bevægede mig til at blive. — Jeg antager at det vil blive fuldt saa let for en kom-

mende Regjering at underhandle med Preussen, thi Antipathi og Sympathi hos Individuerne pleier at være gjensidigt i Almindelighed. . . . Tidt vil jeg savne min jevnlige Correspondance og deraf følgende Ideeudvikling med DHerrer Ministre, men dette saavelsom mit Samquem med Directeuren ville være Lyspunkterne i disse Aars Strid og Stræben, som, trods Forskjellen i min Alder, under mange Synspunkter for mig have en overordentlig Lighed med Skolegangstiden, og jeg nægter ikke [at jeg længes] usigelig efter atter at komme til at aande frit.

C. E. Frijs.

---

675. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 9. April 1870.

Kjære Quaade! . . . Det er naturligviis en trang Tid baade for Slesvigerne og for os, som maa see paa alle de Mishandlinger uden at kunne hjælpe, men Haabet om at denne Tilstand ikke vil blive vedvarende og at Forløsningstimen engang endelig vil slaae kan dog ikke opgives. For Øieblikket seer det vel ud som om Preussen var den eneste Magt med nogen Livskraft i det europæiske Samfund, men hvor stolt og uovervindelig stod ikke Napoleon I i sin Tid og hvor hurtigt gik det ned af Bakke, og Franskmændene meente dengang [at] have et civilisatorisk Kald til at lykkeliggjøre alle Folk med, ligesom Preusserne nu overalt ville indføre deres hohenzollernske Gud, forhaabentlig vil dette kun være en Overgang for at lære Nutidens Folk ikke [at] hengive sig alfor udelukkende til Materialismens Fordringer, men indsee at disse Goder kun ere det under Forudsætning af at man kommer til at arbeide for sig selv, og at denne Uleilighed ikke alene foretages til Gavn for Andre. Rigsdagen vil

faae en temmelig lang Ferie, fordi der i Paasken sandsynligviis vil blive at tage endelig Decision med Hensyn til nærværende Ministeriums Afgang og et nyt Ministeriums Dannelse, en saadan Barnefødsel er i Almindelighed forbunden med en Deel Besværlighed, men jeg haaber den dog lykkelig fuldbragt inden Mai Maaned saa at jeg kunde komme til at nyde Landlivet og ialfald maa den afgjøres umiddelbart efter Rigsdagens Slutning i de allerugunstigste Tilfælde. . . .

C. E. Frijs.

---

676. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 9. April 1870.

Jeg vil efter at have skrevet Dem til, da jeg modtager Morgenavisen,[1]) som jeg veed De sjelden læser, underrette om følgende Telegram af 8de. Hamborg. »Nordd. Allg. Z.« imødegaaer Köln. Z's. Artikel om Nordslesvig og bestrider den Paastand at Befolkningen kan tage Bestemmelse om Slesvigs Grændser. Bladet paastaaer at det alene tilkommer Preussen at bestemme, hvilke Districter af Slesvig der skulle forstaaes ved »de nordlige«, at Preussen kun har at staae Østrig til Ansvar i dette Anliggende, at der ikke bestaaer

[1]) »Nordd. Allg. Zeit.« bragte 6/4 1870 en Artikel (refereret i »Berlingske Tidende« 8/4 (jfr. den nærmere Bedømmelse af denne Artikel smstds. 9/4), i »Dagbladet« 7/4 s. A.), omhandlende dels Forhandlingerne i den danske Rigsdag om den mest hensigtsmæssige Indretning af Danmarks Søværn, dels Preussens Forpligtelser m. H. t. Pragerfredens § 5. Paa denne Artikel indeholdt »Köln. Zeit.« et Svar 8/4 s. A. (refereret i »Berlingske Tidende« 8/4, i »Dagbladet« 9/4 s. A.), hvori Ønsket udtales om, at den preussiske Regering snart vil skride til en saadan Udførelse af Pragerfredens § 5, at den »af hele Europa maa anerkjendes som ærlig« — ved at give Danmark Nordslesvig i sin Helhed tilbage. Herpaa svarede »Nordd. Allg. Zeit.« igen 8/4 s. A. med en Artikel, der indeholdt de af Grev Frijs refererede Ytringer (jfr. »Dagbladet« 9/4 og 11/4 s. A.).

nogen Retsforpligtelse for Preussen overfor Danmark, og at den politiske Interesse som Preussen troer at finde overfor Danmark ved en Afgjørelse falder bort, naar de Danske ikke ville modtage hvad Preussen anseer for muligt at give. — Det seer ud som en mise en demeure, og hele Skrivearten falder saa fuldstændig i Bismarcks afbrudte Maade at tale paa, at de Artikler uden Spørgsmaal ere dicterede af ham og saaledes pointere et af de sædvanlige Foraarsudbrud. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

677. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 9. April 1870.

Kjære Vedel! De vil have bemærket at jeg har tilføiet enkelte Rettelser, og hvad jeg egentlig meest har tilsigtet ved disse er *deels* at Artiklen ikke fik Carakteren af »officieus« *deels* at man virkelig lader som om man selv troer paa at den bemeldte fulminante Artikel umulig kan skrive sig fra Bismarck, — thi det følger af sig selv at vi ikke for nogen Priis kunne give os Udseende af at troe paa slig Skjændighed.[1]) — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

678. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 14. April 1870.

Jeg kan ikke undlade at sende Dem til Oplysning om Situationen et af Krygers seneste Producter til en Grosserer

[1]) I »Berlingske Tidende« 12. April 1870 Nr. 86 findes den i Nr. 676 omtalte Artikel i »Nordd. Allg. Zeitung« behandlet i Lederen og tillige imødegaaet i en Artikel undertegnet D—d. Se ogsaa »Dagbladet« 12. April 1870 Nr. 86 og den franske Revue smst. 13. April 1870 Nr. 87.

Hansen her i Byen, hvor vanskeligt det end [er] at dechiffrere. »Jeg har funden mig foranlediget til at efterkomme hvad De under vor Samtale i Gaar Aftes søgte Dem nærmere oplyst om, nemlig, hvorvidt at de imellem D. og Preussen indledede ikke gaaende men staaende Forhandlinger i det nordslesvigske Spørgsmaal kan virke produserende(!) paa min Virksomhed her i Rigsdagen og mener jeg at det vil blive Dem klart naar jeg anfører at disse Forhandlinger hvortil Preussen i sin Tid tog Initiativet, aldrig fra Preussens Side har været oprettede(!) for at skulle føre til nogetsomhelst men at Preussen der ikke var tilsinds at slippe Noget af sit Bytte dog har troet at skylde sig selv den Forsigtighed, at maatte gjøre Et og Andet for dog ikke at staae altfor blot og aabenbare den intet gjorde for at efterkomme Pragerfredens Forpligtelse, han har altsaa paabegyndt disse Underhandlinger og Bismarck maa være vore D. dobbelt taknemmelig(!) for at Danmark er gaaet ind paa hans Forslag. De pleis ikke, der har i 2 Aar ikke væxledes 2 Ord; de ere altsaa staaende og det er netop det Bismarck ønsker og hvorfor? fordi at saalænge Forhandlingen ikke er formel og officiel afsluttede bestaae de endnu og noksaa længe kan disse og tjener disse til at beskytte Bismarcks Bytte for en eventuel Fare *og navnlig* for at blive anmodet inden en vis Frist at gjøre sin [Pligt] imod Nordslesvig, han vilde herimod vægre sig med disse Underhandlinger, han vilde kunne appellere til Europas Dom og sige, der seer I hvorledes man behandler os der har saadan en redelig Villie for at ordne Spørgsmaalet ad fredelig og fortrolig Vei men vore Bestræbelser ere ikke lykkedes endnu men Underhandlingerne fortsættes, og i en vis Henseende maa Bismarck faae Ret og Slesvig[1]) Uret. —

Naar jeg stiller en Interpellation i Salen og naar at denne blir understøttet og saa man troer nu maa der komme noget

[1]) Over Ordet Slesvig har Grev Frijs sat: ?

afgjørende, idet at Interpellationen er rettet paa at Bundescantzleren ved en høitidelig Declaration i Salen opfordres til at Hans Majestæt ikke agter at opfylde Pragerfreden og at den nordslesvigske Befolkning fra Dags Dato maa betragte sig som Kongen af Preussens definitive Undersaatter, aldrig bequemmere vilde Bismarck slaae Sagen til Jorden som ved i 2 Ord at erklære som Svar paa Interpellationen at han ingen Oplysninger kunde give til Huset om en Sag hvorom der svævede Underhandlinger med Udlandet. Og naar jeg vilde tye til Frankrig der har hjemlet Nordslesvig sin Ret ved § 5 og det slet passede Frankrige at gjøre sit Princip gjeldende, vilde da Svaret ikke ligge nær og at Udenrigsministeren vilde sige, hvor troer De at Frankrig, hvis Politik er Freden, kan eller tør overtage sig det Ansvar at gjøre min Indvending gjeldende i et saa stort og farligt Spørgsmaal, der tilmed søges ordnet ved de Forhandlinger, der længe have fundet Sted imellem Danm. og Preussen.

Seer De den beskyttede Hegn som Bismarck er dækket ved fra alle Sider. Deres

H. A. Kryger.«

Mirabile visu! at den samme Mand og Parti som saa haardt har maattet bøde for Kryger, vedblivende vil beholde ham som Udenrigsminister (vid. Dagbladet), thi dette er egentlig hans Mening, og han har den faste Tro trods Alt hvad der er skeet at det saa vilde gaae bedre. Gud holde sin beskjærmende Haand over det lille Land, at det ikke skal geraade i Daarekisten. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer. — Læsningen er paa flere Punkter meget usikker.

679. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Confident.

Kjøbenhavn, 14. April 1870.

Dersom Nordd. Allg. Zeit. havde indskrænket sig til den første Artikel, i hvilken den udtalte sig om den preuss. Regerings Stilling til Danmark og Pragerfredens Art. V, vilde jeg ikke ganske have turdet benægte Muligheden af, at Grev Bismarck, saaledes som Hr. von Thile udtrykkelig har erklæret til D. H., ingen Deel havde i disse mærkelige Udtalelser, der da alene kunde ansees som Avisens egne Betragtninger. Men, hvad man end forresten vil dømme om den første Artikels Oprindelse, saa kan der dog næppe være den ringeste Tvivl om, at Bladet ikke vilde have kunnet fortsætte sin Polemik for stedse skarpere at udvikle sin Theorie, hvis Forbundscantsleren misbilligede denne og vilde have Preussens Forpligtelser opfattede paa en anden Maade, end Bladet søger at fremstille dem. Det er saaledes ikke muligt at dølge sig, at Nordd. Allg. Zeit. ved denne Leilighed har udtalt, hvad den preuss. Regering ønskede at see udtalt. Men hvad er Grev Bismarcks Hensigt hermed?

Ligefra den Tid, Forbundscantsleren i Nikolsburg saae sig nødt til at love Nordslesvigs Tilbagegivelse, har den preuss. Regering paa alle Maader søgt at komme bort fra denne Forpligtelse. Trods alle anvendte Bestræbelser blev Bestemmelsen imidlertid optaget i Pragerfreden, men den Omstændighed, at der intet bestemt Tidspunkt for Tilbagegivelsen var tilføiet, gav det første velkomne Paaskud til at opsætte Udførelsen af Artiklen. Senere da politiske Forhold syntes at giøre det betænkeligt ganske at ignorere dens Tilværelse, aabnedes vel de bekjendte fortrolige Forhandlinger, men ligesom Maaden, paa hvilken disse førtes tilfulde godtgjorde, at det ikke var den preuss. Regerings alvorlige Mening, at de skulde lede til noget positivt Resultat, saaledes viste der sig ogsaa snart uimiskjendelige Tegn paa, at Grev Bismarck

lagde an paa at vælte Skylden for Forhandlingernes Afbrydelse over paa Danmark. Som det vil erindres, beklagede Forbundscantsleren sig til de andre Hoffer over, at den kgl. Regering, som han paastod det, viste Langsomhed og Mangel paa Iver under Forhandlingen. Det var mig imidlertid let ved Dato'erne at paavise, at den kgl. Regering altid med saa stor Hurtighed, som Sagens Vigtighed overhovedet tillod det, havde yttret sig om de forskjellige preussiske Forslag, og at det derimod var den preuss. Regering, hvis Svar stadigt lod vente paa sig. Grev Bismarck søgte nu ad en anden Vei at naae sit Maal ved at bringe Forhandlingerne til et Punkt, hvor det blev meget vanskeligt for den kgl. Regering ikke at erklære, at yderligere Forhandlinger paa en saadan Basis vilde være frugtesløse. Hvor ubilligt det end vilde have været at give den kgl. Regering Skylden for en Afbrydelse, der i Virkeligheden alene kunde tilskrives den pr. Regerings urimelige Fordringer, troede jeg dog omhyggelig at burde undgaae selv det fjerneste Skin af at have forstyrret en mulig Overenskomst og jeg svarede derfor paa en Maade, som ikke tillod Grev Bismarck at paaskyde, at den kgl. Regering havde afbrudt Forhandlingerne. Forbundscantsleren valgte nu at lade Sagen hvile og i over 2 Aar har han nu vedligeholdt sin officielle Taushed, maaskee i det Haab, at den kgl. Regering skulde giøre det første Skridt til en Gienoptagelse af Forhandlingerne, i hvilke den, træt af at vente paa en Afgiørelse, vilde vise sig villigere end før til at modtage de vilkaarlige Indskrænkninger og Betingelser, som det maatte behage den preuss. Regering at tilføie Opfyldelsen af den traktatmæssige Forpligtelse. Men ogsaa dette Forsøg er forblevet frugtesløst. De danske Nordslesvigere have ikke tabt Modet, Europa har ikke glemt Pragerfreden og den kgl. Regering har ikke giort Mine til at ville fravige, hvad den engang har erklæret for at ansee som sin ufravigelige Pligt at fastholde.

Det vilde være i fuld Overensstemmelse med den saaledes i mere end 3 Aar fulgte Taktik, om Grev Bismarck nu troede

at Øieblikket var kommet for ham til endelig at befrie sig for et Spørgsmaal, som allerede bereder Preussen Forlegenheder og under givne Forhold kunde blive farligt. Den russiske Regerings Organ le Nord har med Rette henledt Opmærksomheden paa det mærkelige Sammentræf, at N. A. Z. har aabnet sin Polemik netop i et Øieblik, da de østerrigske Forfatningsforhold mere end nogensinde før befinde sig i en Opløsningstilstand, og da indre Vanskeligheder synes at maatte optage den franske Regerings hele Opmærksomhed.

Disse Forudsætninger lede mig til i N. A. Z.s Artikler nærmest at see et Forsøg paa at sondere den offentlige Mening i Europa, for at den preuss. Regering derefter med større Sikkerhed kan afgjøre med sig selv, hvilket Skridt den maa ansee det for rigtigst at tage i Sagen. Nærmest synes N. A. Z.s Udtalelser at antyde, at Grev Bismarck kunde ville overskjære Vanskeligheden ved at erklære Art. V for at være bortfaldet. Men hvormeget en saadan eensidig Declaration fra Preussens Side end kunde smigre den tydske nationale Følelse, fordi den vilde være det første Skridt til positivt at bryde Pragerfreden og den aabent vilde trodse Udlandet, forekom dog netop denne Omstændighed mig at giøre det lidet sandsynligt, at Grev Bismarck skulde ville vove et saa betydningsfuldt Skridt. Thi der kan næppe være nogen Tvivl om at forskjellige Stormagter vilde protestere mod et saadant formelt Brud, og disse Protester vilde i alt Fald være tilstrækkelige til at hindre at Spørgsmaalet endelig kunde ansees som bortfaldet. Den eneste Virkning vilde altsaa let kunne blive, at den alm. Mistro mod Preussen voxede i en betænkelig Grad overalt, og at det blev meget vanskeligt for den preuss. Regering at gienoptage Sagen, dersom muligvis Omstændighederne engang maatte giøre det ønskeligt for Preussen at ordne den paa en venskabelig Maade med Danmark. Som D. H. seer, tænker jeg mig ikke den Mulighed, som Kreuzzeit. ganske vist nylig har antydet, at Preussen kunde blive enig med Østerrig om en formelig Ophævelse af

Art. V, thi jeg er ikke istand til at indsee, ved hvilke Fordele Grev Bismarck skulde kunne kjøbe et saadant Samtykke af Wiener-Cabinettet.

Jeg er derfor langt mere tilbøielig til at tillægge de omtalte Artikler den Hensigt at forlange det Mere for at opnaae det Mindre, med andre Ord at forberede ikke en Declaration som det ovennævnte men en ny Forhandling i hvilken den preuss. Regering, under Trudsel om i Tilfælde af Afslag fra vor Side at ville erklære Art. V for ophævet, agter at stille den kgl. Regering et Ultimatum. Jo skarpere Trudslen fremsættes, desto mere kunde den antages at ville giøre den danske Regering tilbøielig til at føie sig og desto mere haaber man muligvis ogsaa i Berlin at kunne bringe de andre Magter til at anvende deres Indflydelse her, for at en i sin Form frivillig Overenskomst mellem Preussen og Danmark skal fjerne de spændte Forhold i den alm. europæiske Politik, som nødvendigvis vilde følge af at Preussen udførte sin Trudsel. — Dersom denne min Formodning maatte vise sig rigtig, vilde den kgl. Regering altsaa eventuelt kunne see sig udsat for den Fare, som jeg længe har frygtet, nemlig at man fra forskjellige Sider vil søge at udøve et Tryk [1])i den almindelige Freds Interesse[1]) for at bringe os til at lade os nøie med en større eller mindre Deel af Nordslesvig, [2])hvad enten denne Retrocession er os til Gavn eller til Skade[2]). Mine Tanker om dette Spørgsmaal ere D. H. tilstrækkelig bekjendte. —

Det er muligt, at den saavidt jeg veed, eenstemmige Misbilligelse, som N. A. Z.s Udtalelser have mødt udenfor Tydskland, vil forandre Grev Bismarcks Hensigter og at Resultatet saaledes kan blive, at Alt igjen synker tilbage i den tidligere Ro idetmindste for nogen Tid. Men hvad enten det Ene eller det Andet skeer, er det nødvendigt at den kgl. Regering med yderste Opmærksomhed følger Grev Bismarcks

[1])—[1]) Indskud med Grev Frijs' Haand.
[2])—[2]) Indskud med Grev Frijs' Haand.

Bevægelser i den slesvigske Sag under de nuværende Forhold og jeg veed at D. H. ufortøvet vil meddele mig Alt, hvad der i denne Henseende kan frembyde nogensomhelst Interesse. Ligeoverfor de fremmede Gesandter vil D. H. ikke undlade at giøre det klart, at der her aldeles Intet er foregaaet eller yttret, som kunde give Anledning til den Mistro, som Preussen giver sig Mine af at nære til vore Hensigter, og iøvrigt have Aviserne — navnlig en Artikel under Mærket D—d. i Berl. Tid. for Tirsdag og en fransk Artikel i Dagbladet for igaar[1]) — saa udførligt belyst det Paaskud, som N. A. Z. søger at benytte, at jeg ikke kan tilføie Noget dertil. Men iøvrigt veed jeg for Tiden intet Andet at anbefale D. H. i Deres Samtaler med Deres Colleger i Berlin end fremdeles af al Magt at fremhæve Nødvendigheden af at Als og Dybbøl tilbagegives Danmark ligesaavel som Haderslev og Aabenraa, dersom man vil opnaae en tilfredsstillende og retfærdig Opfyldelse af Pragerfreden.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 3.

---

679 a. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Wien, 14. April 1870.

Preussen synes at ville indbringe Forslag her med Udelukkelse af Frankrig. Bunden ved Depechen Nr. 2[2]) beder jeg om nye Instruxer og Informationer. *Falbe.*

Chiffertelegram, indleveret i Wien 14. April 1870 Kl. 11.59 Form., modtaget 15. April.

---

[1]) Se Noten til Brev fra Grev Frijs til P. Vedel $^{9}/_{4}$ 1870. Nr. 677.

[2]) Utrykt Depeche Nr. 2 fra Grev Frijs til Falbe af 19. Februar, skreven umiddelbart efter den som Nr. 660 trykte af s. D. Grev Frijs underretter der Falbe om sin Depeche til Moltke-Hvitfeldt af 12. Februar (trykt som Nr. 659), men paalægger ham ikke overfor Grev Beust eller Hertugen af Gramont at lade sig mærke med, at han kender noget til Sagen.

680. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Kjøbenhavn, 14. April 1870.

Af D. H.s forskjellige Depescher, navnlig Nr. 10, 13 og 15[1]) har jeg seet, at man i diplomatiske Kredse i Wien opfatter saavel den alm. politiske Stilling i Europa som ogsaa det slesvigske Spørgsmaals nuværende Tilstand paa en ganske anden Maade end jeg af Beretninger andetsteds fra har Anledning til at antage for den rigtige.

Intet synes saaledes at bestyrke de krigerske Udsigter, som Hertugen af Grammont har omtalt til D. H. og langt fra at bære Præget af kun at være en 5 til 6 Maaneders Vaabenhvile forekommer den nuværende Tilstand i Europa mig meget mere at antyde, at der ikke er nogen Regering, som kan og vil tænke paa at bryde Freden, naar ikke ganske særegne og tvingende Grunde uformodentlig skulde giøre det nødvendigt. Forsaavidt navnlig Rusland nævnes som en Magt, der skulde beskjæftige sig med Tanken om en Krig, synes denne Mistanke at være fuldstændigt ubegrundet, saameget mere, som det neppe vil være muligt at paavise nogen Interesse for Tiden, der kunde tilraade den keiserl. Regering at forøge sine indre Vanskeligheder ved ydre Complicationer. At ikke destomindre Østerrig søger at holde sin Hær i en saa kampdygtig Stand som muligt, beviser efter min Mening kun, at Grev Beust maa ønske at sikkre sig ogsaa ligeoverfor uformodede Eventualiteter.

Ligesaalidet troer jeg paa, at den franske Regering skulde tænke paa for Tiden at ville bringe en Conference istand angaaende det nordslesvigske Spørgsmaal, endsige at den skulde forhandle med Østerrig og England derom. Jeg har al mulig Grund til at være tilfreds med den Maade, paa hvilken Grev Daru udtaler sig til den kgl. Gesandt i Paris om Sagen

[1]) Af 19. Marts, 23. Marts og 5. April 1870, trykt som Nr. 668 a, 669 a og 673 a.

og navnlig ogsaa med den Redebonhed som han har viist ved strax at gaae ind paa det Forslag, som det vil være D. H. bekjendt at jeg gjennem Grev Moltke for nogen Tid siden har giort ham. Men ligesaa aabent og bestemt har han samtidigen dermed ogsaa erklæret, at for Tiden kunde hverken de alm. europæiske Forhold eller de indre franske Forfatningsreformer tillade ham at gjøre Mere end med Opmærksomhed at følge det nordslesv. Spørgsmaals Udvikling. — Ligeledes er det ikke forunderligt, at Aviserne have kunnet tillægge Baron Stoffels[1]) Reise en politisk Betydning, men der [er] ingen Grund til dennegang at mistroe de Forsikkringer, som fra alle Sider paastaae, at den franske Militær-Attaché ikke har havt nogetsomhelst politiskt Hverv. Det hele Rygte om at Grev Bismarck skulde sætte nogen særdeles Priis paa en formelig Mediatisation af nogle Smaastater, der allerede faktisk ere incorporerede i Preussen, hører ganske vist til dem, som man maa lægge Mærke til, men det forekommer mig dog altfor usandsynligt til at det skulde fortjene nogen Tiltro. Heller ikke fra denne Kant tør jeg altsaa vente at der vil aabne sig nogen Udsigt til at Preussen skulde vise sig mere villig end før til at løse det nordslesvigske Spørgsmaal.

De Artikler, som nylig ere fremkomne i N. A. Z., synes snarere at tyde paa ganske andre Hensigter hos den pr. Regering. Jeg takker D. H. for den indsendte Coupon af »Tagespresse«,[2]) der saameget mere har interesseret mig, som den vel tør antages at udtale Grev Beusts Anskuelser. Det er unødvendigt for mig at anmode Dem om leilighedsvis at oplyse saavel Rigskantsleren som Deres Colleger om at her Intetsomhelst er foregaaet eller sagt, der i mindste Maade kunde give den preuss. officiøse Tidende Anledning til disse mærkelige Udtalelser og om de ovennævnte Artiklers øvrige

[1]) Fransk Militærattaché i Berlin.

[2]) Indsendt med utrykt Depeche Nr. 17, indeholder en skarp Dadel af Bismarcks Stilling til Art. V.

Indhold kan jeg henvise Dem til de Gjendrivelser, som ere fremkomne i Aviserne, navnlig tør jeg henlede Deres Opmærksomhed paa en Artikel i Berl. Tid. for i Tirsdags under Mærket D—d og paa en fransk Artikel i Dagbladet for igaar.

Hvor beleiligt end Øieblikket maatte forekomme Grev Bismarck til at vove et nyt Skridt mod det Maal, som han længe har arbeidet hen imod, nemlig at unddrage sig Opfyldelsen af Pragerfredens Art. V, saa kan jeg dog ikke troe at han virkelig skulde have Mod til formeligt at erklære at Preussen ikke længere betragter denne Artikel som bindende for sig. Thi selv de europ. Magter, som ikke indsee Vigtigheden ogsaa for den alm. politiske Stilling af at det slesv. Spørgsmaal løses paa en med Retfærdighed stemmende Maade, maatte i alt Fald i en saadan aaben Ophævelse af en af Pragerfredens Artikler see en Handling, der i sine Følger vilde berøre ogsaa alle de andre Bestemmelser i denne vigtige Traktat, thi med samme Ret, Preussen nu slog en Streg over Art. V, vilde Sydtydskland ved given Leilighed kunne incorporeres i det nordtydske Forbund. Men uagtet jeg saaledes, idetmindste ikke endnu, kan troe at Grev Bism. virkelig skulde have til Hensigt at udføre den Trudsel, som N. A. Z. har fremført, er dog Situationen i det Hele saa alvorlig at det er nødvendigt at vi med yderste Opmærksomhed vogte paa ethvert Skridt af den preuss. Regering som kan have noget Hensyn til vort Spørgsmaal og navnlig vil D. H., selvfølgelig med den yderste Forsigtighed, lægge Mærke til ethvert Tegn, der kunde tyde hen paa, at den pr. Regering søgte at vinde den øst. Regering for sine Anskuelser og Ønsker i denne Sag.

Baron Eder er for nogle Uger siden ankommet hertil. Da han ikke har givet mig nogensomhelst Anledning har jeg selvfølgelig ikke søgt til ham at berigtige den Misforstaaelse, som min Samtale med Grev Paar ved dennes Afreise havde fremkaldt. Jeg er overbevist om at D. H. tilfulde har oplyst Grev Beust om Sagens rette Sammenhæng og jeg har saa-

ledes ingen Grund til fra min Side at provocere en Udveksling af Anskuelser, som Baron Eder synes at have Instruction til at søge at undgaae.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 3.

---

680 a. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien.

Kjøbenhavn, 15. April 1870.

Tak til Beust i Overensstemmelse med Nr. 2, men nævn ikke Moltkes tidligere Henvendelse derom til Daru. Meddeel Grammont Deres Formodning om at Preussen vil forbigaae Frankrig.

Frijs.

Afskrift med P. Vedels Haand (indlagt i Depeche fra Wien Nr. 21, 16. April 1870) til Chiffertelegram indleveret 15. April 1870 Kl. 6 Eftm.

---

681. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 16. April 1870.

Den preussiske Regering lader til, hurtigt at ville lade Handlingen følge paa Ordet. Idetmindste har jeg iforgaars Aftes modtaget følgende Telegrafdepesche fra den kgl. Gesandt i Wien: »Preussen *synes at ville* indbringe Forslag her, med Forbigaaelse af Frankrig«. Jeg maa herefter antage, at Grev Bismarck paatænker at stille den kgl. Regering et Ultimatum, men at han forinden vil sikkre sig, at de i dette Ultimatum indeholdte Forslag af Preussens Medcontrahent erkjendes for at være en fuldstændig Udførelse af Pragerfredens Art. V, for at han da senere, naar den kgl. Regering maatte erklære sig ude af Stand til at modtage de gjorte Tilbud, kan erklære, at under disse Omstændigheder maatte den ovennævnte Artikel være at betragte som endelig bortfalden.

Der er naturligvis ingen Tvivl hos mig om at de Forslag, som Preussen for Tiden kan ville giøre os, ere af en saadan Natur, at de ikke kunne modtages af den kgl. Regering, og paa den anden Side er det mig ligesaa klart, at det vil falde den øst. Rigskantsler meget vanskeligt at fastholde en retfærdig Fortolkning af Pragerfreden, efterat han i sin bekjendte Depesche til Grev Wimpfen af 1. April 1868 baade har acquiesceret ved Preussens Paastand om at Als og Dybbøl skulle vedblive at være preussisk Eiendom og har erkjendt Hensigtsmæssigheden af Garantier. Naar hertil kommer at de øster. Forfatningsforviklinger for Øieblikket rimeligvis lægge udelukkende Beslag paa Grev Beusts Opmærksomhed, seer jeg kun altfor megen Grund til at befrygte, at Grev Bismarcks Bestræbelser i Wien ville krones med Held, dersom ikke det øst. Cabinets Modstandskraft styrkes fra andre Sider.

Jeg har strax telegraferet til Kmh. Falbe,[1]) at han skal tale med Grev Beust og i Overensstemmelse med den Instr. der, som D. H. bekjendt, under 19. Februar[2]) afgik til Grev Moltke, gjøre Rigscantsleren opmærksom paa, at vi troe at kunne vente, at Østerrig ikke vil binde sig ved nogen Fortolkning af Art. V, uden forinden idetmindste at have givet den kgl. Regering Leilighed til at yttre sig derom. Destoværre kan jeg imidlertid ikke smigre mig med, at denne Opfordring vil udøve nogen synderlig Indflydelse paa Sagens Gang. Vigtigere vilde det være, hvis vi kunde vente nogen stærk og hurtig Bistand fra Paris og Petersborg. I min Telegrafdepesche til Kmh. Falbe har jeg tilføiet, at han skulde meddele Hertugen af Gramont sin Formodning om Preussens Hensigter. Jeg haaber nemlig at den franske Gesandt,

---

[1]) Sml. Nr. 680 a.

[2]) 19. maa være en Fejlskrift for 12.; der findes intet Spor til nogen Instruks af *19.* Februar, og den ubrudte Nummerrække tyder paa, at der menes den som Nr. 659 trykte Instruks af 12. Februar. Sml. S. 417, hvor der tales om Instruksen til Moltke-Hvitfeldt af 12. Februar.

hvis han ikke allerede har gjort det, strax vil telegrafere derom til sin Regering. Endvidere sender jeg idag Grev Moltke en Instruction, som D. H. vil finde vedlagt min Depesche Nr. 5.[1]) Hvad Petersborg angaaer, er det mig bekjendt, at Baron Mohrenheim iforgaars har sendt Depescher til sin Regering, i hvilke han væsentligen udtaler sig paa samme Maade som jeg i min Depesche af 14de d. M. Nr. 3[2]) har fremstillet Dem min Opfatning af Stillingen. Navnlig forudsaae Hr. von Mohrenheim Muligheden af, at Preussen kunde søge at vinde Østerrig for sine Hensigter, og da jeg igaar har meddeelt ham, at jeg har Grund til at troe, at denne Formodning snart kunde vise sig begrundet, tør jeg antage, at han strax har tilføiet sin Depesche et telegrafisk Supplement. Dernæst har jeg tilskrevet Kmh. Vind fornævnte Depesche Nr. 5 vedlagte Instruction, som imidlertid efter den Maade, paa hvilken den russiske Regering altid har stillet sig til Spørgsmaalet om Als og Dybbøl væsentlig maa indskrænke sig til at anbefale vor Sag til det russiske Cabinets Forsorg.

Hvad D. H. selv angaaer, maa jeg for Tiden indskrænke mig til at anbefale Dem med Opmærksomhed at følge ethvert Spor som maatte kunne oplyse Dem om Stillingen, og iøvrigt paa passende Maade at virke paa d'Hrr. Benedetti, Oubril og Wimpffen. De Motiver, der nærmest maae antages at kunne virke hos de Regeringer, som disse Gesandter repræsentere, ere foruden Hensynet til Danmark, der navnlig for Rusland bør være af Betydenhed, dels den Betragtning at naar først engang Pragerfredens Art. V kan forandres og mere eller mindre bortfortolkes af de 2 Paciscenter, kan Art. IV[3]) let gaae samme Skjæbne imøde, dels den preussiske Regerings sædvanlige Taktik, at betale en virkelig og

[1]) Trykt som Nr. 684.

[2]) Trykt som Nr. 679.

[3]) I hvilken Kejseren af Østrig godkender Nyordningen i Tyskland, hvorved Østrig udelukkes, og det nordtyske Forbund dannes.

øieblikkelig Fordeel med ubestemte Løvter, som den senere med stor Dygtighed forstaaer at unddrage sig. Det var ved dette Middel, at den i 1866 opnaaede Frankrigs velvillige Neutralitet, som den senere gjengjældte med at erklære sig ude af Stand til at realisere de ubestemte Fordele, som den havde stillet Keiser Napoleon i Udsigt. For Tiden seer jeg at N. A. Z. tilsyneladende med stor Iver udtaler sig mod de russiske Østersøesprovindsers separatiske Tendentser, men jeg nærer ingen Tvivl om at hvis Rusland lader den preuss. Magt frit udvikle sig, vil den pr. Regering ikke betænke sig paa at tale et ganske andet Sprog i det ovenomtalte Anliggende, naar Øieblikket dertil er kommen. Paa samme Maade vilde Grev Bismarck vistnok ogsaa vide at holde de Løvter, ved hvilke han formodentlig dennegang søger at lokke Østerrig til andengang at begunstige den preuss. Politik ligeoverfor Danmark.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

---

682. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 16. April 1870.

Kjære Vedel! Selv om Villien maatte være tilstede, vil det ikke blive muligt at reconstruere sig; — jeg vil være tilbage fra min Tour lidt efter Klokken 5 og ønskede gjerne at tale et Par Ord med Dem enten iaften eller imellem 5 og 6 naar dette bedre maatte convenere Dem. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

683. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 16. April 1870.

Kjære Quaade! Jeg kan ikke lade Kjætting reise uden at takke Dem for Deres Brev,[1]) som jeg modtog i dette Øieblik da jeg kom hjem fra en Sneppejagd; De kan troe at jeg er nok saa trykket som De af den nuværende Situation, men Haabet opgiver jeg aldrig. Jeg har Vanskeligheder over al Beskrivelse, veed ikke om jeg kan fortsætte den nuværende Virksomhed, men skeer det da er det væsentligst fordi jeg bilder mig ind at der ikke let vil kunne findes Nogen i Øieblikket paa hvem i Modgang de Ord flector non frangor bedre passer og dette fordrer Situationen hovedsagelig; dette har været mig lettet i en overordentlig Grad ved Vedels og Deres Bistand i den Retning; lad Dem dog for Alt i Verden ikke afficere af Krygers Vanvid og Dagbladets[2]) Vaas, det Første skader os, men jeg troer snarere at det Sidste er til Gavn for Sagen, thi det sees da hvor Maadeholdet findes. Undskyld dette Hastværk men jeg kunde ikke undlade at sende Dem et Par Ord.

C. E. Frijs.

---

[1]) Er ikke bevaret.

[2]) I den franske Revue i »Dagbladet« for Onsdag 13. April 1870 antydes det, at Preussen med Rette frygter Danmark som Fjende, saalænge Art. V er uopfyldt; smst. findes omtalt Krügers Forslag om at tilføje til Straffeloven, at Straf m. H. t. Undertrykkelse og Forfalskning af offentlige Dokumenter bringes i Anvendelse ved Art. V, og at det betragtes som Blasfemi at paakalde Guds Navn i en Traktat, man ikke agter at udføre, hvorfor Embedsmænd, der gør sig skyldige i dette, skal fjernes. »Det er Anklager, for hvilke ingen anden Forsamling end den i Berlin vilde udsætte sig to Gange.« I en dansk Artikel i samme Nr. paavises det frugtesløse i Danmarks Holdning, det bemærkes, at Quaade er bjergtagen af Bismarck og det mægtige Preussen, og Krügers Klage over ikke blot at have Tyskland men ogsaa Danmark imod sig citeres; Regeringen opfordres til at føre en ændret Politik overfor Preussen.

684. Udenrigsminister Grev Frijs til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 16 avril 1870.

M. le Comte.

Les récens articles du journal officieux du Cte de Bismarck m'avaient fait pressentir qu'il pouvait bien vouloir tâcher de tirer profit du moment actuel et des graves difficultés intérieures dans lesquelles se débattent la France et l'Autriche, pour en finir d'un coup décisif avec cet article V du traité de Prague qui depuis long temps pèse si lourdement sur le gouvt. prussien. Mes soupçons viennent d'être confirmés plus tôt que je ne l'avais cru moi-même, car une dépêche télégraphique du ministre du roi à Vienne m'a mandé avant hier que »la Prusse paraît vouloir soumettre au cabinet autrichien des propositions, sans tenir aucun compte de la France«.[1]) Si M. Falbe ne s'est pas trompé dans ces prévisions, les intentions du Cte Bism. commencent donc à se dessiner clairement. Il veut, selon moi, se concerter avec l'Autriche sur une interprétation restrictive de l'art. V et il espère obtenir l'assentiment de sa partie contractante, pour que d'un côté l'île d'Als et le Sundeved soient exclus d'une rétrocession éventuelle, et que de l'autre côté des garanties soient demandées en faveur des quelques Allemands, qui habitent le Nord Slesvig. L'accord une fois établi avec le cabinet de Vienne sur cette base, le comte de Bism. s'empressera d'adresser au gouvt. du Roi une proposition formelle, qualifiée d'ultimatum en ajoutant qu'elle est à prendre ou à laisser, et pour le cas où le gouvt. danois se déclarera dans l'impossibilité d'accepter une solution qui probablement compromettrait l'avenir du pays entier, le chancelier de la confédération lancera sans retard une déclaration qui supprimera formellement un article de traité, dont il prétendra que l'accomplissement est devenu impossible à cause du refus obstiné du Danemark d'accep-

[1]) Falbes Chiffertelegram af 14. April 1870, trykt som Nr. 679 a.

ter des offres, reconnues satisfaisantes par la puissance qui seule serait en droit d'interpréter avec la Prusse le traité de Prague et d'en exiger l'exécution. Il se peut toutefois que M. de Bismarck ne mette pas tant de formes à en arriver au but qu'il poursuit depuis si long temps, car sa hardiesse sera proportionnée à la grandeur des préoccupations qui empêchent les autres cabinets de suivre les évolutions de sa politique envahissante.

Que pourrions nous faire dans des conjonctures pareilles, pour parer le coup que le comte de Bism. se dispose à nous porter?

Si le comte Daru était encore à la tête des Affaires étrangères de la France, la manière sympathique dont il s'est toujours prononcé devant vous à l'égard du Danemark, l'importance qu'il attachait à ce qu'il ne fût pas permis à la Prusse de violer le traité de Prague au gré de ses intérêts, la promesse formelle qu'il vous a donnée lorsqu'en conformité de mes instructions du 12 février,[1]) vous lui avez demandé d'empêcher qu'un accord ne se fît à notre insu entre la Prusse et les autres puissances au sujet de l'interprétation de l'art. V — toutes ces circonstances auraient été pour moi une garantie que le gouvt. français ne manquerait pas d'exercer son influence à Vienne en notre faveur. Mais je vous avoue, Monsieur le Comte, que la retraite du comte Daru dans ce moment-ci[2]) me paraît un grand surcroît de malheur, et ce ne sera pas de trop de toute notre fermeté pour tenir tête à un concours de circonstances aussi fâcheuses. Il faut donc tenter tous les efforts pour contrecarrer les desseins du Cte Bismarck et je suis convaincu que vous n'épargnerez aucune peine pour rendre ce résultat possible.

J'ai déjà donné l'ordre à M. Falbe[3]) de communiquer ses

[1]) Trykt som Nr. 659.

[2]) Daru gik af som fransk Udenrigsminister 13. April 1870 og blev afløst af Hertugen af Gramont.

[3]) Trykt som Nr. 680 a.

soupçons au duc de Grammont, pour que ce ministre en avertisse son gouvernement. Ainsi j'espère vous avoir préparé la voie, lorsque vous chercherez une entrevue avec le ministre des Aff. étr., pour lui parler de ces éventualités dont vous direz avoir reçu des avis de Vienne, sans être à même toutefois d'en garantir l'exactitude, mais qui vous paraissent assez probables et sur lesquelles vous présumez que le gouvt. imp. sera mieux instruit que vous. Après cette introduction vous expliquerez au ministre le sens de la promesse que M. le Cte Daru vous avait faite dans vos entretiens avec lui au sujet de ma dépêche Nr. 4, et vous exprimerez le désir que le duc de Grammont reçoive aussi tôt que possible des instructions pour agir conformément à ces promesses.

Si, comme je le présume, le ministre se montre disposé à s'entretenir plus longuement avec vous sur la question slesvigoise, je vous prie de saisir cette occasion pour l'éclairer sur les points principaux que je crains qu'il n'ait envisagés sous un point de vue peu favorable pour nous. Vous connaissez si complètement tout ce qui regarde la question de la délimitation et celle des garanties demandées par la Prusse, que je n'ai pas besoin de rien ajouter à ce sujet. Mais il y a en outre trois considérations, sur lesquelles je vous prie surtout de fixer l'attention du ministre.

1° L'art. V du traité de Prague n'est signé que par la Prusse et l'Autriche, il est vrai; mais l'insertion de cet article est, d'après la déclaration faite en plein parlement prussien par le comte Bism., exclusivement due à la demande de la France. Ensuite cet article fait partie intégrante du traité de Prague qui a été accepté par l'Europe entière, lorsque les puissances européennes ont reconnu le nouvel ordre de choses créé par ce traité. Enfin la Prusse elle-même a officiellement porté à la connaissance du gouvt. du Roi l'engagement qu'elle avait pris de rétrocéder au Danemark la partie septentrionale du Slesvig. Pour toutes ces raisons il ne saurait plus appartenir à la Prusse de supprimer ou de

mutiler cette promesse, quand même l'Autriche trouverait de sa convenance d'y prêter les mains.

2° Supprimer ou mutiler l'art. V constituerait non seulement une violation de la justice, de la foi des traités et du principe de nationalité, mais ce précédent battrait en brêche tout le traité de Prague; et si à cette occasion le gouvt. pruss. pouvait mettre de côté l'art. V, du même droit il ne manquerait pas de se regarder comme délié de tous les autres engagemens qu'il a contractés dans ce même traité, et aucune puissance ne saurait en bonne logique trouver à redire à l'incorporation de l'Allemagne du Sud, si au préalable l'Europe avait tranquillement assisté à cette nouvelle injustice contre le Danemark.

3° Il ne s'agit pas de fixer une frontière, car le traité s'en rapporte aux populations elles-mêmes pour décider de leur sort par un vote librement émis. Nous ne faisons que demander l'application simple et sincère de ce principe sur lequel le gouvt. impér. lui-même est basé et qu'il a inauguré dans le droit des gens moderne en même temps qu'il l'a fondé dans le droit public de la France.

Voilà M. le Comte, les arguments que je vous prie de faire valoir de la manière la plus efficace et la plus convenable. Mais je le répète, nous n'en sommes encore qu'aux conjectures quant aux intentions présumées de la Prusse. Le fait me paraît plus que probable, il est vrai, mais rien n'est positivement constaté à l'heure qu'il est. Je vous prie donc de vous y prendre avec la plus grande circonspection, en même temps que vous aurez soin pourtant de ne pas laisser perdre un temps précieux, pendant lequel il sera peut-être encore possible de parer le coup, dont le gouvt. prussien semble nous menacer.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 5.

685. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 17. April 1870.

Kjære Vedel,

Jeg har allerede idag, skjøndt forgjæves, søgt at følge det Vink, Deres Meddelelse af iforgaars giver; naturligviis ikke forat faae Meer at vide thi dette kan jeg jo vente imorgen, men for, om fornødent, ingen Tid at spilde med at advare den blandt dem som skulde udelukkes, som befinder sig her.[1]) . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

686. Redaktør C. S. A. Bille til Rigsdagsmand H. A. Krüger.

»Dagbladet«s Redaction Kjøbenhavn, 17. April 1870.

Kjære Ven!

Jeg har modtaget Resten af Deres Brev; som jeg havde læst Begyndelsen med levende Interesse og Beundring, saaledes har Slutningen bevæget mig dybt. Efter Aftale med Lehmann samles paa Onsdag med ham og mig: Hall, Krieger, Clausen, Madvig, Ploug, Klein, Adler; vi ville i Forening overlægge Sagen og give Dem efter Samraad en saadan Udtalelse, som De ønsker. Forinden søger jeg David — i Eftm. var jeg hos ham, men traf ham ikke — og stræber at faae ham til endnu et Skridt hos Frijs for at faae denne til at erklære Underhandlingerne for afsluttede; netop nu, da han rimeligviis paa Grund af den nordamerikanske Historie gaaer af, skylder han at gjøre dette Skridt og derved befrie sin Efterfølger for en høist byrdefuld Arv. Det bør efter min Mening skee derved, at Grev Frijs uden nye Terminer el. desl. notificerer i Berlin, at den Quaade i 1867 givne Fuldmagt til fortrolige Samtaler er kaldt tilbage, efterat Pr. i over to Aar har ladet dem ligge hen.

---

[1]) Sml. Nr. 681.

Jeg haaber, at De ikke har Noget imod, at jeg i Dagbl. for i Onsdags[1]) har grebet Leiligheden til at presse ogsaa offenlig paa denne Sag og derved har ladet Dem tale med. Med Sandhed kan det siges, at Deres Ord paa dette Omraade har en Magt over den offenlige Mening i Danmark som intet andet.

Hidtil har det været min Opfattelse, at De ikke burde tøve med det forestaaende Skridt, at Jordbunden var beredt, at Virkningen let kunde tabe sig, og at maaskee endog en lille Diversion i Udenrigspolitik ikke vilde være uvelkommen som Afleder for indre Rørelser. Siden er kommet det partielle Ministerskifte og hele Historien med Plebiscitet.[2]) Nu kan Intet nytte før *efter* dette og *efter* den Rekonstruktion af Ministeriet, som da maa komme. Med andre Ord, Intet bør skee før sidst i Mai. Om der da skal ventes længere, beroer paa Forholdene. Ollivier vil ikke være heldig; la Guéronnière vil være gunstig, Drouyn de Lhuys endog meget gunstig. Men herom bliver det endnu tidsnok at tale.

Umiddelbart efter Onsdagsmødet skal De atter høre fra mig.

Bille.

Afskriften skal følge senere.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

---

687. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 19. April 1870.

Deres Excellence,

Jeg har havt den Ære at modtage Deres Excellences meget ærede Depescher Nr. 3, 4 og 5[3]) med de sidstnævnte Actstykke vedlagte Depescher til Vien, Petersborg og Paris. De

---

[1]) Sml. S. 415, Note 2.

[2]) Gramont havde afløst Daru; en Ændring blev indført i den franske Forfatning.

[3]) Af 14., 16. og 16. April 1870.

tvende Depescher til Vien[1]) har jeg igaar Aftes maattet afsende med Posten under privat Udskrift og Forsegling, da der ingen sikker Leilighed frembød sig før Løverdag den 23nde d. M. Depeschen til Petersborg[2]) er afgaaet igaar Aftes med en russisk Coureer, men for den til Paris[3]) har jeg endnu ingen sikker Leilighed og tvivler paa at ville kunne finde en saadan før Torsdag den 21nde d. M.

Jeg havde netop igaar Morges tilskrevet Grev Wimpffen for at spørge ham, om han havde en Leilighed til Vien, da han, uden endnu at have modtaget denne min Forespørgsel, selv gjorde mig et Besøg. Han sagde mig i Fortrolighed, at han iforgaars havde fra Grev Beust modtaget blandt Andet den Meddelelse, at den kongelige Gesandt i Vien i Begyndelsen af forrige Uge havde yttret for Rigskantsleren, at den preussiske Gesandt, General Schweinitz, med det Første vilde indfinde sig hos ham og ved denne Leilighed sandsynligviis vilde tale med ham om den slesvigske Sag. Nogle Dage efter havde General Schweinitz været hos Grev Beust, men han havde aldeles ikke berørt bemeldte Sag. Grev Beusts Meddelelse indskrænkede sig udelukkende til det her Anførte; og Grev Wimpffen henvendte sig nu til mig for at erfare, om der var indtraadt nogen Forandring i det slesvigske Anliggendes Stilling. Hertil svarede jeg, at ligesom den bekjendte Artikel i Nordd. Allg. Zeitung i Kjøbenhavn havde vakt en Formodning om, at Grev Bismarck muligen kunde have til Hensigt i en eller anden Retning atter at optage det nordslesvigske Anliggende, saaledes vidste jeg, at den havde vakt en lignende Formodning hos den kongelige Gesandt i Vien, og jeg antog, at denne Formodning, muligen støttet af andre Grunde, som jeg ikke kjendte, havde foranlediget Kammerherre Falbes ovenanførte Meddelelse til Grev Beust.

---

[1]) Nr. 3 og Nr. 4 af 14. og 16. April 1870.
[2]) Formentlig Nr. 2 af 16. April 1870.
[3]) Formentlig Nr. 5 af 16. April 1870.

Iøvrigt vidste jeg ikke, at det slesvigske Anliggende havde forandret Stilling, men jeg kunde i Fortrolighed tilføie, at Kammerherre Falbes Formodning, som han selvfølgeligen havde meddelt den kongelige Regjering, havde foranlediget denne til at antage Muligheden af, at Grev Bismarck, dersom han for Øieblikket beskjæftigede sig med hint Anliggende, kunde benytte de nuværende politiske Conjuncturer til dets Løsning i en eensidig og for Danmark ugunstig Retning, nemlig søge at blive enig med Østerrig om en Ordning, og hvis da Danmark forkastede denne, erklære Sagen for endt. For det Tilfælde, at Grev Wimpffen skulde erfare Noget om en saadan Plan, bad jeg ham underrette mig derom, og derhos for sit Vedkommende virke til at hans Regjering ikke bandt sig uden først at have hørt den kongelige Regjering. Hvad dennes Anskuelser om en antagelig Løsning angik, maatte jeg navnlig fremhæve, hvad der allerede vilde være ham bekjendt, at ingen Løsning fra dansk Side kunde ansees for tilfredsstillende, som ikke medførte Tilbagegivelsen af Als og Dybbøl.

Grev Wimpffen lovede mig at meddele mig Alt, hvad han maatte erfare om Sagen, men antog iøvrigt ikke, at der i Vien var foretaget noget Skridt i den ovenantydede Retning fra preussisk Side, navnlig fordi dette ikke var skeet ved General Schweinitzes ovennævnte Besøg hos Grev Beust, og paa Grund heraf var han heller ikke tilbøielig til at troe, at et saadant Skridt forestod for Tiden. Han kunde ikke bestemt angive Dagen, da fornævnte Besøg havde fundet Sted, men de af ham fra Vien modtagne Depescher maatte være afgaaede Fredag Aften den 15de eller den paafølgende Morgen, og han meente, at Besøget havde fundet Sted nær henimod dette Tidspunct. Grev Wimpffen bemærkede slutteligen, at han vilde erindre hvad jeg havde sagt ham, men agtede dog ikke for Tiden at skrive udførligt derom til Grev Beust, for ikke derved muligen at give Sagen større Proportioner end han meente, at den i Virkeligheden havde.

Senere, samme Dag, havde jeg ogsaa en Samtale med Grev Benedetti, for hvem jeg udtalte mig paa samme Maade som for den østerrigske Gesandt om Betingelserne for en antagelig Løsning af det slesvigske Anliggende, idet jeg dog iøvrigt forholdt mig paa en noget forskjellig Maade, forsaavidt som jeg selv indledede Samtalen ved at omtale den hos den kongelige Regjering opstaaede og af den kongelige Gesandt i Vien bestyrkede Formodning om den nye Retning, Grev Bismarck kunde ville give bemeldte Anliggende, og derhos fremhævede den Mulighed, jeg ikke havde omtalt for Grev Wimpffen, at Forbundskantsleren uden Frankrigs Vidende og Deeltagelse vilde søge en Forstaaelse med Østerrig. Grev Benedetti var endnu mindre end min østerrigske Collega tilbøielig til at antage, at den preussiske Regjering for Tiden nærede den Plan, som vi tillægge den, men han vilde dog ikke bestride Muligheden deraf, ligesom han ogsaa erkjendte, at det nuværende Øieblik var gunstigt derfor. Han var fremdeles af den Mening, at Grev Bismarck, tiltrods for hvad Hr. v. Thile havde sagt mig, ikke var ganske fremmed for Artiklen i Nordd. A. Zeitung, men troede dog denne Artikel nærmest bestemt til at opfriske Erindringen om den preussiske Regjerings Anskuelser om det slesvigske Spørgsmaal, saavelsom muligen ogsaa til at virke paa den danske Regjering og Befolkningen i Nordslesvig. Han vilde, naar Grev Bismarck i disse Dage vendte tilbage fra Varzin, søge en Samtale med ham i en anden Anledning end den slesvigske Sag, og da maaskee, uden at forraade sin egentlige Hensigt eller den Anledning jeg havde givet ham, finde Leilighed til indirecte at danne sig en Mening om Forbundskantslerens Planer i den omhandlede Henseende. Resultatet lovede han at meddele mig.

Jeg kunde ikke af Grev Benedettis Yttringer uddrage nogen sikker Slutning om, hvorvidt han er bekjendt med hvad der i den slesvigske Sag senest er foregaaet mellem Grev Moltke og Grev Daru, og jeg undlod derfor at omtale det.

Herr Oubril har jeg i nogen Tid ikke seet, men jeg erfarede igaar, i det russiske Gesandtskab, at Baron Mohrenheim i disse Dage har sendt Depescher til Petersborg.

Quaade.

Depeche Nr. 9, modtaget 20. April 1870.

---

688. **Redaktør C. S. A. Bille til Rigsdagsmand H. A. Krüger.**

»Dagbladet«s Redaction Kjøbenhavn, 20. April 1870.

Kjære Ven!

Idag Kl. 11 holdtes hos Lehmann det omtalte Møde. Jeg oplæste Deres Skrivelse, og derpaa drøftedes Sagen. Alle vare enige om at erkjende og paaskjønne Deres Optræden i Berlin, og man billigede ganske Deres Beslutning om fremdeles at holde ud der, deels i Nordtydske Rigsdag og deels i Toldparlamentet. Ligeledes deelte vi Alle den samme Følelse med Hensyn til den Aand, som gaaer igjennem Deres Skrivelse, og den paa een Gang sikkre og beskedne Opfattelse, som fremtræder i den. Om man end ikke just vilde ansee det for det »sidste Skridt«, som kunde gjøres, at De gik til Paris, og om man end meget mindre vilde ansee Spillet for ude, hvis Deres Reise dertil ikke skulde strax føre til det forønskede Resultat, saa tiltraadte man dog Deres Mening om det særdeles Vigtige og Betydningsfulde i dette Skridt *og samstemmede med Dem deri, at det ikke burde gjøres iblinde eller voves paa en Tid, hvor der ikke med nogen Rimelighed lod sig vente et Udbytte. Med andre Ord: det er af særdeles stor Betydning at vælge det rette Tidspunkt, ikke at forsømme det, men heller ikke at foregribe det.* Nu stiller det sig jo for Øieblikket saaledes, at det er saagodtsom umuligt at forudsee, hvorledes Tingene ville stille sig i Frankrig efter den 8de Mai; før denne Dag vil der ikke være Interesse for noget Andet end Plebiscitet, og efter samme vil Spørgsmaalet være, hvorledes Ministeriet rekonstrueres, og navnlig hvem der bliver Udenrigsminister. Indtil dette vides, lader der sig Intet sige med Sikkerhed om Hensigtsmæssig-

heden af, at De nu foretager det vigtige Skridt, og dette Spørgsmaal bør saaledes staae hen uafgjort, indtil Forudsætningerne for dets Besvarelse ere tilstede.

M. H. t. de svævende eller staaende Underhandlinger fremhævede Flere de Vanskeligheder og Farer, som det kunde have for Danmark at afbryde dem, medens Andre ansaae det med Dem for endnu langt farligere at lade dem sveve fremdeles i Luften som hidtil. Det erkjendtes imidlertid, at det nuværende Tidspunkt, da Ministeriet Frijs er i en Art Opløsningstilstand, vilde være særlig uskikket til offenlige Skridt i Rigsdagen, og at der i det Høieste kunde være Tale om at virke ved private Forestillinger paa Frijs. De iblandt os — og det er meget Faa — som staae Frijs nær nok til at kunne indvirke paa ham, ville ogsaa gjøre dette. Men forøvrigt har jeg, udenfor den hos Lehmann samlede Kreds, søgt at virke i den af os begge billigede Retning, idet jeg efter Deres Ønske har søgt David igjen og for ham fremsat den i mit forrige Brev løst antydede Idee om, at Frijs, hvis han gaaer af, bør forinden tilbagekalde den Quaade i sin Tid givne Fuldmagt til at underhandle. Han lovede at bringe den videre til Vedkommende. Forresten finder jeg, at vi Alle nu bør tale, som om de private Samtaler vare heelt tilende, som om dette var et tilbagelagt Stadium, kort sagt skyde stedse nye Huller i Skjærmbrættet, hvis Ministeriet ikke selv tager det reent bort.

Bille.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

---

689. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 22 avril 1870.

M. de Thile interpellé sur nouvelle donnée par Gazette Flensbourg[1]) me dit que cette nouvelle n'a pas l'ombre de fondement.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 22. April 1870 Kl. 3.28 Efterm.

---

[1]) Sml. S. 428.

690. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Berlin, 22. April 1870.

Deres Excellence,

Jeg har idag interpelleret Statssecretairen i det herværende Departement for de udenlandske Sager i Anledning af den her vedlagte Artikel af »Nationalzeitung«, tilføiende at jeg, for ikke at vække Mistro, havde med Flid ventet dermed til idag, i den Hensigt først at see de Bemærkninger, de igaar Aftes udkommende Blade muligen vilde knytte til den deri bragte Efterretning. Da nu »Kreuzzeitung« havde gjengivet hiin Artikel med et Tillæg, hvorefter dette Blad fæstede Lid til Efterretningen, havde jeg ikke længer villet tøve med at indhente directe og paalidelig Oplysning om et for min Regjering saa vigtigt og betydningsfuldt Punct, og jeg spurgte derfor, om denne Efterretning var begrundet eller ikke.

Hr. v. Thile svarede, at Efterretningen var aldeles ubegrundet; der var aldeles Intet kommet ham for Øre om noget Saadant; og da jeg, med Hensyn til denne sidste Yttrings mere subjective Charakteer, yderligere præciserede mit Spørgsmaal, tilføiede han, at der mellem Cabinetterne i Berlin og Wien ikke fandt nogen saadan Forhandling Sted, som i den omhandlede Artikel omtalt, og at Efterretningen i denne Artikel havde »keinen Schatten von Begründung«.

Hr. v. Thile bemærkede fremdeles, at der maaskee kunde være Anledning til at bringe en Berigtigelse af den omhandlede Efterretning i de her udkommende Blade, navnlig i Kreuzzeitung, som havde gjengivet Nationalzeitungs Meddelelse med det ovenbetegnede Tillæg, og da jeg bestyrkede ham heri, lovede han, hvis der endnu var Tid dertil, at drage Omsorg for, at denne Berigtigelse allerede offentliggjordes idag. Skeer det ikke, skal jeg imorgen minde Hr. v. Thile derom.

Jeg vedlægger ovennævnte Artikel af Kreuzzeitung.

Quaade.

Depeche Nr. 10, modtaget 25. April 1870.

Følgende Udklip af »National-Zeitung« er vedlagt:

Berlin, 20. April. Die »Flensburger Nordd. Z.« meldet:

»Wir vermögen aus bester Quelle mitzutheilen, dass von preussischer Seite in letzter Zeit in Betreff der Ausführung des § 5 des Prager Friedens Vorschläge in Wien gemacht worden sind, welche die Absicht hegen, die nordschleswigsche Frage definitiv zu regeln, und zwar dergestalt, dass wenn diese Propositionen nicht acceptirt werden, Preussen fortan eine Vereinbarung über die Ausführung des § 5 als unmöglich betrachten wird.«

Eine Erledigung des in der angezogenen Bestimmung des Prager Friedensvertrages enthaltenen Vorbehalts erscheint allerdings sehr wünschenswerth. Da Dänemark die Durchführung seiner überschwenglichen Hoffnungen von einer europäischen Verwickelung erwartet, so ist freilich nicht anzunehmen, dass eine etwa zwischen dem Wiener Kabinet und der preussischen Regierung zu erreichende Verständigung in Kopenhagen Eingang finden würde. Indessen würde es durch die Zurückweisung seine Stellung offenbar sehr verschlechtern und sich nicht länger auf den Prager Frieden berufen können.

---

691. Højesteretsassessor A. F. Krieger til Etatsraad Regenburg.

25. April 1870.

Kjære Regenburg!

. . . Ja vist er der en farlig Jydskhed, ved Siden af en god Jydskhed. Jeg antager, at Estrup er den, om hvem det dreier sig, naar det nuværende Selskab opløser sig, om Estrup og Frijs da alliere sig paany, om Estrup vil have Noget med Raasløff at gjøre — ja det maa *han* vide; jeg veed det ikke.

. . .

Fr. Krieger.

Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

692. Gaardejer N. J. Bjerrum til Gaardejer Jannik Bjerrum.

Skjærbæk, 27. April 1870.

. . . Han [*Krüger*] var forøvrigt i perle Humeur og meente, at naar han nu kom over til Hovedstaden vilde hans Navn have en god Vægt. Naar han ikke kan formaae Preussen til at afgjøre det slesvigske Spørgsmaal ad fredelig Vei,

er han fuld og fast bestemt paa at reise til Paris og forebringe Sagen der, skjøndt Preussen jo efter al Sandsynlighed vil betragte det, som en Maiestætsforbrydelse. Han (Kryger) troer, at de ikke har Mod til at straffe ham. — Han vil ikke gaae hemmelig tilværks, men gjøre det offentlig bekjendt, naar han reiser, og naar han kommer hjem, reiser han lige til Berlin og fortæller dem, hvor han har været. — Har de da Mod til at fængsle og straffe ham, da troer han, at det vil gavne Sagen, og naar det kun kan det, bryder han sig ikke om Resten. — Det kan ikke nytte at tale med ham om, at han ikke maa gjøre noget, hvorved han risikerer personlig at blive straffet, thi det regner han slet ikke noget paa. . . .

N. J. Bjerrum.

Original tilhørende Fru Dr. phil. K. Meyer.

---

693. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 27 avril 1870.

Monsieur le Comte,

Aussitôt après avoir reçu la dépêche que Votre Excellence a bien voulu m'adresser sub Nr. 5 en date du 16 du courant[1]) et qui ne m'est parvenue que le 23, je me suis empressé de faire les démarches nécessaires afin d'entretenir M. le Ministre des Affaires étrangères par interim de la nouvelle mandée à Votre Excellence par M. de Falbe sur des propositions relatives à une solution de la question du Slesvig que le cabinet de Berlin semblerait vouloir soumettre au cabinet autrichien sans tenir aucun compte de la France.

Ce n'est qu'aujourd'hui que j'ai pu voir M. Emile Ollivier, et je ne veux pas tarder un instant à informer Votre Excellence que je me suis exprimé vis-à-vis du Ministre dans le sens indiqué dans Sa dépêche. Lui ayant demandé s'il avait quelque connaissance des bruits qui avaient couru sur des dé-

[1]) Trykt som Nr. 684.

marches faites par le cabinet de Berlin à Vienne, M. E. Ollivier me répondit qu'un des agents diplomatiques français en Allemagne en avait parlé comme d'une rumeur, dans sa correspondance, mais qu'il n'y ajoutait, en ce qui le concernait, aucune créance. —» Je ne vois rien«, me dit M. E. Ollivier, »qui m'indique pourquoi la Prusse soulèverait en ce moment la question du Slesvig, car en ce qui concerne le cabinet de Vienne, à moins de vouloir agir contrairement à tous ses intérêts, à moins de faillir à ses engagements vis-à-vis de nous et à moins d'user d'une duplicité qui me paraît inadmissible, l'Autriche ne saurait traiter la question du Slesvig en dehors de nous. Le fait me paraît donc impossible, et je puis si peu supposer que le prince de Metternich ne m'en eût pas parlé si vraiment le cabinet de Berlin avait fait des ouvertures à Vienne dans le sens indiqué, qu'une demande de ma part à l'Ambassadeur d'Autriche à ce sujet me paraîtrait un acte manquant de courtoisie«.

Ayant exprimé toute la satisfaction que je devais éprouver en entendant M. le Ministre des Affaires étrangères s'énoncer d'une façon aussi catégorique touchant la ligne de conduite que le cabinet de Vienne tiendrait, à son avis, si un jour la Prusse croyait devoir soulever la question du Slesvig du Nord, je manifestai en même temps l'espoir que cette affaire ne fût pas, le cas échéant, traitée en dehors de nous. »Le gouvernement danois«, dis-je au Ministre, »est le seul qui puisse exactement faire connaître quelles sont ses vues, ses voeux, ses aspirations dans une question qui pour le Danemark est d'un intérêt vital; aussi espère-t-il que si la Prusse voulait se concerter avec la France sur une solution de la question, ou chercherait à établir avec les puissances, et nommément avec la France et l'Autriche un accord sur les propositions qu'elle compterait nous faire, le gouvernement impérial ne prendrait pas d'engagement vis-à-vis du cabinet de Berlin avant d'avoir mis le gouvernement danois à même de faire connaître ses vues à l'égard des propositions prussiennes«.

— Le Ministre me donna à ce sujet les assurances les plus formelles, il affirma qu'il n'admettait pas que la question pût être traitée en dehors de nous et me promit même, au cas où il apprendrait quelque chose sur les soidisantes propositions faites par le cabinet prussien à Vienne, de me le faire savoir. Quant à donner à M. de Gramont qui, ainsi que M. Benedetti, doit arriver dans quelques jours à Paris — pour affaires particulières à ce que m'a dit M. E. Ollivier — des instructions afin d'engager le cabinet de Vienne à communiquer au cabinet français toute proposition ou ouverture qui pourrait à l'avenir être faite par la Prusse touchant l'affaire du nord du Slesvig, M. le Ministre des Affaires étrangères m'a dit que toute indication dans ce sens serait superflue en regard des rapports existant entre les deux cabinets.

Ayant ensuite causé avec le Ministre de la question danoise qu'il m'a dit avoir suivie avec la plus grande attention en 1863 et 1864, j'ai fait valoir les considérations qui parlent si fortement pour l'exécution de l'article 5 et que Votre Excellence a insérées dans la dernière dépêche qu'Elle m'a fait l'honneur de m'adresser. Après avoir rappelé que du haut de la tribune M. de Bismark avait reconnu que l'article 5 avait trouvé place dans le texte du traité de Prague sur la demande formelle et expresse de l'Empereur, après avoir mentionné que vis-à-vis du Danemark lui-même le ministre prussien avait officiellement reconnu l'engagement existant pour la Prusse de rétrocéder la partie septentrionale du Slesvig, je me suis appesanti sur ce fait que l'Europe tout entière a reconnu l'état de choses établi par le traité dont l'article 5 fait partie intégrante et que l'on pouvait se demander si, en ne réclamant pas contre l'inexécution de cet article, on ne s'aliénait pas le droit de s'opposer, le cas échéant, à des actes également contraires à l'esprit de ce même traité, à l'incorporation, par exemple, de l'Allemagne du Sud par la Prusse.

M. Emile Ollivier me répondit: »Cette question du traité de Prague est une bien grosse affaire et la position de la France à cet égard est des plus délicates. Le gouvernement de l'Empereur n'a en 1866 été que médiateur et n'ayant pas signé le traité, la Prusse et même les autres puissances allemandes lui dénient le droit de s'immiscer dans toute question réglée par le traité. Tout essai d'immixtion de notre part non seulement éveillerait les plus grandes susceptibilités de l'autre côté du Rhin, mais la Prusse en profiterait immédiatement pour porter un coup à la politique particulariste qui se manifeste à l'heure qu'il est dans l'Allemagne du Sud et qui est due en grande partie à la politique d'abstention et de réserve que nous avons suivie depuis quelque temps. — D'ailleurs nos rapports avec la Prusse ne sont pas de la même nature que ceux que nous avons avec d'autres puissances. Si notre opinion sur une question quelconque différait de celle de l'Angleterre ou de l'Autriche, nous pourrions discuter avec celle de ces puissances dont les vues seraient différentes des nôtres. Avec la Prusse au contraire, le jour où nous lui dirons qu'il faut que l'article 5 du traité de Prague soit exécuté, nous devons, absolument en présence de l'attitude prise jusqu'ici à Berlin dans cette question, avoir l'épée à la main et être prêts à aller jusqu'au bout. Le gouvernement impérial ne saurait s'exposer à un échec. D'autre part, je dois vous dire que les affaires intérieures de la France, la situation générale de l'Europe sont de nature à inspirer le désir de voir la paix maintenue.«

Tel est, Monsieur le Comte, bien exactement le résumé de la conversation que j'ai eue avec M. E. Ollivier, pendant laquelle j'ai pu constater que ce ministre est, plus que je ne l'aurais pensé, au fait de la question du Slesvig. Votre Excellence appréciera les paroles du Ministre des Affaires étrangères, d'où il ressort en première ligne, à mon avis, l'intention bien arrêtée de ne prendre aucune initiative dans la question qui nous concerne si directement. D'autre part, il

est assurément important de constater que, dans l'opinion de M. E. Ollivier, l'Autriche ne saurait absolument isoler son action de celle de la France au cas où le cabinet de Berlin croirait devoir à l'égard de cette question sortir de la réserve qu'il semble s'être imposée jusqu'ici.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 31, modtaget 2. Maj 1870.

---

694. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Grev Frijs.

Paris, 28. April 1870.

Le Ministre des affaires étrangères Français ne croit pas à la vérité des bruits de démarches du cabinet de Berlin à Vienne.

Moltke-Hvitfeldt.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 28. April 1870 Kl. 2.5 Efterm., modtaget 29. April 1870.

---

695. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 29. April 1870.

Kjære Vedel! . . . Jeg mødte Hrr. Heydebrand paa Hjemveien igaar og kunde saavel paa Gang som hele Mandens Fremtræden see at han var stærkt agiteret; der faldt naturligviis fra Lehmanns Side Yttringer som, endskjøndt de i Grunden vare maadeholdne, ikke passe til Situationen, hvor en Nabostormagt trykker hele Europa og derfor endnu stærkere sin lille Nabo.[1]) —

Jeg var utilfreds med mit Svar, og søgte derfor ved Til-

[1]) Lehmann havde 28. April 1870 under Finanslovforhandlingerne af Hensyn til Preussen udtalt sig meget stærkt mod Formindskelse af Forsvaret. Se Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Landsthinget. Ordentlig Samling 1869—70 sp. 2246—2248, 2273 og »Berl. Tid.« 30. April 1870 Nr. 99.

bagetouren Critiken hos Andræ for hvad jeg burde have gjort, dog kunde han ikke angive noget Bedre, end det jeg havde forsøgt, nemlig at henlede Tanken paa den almindelige europæiske Situation for de Smaae [snarere] end at dvæle ved vore særlige Ønsker, men det er i hvert Fald sikkert at jeg bredere og fyldigere burde have udviklet denne Tanke, men dette falder mig vanskeligt. —

Hvis De er saa rask beder jeg Dem imellem 1 og 2 see op til mig i Krigsministeriet samt sige til Holten fra mig at han mindede Cabinetssecretairen om at Kongen havde lovet Afholdelse af Statsraad imorgen. —

Paa Slottet megen Forknyttelse over . . . min bestemte Melding om at hvis een af Ministrene enten falder i Rigsdagen eller bliver syg, da maa jeg øieblikkelig indgive min Demission.

Moltke maa altsaa efter Telegrammet[1]) have samtalt med Ollivier om vor Sag og jeg imødeseer med nogen Interesse hans Beretning herom. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

696. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 3. Mai 1870.

Kjære Vedel! . . . Ved at gjennemtænke den igaar reviderede Pakke af Aktstykker reise mine Betænkeligheder sig væsentligst kun ved de 2 sidste af 1866 om hvorledes Sagen skulde stilles vis à vis Frankrig, hvilket discuteres i 2 Depecher af April saavel fra Moltkes som fra min Side.[2]) . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

[1]) Trykt som Nr. 694.

[2]) Rimeligvis drejer det sig om Otto Plessens Mission i Berlin. Sml. I, 129—156 ff.

697. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 4. Mai 1870.

Kjære Directeur! . . . Jeg troer at maatte opgive Tanken om at gjennemlæse alle de Actstykker der maae forelægges Rigsdagen thi jeg frygter da, at Fremlæggelsen kunde komme for silde; muligviis ogsaa denne kunde skee stykkeviis. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

698. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 5. Mai 1870.

Kjære Vedel! Da jeg idag atter skal i Rigsdagen, . . . vil jeg hverken kunne see Ministrene ei heller møde i Udenrigsministeriet. Jeg har ved Udkastet til Proclamationen[1]) sat Klamme om et »Ogsaa« som forekommer mig unødvendigt og ved det sidste Stykke i andet Membrum, fordi det løber mig koldt ned af Ryggen ved atter at skulle tale om en lysere Fremtid. De veed at jeg ikke betragtede den vestindiske Sag som en afgjørende Sag, men jeg tillagde den en stor Betydning som angivende ligeoverfor Yderverdenen Begyndelsen til en Medgangens Tid, thi det er efter de forskjellige Udtalelser der daglig falde til mig fra Frankrigs og Englands Gesandter klart at selv disse ikke lægge stor Vægt paa deres vestindiske Colonier, og vi vilde saaledes være slupne af med dem i rette Tid, — det følger af sig selv at Kongens Betragtning ved Udstedelsen af denne Proclamation ikke kan være fri og livlig, men jeg har Følelsen af at ved at henpege til en lysere Fremtid, som jeg haaber Vorherre maa skjænke, vil den faae et endnu melancholskere Præg, end der følger af Forholdenes Natur. —

Hvis De vilde lade den reenskrive ønskede jeg gjerne imorgen at tilstille Kongen et Exemplar. Tak ret hjerteligt

[1]) Proklamationen om den Afstaaelse af de vestindiske Øer, der dog ikke blev realiseret.

for Deres Anstrængelser, jeg er som aandelig mørbanket ved den Alsidighed, som jeg opfordres til at udvikle, men som mine Kræfter ikke slaae til [til], hvorfor det kommer til at mangle paa den rette og rolige Ledelse.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

699. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 7. Mai 1870.

Kjære Vedel! . . .

Da Ministeriet meget godt een af de første Dage ved Conflict med Folkethinget kan ophøre at existere vilde jeg anbefale at [*forskellige løbende Sager*] expederes i den allerførste Tid. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

700. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 10. Mai 1870.

Kjære Quaade! . . . Her gaaer det med vort Arbeide i Rigsdagen lidt fremad, rimeligviis vil det i Slutningen af Ugen vise sig om nærværende Ministerium vil komme til at slutte Sessionen, thi jeg har som Krigsminister og Conseilspræsident gjort mit Forsøg i den Retning ved Udtalelsen i Finantsudvalget afhængig af om man vilde stemme saavel for Øvelse af Forstærkningsmandskab som af Indkaldelse af 7de Aargang til Reservebataillonerne; gik Folkethinget ikke ind herpaa, var det mig klart at nærværende Ministerium ikke med nogen Nytte kunde fortsætte Sessionen og jeg forhandlede derfor ikke videre med Folkethinget; jeg kunde kun beklage at jeg ikke havde Kræfterne til at fortsætte, thi ellers vilde jeg med Fornøielse have vovet en yderligere Dyst for denne Sag, navnlig tilraadet en Opløsning af Thin-

get for at appellere til den offentlige Opinion. Ved denne aabne Erklæring opfordrer jeg i mine Tanker alle fornuftige Folk til at bestræbe sig at tilveiebringe nogen Enighed imellem de forskjellige politiske Grupper for at det kan blive muligt at samle Kræfter til Dannelsen af et nyt Ministerium, thi saalænge Afgangen af det gamle Ministerium ikke er givet troe Alle at kunne skubbe Ansvaret fra sig og det forekommer mig at ved den stedfundne Fremgangsmaade tjenes baade Kongens og Rigsdagens Interesse. Gid vi nu snart stod ved Slutningen, der enten kan blive strax eller senest i Midten af Juni-Maaned. Det vil altid være mig imellem de behageligste Minder fra denne Functionstid, den personlige Forbindelse og Correspondance som saa jevnlig har fundet Sted imellem Dem og mig og haaber jeg, at fordi Forholdet afbrydes officialiter vil jeg dog af og til vedblive at høre Noget fra Dem. —

C. E. Frijs.

---

701. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 21. Mai 1870.

Kjære Vedel! Hvis De skulde kunne faae Leilighed til at give Knudsen[1]) en ordentlig Næsestyver troer jeg at det ikke vilde skade, thi det er baade illoyalt og dumt at ville forandre Formændenes Meddelelse og tilføie det lille Ord »*løbende*« Forretninger, hvori der kan lægges en stor Betydning fra den Side i Rigsdagen, som vil komme til at lide ved den paatænkte Fremgangsmaade fra det demissionaire Ministeriums Side. Der skal være en stor Bevægelse i Gemytterne, og jeg har allerede kunnet mærke det ved Forhand-

[1]) I »Berlingske Tidende«, hvis Redaktør var Etatsraad F. E. V. Knudsen, Nr. 115 for 20. Maj 1870 findes et Referat af Konseilspræsidentens Skrivelse til Tingene om Ministeriets Demissionsansøgning, som Kongen havde modtaget »dog med Paalæg til de fratrædende Ministre om at varetage de løbende Forretninger indtil det nye Ministeriums Dannelse«.

lingerne med mine Collegaer, som det er vanskeligere at holde sammen; Estrup maa være ankommet igaaraftes. Jeg tænker at gaae i Formiddag til Kongen. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

702. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 22. Mai 1870.

Kjære Vedel! Jeg troer at Tiden er meget kostbar og hvis der ikke meget hurtigt gjøres Forsøg til ved Hjælp af Doctrinaire og Godseiere at danne en energisk Modstand mod Venstre, vil Kongemagten forsvarsløs maatte overgive sig, thi skal Kongen blive nødt til at danne et Ministerium af den tilfældige Majoritet i Folkethinget især efter at en Adresse er indgivet af denne Majoritet, da kan ikke længere Fiction om dens Frihed i Valget af Ministre fastholdes; og jeg kan ikke see dette modificeret enten ved Navnet Zytphen eller ved Carlsen.[1]) —

Jeg vilde glæde mig ved at kunne tale med Dem engang idag og læg Krieger om De kan Andræ Alvoren i det nuværende Moment paa Sinde, thi for mig staaer det som om et Valg til Venstre vil afgjøre vor Skjæbne.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

703. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 24. Mai 1870.

Kjære Vedel! Endnu har jeg Intet hørt siden vi sidst saaes, men jeg vil dog forsøge at faae Sagen og Arbeidet atter paabegyndt ved at marchere op til Amalienborg Klokken 10; maaskee har man henvendt sig andetsteds, Overkammer-

[1]) Lensbaron G. F. O. Zytphen Adeler, Hofjægermester H. R. Carlsen.

herrens[1]) diplomatiske Tilbageholdenhed synes at antyde dette og naar man blot maatte have Held med sig, findes der ingen smaalig Jalousie fra min Side. Naar jeg idag kommer til Kongen er jeg virkelig ligesaa hjælpeløs eller rettere [ligesaa lidt] istand til at hjælpe med gode Raad, thi mig synes, at Combinationen Krieger—Holstein Holsteinborg har meget liden chance efter hvad jeg hørte fra Halls Side, og jeg kan ikke troe, at Hall havde bevæget sig naar ikke Krieger havde talt med ham. For min egen politiske Samvittigheds Skyld kan jeg naturligviis ganske anderledes forsvare at opfordre Kongen til at gaae til Krieger; thi Holstein Holsteinborg kan blive til mange Forskjelligheder under Udviklingen og kan af mig kun anbefales naar Modvægten er givet. Jeg er trist og udpiint. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

704. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 24. Mai 1870.

Kjære Vedel! Modtaget Deres Oplysning, hvoraf den Sidste ikke var af saa liden Værd til at bedømme Situationen; jeg har nu bedet om Audients hos Kongen, men veed ikke hvornaar dette kan skee, derfor kan jeg ikke bestemme nogen Tid paa hvilken vi kunde mødes. Klokken $12^1/_2$ skal jeg mødes med mine Collegaer i Finantsministeriet, men det forekommer mig naturligst at lade Finantsloven spadsere uantastet igjennem, thi da bliver Situationen lettet for de Tilkommende, men jeg veed ikke om De havde noget Særligt for Øie ved Understregning af et Forslag til Udsættelse af Sagen. Svar mit Bud herpaa tilbage. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

[1]) W. T. v. Oxholm.

705. Udenrigsminister Grev Frijs til Baron O. D. Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 25. Mai 1870.

Kjære Baron! Endskjøndt jeg ikke har talt med Grev Holstein-Holsteinborg siden han var hos Kongen igaar, saa vil jeg dog ikke undlade paa det Inderligste at bede Dem om ikke at nægte ham Deres Assistance, thi det gjælder om ikke at lade ham staae alene, ikke at drive ham over i Venstre og at Ministeriet kan faae en passende Blanding af doctrinaire og godseierlige Kræfter. — Det kan ikke nytte at De haaber paa Moltke Bregentved og Deres Personlighed vil i Øieblikket endog gjøre mere Nytte. —

Det er efter min Overbeviisning enhver veltænkende Mands Pligt at bidrage Sit til at ikke Kongen skal blive nødt at henvende sig til Venstre, og Forsøgene ere endte med Holstein-Holsteinborg. Som god dansk Mand kan jeg ikke undlade alvorligt at lægge Dem dette paa Hjerte.

Oreby. *C. E. Frijs.*

---

706. Udenrigsminister Grev Frijs til Baron O. D. Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 26. Mai 1870.

Kjære Rosenørn! Da jeg ikke saae Noget hverken til Dem eller til Andræ formoder jeg at det forholdt sig som af mig angivet.

Endnu engang maa jeg alvorligt lægge Dem paa Sinde ikke at unddrage Dem i dette Øieblik fra Statens Tjeneste. Hovedopgaven ligeoverfor det samlede Venstre er at forene Godseiere og Doctrinaire og et Ministerium hvor Krieger, Hall og Fenger staae paa den ene Side burde have 4 Godseiere paa den anden Side; jeg har tænkt mig H[olstein]-H[olsteinborg] som Conseilspræsident. R[osenørn]-Lehn som Udenrigsminister, Haffner som Krigs og Marine og en Fjerde som

Indenrigsminister, men for Guds Skyld lad det ikke see ud som om jeg vilde gjøre Overgreb. Dette vilde saavel for Udlandet som for Indlandet være en Gevinst istedetfor de for en stor Deel opbrugte Kræfter, og Deres Plan om M[oltke] B[regentved] passer slet ikke, thi der vilde vistnok opstaae Jalousie imellem H. H. og M. B. om Nr. 1 og dette er egentlig Lapperi. — Det var heller ikke umuligt at et Bytte med Nr. 1 senere kunde finde Sted. Jeg veed at De er en af vore bedste Patrioter og hvis det kan have nogen Indflydelse paa Dem da nægter jeg ikke, at jeg ikke seer nogen Successor i Udenrigsministeriet hellere end Dem, thi jeg er overbeviist om, at vi i hvert Tilfælde vilde handle i samme Aand. —

Oreby. *C. E. Frijs.*

---

707. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 26. Mai 1870.

Kjære Vedel! Hvis De vilde uleilige Dem herop til mig i Formiddag vilde det være mig overordentlig kjært for at jeg derved kunde sættes i Stand til at bidrage til at befordre den endelige Decision med Hensyn til et nyt Ministeriums Dannelse, thi det forekommer mig at det gaaer noget langsomt; vel har jeg siden igaar vi sidst saaes ikke talt Politik, da jeg har levet sammen med min Familie, men jeg venter at kunne gjøre Kongen min Opvartning inden hans Afreise og derigjennem erfare om Holstein heelt har opgivet Sagen.

P. Vedels Privatpapirer. *C. E. Frijs.*

---

708. Redaktør C. S. A. Bille til H. A. Krüger.

»Dagbladet«s Redaction Kjøbenhavn, Christi Himmelfartsdag, 26. Mai 1870.

Kjære Kryger!

Af Beretningerne i de tydske Blade, som jeg længes efter at faae supplerede ved Meddelelse fra Dem, seer jeg da, at

Schwerin-Putzar har narret Dem og brudt sine Løfter til Dem.[1]) Det tænkte jeg nok; der er Gud hjælpe mig! ikke een Tydsker, som kan faae det i sit Hoved, at Noget skal gives tilbage, som er i tydsk Besiddelse. Hermed er nu vel foreløbig Deres Virksomhed i Berlin tilende, og De har jo forud sagt Dhrr., at De nu mener Dem at have frie Hænder til at gaae andetstedshen. Men hvilke ere nu Deres Planer med Hensyn hertil? Det er jeg spændt paa at erfare. Hertugen af Gramont er sikkert gunstig stemt for en fransk-østerrigsk Alliance, for Optræden imod Preussen og altsaa ogsaa for at see Art. V udført, men saa betydelig er han ikke, at hans Indtræden i Ministeriet giver noget sikkert Program, og det vil beroe, først paa de indre franske Forholds Udvikling, dernæst paa Valget af hans Undergivne, om man i disse Henseender kan vente Noget, eller om Alt ogsaa fremdeles skal gaae hen med diplomatiske Skaktræk, som alene faae Tiden til at gaae, men ikke fremme Spillet. — Herhjemme indtræder der jo ved Ministeriet Frijs's Afgang en heel Forandring i Situationen, men i hvilken Retning denne vil gaae, lader sig endnu ikke sige. For Øieblikket er det Grev Holstein, som skal danne Ministeriet, og han ligger i Forhandlinger med Hall og Krieger, men det er meget usikkert, hvorvidt det lykkes, og strander dette, saa ere vi ude paa det vilde Hav for mulig at ende med et Ministerium I. A. Hansen—Tscherning el. desl., hvis værste Side er den, at det ruinerer den sidste Rest af Agtelse for os i Udlandet og savner Blik for den slesvigske Sag. Dette vilde navnlig, hvis det i

[1]) »Dagbladet« $^{24}/_{5}$ (og $^{30}/_{5}$) 1870 omtaler, at i den nordtyske Rigsdags Petitionskommissions Møde $^{17}/_{5}$ 1870 behandledes et Andragende fra H. A. Krüger, hvori Forbundsregeringerne energisk opfordredes til at søge at paavirke den preussiske Regering til at iværksætte de Retshandlinger, som fremgik af Pragfredens Art. V. Kommissionens Formand, Grev Schwerin, udviklede, at Sagen ikke hørte ind under Forbundets Kompetence, og at Befolkningen i de nordslesvigske Distrikter ikke havde erhvervet nogensomhelst Ret ved Pragfreden, som kun ordnede de folkeretlige Forhold mellem Preussen og Østrig.

Sommer skulde komme til en kraftigere Aktion fra Frankrigs Side, være overordenlig uheldigt.

Rigsdagsarbeidet har i Forbindelse med Avisen optaget mig saa stærkt, at jeg ikke tidligere har kunnet skrive til Dem. Hvis jeg havde naaet det, medens De endnu var i Berlin, vilde jeg have bedet Dem tale med Edgar Bauer om at sende til »Dagbl.« nogle Korrespondancer fra Berlin, ikke altfor ofte (høist hver 14de Dag) og ikke anlagte paa at bringe daglige Nyheder, men kommenterende over Begivenhederne og visende disse i et sandere Lys end det officielle. Hvad mener De herom? Og troer De Manden villig dertil?

Bille.

E. Skr. Høist beklageligt er det, at Frijs gaaer af uden at have formelt afslutte[t] Forhandlingerne med Preussen. Det har ikke manglet paa Bestræbelser fra min Side i den Retning, men jeg har alene kunnet virke indirekte, og det har ikke forslaaet.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

---

709. Udenrigsminister Grev Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 27. Mai 1870.

Kjære Vedel! Da jeg haaber at være tilbage her imellem 4 og 5 Eftermiddag beder jeg Dem om at see ind til mig paa Veien hjemad, da jeg ret meget ønskede at raadføre mig med Dem om Adskilligt. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

710. Udenrigsminister Grev Frijs til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 27. Mai 1870.

Kjære Quaade! Forinden jeg forlader Byen maa jeg dog sende Dem nogle Afskedsord og lykønske Dem til den erholdte Efterfølger,[1]) som jeg idet Mindste ikke kunde ønske

[1]) O. D. Rosenørn-Lehn.

mig bedre, thi han er baade en fornem og en distingueret Mand, — en Individualitet med tiltalende milde Former og dog forsynet med den fornødne Carakteer. I mange Henseender findes der større Livskraft i det nye Cabinet end i det gamle selv i dettes bedste Dage, men Homogeniteten er vel ikke fuldt saa stor. Sammensætningen vil ingenlunde tiltale vort Venstre, men dette var lidet ønskeligt efter min Formening og dog maatte det paa den anden Side ikke sammensættes saaledes at al Udsigt til Forsonlighed eller Compromis var lukket, thi kan Striden eller aaben Kamp undgaaes, da er det altid at foretrække i en saa lille Stat der er omgivet af rovbegjærlige Naboer; og der er han i Nord fuldt saa farlig som den i Syd ikke ved sin egen Kraft men ved sin demoraliserende Smitte, og jeg anseer Prinds Oscar for at være en stor Intriguant.

Naar jeg først har været noget hjemme i Sommer for at ordne mine egne Affairer haaber jeg at kunne profitere af Jagd og den dermed følgende Bevægelse i den friske Luft; jeg har tænkt mig at ville drive Uhrfugle og Tjæderjagd i Smaalandene og Rypejagd i Norge. . . . Saavidt jeg forstaaer er Bismarck igjen draget tilbage til Varzin og jeg troer ikke at vi tabe Noget med Hensyn til vore løbende Forretninger ved at han er borte, thi han er særlig opsat paa at chicanere og paa alle mulige Bove mishandle os, jeg vilde haabe at dette maatte kunne blive bedre ved min Bortgang, endskjøndt jeg frygter for at det ligger i hans nederdrægtige Carakteer at den, som han ikke behøver at frygte, den haaner han. De veed, at jeg altid selv inden han vandt sine Riddersporer paa at overfalde os har anseet ham for yderst slet, jeg erindrer aldrig at have mødt en Mand med et saa ondt Øie. . . .

Engang imellem haaber jeg at høre fra Dem, naar jeg er kommet til Frijsenborg.

C. E. Frijs.

711. Udenrigsminister Grev Frijs til Baron O. D. Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 28. Mai 1870.

Kjære Baron! Da nu Timen for Afgjørelsen stunder til kan jeg ikke undlade endnu engang ret for Alvor at opfordre Dem til ikke at nægte Kongen og Fædrelandet Deres Tjeneste. De er efter Deres Stilling efter Deres Carakteer og efter Deres hele Maade at leve paa een af vore første Mænd og Deres Indtræden i Ministeriet just som Udenrigsminister er af en ganske overordentlig Betydning. —

Oreby. *C. E. Frijs.*

---

712. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 29. Mai 1870.

Kjære Vedel! . . .

Den nye Conseilspræsident (samt Frue)[1]) ere ingenlunde tilfredse med at Udenrigsportefeuillen ikke er fulgt med, men jeg er overbeviist om, at den skete Ordning er den bedste; dog kan dette nok gjøre, at Rivningerne blive forskjelligartede, Fonnesbech fik da saavidt jeg veed det hvide Baand.[2]) Jeg haaber at De imorgen inden De gaaer op i Udenrigsministeriet aflægger mig en lille Visit paa Veien. —

P. Vedels Privatpapirer. *C. E. Frijs.*

---

713. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 4. Juni 1870.

Kjære Vedel,

Altsaa kunde vi dog ikke beholde Frijs. Jeg var, som De kan tænke Dem, i nogle Dage meget urolig for hvorledes det

---

[1]) Lensgreve L. H. C. H. Holstein-Holsteinborg og Hustru.

[2]) Den afgaaede Indenrigsminister C. A. Fonnesbeck blev 27. Maj 1870 Storkors af Dannebrog.

skulde gaae. Det var ikke let eller syntes mig ikke let, under de givne Forhold at danne et nyt Ministerium; men den Combination som nu er bragt istand er ikke alene overhovedet særdeles god, men den er efter min Mening ogsaa den som bedst passer til de nuværende Forhold hos os, idet den maaskee i denne Henseende meer end erstatter det forrige Ministerium. Jeg veed ikke om det vil blive muligt at opnaae en Forsoning med Folkethinget, som forekommer mig i den sidste Samling at have spændt Buen meget høit, men skal der optages en Kamp, saa besidder det nuværende Ministerium de bedste Kræfter hertil, og Spørgsmaalet er kun, om der indenfor de Skranker Forfatningen opstiller findes en Arena, hvorpaa Kampen kan udfægtes. . . .

Den egentlige Anledning til at jeg skriver idag, er at jeg vilde spørge Dem om De troer at det er Baron Rosenørns Hensigt at føre en saadan privat Correspondance med Gesandterne som Gr. Frijs førte med dem. Min Correspondance med Grev Frijs kom saaat sige ganske af sig selv, idet vi have kjendt hinanden i en 30 Aar, altsaa allerede i en Alder, da man ofte kommer hinanden meget nær. Jeg kjender ogsaa Baron Rosenørn men ikke siden lang Tid, og jeg er ikke ofte truffen sammen med ham; skjøndt jeg har seet nok af ham til ganske at kunne slutte mig til det fortrinlige Omdømme, som han fra alle Sider nyder, og til saaledes at være i høieste Grad tilfreds med at han er bleven Udenrigsminister, er Forholdet derfor et andet end med Frijs, og foreløbigt vil det altsaa blive til Dem at jeg retter mine extraofficielle Meddelelser, ligesom i forrige Tider. En saadan ikke officiel Correspondance er jo absolut nødvendig, ikke alene fordi der ofte er Ting som *maae* meddeles, men endnu ikke ere modne til at faae Plads i officielle Rapporter, men ogsaa fordi der undertiden er Ting som i og for sig bedst omtales privat. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

714. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 4 juin 1870.

Monsieur le Baron,

J'ai profité d'un entretien que j'ai eu avant hier avec monsieur le Ministre des Affaires étrangères pour aborder la question du Nord-Slesvic qui lui est naturellement parfaitement connue. Désirant pouvoir faire connaître à Votre Excellence dans quel sens M. le duc de Gramont s'exprime dans cette question depuis que le portefeuille des Affaires étrangères lui est confié, je lui ai demandé si l'on était à ce sujet toujours dans les mêmes dispositions à Berlin ou plutôt si l'absence de toutes dispositions y était encore la même. »Assurément«, me répondit le duc, »et vous pouvez être certain que la Prusse n'exécutera jamais bénévolement l'article 5 conformément à l'esprit dans lequel il est conçu. Aucune influence n'amènera de résultat dans cette question, pas même celle de l'Empereur Alexandre qui, comme vous le savez, a cherché à se faire valoir à la suite de la démarche fort inopportune du général Fleury cet hiver. La question de l'exécution de l'article 5 est inabordable présentement, elle ne pourra être résolue que lorsqu'un jour la situation de l'Europe se modifiera.«

Ayant fait connaître à monsieur de Gramont dans quels termes s'étaient successivement exprimés vis à vis de moi, à l'égard de cette question, M. le comte Daru et monsieur Emile Ollivier et lui ayant dit que j'avais souvent été étonné de ce que monsieur de Bismarck n'ait pas voulu écarter cette épée de Damoclès pouvant menacer d'un instant à l'autre la paix de l'Europe, M. le Ministre me répondit: »Je suis parfaitement de votre avis, l'inexécution de l'article 5 est, comme vous le dites, une épée de Damoclès pour la Prusse; aussi vous n'ignorez pas et on ne doit pas ignorer à Copenhague que nous ne pouvons désirer bien vivement la solution de cette question. Elle est de celles qui ne meurent

pas et je crois qu'il est infiniment plus avantageux pour le Danemark que les pourparlers avec la Prusse soient suspendus que si cette puissance vous avait posé une sorte d'ultimatum que vous n'auriez probablement pas pu accepter.«

J'ai cru devoir exprimer à M. le duc de Gramont, ainsi que je l'avais fait dans le temps à monsieur Daru mes regrets de voir que le gouvernement impérial ne considérait pas la solution de la question du Nord-Slesvic comme étant conforme aux intérêts de sa politique; car pour le Danemark, dis-je au duc, cette solution est d'une importance vitale.

En émettant l'avis que la solution de la question qui nous intéresse si directement est subordonnée à une modification de la situation de l'Europe, il semble probable que la pensée de M. le duc de Gramont s'est portée sur la nécessité de l'existence de certaines conditions pouvant autoriser l'espoir d'exercer avec succès une pression à Berlin. Ces conditions existeraient en deux cas: si l'on avait ici l'assurance certaine qu'en cas de conflit, on put compter sur la neutralité de la Russie, ou si la situation de l'Autriche se développait de manière à ce qu'il fût permis d'espérer qu'au jour de l'action la coopération de cette puissance serait un poids réel jeté dans la balance. — Jusqu'ici malheureusement un tel espoir ne serait pas justifié.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 43.

---

715. Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.

7. Juni 1870.

Kjære Motzfeldt.

Ja De har Ret; indtil for lidt over 14 Dage siden havde jeg visselig ikke troet paa, at den Combination, som nu fandt Sted, vilde blive *nødvendig;* thi ellers havde den ei været *mulig.* Men Sagen er, at der var den yderste Nød, hvis et

Ministerium Holstein—I. A. Hansen skulde blive forhindret. Holstein var efter sine tidligere Forbindelser henvist til I. A. Hansen, og i Begyndelsen indsaae Kongen ikke, at der vilde være noget saa Forskrækkeligt i I. A. Hansens Optagelse i Ministeriet; Mange vare og kortsynede nok til at troe, at Hansen var saa fornuftig, ikke at ville træde ind. Men da dette ret gik op for Folk — han havde Uforskammethed nok til at ville være Kirke- og Undervisningsminister —, da Andræ og Estrup i Forbindelse med Frijs, men navnlig Andræ sagde Kongen reent ud (— jeg veed ikke om jeg har skrevet dette før til Dem eller Birch[1]) — i saa Fald undskyld Gjentagelsen) at en Tabouret, hvorpaa I. A. Hansen havde siddet, let kunde blive saa tilsølet, at ingen mere vilde sætte sig derpaa, saa slog Kongen om, og paalagde Holstein at henvende sig til mig*). Jeg svarede, at jeg ansaae det for Pligt at indtræde *hvis* han kunde formaae Hall og Fenger til at indtræde (— og dertil udkrævedes, at han ei blot strax, inden han gik videre, henvendte sig til Hall, som jo er noget susceptibel efter den megen Uret, som er vist ham, men og fik Kongen til at bede Hall om at indtræde —) og *hvis* der imellem Godseierne viste sig en virksom Erkjendelse af at Situationen krævede Nødvendigheden af et forenet Centrum-Høire, som Svar paa det forenede Venstres Optræden. Holstein forlod mig lige bange for mig og for I. A. Hansen, og havde udentvivl den næste Morgen opgivet det Hele, hvis ikke Estrup (som Aftenen forud reiste hjem) havde sendt Raasløff op til ham og paa det Indstændigste paalagt ham ei at være bange for Alliancen med os. At Emil[!] Rosenørn er bleven Udenrigsminister, overrasker Ingen mere end ham selv; men Frijs erkjendte, at Enhver, der behøvedes, uden Videre, forsaavidt han hørte til den bedste Deel af Godseierne, af ham

*) Hvis De saae Berlingske's første Anmeldelse som kom fra Cabinettet, vil De have havt Antydningen heraf.

[1]) Fhv. Statsraad C. Birch-Reichenwald.

maatte kunne udcommanderes til Tjeneste, og saaledes blev Otto Rosenørn af Frijs sat ind i Udenrigsministeriet. Jeg havde med beraad Hu opstillet den Sætning, at Conseilpræsidenten hverken maatte være Udenrigsminister eller Krigsminister. Haffner blev Krigsminister efterat Raasløff havde sagt mig, at han ingen bedre vidste at anbefale; i Begyndelsen gjorde Haffner Vanskeligheder — (fordi han selv vilde være Conseilpræsident), men det gav sig da. Overraskelsen i Rigsdagen var meget stor, men Stillingen er meget vanskelig, thi Alliancen er tilfældig, og der er megen Misundelse og Mistillid paa Bunden. Jeg betragter det med Hensyn til Forholdet til Udlandet som et Held, at vi have faaet den grundhæderlige Rosenørn-Lehn ind i Udenrigsministeriet; Holstein vilde have snakket alt for meget, løst og fast. For Øieblikket er Kongen meget glad over denne Udgang af Crisen, men hvor længe varer det? . . .

Fr. Krieger.

Tilhører Højesteretsassessor U. Motzfeldt, Kria.

---

716. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Confidentielle.

Paris, 10 juin 1870.

Monsieur le Baron,

Le départ pour Ems du Roi Guillaume et de M. de Bismarck et leur entrevue avec l'Empereur Alexandre ont naturellement, dès le premier moment éveillé l'attention à Paris. On n'a cependant pas attribué à ce fait une importance majeure et l'impression générale a été jusqu'ici que tout en admettant que les questions politiques pendantes y ont été l'objet de conversations, aucune d'elles n'a été catégoriquement posée.

Parmi les questions qui ont pu être abordées à Ems se trouve naturellement celle du Slesvic. Une dépêche télégra-

phique publiée, il y a une quinzaine de jours, par les journaux, annonçait même que l'Empereur Alexandre avait l'intention d'exercer son influence à Berlin en faveur d'une solution de cette question. Cette communication télégraphique passa toutefois presqu'inaperçue et dans la conversation que j'ai eue dernièrement avec M. le duc de Gramont et que j'ai rapportée à Votre Excellence dans mon très humble rapport du 4 courant, aucune parole de ce ministre n'a pu me faire supposer qu'il crut que le Nord-Slesvic fût l'objet de délibération entre les souverains réunis à Ems.

En raison de ces faits, ce n'est pas sans un certain étonnement que j'ai entendu dire tout dernièrement, par une personne des mieux renseignées que l'on s'occupe ici au contraire de la question qui nous intéresse directement. D'autre part le »Constitutionnel« publie aujourd'hui l'entre-filet ci-joint, mentionnant une dépêche télégraphique de Flensbourg d'après laquelle l'Empereur Alexandre et le Roi de Prusse se seraient occupés à Ems de la question du Slesvic septentrional.

J'ignore quelle importance il faut attacher à la nouvelle donnée par le Constitutionnel et je ne suis pas à même d'affirmer ou de contester que le gouvernement impérial s'occupe réellement en ce moment de nous. Il est d'ailleurs évident que si tel est le cas, on cherchera ici à envelopper les pourparlers de mystère aussi longtemps qu'ils n'auront pas pris un caractère accentué, de crainte qu'en cas qu'ils n'amèneraient pas de résultat, ils ne soient considérés comme un nouvel échec pour la politique Impériale.

En me réservant de faire parvenir à Votre Excellence les éclaircissements que je tâcherai de recueillir pour ce qui regarde l'affaire du Nord-Slesvic, je crois dès-à-présent devoir mentionner une rumeur qui, sans être d'une extrême importance est toutefois digne de remarque. Suivant des informations de l'authenticité desquelles il m'est difficile de douter, il se manifesterait depuis quelque temps chez l'Em-

pereur une tendance de sortir de la réserve qu'il s'est imposée jusqu'à ce jour. Il est possible — et pour ma part je le crois même probable — que l'Empereur ne se laissera pas pousser, par ses tendances dans une voie définitive d'action; néanmoins cette situation mérite d'être mentionnée surtout s'il est vrai, ainsi qu'on me l'assure, qu'un fait vient à l'appui des projets attribués à Sa Majesté. Postérieurement à l'entrée aux affaires de monsieur de Gramont l'on aurait sondé d'ici le cabinet de Stockholm afin de savoir si l'on pourrait éventuellement en cas de conflit, compter sur la coopération de la Suède et de la Norvège. Il aurait été répondu que le manque de soldats et d'argent imposait au gouvernement suédo-norvégien une politique d'abstention dont il ne pourrait se départir.

L'on parle depuis fort longtemps d'un mouvement qui aurait lieu dans le personnel de la diplomatie française. Il paraît qu'il se bornera pour le moment à la nomination de M. de la Gueronnière à Madrid, de M. Prevost-Paradol à Washington et de M. Berthénez à Bruxelles. M. Mercier, actuellement ambassadeur à Madrid, serait nommé sénateur. Un second mouvement ne tardera toutefois pas à se produire par suite de la retraite présumée du général Fleury. On ne croit pas en effet que le général, malgré l'excellente position dans la société qu'il a su s'y faire, puisse rester à Pétersbourg. Sans avoir reçu d'instructions formelles mais probablement à la suite de conversations qu'il aura eues avec l'Empereur avant de quitter Paris et dans lesquelles Sa Majesté l'aura autorisé, toutefois sous sa responsabilité personnelle, à aborder certaines questions politiques, le général Fleury a fait, à Pétersbourg, des ouvertures dont aucune n'a réussi. Votre Excellence n'ignore pas que le général, peu de temps après être arrivé à son poste, fit au sujet de la question du Slesvic des démarches qui furent jugées ici fort inopportunes; il paraît que dans le courant de l'hiver, cet ambassadeur a voulu aborder la question d'Orient et a

cherché à obtenir des assurances concernant l'attitude que prendrait la Russie au cas d'un conflit entre la France et la Prusse. Ces diverses démarches n'ont amené aucun résultat et il est naturel que cette circonstance rende la position du général Fleury à Pétersbourg fort difficile.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 45.

Følgende Udklip af »Le Constitutionnel« er vedlagt:

D'après un télégramme que nous recevons de Flensbourg, l'entrevue d'Ems, entre le roi de Prusse et l'empereur de Russie, n'aurait aucune relation avec les affaires de la Galicie, et l'on s'y serait plutôt occupé de la question du Schleswig septentrional. *C. Piel.*

---

717. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

10. Juni 1870.

Kjære Kammerherre.

I Anledning af Deres Brev har jeg søgt en Leilighed til at spørge Baron Rosenørn om han ikke havde til Hensigt, ligesom Grev Frijs havde giort det, at supplere den officielle Correspondance ved en privat med de vigtigste Gesandter, navnlig med Dem og Moltke, og det viste sig da at Grev Frijs allerede havde giort ham opmærksom derpaa og tilraadet det. Baron R. svarede at han meget gierne vilde fortsætte en slig Forbindelse og bad mig sige Dem at han vilde sætte Priis paa at modtage confidentielle Meddelelser i Form af private Breve, saa ofte De fandt det nyttigt, forbeholdende sig ad samme Vei at kunne indhente Deres Raad og henlede Deres Opmærksomhed paa et særligt Punkt, naar han maatte ønske det. Jeg tør haabe at Forbindelsen altsaa herved er etableret og at De vil skrive til ham, saasnart De finder Anledning dertil.

Der er imidlertid et Punkt, om hvilket De maaskee ikke saa frit kan udtale Dem til ham, nemlig om den Dom der i Berlin baade af Preussere og af Fremmede fældes nu og

senere over Ministeriet, og dog vilde det være af stor Vigtighed at modtage alle mulige Antydninger derom. Det er jo nemlig at forudsee at den forsøgte Fusion af det nation. liberale Parti med Godseierne vil kunne opfattes forskjelligt, og Halls og Kriegers Navne have vel endnu mange Steder en slet Klang. Mohrenheim sagde mig forleden i Fortrolighed at hans Colleger meente at Hall var Sjælen i Cabinettet og at han navnlig ogsaa vilde udøve en meget betydelig Indflydelse paa Udenrigsbestyrelsen. Ligesaa har jeg fra anden Side hørt fremhæve at Rosenørn er slesvigsk Godseier. Jeg svarede Mohr. at Hall ikke vilde eller kunde blande sig i Udenrigsministeriet, og at jeg kjendte Rosenørn nok til at kunne forsikkre ham at han ikke vilde følge Andres Mening end sin egen, Hall var og blev ligesom Krieger Specialministre. Forresten vilde R. fortsætte Grev Fr.s Politik uforandret og det var netop Grev Fr. der havde sørget for at R. blev hans Efterfølger. — Til Baron R. sagde jeg senere at det vist var rigtigt om Hall effacerede sig saavidt muligt og at R. navnlig helst maatte undgaae at lade H. fremtræde i sine Samtaler. Det Samme vil jeg sige til Hall og Krieger. Forresten maa jo dog fornuftigvis Verden nu sige at Forskjellen mellem Halls og f. E. Bluhmes Politik nu maa være aldeles udvidsket. — Imidlertid er den hele Opfatning som Mohr. havde eller refererede, meget uheldig, thi hvis vi, hvad der jo er sandsynligt, i Sommerens Løb maae giøre Noget med den slesv. Sag — derom forbeholder jeg mig senere at tale udførligere med Dem — saa vil det let hedde at det er en Virkning af H[all] og Kr[ieger], og dog vilde selv Mohr. bedst kunne bevidne at Grev Frijs allerede forlængst og gientagende har udtalt at vi maae henvende os til Europa, naar de 6 Aar stunde til Ende. — Men som sagt, Alt hvad De kan oplyse om den Maade paa hvilken man i Berlin dømmer om Ministeriet vil være meget nyttigt her, da det dog er muligt at man her kan indrette sig lidt derefter og vil De skrive mig det til, saa skarpt og uforbeholdent som

det siges, haaber jeg paa passende Maade at skulle kunne benytte det til Gavn for det Hele. Forresten har Heydebr. været meget elskværdig, men han er meget forsigtig.

Endnu er der en lille Ting der ligger mig paa Hjerte. Mohr. har giort opmærksom paa at Magdeburger Zeitung fra Tid til anden indeholder officiøse Artikler og navnlig for en Maaneds Tid gav en Udsigt over de paatænkte Fortificationer paa Als. Han raadede til at faae fat paa denne Artikel, som han ogsaa selv ønskede at indsende til Petersborg. Hvis De kan faae denne Art. i et eller 2 Exemplarer uden videre Uleilighed vilde det være ret interessant baade for M. og for os. . . .

P. Vedel.

---

718. Godsejer N. Ahlmann til Rigsdagsmand H. A. Krüger.

Kjøbenhavn, 11. Juni 1870.

Kjære Ven!

Jeg har nu været hos *Alle*, som det er værdt at tale med om den bevidste Sag. Jeg har mødt en heel Deel Sympathi, en heel Deel Anerkjendelse af Din gode Villie, Udholdenhed og Opoffrelse, men overalt har jeg mødt Modløshed. — Næsten alle samstemme de i, at Danmark for Tiden ei kan røre sig og ei tør røre ved det nordslesvigske Spørgsmaal, ei engang tør paastaae Underhandlingerne afbrudte eller minde Preussen om at de enten maae fortsættes eller afbrydes. — Det eneste altsaa jeg har udrettet er, at man her veed, at Du ei staaer ene med Din Anskuelse, men at Nordslesvigerne dele den og navnlig, at de ere af den Mening, at Underhandlingerne maae officielt ophæves, førend Du kan tænke paa at gaae videre paa Din Vei. Hvorledes Du nu vil handle veed jeg ikke. Formodentlig bliver Du Din Plan tro og tager herover. Jeg reiser herfra Fredagen den 17de. Skulde Du forinden komme hertil, da haaber jeg at Du underretter mig derom, forat jeg kan faae en Samtale med Dig. I alle Fald

maae jeg tale med Dig, hvis det lykkes Dig at bortrydde Hindringerne, inden Du tiltræder den store Reise.

N. Ahlmann.

H. A. Krügers Privatarkiv. R. A.

---

719. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 13. Juni 1870.

Kjære Vedel,

Jeg har aldeles intet Nyt at meddele idag, men jeg vil dog ikke forsømme den Leilighed jeg har ved Grosserer Adlers Reise imorgen, til at takke Dem for Deres Brev, og derfor allerede nu at give Dem de ringe Bidrag jeg har til Besvarelsen af det Spørgsmaal De forelægger mig med Hensyn til det Indtryk Sammensætningen af det nye Ministerium gjør her. Det er ikke Meget, jeg kan sige Dem; thi flere Colleger have været bortreiste i nogen Tid, andre ere i disse Dage fraværende, og dette Altsammen blandt de Ikke-tydske, saaat jeg, da jeg ikke seer meget til de tydske, der saaat sige ere aldeles optagne af deres Forbundsraad eller Toldforbundsraad, ikke har havt Leilighed til at tale med Mange om Sagen. De Eneste jeg har talt med derom ere Loftus og Thile. Loftus gik bag over ved at høre, at Hall var en af de nye Ministre. Han havde seet Navnet i Telegrammerne og spurgte mig, om det var den samme Hall. Thile som jeg, efterat have modtaget Depeschen om Ministeriets Dannelse, gik til forat meddele ham den nye Combination, var ret fornuftig. Han erkjendte, at Halls Politik, i hvad man nu end, enten fra det ene eller det andet Standpunkt, kunde sige derom, ikke maatte bedømmes uden i Forbindelse med de historiske Begivenheder, navnlig med Frederik den VII Død i hiint skjæbnesvangre Øieblik; og var endog god nok til at sige, at var Frederik VII ikke død netop dengang, vilde meget Ondt været sparet ikke alene os men ogsaa Tydskland, hvorved jeg ikke kunde lade være at bemærke, at i hvorledes man nu end bedømte den danske Politik, enten

Halls eller andre Danskes, saa kunde man dog, ialfald efter hvad figura nu viser, ikke sige at Preussen havde havt Skade deraf. Hvad Thiles personlige Indtryk angaaer, troer jeg saaledes ikke, at der deri er Nogetsomhelst, som skulde gjøre vor herværende Stilling anderledes end før, men hans Indtryk er kun hans, og vi vide jo desuden tilstrækkeligt af Erfaring, at disse Folk, i hvad de beslutte eller foretage, ikke lade sig bestemme af Andet end hvad de finde »expedient«, og naar det passer i deres Kram at gjøre gjældende paa andre Steder, at vor Regjering er saaledes sammensat, at man har Ondt ved at komme ud af det med os, saa maae vi være belavede paa, at de gjøre det; og det beroer da paa, om de paa hine Steder kunne komme igjennem dermed. Jeg troer det er godt, at der for Øieblikket Intet foreligger, som netop skal gjøres nu. . . .

Hvad Loftus angaaer, saa giver jeg ikke Meget for hans Steilen, og han blev ogsaa strax tam, da jeg mindede ham om hvorlænge Russell, Paget, og mange andre Englændere havde forhandlet med Hall paa en saadan Maade, at denne aldeles ingen Grund havde til at troe, at de misbilligede hans Politik.

See dette er alt hvad jeg for Øieblikket kan sige Dem; men i det Væsentlige troer jeg ikke, jeg vil senere kunne sige Dem synderlig Mere. I det Store betyder det forresten efter min Mening ikke Saameget hvad man siger her. Her handles kun efter »expediency«, og de gjøre Intet »pour nos beaux yeux«. (Her vil jeg dog i Parenthes bemærke, at jeg, tiltrods for dette mit Skudsmaal, dog altid mener, at vi bør stille os saa godt som muligt med Preusserne). Derimod er det især paa andre Steder, nemlig i Paris, London, Petersborg, at det er vigtigt, at Indtrykket bliver saaledes, at hvad der efter Omstændighederne kunde blive gjort herfra, ingen Virkning faaer.

De maa her tillade mig en lille Digression, hvis Gjenstand forresten ikke er ganske fremmed for hvad vi her omtale,

idet jeg beder Dem, hvis De kan, at besvare mig følgende Spørgsmaal.

Jeg saae forleden David, der reiste herigjennem fra Vien, og han sagde mig, at i de Dage da Kongen var i Tvivl om han skulde sanctionnere Forfatningen af 18de Nov., havde Paget telegrapheret til London og bedet om Raad, og at man da derfra havde tilraadet Sanctionneringen. Er dette virkelig sandt, saa mener jeg, at det er af meer end historisk Betydning. Jeg troer ikke det er nødvendigt for Dem, forat opklare denne Ting, at tale med David derom eller at sige ham, at han er min Hjemmelsmand, og jeg vilde derfor ikke gjerne, at De skulde gjøre dette. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

720. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev W. Scheel-Plessen, Gesandt i Stockholm.

Copenhague, 17 juin 1870.

M. le Comte

Il me revient d'une source qui mérite attention que postérieurement à l'entrée aux affaires du duc de Gramont, le gouvt. français aurait sondé le cabinet de Stockholm afin de savoir si en cas de conflit on pourrait compter sur la coopération de la Suède et de la Norwège mais que la réponse du gouvernement suédo-norwégien aurait été toute négative, attendu que le manque de soldats et d'argent l'empêcherait de se départir d'une politique d'abstention, dans le cas où une guerre générale viendrait à éclater.

Pour plus d'une raison il m'importerait de savoir si cette nouvelle est exacte et je prie V. E. de tâcher de s'éclairer là dessus, s'il Lui est possible de le faire par quelque voie indirecte et sans faire entrevoir à son interlocuteur qu'Elle a déjà reçu des données positives à ce sujet, et notamment qu'elles Lui sont parvenues de ma part.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 4.

---

721. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 21. Juni 1870.

Der hersker for Tiden, idetmindste tilsyneladende, en saadan Stilhed i Politiken, at jeg maa begynde denne min første private Henvendelse til Deres Excellence med den Bemærkning, at jeg aldeles intet Vigtigt har at meddele eller at omtale. Imidlertid har jeg ikke villet tøve længer med ogsaa til Dem Selv at udtale og da navnlig i denne Form at udtale, ikke alene hvormeget det har glædet mig at det nye Ministerium har faaet en saa god og lovende Sammensætning, men ogsaa hvor kjært det har været mig, ved denne Leilighed at komme i Forbindelse med Deres Excellence. For mit eget Vedkommende haaber jeg at denne Forbindelse maa blive ligesaa tilfredsstillende for begge Parter, som den Forbindelse hvori jeg nu saalænge har staaet med Grev Frijs, ialfald har været for mig, og for Landets Vedkommende haaber jeg, ligesom jeg af al Evne skal bestræbe mig for, at den maa bære al den gode Frugt, som overhovedet er mulig under de nuværende løse og vanskelige ydre Forhold. . . .

Quaade.

Oreby.

---

722. Udenrigsministerens Meddelelser i Ministerraadet 21. og 28. Juni 1870.

21. Juni 1870.

Den Meddelelse, som Telegrafen for nogen Tid siden bragte, at nemlig en »ikke directe interesseret« Magt skulde have opfordret den danske Regering til at bringe det slesvigske Spørgsmaal frem, men at denne skulde have afslaaet at følge denne Opfordring, er aldeles ubegrundet, da ingen saadan Henvendelse her er skeet. Jeg har underrettet de danske Gesandtskaber herom men anseet det for rigtigst

ikke officielt at dementere et Rygte, der i ingen af sine to Dele forekommer mig at være skadeligt.

Ligesaa lidet begrundet synes Efterretningen at være om at det slesvigske Spørgsmaal skulde have været bragt paa Bane under Sammenkomsten i Ems mellem Keiseren af Rusland og Kongen af Preussen.[1]) Idetmindste have de danske Gesandtskaber Intet meddeelt der kunde bestyrke et i og for sig saa lidet sandsynligt Rygte. Hvis overhovedet alvorligere Sager have været omhandlet i denne Sammenkomst anderledes end ganske overfladiskt og forbigaaende, er det rimeligst at det kan have været Spørgsmaalet om Hessen-Darmstadts Tiltrædelse til det nordtydske Forbund, hvis iøvrigt den preussiske Regering for Tiden alvorligt tænker paa dette i og for sig saa lidet vigtige Skridt fremad. Efter Kmh. Quaades Opfatning synes dette og lignende mere demonstrative end praktiske Skridt snarere at være opgivne af Grev Bismark.

Efter at Hertugen af Gramont har tiltraadt Udenrigsministerposten i Paris, har Grev Moltke søgt at forvisse sig om hans Standpunkt med Hensyn til det slesv. Spørgsmaal. Gramont udtalte uforbeholdent at Frankrig for Tiden Intet kunde udrette i Sagen, men at den Tid kunde komme da det vilde stemme med Frankrigs Interesse at optage det. Langtfra for Tiden altsaa at love at virke for en Løsning, vilde det franske Cabinet rimeligvis end ikke ansee det for en Fordeel om dette Spørgsmaal løstes nu ved en Overenskomst mellem Danmark og Preussen, selv om dette kunde skee paa en for os tilfredsstillende Maade, thi derved vilde Frankrig miste et eventuelt Angrebsvaaben mod Preussen. Iøvrigt erkjendte Gramont at de europæiske Forhold maatte forandre sig, før Frankrig kunde tænke paa at optræde truende: *enten* maatte man være vis paa Ruslands Alliance eller idet-

[1]) Ifølge »Berl. Tid.« 7. Juni 1870 Nr. 128 Tillæg har parisiske Blade indeholdt Rygter om Drøftelse af det slesvigske Spørgsmaal ved Sammenkomsten i Ems. Sml. Nr. 716.

mindste ufravigelige Neutralitet *eller* Østerrig maatte være blevet stærkt nok til at kunne danne en tilstrækkelig Modvægt mod Rusland, i Tilfælde af at denne Magt vilde understøtte Preussen under en eventuel Krig. Bedre end nogen Anden veed Gramont hvor liden Udsigt der er til at det sidste Alternativ kan ventes snart at realisere sig, og Fleurys Bestræbelser for i Vinterens Løb at nærme de 2 Keiserrigers Politik have været saa uheldige, at det endog antages for at være sandsynligt at han allerede af den Grund snart maa kaldes tilbage fra Petersborg.

Dette er altsaa hvad der ligger officielt og authentisk for om det franske Cabinets Politik og Gramonts Udtalelser bestyrkes fuldstændigt ved alle foreliggende Omstændigheder. Men ved Siden deraf har Grev Moltke i en senere Depeche[1]) berørt nogle Rygter, som ere naaede til ham, men til hvilke han selv ikke sætter nogen videre Lid. Det hedder sig nemlig at den franske Regering underhaanden skulde have begyndt at arbeide paa Opfyldelsen af Pragerfredens Art. V. Da det imidlertid tilføies at dette Forsøg gjøres meget hemmeligt fordi man frygter for at det skal mislykkes og det franske Diplomati derved skulde udsætte sig for et Nederlag, synes Meningen at være ved dette Forsøg at opnaae en Løsning ad fredelig Vei og derimod ikke at faae et Klagepunkt mod Preussen. Ligesom en saadan ærlig Bestræbelse for at fjærne Spørgsmaalet, kun lidet stemmer med hvad Gramont udtalte til Moltke, saaledes modsiges den ogsaa ved et andet Rygte, som fremhæves af Gesandten. Han meddeler nemlig at det paastaaes at i den sidste Tid synes Krigsplaner at være blevne mere levende hos Keiseren og i denne Henseende fortælles det endog at det franske Cabinet endog skulde have giort en confidentiel Forespørgsel i Stockholm om hvorvidt man i Tilfælde af en Krig kunde stole paa Hjælp af Sverige-Norge, hvortil imidlertid Kong Carls Regering skulde have

[1]) Trykt som Nr. 716.

svaret, at den ikke vilde see sig istand til at yde nogen Understøttelse i et saadant Tilfælde, da Sverige hverken havde Vaaben eller Soldater. — Grev Plessen er blevet opfordret til underhaanden at søge at erfare om en saadan Forhandling virkelig har fundet Sted mellem Paris og Stockholm. —

28. Juni 1870.

Som jeg formodede, have disse forskjellige Rygter og Antydninger viist sig at være ubegrundede. Grev Plessen har besvaret mit Spørgsmaal derhen, at Hr. Fournier vistnok havde udtalt sig i Samtaler med Kongen om den slette Tilstand, hvori den svenske Hær og Flaade for Tiden befinde sig, men ligesom han ikke har stillet nogen saadan confidentiel Forespørgsel, som Rygtet nævnede, saaledes tyder heller Intet hen paa, at hans Bemærkninger vare fremkaldte ved nogen Ordre hjemmefra, men de finde deres naturlige Forklaring i Gesandtens Personlighed og begunstigede Stilling hos den svenske Konge. — Paa samme Maade har Grev Moltke selv tilbagekaldt de øvrige ovenomtalte Punkter, som kunde lade slutte til en activere Optræden af den franske Regering. Han bemærker i denne Henseende, at trods hans omhyggeligste Efterforskninger har Intetsomhelst bestyrket den udtalte Formodning om at man i Paris arbeidede paa nogen Løsning af det slesvigske Spørgsmaal, og ligesom Hertugen af Gramonts Tale i Interpellationen om St. Gothardsbanen af Alle er opfattet som meget fredelig, saaledes fremhæver Gesandten ogsaa at den keiserlige Regering foruden alle de øvrige indre Grunde, der maae anbefale den Fredens Bevarelse for det Første, nu desuden har faaet en ny og meget vægtig i den Dyrtid, som den overordentlige Tørke lader forudsee til Efteraaret saagodtsom over hele Frankrig. Endelig har General Bülow i London spurgt Baron Brunnow, der nylig er vendt tilbage fra et Besøg hos den russiske Keiser i Ems, hvorvidt det var sandt at den slesvigske Sag var blevet omtalt mellem Keiseren og Kongen af Preussen,

men den russiske Ambassadør svarede, at han troede det ikke, i alt Fald havde han Intet erfaret, der bestyrkede dette Rygte.

Paa den anden Side hedder det nu i et Par Correspondancer i tydske Aviser, at Preussen skulde have til Hensigt i den nærmeste Fremtid at gjenoptage Sagen ved at stille nye Forslag til den kgl. Regering. Kmh. Quaade har imidlertid end ikke omtalt Tilværelsen af et saadant Rygte i Berlin.

P. Vedels Haand. Med den her anvendte Overskrift. — Politiske Koncepter med Indlæg III. — U. A.

---

723. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

22. Juni 1870.

Kjære Kammerherre.

Mange Tak for Deres Oplysninger i det sidste Brev[1]) og jeg har sagt til Hall at han maatte undgaae Alt hvad der kunde synes at bestyrke en saadan Misforstaaelse af den Rolle, han spiller og ønsker at spille i Ministeriet. Det bliver dobbelt vigtigt at den Forestilling man flere Steder danner sig om Hall som en urolig Aand og en Himmelstormer ikke faaer Lov til at udbrede sig til hele Ministeriet, som jeg antager at vi i Eftersommeren ville være nødte til at giøre et eller andet Skridt i den slesvigske Sag. Da der jo ikke for lang Tid er Udsigt til at Spørgsmaalet fra anden Side sættes i Bevægelse, behøves der en Akt, som afbryder Præscriptionen, ligesom det ogsaa saavel indadtil som i Forhold til Slesvigerne er nødvendigt at den danske Regering lader høre lidt fra sig, saameget mere som Novbr. 1870[2]) er en Termin hvortil Mange havde knyttet Forhaabninger, der nu skuffes. Saavidt ere vistnok Alle enige, men nu kommer Vanskelig-

---

[1]) Trykt som Nr. 719.

[2]) Udløbet af den i Wienerfreden fastsatte Optionsfrist for Slesvigerne.

heden: hvad skulde vi kunne foretage? Jeg vil ikke kjede Dem med at udbrede mig om hvad jeg *ikke* troer vilde gavne os, men strax sige hvad der forekommer mig efter Omstændighederne at være det rimeligste. — Situationen er at vi have begyndt Forhandlinger med Preussen, og medens de paa den ene Side ikke ere formeligt afbrudte, have de paa den anden Side dog heller ikke ført til Noget. Man kunde nu sige saaledes: Begge Magter ønske at dette Spørgsmaal skal blive løst, men de hidtilværende Forhandlinger have ikke ført til Resultat, idet de modstaaende Anskuelser have divergeret saa stærkt fra hinanden og den ene Part har ikke kunnet overbevise den anden. Vilde det ikke under disse Omstændigheder være nyttigt om man søgte at opnaae en Udjævning af de stridende Anskuelser ved Hjælp af Andres bona officia og vilde det ikke anbefale sig at upartiske europæiske Magter fik Leilighed til at forsøge paa en Tilnærmelse? Meningen er naturligvis ingen arbitrage eller regulær Mediation, men kun venskabelige Forsøg paa at finde en Løsning som kunde convenere begge Parter og som enhver af dem var Herre over at modtage eller at forkaste. For at undgaae alle susceptibilités, maatte disse Magter naturligvis være alle de der havde deeltaget i Londoner Conferencen med Undtagelse af det salig afdøde tydske Forbund. Hvis vi nu ere enige om at et saadant Raisonnement kunde lægges til Grund, bliver Spørgsmaalet hvorledes det skulde sættes i Scene! Begynde vi med hvad der jo var naturligst at giøre Preussen et saadant Forslag, kunne vi være ganske visse paa at Bismarck siger Nei, da Spørgsmaalet er et »indre« Spørgsmaal og saa er det meget vanskeligt at gaae videre. Men hvad siger De om *samtidigen* med at vi rettede en saadan Henvendelse til de 5 andre Magter, at fortælle Preussen at vi havde giort dette Skridt, overbeviste om at Pr. vilde billige et Forsøg, som maaskee kunde fremme Sagen etc. etc. *Enten* vil Bism. da afvise andre Magters Optræden, men saa have vi dog opnaaet Hensigten, afbrudt Præscriptionen,

ladet høre fra os, bragt Spørgsmaalet ind for Europa og kastet Uretten over paa Preussen. *Eller* Bismarck siger ikke directe Nei, men de andre Magter trække paa Skuldrene og finde paa Udflugter: men saa have vi dog opnaaet vor Hensigt i det Væsentlige og kunne være visse paa at man dog fra forskjellige Sider ville besvare vor Henvendelse paa en Maade og i Udtryk der ville styrke vore Pretentioner. *Eller* endelig det er tænkeligt at Opfordringen ikke afslaaes, men der virkelig kommer en Slags Forhandling istand. Vi vilde da løbe den Fare at Resultatet blev at der ved Magternes Pression fremkom et Forslag som ikke omfattede Als og Sundeved. Om nu saa var, saa er det ganske vist min private Mening at vi skulde betragte det som en Fordeel foreløbig dog at være visse paa Noget, men for dem der dømme anderledes maa der vistnok være Beroligelse nok i den Tanke at det er saa godt som umuligt at et sligt Resultat nu kan fremkomme. Meget rimeligere vilde det være at Preussen af ond Villie eller paa Grund af Omstændighederne i Tydskland vilde holde sig til sine Fordringer om Garantier og indskrænke den event. Afstaaelse til Haderslev Amt, og vi havde da den gode Stilling at have constateret Umuligheden af at enes med Pr. og at have fremkaldt en bestemt Uoverensstemmelse mellem de europ. Magter og Preussen i denne Sag.

Endnu kunde det Spørgsmaal opstaae, om vi forinden skulde søge at forvisse os om at de andre europ. Magter vilde billige at vi giorde et saadant Skridt. Jeg mener ubetinget Nei, thi de vilde vistnok fraraade det af Hensyn til deres egne Interesser, maaskee med Undtagelse af Frankrig, men vi bør ikke raadspørge Fr. alene, fordi det dog aldrig i Længden vil holdes hemmeligt at sligt er skeet og det vilde give Sagen et slet Udseende, som om vi alene holdt os til den Side. Dernæst er Spørgsmaalet om det rette Tidspunkt. I den Henseende mener jeg at Efteraaret er gunstigst, navnlig ogsaa for Terminens Udløb i Nov. synes at indeholde en

Grund mere for at vi giøre Noget. Betænkeligheden der kunde ligge i at et saadant positivere Skridt skeer af det nye Ministerium, forudsat at man har nogen Mistro til dettes Politik, svækkes væsentligt derved at Grev Frijs allerede længe før sin Afgang har udtalt at han vilde see sig nødt til at giøre noget Skridt i Sagen i Løbet af denne Sommer, og dette er indberettet navnlig til Petersborg, London og Paris.

See her har De nu kjære Kammerherre, mine »uforgribelige« Tanker. Vil De tænke over Sagen og sige mig Deres Mening derom saa detailleret som muligt. Det haster jo ikke, saa at De kan tage Dem god Tid dertil. Om en 8—14 Dage reiser jeg paa en 4 Ugers Tid til Norge til et Bad som min Læge har forlangt for at sikkre mig mod Gientagelse af min Brystbetændelse. Skriver De mig i Løbet af denne Tid til, vil de Coninck sørge for at Deres Brev kommer mig tilhænde.

Og dermed levvel saa længe, jeg haaber at komme tilbage fra min Norgesreise med fornyede Kræfter til at tage fat paa Arbeidet, som jeg venter at faae til Efteraaret.

P. Vedel.

---

724. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, Torsdag, 23. Juni 1870.[1])

Kjære Vedel! . . . Jeg haaber at De styrker min Successor imod Thors[2]) fortvivlede Angreb, thi det hører med til hans fixe Idee, at han skal have underviist Napoleon om det slesvigske Spørgsmaal, og den Understøttelse som vi have nydt af denne sidste væmmelige Person bliver vistnok i Fremtiden ikke af anden Beskaffenhed end den har været hidindtil, — ɔ: naar den synes gunstig, da er det kun for at benytte os som et Legetøi til at drille med, nogetsomhelst Hensyn til vor Undergang eller Frelse findes ikke, og de Fore-

[1]) Slutningen af Brevet dateret den 24.

[2]) Formentlig H. A. Krüger.

stillinger som fransk Regjering og franske politiske Skribenter gjøre sig om Drømmeriget »Skandinavien« og om den svensk-norske Regenerationskraft ere efter min Overbeviisning saa fuldstændig blottede for et klart politisk Blik, at Udsigterne for Fremtiden ere mørke. De veed at jeg meget nødig omtaler og bedømmer Sager som ikke kunne forandres og mindst naar disse have politisk Betydning og i dette Tilfælde gjør jeg det kun til Dem personlig, fordi jeg er og vil være ligeoverfor alle Andre ultra-ministeriel, selv om det ikke stemmer fuldkomment med min individuelle Opfattelse. Carlsens Valg[1]) finder jeg under vore smaa Forhold en stor politisk Feil, fordi man ved at vælge ham, der een Gang har frabedt sig dette Valg og som efter sin Natur meget godt kan gjøre det anden Gang naar Stemningen bliver lidt mere pointeret demokratisk, nedsætter selve Categorien »Kongevalgt«, hvilket har Betydning m. H. t. Valget fra Kongens Side; betragtes Valget ministerielt, er Feilen endnu større, thi Carlsen er at foretrække som Fjende, og Valget af ham binder ikke nogen Individualitet af de ustyrlige Grundtvigianere, og det er saaledes fuldstændig feil Beregning; han er ikke istand til at samle men kun til at sprede og forvirre, og en Mand, der saaledes kan skifte Ham efter den vexlende Følelsesstrømning hos ham er endnu mere uberegnelig end nogen Anden; De troer vistnok at jeg dømmer ham for strængt men det turde være at jeg kjendte ham grundigere end nogen Anden. ... Man beskylder sandelig med Urette Quinden for Forfængelighed, thi ifølge min Menneskekundskab stikke Mændene hyppigt paa en ganske overordentlig Maade disse i saa Henseende. Ligeoverfor Ministeriets Fjender vil dette Valg kun røbe en Svaghed ligeoverfor *Venstre*, som af Alt skader meest i nuværende Øieblik; jeg kan forstaae at dette har tiltalt min gamle Collega Fonnesbech, der vistnok paa Indenrigsministeriets Gebeet vil

[1]) Hofjægermester H. R. Carlsen, der var Grev Frijs' Svoger, blev kongevalgt.

bestræbe sig for at udstede lige saa talrige Løfter som for Finantsministeriets Vedkommende. Med Hensyn til Bemærkningen om, at De troer at det var en Feil, at Conseilspræsidenten ikke fik en særlig Portefeuille, da er jeg overbeviist om, at dette ikke vilde have tilveiebragt den Ro i Sindet som De formoder, thi Gr. Holstein er med Hensyn til Livlighed, Trang til at meddele sig og Trang til at høre Andres Mening samt disses Raad den fuldeste Modsætning til den afgaaede Conseilspræsident og paa Grund af Modsætningens Skarphed kan i Begyndelsen Livligheden synes stærkere. Jeg er sjæleglad over, at han ikke fik Udenrigsministeriet, thi vel er jeg overbeviist om at han ikke vilde i Depecher etc. have udtalt sig anderledes end hidindtil, men jeg frygtede for hans Samtaler med Heydebrand, dog meest med St. Ferreol og Mohrenheim. Jeg skal naar fornødent gjøres med den største Iver styrke Rosenørn i at *han alene* taler Politik med de fremmede Gesandter og at det kun i sin Almindelighed skeer af Conseilspræsidenten; mon ikke Gr. Holstein midlertidig kan fungere som Krigs og Marineminister, til hvilket Sidste han og især Grevinden føle særligt Kald, thi jeg er overbeviist om, at dette 2 Maaneders Arbeide vil da kunne tilfredsstille ham for en længere Tid. Jeg længes efter at see Conseilspræsidentens Svar paa I. A. Hansens Forespørgsel; De veed at jeg i den Henseende er lettere at tilfredsstille end mange Andre, men De veed tillige at jeg er overbeviist om at Landsthinget har begaaet en politisk Feil, ved ikke at ordne dette Spørgsmaal i Forbindelse med Regjeringen, saavel af Hensyn til sin egen fremtidige Stilling, thi det vilde da have kunnet trodse alle politiske Storme, fordi der forelaae en politisk Gjerning; en fortjenstfuld [Handling] for et Ministerium burde det efter min Formening aldrig blive og ialfald vilde jeg ikke have denne Fortjeneste, dog ingenlunde af Hensyn til Utilfredsheden der vilde fremkomme hos mange Godseiere, da jeg ikke har den ringeste égard herfor, men fordi det kunde faae Udseende af at en enkelt Person-

lighed udelukkende var skikket til Forligelsescommissair, og dette hverken tjener Personen ei heller det Almindelige i et lille demokratisk Land, hvor dog Ingen bør blive høiere end at man idetmindste kan spytte over ham. Det forekommer mig at Grammont efter Deres sidste Yttringer endnu tydeligere end Daru siger reent ud at vi kun skulle bruges som Boldt; denne Hensynsløshed og Raahed saavel fra fransk som fra engelsk Side forekommer mig om end ubehagelig dog hensigtsmæssig til at bortveire alle Illusioner; og dog vil Thor reise og skal hans Reise betales med danske Penge; thi dette er vel egentlig Hensigten med hans nuværende Ophold i Kbhvn.; da jeg antager at hans Reise selv betragtet fra Krygers individuelle slesvigske Standpunkt er forrykt, vil jeg selvfølgelig afstyrke dette Foretagende hvor jeg kan og har jeg dette isinde naar jeg i et Par Ord idag svarer Udenrigsministeren. — Naar vi ikke gaae efter egen Dom men ogsaa tage Hensyn til Andres Skjøn, kan det ikke nægtes at Halls Navn har skadet, idet man nu eengang efter min Formening med fuldstændig Urette betragter ham som politisk Skandinav; Krieger betragtes skjøndt han her i Landet er mere fremtrædende ikke saaledes som Fane. . . .

Meget vilde det smerte mig ikke alene af personlige Hensyn men fordi det efter min Overbeviisning vilde være til Skade for dette lille Land, især i Jylland hvor Alt er flydende nok og Jord behandles som Gjenstand for Handel ligesom Caffee og Sukker, om disse Lehns og Stamhuus Forhold løsnedes eller gjordes altfor lette at løsne, thi det er klart at mange af de Behageligheder som i Almindelighed kunne forenes med større Besiddelser ikke længere kunne haves her i Landet, navnlig Nydelsen af Jagd, og Meget vil kunne drive de større Capitaler til Anvendelse andetsteds hvor de kunne kjøbe billigere samt faae agréments som ikke ere til at erholde hersteds. Der forekommer mig saalænge man endnu er ved at fremhjælpe og lette Fæsteafløsning paa disse Eiendomme, er der al Grund til

ikke at forhaste sig med det andet Spørgsmaal; og hvad Indenrigsministerens Tilbøielighed til Indrømmelser paa dette Gebeet angaaer, da er den vistnok ikke større her end overalt, og er jeg overbeviist om at Krieger før eller sildigere vil være nødsaget til at modsætte sig denne Blødhed, som ikke alene er et Carakteertræk men muligviis ogsaa kunde have en politisk Farve for at kunne blive Bærer af en anden og tilkommende Politik. — NB. Desuden er jo Spørgsmaal om Lehn og Stamhuus hovedsagelig Justitsministerens Gebeet.

Endskjøndt jeg herovre nyder min Frihed kan jeg dog ikke fragaae, at jeg savner vore daglige Samtaler og at jeg glæder mig til at fornye disse saasnart jeg kommer engang imellem ind til Kjøbenhavn. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

725. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 24. Juni 1870.

Kjære Vedel,

Af Deres Brev af 22de, for hvilket jeg takker og hvis Indhold jeg nøie skal overveie, seer jeg, at De med det Allerførste reiser til Norge. Dette glæder mig særdeles for Dem, og ogsaa for mig, da det ligger mig meget paa Hjerte at De holder Dem frisk. Men Tidspunktet, som jeg er overbeviist om vil i alle væsentlige Henseender være det bedste, da der vistnok vil herske uafbrudt Stilhed i længere Tid, kommer mig lidt paatvers i en anden, vel ikke i og for sig væsentlig, men dog for mig ikke ganske uvigtig Henseende. Herpaa kan jeg imidlertid maaskee bøde ved strax at sende Dem et Par Ord, som jeg beder Dem besvare før Deres Afreise. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

726. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Tirsdag, 28. Juni 1870.

Kjære Kammerherre.

Mange Tak for Deres Brev og for Deres venlige Interesse for mig, destoværre er min Reise nu bleven noget udsat fordi Ministeren ikke vil lade mig reise før Rigsdagen er forbi og han selv derefter har giort en lille Tour paa 1 à 2 Uger til Lolland. . . .

Her er Intet foregaaet siden De sidst hørte fra os. Rigsdagen gaaer sin Gang og jeg vilde snart ønske at vi kunde tilføie »og sin Vei«, men endnu kan det vare Noget. Jeg haaber at skrive Dem til, før jeg engang kommer afsted.

P. Vedel.

---

727. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Frijsenborg, 29. Juni 1870.

Kjære Baron Rosenørn! . . . Jeg seer, at H. Kryger er i Byen og formoder at De bliver jevnlig lidt plaget af dennes Aabenbarelser. . . .

C. E. Frijs.

Oreby.

---

728. Justitsminister A. F. Krieger til Stiftamtmand Regenburg.

29. Juni 1870.

Kjære Regenburg!

. . . Jeg var netop ifærd med at spørge Dem om De, der var Centrum for Slesvigeres Forespørgsler og Henvendelser, ikke skulde kunne constituere En der efter fattig Leilighed kunde være Mellemmand. En saadan savnes i høi Grad, blandt Andet og idelig med Hensyn til Krygeriana o. s. v. Jeg *troer* (men svarer dog ei derfor), at man for Øieblikket har

faaet ham fra den Reise til Paris, som han vilde foretage i den Tro, at han holdt Europas Fred og Krig i sin Haand! . . .

Fr. Krieger.

Regenburgs Paategning: Sv. 7. Juli 1870. — Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

729. **Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.**

Frijsenborg, 30. Juni 1870.

Kjære Vedel! I Gjensvar paa Deres venlige og meget kjærkomne Linier af 28de dennes kan jeg ikke undlade strax at bringe de hos mig fremkomne Tanker om Fæsteafløsningslov og dennes Forbindelse med Grundlovsparagraphen vedrørende Lehn og Stamhuse. De veed at min Politik vedrørende Fæstesagen ikke er bleven deelt af Dem nogensinde og at jeg i den Henseende er langt mindre conservativ end De, og jeg vil gjerne indrømme at jeg betragter Sagen hovedsagelig fra den politiske Side, og der er derfor egentlig ingen Ting der er gaaet mig mere imod politice end Maaden hvorpaa Landsthinget tog sig af denne Sag (denne Sag gik mig langt mere nær end den vestindiske Sag), thi det staaer for mig endnu politisk klart saaledes som Forholdene ere her i Landet at det som det gjaldt om, var at Fortjenesten for at bringe endelig Afslutning paa dette Forhold ikke tilkom noget Individ men den conservativere Deel af Repræsentationen. Godseierne, som trøstig pointere Eiendomsspørgsmaalet, og indrømme vedvarende Indskrænkninger i Brugsretten, dele sig i forskjellige Categorier a) de fuldstændig naive, som virkelig troe paa det juridisk Ideelle om jeg maa kalde det saa, bortseende fra Realiteten, b) enkelte hæderlige Undtagelser som deels af Kjærlighed til det gamle Overleverede deels af virkelig, men efter mit Begreb overdreven, Kjærlighed til Bondestanden ønske Fæstevæsenets Bibeholdelse; disse enkelte Exemplarer, som leve i en indbildt Verden og ikke kunne see at Verden bevæger sig og at Bondestanden, forsaavidt som den endnu i Standsfordomme exi-

sterer, i Virkeligheden gjennem Gaardmændenes overveiende Indflydelse paa Valgene i Landdistricterne, er fra den beskyttede gaaet over til den styrende Deel af Folket — at dette i Virkeligheden ikke endnu har kunnet realiseres ved Ministervalg ligger ikke i Mangel paa god Villie fra Gaardmændenes Side — thi den egentlige Kjærne i deres politiske Forfængelighed er just dette at kunne kalde et Ministerium sit, men fordi endnu de som ville være dets Førere væsentlig maa regalere dem med Misundelsens og Hadets Billeder ligeoverfor de saakaldte høiere Staaende, enten nu dette være ved Formue og Stilling eller ved Intelligents; derfor har det været dem umuligt hidindtil at finde til Ministre presentable Førere — og disse hæderlige Undtagelser ville uddøe meget snart og ville ikke ved nogetsomhelst, mindst ved den paatænkte Forbindelse imellem Afhændelse af Lehn og Stamhuse og Afhændelse af Fæstegodset sat som Betingelse lade sig paavirke; efter deres Tankegang vil endog en slig Bestemmelse virke i fuldkommen modsat Retning. — Den tredie og sidste Categori af Godseierne tillader jeg mig at kalde Jøderne for hvem det egentlig gjælder om at bringe det meest Mulige i Penge ud af Godset og som derfor helst vil have den længst mulige Tid til Realisation, navnlig Troen paa Fæstelovs Umulighed udbredt blandt Bondestanden, for at kunne skrue Prisen paa Bøndergaarde saa høit op som muligt; efter min Overbeviisning er paa Grund af de historiske Forhold, tildeels ved Fæstevæsenet, som for Brugeren altid vil være, ɔ: Fæste, den billigste Brugsret, Bøndergaardene alt i en overdreven høi Priis i Forhold til de større Gaarde og den paa begge relative Cultur, og man burde derfor ikke være Jordjøderne behjælpelig i at forhøie Prisen, hvilket let vilde være skeet, hvis Landsthingsudvalgets Indstilling var gaaet igjennem. Undskyld denne lange Digression; denne politisk fornuftige — efter min Opfatning — Afgjørelse gjennem Landsthinget er nu ikke længere mulig, og jeg kan ikke see, at efter Sagens Gang og efter Forslagstille-

ren I. A. Hansens indtagne Stilling ligeoverfor Sagen, at der er Andet at gjøre for et Ministerium end at henholde sig til de virkelig stedfindende Forhold og sige: saalænge Frivilligheden viser sig istand til at afløse dette Forhold, maae vi ansee dette for det Bedste, og saalænge dette vedbliver er der *ingensomhelst Grund for Lovgivningsmagten* til at træde hjælpende til, thi Frivilligheden er just i et frit Land den Maade, hvorpaa et sligt forældet Forhold helst maatte ønskes løst; at dette er overeensstemmende med Sandheden troer jeg ikke kan benægtes. For Fæsterne er det ønskeligt, at Afhændelsen skeer gradative eller lidt efter lidt, og ligesom det gjælder om at Godseierne ikke føle sig alfor sikkre, saaledes er det væsentlig at Bondestanden ikke faaer den Tro at den kan være tjent med ved Hjælp af en Majoritet at tiltvinge sig dette Spørgsmaals Afgjørelse, og saaledes som Sagerne have stillet sig, troer jeg at det ikke kan undgaaes at modtage med aabent Vizir den af I. A. Hansen bebudede Kamp. — Til den hele Fremstilling kan De svare mig, at dette egentlig ikke var det, hvorom det væsentlig handler sig, thi Grundlovsfordringen om Lehn og Stamhuse er herved ikke berørt, jeg skal stræbe at komme hertil senere. Jeg skal foreløbig bemærke: i Anledning af indirecte Middler til Paaskyndelse af Fæsteafløsning ved frivillig Overeenskomst troer jeg, at bedre end det af Krieger paapegede, vilde Forpagtningsrettens Indskrænkning (eller mulige Ophør) — jeg udtrykker mig saa kort fordi jeg antager kun at tale om Fæstegaardes 50aarige Forpagtning — virke, thi Mange have levet og leve i den Tro at de ved denne Udvei om end Lidelsen kan være lang kunne frigjøre sig eller rettere Jorden for den denne paahvilende Fæstepligt. —

Grundlovsparagraphen om Lehn og Stamhuse forekommer mig ikke mere end mange andre at trænge til øieblikkeligen at føres ud i Livet; naar Godset er afløst, forekommer det mig at Regjeringen maatte gjøre Alt for at Baandenes Løsning vel muliggjordes, men ikke lettedes alfor stærkt,

practisk gjælder om Fideicommisser det Samme som om Skovene, at man kunde have ønsket en bedre Fordeling af disse i de forskjellige Dele af Landet navnlig at Jylland havde faaet anviist en større Andeel, thi just med Jydernes Eiendommelighed som Handelsfolk, der ikke betragte Jord paa anden Maade end Sukker og Caffée, kunde man nok ønske en paatvungen og nødtvungen Stabilitet. Det følger af sig selv at naar en Familie i lang Tid har besiddet en Eiendom maa den antages at føle sig endnu stærkere knyttet dertil og derigjennem til Landet, dog er Familiestandpunktet langtfra det, hvorfra Institutionen bør søges taget under Armene, thi dette har saavel sit contra som sit pro navnlig naar sees hen til det specielle Individ, hvorigjennem Fortsættelsen og Continuiteten skeer — men det er min individuelle Overbeviisning, at just til samme Tid, som gjennem Fæstevæsenets Afløsning, Kjøbe- eller Handelspriserne paa de mindre Eiendomme faae saa stor og gjennemgribende Indflydelse, ogsaa at ville bringe de store og større Eiendomme paa Markedet vilde være i meget ringe Grad tilraadelig. Hele den nyere Udvikling i Besiddelse og Eie af Landeiendomme, hvori indestaae store Prioriteter, medfører ganske vist en mere energisk Benyttelse og Drift, men den har under en Modgangs og Lidelses Tid, som dog for Jordproduction ligesaalidt vil udeblive som for alt Andet, en meget stærkt fremtrædende Skyggeside, og for en Folkeeiendommelighed som er sat paa en Udpost som den danske troer jeg, at man ikke uden paatrængende Nødvendighed skal paa dette Punkt, aabne en Port for Vexel og Omskiftelighed som hidtil ikke har existeret især paa en Tid hvor der i Nabolandet Sverrige tilbyder sig saa rig Leilighed til at gjøre gode Forretninger, især da dersteds til samme Tid kunne conserveres en Deel Behageligheder og Fornøielser som ikke lade sig practisere her i Landet saa at jeg troer at Tiltrækningen vil være alfor stor, især til samme Tid som de meget Forsigtige ville kunne raisonnere, at den scandinaviske Halvø langtfra er udsat for

paa den Maade at drages ind i Verdenskampen som Danmark uundgaaelig vil blive det. — Mens jeg husker det maa jeg dog spørge om Proclamationen vandt det nye Ministeriums Bifald? Af Ovenstaaende vil De have seet, at jeg egentlig mere tænker mig ind i den Stemning hvormed en Justitsminister skulde gaae til Behandling af Spørgsmaalet om Grundlovsparagraphens Realisation i Henseende til Lehn og Stamhuse; naar Krieger har antydet, at man skulde stille denne Løsning eller Hævelse af fideicommissariske Baand facultativt, da tillader jeg mig kun at fremhæve, at man stole ikke alfor meget paa Besidderens conservative Tendents. De maa undskylde, at der er saa tidt kommet Afbrydelse i min Skrivning, saa at der vanskelig vil findes nogen sammenhængende Gang i Tænkningen. — Ved at gjennemlæse Deres Brev atter seer jeg, at De i det Væsentlige har yttret det Samme som Indvending som jeg har fremført; m. H. til [Fæste]sagen bilder jeg mig ind, at Krieger ikke vil differere væsentlig i den practiske Maade nu at tage Sagen paa, men jeg kan nok tænke mig at han deels af Hensyn til Grundlovsparagraphens Existents deels paa Grund af Forskjellighed i Opfattelse m. H. t. Lehns og Stamhuses Ønskelighed i sin Almindelighed, kan ønske at forberede Noget paa Grund af hvad der i Folkethinget har rørt sig gjentagne Gange i denne Sag, men jeg har egentlig ikke nogen klar Forestilling om, hvorledes hans individuelle Stemning er i saa Henseende. Jeg havde strax mærket mig I. A. Hansens pludselige Kjærlighed for Slesvigerne, mon han ogsaa kan faae den gjæve Winther med hertil? Kryger bliver værre og værre, thi efterhaanden som han tiere træder op, bliver han naturligviis mere fordringsfuld ligeoverfor andre smaa Dødelige og han seer egentlig nu foruden sig selv kun Bismarck og Napoleon som politiske Personligheder og kan desværre ikke faae Øiet op for at den Sidste er epileptisk. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer. — Sproget og Tegnsætningen i dette Brev er meget ujævn.

730. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 6. Juli 1870.

Kjære Vedel,

. . . Det Eneste man beskjæftiger sig med er Prindsen af Hohenzollerns formeentlige Candidatur til Konge i Spanien.[1]) Men da Kongen af Preussen, saavelsom ogsaa Bismarck, er fraværende for Øieblikket, antager jeg at man saameget mindre veed Noget her i Berlin om hiin Sag, som den jo desuden hører til den Slags Sager der behandles i ganske særegne Former. Vi faae nu at see om Avisernes Meddelelser om en Deputation til Prindsen bekræfte sig. Skeer det, kan det vel antages at Sagen ikke er greben ud af Luften, da man vel ikke vilde bestemme sig til en Deputation, uden i Forveien at have følt sig for. Forresten er man ikke paa det Rene med om Candidaturen skulde gjelde Arveprindsen af Hohenzollern, der er gift med en portugisisk Prindsesse, eller hans yngre Broder, den som følger paa Fyrsten af Rumænien. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

731. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 8. Juli 1870.

Da jeg modtog Deres Excellences ærede Skrivelse af 29de f. M., ventede jeg ikke, at jeg allerede ved at udtale min Tak derfor tillige skulde faae noget vigtigt Nyt at skrive om. Thi dette anseer jeg Pr. af Hohenzollerns Candidatur for at være. Imidlertid troer jeg, man maa være varsom med at tillægge den en virkelig blivende Virkning.

---

[1]) Om den danske Regerings Politik under den ved den hohenzollernske Kandidatur opstaaede Krise henvises til Aage Friis: Danmark ved Krigsudbrudet Juli—August 1870 (1923), hvor de i det følgende trykte Akter er benyttede.

Jeg veed jo, at den nuværende danske Regjering ligesaalidt som den forrige speculerer i Ufred eller i en Krig mellem Preussen og Frankrig, og derfor er der ingen særegen Anledning for mig til at modarbeide en ved egne Ønsker støttet Forestilling om at den nu pludselig indtraadte Situation skulde komme hine Ideer imøde. Men jeg troer dog ikke at burde tilbageholde min egen Mening om Sagen, som er den, at man fra fransk Side, — jeg kan jo egentlig endnu kun tale om den franske Presse og om Gramonts Svar paa Interpellationen, der jo vistnok har stor Vægt, men som vi dog endnu kun kjender af Telegrammerne —, synes at tillægge Preussen eller Gr. Bismarck en for stor Andeel i den omhandlede Candidatur. Man har ikke sat sig imod den; man har maaskee ogsaa tænkt sig, at det vilde være smukt og derhos meget forøge den preussiske Politiks prestige, at en tydsk Prinds, som henregnedes til det preussiske Kongehuus, indtog den spanske Throne og saaledes blev en Efterfølger af Carl V; men jeg troer man gaaer for vidt, naar man antager, at man her har *villet* gjøre Noget som af Frankrig kunde i Længden ansees som en Provocation eller som et Angreb paa den Forestilling der nu omtrent i 100 Aar har hersket hos den franske Nation om at Spanien var en Slags Dependents af Frankrig, som ingen Andre maae røre ved ad modum Americanernes Monroedoctrin. Derfor er det min Mening, at Bevægelsen vil sætte sig, efterhaanden som Sagen yderligere opklares. Jeg troer ikke at Frankrig nu vil Krig, og hvad Preussen angaaer, da seer jeg ikke hvad det skulde vinde derved: jeg troer ikke man kunde berede Gr. Bismarcks Politik eller det nordtydske Forbund en større Forlegenhed, end dersom man i dette Øieblik vilde tilbyde hele Sydtydsklands, d. v. s. Baierns, Würtembergs o. s. v. Indtrædelse i det nordtydske Forbund, thi dette vilde være meget nærved at æquivalere Gjenoprettelsen af det gamle tydske Forbund.

Hertil kommer, at det jo ogsaa er meget tvivlsomt om Pr.

af Hohenzollern vil faae det fornødne Antal Stemmer i de spanske Cortes.

Imidlertid forstaaer det sig af sig selv, at naar jeg saaledes i dette Øieblik mener, at Stormen vil trække over, saa slutter jeg ikkun fra hvad der er mig bekjendt og fra de Domme jeg iøvrigt kan danne mig om de paagjældende Forhold, og ligesom der baade hist og her kan gjøre sig Drivfjedre gjældende som vi ikke kjende, saaledes er det vistnok ogsaa afgjort, at Situationen er overordentlig vanskelig, og at der saaledes af sig selv og mod baade den ene og den anden Parts Villie kan voxe Ting frem, som ingen bliver Herre over.

Skulde en alvorlig Storm bryde løs, frygter jeg for at vor Stilling vil blive meget mislig.

G. Quaade.

Oreby.

---

732. Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Fredag Aften [9. Juli 1870].

Kjære Excellence.

Der var aldeles Intet passeret i den forløbne Uge, indtil de overraskende Telegrafdepecher kom fra Paris. Det er imidlertid efter Ferriols og andre competente Folks Mening lidet rimeligt at Sagen vil blive saa farlig som den lader. Imidlertid er det altid vanskeligt at gaae alene efter logiske Raisonnementer naar Lidenskaberne ere saa ophidsede som de øiensynligt ere for Øieblikket i Frankrig. — Falbes Depeche[1]) er interessant i det ene Punkt, at han beretter, at maaskee Dronningen af England og den engelske Regering have Deel i de formeentlige Bestræbelser for at fjerne Storfyrst-

[1]) Af 2. Juli 1870, utrykt. — Storfyrsttronfølgeren, Alexander (III), gift med Prinsesse Dagmar, kom snart efter paa Besøg hos Christian IX.

Thronfølgeren fra Thronen. Det var ikke umuligt! Skulde det ikke være muligt under Storfyrstens Ophold herovre at søge at udforske denne Sag lidt nærmere — det er vanskeligt, men kunde det ikke skee ved Prinds Hans eller gjennem Omgivelserne? Især den første Vei forekommer mig »unverfänglich«. Det var ganske vist ikke til Fordeel for os, om en saadan Successionsforandring foregik, Storfyrsten har ypperlige Kort paa sin Haand og det gjælder kun om, at han ikke lader sig overraske til et Samtykke. Altsaa er det af Vigtighed at han ikke er uvidende om hvad der fortælles. Jeg tillader mig at henstille dette Maal og Spørgsmaalet om hvilke Midler i saa Henseende turde være de tjenligste, til D. E.s Overveielse.

Jeg har skrevet en kort Fremstilling af de sidste Aars Begivenheder i den slesvigske Sag, som ledsaget af de vigtigste Afskrifter vil blive D. E. leveret af Lund. Jeg haaber at dette vil være tilstrækkeligt til at giøre Cabinettets Medlemmer bekjendte med hvad der har blivende Interesse.

Og dermed ønsker jeg D. E. at leve vel i min Fraværelse. Skulde De ville skrive mig til, er min Adresse: »Badestedet Gräfsen ved Christiania«.

P. Vedel.

Endnu een Bemærkning maa jeg føie til mit Brev, som jeg har glemt: Deres Excellence vil vistnok være betænkt paa strax at sende Falbe tilbage til Vien, hvis den spanske Sag tager større Dimensioner, thi det gaaer naturligvis ikke an, at vi mangle Repræsentant hos en saa vigtig Stormagt under saadanne Omstændigheder. I Petersborg have vi dog idetmindste en Chargé d'aff., foruden at Mohrenheim er en ganske anden Mand end Eder.

P. Vedel.

Oreby.

733. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 11 juillet 1870.

Guerre considérée imminente. Bruit que gouvt. français aurait exigé exécution du traité de Prague est faux.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 11. Juli 1870 Kl. 3.35 Efterm., modtaget s. D.

---

734. Uddrag af Artikler i Le Moniteur universel, Paris, 11.—27. Juli 1870.

Le Moniteur universel, 11. Juli 1870:

La paix ou la guerre, par Léo Joubert:

. . . La France, sympathique au Danemark, avait demandé pour ce royaume la restitution de quelques lambeaux du territoire qu'on lui avait enlevé en 1864; la Prusse s'y engagea formellement par le traité de Prague; mais elle n'a jamais songé à tenir un engagement placé cependant sous la garantie morale de la France. . . .

Le Moniteur universel, 17. Juli 1870:

La Declaration de Guerre, par Léo Joubert:

Ces preuves de modération ne produisirent pas d'autre effet sur la Prusse que de la persuader qu'elle aurait peut-être un jour la guerre avec la France, mais qu'elle pouvait aller fort loin sans l'avoir; aussi la vit-on s'engager de plus en plus dans sa politique envahissante, dédaigner les stipulations du traité de Prague et s'approprier les forces militaires des Etats de l'Allemagne du Sud en attendant qu'elle pût faire rentrer les pays eux-mêmes dans la Confédération prussienne.

Le Moniteur universel, 24. Juli 1870:

La guerre pour la Paix, par Paul Dalloz:

. . . C'est cette incertitude, c'est ce malaise eoûteux qu'il nous faut faire cesser en mettant un terme aux ambitieuses menées d'une nation, que ni le Sleswig gardé contre la foi des traités, ni le Hannovre, ni la Hesse, ni Francfort conquis . . . n'ont satisfaite. . . .

Le moniteur universel 27. Juli 1870:

Les deux politiques, par Léo Joubert:

Nous ne cherchons pas si elle [d: *la Prusse*] ne nous devait pas quelque reconnaissance; il est au moins une chose, qu'elle devait à la

justice, c'était de se renfermer dans le traité de Prague, qui lui faisait déjà de si prodigieux avantages. Il n'en fut point ainsi. La Prusse n'accepta du traité que les clauses qui consacraient ou favorisaient ses agrandissements; celles au contraire qui lui imposaient quelque obligation, elle les foula aux pieds avec un mépris de l'honnêteté peu commun dans l'histoire; non contente de s'annexer le Hannovre etc. . . . Tandis qu'elle s'agrandissait ainsi malgré le traité de Prague, elle le violait encore plus ouvertement en refusant de rendre au Danemark les districts du Slesvig, dont la restitution était stipulée. Telle est la rapacité opiniâtre de ce gouvernement qu'il a mieux aimé, à la face de toute l'Europe, attacher à sa victoire de 1866 l'infamie de la foi violée que de rendre au Danemark, indignement dépouillé, même la plus petite partie du territoire qu'on lui avait ravi.

---

735. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 12 juillet 1870.

Sur la demande du Roi de Prusse un délai pour répondre a été accordé jusqu'après demain mercredi. Eventualité de la guerre a un peu diminué.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 12. Juli 1870 Kl. 12.20 Efterm., modtaget s. D.

---

736. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 12 juillet 1870.

Contrairement à impression du premier moment renonciation du prince et le caractère conciliant des instructions de l'ambassadeur de la Prusse arrivé aujourd'hui provoquent incertitude complète au sujet de guerre.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 12. Juli 1870 Kl. 8.35 Efterm., modtaget 13. Juli.

---

737. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 12. Juli 1870.

Deres Excellence vil af min desværre noget ufuldstændige Rapport af idag see, at det begynder at see noget alvorligt ud. Jeg tilstaaer jeg begriber ikke Hertugen af Gramonts Erklæring den 6te. Jeg troer ikke at den pr. Regjering har nogen egentlig Andeel i Prindsen af Hohenzollerns Candidatur, og intet Menneske har desuden her tænkt sig, at den franske Regjering vilde have noget Væsentligt at indvende imod denne Candidatur. Man kan altsaa virkelig ikke nægte, at det seer ud som om den franske Regjering vilde en Conflict. Denne Mening er temmelig udbredt her, og Situationen er saaledes i høieste Grad spændt. Imidlertid vil man dog ikke endnu troe paa Krig. Den preussiske Regjering viser stort Maadehold. Grev Benedetti er bleven meget vel modtaget af Kongen af Preussen, og jeg troer at kunne sige, at den overveiende Deel af det herværende corps diplomatique endnu haaber et fredeligt Udfald af den opstaaede Differents. Ialfald vil det ikke vare mange Dage inden vi see Lys i Sagen.

Under alt dette er der imidlertid Noget som i høi Grad ligger mig paa Hjerte og som jeg derfor ikke kan undlade at fremhæve.

Jeg kan meget godt forstaae, at den danske Presse ønsker en Krig mellem Preussen og Frankrig. Den venter, at Frankrig vil seire og det er jo ogsaa muligt; men hvad der skrives i vore Blade gjør Intet til eller fra i denne Henseende; og dersom Frankrig ikke skulde seire, navnlig ikke seire aldeles afgjort, eller dersom Conflicten skulde undgaaes, hvad man dog, idetmindste her, endnu anseer som det sandsynligste, saa vilde krigeriske Artikler som vore ledende Blade havde bragt under denne spændte Situation, efterlade en Gift i vore Forhold til Preussen, som det senere vilde være meget van-

skeligt at fjerne, og som derfor senere kunde være os til stor Skade, uden nu at have bragt os mindste Nytte. Maaskee er det jeg her siger overflødigt, og jeg har hellerikke endnu i vore Blade fundet nogen Anledning til min Bemærkning, men jeg gaaer efter den Erfaring jeg tidligere har gjort, og desuden vilde jeg, som alt antydet, finde det forklarligt, at Mange hos os ventede sig en Lægedom for vore egne Ulykker i en europæisk Katastrophe.

G. Quaade.

Oreby.

---

738. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.**

Berlin, 14. Juli 1870.

Kjære Legationsraad,

[*Om et Pas.*]

Jeg benytter denne Leilighed for at bede Dem lade mig vide, om muligt med Omgaaende og allerhelst ved et Chiffertelegram, om den Illumination som forskjellige Blade sige har fundet Sted i *Leiren ved Hald* og i Viborg har været foranlediget ved Udsigten til en Krig mellem Frankrig og Preussen, eller, saaledes som jeg troer, ved den 6te Juli som Aarsdagen for Slaget ved Fredericia.

G. Quaade.

Vedlagt Koncept til Chiffertelegram til Berlin af 15. Juli 1870.

---

739. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Berlin, 14. Juli 1870.

Jeg havde ventet at kunne i Formiddag tilstille Deres Excellence en fredelig Rapport; men det Første jeg saae imorges var den vedlagte foruroligende Efterretning fra Ems; og umiddelbart derefter er al min Tid bleven optaget af Besøg, hvorved jeg ikke er bleven klogere end jeg var, men hvorved jeg er bleven forhindret fra at gaae ud; og saaledes vil

jeg ikke faae Tid til nogen ordentlig officiel Meddelelse med den Post som i Formiddag afgaaer herfra til Kbhvn. Jeg kan ikke sige Andet, end at hiin Efterretning fra Ems der suppleres ved Telegrammet fra Paris om Hertugen af Gramonts Erklæring igaar, forekommer mig at fjerne, for ikke at sige ganske at tilintetgjøre den Udsigt til Fred der viiste sig igaar.

G. Quaade.

Oreby.

---

740. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Copenhague, 15 juillet 1870.

L'illumination dont vous parlez a uniquement eu pour cause le souvenir de la victoire de Fredericia. Elle a eu lieu le 6 au soir alors que la déclaration du duc de Gramont ne pouvait être connue au camp. En effet cette déclaration n'est venue à ma connaissance que le 7. —

R. L.

Koncept til Chiffertelegram, indleveret i København 15. Juli 1870, afleveret i Berlin s. D. Kl. 6 Efterm.

---

741. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 16. Juli 1870.

Deres Excellence,

. . . At »Danmark« stadigt nævnes og i Pressen omtales i Forbindelse med den nu opstaaende store Kamp er naturligt, og Mange betænke sig ikke paa at lykønske til den nu aabnede Mulighed for en retfærdig Afgjørelse af vort saalænge svævende og utilfredsstillede Krav. I det Hele kan det jo ei være Andet, end at Enhver haaber paa, at denne gigantiske Kamp, engang bleven uundgaaelig, maa begrændses

saameget som muligt og opnaae det størst mulige Resultat, det at afslutte alle svævende Stridspunkter. . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 33.

---

742. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Petersborg, 16./4. Juli 1870.

Deres Excellence,

. . . Jeg hører her kun bekræfte, at Pragerfreden ei endnu er bleven Gjenstand for nogen Reclamation eller Omtale fra fransk Side. General Fleury har forsikkret mig dette, som ogsaa bekræftes i Udenrigsministeriet. Men denne Sags Fremdragelse vil ei mangle, og vil saa Danmark kunne undgaae at blive dragen ind med i Striden? Jeg har her hørt enkelte Yttringer, der synes at tyde paa, at Franskmændene skulde have isinde at gjøre en Diversion imod Preussen i Hertugdømmerne ved Hjælp af deres Flaade — og at de vilde ansee det for meget fordeelagtigt at være i Besiddelse af et Udgangspunkt for deres Operationer paa en af de danske Øer. — Men som sagt, dette er kun enkelte Yttringer, tildels faldne i en Samtale med den herværende franske Militairbefuldmægtigede. . . .

E. Vind.

Depeche Nr. 24, modtaget 22. Juli 1870.

---

743. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 16 juillet 1870.

Monsieur le Baron,

Je viens d'apprendre comme un secret, mais positivement, que le Ministre des Pays-Bas venait d'être chargé avant-hier soir par voie télégraphique de déclarer au gouvt. prussien que celui des Pays-Bas est décidé à observer la plus stricte neutralité et à la soutenir au besoin par les armes, et que

le gouvt. des Pays-Bas espérait que cette neutralité serait respectée par la Prusse. Il a immédiatement fait cette communication par une note, et hier il s'est rendu au Ministère pour en entretenir M. de Thile; celui-ci ne la connaissait pas encore, mais il a dit qu'il n'hésitait pas à déclarer officiellement que la Prusse respecterait scrupuleusement la neutralité des Pays-Bas.

Quaade.

Depeche Nr. 26; Chiffer.

---

744. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 16. Juli 1870.

Secrète: *[Meddelelse om Hollands Neutralitetserkl. Ordene er omtrent de samme som i Begyndelsen af Depechen af 16. Juli Nr. 26.]*[1])

Gjorde vi det samme, mener jeg, Redaction forbeholdt, at vi burde tilføie, at en saadan Politik vil blive meget vanskelig ligeoverfor Opinionen. Derfor maa man lette os den, om ikke ved Gjerninger, saa ved materielt sikkrede Løfter om Reparation efter Krigen.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 16. Juli 1870 Kl. 3.10 Efterm.

---

745. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 16. Juli 1870.

Deres Excellence.

Jeg benytter Kherre Krags Reise i Aften directe til Kbhvn. forat tilføie nogle Bemærkninger, som jeg ikke kan betroe Posten, til min chiffrerede Rapport af idag.[2])

---

[1]) Den hollandske Regerings Neutralitetserklæring meddeltes i en Note fra den hollandske Gesandt i Stockholm af $^{16}/_{7}$ 1870, modtaget $^{18}/_{7}$. (Akter vedrørende Neutralitet. U. A.)

[2]) Trykt som Nr. 743.

Jeg er ved denne Rapport gaaet ud fra, at man her intet Tilbud gjør os. Jeg har ligesaalidt som andre Dii minorum gentium seet Bismarck, men jeg har seet Thile og Geh. Abeken, uden at have sporet Symptomer i den nævnte Retning. Jeg forudsætter derhos, at vi ønske at forblive neutrale saa længe som muligt, hvilket jeg veed at man her ønsker, og endelig bemærker jeg, at jeg ganske seer bort fra Frankrig. Jeg discuterer ikke alt Det som kunde motivere en fransk Politik for os, og jeg er mig derfor meget vel bevidst at mit Standpunkt er eensidigt.

Det er fra dette muligen eensidige Standpunkt, at jeg har skreven min Rapport og nu dertil føier Følgende.

Hvis vi ville udtale os for Preussen som foreslaaet, saa maae vi efter min Mening ikke gjøre det med Betingelser. Vi maae sige at vi ønske at forblive neutrale, væbnede eller ikke væbnede, og forlange Hjælp dertil ved materielt sikkrede Løfter, ɔ: Løfter skrevne *idetmindste* i en Depesche til Heydebrand, som denne er bemyndiget *ialfald* til at oplæse, forat vi kunne beholde Indholdet og Datum deraf; men desforuden maae vi ogsaa strax ligefrem sige, at selv om man ingen Løfter giver, saa ville vi dog være neutrale saalænge som muligt. Give de da Løfter i fyldestgjørende Form og, hvad vi maae gjøre det Muligste for, Omfang, saa er det godt; og give de ingen saa ere vi ikke værre farne end om vi Intet havde sagt, og vi kunne bruge det imod dem hvis vi *maae* gaae med Frankrig.

Jeg gjentager at jeg seer bort fra Frankrig, og til Overflødighed bemærker jeg, at det ikke er min Følelse som taler. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

745 a. Krigsministeriet til Lejrdivisionen i Hald.

Fortroligt.

Krigsministeriet, Kjøbenhavn, 16. Juli 1870.

Det er Regjeringen magtpaaliggende, at der ikke finder nogensomhelst Glædesdemonstration Sted i Anledning af Krigen mellem Frankrig og Preussen.

For Ministeren

Thomsen.

Koncept til Chiffertelegram. — Krigsministeriets fortrolige udgaaede Sager 1870, Krigsministeriets Arkiv.

---

746. Optegnelse af Legationsraad W. F. de Coninck.

[17. Juli 1870.]

Neutralitet, *dersom* Preussen tilsteder Danmark strax at besætte Nordslesvig — Flensborg-Tønder Linien — og giver Tilsagn om, at den af danske Tropper i Besiddelse tagne Deel af Hertugdømmet ved Krigens Ophør tilbagegives Danmark uden Garantier og uden Afstemning.

Kan en saadan Neutralitet ikke opnaaes, Deeltagelse i Krigen som Frankrigs Allierede. Betingelser for Alliancen med Frankrig: at det indrømmes Danmark, saasnart Krigsforholdene gjøre det muligt, at besætte hele Slesvig, og at Frankrig lover at ville ved Fredsslutningen virke til, at Hertugdømmet gives D. tilbage.

Under Forudsætning af, at Sverrig-Norge deeltager i Krigen som Frankrigs og Danmarks Allierede, Tilsagn fra dansk Side om paa det i Kong Carls Breve til H. M. og Biskop Monrad i 1864 givne Grundlag at ville arbeide paa en nærmere Tilslutning mellem Danmark — med Eideren til Sydgrændse — Sverrig og Norge.

Som Overskrift staar med P. Vedels Haand: De Conincks Mening afgivet til mig strax efter min Hjemkomst fra Norge. — P. Vedels Privatpapirer.

---

747. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Berlin, 17 juillet 1870.

Aux déclarations de neutralité de Pays-Bas, Luxembourg, Belgique et Suisse la Prusse a répondu qu'elle respectera aussi longtemps que la France respectera. — Ministre de la guerre danois prie d'engager le comte de Frijs à attendre son arrivée demain à Copenhague.

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 17. Juli 1870 Kl. 5.18.

---

747 a. **Den fungerende Krigsminister, Grev Holstein-Holsteinborg, til Kongen.**

Fortroligt. *Kjøbenhavn*, 17. Juli 1870.

Da Ministeriet har anseet det for ønskeligt, at der finder en Observation af Sydgrændsen Sted, har jeg foranstaltet, at 5te Dragonregiments 2den Escadron under Ritmester A. S. H. Flindt idag pr. Jernbane afgaaer fra Randers som Detachement til Kolding. —

Escadronschefen vil blive instrueret om, at han i det angivne Øiemed skal sætte sig i Forbindelse med Chefen for Grændsetoldpoliticorpset og med Commandanten i Fredericia, samt efter Omstændighederne lade Jernbanetogene observere paa en af de sydlige Stationer. Det vil derhos blive paalagt ham at sikkre sig paalidelige Forbindelser sydpaa, og angaaende alle Efterretninger af Vigtighed, som derigjennem eller ad anden Vei maatte tilgaae ham, uopholdelig at indberette til Ministeriet, 2den Generalcomd. og Commandanten i Fredericia. —

Hvilket jeg ikke har villet undlade i dybeste Underdanighed at indberette til D. M.

Allerunderdanigst

Holstein.

Koncept paategnet: Afgaaet med Dato: 17/7 70. Underskrevet af: Holstein. — Af Krigsministeriets fortrolige udgaaede Sager 1870, Krigsministeriets Arkiv.

---

748. Optegnelse af Direktør P. Vedel.

18. Juli [1870].

Heydebr. kom kun for at rectificere en lille Feiltagelse m. H. t. Meddelelsen om Fyrenes Slukning. Han vilde ikke indlade sig paa nogen videre Samtale. Jeg bemærkede i Forbigaaende da han paa mit Spørgsmaal benægtede at Krigen endnu var erklæret, at det da forekom mig noget prématuré at Holland havde declareret sig neutralt hvori han ogsaa var fuldkommen enig.

Mohrenheim »glædede sig over Regeringens sage résolution strax at erklære høitideligt at vi vilde holde den stricteste Neutralitet under alle Eventualiteter.« Jeg sagde at jeg ikke troede [*ufuldendt*].

P. Vedels Privatpapirer.

---

749. Stiftamtmand Regenburg til Justitsminister A. F. Krieger.

Skanderborg, 18. Juli 1870.

Kjære Krieger.

. . . Her har man i Aar vænnet sig til den Tanke at en Krig mellem Frankrig og Preussen ogsaa maatte være en Krig mellem dette og os; man har derfor været aldeles forberedt paa en Occupation, og de Værnepligtige paa en Indkaldelse. Saavidt jeg kan skjønne imødesees begge Deele med Rolighed og en vis Freidighed; fra Landet siger man mig at Stemningen blandt det værnepligtige Mandskab er ganske anderledes end i 1864. Egentlig Ønske om Krig eller Begeistring kan jeg imidlertid i min nærmeste Omkreds ikke spore.

Det er forøvrigt ganske eiendommeligt under de nuværende overordentlige Forhold at sidde i en saa afsides Krog som Skanderborg. Saalænge der imidlertid kun handles om Rygter og s. v. foretrækker jeg det fremfor Aarhus eller en lignende By. Om derimod denne eller en anden større By ikke vilde være et mere passende Sted, hvis der skulde hand-

les er et Spørgsmaal. Jeg antager imidlertid at jeg i paakommende Tilfælde kunde flytte Contoiret eller en Del deraf.

Som De seer kan heller ikke jeg frigjøre mig for den Tanke, at vi maa til at tage activ Deel i hvad der foregaaer. Maaskee har jeg Uret; men det skader i al Fald ikke at være forberedt og gjøre sig fortrolig med forskjellige Eventualiteter.

Jeg haaber De har det godt; under saadanne Forhold er det godt ikke blot at have sana mens men ogsaa sanum corpus.

A. Regenburg.

Kriegers Papirer. R. A.

---

750. **Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Fortrolig.

Wien, 18. Juli 1870.

Herr Baron,

Jeg ankom hertil igaar Middags, og var saa heldig, endnu i Løbet af Aftenen at see og tale med saamange ledende Personligheder, at jeg kunde sammenfatte mine Indtryk i det Chiffertelegram, jeg havde den Ære at afsende via Rusland.[1]) Her var man saa overbeviist om, at den kongelige Regjering alt havde erklæret sig for Frankrig, at Grev Beust næsten gjorde Nar af mig, da jeg svarede ham, at der ved min Afreise ikke havde været nogen Anledning, til overhovedet at tage en Bestemmelse. Grev Andrássy, som jeg spiste sammen med i Clubben alene ved et Sidebord, udlod sig paa samme Maade. Jeg replicerede med, at det var os meget om at gjøre, at vide, hvorledes Østerrig agtede at forholde sig. Grev Beust svarede mig glat væk, at Østerrig Intet agtede at foretage sig,

[1]) Et Chiffertelegram, der er indleveret i Wien $^{18}/_{7}$ Kl. 12.5 Form. og lyder: Italien og Østerrig bevare en afventende Holdning til Fordeel for Frankrig, især rettet mod Rusland. Østerrig forbyder Heste-Udførsel. *Falbe.*

ikke engang en Concentration af Tropper i Böhmen. Grev Andrássy, som er ankommet hertil iforgaars, synes at have den væsenligste Andeel i de tagne Bestemmelser. Hovedsagen er, at man vil undgaae at provocere en almindelig europæisk Krig, saalænge som muligt; men man miskjender ikke, at Frankrig har det i sin Magt, ved Pengemidler alene at fremkalde en Bevægelse i Rumænien, Fyrstens Fordrivelse og rimeligviis, som Følge deraf, russiske Troppers Indmarsch. En saadan Begivenhed vilde være øieblikkeligt bestemmende for Østerrig-Ungarn, og tvinge det til at tage activt Deel i Kampen paa Frankrigs Side. En østerrigsk Neutralitetserklæring vilde være en Fordeel for Preussen, og om en saadan er der ikke Tale; men man forbeholder sig den fulde »liberté d'action«, for i givet Tilfælde at skride ind, og det kun *imod* Preussen. . . . Pressen her i Wien er næsten udelukkende kjøbt op af Preussen, »Neue Fr. Presse« i Spidsen, og kan ikke siges at repræsentere den virkelige Stemning, der med faa Undtagelser, ligesom i Ungarn er ganske i Faveur af Frankrig. . . .

C. Falbe.

Depeche Nr. 32.

---

751. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 18 juillet 1870. (soir).

Monsieur le Baron,

Monsieur le baron Duperré, chef du cabinet de monsieur le ministre de la marine, m'ayant fait part hier dans l'après midi d'une nouvelle parvenue à la connaissance de l'amiral Rigault de Genouilly d'après laquelle la Prusse aurait pris vis-à-vis du Danemark une attitude comminatoire tendant à lui imposer une déclaration de neutralité absolue en présence des événements, je me rendis dans la soirée au ministère des Affaires étrangères afin d'obtenir des renseigne-

ments positifs à cet égard. M. de Ring, souschef du cabinet venait de m'aborder dans le salon où je l'attendais lorsque monsieur le duc de Gramont entra et m'ayant apperçu me pria de le suivre dans son cabinet. Dès que nous fûmes seuls, le ministre me donna l'assurance que la nouvelle parvenue à l'amiral Rigault de Genouilly avait été singulièrement exagérée, M. de St. Férriol n'ayant exprimé que la crainte d'une éventualité et non pas annoncé un fait accompli; il me dit ensuite qu'il désirait me parler sur notre situation en regard de la guerre actuelle. »Les circonstances dans lesquelles nous nous trouvons sont également graves pour vous, me dit M. de Gramont; l'occasion de rentrer, du moins en partie, en possession de ce que vous avez perdu, se présente aujourd'hui. Je sais qu'en Danemark des courants en sens divers existent en ce qui concerne le territoire dont il serait avantageux de rentrer en possession; quelques personnes pensent qu'il faudrait le cas échéant se contenter de la partie danoise du Slesvig, d'autres opinent en faveur du Slesvig tout entier; il y en a enfin qui désireraient que l'on rentrât en possession de tout le territoire perdu en 1864. Je ne suis pas de l'avis de ces derniers, je crois que le Holstein serait un vilain cadeau à faire au Danemark et je pense que la rétrocession du Slesvig entier répondrait le mieux à vos intérêts. Si, comme nous l'espérons, la guerre est heureuse, notre but est d'amoindrir le plus possible la Prusse; le Slesvig serait donc le prix d'une alliance avec la France. C'est dans ce sens que je vais écrire à M. de St. Férriol afin qu'il fasse les ouvertures nécessaires à votre gouvernement, et je tenais à vous en prévenir afin que de votre côté vous fussiez à même d'en référer à Copenhague.«

J'ai répondu à M. de Gramont que je me trouvais absolument sans aucune instruction depuis qu'a surgi l'incident qui a eu des suites si graves. Je lui ai dit qu'il ne pouvait douter que toutes nos sympathies et tous nos voeux fussent pour la France, mais j'ai ajouté qu'il ne devait pas perdre de vue

que nous nous trouvions vis-à-vis de la Prusse dans une position exceptionnellement dangereuse, qu'en prenant fait et cause pour la France nous risquions notre existence toute entière et que je croyais que dans les circonstances présentes il était d'une extrême importance tant pour la France que pour le Danemark que le drapeau français fit le plus tôt possible acte de présence dans les eaux de la Baltique.

»Je me rends parfaitement compte, répliqua M. de Gramont, des dangers auxquels vous vous exposeriez en prenant dès à présent une attitude hostile vis-à-vis de la Prusse; aussi ai-je émis l'opinion au Conseil des ministres lorsqu'il a été question du Danemark, que nous ne pouvions vous demander de vous prononcer en notre faveur que lorsqu'il y aurait des points de jonction entre les deux pays. Nous désirons et croyons utile que vous restiez provisoirement neutres en nous donnant l'assurance secrète qu'au moment opportun vous vous déclariez pour nous.«

Tel est, Monsieur le Baron, le résumé exact de cette première conversation avec M. le ministre des Affaires étrangères.

Encore le même soir, je reçus un billet de M. de Favernay me priant de me rendre le lendemain, c'est à dire aujourd'hui, au ministère des Affaires étrangères à 4 h. $^1/_2$, M. le duc de Gramont désirant m'entretenir d'une affaire importante. Une invitation dans le même sens fut adressée dans la soirée à M. le général de Raaslöff qui se trouve à Paris depuis quelques jours.

Conformément au désir qui nous avait été exprimé nous nous rendîmes, le général Raaslöff et moi, au rendez-vous indiqué après nous être concerté sur le langage à tenir. Je suis, pour ma part, fort heureux que M. de Raaslöff qui part demain soir et aura l'honneur de remettre ce très-humble rapport entre les mains de Votre Excellence ait pris part à cette entrevue. Le général pourra communiquer à Votre Excellence l'impression qu'il a reçue de cette conversation. Sa

présence offrait encore un avantage; n'ayant aucun caractère officiel, il a pu, plus facilement que je n'eusse pu le faire moi-même, aborder le fond d'une discussion pour le cas où l'éventualité d'une alliance avec la France se réaliserait.

Après avoir dit au général de Raaslöff savoir qu'il avait vu l'Empereur hier, M. le duc de Gramont aborda de suite le sujet dont il avait désiré nous entretenir. »Ce que nous souhaitons, dit-il, c'est que le Danemark reste neutre jusqu'au moment où sa sécurité et ses intérêts lui permettront de se déclarer en faveur de la France; je dis sécurité, ajouta-t-il, attendu qu'il est autant dans notre intérêt que dans le vôtre que vous ne vous prononciez pas contre la Prusse avant *le moment opportun.*« Après avoir fait observer au ministre qu'il n'avait actuellement aucune position officielle, M. de Raaslöff lui dit que la position du gouvernement du Roi était naturellement des plus difficiles attendu que la Prusse pouvait d'un instant à l'autre prendre une attitude comminatoire vis-à-vis du Danemark; il ajouta qu'en présence de cette éventualité il était de la plus haute importance qu'une escadre française se rendît au plus tôt dans la Baltique afin d'écarter, dans la mesure du possible, un danger qui aurait nécessairement pour résultat de placer le gouvernement du Roi dans une situation des plus pénibles. M'étant énoncé dans le même sens et ayant demandé à M. de Gramont s'il avait reçu depuis hier quelques communications de M. de St. Férriol, il répondit: »Je n'ai rien reçu de Copenhague depuis que je vous ai vu hier; quant à l'importance de la présence de la flotte française dans la Baltique dans le plus bref délai possible, je l'apprécie parfaitement. D'ici à six ou sept jours, continua le ministre, une escadre cuirassée, supérieure à celle de la Prusse, se trouvera dans les eaux danoises. Sa présence écartera, je l'espère, le danger de voir la Prusse prendre à votre égard une attitude menaçante«. Ayant demandé à M. de Gramont s'il n'avait pas eu la pensée de

procéder vis-à-vis du Danemark ainsi qu'il l'avait fait vis-à-vis de la Belgique, il m'a répondu négativement; il m'a dit qu'il ne plaçait pas le Danemark dans la même catégorie que la Belgique et qu'il y aurait des inconvénients à son avis *à provoquer* en regard des éventualités futures, une déclaration formelle de neutralité.

Revenant à l'importance qui se rattache à ce qu'il ne se produise aucun indice de nature à provoquer les suspicions du cabinet de Berlin à notre égard, je dis à M. de Gramont que j'avais tenu ces derniers temps un langage des plus réservés, circonstance qui avait donné lieu à la rumeur que le Danemark et son représentant à Paris montraient dans la circonstance présente de la froideur. Tout en donnant l'explication d'une réserve qui m'a paru nécessaire je n'ai pas dit à M. de Gramont que c'est l'Impératrice, qui, à ce qu'on m'assure, s'est exprimée dans ce sens. Le ministre a compris que je ne pouvais sans imprudence agir autrement et m'a même offert, si cela me convenait, de faire répandre par les journaux anglais la nouvelle que le Danemark comptait conserver une attitude de neutralité. D'accord avec M. de Raaslöff j'ai cru devoir accepter la proposition de M. de Gramont qui ne saurait avoir aucun inconvénient.

Le général de Raaslöff reprit à ce moment la conversation interrompue pendant quelques instants en demandant à M. de Gramont s'il avait adressé à M. de St. Férriol quelques communications au sujet de ce qui devrait, à son sens, constituer la base d'une alliance éventuelle entre la France et le Danemark. Le ministre répondit qu'il ne s'était pas expliqué sur ce point dans la communication télégraphique qu'il avait adressée à M. de St. Férriol; il ajoute que la rétrocession du Slesvig lui semblait devoir être le prix du concours qui serait donné à la France. Le général exprima alors l'avis qu'en regard des dangers auxquels s'exposerait le Danemark en prenant part à la guerre, il lui semblait naturel que la France prît de son côté l'engagement de ne pas con-

clure la paix sans avoir stipulé avec la partie adverse la rétrocession au Danemark du territoire accepté d'un commun accord comme étant le prix de l'alliance. — M. de Gramont répondit qu'il n'était pas très disposé à contracter une obligation de cette nature qui, le cas échéant, pouvait au moment de la signature de la paix offrir des inconvénients sérieux et qu'il préférerait que l'on tombât d'accord sur un maximum et un minimum de territoire ce qui donnerait aux négociations éventuelles de paix une plus grande latitude. M. de Raaslöff ayant insisté sur la nécessité d'un engagement dans le sens indiqué par lui, M. de Gramont finit par s'exprimer de manière à ce que M. de Raaslöff et moi avons compris qu'il admettait le principe. Notre entretien se termina, le ministre qui avait une carte géographique devant lui ayant manifesté l'opinion que la France pouvait accepter comme minimum du territoire à rétrocéder au Danemark, le Slesvig tout entier; M. de Gramont ajouta toutefois que n'en ayant pas encore causé avec l'Empereur, ses paroles à cet égard ne devaient pas être considérées comme ayant un caractère définitif.

Quoique M. de Gramont ne se soit pas prononcé sur le chiffre des troupes qui seraient envoyées dans la Baltique, — fait sur lequel il n'a encore été pris ici aucune résolution définitive, — il s'est toutefois exprimé de manière à ne laisser subsister aucun doute sur la question de l'envoi d'un corps de débarquement. Les instructions envoyées à M. de St. Férriol lui permettront peut-être de s'expliquer plus catégoriquement sur ce point.

Avant de quitter le ministre il nous dit qu'il croyait que les deux armées ennemies seraient fortement engagées d'ici à quinze jours. »Nous avons, nous dit-il, neuf, dix ou onze jours d'avance sur les Prussiens en ce qui concerne les préparatifs militaires;[1]) nous en aurions eu encore davantage

[1]) I Randen staar: !

si nous avions pu, ainsi que nous le désirions prolonger la durée des négociations; malheureusement il y a eu insulte de la part du Roi de Prusse et ce fait a nécessairement eu pour résultat de faire cesser instantanément tous les pourparlers.

L'impression que j'ai reçue de mes dernières conversations avec les personnes appartenant aux sphères gouvernementales est celle que l'on espère ici qu'une première victoire gagnée sur les Prussiens aura pour conséquence de décider les puissances encore hésitantes aujourd'hui à se déclarer en faveur de la France. . . .

[Om den for Preussen gunstige Stemning i Sydtyskland og om den fransk venlige Stemning i Italien og Østrig.]

Depeche Nr. 62. *L. Moltke-Hvitfeldt.*

---

752. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 18. Juli 1870.

Deres Excellence,

Medens Ingen bestrider, at Frankrig i de Forhold, som have udviklet sig i Tydskland siden Aaret 1866, har, navnlig fra sit eget Standpunkt, havt Grund til at see sin Stilling og fremtidige Betydning i Europa truet, og medens det saaledes vistnok af Alle har været forudseet, at der tidligere eller senere maatte indtræde et Tidspunkt, da Frankrig med en Ret som ialfald ikke kunde underkjendes af Historien, vilde søge at lægge Hindring i Veien for hiin Udvikling, maa jeg dog, naar jeg med muligst Troskab skal gjengive den Dom, de fremmede Regjeringers herværende Repræsentanter ifølge de Data, der for Tiden staae til deres Raadighed, fælde med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken af de tvende Magter, Preussen eller Frankrig, Ansvaret for den nuværende Situation meest maa tilskrives, udtale, at denne Dom ikke er fordeelagtig for den sidstnævnte Magt.

For at udtrykke mig kort vil jeg sige, at den casus belli, som nu er bleven virksom, i Almindelighed ikke findes tilstrækkelig. Om de andre Grunde, som Frankrig kunde have til at forandre sin Stilling i Forhold til Preussen og det nordtydske Forbund, har jeg ikke at udtale mig; men efter at Prindsen af Hohenzollerns Candidatur til den spanske Throne var bleven taget tilbage, og efter at det under Forhandlingerne herom, forsaavidt man her er istand til at see, var blevet aabenbart, ikke alene at den preussiske Regjering ingen Andeel havde i hiin Candidatur, men ogsaa at Kongen af Preussen personligt i den omhandlede Henseende havde handlet bona fide, saa at der ingen grundet Anledning fandtes for den franske Regjering til i bemeldte Candidatur at see et mod Frankrigs Stilling eller Værdighed rettet forsætligt Angreb, var man her saameget mere af den Mening, at den franske Regjering kunde finde sig tilfredsstillet ved at den opstaaede Differents havde tabt sin Gjenstand, som det maatte erkjendes, at dette Resultat skyldtes et Maadehold, som Kongen af Preussen, naar der sees hen til den Form, hvori Spørgsmaalet fra fransk Side oprindeligt var bleven reist, maaskee med en vis Ret kunde have undladt at udvise. Man saae i den Løsning af Spørgsmaalet, som for et Øieblik syntes at skulle blive definitiv, en diplomatisk Seir for Frankrig, og i preussiske Kredse var man heller ikke tilfreds med det Udfald, Sagen saaledes foreløbigen havde faaet.

I Overensstemmelse hermed har man ikke villet billige, at man fra fransk Side fordrede Garantier for Fremtiden og i denne Henseende endog gik saa vidt, at man fremsatte den Begjæring, at Kongen af Preussen i et egenhændigt Brev til de Franskes Keiser skulde gjøre hvad man kunde kalde en Undskyldning for det Skeete. . . .

Quaade.

Depeche Nr. 27, modtaget 20. Juli 1870.

753. Etatsraad C. F. Tietgen til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

19. Juli 1870.

Grev Moltke har anmodet mig om at meddele Udenrigs Ministeriet for det Tilfælde at hans Depecher skulde blive forsinkede:

1) Det franske Krigs Ministerium har sluttet Contract med »Messageries Imperiales« og Compagnie transatlantique om Befordring af 35000 Mand inclusive hvad Krigs Skibene kunne tage til 50 Francs pr. Mand at levere

i Nordsøen i 3 Dage
i Østersøen i 5 »

12 Pantser Skibe afgaae til Østersøen under Bouet Vilaumez.

2) Frankrig har uopfordret erklæret at ville respectere Belgiens Neutralitet, Belgien har erklæret sig rede til og istand til at forsvare sin Neutralitet imod Preussen.

Af seneste Meddelelser kan jeg see at den franske Flaade d. 25. Juli kan ventes ved Fredrikshavn.

C. F. Tietgen.

Politiske Koncepter. U. A.

---

754. Grev Bismarck til Kammerherre v. Heydebrand u. d. Lasa, preussisk Gesandt i København.

Abschrift einer Abschrift.

Berlin, 19. Juli 1870.

Die K. französische Regierung hat durch ihren Geschäftsträger das in Abschrift anliegende Aktenstück[1]) — ihre Kriegserklärung enthaltend — übergeben lassen.

Es ist das die erste und einzige amtliche Mittheilung welche wir in der ganzen, die Welt seit 14 Tagen beschäftigenden

[1]) Findes ikke vedlagt; er aftrykt i de officielle Blade, i Oversættelse bl. a. i »Berlingske Tidende« Nr. 168, 22. Juli 1870.

Angelegenheit, von der K. französischen Regierung erhalten haben.

Als Motive für den Krieg mit dem sie uns überzieht, giebt sie darin an:

> die Ablehnung S. M. des Königs die Versicherung zu geben, dass die Erhebung eines preussischen Prinzen auf den spanischen Thron nicht mit seiner Zustimmung verwirklicht werden könne, und die angeblich den Kabinetten gemachte Notification von der Weigerung den französischen Botschafter zu empfangen und mit ihm weiter zu verhandeln.

Wir haben darauf kurz folgendes zu erwiedern.

S. M. der König in voller Achtung vor der Selbstständigkeit und Unabhängigkeit der spanischen Nation und vor der Freiheit der Entschlüsse der Prinzen des Fürstlich Hohenzollernschen Hauses, hat niemals daran gedacht, den Erbprinzen auf den spanischen Thron erheben zu wollen. Die an Seine Majestät gestellten Forderungen von Zusagen für die Zukunft waren unberechtigt und anmassend. Ihm einen Hintergedanken oder eine feindliche Absicht gegen Frankreich dabei zuzuschreiben, ist eine willkührliche Erfindung.

Die angebliche Notification an die Kabinette hat niemals stattgefunden, eben so wenig wie eine Weigerung mit dem Botschafter des Kaisers der Franzosen zu verhandeln. Im Gegentheil hat der Botschafter amtliche Verhandlungen mit der Königlichen Regierung niemals versucht, sondern nur mit S. M. dem König persönlich und privatim im Bade Ems die Fragen besprochen.

Die deutsche Nation, innerhalb und ausserhalb des Norddeutschen Bundes, hat erkannt, dass die Forderungen der französischen Regierung auf eine Demüthigung gerichtet waren, welche die Nation nicht erträgt, und dass der Krieg, welcher niemals in den Absichten Preussens liegen konnte, uns von Frankreich aufgezwungen wird.

Die gesammte civilisirte Welt wird erkennen, dass die

Gründe, welche Frankreich anführt, nicht existiren, sondern erfundene Vorwände sind.

Der Norddeutsche Bund und die mit ihm verbundeten Regierungen von Süddeutschland protestiren gegen den nicht provozirten Ueberfall deutschen Landes und werden denselben mit allen Mitteln die ihnen Gott verliehen hat, abwehren.

Ew. Hochwohl. werden ersucht, von dieser Depesche und ihren Anlagen der Regierung, bei welcher sie beglaubigt sind, Abschrift zu übergeben.

v. Bismarck.

Afskrift. Ifølge Depeche fra Rosenørn-Lehn til Quaade $^{22}/_{7}$, modtaget $^{22}/_{7}$. (I Depeche fra Rosenørn-Lehn til Quaade af $^{25}/_{7}$ staar $^{21}/_{7}$.) — Politiske Koncepter med Indlæg. III. 1869—1886. U. A.

---

755. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Tirsdag, 19. Juli 1870.

Kjære Kammerherre.

Det Første jeg giør efter at være kommet tilbage i største Hast er at sætte mig i Forbindelse med Dem for at erfare Deres Mening om Situationen, saaledes som den stiller sig for mig.

Vi kunne efter min Mening giøre 3 Ting:

1. Følge Hollands Exempel og strax uden at afvente at Krigen er erklæret, udsende vor Neutralitetserklæring pure et simple.
2. Giøre det samme enten strax eller ved første Efterretning om at Krigen er erklæret, og i Notificationen i Berlin at tilføie et Haab om at Preussen vil erindre sig Art. V, eller
3. Vente indtil Pr. og Fr. notificere os Krigen og da i vort Svar erklære os neutrale i mere eller mindre stærke Udtryk.

Nr. 1 forekommer mig prématuré. Man kan naturligvis meget godt sige hvad man agter at gjøre *hvis* en Krig udbryder, men der maa formeentligen være gode Grunde tilstæde for at skynde sig saameget, og det forekommer mig meget lidet rimeligt at vi skulde kunne befrygte noget pludseligt Overfald af Pr., som vi skulde behøve at afværge ved en saa hovedkulds Erklæring, thi den pr. Flaade skynder sig sikkert hjem for den maaskee allerede fra Cherbourg udløbne fr. Flaade og i alt Fald vil man dog vist betænke sig paa at bringe den hele off. Mening imod sig ved et saadant Brud paa al Ret.

Nr. 2 forekommer mig farligt, fordi Preussen kan see deri en Trudsel og ved saaledes selv at erklære at et Haab om noget Fremtidigt er Alt hvad vi forlange, opgive vi al Udsigt til at Preussen muligvis selv skulde ville sikkre sig en velvillig Neutralitet ved at giøre os mere øieblikkelige Indrømmelser.

Nr. 3 forekommer mig derfor at være paa den ene Side uden Fare og paa den anden Side at holde den Mulighed aaben som den ovenfor berørte, thi jeg kan ikke indsee at det skulde være umuligt at Pr. vilde nu bringe det slesv. Spørgsmaal ud af Verden og paa samme Tid berøve Fr. et diplomatisk Vaaben, tilfredsstille en off. Mening, der dog selv i Tydskl. ikke er ganske stum, og sikkre sig en virkelig varig og under alle Omstændigheder velvillig Neutralitet fra vor Side.

Er dette rigtigt, bestaaer vor Opgave i, at søge underhaanden at virke hen til at Pr.s Opmærksomhed henvendes herpaa. Dette kan neppe skee ved at vi selv giøre Noget i den Retning i Berlin — det vilde være for farligt. Derimod kunde Rusland og England og navnlig da den første, maaskee giøre Noget. I den Henseende havde jeg igaar en Samtale med Mohrenheim der imidl. ikke giver mig synderligt Haab. Da han nemlig paa sin sædvanlige temmelig brutale Maade

sagde mig at intet fornuftigt Menneske kunde tvivle paa at naturl. Frankrig vilde faae Bank, ligesom dets elendige Diplomatie allerede var til evige Tider prostitueret i Europa, og at Dmk. naturl. Intet havde at gjøre Andet end at ligge »maustodt« og vise Preussen den yderste Opmærksomhed (forbyde at fr. Skibe her toge Kul ind o. s. v.), og at vi vilde ophøre at existere, hvis vi ikke fulgte Rusl.s fortræffelige Raad — saa sagde jeg, som min personlige og uansvarlige Mening, at jeg ikke kunde være enig med ham i at det var saa vist at Fr. kom til at ligge under, og at vi m. H. t. Pr. ganske vist ønskede at staae i saa venskabelige Forhold til det som muligt og foreneligt med vore andre Interesser, hvad vi ogsaa tilfulde havde beviist 1866 ved O. Plessens Mission til Berlin, men han maatte erindre at det slesv. Spørgsmaal og Ikke Opfyldelsen af Art. V adskilte os. Hvad vi maatte ønske, var naturl. at de nærværende Omstændigheder kunde medføre en Løsning af dette Spørgsmaal, thi efter en seirrig Krig var det neppe at vente at Pr.s Ædelmodighed skulde gjøre os en Foræring til Belønning for god Opførsel. — Herover blev han meget rasende og jeg kan tilføie, meget uartig mod mig personlig, og spurgte om jeg da vilde at Dmk. skulde sætte sin Existents paa Spil. Jeg svarede at man vistnok vilde sætte Priis paa vort Venskab paa andre Steder og at, som han jo havde hørt, jeg personlig ikke stillede Fr.s Magt saa lavt, men at min Mening jo var netop den, at det vilde være meget ønskeligt, om man vilde søge at fjerne det Eneste som jeg kunde tænke mig som staaende mellem os og Preussen, og i saa Henseende havde jeg troet at Rusl. ved sin Stilling til Pr., ved sin Forbindelse med os, den Rolle det allerede gientagende havde spillet i denne Sag og endelig ved sine egne polit. Interesser var meest skikket til at virke hen til at denne ubehagelige Sag løstes snarest muligt. — Saa blev han igien hidsig, spurgte om jeg troede at Bism. nu kunde ligeoverfor Tydskl. gjøre noget saadant, der jo vilde fortolkes som Frygt for os, at for

Resten Fr. hverken tænkte paa at gjøre Nogetsomhelst her oppe eller satte den mindste Priis paa vort Venskab, og at Pr. Intet vilde give os for vor Neutralitet men maaskee nok for vor Alliance. Denne sidste Bemærkning lod jeg klogeligt ligge, paa Nr. 2 svarede jeg at det vilde formodentligt snart vise sig om han havde Ret i at sige at Fr. slet ingen Vægt lagde paa vor geogr. Beliggenhed, og til Nr. 1 bemærkede jeg at Bism. nu var i den lykkelige Stilling at han ikke længere behøvede Popularitet, thi nu var Spørgsmaalet blevet Tydskl. og ikke mere Preussen eller Bismarck. Dermed endte vor Samtale, som just ikke var venlig, som De seer. Imidlertid er jeg dog vis paa, at han tænker paa om Rusl. ikke kan giøre Noget for at sikkre at vor Neutralitet bliver preussisk-venlig og anderledes end den svenske i 1854 ligeoverfor Rusland.

Viser det sig nu at Pr. ingen Tilbud giør os, før vi faae Notification om Krigen, maa vor Neutralitetserklæring ud. Jeg tænkte mig den i samme Stiil og Form som i 1859, dog saaledes at vi dennegang maae lade udgaae nærmere Regler om hvorledes fremmede Krigsskibe kunne opføre sig paa vort Søterritorium, hvilke Regler efter min Mening passende kunne stemme med hvad vi gjorde i 1854 — der opstaaer imidlertid strax Spørgsmaalet om hvorvidt Kul er Krigscontrabande. Som De erindrer ansaae vi det ikke derfor i 1854, men hvad er nu Deres Mening derom? Disse Regler i Forbindelse med en noget tør Redaktion af Neutral.erkl. (husker De hvorledes den var i 1859? jeg mener omtrent saaledes!) vilde ikke giøre det overflødigt for Preussen nærmere at overveie om det ikke kunde ville ønske at sikkre sig en mere velvillig Neutralitet mod Offre i Slesvig.

See det er, hvad jeg for Tiden antager for rettest og i hvilken Retning jeg troer at turde udtale mig til Ministeren. Men vær saa god at lade mig kjende snarest og udførligst muligt Deres Tanker om denne hele Sag og Alt hvad De forresten vil tilføie.

Forresten har Ministeren her naturligvis foreløbig udtalt til alle Sider at Dmk. var og vilde være neutral. Fériol billiger det — dog vil han vist senere naar Tiden kommer, søge at forandre denne Beslutning — Heydebr., med hvem der naturl. slet Intet er talt om Krigen, men til hvem det dog indirecte er forudsat som noget selvfølgeligt at vi ere neutrale, er meget skikkelig, men veed Intet hjemmefra. Fra Sverige have vi ingen Opfordring om Fællesskab i Neutraliteten og giøre heller ikke selv Noget i den Henseende. Om Flaaderne vide vi Intet her.

P. Vedel.

P. Vedels Privatpapirer.

---

756. Bestyrer Mygind, Store Nordiske Telegrafselskab, Newcastle, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

19. Juli 1870.

Pr. Telegraf modtaget følgende Telegram fra Grev Moltke Paris, indleveret dersteds idag Kl. 4.35.

Udenrigsministeren har forsikkret mig, at fransk Escadre vil være i Østersøen om sex eller syv Dage. General Raasløff reiser i Aften hjem over London med vigtige Depescher.

Moltke.

Mygind Newcastle.

Telegram (for sidste Afsnits Vedkommende Chiffertelegram), indleveret i Newcastle 19. Juli 1870, Efterm.

---

757. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 19. Juli 1870.

Jeg seer mig endnu ikke istand til at meddele Deres Excellence noget Afgjørende. For et Par Timer siden var den franske Krigserklæring endnu ikke her. Men en ved den herværende franske Ambassade ansat Secretair, som for

nogle Uger siden reiste til Frankrig i Permission, har i disse Dage været ventet hertil, og man meente, at han skulde overbringe hiin Erklæring og Paalæg til Ambassaden om at reise. Denne Secretair siger man mig skal være ankommen; men jeg maa bemærke at man paa mit Spørgsmaal om han da bragte Afgjørelsen, ikke har svaret Ja, men at han bragte Instructioner. Dette kan jo imidlertid have været en Euphemisme.

Avisernes Efterretning om at Fyrst Gortchacow er i Paris, er rigtig. Han skulde til Wildbad da han reiste herfra.

Oreby. *G. Quaade.*

---

758. Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.

20. Juli 1870.

Kjære Motzfeldt.

Idag kun eet Ord. De seer, at det nu er fuldt Alvor; det er virkelig Krig, en Krig af den alleralvorligste Natur, omend Stormagterne til en Begyndelse holde sig udenfor. Hele Tydskland staaer samlet, og aabenbart med den numeriske Overvægt.

Hvad der for os giver det allerførste Moment en saa meget alvorligere Betydning, er den igaar modtagne Privatefterretning, at den franske Regjering har afsluttet Contract med Messageries impériales og Compagnie transatlantique om at befordre en forholdsviis betydelig Landgangshær til Østersøen, under Beskyttelse af Bouet Villaumez's store Pantsereskadre. I Løbet af en Uge, eller maaskee mindre vil denne Expedition være her i Østersøen.

Hvad vilde De gjøre i Danmarks Sted?

Fr. Krieger.

Motzfeldts Paategning: Besv. 22. Juli. — Tilhører Assessor U. Motzfeldt, Kria.

759. Björnstjerne Björnson til Justitsminister A. F. Krieger.

20. Juli 1870.

Kære Krieger, — den norske ungdom, som i siste tid har undergået en mærkelig ændring, vil i stort tal gå til Danmark som frivillige, straks I vil have krig.

Jeg vilde spørge Dem, forinden jeg om denne sag holder møde med ungdommen i Kristiania, om de modtages, og om *Aarø* samler et fri-Korps, hvor de kunde være for sig selv, hvilket er deres hug. De gør ingen betingelser, de spør blot.

Folkehøjskole-lærerne Christopher Bruun og Foosnæs samt muligens Hermann Anker drager afsted; en mængde studenter, jeg tror overhovdet at ungdommen dennegang kommer i hundredevis istedetfor som før enkeltvis, jeg tror tallet blir meget stort, hvis I vil ha det stort.

Og det bér jeg om! Nordens sag vil tage vækst af det, Danmarks håb på en nordisk fremtid styrkes af at se væksten i ungdommen, — lad den derfor også få syner.

Og vor ungdom og de ting, som er den troet og vil troes den, har så godt af det. Den helhed i vilje, og det mod i øjeblikket, som vinnes, — vinnes in for vort eget arbejde her hjemme, som er overmåde stort — for den, som ser det. Men det er synet de vinner på de højder af følelse og tro, hvorpå livet våges, og en stor fælles-sag kan samle de tuseners vilje.

Inse dette, slå det igennem, hvor det endnu ikke inses, og tag min hilsen fra Norges ungdom; jeg står nu i sligt forhold til den, at jeg spekulerer stærkt på at gå med selv, jeg vil gærne leve og dø med den. Jeg er bare så forbandet uduelig til krigsbrug; jeg ser så dårlig.

Svar mig nu helst ved telegraf! Hilsen til fru Hejberg! — Har fru Hejberg lyst til at blive ved? Jeg talte med Holm-Hansen; han er den alvorligste Skuespiller jeg endnu har mødt. Jeg er kun bange, der alt er kommet for meget kritik i ham. Enten den vændes inad eller udad, suger den, suger den, suger den!

Björnst. Björnson.

Kriegers Papirer. R. A.

760. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 20. Juli 1870.

Deres Excellence,

1) Hans kongelige Høihed Prindsen af Wales vil i Slutningen af Ugen, med et kongeligt Krigsskib, afgaae directe til Kjøbenhavn. — Fredag med Dronningens Damp-Yacht.

2) General Raasløff ankom imorges fra Paris, men fortsatte faa Timer efter Reisen til Newcastle for med et derfra iaften afgaaende Dampskib at retournere til Kjøbenhavn.

3) Fransk Capitaine de Vaisseau L. de Champeaux ankom hertil igaar fra Paris og agter at gaae til Kjøbenhavn, ligeledes pr. Newcastle iaften. . . .

De samme Correspondancer *[fra Paris, i »Times«]* sige: »Det antages for vist, at en Alliance mellem Frankrig og Danmark er bleven afsluttet, og at Danmarks Jernskibe-Escadre er gaaet tilsøes. Imidlertid stemmer dette ikke med andre Efterretninger, der forsikkre, at Frankrig vil fægte alene.«(?) . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 36, modtaget 23. Juli 1870.

---

761. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 20. Juli 1870.

Deres Excellence,

Lesourd har samtaleviis betroet mig, at han anede, dog kun anede, at hans Regjering vilde foretage Eet eller Andet i Kjøbenhavn. Jeg svarede, at jeg ikke kjendte min Regjerings Hensigter, men var vis paa, at vor Neutralitet var til mindre Byrde for Frankrig end Alliancen vilde være. . . .

Depeche Nr. 30. Chiffer.

Quaade.

---

762. **Grev W. Scheel-Plessen, Gesandt i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Deres Excellence, *Sierhagen*, 20. Juli 1870.

Min Svoger, Baron Bonde's Afreise herfra idag tilbyder en sikker Leilighed, hvilken jeg benytter til at sende Deres Excellence nogle Ord angaaende Situationen, saaledes som den er for Øjeblikket her i Landet.

Efterretningen om de opstaaede Forviklinger imellem Frankrig og Preussen har overrasket Alle, men har fremkaldt en almindelig Forbittring, ja næsten Had imod Frankrig. Uden at oppebie nogen Opfordring fra Regjeringens Side bildes i forskjellige Byer Comiteer med det Øjemed at træffe Foranstaltninger for de Syges Pleie; de meest udprægede Anti-Preussere deeltage deri. Krig som saadan er impopulair her i Landet; men man føler dybt den Fornærmelse, der er bleven tilføjet den tydske Nation og Preussernes Konge i Særdeleshed. Ved sin Moderation har Kong Vilhelm vundet Agtelse og Sympathier.

Regjeringen har indkaldt Mandskabet endnu ikke i stor Mængde, dog i tilstrækkelig Antal til at gjøre denne Udskrivning ubehagelig især i denne Tid, hvor Høsten er nære forestaaende. Imorgen skal *alle* Heste i Districtet møde ved et bestemt Sted, for at optegnes af en dertil valgt Comite; hvor mange Heste strax skal leveres er mig endnu ubekjendt. Indtil idag ere her fra Godset, som har omtrent 1000 Indvaanere, 8 Mand indkaldte foruden dem, der tjene allerede i Linien for Øjeblikket.

W. Scheel-Plessen.

Oreby.

---

763. **Grev W. Scheel-Plessen, Gesandt i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Deres Excellence, *Sierhagen*, 20. Juli 1870.

Efter at have sluttet hoslagte ærbødige Skrivelse af idag finder jeg, at jeg har forsømt at berøre et vigtigt Punkt i

Deres Excellences meget ærede Brev af 17de dennes[1]), det nemlig, hvori det siges, at Danmark vil stræbe at bevare sin Neutralitet saa længe som muligt, men derhos ogsaa med Opmærksomhed følge Begivenhedernes Gang for muligens at benytte de Chancer, som kan komme at tilbyde sig. Jeg vilde troe ikke at have opfyldt min Pligt, hvis jeg ikke tillod mig aabent at tilstaae, at denne Fremgangsmaade synes mig at være foreskreven af den rigtige Politik og at den fuldkommen overeensstemmer med de Anskuelser, som jeg har kunnet danne mig, uden nærmere at kjende de Skridt, der muligens ere blevne foretagne fra den ene eller den anden af de nu til Kamp beredte mægtige Parter. Hvilke Dimensioner Krigen, hvis den virkelig udbryder, vil komme at tage, forekommer mig uberegneligt. Men at Preussen skulde kunne blive saaledes slaaet, at det vilde være tvunget, at opgive alle i de senere Aar vundne Fordele synes mig i høieste Grad tvivlsomt. Desuden er det en af Historien bestyrket Kjendsgjerning, at naar to mægtige Stater, der have ført Krig med hinanden, endelig slutte Fred, det gaaer ud over de mindre, der paa en eller anden Maade har deeltaget i Kampen. Neutralitetens Bevarelse er derfor i de mindre Staters Interesse, men ligeledes kan denne Bevarelse være i de stores Interesse, og disse kan af Omstændighederne blive foranledigede til at betale en Priis for den Fordeel hiin Neutralitet skaffer dem. Dog jeg beder Deres Excellence ret ærbødig om godhedsfuldt at ville undskylde, at jeg har taget mig den Frihed at fremkomme med disse almindelige Sætninger, der ikke indeholde noget Materiale til Veiledning under givne Omstændigheder; de ere indgivne af det Fortroende, Deres Brev af 17de har vakt hos den, der har den Ære at tegne [*etc.*]

W. Scheel-Plessen.

Oreby.

---

[1]) Foreligger ikke, formentlig et Privatbrev.

764. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 21. Juli 1870.

Deres Excellence,

Den fra nogle af mine tidligere allerærbødigste Indberetninger bekjendte Herr Kafka,[1]) som jeg i meget lang Tid ikke havde seet, besøgte mig for noget over otte Dage siden for at underholde sig med mig om den politiske Stilling. Idag har han atter indfundet sig hos mig for, som han sagde, at meddele mig, at man i preussiske Kredse nærede Tvivl med Hensyn til den kongelige Regjerings Hensigter. Fra de danske Blade og andre Udtalelser af den offentlige Mening sluttede man sig til, at Stemningen i Danmark var Preussen meget fjendtlig, og ligesom det var den preussiske Regjerings Hensigt paa given Anledning at bemægtige sig Jylland, saaledes havde man, for at sikkre sig mod alle Eventualiteter, truffet Foranstaltning til, at Hertugdømmerne besattes af en betydelig Troppestyrke. Denne, bestaaende af 1ste og 2det Armeecorps, under General Manteuffel, skulde afløse det nu i Hertugdømmerne staaende 9ende Armeecorps, hvilket sidste skulde holde den hannoverske Nordsøkyst besat. Herr Kafka tilføiede, at Hertugdømmerne og Hannover allerede idag eller ialfald meget snart vilde blive erklærede i Beleiringstilstand.

Jeg giver Herr Kafkas Meddelelse som jeg selv har faaet den. Han har under Krigen 1864 været virksom i de herværende danske Fangers og Saaredes Interesse, har i sin Tid sagt mig, at han er en født Flensborger som interesserer sig meget varmt for Danmark og er tidligere bleven mig anbefalet som en tilforladelig Person af afdøde Geheimeraad Bræstrup.

Imidlertid er det en Selvfølge, at jeg i et Øieblik som det nærværende kun har udtalt mig til ham med den største

[1]) Se Akter I, 63 ff. og passim.

Forsigtighed, men hvad hans Meddelelser angaaer, maa jeg bemærke, at han stedse har hørt til det herværende strengt conservative Parti, og saaledes er i Forbindelser, ifølge hvilke han ofte er vel underrettet.

En herværende Collega har sagt mig, at man i preussiske Kredse gjør sig den Forestilling om Danmarks fremtidige Holdning, at dette Land vil søge at forblive neutralt i Begyndelsen af Krigen, men at, saasnart Krigslykken skulde gaae Preussen og Tydskland imod, vilde det strax slutte sig til Frankrig.

Quaade.

Depeche Nr. 31. Ifølge Journalen modtaget 23/7 1870.

---

765. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 22/10 juillet 1870.

Monsieur le Baron,

M. de Westmann m'a dit ce matin qu'ayant reçu de Copenhague la nouvelle que le gouvernement du Roi, pendant la guerre qui vient d'éclater entre la Prusse et la France, compte observer une stricte neutralité, le cabinet russe avait, par rapport à cette résolution, invité les cabinets de Paris et de Berlin à respecter cette neutralité. Le gouvernement russe, m'a dit M. de Westmann, ne peut qu'applaudir à la résolution du gouvernement du Roi de rester neutre pendant la lutte qui s'engage. Selon lui c'est pour nous le parti le plus sage à prendre pour toutes éventualités. Il serait utile d'éviter même les apparences d'une conduite qui peutêtre ferait croire que le gouvernement du Roi pencherait plutôt d'un côté que de l'autre. Car, à moins d'événements fort peu probables, la Prusse resterait toujours notre voisin et un voisin avec qui il fallait compter à l'avenir. M. de Westmann a ajouté qu'il était parvenu au cabinet impérial certains indices que le gouvernement du Roi prendrait quelques mesures qui pourraient éveiller le soupçon que la neutralité dé-

clarée ne serait pas strictement observée. M. de Westmann — sans entrer du reste dans des détails — a même parlé de mouvements de troupes. A cela j'ai répondu qu'il m'était complètement inconnu à quelles mesures fît allusion Son Excellence, mais que j'était convaincu que le gouvernement du Roi, une fois décidé à suivre une ligne de conduite qu'avaient dû lui tracer une sage politique et l'intérêt du pays, n'en dérogerait certainement pas. — Quant à des mouvements de troupes ou à des armements il ne s'en faisait pas, que je sache, chez nous d'extraordinaires à l'heure qu'il est. Le camp de Hald était établi longtems avant qu'il fût question du conflit actuel. M. de Westmann qui m'a dit de savoir fort bien ce qui précède, n'a pas voulu entrer en détails sur quoi étaient fondées les indications surnommées. J'ai ajouté que si ces données provenaient d'une source prussienne, l'accusation portée ce printems dans un journal prussien officieux contre la politique du gouvernement du Roi à l'occasion de la discussion dans le Rigsdag des fortifications de Copenhague et du budget militaire, prouvait assez combien il serait facile aux Prussiens de trouver à quoi s'accrocher s'ils y tenaient. M. de Westmann m'a dit que le gouvernement prussien aurait assez de besogne à combattre l'ennemi qui se dressait devant lui pour vouloir s'en créer de nouveaux, mais qu'en tout cas, selon lui, il serait plus sage, et surtout au commencement de la lutte, de tâcher d'éviter même les apparences d'intentions hostiles. M. de Westmann m'a dit que le cabinet de l'Empereur a l'intention d'écrire à M. de Mohrenheim une dépêche développant Ses vues dans le sens indiqué qui serait communiquée au gouvernement du Roi. Cette dépêche serait expédiée demain ou après-demain.

Votre Excellence jugera, d'après ce qui précède, du langage très-réservé que me trouvant sans instructions, j'ai cru devoir tenir chaque fois qu'il m'a été impossible d'éviter une discussion sur la question du jour. Néanmoins je saurais

vivement gré à Votre Excellence si Ses intentions ne s'opposassent pas à me faire parvenir des directions sur la ligne de conduite à suivre et le langage à tenir qu'Elle jugera utile à nos intérêts en ces circonstances où le silence quelquefois risque d'être mal interprété.

La guerre est, à l'heure qu'il est, considérée comme inévitable et les efforts des gouvernements anglais et russe pour provoquer une reconciliation, ont cessé ayant été reconnus inutiles. . . .

E. Vind.

Depeche Nr. 26.

---

766. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 22. Juli 1870.

Idag efter at Statsraadet var tilende, har Hr. v. Heydebrandt efter Ordre forelæst mig og efterladt i Afskrift en af Grev Bismarck undertegnet Depesche, i hvilken den nordtydske Forbundscantsler meddeler det preuss. Gesandtskab at Krigen er udbrudt samt giendriver de i den franske Krigserklæring, der medfulgte som Bilag, indeholdte Paastande om hvorledes Begivenhederne havde udviklet sig til den nuværende Krigstilstand. Da Hr. v. Heydebrandt saaledes kun mundtligt giorde denne Meddelelse, har jeg ikke kunnet svare skriftligt derpaa, men indskrænkede mig til at takke ham for disse Aktstykker, som jeg strax skulde forelægge Hs. Maj., idet jeg tilføiede at jeg snarest muligt, naar Sagen havde været foredraget i Statsraadet, skulde tilstille D. H. de fornødne Instruktioner, som vilde sætte Dem istand til at meddele den kgl. preuss. Regering at den kgl. Regering agtede at forblive neutral under Krigen, i Forbindelse med de nærmere Regler, som man her agtede at følge under en mulig Søkrig i Østersøen.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 12.

---

767. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 22. Juli 1870.

Kjære Vedel,

Begivenhederne trænge sig frem med en saadan Hurtighed, at det, siden De skrev Deres Brev af 19de, er bleven overflødigt for mig, at opholde mig ved de to første i Begyndelsen af dette Brev opstillede Punkter; thi efter Bladene kan jeg antage, at Krigstilstanden nu er bleven notificeret i Kbhvn., ialfald af Preussen. Jeg gaaer altsaa strax over til Nr. 3, ved hvilken Leilighed jeg dog ogsaa skal omtale Nr. 2 forsaavidt Art. 5 nævnes deri.

Efter min Mening have vi aldrig befundet os i en saa vanskelig Stilling som den nærværende. Betragtninger til Støtte herfor kan jeg forbigaae. Jeg skal kun, om end til Overflødighed, nævne een, nemlig den, at Ingen, ialfald her, har rigtig Tro til os. Egentlig er dette jo ganske naturligt; thi vi skylde dem intet Godt, og det vide de; men just derfor bliver Sagen saa overordentlig vanskelig.

Imidlertid tænker jeg, som De, at man her vil betænke sig paa at bringe den offentlige Mening imod sig ved sin Fremgangsmaade mod os; og det saamegetmeer som man, ifølge den Maade hvorpaa Krigspræliminarierne ere blevne manipulerede fra fransk Side, saavidt jeg kan see, har denne Mening for sig i Øieblikket. Jeg troer ogsaa at de andre Magter, navnlig England og Rusland gjøre Alt for at localisere Krigen, og saaledes vil Non-Interventions-Principet, som vi hidtil have liidt saameget af, maaskee nu komme os tilgode.

Naar imidlertid de nævnte Magter have dette Øiemed, saa frygter jeg for at Rusland ligesaalidt som England ville for Øieblikket besvære deres Bestræbelser herfor med vort specielle Anliggende. Ved Siden heraf er desværre mit Haab aldeles svundet om at Preussen skulde ville gjøre os Tilbud; dette har jeg alt udtalt i et Brev til Ministeren som K.herre Krag har medbragt, men som injuria temporum først er

kommen til Kbhvn. i Onsdags.[1]) Ja jeg maa endog sige, at jeg nu hellerikke troer, det vilde være muligt for os at faae hvad jeg har kaldet materielt sikkrede Løfter for vor Neutralitet. Dette er ikke fordi vi have tøvet med at erklære os. Det er klart at vi, med vor geographiske Conformation og Beliggenhed, ikke kunne, som Holland, løbe til en Neutralitets-Erklæring. Men saadan som Stemningen siges at være og rimeligviis ogsaa er i hele Tydskland, og efterat man har faaet Vished om at Sydstaterne gaae med Preussen, saavelsom om at de, som jeg maa antage ifølge disse Staters herværende Repræsentanters Udtalelser og især deres Holdning, gjøre det oprigtigt, bliver vor Neutralitet ikke saameget værd som tidligere. Men dette hindrer ikke, at jeg bestandig er af den Mening at vi bør udtale Haabet om Reparation. Der er i disse Dage bleven udtalt for mig fra preussisk Side, at nu havde det Øieblik nærmet sig da det slesvigske Spørgsmaal kunde ordnes for os. Jeg maa rigtignok tilføie, at denne Udtalelse ikke kom fra en stor Personage; det var kun en forhenværende sachsisk Legationsraad der udtalte sig saaledes, og Forudsætningen var naturligviis, at Preussen eller Tydskland seirede; men bemeldte Leg. Secretair, en Baron Lindenau, er en fornuftig Mand der tidligere altid har været os velsindet, og han er nu ansat i Bundescanzleramt; hvortil kommer at Udtalelsen stemmer med hvad Bismarck har yttret for mig engang i 1866 i en Samtale, hvorom jeg har indberettet den 18de Mai s. A. under Nr. 28[2]). Det er nu vel saa, at vi have maattet erfare, at Bismarck ikke lægger megen Vægt paa hvad han har sagt eller lovet før Sadowa, og saaledes er det jo vist nok, at det maaskee ikke nytter at vi udtale Haabet, men skade kan det da ialfald ikke, og jeg mener derfor saameget meer, at vi skulle gjøre det, som vi

[1]) Brev af 16. Juli 1870; altsaa først modtaget Onsdag 20. Juli. Trykt som Nr. 745.

[2]) Akter I, 176—80.

senere kunne *bruge den Maade hvorpaa vor Udtalelse er bleven optaget.*

De vil see af det Foregaaende, at mit Indtryk er at man her ikke vil give Saameget for vor Neutralitet som man maaskee troer i Danmark.

Under disse Omstændigheder troer jeg ikke, vi bør gjøre vor Neutralitets-Erklæring for tør. Objectiv maa den jo være; men naar vi ledsage den med Udtalelsen af et Haab, altsaa vise Tillid til Vedkommende, og naar der er Mulighed for at man kunde nægte den Anerkjendelse eller fremsætte Indvendinger mod enkelte Punkter deri, saa maa den ikke være uvenlig i Formen. Jeg erindrer ikke nøiagtigt Neutralitets-Erklæringen fra 1859 og har i Gesandtskabets Archiv kun fundet en trykt Meddelelse derom til Rigsraadet uden Bilag eller anden Detail.

Derimod erindrer jeg den fra Krimkrigen og navnlig de Vanskeligheder Sverrig havde.

Vor Neutralitet maa jo, naar vi skulle kunne holde den, være passiv, ligesom den Gang. Vi *kunne* ikke gjennemføre en væbnet Neutralitet, og Enhver maa indsee, at dersom f. Ex. Frankrig skulde sende en Flaade til Kbhvn. og forlange Fyen udleveret, saa kunne vi ikke godt erklære Frankrig Krig og følge den Politik som kom os saa dyrt at staae i 1807 da Engelskmanden kom. Det troer jeg man indseer her. Jeg skulde næsten ogsaa troe at man vil finde sig i at vi holde vore Havne aabne, med Undtagelse af Kbhvn. (og Christiansø), ligesom i 1854 og 55, for Krigsskibe. Men hvad Kul angaaer, er jeg ikke paa det Rene. Af Bilaget[1]) vil De see at man her betragter Kul og Kokes som Krigsfornødenheder. Derfor ere de jo ikke Krigscontrebande. Men det er et meget vanskeligt Punkt, og skjøndt jeg har erkyndiget mig, kan jeg dog endnu ikke yttre mig bestemt derom. Vi staae ikke til Preussen som til Rusland i 1854, og Preusserne er af meget

[1]) Intet Bilag findes nu vedlagt.

strict Natur, naar det gjælder deres Fordeel, saa her frygter jeg Indsigelser. Naar jeg nu resumerer hvad jeg har nedskrevet, saa vil De finde mine Svar paa de af Dem opkastede Spørgsmaal blandt følgende Punkter.

1. Vor Neutralitets-Erklæring maa udgaae snarest muligt.
2. Preussen giver os for Øieblikket intet Positivt derfor.
3. Rusland eller England skaffe os intet Saadant.
4. Preussen vil ikke gjerne forspilde den Stilling i den offentlige Mening det troer at have ved at overfalde, brusquere eller provocere os, og maaskee derfor ikke være saameget streng i sine Fordringer.
5. Rusland og England ville forhaabentlig hjælpe til at moderere disse Fordringer.
6. Vor Erklæring kan blive som den under Krimkrigen, men med Hensyn til Kul er jeg endnu i Uvished. Under Krimkrigen var der stort Kuloplag i Kiel, og mod et lignende Kuloplag i en dansk Havn nu frygter jeg for alvorlige Indsigelser.
7. Vi skulle udtale Haab om Reparation.

De seer, jeg har ikke talt om Frankrig. Her kunne vi ogsaa møde Vanskeligheder. Naar Frankrig blokerer de tydske Østersøhavne, er det ikke tjent med, at hele den nordtydske Ind- og Udførsel gaaer gjennem Jylland og Øerne; men dette kan maaskee hjælpe os hos Preussen.

De vil af Bladene have seet, at den preussiske Escadre er gaaet ind i Wilhelmshaven. Den er altsaa for vort Vedkommende hors de cause for Øieblikket.

Jeg modtager i dette Øieblik, Kl. $5^{3}/_{4}$, Telegrammet af idag.[1]) Jeg veed ikke om jeg kan træffe nogen i U. M. i Eftermiddag, men agter hellerikke directe at gjøre Telegrammet til Gjenstand for Meddelelse, medmindre jeg skulde skjønne,

[1]) Trykt som Nr. 769.

at [det] var nødvendigt eller særlig nyttigt. Men jeg udtaler mig i ethvert Tilfælde *personligt* derefter.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer. — En i Formen noget afvigende Koncept findes i Quaades Privatpapirer; i Randen af denne staar: Chiff. Med Hensyn Kul synes engelsk Neutr. Erkl. at give Veiledning, hvilken Bemærkning svarer til et Telegram fra Quaade til P. Vedel afsendt fra Berlin 23. Juli Kl. 2.50. (U. A. Pk. vedrørende Danmarks Neutralitet 1870—1871).

---

768. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 22. Juli 1870.

Deres Excellence,

Jeg har idag søgt Lord Granville, der, meget optaget af Forretninger, kun kunde see mig nogle faa Øieblikke, men heller ikke vilde vide Noget at tilføie Hvad ellers er almindeligt bekjendt angaaende Situationen — foreløbigen en Tvekamp — til hvis Stilling imidlertid ikke alle Staters Forholdende endnu er aldeles klar. Navnlig gjælder dette om Rusland, om hvis Holdning Lord Granville saalidt som andre Diplomater her ville udtale Noget eller de nægte at vide Noget. — Lord Granville sagde, at det var ham en Tilfredsstillelse af Sir CharlesWyke's Beretninger at turde slutte, at Danmark vilde hævde en neutral Stilling, hvortil jeg kun kunde svare, at den kongelige Regjerings Hensigter endnu ikke vare mig bekjendte; men at den Omstændighed, at den ikke endnu havde udtalt sin Beslutning viste, at den alvorligt overveiede Hvad den skyldte egne Interesser og hele Situationen. — . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 39, modtaget 26. Juli 1870.

---

769. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Copenhague, 22 juillet 1870.

Je viens de recevoir par une note de M. Heydebr. la notification prussienne de la guerre. Je la soumettrai immédiatement au Roi et je vous écrirai aussi tôt que possible pour déclarer notre neutralité.

O. D. Rosenørn-Lehn.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 22. Juli 1870 Kl. 3, modtaget af Quaade s. D. Kl. 5.45 Efterm.

---

770. Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.

23. Juli 1870.

Kjære Motzfeldt.

Endelig kom Meddelelse om Krigens Udbrud fra Preussen. Da vi skulle svare, og ikke kunne svare med en Krigserklæring, maae vi altsaa selvfølgeligt for Tiden svare med en Neutralitetserklæring; vi maae paa vanlig Viis sætte de sædvanlige Regler om Neutrales Handel og Skibsfart i Kraft — naar den franske Flaade og Hær kommer, og udretter Noget, saa opstaaer Spørgsmaalet, som jeg sidst forelagde Dem. Hvis vi vare et krigerisk Folk med stor Hærstyrke, og øvede Hærførere, var Idealet at deltage i en seirrig Kamp; eftersom vi ere, som vi ere, er Idealet, at faae det danske Slesvig tilbage af Preussen, som Vederlag for vor Neutralitet, medens Frankrig slaaer Preussen; men Idealerne realiseres sjældent. St. Ferréol (Dotézac's Efterfølger) erkjender *privat*, at vi i alt Fald maae begynde med Neutralitet. . . .

Der har været Rygter om at Østersøexpeditionen var om ikke opgivet, saa dog udsat; det maa snart vise sig. I Aften kommer Raasløff fra Paris over England med Depecher fra Moltke. . . .

Fr. Krieger.

Motzfeldts Paategning: Besv. 25. Juli. — Tilhører Højesteretsassessor U. Motzfeldt, Kria.

---

771. Oberst St. Ankjær til Oberst C. A. F. Thomsen, Direktør i Krigsministeriet.

Kjære Thomsen. *Aarhuus*, 23. Juli 1870.

De er nu i en ligesaa mislig Stilling som jeg var i 1864[1]) eller maaskee endnu misligere. Jeg erindrer godt hvor trykket jeg følte mig ved at ikke en eneste Kammerat eller Ven fandt Anledning til at udtale sig for mig over noget af de mange vanskelige Spørgsmaal, som dengang laa mig paa Sinde, og da jeg antager at denne Følelse vistnok var naturlig for Stillingen, føler jeg mig overbeviist om at De ikke vil misforstaae mig, naar jeg i al Korthed udtaler mine Tanker om et Par Punkter i vort Lands nuværende vanskelige Situation. Det første angaaer Spørgsmaalet om et Angreb paa Sjælland. Naar man tidligere har tænkt sig et saadant, har man vistnok udelukkende vendt Opmærksomheden mod Preussen, men man maa vel nu nødes til at tage Frankrig med. Jeg har aldrig ret kunnet forstaae denne Frygt, men da jeg ikke har havt Leilighed til derfor at fremsætte mine Grunde, skal jeg i Korthed gjøre det her. Jeg er gaaet ud fra at en Kamp som den i 1864 mellem Preussen paa den ene og Danmark alene paa den anden Side ikke fremtidig var tænkelig, saaledes som den preussiske Sømagt deels alt er og deels kan ventes at blive udvidet. Skulde nemlig den europæiske Retstilstand fra 1864 være bleven permanent, vilde der jo ikke være levnet os anden fornuftig Udvei end for enhver Priis at komme til Forstaaelse med denne frygtelige Nabo, og det vilde forsaavidt være ligegyldigt om vor lille Hær befandt sig det ene eller det andet Sted, da dens lykkeligste Udsigt dog vilde blive den at bukke under med Ære. Maatte derimod Preussen vente, at et nyt Overfald paa Danmark vilde kalde en Stormagt til vor Bistand, da vilde jo dette være en saadan, der var i Besiddelse af en Søstyrke, som strax vilde for-

[1]) Ankjær var under det meste af Krigen 1864 Direktør i Krigsministeriet.

jage den preussiske fra Havet, og det synes mig derfor lidet sandsynligt, at Preussen i et saadant Tilfælde skulde være tilbøieligt til at hasardere et Troppecorps paa Sjælland, som enten maatte forlades af den Flaade, som havde overført det eller være udsat for tilligemed denne at blive et temmelig sikkert Bytte for vor Allierede. Derimod forekommer det mig at Preussen har en langt større Interesse i at begynde sit Overfald med at bemægtige sig Lillebeltsnevringen paa begge Sider af Middelfart, fordi det derved har sikkret en fremtidig Occupation af saavel Jylland som Fyen og fordi det der ikke kan afskjæres af en Flaade saaledes som ved en Occupation af Sjælland samt fordi det for alle Eventualiteter havde et temmelig let forsvarligt Pant til at handle med og til tillige at kunne drage Subsistentsmidler fra. Istedetfor at trække den fyenske Brigade over paa Sjælland og lade den afløse af 1ste jydske, hvilket ogsaa af den Grund vilde være uheldigt, at begge Brigader i saa Fald kom ud af deres Recruteringsdistrict og at den jydske Brigade, naar det lykkedes at hindre Besættelsen af Beltets fyenske Side, ikke kunde fylde sine Cadrer paa anden Maade end ved den fyenskes Mandskab, har det derfor altid forekommet mig rigtigere at forlægge Halvbrigaden fra Fredericia til Assens og Middelfart med Depoter i Assens eller idetmindste at forlægge Depoterne fra Fredericia til et Sted i Fyen. Under de nærværende betænkelige Omstændigheder feiler man vel neppe meget ved at antage, at en overmægtig fransk Flaade er paa Veien til vore Farvande og Faren for et preussisk Angreb paa Sjælland synes mig dermed at maatte forsvinde. Der staaer altsaa kun den Fare tilbage, at Frankrig skulde ville tvinge os til at opgive vor Neutralitet og jeg skal da villig indrømme at det lettest vilde kunne naae dette Maal ved en Occupation af Sjælland. Jeg kan derfor nok forstaae, at man kan være opfordret til at indtage en Stilling, der paa en Maade gjør Front mod begge de krigsførende Magter og som kan tjene til at godtgjøre, at man ikke er tilsinds godvillig at

lade sig drage ind i deres Kamp, men hvad jeg ikke kan forstaae er at man da ikke stiller sig paa samme Maade til begge Sider. Det er her fortalt, at Batterierne paa Kysten nord for Kjøbenhavn armeres og at der endog er paabegyndt Befæstningsarbeider mod Landsiden. Disse Arbeider have ganske Udseende af at være rettede imod Frankrig og denne Mening vilde vinde mægtig i Styrke, dersom man samlede Leirstyrken paa Sjælland og overlod Forsvaret af Jylland og Fyen, der væsenlig kun kunne trues af Preussen, til Recrutbataillonerne, og det uden en eneste Kanon i Batteri til Forsvaret af Lillebelt og uden en eneste Feltpiece. Den mærkelige Tillid, der saaledes vises Preussen, frygter jeg for, kan let af dets Modstander udlægges paa en for os yderst ubehagelig Maade og jeg kan derfor, saafremt det forholder sig rigtigt med Armeringen af Kjøbenhavns Landbatterier og Arbeiderne mod Landsiden, ikke andet end finde det særdeles betænkeligt, at man synes saa sorgløs med Hensyn til Lillebelt. Trods Escadronen i Kolding og det vistnok velledede Grændsepoliti er det ikke noget meget vanskeligt Arbeide, om Natten at bemægtige sig Jernbane- og Telegraphstationerne fra Kolding sydefter til Grændsen og samtidig at lade Extratog med 5000 Md. bevæge sig frem til Nærheden af Fredericia, hvorved de derværende Tropper med Depoter og det hele ville blive fangne uden Modstand, da man ikke engang vilde faae Tid til at forsyne dem med skarp Ammunition. Selv om denne Garnison fik 1 eller 2 Timers Varsel, vilde det dog blive meget vanskeligt at skaffe den bort, medmindre der stadig var tilstrækkelige Transportmidler tilstede. Heldigviis troer jeg ikke at der for Øieblikket kan være noget saadant at frygte fra preussisk Side, da den Fordeel, der kunde opnaaes, vilde være for ringe i Sammenligning med Tabet i den europæiske Opinion; men jeg gjentager det, vore Forholdsregler have Udseende af Tillid til Preussen og Mistillid til Frankrig, og dette kan dog neppe være ønskeligt. Med Hensyn til det her behandlede Spørgs-

maal befinder Generalcommandoen sig her i en lidet behagelig Stilling, idet vi endnu kun have Ministeriets Udtalelser fra 1866—67 at holde os til, men disse efter min Formening ikke ere anvendelige paa de nu indtraadte Forhold. Selv for det da forudsatte Forhold var det en yderst betænkelig Sag, at her saa aldeles manglede Artilleri, saameget betænkeligere som Forudsætningen jo var at vi ikke vare frie i vore Bevægelser paa Havet. Jeg forlader nu dette Punkt.

I et hemmeligt Møde i den sidst afholdte Rigsdag gav General Raasløff Folkerepræsentanterne en Udsigt over Grundtanken i vor Forsvarsplan. Herom synes intet at være meddeelt de overordnede Commanderende; idetmindste kjender jeg ikke noget til Sagen og jeg skulde dog meget betvivle at en saadan Meddelelse kunde være tilgaaet en commanderende General med Forbud mod at meddele noget derom til sin Stabschef, eller at en General uden saadant Forbud skulde kunne undlade at meddele denne Sagen. Dette er for os en meget betænkelig Sag. Indtræffer der et Krigstilfælde, hvor vi maa handle paa egen Haand, da have [vi] rundt om os i Provindsen Mænd, der bedre end vi kjende Regeringens Forsvarsplan og som ikke ville undlade at optræde som mistænkeliggjørende Kritikere, naar de see os handle anderledes end forudsat. Jeg har altid fundet denne Meddelelse særdeles betænkelig; men den bliver yderst farlig, naar den holdes skjult for de høiere Commanderende, der forudsættes at maatte handle i Overeensstemmelse med den. Lad os derfor endelig snart høre noget fra Ministeriet, om ikke for Andet, saa for det ganske simple Tilfælde at vi ved et pludseligt Fredsbrud kunne have Telegraphordrerne til Lægdsforstanderne færdige og Planen for vor Virksomhed lagt.

I 1864 leed vi meget ved Mangelen paa en god Efterretningstjeneste. Denne maa vistnok indledes i Forveien, for at give noget ordentligt Udbytte. Dette paaligger jo her ved Generalcommandoen mig og jeg har derfor ogsaa overveiet, hvorledes jeg bedst skulde sætte dette i Værk. Der existerer

her en slesvigsk Understøttelsesforening, hvis Virksomhed vistnok hidtil hovedsagelig har været ledet af Regenburg, men jeg veed ikke hvorvidt dette endnu er Tilfælde. Jeg har sat mig i Forbindelse med en af dennes ledende Mænd og jeg haaber ved Hjælp af ham og hans Venner heelt nede i Slesvig at kunne skaffe mig Underretning om hvad der skeer i militair Henseende fra Linien Flensborg—Dybbøl—Als mod Nord. Saalænge Postforbindelsen over Flensborg er aaben, har det jo ingen Vanskelighed ad denne Vei at modtage Meddelelser, men naar denne lukkes, maa de selvfølgelig bringes ved Bud over Grændsen og dertil kan i Regelen kun benyttes saadanne, som ellers leve rolig og ubemærket af deres daglige Arbeide og som derfor maa have Afsavnet af deres Fortjeneste vederlagt. Jeg er for fattig til at afholde saadanne Udgifter af min egen Lomme og der er intet Beløb til Raadighed herfor andetsteds.

Skulde vi blive inddragne i Krigen, ville vi have en følelig Mangel paa Befalingsmænd. Den bedste Maade at raade Bod herpaa vil vistnok være at give Afdelingerne Bemyndigelse til at antage Frivillige, 20 à 40 pr. Bataillon og det uden at udelukke Forstærkningsmænd, dog med Anviisning til, hovedsagelig kun at antage saadanne, der med en kort Uddannelse ansees skikkede til at optræde som Befalingsmænd, og tillige Bemyndigelse til at udnævne dem til Befalingsmænd, selv om disses normale Antal for et Øieblik derved skulde overskrides. Mange Tegn tyde paa, at vi i Tilfælde af Krig ikke ville mangle Tilbud af Frivillige, som ville kunne yde god Tjeneste og jeg maatte derfor ansee det meget ønskeligt, at Sagen i saa Fald havdes i Erindring og at Tilladelse til Antagelsen blev givet tidligst muligt.

Jeg har nu underholdt mig med Dem om de Punkter, som idag ligge mig meest paa Hjerte. Deles mine Anskuelser ikke, maa jeg trøste mig med, at jeg her lever saa isoleret, at meget kan træde medbestemmende til, som jeg hverken kan see eller vide, og med Haabet om at mine Udtalelser

ville blive opfattede som det, de i Sandhed ere, nemlig Resultatet af et ærligt Ønske om at gavne.

Til Slutning for mit eget Vedkommende endnu kun den Bemærkning, at saa magtpaaliggende som mit under Deres Nærværelse her udtalte Ønske om at faae Commando over en Bataillon ellers er mig, saa troer jeg dog, at dets Opfyldelse *nu* vilde være lige farlig for den paagjældende Bataillon og for mig selv, ligesom jeg ogsaa antager at jeg som Stabsofficeer kan giøre mere Nytte. . . .

S. Ankjær.

Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 1712 fol., Breve til General Chr. A. F. Thomsen III.

---

772. **Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Wien, 23. Juli 1870.

Minister Andrassy har interpelleret mig, om Rusland har tilraadet os Neutralitet mod Løfte om Nordslesvig efter endt Krig.

Falbe.

Chiffertelegram, indleveret i Wien 23. Juli 1870 Kl. 7.5 Form.

---

773. **Kongen til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Fredensborg, 23. Juli 1870.

Jeg takker meget for Deres Skrivelse som var mig en sand Beroligelse.

Christian R.

Telegram, indleveret i Fredensborg 23. Juli 1870 Kl. 10.2 Form. — Oreby.

---

774. **Westmann, Gehejmeraad i det russiske Udenrigsministerium, til Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København.**

St. Pétersbourg, 11/23 juillet 1870.

Vous nous avez informés de la résolution prise par le gouvt. danois d'observer la plus stricte neutralité dans la guerre qui s'engage, et de son espoir qu'elle serait respectée par les belligérants.

Notre Auguste Maître a appris avec une vive satisfaction cette détermination de la Cour de Copenhague, qui est incontestablement la plus sage qu'elle pût adopter dans ces graves conjonctures.

Veuillez faire part au Roi de ces sentiments de l'Empereur.

Nous avons chaleureusement recommandé aux cabinets de Berlin et de Paris le respect de la neutralité danoise. Je joins ci-près copie des dépêches que, d'ordre de Sa Majesté Impériale, j'ai adressées à ce sujet à MM. d'Oubril et Okounew, ainsi qu'à M. le baron de Brunnow.[1])

Vous pouvez en donner lecture à monsieur le Ministre des Affaires étrangères.

Vous ajouterez que notre Auguste Maître espère que, de son côté, le gouvt. danois veillera avec soin à ce que tous les devoirs de la neutralité soient scrupuleusement remplis, afin de ne fournir aucun prétexte aux efforts qui seraient tentés de part et d'autre pour entraîner le Danemark dans les complications de la guerre.

L'Empereur est profondément convaincu que les intérêts bien entendus de ce pays lui conseillent cette ligne de conduite. La constante sollicitude de Sa Majesté Impériale pour le Danemark Lui fait un devoir de la recommander instamment au Roi.

Kopi; findes tilligemed Kopier af de som Bilag angivne Depecher paa ét Ark Papir blandt Depecherne fra St. Petersborg. U. A.

---

[1]) Af 7./19. Juli 1870, trykt som Nr. 775—77.

775—777. Bilag til Gehejmeraad Westmanns Depeche af 23. Juli 1870.

775. Bilag Nr. 1. Westmann, Gehejmeraad i det russiske Udenrigsministerium, til Oubril, russisk Gesandt i Berlin.

St. Pétersbourg, 7/19 juillet 1870.

Vous nous avez transmis l'information, donnée par notre Ministre à Copenhague, que le gouvt. danois était décidé à observer la plus stricte neutralité dans la crise présente, et qu'il espérait que cette neutralité serait respectée par les belligérants.

Sa Majesté l'Empereur a vu avec satisfaction cette détermination du gouvt. danois. C'est la plus sage qu'il pût adopter.

Elle est, en même temps, conforme aux intérêts du Danemark et à ceux de l'Europe, qui doit attacher le plus grand prix à circonscrire la lutte qu'elle a le regret de n'avoir pas pu empêcher.

Le meilleur moyen de la circonscrire c'est de fortifier de son appui moral la neutralité des petits Etats, voisins du théâtre de la guerre et menacés d'y être entraînés.

Nous croyons que c'est aussi l'intérêt des belligérants, qui ne gagneraient rien à étendre le cercle de la guerre, à en multiplier les chances et à en augmenter les calamités.

Notre Auguste Maître espère donc que le gouvt. prussien donnera l'exemple du respect de la neutralité proclamée par le Danemark. Sa Majesté Impériale se féliciterait sincèrement si la crise actuelle, qui aurait pu accroître les griefs des deux pays, devenait ainsi le point de départ de meilleures relations entre eux.

Kopi.

776. Bilag Nr. 2. Westmann, Gehejmeraad i det russiske Udenrigsministerium, til Okounew, russisk Gesandt i Paris.

St. Pétersbourg, 7/19 juillet 1870.

J'ai l'honneur de vous envoyer copie d'une dépêche que, d'ordre de Sa Majesté l'Empereur, j'adresse à notre Ministre à Berlin.

Elle a pour objet de recommander à la Prusse le respect de l'attitude de stricte neutralité, annoncée par le Danemark dans la crise actuelle.

Notre Auguste Maître vous ordonne de vous expliquer également sur ce sujet avec M. le duc de Gramont.

Le cabinet français a toujours témoigné de l'intérêt et de l'affection pour le Danemark. —

C'est un des points où nous avons toujours vu avec plaisir les traditions de la politique française se confondre avec les nôtres.

L'Empereur pense que le gouvt. français ne saurait rendre un plus grand service à ce petit pays qu'en lui assurant le bénéfice d'une attitude qui le tiendrait en dehors de la lutte actuelle.

Vous exprimerez donc chaleureusement à M. le duc de Gramont le ferme espoir de Sa Majesté l'Empereur que le gouvt. français donnera l'exemple d'un scrupuleux respect de la neutralité danoise.

Kopi.

---

777. Bilag Nr. 3. Westmann, Gehejmeraad i det russiske Udenrigsministerium, til Baron Brunnow, russisk Gesandt i London.

St. Pétersbourg, 7/19 juillet 1870.

J'ai l'honneur de transmettre à V. Exc. copie de deux dépêches que, d'ordre de Sa Majesté l'Empereur, j'adresse à Berlin et à Paris.

Veuillez les communiquer à Lord Granville, et lui demander son concours pour un but qui, nous n'en doutons pas, répond aux vues du cabt. britannique.

Kopi.

---

778. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 23 juillet 1870.

Monsieur le Baron,

Je rentre à l'instant du ministère des Affaires étrangères, où je m'étais rendu sur le désir que m'avait fait exprimer M. le duc de Gramont de me voir. Le Ministre m'a dit qu'il ne voulait pas me laisser ignorer qu'il avait donné l'ordre par télégraphe à monsieur de St. Férriol de sonder très secrètement le gouvernement du Roi sur ses dispositions à l'égard d'une alliance offensive et défensive avec la France. »J'ai déjà annoncé à monsieur de St. Férriol, poursuivit le ministre, que le duc de Cadore — jusqu'ici ministre de France à Munich — part incessamment, peut-être même demain, pour Copenhague, porteur de la proposition du gouvernement de l'Empereur et muni des pleins-pouvoirs nécessaires pour signer le traité d'alliance éventuel. Monsieur de St. Férriol, ajouta monsieur de Gramont, m'a fait savoir que le gouvernement danois a l'intention de proclamer sa neutralité dans les conditions qui ont été maintenues en 1854; s'il accepte aujourd'hui l'alliance que nous lui offrons — et j'espère qu'il profitera de l'occasion pour chercher à rentrer en possession des territoires qu'il désire récupérer — nous enverrons immédiatement un corps d'armée de 28,000 hommes dans la Baltique. Cette armée jointe à l'armée danoise aura un effectif de 55 à 60,000 hommes et ses premiers efforts tendront à remettre le Danemark en possession du Slesvic.«

Je me suis borné à répondre à monsieur de Gramont que je n'avais jusqu'à présent pas reçu de mon gouvernement

la moindre indication de nature à me faire présager l'accueil qu'il ferait aux ouvertures du gouvernement impérial.

L. Moltke-Hvitfeldt.

T. h. A.

On m'assure ce soir que le prince Napoléon serait désigné pour prendre le commandement du corps d'armée qui se rendrait éventuellement dans la Baltique. Son Altesse Impériale aurait pour chef d'état major M. le général de division Trochu, considéré comme étant un officier des plus distingués.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 64.

---

779. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 23 juillet 1870.

Monsieur le Baron,

Dans mon très humble rapport Nr. 59 du 16 de ce mois[1]) j'ai entretenu Votre Excellence de l'émotion populaire produite à Paris par la certitude, acquise à ce moment, d'une guerre avec la Prusse; je Lui ai parlé des manifestations dans les rues et j'ai émis l'opinion que ce qui se passe présentement en France ne saurait en rien être comparé avec l'attitude prise par la population lors de la guerre d'Italie en 1859. En présence des propositions qui vont être faites à Copenhague par monsieur de Cadore et qui vont placer le gouvernement du Roi dans la nécessité de prendre une résolution d'un intérêt vital pour notre patrie, je crois devoir revenir au même sujet et faire connaître à Votre Excellence quelles sont les dispositions des esprits en France.

Pendant la durée des négociations et avant que la question de guerre fût décidée, un certain nombre de personnes dans le monde politique exprimaient l'opinion que la paix

[1]) Ikke trykt.

devait être maintenue en conséquence de la renonciation du prince Léopold à sa candidature au trône d'Espagne, formulée dans la lettre de son père, le prince Antoine. Cette opinion ralliait peu de voix, il est vrai, mais elle existait — depuis que la guerre a été résolue, il n'y a plus personne qui la soutienne. Quelques cris de »vive la paix« ont été poussés, il est vrai, dans les rues de Paris et de Lyon, mais leurs auteurs, tous appartenant à la société révolutionnaire de l'Internationale, ont été instantanément appréhendés et livrés à l'autorité. Aujourd'hui, — il est impossible de le contester — l'union en France est complète et tous les partis soutiennent le gouvernement de l'Empereur en présence de la lutte nationale dans laquelle le pays est engagé. Le sentiment de haine contre la Prusse est unanime; tout le monde sent que cette guerre est pour la France une question de vie ou de mort, qu'il faut vaincre ou désespérer de l'avenir du pays. Le mouvement qui se produit aujourd'hui et qui, parti d'abord de Paris s'est successivement communiqué à toutes les parties de l'empire, ne saurait, je le répète, en aucune façon être assimilé à ceux qui ont été provoqués par la guerre de Crimée et celle d'Italie; de l'avis de tous il faut, pour trouver un élan, un enthousiasme unanimes qui puissent être comparés aux sentiments qui animent présentement la nation toute entière, se reporter non pas aux guerres du premier empire, mais aux années 1792 et 1793. A l'heure qu'il est déjà, le chiffre des engagés volontaires est de plus de cent mille et toutes les classes de la population, même les plus élevées, ont contribué à cette augmentation de l'armée; si l'on devait subir des échecs, on peut sans exagération affirmer qu'un demi million d'hommes se présenteraient pour contribuer à la défense de la patrie menacée. Un autre fait digne d'être remarqué et qui ne s'était jamais produit jusqu'ici en France, est celui des dons patriotiques qui affluent pour le service de l'armée et les secours aux blessés.

Tout en admettant la possibilité d'un premier échec et tout

en se rendant compte de la grandeur de la lutte, personne ne doute du succès final de la guerre. Néanmoins on prend les mesures nécessaires pour parer à toutes les éventualités; on organise la garde mobile qui pourrait bien, croit-on, être partiellement appelée à former partie de l'armée active, on arme la flotte toute entière et les fortifications de Paris vont être mis en état de défense. Toutes les ressources du pays sont exploitées, les préparatifs sont colossaux et il est impossible d'assister aux apprêts de la terrible lutte qui va s'engager aux sons de la Marseillaise sans avoir l'intime conviction que la France est prête à donner son dernier homme et son dernier écu dans cette circonstance suprême.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 65.

---

780. **Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

[23.(?) Juli 1870.]

Deres Excellence.

Hoslagt sender jeg

1. Udkast til Indholdet af Svaret til Heydebrandt og
2. Correctur til Bekjendtgjørelsen om Fdn. 4. Mai 1803, saaledes som jeg iaftes tør antage at være bleven enig med Justitsministeren om dette sidste Aktstykke.

Begge skulle idetmindste analyseres og vedtages i Principerne i Statsraadet paa Mandag.

Med Hensyn til Nr. 1 Svaret til Heydebrandt tør jeg giøre opmærksom paa at jeg vilde ansee det for meget farligt og sørgeligt om Ministeriet vilde fravige den Holdning, som hidtil har været anseet for den eneste rigtige i Sagen, og om man vilde foretage væsentligere Rettelser i Udkastet. Jeg beder D. E. fast at holde ved det. Da jeg imidlertid erkjender at det Tilfælde kan forudsættes som ikke usandsynligt at Regeringen under givne Forhold senere kan see sig foranlediget til at tage Parti mod Preussen og det da vilde berede

Vanskelighederne ligeoverfor Kongen, hvis han kunde antage sig ved et enkelt Ord i Svaret til Preussen at være altfor bestemt bundet, saa henstiller jeg om det paa det Sted, som jeg i Udkastet har noteret ved et NB i Marginen, kom til at hedde: cette politique le Roi espère fermément pouvoir la maintenir, quelles que soient les péripéties de la lutte qui va s'engager et S. M. se plaît à ne point prévoir etc. — altsaa at udelade den mellemliggende Passage »S. M. ne s'en écartera jamais volontairement«. Efter mit Begreb er det uden Fare at beholde denne Passus, men Udeladelsen kan vel heller ikke giøre videre Skade, og det kunde altid være en Indrømmelse hvorved D. E. formeentlig lettere kan opnaae at holde paa Resten.

P. Vedel.

Oreby. — Udateret. Brevet er antagelig skrevet Lørdag den 23. eller den 24. Juli. Det af Vedel omtalte Udkast har ikke kunnet findes.

---

781. Optegnelser af Direktør P. Vedel om Samtale den 23.—25. Juli 1870 med den franske og den russiske Gesandt.

I.

D. 23. Juli begiærede Hr. St. Ferriol en Samtale og da Ministeren var i Ministerraad modtog jeg den franske Gesandt.

Han meddeelte at Flaaden iaften afseiler og at 30000 Mand Landgangstrupper følge efter, og han anmodede derhos indstændigt om at man her vilde udsætte at svare paa Meddelelsen fra Berlin for det Første.

Jeg sagde at 1) havde Quaade allerede modtaget Dagen iforveien et Telegram om at han snarest muligt skulde faae et Svar der udtalte vor Neutralitet, og 2) havde vi s. M. (d. 23.) modtaget en Depeche fra Q.[1]) hvori det omtales som en Mulighed at man i Berlin tænker paa at besætte Jylland fordi man ikke stoler paa Dmk., selv om det erklærer sig

[1]) Depeche Nr. 31 af 21. Juli 1870. Trykt som Nr. 764.

neutralt. Han vilde deraf see, hvor meget vi burde undgaae at tildrage os Mistanke fra preuss. Side, vi maatte ønske at bevare Neutralitet, og Intet vilde være Pr. mere velkomment end en Adfærd fra vor Side som kunde give et Paaskud til en Besættelse af Jylland og Intet vilde være skadeligere for Pr.s diplom. Stilling i Europa end et Angreb foretaget uden at vi havde ladet os falde Nogetsomhelst tillast. — Til disse orienterende Bemærkninger maatte jeg indskrænke mig overladende til Ministeren hvem jeg strax skulde meddele Sagen, at besvare det stillede Spørgsmaal.

Efter Baron Rosenørns Ordre gik jeg senere til Hr. Ferriol og sagde ham:

> Le ministre approuve que je vous aie dit, 1) que M. Quaade a reçu hier l'instruction préalable susmentionnée, 2) que ce même ministre parle dans sa dépêche arrivée aujourd'hui d'une invasion prussienne dans la Jutlande comme d'une rumeur;
>
> Le ministre ajoute que le conseil, où l'instruction pour M. Q. sera déterminée, ne pourra se tenir qu'à lundi; enfin
>
> Le ministre répond à votre question, que le gouvt. ne pourra pas différer sa réponse à la communication de M. Heydebr. plus longtemps, mais que notre intention n'est pas de nous lier définitivement et quelles que soient les circonstances qui pourraient se produire plus tard.

Hr. Ferriol sagde derpaa:

> Pourrai-je ajouter que si le gouvt. se détermine plus tard à changer sa neutralité, ça ne sera que sous le coup des événemens?

Hvortil jeg svarede, at jeg vel ingen Ordre havde til at sige Noget om dette uforudseete Spørgsmaal, men jeg tvivlede ikke paa at Ministeren vilde besvare det bekræftende.

D. 24. Juli 1870. *P. Vedel.*

II.

26. Juli 1870.

D. 25. Juli kom Hr. de St. Ferriol ud til mig tidlig om Morgenen og sagde:

1) Flaaden var nu afseilet, en Division af Landgangstropper var indskibet og der vilde komme en særlig Gesandt for at forhandle med os,
2) under disse Omstændigheder gjentog den franske Regering sin Anmodning om at man her vilde udsætte at erklære sig til Berlin.

Han tilføiede, at den fr. Regering ikke ønskede at øve nogen Pression paa vor Beslutning men at denne nye Instrux var afsendt fra Paris efter at man der havde modtaget hans Telegram fra Lørdag (cfr. Samtalen d. 23).

Jeg svarede derpaa:

1) Jeg havde tidligere sagt ham at der allerede i Fredags var telegraferet til Quaade. Nu kunde jeg vise ham af et igaar modtaget Privatbrev fra Quaade, *at* denne havde udtalt sig i Overensstemmelse dermed.
2) Jeg havde allerede sagt ham at vort Svar i Berlin ikke vilde blive af en saadan Beskaffenhed at det bandt Regeringens Beslutninger for Fremtiden. Nu vilde jeg tage paa mig aldeles privat at lade ham see Svarets Hoveddeel.
3) Ligesom det saaledes var *nødvendigt* for os at svare uden at tøve længere, fordi man ved Q.s Udtalelser var berettiget til at vente det, *nyttigt* for os fordi vort Svar viste at der ikke var nogen Forpligtelse som bandt os allerede nu til Frankrig og at vi ikke ønskede at blandes ind i Krigen, og efter min Mening *for silde* nu at ville tage en ny Beslutning, da Sagen allerede var Kongen forelagt og kun behøvede formelt at undertegnes i Statsraadet, saaledes kunde jeg heller ikke see at det i mindste Maade kunde være Fr. ubehageligt at vi gav et Svar, som viste at der ikke havde været hemmelige

Aftaler mellem Keiseren og Dmk., og som dog ikke kunde hindre vor Handlefrihed.

Han læste Q.s Brev (ɔ: paagiældende Passage) og Udkastet til Declarationen og erkjendte at disse 2 Momenter vare af stor Vægt, idet han tilføiede at personligen fandt han vore Betragtninger og Grunde meget vægtige. Han spurgte mig om vi da altsaa ikke ved et saadant Svar vilde ansee os udelukkede fra at kunne modtage og høre paa Hertugen af Cadore. Jeg svarede at selvfølgelig vilde den kgl. Regering altid være villig til at modtage en allieret Magts Afsending og høre paa hvad han efter Ordre har at forebringe.

Han endte med at gjentage at han maatte udføre sin Ordre og hævde at hans Regering ønskede denne Udsættelse indtil videre. Jeg svarede at jeg ikke kunde foregribe Regeringens Beslutning derom, men jeg turde holde mig overbevist om at, hvis, som jeg antog vilde skee, den fastholdt den tidligere Bestemmelse, vilde han erkjende at den havde handlet af gode Grunde og ufortøvet meddele dem og sætte dem i deres rette Lys i Paris. Han lovede strax telegrafisk at fremhæve vore Hensyn.

Under Samtalen kom vi til at berøre Hert. af Cadores Mission. Han sagde af sig selv at han aldeles ikke vidste hvad denne gik ud paa »maaskee er det kun om en nærmere Bestemmelse om Neutraliteten, maaskee er det ogsaa om en bestemtere concours af Dmk.« Jeg sagde at jeg aldeles ikke kjendte Regeringens Tanker om det hele Spørgsmaal, som selvfølgelig heller ikke havde været overveiet, om hvorledes Dmk. under givne Forhold kunde nærme sig Frankrig. Det var mig imidl. ikke imod, aldeles privat at giøre ham bekjendt med mine Tanker derom. Det forekom mig at hvis Dmk. skulde kunne bestemme sig til at forlade sin neutrale Stilling, maatte man 1) være yderst varsom med Valget af det rette Øieblik dertil og 2) forlade Neutraliteten saa lidet som muligt.

Hvad det første Punkt angik, maatte han erindre, hvilken

overord. Fare Dmk. udsattes for. Det var muligt at Seiren ikke erklærede sig for Fr., og hvad kunde da ikke blive Dmk.s Stilling, og selv hvis Fr. seirede og vi fik hvad vi kunde ønske af Slesvig, vilde saa ikke Pr. netop være meest irriteret paa os som de smaae og foragtede af det hovmodige Tydskl., og vilde det ikke let kunne benytte et Øieblik til at lade os haardt undgiælde vor korte Seir, i alt Fald naar Fr., ved de periodiske Rystelser, for hvilke dette Land er udsat, for en Tid er ude af Stand til at udvikle nogen betydelig Action udadtil. — Efter min Mening maatte Fr. være sig det uhyre Ansvar vel bevidst som det paatog sig ved at drage os ind i en Krig, der for det kun er »et Spil«, men for os et Existensspørgsm. og det maa derfor lade os frit vælge vort Tidspunkt. I saa Henseende meente jeg at først naar Flaaden har lukket Østersøshavnene, naar et Troppecorps af 30—40000 Mand har sat sig fast i Slesvig, og navnlig taget Als, og naar endelig et Slag paa Rhinen er faldet ud til Fr.s Fordeel, kunde vi forsvare at slutte os til Fr.

Hvad det andet Punkt angik, maatte jeg ansee det for absolut nødv. at vi indskrænkede os til at besætte Nordsl. indtil Flensborg, men ikke betraadte tydsk Grund eller overskred hiin Linie. Vi kunde da til Engl. og Rusl. og selv til Tydskl. sige at vi ikke vilde føre Krig, vi besatte kun den Deel af Sl. som vi efter Pragerfreden maatte betragte som os bestemt og hvoraf Fr. havde forjaget Preusserne, men som vi ganske vist ogsaa nu vilde forsvare som vor Eiendom. Det er muligt at Pr. vilde betragte sig som værende i alm. Krigstilstand med os derefter, men det var ogsaa muligt at det vilde modtage en saadan Begrændsning fra vor Side af Fjendtlighederne, men i alt Fald vilde en saadan Erklæring og Holdning af os være gavnlig baade for Fr. og for os *under* Krigen thi det beviste tydeligt at der ikke var Spørgsmaal fra nogen af os om at erobre og beholde hvad man i T. kan betragte som tydsk, *efter* en seirrig

Krig vil det være meget lettere at faae Preussen til at gaae ind paa og senere at forsone sig med at Dmk. beholder Nordslesvig, naar Dmk. har viist en saadan Hensynstagen, og efter en for Fr. ulykkelig Krig vil der være større Udsigt til med andre Magters Hjælp at kunne beskytte Dmk. mod Tab af dets nuværende Territorium, naar det kan siges at vi ikke havde ført egtl. Krig mod T.

Jeg endte med at sige, at selvfølgelig vilde man ikke kunne giøre mig den Indvending at vi paa denne Maade kun modtog og Intet gave, thi 1) var det en stor Fordeel for Fr. at have vor Armee staaende i Nordsl. og paa Als som en fast Reserve, saa at den hele fr. Landgangshær frit og uhindret kunde gaae frem, 2) var vor geograf. Beliggenhed vistnok af langt større Vægt for Fr. end de 10—16000 Mand, som vi kunde stille, og 3) kunde jeg tænke mig at vor Flaade muligvis kunde cooperere med den fr. med visse nærmere Begrændsninger.

Hertil svarede Hr. de St. F. efterhaanden som jeg kom videre i min Udvikling, at han deelte mine Anskuelser og jeg kan ikke erindre eet eneste Punkt af Ovenstaaende, mod hvilket han giorde nogensomhelst Indvending. Selvfølgelig har dette ingen Betydning for det Spørgsmaal hvorledes saadanne Contra Forslag fra vor Side vilde optages af den fr. Regering, hvis man nogensinde kommer saavidt, men jeg troer at Ferriol idetmindste vil personlig være gunstigt stemt derfor og i alt Fald anseer jeg det for godt allerede nu at have ladet ham indsee, at vi maatte og vilde forlange stærke Garantier for vor Stilling.

D. 26. Juli 1870. *P. Vedel.*

d. 25. Juli indfandt Baron Mohrenheim sig i Ministeriet og meddeelte mig at han havde fornyet Instrux til »med Varme« at anbefale Dmk. en fast Neutralitet. — Han tilføiede iøvrigt Noget om at kun ved Rusl.s Forestillinger

havde Preussen opgivet sin første Tanke strax at sikkre sig mod Dmk. ved at bemægtige sig Jylland.

Disse Optegnelser, skrevne med P. Vedels Haand, findes i »Politiske Koncepter med Indlæg« III. i U. A. I P. Vedels Privatpapirer findes efterfølgende lidt afvigende Optegnelse.

III.

[26.] Juli [1870].

Hr. de St. F[erriol] sagde at

1) Flaaden var under Veis, en Division indskibet og en særlig Befuldmægtiget afsendt.
2) den fr. Regering fastholdt Ønsket om at vort Svar til Preussen ikke endnu afgik.

Jeg sagde *personlig*, da jeg offic. naturl. Intet kunde udtale.

1) Efter Telegrammet til Q[uaade] har denne udtalt sig personlig om at et Svar snarest kunde ventes
(jeg viste ham en Passage i et Brev som jeg igaar havde faaet).
2) Svaret til Preussen vilde blive som det var ham sagt i Lørdags. Jeg vilde tage paa mig aldeles confident. at lade ham kjende Udkastet. — Han læste det gjentagende Gange igjennem og erklærede at det ganske vist svarede til hvad der var sagt ham, og han personlig fandt sig fuldt tilfredsstillet derved.
3) For os var det altsaa *nødv*[*endigt*] 1) fordi vi havde sagt det og fordi Q. havde talt. 2) for vor nuværende og tilkommende Stilling i Europa, at Engl., Rusl. og selv Tydskl. saae at vi ikke ønskede Krigen og ikke alt for lang Tid siden vare engagerede til Fr., hvad der ogsaa var af Vigtighed for Fr.s dipl. Stilling. Jeg tilføiede naturl. ikke, at det ogsaa 3) styrker vor Stilling i tilkommende Fhdl. med Fr.s Envoyé, at vi ikke ere compromitterede ligeoverfor Preussen.

Han svarede at han *personl.* fuldst. vurderede vore Grunde og indsaae ikke rettere end at vi ikke vilde være generede senere ved en saadan Declaration. Sluttelig spurgte han om vi altsaa ikke derved vilde være hindret i at modtage den særl. Befuldm., som Keiseren sendte. Jeg sagde at vi selvfølgelig altid maatte kunne modtage en Gesandt fra en venskab. Magt, og høre hvad han bragte.

Han gientog at han havde at bringe Budet.

P. Vedels Privatpapirer.

---

782. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 24 juillet 1870.
(soir.)

Monsieur le Baron,

Dans mon très humble rapport Nr. 64 en date d'hier qui doit parvenir à Votre Excellence par l'entremise de M. le duc de Cadore, je Lui ai rendu compte de l'entretien que j'ai eu le même jour avec M. le duc de Gramont. Le Ministre m'avait dit entr'autres que *si* le gouvernement du Roi acceptait la proposition d'une alliance offensive et défensive avec la France, un corps de débarquement de 28,000 hommes serait immédiatement envoyé dans la Baltique.

D'après des renseignements que j'ai pu me procurer aujourd'hui avec grande difficulté, attendu que le plus grand mystère est gardé sur tout ce qui concerne l'expédition projetée dans le Nord, l'intention du gouvernement impérial est d'expédier la flotte de débarquement ayant des troupes à bord en même temps que l'Envoyer chargé de la négociation avec le Danemark. Le chiffre des troupes de débarquement est, ainsi que je l'ai déjà dit, de 28,000 hommes, dont 10,000 d'infanterie de marine et 18,000 embarqués secrètement en Afrique sur une escadre commandée par l'amiral Fourichon et qui se trouve

à l'heure qu'il est entre Brest et Cherbourg. Dans la journée d'hier il était décidé que toute la flotte quitterait aujourd'hui ou demain Cherbourg ayant à bord les 28,000 hommes et 50,000 fusils Chassepots destinés à être distribués en Hannovre où l'on compte avec certitude sur un soulèvement de la population aussitôt qu'une armée française y fera acte de présence. Une circonstance imprévue a motivé un ajournement du départ de la flotte de transport. Le prince Napoléon, de retour à Paris depuis deux jours, a demandé avec les plus vives instances à l'Empereur d'être mis à la tête de l'expédition. Cette demande a provoqué des difficultés graves; l'amiral Rigault de Genouilly a déclaré positivement à l'Empereur que s'Il acquiesçait à la demande de Son cousin, il était résolu à ne pas prendre, ainsiqu'il en avait l'intention, le commandement en chef de toute la flotte envoyée dans la Baltique; des objections dans le même sens ont été formulées par le général Montauban, comte de Palikao qui, à ce qu'on m'assure, se trouve soit à Cherbourg soit déjà à bord de la flotte de transport. Cette question a été débattue dans le conseil des ministres qui a eu lieu cet après midi et qui s'est terminé entre six et sept heures; la demande du prince Napoléon y a été appuyée par monsieur Emile Ollivier[1]). Aucune décision définitive n'y a été prise et ce soir on ne sait si le projet d'une expédition est ajourné; la personne dont je tiens ces détails ne le pense toutefois pas; elle est plutôt disposée à croire que l'Empereur finira par prendre le prince Napoléon avec Lui à son quartier général et se décidera à l'exécution du projet d'expédition. Le corps de débarquement serait, en tel cas, placé sous les ordres du comte de Palikao, considéré comme un des meilleurs généraux français, avec le général Trochu pour chef d'état major.

L'Impératrice s'est rendu hier soir à Cherbourg pour assi-

[1]) I Randen staar: !

ster à quelques mouvemens de l'escadre cuirassée avant son départ. Cette escadre est placée sous les ordres de l'amiral Bouët-Willaumez. Je ne sais encore en ce moment si elle a réellement quitté Cherbourg à l'heure qu'il est. Quant à la flotte de transport venant d'Afrique, elle a passé hier en vue de Brest, mais n'était pas aujourd'hui à Cherbourg. On pense qu'elle aura reçu l'ordre de prendre le large afin d'empêcher que l'on apprenne dans cette dernière ville qu'elle a encore de troupes aussi considérables à bord.

Si je parviens à obtenir d'autres renseignements demain, j'en ferai l'objet d'un second rapport que je remettrai ainsi que celui-ci à M. le capitaine Olrik, qui quitte Paris demain à cinq heures et se rend directement à Copenhague par la voie de terre.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 67.

---

783. Lensgreve C. E. Frijs til Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg.

Frijsenborg, 24. Juli 1870.

Kjære Ven!

. . . Nu er da endelig den længe imødesete Begivenhed, Uvenskab og Krig imellem Frankrige og Preussen, blevet til Virkelighed; meget staaer nu paa Spil, thi denne Kamp vil iblandt Andet afgjøre definitivt Smaastaternes Existents; seirer Preussen da seirer Barbari — for os bliver det Trældom.

Ingen kunde have ahnet dette for 3 Maaneder siden, og Ventetiden var lang. —

C. E. Frijs.

Regenburgs Privatarkiv. R. A. — Regenburgs Paategning: Sv. 28. Juli 1870.

---

784. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.

Kjøbenhavn, 24. Juli 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

Jeg har allerede havt den Ære allerunderdanigst at forelægge Deres Majestæt den Depesche, som Hr. von Heyde-

brand meddeelte mig i Fredags, umiddelbart efter Statsraadets Afholdelse. Af dette Aktstykke, der rimeligviis er et Circulaire, som er tilstillet alle de preussiske Gesandtskaber, vil Deres Majestæt allernaadigst have seet, hvorledes den nordtydske Forbundscantsler søger at gjendrive de Grunde, som fra fransk Side ere anførte for Krigen, og at han ender med at udtale, at Forbundet i Forbindelse med dets sydtydske Allierede modtager Kampen.

Naar Deres Majestæts Regjering hidtil har afholdt sig fra at udtale sig om den Holdning, som den under nærværende Omstændigheder vil have at indtage, har Grunden væsentligt været den, at der ikke forelaae nogen Anledning, saalænge Krigen ikke her var notificeret af nogen af de krigsførende Magter. Dette er nu skeet, og den af den nordtydske Gesandt gjorte Meddelelse maa snarest muligt have et Svar. En længere Taushed vilde kun kunne give Anledning til Misforstaaelser saavel i Udlandet, hvor det allerede almindeligt hedder, at Danmark har taget Parti for Frankrig, som i Preussen, hvor det efter en igaar fra Kammerherre Quaade modtagen Depesche[1]) ikke er umuligt, at man paatænker at sikkre sig imod Danmark ved at bemægtige sig Jylland, og endelig her i Landet selv, hvor den offentlige Mening trænger til at vide, hvilken Holdning Deres Majestæts Regjering anseer det for rettest at indtage under nærværende Forhold. Overtydet om, at disse Betragtninger vilde vinde Deres Majestæts allerhøieste Bifald, har jeg allerede i Fredags telegraferet til Kammerherre Quaade, at Hr. von Heydebrand havde meddeelt mig den preussiske Notifikation og at han snarest muligt, naar jeg havde havt Leilighed til at erhverve Deres Majestæts Resolution i Statsraadet, vilde modtage et Svar.[2])

Paa den anden Side har den franske Gesandt, Hr. de St.

---

[1]) Depeche Nr. 31 af 21. Juli 1870. Trykt som Nr. 764.

[2]) Sml. dette Telegrams Ordlyd Nr. 769.

Ferriol igaar efter Ordre forebragt mig det Ønske, at den kongelige Regjering vilde udsætte at udtale sig i Berlin, forsaavidt det ikke allerede var skeet, og jeg har da svaret ham, at det saameget mindre var muligt at imødekomme dette Ønske, som Kammerherre Quaade havde modtaget et Telegram af det ovenangivne Indhold, og at han muligviis allerede havde ladet sig forlyde med, at Svaret snarest muligt kunde imødesees. Jeg tør allerunderdanigst tilføie, at jeg ikke har Grund til at antage, at den franske Gesandt følte nogen Skuffelse ved dette Svar, og jeg finder heller Intet i de ved General Raasløff idag overbragte Depescher fra Grev Moltke, saa betydningsfulde de end ere, der antyder, at den franske Regjering ikke fuldstændigt skulde vurdere de Grunde, som maae tilraade Deres Majestæt at bevare Neutraliteten, saalænge Forholdene ikke endnu have udviklet sig til en anden Stilling, end den, hvori de for Øieblikket befinde sig.

Naar jeg herefter skal tillade mig i dybeste Underdanighed at gaae over til nærmere at udtale mig om Indholdet af det Svar, der efter min Formening bør gives Preussen, forekommer det mig, at forskjellige Hensyn derved fortjene at tages i Betragtning. Paa den ene Side bør det være en Neutralitetserklæring, der af Alle maa opfattes som en virkelig Tilkjendegivelse af Deres Majestæts Hensigt, saalænge det lader sig forene med Rigets Tarv og Fremtid, at forblive udenfor nærværende Krig. Deres Majestæt har gjentagende Gange havt Leilighed til at udtale, hvor stor Priis Danmark sætter paa at kunne bevare et oprigtigt Venskabsforhold til Preussen, og i og for sig vilde Deres Majestæt neppe kunne finde Opfordring til at forudsee, at Danmark maatte komme i det Tilfælde at opgive den strengeste Neutralitet under en Kamp mellem Frankrig og Tydskland, med mindre Ikke-Opfyldelsen fra Preussens Side af Pragerfredens Artikel 5 complicerede Forholdet. Det er af Vigtighed, at Svaret til Preussen bærer Præget deraf, og at man i Europa indseer,

at hvis Omstændighederne senere maatte tvinge Deres Majestæt til af Hensyn til Rigets Tarv at forlade den neutrale Stilling, saa har Deres Majestæt idetmindste endnu ikke en saadan Hensigt. Dette er vigtigt for Deres Majestæts diplomatiske Stilling i Europa nu og under alle fremtidige Eventualiteter, det er vigtigt ligeoverfor Preussen, forsaavidt denne Magt virkelig maatte tænke paa at gaae angrebsviis tilværks mod Jylland; thi den vilde da have hele Uretten paa sin Side, det er endelig vigtigt for det Tilfælde, at Omstændighederne senere maatte kunne tilraade Deres Majestæt at indlade Dem nærmere med Frankrig, thi, hvis Forholdet da allerede var compromitteret med Preussen, vilde Danmark see sig nødt til at modtage hvilkesomhelst Betingelser, man fra fransk Side maatte ville stille os, istedetfor med saa stor Selvbestemmelsesfrihed, som Omstændighederne overhovedet tillade det, at afgjøre, under hvilke Forudsætninger en større eller mindre Tilnærmelse kunde finde Sted.

Paa den anden Side kan en saadan Neutralitetserklæring heller ikke fremtræde med en altfor bestemt og bindende Characteer. For det Første vilde det ikke være stemmende med Sandhed, om Deres Majestæt gav Sig Mine af at have glemt, at Preussen efter i 1864 ved et længe paatænkt og skammeligt Overfald at have berøvet Deres Majestæt de $^2/_5$ af Monarkiet, nu paa 4de Aar vægrer sig ved at give Danmark den ringe Tilfredsstillelse, som var lovet i Pragerfredens Artikel 5, og hele Verden vil indsee, at Deres Majestæts Bestemmelse om at bevare Neutraliteten lettere kan være udsat for at forandres end Tilfældet er med de andre mindre Staters. For det Andet har det altid været den kongelige Regjerings inderlige og oprigtige Ønske, at tilbagevinde den Deel af Slesvig, som tilkommer Danmark efter Pragerfreden, ikke *imod*, men *med* Preussens frie Villie, og hvorlidet Haab der end efter min Formening er om, at dette kunde tænkes at skee under nærværende Forhold, saa er det dog en Mulighed, hvorpaa jeg har havt Leilighed til at erfare, at forskjel-

lige Competente troe, og som den kongelige Regjering ikke tør paatage sig det Ansvar ved sin Adfærd bestemt at udelukke. Endelig maa man efter min allerunderdanigste Formening heller ikke ved Svaret til Preussen lægge formelle Hindringer i Veien for at Deres Majestæt senere kan slutte Sig nærmere til Frankrig, forsaavidt Deres Majestæt under forandrede Omstændigheder maatte allernaadigst ville bestemme Sig dertil. Tiden er endnu ikke kommen for mig til nærmere at udtale mig til Deres Majestæt om de Betingelser og Forudsætninger, hvorunder en saadan Mulighed efter min Formening kan indtræde, men jeg maa allerunderdanigst ansee det for meget vigtigt, at der i Svaret tages Hensyn til, at noget Saadant kan skee, og det saameget mere som Grev Moltkes Depescher i Forbindelse med General Raasløffs mundtlige Meddelelser lade mig forudsee, at dette Spørgsmaal snart kan foreligge i en meget alvorlig Skikkelse.

Naar jeg sammenfatter de forestaaende Betragtninger, maa Svaret til Preussen efter min allerunderdanigste Formening altsaa opfylde saavidt muligt følgende tre Betingelser. 1) Det maa være en virkelig Neutralitetserklæring, der viser, at Deres Majestæt ikke ønsker at indblandes i Krigen, 2) det maa indeholde en Opfordring for Preussen til eller i alt Fald Intet indeholde, som kan afholde Preussen fra strax at skride til en fuldstændig Opfyldelse af Pragerfreden, og 3) det maa holde Sagen aaben for Deres Majestæts senere mulige Beslutninger og indeholde Tilknytningspunkter for en forandret politisk Holdning.

I Haab om, at Deres Majestæt maatte allernaadigst billige disse Hensyn, har jeg allerunderdanigst tænkt mig, at Svaret til Preussen skulde omtrent kunne indeholde Følgende:

»Den Neutralitet, som Kongen agter at iagttage under nærværende Krig, er naturligen givet ved Rigets geografiske Beliggenhed og politiske Stilling. Fri for enhver tidligere Forpligtelse, vil Kongen lade sin Holdning bestemme af den Agtelse, der skyldes Folkerettens Grundsætninger og be-

staaende Traktater. Den kongelige Regjering vil følgelig rette sine Bestræbelser paa at bevare Fredens Velsignelser for Riget, altsom den tager det fornødne Hensyn til Fremtidens Krav ikke mindre end til Øieblikkets Interesser.«

Efter saaledes i Almindelighed at have bestemt den kongelige Regjerings Stilling, har jeg allerunderdanigst troet, at det vilde være hensigtsmæssigt at tilføie de nærmere Regler, som den kongelige Regjering agter at følge ligeoverfor de krigsførende Magters Krigsskibe, som kunne ventes snart at ville vise sig i de danske Farvande, og i denne Henseende har jeg antaget, at de under den orientalske Krig fulgte Bestemmelser passende paany kunne gjøres anvendelige, alene med de Forandringer, som maatte følge af, at Kaperiet er ophævet ved Pariserconventionen af 1856, og at der nu ikke er den samme Anledning til at formene de fremmede Skibe Adgang til Havnen ved Christiansø, som der var i 1856.

Sluttelig tør jeg endnu allerunderdanigst ansee det for vigtigt, at Svaret til Preussen i Forbindelse med den mig af Hr. v. Heydebrand meddeelte Depesche communiceres de kongelige Gesandtskaber til Efterretning, samt confidentielt meddeles den keiserlig franske Regjering gjennem Hr. de St. Ferriol og Grev Moltke, men iøvrigt selvfølgelig ikke bliver Gjenstand for nogen videre Offentliggjørelse.

I Henhold til Ovenstaaende tillader jeg mig derfor i dybeste Underdanighed at andrage paa

»at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bemyndige mig til at instruere den kongelige Gesandt i Berlin, som ovenfor allerunderdanigst foreslaaet, samt at meddele de kongelige Gesandtskaber og den keiserlig franske Regjering den saaledes stedfundne Correspondance.«

Udenrigsministeriet, 24. Juli 1870.

Allerunderdanigst *O. D. Rosenørn-Lehn.*

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg Slot, 25. Juli 1870. *Christian R.*

/ O. D. Rosenørn-Lehn.

785. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.

Kjøbenhavn, 25. Juli 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

Samtidigt med at Deres Majestæts Neutralitets-Erklæring udgaaer til Preussen, bliver det saa meget mere nødvendigt, at Forordningen af 4de Mai 1803 om hvorledes de Handlende og Søfarende have at forholde sig, naar Krig finder Sted mellem fremmede Sømagter, paany sættes i Kraft, som det i den nærmeste Fremtid lader sig forudsee, at den franske Flaade løber ind i de Danmark omgivende Have og at Søkrigen saaledes tager sin Begyndelse. Allerede i 1854 da ovennævnte Forordning traadte i Virksomhed paa Grund af den orientalske Krig, viste det sig imidlertid nødvendigt at tilføie visse Forandringer og Tilføielser, som den senere Lovgivning medførte, og dette er endnu mere Tilfældet nu, paa Grund af de sidstforløbne 16 Aars i flere Henseender gjennemgribende Reformer i Søfartsforholdene, navnlig ogsaa i Tilfælde af Krig.

I denne Henseende tør jeg

1. gjøre opmærksom paa, at Loven af 13de Marts 1867 om danske Skibes Registrering i § 2 udtrykkelig har ophævet det tidligere i Krigstilfælde paabudte latinske Søpas, saa at nu i Krig som i Fred Nationalitets- og Registrerings-Certificat, eller forsaavidt Skibet ikke overstiger 20 Tons og alene benyttes i indenlandsk Fart, Maalebrev udstedt i Overeensstemmelse med den anførte Lov er tilstrækkeligt til at bevise Skibets Nationalitet. Ved Siden heraf tillader imidlertid Lovens § 31 midlertidigt, at Skibe, som ere i Besiddelse af Maalebreve, udfærdigede efter de hidtil gjældende Regler, fremdeles kunne seile med disse Papirer, saalænge de efter Lovgivningen ere gyldige, og for disse Skibes Vedkommende kunde der altsaa fremdeles være Spørgsmaal om at sætte Bestemmelserne om latinsk Søpas i Kraft. Fordringen om latinsk Søpas har imidlertid altid viist sig snarere at forøge

end formindske Vanskelighederne, de store Sømagter, navnlig England og Frankrig, have i sin Tid renonceret paa at vore Skibe i Krigstilfælde forsynedes med latinsk Søpas, naar deres Nationalitet paa anden tilfredsstillende Maade lod sig godtgjøre; der vilde let opstaae Forvirring, naar nogle danske Skibe fandtes i Besiddelse af latinsk Søpas, andre derimod ikke; og endelig vilde det blive nødvendigt, hvis man bestemte sig til at paalægge de ovennævnte neppe meget talrige Skibe at løse latinsk Søpas, at sætte et stort og vidtløftigt Apparat igang, der let kunde give forøget Anledning til Svig og som neppe vilde komme til at virke, før Krigen muligviis allerede var tilende. Under disse Omstændigheder og efter derom at have confereret med Finantsministeriet, har jeg troet at turde bringe i allerunderdanigst Forslag, at Forpligtelsen til at løse latinsk Søpas i det Hele bortfalder ogsaa for de danske Skibe, som endnu seile med de ældre Papirer.

2. Med Hensyn til Bestemmelsen i Forordningens § 8, hvorefter Halvdelen af Mandskabet ombord paa danske Skibe i Tilfælde af Krig skal bestaae af danske Søfolk, maa dette Punkt ansees for at være bortfaldet ved Loven af 23de Januar 1862, uden at denne Forandring kan antages at være i Strid med nogen almindelig folkeretlig Grundsætning saalidt som med Traktaten med Preussen af 17de Juni 1818, Art. 17, da denne er ophævet ved senere Traktat af 26de Mai 1846 Art. 9.

3. Ved Pariserconventionen af 16de April 1856 om neutrale Staters Rettigheder under Krig mellem fremmede Sømagter, ere vigtige Regler givne om Kaperi og om neutralt Flag og Ladning. Ved Bekjendtgjørelse af 21de Mai 1859 ere disse Bestemmelser vel allerede publicerede her i Riget, men da de i væsentlige Punkter tjene til nærmere at forklare og forandre Forordningen af 4de Mai 1803, turde det være passende her paany at indskjærpe dem.

4. Med Hensyn til Forbudet mod at forsyne nogen af de

krigsførende Magter med Krigscontrebande maa det ansees for hensigtsmæssigt ikke at forsøge paa nærmere at definere dette meget omtvistede Begreb, men at lade sig nøie med at betegne det som de umiddelbart til Krigsbrug anvendelige forarbeidede Gjenstande. Jeg har troet i denne Henseende at handle rigtigst ved uforandret at bibeholde Bestemmelsen, saaledes som den findes affattet i Bekjendtgjørelsen af 20de April 1854, uden at dengang nogen betydeligere Modstand reistes derimod fra de krigsførende Magters Side.

Endelig

5. maa det ansees stemmende med Neutraliteten og tidligere Præcedents, navnlig i 1854, at erklære det for utilladeligt for Deres Majestæts Undersaatter tillands eller tilvands at tage Tjeneste hos nogen af de krigsførende Magter og navnlig at lodse deres Krigs- eller Transportskibe udenfor de danske Lodsfarvande.

Forsaavidt Ovenstaaende maatte finde Deres Majestæts Allerhøieste Bifald, tillader jeg mig i dybeste Underdanighed at andrage paa:

at jeg allernaadigst bemyndiges til ved en af mig som Udenrigsminister undertegnet Bekjendtgjørelse at sætte Forordningen af 4de Mai 1803 i Kraft med de anførte nærmere Bestemmelser og Forandringer.

Udenrigsministeriet, 25. Juli 1870.

Allerunderdanigst

O. D. Rosenørn-Lehn.

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg Slot, 25. Juli 1870.

Christian R.

Pakke mrkt.: Henvendelse ang. Udvisninger. Neutralitet. Konc. og Dep. 1870—71. (Læg 10 G. Neutralitet 1870—71). U. A.

786. Björnstjerne Björnson til Justitsminister A. F. Krieger.

25. Juli 1870.

De, der læser norske aviser, kænner Christopher Bruun, som jeg herved sender Dem. Jeg holder ham så omtrænd for vor største mand; jeg ved i alle fald ingen med højere syn på vore forholde og renere opoffrelse for det, han ser. De vil have interesse af ham, hvis De giver Dem tålmod med ham; jeg ønskede, at fru *Hejberg* så ham, — om blot hans ædle hoved, der ligner mere et Kristus-hoved end noget annet jeg har set.

Björnst. Björnson.

Kriegers Papirer. R. A.

---

787. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 25. Juli 1870.

Udenrigsminister Gramont beder om at vente saa længe som muligt med en Neutralitetserklæring og at der i ethvert Fald i samme holdes en Bagdør aaben. Fransk Escadre forladt Cherbourg igaar Eftermiddag. Cadore reiser imorgen. —

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 25. Juli 1870 Kl. 6.10 Form., modtaget 26. Juli. — I Randen er tilføjet: meget vanskelig at dechiffrere. F. L[und].

---

788. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Copenhague, 25 juillet 1870.

Monsieur.

Le 21 de ce mois le ministre de la Confédération de l'Allemagne du Nord m'a, par ordre de son gouvt., communiqué la dépêche que je joins ici en copie[1]) et dans laquelle S. E.

[1]) Af 19. Juli 1870. Trykt som Nr. 754.

M. le Chancelier de la Confédération, après avoir exposé la manière de voir de son gouvt. au sujet des motifs que le gouvt. impérial français a fait valoir pour expliquer sa décision d'en appeler aux armes, déclare de son côté que dans ces circonstances la Confédération de l'All. du Nord conjointement avec ses alliés, les gouvts. de l'Allem. du Sud, usera de tous les moyens pour se défendre contre cette attaque.

Je me suis empressé de mettre sous les yeux de S. M. cette pièce importante, à laquelle le gouvt. du Roi a voué toute l'attention qu'elle mérite. Suivant les ordres de S. M. je vous prie faire parvenir au Chancelier de la confédération les remercimens du gouvt. royal pour la communication que S. E. a bien voulu nous faire. En même temps j'ai à vous transmettre les observations suivantes dans le but de guider votre langage pour le cas, où vous seriez interpellé sur la politique que le gouvt. du Roi entend suivre dans les conjonctures actuelles.

La neutralité que le Roi se propose d'observer en présence de la guerre, qui vient d'éclater si inopinément, est naturellement tracée à S. M. par la position géographique et par les convenances politiques du Danemark. Libre de tout engagement antérieur, le gouvt. du Roi ne se laissera guider dans sa conduite que par le respect dû aux principes du droit des gens et aux stipulations des traités existans. Il ne cessera de s'appliquer à assurer au Danemark les bienfaits de la paix, tout en tenant compte de ses intérêts futurs aussi bien que de ceux du présent.

En exécution de cette détermination du Roi, et conformément à ce qui eut lieu en 1854 à l'occasion de la guerre de Crimée, le gouvt. de S. M. entend assumer les obligations et se réserver les avantages, qui suivent:

1° Il s'abstiendra de toute participation à la guerre, en faveur d'une des parties belligérantes au détriment de l'autre;

2° Il admettra dans les ports du royaume les bâtimens de

guerre et de commerce des parties belligérantes, à la condition toutefois que les règlemens sanitaires et de police qui ont été ou seront trouvés nécessaires[1]) soient observés et respectés.

3° Il accordera aux bâtiments des puissances belligérantes la faculté de se pourvoir, dans les ports du royaume, de toutes les denrées et marchandises dont ils pourraient avoir besoin, à l'exception des articles réputés contrebande de guerre;

4° Il n'admettra dans les ports du royaume ni l'entrée — les cas de détresse constatée exceptés — ni la condamnation et la vente des navires capturés.

Par contre

5° Il prétend jouir, dans les relations commerciales du royaume avec les Etats en guerre, de toute sûreté et de toutes facilités pour les navires et le commerce danois, avec obligation toutefois pour les sujets navigants et commerçants de S. M. de se conformer aux règles généralement reconnues, et formulées en dernier lieu par la déclaration signée à Paris le 16 avril 1856.

J'espère que ces règles seront trouvées conformes aux principes du droit des gens et en vous autorisant, Monsieur, à faire part de cette dépêche à S. E. M. le Chancelier de la Confédération de l'Allemagne du Nord, j'ai l'honneur etc.

Koncept til Depeche Nr. 13; indtil Punkt 3 er skrevet af og Slutningen er rettet af P. Vedel.

---

789. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 25 juillet 1870.

Monsieur le Baron.

Pendant que j'adresse ce très humble rapport à Votre Excellence, la question de la nomination du prince Napoléon

---

[1]) Her slutter det med P. Vedels Haand skrevne; Slutningen er dog gennemrettet af P. Vedel.

est débattue au Conseil des Ministres à St. Cloud sous la présidence de l'Empereur. Il me sera peut-être possible d'apprendre le résultat des délibérations assez à temps pour pouvoir le mander à Votre Excellence encore aujourd'hui.

Au ministère de la marine, d'où je reviens à l'instant, on m'a affirmé positivement qu'il était faux que l'escadre placée sous les ordres de l'amiral Fourrichon eût embarqué des troupes sur la côte d'Afrique. Le baron Duperré m'a dit qu'il est vrai que dix mille hommes d'infanterie de marine se trouvent actuellement à Cherbourg, mais que les corps destinés à faire partie de l'expédition ne sont pas encore désignés. Le général de Palikao n'aurait en aucun cas le commandement dans le Nord; le général Trochu occuperait probablement ce poste important. L'amiral-ministre de la marine a bien réellement déclaré qu'au cas où on ferait droit à la demande du prince Napoléon, il ne se mettrait pas à la tête des flottes dans la Baltique.

Le baron Duperré m'a dit encore qu'il croyait fort difficile d'opérer un débarquement sur les côtes du Hanovre — que l'on serait forcé de le faire dans la Baltique.

Le journal officiel de ce matin annonce que le gouvt. de l'Empereur a donné les ordres aux commandants des forces de terre et de mer afin qu'ils se conforment, à l'égard des puissances neutres, conformémt. aux principes posés dans la déclaration du Congrès de Paris du 16 avril 1856. . . .

L. Moltke-Hvitfeldt.

T. h. A. Je viens de voir M. de Gramont. La nomination du prince Napoléon au commandemt. des forces de terre de l'expédition et ayant le général Trochu pour chef d'état major, ce dernier assumant probablement sur lui toute la responsabilité, est décidée. Il y a entente parfaite entre le prince, le général Trochu et l'amiral Bouët Willaumez. Voilà ce que m'a affirmé M. le Ministre des Affaires étrangères. L'amiral Fourrichon commandera dans la mer du Nord. Le

corps expéditionnaire, qui sera probablemt. composé de troupes venant d'Afrique, ne partira que vers *le 20 août.* Le chargé d'affaires de Russie, M. Okouneff a fait, d'ordre de son gouvt., une démarche auprès de M. de Gramont afin de lui demander que la neutralité du Danemark soit respectée par la France. Une démarche analogue a été faite par la Russie à Berlin. M. de Gramont a répondu qu'il n'avait pas reçu de la part du Danemark une déclaration de neutralité. M. Okouneff ayant alors demandé au duc ce que ferait le gouvt. de l'Empereur quand il recevrait la déclaration de neutralité en question, le Ministre lui a répliqué qu'il ne pouvait a priori se prononcer sur un document qu'il ne connaissait pas et sans avoir pris les ordres de l'Empereur. M. de Gramont m'a dit que dans les circonstances actuelles il attachait un très grand prix à ce que l'on mit le plus de retard possible à Copenhague à déclarer la neutralité; d'après le désir qu'il m'en a exprimé je télégraphierai aujourd'hui dans ce sens à Votre Excellence. Le Ministre a également appuyé sur l'importance qu'il attache à ce que la déclaration de neutralité du Danemark se réserve une porte de sortie. — Il m'a demandé, ce qui est bien naturel, le plus grand secret sur tout ce qu'il m'a communiqué et m'a dit qu'il n'en avait pas parlé à M. de Metternich. Il m'a également exprimé le désir que le plus grand mystère soit gardé vis-à-vis de la Suède.

L'Empereur a engagé M. Fremy, directeur du Crédit foncier, à faire ce qui serait nécessaire afin de faciliter tous les arrangemens financiers que pourrait désirer le Danemark. M. Fremy l'a promis. M. Bamberger qui est dans ce moment chez moi, me dit que néanmoins M. Fremy oppose des difficultés aux arrangemens en question. J'ai l'honneur de cijoindre une lettre que M. Bamberger adresse à ce sujet à M. Tietgen. —

Le duc de Cadore part demain, à ce que m'a dit M. de Gramont.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 68.

790. Bekjendtgjørelse angaaende fornyet Anvendelse af Forordningen af 4de Mai 1803 om hvorledes de Handlende og Søfarende sig have at forholde i Tilfælde af Krig mellem fremmede Sømagter.

Kjøbenhavn, 25. Juli 1870.

Ifølge Allerhøieste Bemyndigelse af Dags Dato bringer Udenrigsministeriet herved til offentlig Kundskab, at, paa Grund af den mellem Frankrig og Preussen nu udbrudte Krig, træder Forordningen af 4de Mai 1803 atter i Virksomhed, dog med følgende nærmere Bestemmelser og Forandringer:

§ 1.

Det i Forordningen af 4de Mai 1803 foreskrevne kongelige latinske Søpas er ifølge Loven af 13de Marts 1867 bortfaldet for Skibe, som ere forsynede med Nationalitets- og Registrerings-Certificat, og for de Skibe, der endnu fare med de tidligere foreskrevne Papirer, er Maalebrevet i Forbindelse med de øvrige Legitimationsdocumenter at betragte som tilstrækkeligt Beviis for Skibets Nationalitet.

§ 2.

Den i Forordningen af 4de Mai 1803 § 8 om Skibsmandskabets Nationalitet foreskrevne Regel er ophævet ved Loven af 23de Januar 1862 om Forhyring af fremmede Søfolk.

§ 3.

Ved den i Paris den 16de April 1856 af de tvende krigsførende Magter undertegnede og af Hans Majestæt Kongen under 25de Juni s. A. tiltraadte Declaration, angaaende neutrale Staters Rettigheder under en Krig mellem fremmede Sømagter, ere følgende Bestemmelser vedtagne:

1. Kaperi er og skal vedblive at være afskaffet,
2. Det neutrale Flag dækker den fjendtlige Ladning, med Undtagelse af Krigscontrebande,
3. Neutral Ladning, med Undtagelse af Krigscontrebande,

er ikke Opbringelse underkastet ombord i fjendtligt Skib, og

4. Blokade skal, for at være bindende, være effektiv, ɔ: opretholdes ved en Styrke, tilstrækkelig til at forhindre Adgang til den fjendtlige Kyst.

§ 4.

Foruden de i Forordningen af 4de Mai 1803 Artikel 13 angivne Gjenstande blive endvidere at henregne til Krigscontrebande alle saadanne forarbeidede Gjenstande, som ere umiddelbart anvendelige til Krigsbrug.

For det Tilfælde, at Forandringer eller Tillægsbestemmelser med Hensyn til Krigscontrebande skulde blive nødvendige som Følge af særskilte Overeenskomster imellem Hans Majestæt Kongen og fremmede Magter, forbeholder Udenrigsministeriet sig, efter derom at have indhentet nærmere Allerhøieste Resolution, at bekjendtgjøre det videre Fornødne.

§ 5.

Som Følge af, at Hans Majestæt Kongen under nærværende Krig agter at vedligeholde Neutralitet, forbydes det herved de kongelige Undersaatter, saavel overhovedet i nogensomhelst Egenskab at tage Tjeneste hos de krigsførende Magter enten tillands eller ombord i deres Regeringsskibe, som i Særdeleshed at lodse disse Magters Krigs- og Transportskibe udenfor de danske Lodsfarvande.

Foranstaaende bekjendtgjøres herved alle Vedkommende til Efterretning og Iagttagelse.

Udenrigsministeriet, Kjøbenhavn, den 25de Juli 1870.

O. D. Rosenørn-Lehn.

Trykt Bekendtgørelse.

791. Optegnelse af Direktør P. Vedel.

[26. Juli 1870.]

D. 25. Juli ankom Pr. af Wales. Han spurgte strax paa Toldboden Gr. Holstein om hvorledes det havde sig med vor Neutralitet. Da denne svarede at Beslutning om at declarere den, s. D. var taget i Ministerraadet, lykønskede Prindsen os dertil, idet han tilføiede at det var den yderste Tid, thi havde det varet lidt længere, vilde vi have udsat os for at Preussen havde grebet til Midler for at sikkre sig imod vore formodede Hensigter.

D. 26de kom v. Dockum og sagde at efter Samtaler med Galiber maatte han antage, at der ikke var Spørgsmaal om for Tiden idetmindste at sende andre Tropper hertil end de 10,000 Marinesoldater, for hvilke Fr. ingen Brug har paa Rhinen. Ligesaa lidet var der nogen fast Plan om hvad den fr. Flaade vilde giøre her, thi Galiber talte afvexlende om Als, Fehmern og Rygen som Punkter, man vilde overveie om hvorvidt man kunde angribe dem.

S. D. Grev Frijs ankommet. Reiser imorgen til Samsø.

Det viser sig at Gen. Raasløff i sin Samtale med Keiseren er gaaet meget vidt og endog har nævnt den Styrke, som vi efter hans Mening kunde stille til Frankrigs Disposition og som han har angivet til 25,000 Mand.

P. Vedels Privatpapirer.

---

792. Lensgrevinde Thyra Frijs til Direktør P. Vedel.

Frjb., 26. Juli [1870].

Allerede igaar havde jeg havt isinde at telegraphere til Dem, gode Etatsraad Vedel, da jeg havde en Følelse af, at De kunde ønske at min Mand kom over. — Iaftes kom der et Telegram fra Rosenørn, der har bragt ham til at forlade sin landlige Ro, trods hans store Lyst til at forblive hjemme. Jeg er naturligviis temmelig bekymret i disse urolige Tider

men lægger den egenkjærlige Sorg tilside. Kan De faae Tid at sende mig et Par Ord, hvis min Mand bliver mere end *en* Dag over i Kbhvn., vil jeg sætte Priis derpaa.

Th. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

793. Justitsminister A. F. Krieger til Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg.

26. Juli 1870.

Kjære Regenburg!

1) Skjøndt De vel sagtens forstaaer det Spørgsmaal, Vedel overbragte Dem fra mig, vil jeg dog præcisere det.[1])

Hvis vi skulde slutte en Alliancetractat med Frankrig hvad skulde vi betinge os i Slesvig? Hvilken Grændse skulle vi sætte som Minimum?

2) De kjender naturligviis Petersen af Heilsminde. Han gjør taabelige Planer til at befrie Kryger, render til Kongen o. s. v. Er han blot en Nar eller er han en preussisk Spion, som mange mene.

Fr. Krieger.

Det sidste Spørgsmaal trænger til *øieblikkelig* Besvarelse, det første til *hurtigt* Svar.

Regenburgs Paategning: Svar 27. Juli 1870. — Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

793 a. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Finansminister C. E. Fenger.

Kjøbenhavn, 26. Juli 1870.

Foranlediget ved den mig af D. Ex. mundtligt gjorte Meddelelse ang. et Andragende fra Herr Etatsraad Tietgen om

[1]) Blandt Regenburgs efterladte Papirer findes intet Brev til ham, hvortil her kan sigtes.

Concession til Anlæggelsen af en telegraphisk Forbindelse mellem Dunkerque og et Punkt paa Jyllands Vestkyst, tillader jeg mig at udtale som min bestemte Overbeviisning, at Iværksættelsen af et saadant Foretagende ikke kan ansees foreneligt med Varetagelsen af den neutrale Stilling, som den kongl. R. har besluttet sig til at indtage ligeoverfor de tvende krigsførende Magter. Hvis Bevillingen til et saadant Anlæg fra dansk Side var bleven givet allerede forinden Opstaaelsen af den Konflict, som har ført til Krigen, vilde der neppe kunne reises nogen begrundet Indsigelse mod Anlæggets Istandbringelse efter Krigens Udbrud. Men efterat Krigen har taget sin Begyndelse at træffe en Foranstaltning, om hvilken der aldrig tidligere har været Tale og som aldeles utvivlsomt vilde medføre en ganske overordentlig Lettelse for Forbindelsen mellem den franske Regering og den Flaade og Armee, som snart kunne ventes at begynde Krigsoperationer mod Preussen i Østersøen, kan jeg kun betragte som værende i Strid med Danmarks Neutralitet og som skikket til at compromittere samme i Forhold til Preussen, der ikke uden Grund vilde kunne besvære sig over at Danmark havde givet sit Samtykke til et Foretagende af en indgribende Indflydelse paa Krigens Gang.

Koncept med Rettelser af P. Vedel. — U. A. Journal A 6388 1.

---

794. General W. R. Raasløff til Direktør i Krigsministeriet, Oberst C. A. F. Thomsen.

Marienlyst Badeanstalt, 27. Juli 1870.

Kjære Hr. Oberst!

Der forestaaer en vigtig Underhandling ang. Alliance, Cooperation af danske og franske Stridskræfter o. s. v.

Under disse Omstændigheder henstiller jeg til Dem om ikke det vilde være af Interesse allerede nu at lade en Generalstabs-Off. étudier la question og fremsøge det Materiale

— de præcedentser Krigshistorien frembyder — til Veiledning ved en saadan Underhandling? —

Bør vi ikke forlange at le commandement suprême er hos Danmark? —

Vil den kunne gives til nogen Anden end til Kongen?

Hvorledes skal Kongen udøve den, med fornødent Hensyn til les susceptibilités nationales — til vore constitutionelle Forhold — og last but not least m. H. til le succès des opérations.

De vil altid i Hotel Royal kunne erfare om jeg ventes til Byen og da naar.

W. Raasløff.

P. S.

Jeg haaber at have været ikke aldeles uheldig i mine Bestræbelser for at faae Mobilisering besluttet, og jeg haaber at den vil finde Sted — *med Bestemthed.*

W. R.

Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 1712 fol., Breve til General Thomsen III.

---

795. **Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Paris, 27. Juli 1870.

Keiseren reiser imorgen til Hæren med Prinds Napoleon, som ikke faaer Commando over den eventuelle Expedition i Norden.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 27. Juli 1870 Kl. 6.45. — I Randen er tilføjet: meget vanskelig at dechiffrere.

---

796. **Politidirektør V. Crone til Justitsminister A. F. Krieger.**

Kjøbenhavns Politi. Politikammeret, 27. Juli 1870.

Hermed har jeg den Ære at sende en Indberetning fra Politiinspecteur Hertz angaaende Capitain Jens Petersen fra

Slesvig, der siden i Søndags opholder sig her i Staden, hvor han dog ikke har Bopæl, da han nemlig er Gjæst hos Lieutenant Wolff paa Vodroffsvei under søndre Birk. Jeg skal tillade mig at indfinde mig i Justitsministeriet imellem Kl. 3 og 4 i Eftermiddag forat forhøre, om Deres Excellence vil give mig nogen særlig Instruction den nævnte Person vedkommende.

Iøvrigt veed jeg for Øieblikket Intet at meddele.

V. *Crone.*

Kriegers Papirer. R. A.

---

797. **Bilag til Politidirektør V. Crones Brev af 27. Juli 1870. Indberetning fra Politiinspektør Hertz.**

Kjøbenhavns Politi. Hovedstationens 2den Afdeling, 27. Juli 1870.

Søndagen den 24. Dennes ankom hertil Byen den fra forrige Krig bekiendte Capitain Jens Petersen ogsaa kaldet »Heils Petersen«, der ved sin noget mystiske Adfærd ved det nørrejydske Armeekorps, hvor han undertiden gjorde Tjeneste som Efterretningsmand, gav megen Anledning til Omtale, idet man antog, at han, ligesom hans Broder Joseph Meyer Petersen, der blev anholdt som mistænkt for Spioneri og udviist af Landet, stod i hemmelig Forbindelse med Fjenden. — Da der siges om J. P., at han er en ligesaa snedig som dumdristig Personlighed, hvis pludselige Ankomst hertil, hvor han, der opholder sig i Nærheden af Flensborg, ikke paa en enkelt Undtagelse nær, har været i de forbigangne 6 Aar, kunde antages hidrørende fra den nuværende urolige Tilstand, maaskee sendt hertil for Andres Regning som Efterretningsmand er hans Ophold her meget nøie iagttaget og der kan neppe være Tvivl tilbage om at han er her i denne Egenskab. — Hans Skridt er i de 2 forløbne Dage fulgt allevegne, han har været hos Hs. Majestæt Kongen som slesvigsk Patriot, skal være efter hans egen Fortælling modtagen med sær kongelig Naade og Tillid, idet Kongen har udtalt for

ham Regjeringens Plan — en meget fornuftig Plan siger han — med Hensyn til Øieblikkets Alvor — hans egne Ord — han har grædt sammen med Kongen over Slesvigs Skæbne og over Hans Krygers Fængsling osv. osv. — Han har været hos den franske Minister for at udrette det Ærinde, som har bragt ham hertil, nemlig at tilbyde sin Tjeneste som bekiendt Mand ombord i den franske Flaade ved Landsætningen af Tropper i Elbhertugdømmerne og, skal saa godt som være antagen af Ministeren til dette Hverv — han har været i Krigsministeriet for ogsaa der at tilbyde sin Tjeneste ved en eventuel Krig; han vilde igaar søge Audiens hos Conseilspræsidenten — han har været hos en Mængde herboende Officerer af hans fordums Kammerater og kan ikke møde paa Gaden nogen saadan tidligere Bekiendt uden at han standser Vedkommende for at udspørge om Stemninger og Tilstande m. V. — Han følges fremdeles idag. —

H.

Kriegers Papirer. R. A.

---

798. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 27. Juli 1870.

Kjære Rosenørn! Idet jeg indesluttet sender Dem den mig laante Rapport efter at have afskrevet den selv til eget udelukkende Brug, har jeg noteret mig et Par Punkter, hvorom jeg enten iaften eller imorgen Formiddag skal discutere mundlig med Dem. —

C. E. Frijs.

Oreby.

---

799. Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg til Justitsminister A. F. Krieger.

Skanderborg, 27. Juli 1870.

Kjære Krieger.

Skjøndt P. fra Heilsminde har været i Pengetrang, og ikke nyder nogen særlig Anseelse, har jeg dog ingen Grund

til at ansee ham for en preussisk Spion. Vil man gjøre noget for Krüger troer jeg at man skulde gjøre det gjennem hans Søster. Det var let at sende en af de yngre Slesvigere derover. Skau i Crim. og Politirettens Contoir[1]) kunde angive en og være Mellemmand. Min Søster har forøvrigt allerede skrevet til Bevtoft men ikke faaet Svar.

Deres andet Spørgsmaal er vanskeligt at besvare uden nærmere Data. Vil man ikke holde sig til Eideren, skulde man vistnok holde sig til Slien med Forbehold senere at udskille enkelte Steder hvis dertil fandtes Anledning. Man kan ikke have Flensborg uden at give det et sydligt Opland, ellers vil det hensygne som Ribe og let blive en Pæl i Kjødet. Men meget kommer an paa de Principer man vil gaae ud fra.

Jeg kommer netop og faaer Deres Brev kort før Postens Expedition efter en Udflugt, og maa derfor fatte mig i yderste Hast. Jeg skal senere see nærmere paa Spørgsmaalet og udtale mig nærmere i al Fald hvis De vil give lidt nærmere Holdepunct.

A. Regenburg.

Kriegers Papirer. R. A.

---

800. Politidirektør V. Crone til Justitsminister A. F. Krieger.

Kjøbenhavns Politi. Politikammeret, 28. Juli 1870.

Deres Excellences Brev er afleveret af Postbudet paa Politikammeret omtrent Kl. 11, men da der indløber et stort Antal Fodpostbreve, har det ikke kunnet tildrage sig nogen Opmærksomhed ved Modtagelsen.

Petersen boede under forrige Krig i Nærheden af Husum og boer nu i Nærheden af Flensborg. Endeel af den mellemliggende Tid skal han have tilbragt i Sverig. Der er ingen rimelig Tvivl om, at han jo er preussisk Undersaat, men Vished derom lader sig ikke i Hast tilveiebringe, da det kun kan skee med den største Forsigtighed. Efter min Mening kan

[1]) Formentlig Cancelliraad Chr. Michael Schouw.

man ikke gjøre noget Bedre end at lade denne Sag gaa saaledes, som den nu er indledet. Han vil uden Tvivl derved paa den sikkreste og fuldstændigste Maade blive gjort uskadelig. Dette har jeg ikke villet undlade strax foreløbigen at meddele.

V. *Crone.*

Kriegers Papirer. R. A.

---

801. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 28. Juli 1870.

Deres Excellence

troer jeg herved at burde underrette om at jeg af authentisk Kilde har erfaret, at ifølge de hidtil trufne Bestemmelser vil Sammensætningen af det Corps som eventuelt skal sendes til Norden, ikke være tilfredsstillende. Corpset skal bestaae af 28,000 Mand, af hvilke 9 à 10,000 Mand Marinetropper, de øvrige 18,000 af Hæren. Det er mig nu bekjendt, at Keiseren i det Ministerraad i hvilket Commandoen over den eventuelle Expedition til Norden blev discuteret, har erklæret, at han ikke saae sig istand til i dette Øiemed at afgive des troupes constituées, det vil sige allerede nu organiserede Tropper. Følgen heraf er den, at Corpset paa 18,000 Mand maatte eventuelt blive dannet af de saakaldte régimens de marche. Disse Regimenter bestaae af ganske unge Reservesoldater og af de Officerer der høre til Depôt; disse blive altid valgte blandt de mindst stærke Officerer. Disse régimens de marche nyde ikke den samme Anseelse som de andre Regimenter; i alt Fald maatte der gaae 2 à 3 Maaneder hen forinden de kunne blive indøvede etc.

Den nuværende Krigsminister par intérim, General Dejean, indseer at det ikke vilde være muligt at sende til Norden 9 à 10,000 Mand Marinetropper og 18,000 Mand saadanne Tropper som régimens de marche; han har derfor igaar tilskrevet Marschal Le Boeuf for om muligt at erholde

Keiserens Tilladelse til at trække fra Marschal Canroberts Corps, som er omtrent 40,000 Mand stærkt, 4 Regimenter, 1 Regiment fra hver af hans Divisioner. Svaret herpaa ventes om nogle Dage og skal jeg da ikke undlade at meddele Deres Excellence sammes Indhold.

Jeg har ikke villet gjøre denne Meddelelse til Gjenstand for en officiel Indberetning paa Grund af sammes meget fortrolige Charakteer. Jeg har bestemt lovet den Mand som har skaffet mig Underretning om Foranstaaende, ikke at nævne ham.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Paategnet: Duplicat.

---

802. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 28. Juli 1870.

Kjære Rosenørn! Det blev mig umuligt at komme igaaraftes . . . og det vil vistnok knibe med, at jeg idag kan komme op at tage Afsked, . . . men hvis jeg nu ikke skulde være saa heldig at træffe Dem endnu engang forinden min Afreise iaften, beder jeg Dem være forvisset om at jeg med stor Glæde staaer til Tjeneste med den Erfaring og Kjendskab, som jeg har høstet i de sidste Aar. — . . .

C. E. Frijs.

Oreby.

---

803. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 28. Juli 1870.

Da jeg først kom hjem Klokken 12 og nødig vilde sees idag, da De har Ministerconference paa Udenrigsministeriet, af de udenlandske Ministre, var det mig umuligt at følge Deres Opfordring; er der en bestemt Besked som De ønsker

at give mig i een eller anden Retning, da er jeg fra nu af ɔ: Klokken $1^1/_2$ og indtil Haffners Afreise til Fredensborg hos min Svoger paa dennes Privatbolig.

Oreby. *C. E. Frijs.*

---

804. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 28 juillet 1870.

Communication faite et bien accueillie; puis-je en donner copie? —

Quaade.

Chiffertelegram, indleveret i Berlin 28. Juli 1870 Kl. 4.24 Efterm.

---

805. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 28. Juli 1870.

Deres Excellences meget ærede Depesche af 25nde d. M. Nr. 13 om den neutrale Stilling, Hs. Maj. Kongen agter at indtage i Forhold til den Krig, der er udbrudt mellem Frankrig og det nordtydske Forbund med dets Allierede, er kommen mig tilhænde imorges, og efter at jeg derpaa havde anmodet Forbundskantsleren om en Samtale, har han modtaget mig i Eftermiddag Kl. 1.

Ved min Ankomst meddelte jeg først korteligen Øiemedet med mit Besøg, men forinden jeg kunde gaae ind paa det foreliggende Anliggende, indledede Ministeren en længere Samtale, som deels angik den nuværende almindelige politiske Situation, men for største Delen havde det nordslesvigske Spørgsmaal og det deraf følgende Forhold mellem Danmark og Tydskland til Gjenstand. Han begyndte med at udtale det Haab, at Danmark maatte være istand til at afholde sig fra nogensomhelst Deeltagelse i den nuværende

Krig, idet han tilføiede, at han vel var sig bevidst og ialfald vilde finde det forklarligt, at den kongelige Regjering i denne Henseende kunde være udsat for et dobbelt Tryk, nemlig ikke alene for det Tryk, der ganske naturligt maatte udøves af den offentlige Mening i Danmark, men ogsaa muligen for et Tryk kommende fra Frankrig. Jeg svarede hertil, hvad det førstnævnte Tryk angik, at efter hvad der er skeet, maatte jo Enhver finde dets Tilstedeværelse meget forklarlig, men jeg nærede dog aldeles ingen Frygt for, at den kongelige Regjering ikke skulde være istand til at modstaae det. Hvad derimod det andet Tryk angik, saa maatte jeg indrømme, at det, naar det kom, maaskee, dog altid i Forhold til dets Styrke og Beskaffenhed, kunde blive vanskeligt at modstaae. — Hs. Excellence gik derpaa over til at omtale det nordslesvigske Spørgsmaal; han beklagede, at dette ikke for længe siden var bleven ordnet, og fralagde sig alt Ansvar i denne Henseende, idet han gjentog sine tidligere Udtalelser til mig om, at han lige siden 1864 gjentagne Gange personligen havde søgt at virke for en saadan Løsning af dette Spørgsmaal, at derved al Anledning til Strid mellem Danmark og Tydskland kunde være fjernet for Fremtiden, men at disse hans Bestræbelser stedse havde mødt uovervindelige Hindringer. Disse Hindringer vare endnu tilstede. Maaskee kunde de forsvinde eller aftage i Styrke ifølge den Holdning, den danske Regjering maatte kunne indtage under den nuværende Krig. Imidlertid kunde han ikke give mig nogen Tilsikkring i denne Henseende. Jeg vidste, at de omtalte Hindringer deels laae i den offentlige Mening i Tydskland og deels andensteds. De første af disse Hindringer vilde maaskee ikke senere have den samme Styrke som nu; men derimod grundede de, som laae andensteds end i den offentlige Mening, sig paa eiendommelige Opfattelser, og derfor vare de saameget vanskeligere at overvinde. Det vilde jo nu være let for ham at give mig Tilsikkringer, men da han ansaae det for en Æressag, ikke at

love, hvad han ikke var sikker paa at kunne holde, kunde han ingen give mig. Han vilde imidlertid udtale for mig, at den Beredvillighed, hvormed de sydtydske Stater i nærværende Øieblik havde sluttet sig til det nordtydske Forbund, ganske naturligt vilde have tilfølge, at Forbundet efter Krigen vilde ansee det for en Samvittighedssag at skaane og værne om de sydtydske Staters Selvstændighed og eiendommelige Tilstande i en høiere Grad end det muligen vilde have været istand til, dersom de nuværende Forhold ikke vare indtraadte. —

Idet jeg saaledes har anført Hovedindholdet og alt Væsentligt af Forbundskantslerens Yttringer til mig, bemærker jeg, at dette Indhold er fremkommet saa at sige af sig selv og uden særlig Foranledning fra min Side.

Ved Slutningen af Samtalen yttrede jeg, at jeg havde at meddele Hs. Excellence en Depesche, som jeg havde modtaget idag, og spurgte om han ønskede, at jeg oplæste den, eller han foretrak selv at læse den. Han valgte det Sidste, og gjennemlæste derefter Depeschen indtil Slutningen, uden at fremføre nogen anden Bemærkning end den, at Preussen, saaledes som nu Forholdene engang vare, ikke var i det Tilfælde at drage Nytte af de Fordele, vi tilbød de krigsførende Magter, hvorefter han, idet han rakte mig Aktstykket tilbage, yttrede, at han var erkjendtlig for Meddelelsen og maatte udtale sin Tak til den kongelige Regjering for den Stilling, den agtede at indtage.

Efter at have forladt Grev Bismarck, fandt jeg det passende ogsaa at gjøre Hr. von Thile bekjendt med Depeschen. Han gjennemlæste den ligesom Grev Bismarck, men standsede ved Ordene: »tout en tenant compte de ses intérêts futurs etc.«, som han læste høit, hvorefter han fortsatte og sluttelig spurgte mig, om jeg kunde efterlade en Afskrift. Hertil svarede jeg, at skjøndt jeg under almindelige Forhold vilde have anseet mig for bemyndiget til at give en fortrolig Afskrift, kunde jeg dog ikke gjøre det under de nuværende

Forhold. Forbundskantsleren, som havde viist sig tilfreds med Meddelelsen, havde hellerikke forlangt nogen Afskrift deraf. Men Depeschen beroede hos mig, og jeg var til enhver Tid rede til at vise ham den.

Min væsentlige Grund til ikke at give nogen Afskrift, var, at jeg maa forudsætte, at et lignende Aktstykke er afgaaet til Paris, og at jeg ikke veed, hvorledes der i den omhandlede Henseende forholdes paa dette Sted.

Imidlertid har jeg dog, for alle Tilfælde, idag tilladt mig at telegraphere om dette Punkt.

Quaade.

Depeche Nr. 34.

---

806. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 28. Juli 1870.

Deres Excellence,

Det nylig meddeelte Udkast til en Tractat mellem Frankrig og Preussen[1]) beskjæftiger naturligviis endnu Regjering og Publikum. I Overhuset som i Underhuset har Ministeriet meddeelt de Oplysninger, som ere modtagne fra Berlin, »at Tractat-Udkastet, som det var meddeelt i Times vilde blive offentliggjort af den preussiske Regjering, og at Originalen, skrevet af Grev Benedettis Haand, befandt sig i det preussiske Udenrigsministeriums Archiv«. Lord Granville tilføiede i Overhuset, at den franske Ambassadeur, Marquis de Lavalette, netop havde i en Conversation berørt det omtalte Udkast og sagt: »At Planen til det i »Times« meddeelte Tractat-Udkast kom oprindeligt fra Grev Bismarck og havde givet Anledning til Samtale med Grev Benedetti, men det havde aldrig havt nogen alvorlig Basis og blev forkastet af begge Parter.«

Berliner-Correspondenz-Blatt har nu bragt Udkastet med

---

[1]) Vedrørende en Indlemmelse af Belgien i Frankrig m. m.

Tilføiende, at Originaludkastet er i Herr Benedettis Haandskrift og giver endvidere følgende Tillæg:

Alt forinden 1866 tilbød Frankrig sin Hjælp til Preussen, lovende at angribe Østerrig med 300,000 Mand imod at Preussen skulde gjøre territoriale Concessioner til Frankrig paa den venstre Rhinbred.« Det er klart nok, at den hele Fremdragen af disse politiske Projecter har havt til Formaal at vende de neutrale Staters Følelse og Interesse navnlig Englands og Østerrigs imod Frankrig. Det kan maaskee tildeels være naaet i første Øieblik og man er nu vistnok meer endnu end før mistænkelig med Hensyn til de keiserlige Hensigter; men man synes dog hellerikke at være blind for, at Grev Bismarck derved ikke sættes i et bedre Lys og snarere har givet Beviset for at være Mesteren i tvetydig og hensynsløs Politik. — Man er ikke blind for, at Grev Bismarck har bragt den Politik til Udførelse, som den keiserlige Regjering nu sigtes for at have villet forsøge.

Englands Politik er at holde sig saa længe som muligt udenfor Striden; men naar det skulde tvinges ind i den, saa vil Betydningen af forraadte gamle Projecter og Beskyldninger imod Moraliteten af disse være glemt, da vil den øieblikkelige Interesse og Situation blive ene afgjørende Momenter.

Hvis derfor, som maa antages, Tractat-Udkastet er forraadt af Grev Bismarck af politiske Hensyn, saa har han brugt et tveægget Sværd, der nu saarer ham selv ligesaameget som hans Modstander, og som senere vil kaste en stor Skygge paa hans Politik uden at skaffe ham de sikkre Fordele, som han vel venter deraf. — At Frankrig har seet med lystne Øine til Belgien, derom har ingen engelsk Politiker tvivlet, og derfor er den engelske Regjering altid aarvaagen og mistænksom i den Retning. Det nu meddeelte Udkast kan bestyrke England i at være paa sin Post, men vækker det ei til, før Tiden, at tage Parti, ligesaalidt som det da vil bestemme Valget af Parti.

Eet Moment i denne uhyggelige Kamp om og med Ord sy-

nes Mange at føle, nemlig Beklagelsen over den Demoralisation, som derved kan paavises endmeer at lede Politiken og de diplomatiske Relationer, den Mistillid til og Ringeagt for Regjeringernes Handlemaade og Principer, som derved fæster Rod i den offentlige Mening. . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 41.

---

807. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 28. Juli 1870.

Deres Excellence,

Jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa en Artikel af »Times« fra idag, hvilken, ved at omtale og phantasere over en anmeldt fransk Expedition til Østersøen, tillige berører Danmarks Stilling i den nu begyndte Conflict.

Artiklen siger iblandt Andet:

»En officiel Neutralitetserklæring er offentliggjort af den danske Regjering afvigte Tirsdag (d. 26.); men Preussens Styrke saavel paa Slesvig-Holsteens som paa de nordtydske Kyster er saa stor, at det vanskeligt forstaaes hvorledes Franskmændene kunne haabe at udføre en Landgang, hvis de ikke kunne regne paa, om ikke aaben Bistand fra saa idetmindste god Forstaaelse med de Danske. Selv indrømmende den fuldkomneste gode Tro og Ærlighed hos den danske Regjering, saa kan Ingen forudsige hvilken Indflydelse Synet af en fransk Flaade i Sundet vil have paa Kjøbenhavns Befolkning. - - - - -

Hvad enten Tilfældet eller Hensigten vil begunstige Franskmændene, saa vil det dog sikkert blive let for dem at benytte de heldige Omstændigheder; de ville kunne vælge sikkre Indløb og Ankerpladse paa den cimbriske Halvø; de kunne danne sig en Operationsbasis i Jylland og marchere ind i Slesvig, stolende, ei alene paa egne Vaabens Held men ogsaa paa Sympathien hos de Danske i Nord-Slesvig. - - - - -

Hvad meest interesserer os er den Deel, som de Danske muligen kunne blive foranledigede eller endog tvungne til at tage i Striden.

Fristelsen, hvori de befinde sig maa erkjendes for at være næsten uimodstaaelig. Deres Sag var for faa Aar siden hele Europas Sag og den Sympathie der vaktes for dem, blev kun dæmpet, naar den tog Form af ligesaa uigjendrivelige som uvelkomne Bebreidelser. Hvis der er begaaet en Feil, mindre undskyldelig end en Forbrydelse, da var det øiensynligt Bismarcks Halstarrighed i at nægte de Danske den magre Retfærdighed, som bestemtes for dem i § 5 af Prag-Freden. Bismarcks Stilling var ei ganske uden Forsvar; thi en Demarcationslinie mellem dansk og tydsk Befolkning i hine nordslesvigske Districter kan ikke drages og iblandt de reent danske Districter maatte ogsaa regnes Als og Dübbel med deres stærke Stillinger, hvilke de Tydske to Gange have erobret med deres bedste Blod, hvis Besiddelse er af forholdsviis ringe Værdi for Danmark, men som vise sig af største Betydning for Preussen under de nu kommende Begivenheder. Imidlertid havde Bismarck sørgelig Uret i at ville undskylde sit aabne Brud paa Retten, og de Danske, som alt vare dybt krænkede ved den ødelæggende Fred, kunne ikke dadles naar de sætte Himmel og Jord i Bevægelse for at faae opfyldt det eneste Erstatnings-Punkt, som findes blandt de haarde Betingelser. — De Danske have en retfærdig Klage imod Preussen og de have al Grund til at ansee Preussens Fjender som sine Venner, saavelsom til at ansee Preussens Vanskelighed som en for sig gunstig Leilighed. — Men det er ikke klogt eller sikkert at fastholde selv den ubestrideligste Ret. Man maa studere Chancerne i det Spil man indlader sig paa. I dette Øieblik ere alle europæiske Stater, paanær Frankrig og Tydskland, hovedsagelig beskjæftigede med at søge Krigen begrændset. De neutrale Staters Formaal er at forpligte de Stridende til at respectere deres Neutralitet, men for at hævde Privilegiet maae de opfylde de Pligter,

som den neutrale Stilling paalægger og hver hemmelig Forstaaelse med een af de stridende Parter, hver Concession til en af dem vilde blive mindre undskyldelig end en aaben Krigserklæring imod den anden Part.

Men vi behøve ikke at give Danmark nogen Advarsel eller Formaning i denne Henseende. Den Frygt som Nogle have næret angaaende Danmarks Fremgangsmaade i dette Tilfælde, har maaskee ei anden Grund end en vilkaarlig Anelse om Hvad det kan ventes at ville gjøre. Det forudsættes at Danmark vil slutte sig til Frankrig, fordi det saaledes synes naturligt. Men sandsynligviis er Danmark istand til at overskue saavel de fjærnere som de umiddelbare Conseqventser af dets Politik og det vil ikke, for Tilfredsstillelsen af en øieblikkelig Følelse, vove al Udsigt til fremtidig Opreisning. Danmark veed meget vel hvor Lidet den Svage kan vinde ved at gjøre fælleds Sag med den Stærke og det vilde ikke være første Gang at Danmark blev bragt til Randen af sin Ruin for at have knyttet sin Skjæbne for fast til Frankrigs.«

Saavidt synes Artiklen at vidne om sand Interesse for Danmark og man skulde troe, at Den, der her gav sine fornuftige Raad Udtryk dog idetmindste havde Overbeviisningen om og maatte ønske at trøste, at den raadede Selvfornægtelse i Europas og Englands Interesse for almindelig Fred, at der havdes og gaves Udsigt til da at finde sin fortjente Løn, til da at see sin saalænge foreholdte Ret opfyldt; men nei! tvertimod! — Med cynisk Ligegyldighed ender Artiklen med at anerkjende den Stærkeres Ret til at handle vilkaarligt og uretfærdigt og al den Trøst, som Artiklen veed at give Danmark naar den endelige Opgjørelse kommer lyder:

»Vi ville ikke appellere til Danmark med Løfte om Belønning for god Holdning. Vi vove ei at haabe, at Preussen, selv i Seirens Overmaal og beroliget for al Fare fra fransk Side, vil være meer tilbøielig til at behandle sin skandinaviske Nabo meer aabent, meer loyalt, end hidtil. Tvertimod frygte vi at Opoffrelsen af Danmarks Ret og Bemægtigelsen af det

hele Slesvig er et Punkt, der staaer fast hos hver Tydsker som hos Bismarck selv.« —

Et sørgeligt Factum, at det mægtigste Dagblad i det mægtige England i det saakaldte Civilisationens gyldne Aarhundred saaledes bøier sig for den materielle Overmagt, saaledes uden Protest roligt bebuder og finder sig i Rettens Underkastelse under Magten, saaledes forud af Selviskhed anerkjender den største Hensynsløshed som fuld berettiget i Politiken naar den blot støttes af Krudt og Kugler. —

J. Bülow.

Depeche Nr. 42.

---

807 a. **Krigsministeriet til 1. Generalkommando.**

Fortroligt.

[*Kjøbenhavn*], 28. Juli 1870.

Som Generalcommandoen bekjendt agter Regjeringen under den nærværende Krig at vedligeholde Neutraliteten. Det kan imidlertid forudsættes som en Mulighed, at der fra Frankrig vil skee en Opfordring til Regjeringen om activt at slutte sig til Samme, og at der, for at umuliggjøre Realisationen af en saadan activ Assistance, fra preussisk Side kunde gjøres et Forsøg paa ved en uvarslet eller med kort Varsel foretagen Invasion at vanskeliggjøre vor Mobilisering. En saadan Invasion vilde, hvis den tænkes udført, sandsynligviis blive foretagen ind over den slesvig-jydske Grændse.

I den Anledning vil der være at fremskyde et mindre Troppecorps paa 6 Batailloner Fodfolk, 2 Escadroner Ryteri, 2 Halvbatterier Artilleri og 1 Pioneercompagni til denne Grændse.

Chefen for dette Troppecorps vil herfra nærmere blive udnævnt og beordret til at melde sig ved Generalcommandoen.

Afdelingerne af Fodfolket skulle være de 6 Batailloner af Generalcommandodistrictet, som have deeltaget i dette Aars Leirsamling; de udrykke fra Garnisonerne med deres nu-

havende hele Styrke med Undtagelse af de faste Befalingsmænd, som henhøre til Depotafdelingen. De medtage Feltammunitionen til deres Mandskab, de fyldte Patronkarrer, Bagagekarrerne samt Seletøierne til disse Vogne; Heste og Trainpersonale ville blive dirigerede til Afdelingerne i Cantonnementerne, og indtil de modtages, leies eller udskrives der Bespænding, naar fornødent gjøres. Sygebærere og Pionerer udtages; Marketender antages. Oppassere og Cantinesoldater ville foreløbig ikke blive afgivne. Der medtages Brød for 5 Dage. Af Bataillonernes Inventariesager og Forpleiningssager medtages de paa Bilaget til Krigsministeriets fortrolige Skrivelse af 1ste September f. A., sammenholdt med Skrivelse af 23de dennes opførte Sager.

Escadronen i Kolding underlægges Brigaden; ligeledes dirigeres den i Randers værende Linieescadron af 5te Dragonregiment til Brigaden, Reserveescadronen og Regimentsstaben forblive foreløbig i Randers. Escadronen udrykker med sin havende Styrke og med fuld Krigsudrustning til denne Styrke og til Escadronen i Kolding, forsaavidt denne ikke allerede er forsynet dermed.

Der vil herfra blive dirigeret 2 fuldt udrustede Halvbatterier af 2det Artilleriregiment og 1 Pioneercompagni til Fredericia, hvor de ville ankomme den 30te dennes og ere beordrede til at modtage fornøden Marchebestemmelse hos Commandanten.

Den saaledes fremskudte Brigade vil efter Generalcommandoens nærmere Bestemmelse være at dislocere i det sydlige Jylland (hovedsagelig Kolding og Omegn). Dens Tilstedeværelse vil formeentlig forhindre ethvert Forsøg paa en Overskriden af Grændsen med en mindre Styrke. Idet den selvfølgelig skal afholde sig fra Alt, hvad der kunde give berettiget Anledning til Fjendtligheder fra preussisk Side, vil den i Tilfælde af begyndende Fjendtligheder have at beherske Hovedcommunicationerne, som føre op i Jylland, navnlig Jernbanelinier, og uden at indlade sig i saadan

større Fægtning, i hvilken den kunde være udsat for at blive opreven, dog nødsage Fjenden til en saa langsom Fremrykking, at der bliver Tid for Generalcommandoen til at paalægge Lægdsforstanderne at udsende de extraordinaire Indkaldelsesordrer, til at mobilisere og til at bringe Depoterne i Sikkerhed.

De fornødne Forberedelser ville være at træffe paa de sydlige Jernbanestationer, saaledes at Sprængninger kunne iværksættes. Generalcommandoen ville tillægge Fredericia Hjælpetøihuus Ordre med Hensyn til det hertil nødvendige Krudt; den i Fredericia tilstedeværende overflødige Ammunition vil ved Artilleriets Foranstaltning blive dirigeret til Nyborg.

Nødsages Brigaden til at trække sig tilbage fra Grændsen skal Retraiten ikke dirigeres mod Fredericia men Nordpaa, idet den gaaer ud fra den Forudsætning, at Communicationen mellem Landsdelene tilsøes er fri.

Afdelingerne ville fortsætte deres feltmæssige Uddannelse i Cantonnementerne, hvor de nødvendige Øvelsespladser derfor ville være at udtage.

Indtil Forpleiningsmagasiner kunne oprettes, hvorom Forpleiningscorpset nærmere vil meddele Generalcommandoen Underretning, ville Tropperne være at bespise hos Qvarteerværterne.

Generalcommandoen ville træffe de til denne Ordres Udførelse nødvendige Foranstaltninger og dirigere Afdelingerne, om fornødent, ad Jernvei til Cantonnementerne, saasnart de ere færdige til Udrykning, saaledes at Brigaden kan være samlet senest den 30te dennes, Aften. Generalcommandoen vil hertil indberette de af den trufne Dispositioner og Dislocationer, samt meddele Krigsministeriet den Instruction, som gives Chefen for det opstillede Troppecorps.

Koncept. — Krigsministeriets fortrolige udgaaede Sager 1870. Krigsministeriets Arkiv.

807 b. **Finansminister C. E. Fenger til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Kjøbenhavn, 28. Juli 1870.

I Anledning af D. Exc.'s Skrivelse til mig af 26de d. M. tillader jeg mig at gjenkalde i behagelig Erindring, at det ikke var en simpel Meddelelse, som jeg i Ministermødet gav om den paatænkte Nedlæggelse af et Telegraphtoug imellem et Punkt paa jydske Kyst og Frankrig, men en Forespørgsel fra mig til Ministeriet, hvorpaa jeg erholdt Ministeriets Svar, hvilket enstemmig gik ud paa, at der ingen Betænkelighed var ved at tillade et saadant Foretagende.

Som Følge heraf har jeg nogle Dage senere paa Etatsraad Tietgens Forespørgsel til mig givet det Svar, at Ministeriet ikke ansaae en saadan Nedlæggelse for stridende mod Neutraliteten, og jeg maa altsaa betragte denne Sag som afgjort.

Iøvrigt undlader jeg ikke til mulig Benyttelse for D. Exc. at meddele, at en Udvidelse af den bestaaende telegraphiske Ledning mellem Jylland og det vestlige Europa allerede i nogen Tid har vist sig høist ønskelig, men nu efter at Telegraphforbindelsen igjennem Tydskland er vanskeliggjort, har vist sig aldeles nødvendig, ganske uden Hensyn til om der kommer en fransk Flaade til vore Farvande eller ikke. Vort Telegraphvæsen har saaledes paa een Dag maattet forsende flere hundrede Telegrammer med Posten, fordi disse ikke kunde forsendes gjennem det jydsk-engelske eller gjennem det norsk-engelske Søtoug. — *Fenger.*

U. A. Journal A 6388 l. Paategning: Ad acta indtil videre. P. V.

---

808. **Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.**

29. Juli 1870.

Kjære Motzfeldt.

Jeg kunde ikke rigtigt see, om De, da De sidst skrev, havde faaet et Par Linier fra mig, som jeg afsendte til lidt Forklaring af mine næstsidste Linier. Men der var da ikke stort

tabt, hvis de ikke kunde være naaede frem forinden. Nu er da Neutralitetserklæringen udstedt, og accepteret af Preussen trods dens forsigtige Affattelse; vi have saaledes en Fod at staae paa; ellers vilde vi have svævet reent i Luften.

Vi vente en fransk Specialbefuldmægtiget og faae at see, hvad han bringer. Desværre er Beslutningen om strax at sende Landgangstropper opgivet, hvis den nogensinde har existeret udenfor Deres Protégés [ɔ: *W. Raasløffs]* Phantasie. Han har i Paris gereret sig lidt à la Blixen, men det vil nu vise sig, hvad det har medført. Landgangstropperne fik han afsendt *paa Papiret;* men i Virkeligheden er der ei sendt Andet end nogle Marinesoldater. Forunderligt nok veed Ingen med *Sikkerhed,* hvor de store preussiske Skibe ere blevne af; nu phantasere Nogle foruden om Jahde og Kiel, ogsaa om — Arkangel!

Bismarcks Offentliggjørelser[1]) have gjort et mærkeligt Indtryk paa de forunderlige Englændere. Prindsen af Wales — som ellers er stærkt preussisk-sindet nu — tog dog ret godt imod mit Spørgsmaal igaar, om da Nogen tvivlede paa, at omend Benedetti havde nedskrevet noget Saadant, saa var det i Virkeligheden Bismarck, der havde tilbudt Napoleon Belgien, »denne Rede af Radikale«. Den engelske Ambassadeur Lord Loftus i Berlin er jo reent blevet Bismarcks Løbedreng; hvis Bismarck og Napoleon ville snakke løs, saa kan der rigtignok komme adskilligt Mærkeligt for en Dag.

Igaar fik jeg da Telegram om Dunkers Bortgang. Det var en svær Dødskamp, siden De første Gang var inde i Christiania og saae ham. Han skulde dog opleve denne Krigs Udbrud — gid vi maatte opleve dens *gode* Udgang. I England og Rusland er ikke Stemningen velvillig for Frankrig, det kan jeg nok mærke paa Alting; men i Nordslesvig stole Alle trygt paa Frankrigs Seir.

Fr. Krieger.

Tilhører Højesteretsassessor U. Motzfeldt, Kria.

[1]) Napoleon III's Forslag vedrørende Belgien etc.

809. Justitsminister A. F. Krieger til Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg.

29. Juli 1870.

Kjære Regenburg!

Idet man lader Phantasien fri Tøile, og tænker sig, at man faaer fri Selvbestemmelse om Vilkaarene for en Alliance med Frankrig, ere Mange tilbøielige til at begrændse dennes *Maal til* en loyal Gjennemførelse af Pragerfredens Artikel V saaledes at ingen ny Afstemning behøvedes for dette Omraade. Kan Flensborg, der under denne Betragtning medtages, lade sig nøie med et sydligt Opland, der gaaer omtrent til Glücksborg (inclusive)? Om Andet kunde der kun blive Tale, hvis Beboerne ved Afstemning ønskede det, og hvis Preussen ikke beholdt Holsteen.

Naar Alliancens Maal begrændses, kan og de Ofre, der fordres af os, begrændses saa vi maaskee kunne holde ud. Maaskee kan og isaafald det Vundne *hvis alting gaaer godt* lettere bevares ved denne Selvbegrændsning i Lykkens Time.

Jeg antager, at jeg hermed saa nogenlunde har betegnet Forudsætningen for mit Spørgsmaal.

Bismarck og St. Ferréol have begge accepteret Formen for vor Neutralitetserklæring.

Fr. Krieger.

Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

810. Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Fredag Morgen [29. Juli 1870].

Deres Excellence.

Jeg tillader mig hermed at sende

1. en Privatskrivelse til Moltke[1]) som jeg haaber vil tilfredsstille Kongen uden at fornærme Gesandten
2. en Instruction der ikke foregriber Noget og altsaa kan afgaae uden at være vedtaget i Ministerraadet, samtidigt

[1]) Trykt som Nr. 812.

med at den dog kan bringe Moltke til at holde den for Tiden rigtige Linie.[1])

Endelig tør jeg tilføie at jeg igaar i D. E.s Fraværelse har troet at burde besvare Kmh. Quaades Spørgsmaal bekræftende 1) fordi det oprindelig var Meningen at give Copie ligesom Heydebrandt havde giort, og 2) fordi det ogsaa er Dem af Vigtighed senere hen at kunne paaberaabe de i Svaret indeholdte Forbehold, hvis Regeringen vil forlade Neutraliteten.

P. Vedel.

Oreby.

---

811. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Confidentielt.

Kjøbenhavn, 29. Juli 1870.

Forinden jeg kortelig skal antyde for D. H. den Holdning, som jeg under nærværende Omstændigheder ønsker at De skal indtage, maa jeg først meddele Dem, hvad der her er foregaaet m. H. t. den Anmodning, der baade gjennem Dem og Hr. de St. Ferriol rettedes til mig om at udsætte Afgivelsen af Svaret til Berlin.

Jeg gjorde strax og med fuldkommen Aabenhed den franske Gesandt opmærksom paa de forskjellige Grunde, som maatte giøre det lidet tilraadeligt for os længere at tøve med at besvare Hr. von Heydebrandts Meddelelse og jeg har al Anledning til at troe at Hr. de St. Ferriol fuldstændigt erkjendte Vægten af disse Grunde. Senere har jeg af en meget høi fremmed Kilde erfaret, at en længere Udsættelse af vort Svar let kunde have paadraget den kgl. Regering meget store Ubehageligheder.[2]) Ligesom disse nu lykkelig ere undgaaede, saaledes haaber jeg ogsaa at Indholdet af den ved Kmh. Quaade afgivne Udtalelse i det Væsentlige har truffet den rette Middelvei, thi medens det paa den ene Side er blevet

[1]) Trykt som Nr. 811.

[2]) Sml. Nr. 791.

godt optaget i Berlin, har paa den anden Side Hr. de St. Ferriol, efter confidentielt at være bleven giort bekjendt med det, erklæret sig tilfredsstillet dermed.

Naar jeg herefter gaaer over til at undersøge de Antydninger om en eventuel Tilslutning til Frankrig, som ere fremkomne i Hertugen af Gramonts forskjellige Samtaler med D. H., constaterer jeg navnlig 3 Punkter, Tidspunktet for en saadan mulig Overenskomst, de Fordele, som Danmark derved skulde opnaae og de Forpligtelser, den kgl. Regering derfor kunde paatage sig. Den franske U.R.Minister har selv udtalt at den kgl. Regering kun kan gaae frem med den yderste Forsigtighed og naar den troer sig istand til at giøre det med tilstrækkelig Sikkerhed. Jeg seer heri en Sikkerhed for at man ikke vil søge at udøve noget Tryk paa vore tilkommende Beslutninger. Hertugen af Gramont har m. H. t. det andet af de ovennævnte Punkter stillet Tilbageerhvervelsen af hele Slesvig i Udsigt. D. H. kjender den kgl. Regerings oprigtige Hensigt til ikke at ville tvinge nogen Landstrækning ind under den danske Krone imod Befolkningens egen Villie og uden at jeg her agter at komme ind paa Detailler, maa jeg dog bemærke at den kgl. Reger. vistnok ikke vil opgive det nationale Princip som Grundlaget for den danske Stat, og saaledes fremkalde en fremtidig Gientagelse af den tidligere Strid med Tydskl. Hvad endelig angaaer de Forpligtelser, som Dmk. eventuelt skulde paatage sig ligeoverfor Frankrig, savner jeg enhver Antydning af Hertugen af Gramont, og jeg ønsker ikke allerede nu at fremkalde saadanne Udtalelser, thi, hvis den hele Eventualitet skal blive virkelig, vilde det efter min Anskuelse være nødvendigt at indskrænke vor Medvirken saameget som muligt og navnlig saaledes at den tydske Selvfølelse saa lidet det kan skee saaredes af den Holdning, som Dmk. havde indtaget under Krigen.

Det er til disse korte Antydninger, at jeg saameget mere troer at burde indskrænke mig for Øieblikket, som Sagen

endnu ikke har været Gienstand for de fornødne Overveielser og Beslutninger i Statsraadet. D. H. vil imidlertid heraf have seet at Deres Virksomhed for Tiden nærmest vil indskrænke sig til at modtage de Udtalelser, som man kan ville giøre Dem, men uden at indlade Dem nærmere paa Enkeltheder, hvad der vil være Dem desto lettere da Hertugen af Gramont vil indsee at jeg maa afvente Hr. de Cadores Ankomst før jeg kan udtale mig mere bestemt. Men ved Siden heraf beder jeg Dem saavidt det paa nogen Maade er Dem muligt at oplyse mig om følgende vigtige Punkter:

1. hvorledes Keiserens Befindende er, og hvorvidt der er særlig Grund til at befrygte noget Tilbagefald af hans tidligere Sygdom,
2. hvorledes den virkelige Stemning er i Frankrig og navnlig om den kunde bære noget Nederlag eller i alt Fald nogen Modgang i Feldten,
3. hvorledes Kyndige dømme om den franske Armees Chancer ligeoverfor dens Modstandere og
4. hvorvidt det virkelig er den franske Regerings Mening at giøre noget Alvorligt her oppe i Østersøen, og navnlig hvorvidt der findes egentl. Landgangstropper — og altsaa ikke alene Marineinfanteriet — samt i hvor stort Antal. —

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 18.

---

812. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Confidentielt.

Kjøbenhavn, 29. Juli 1870.

Hr. Greve.

Jeg paaskjønner i høi Grad den Forsigtighed og Tilbageholdenhed, som De har viist under den Samtale med Her-

tugen af Gramont, hvorom Deres Depesche Nr. 62[1]) aflægger mig Beretning, men jeg tør ikke fordølge for Dem, at det forekommer mig mindre heldigt, at De ved Deres Nærværelse har kunnet faae Udseende af at give en officiel Sanction til de Yttringer, som General Raasløff i sin Egenskab af Privatmand, der ikke staaer i Forbindelse med den nuværende kgl. Regering og hverken kjender eller kan kjende dens Anskuelser, har kunnet finde det rigtigt at fremsætte. Som De nærmere vil erfare af min officielle Instruktion af D. D., forudseer den kgl. Regering det vistnok som en Mulighed, at den under visse Omstændigheder og naar det rette Tidspunkt dertil kommer, kunde finde det stemmende med Statens Interesser til en vis Grad at træde ud af sin nuværende neutrale Stilling, men endnu ere vi under alle Omstændigheder ikke komne saavidt. Det forekommer mig imidlertid at General Raasløff har udtalt sig noget vel uforbeholdent om en saadan Eventualitet og navnlig frygter jeg for at Deres Nærværelse har kunnet give hans Spørgsmaal om Hr. de St. Ferriol allerede havde modtaget Instructioner om Principerne for en Alliance en for stor Betydning, thi dette Spørgsmaal kan let opfattes som en Opfordring, og en saadan vilde det ikke stemme med vor Interesse at fremsætte, mindst under de nærværende, i flere Henseender endnu ikke tilstrækkelig overskuelige Forhold.

Jeg antager det nu vistnok for rimeligt, at Hertugen af Gramont saavel i Samtalens Løb som ogsaa senere har taget tilbørligt Hensyn til det Forbehold, General Raasløff udtrykkelig udtalte m. H. t. sine Yttringers reent private Charakteer, og jeg haaber ligeledes at der ikke i Deres Nærværelse vil blive lagt nogen stiltiende Billigelse af de ovennævnte Antydninger, men jeg har dog saameget mindre troet at burde undlade, for senere muligt indtrædende Tilfældes Skyld, at giøre Dem opmærksom paa ovenstaaende

[1]) Af 18. Juli, trykt som Nr. 751.

Betragtninger, som Hs. Maj. Kongen ved at gjennemlæse Deres Beretning udtrykkelig paalagde mig at henlede Deres Opmærksomhed derpaa.

Koncept med P. Vedels Haand.

---

813. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Fredag, 29. Juli 1870.

Kjære Kammerherre.

Tak for Deres Brev, som har været os til stor Gavn og som jeg tør antage at De vil finde at vi have benyttet med fornøden Vaersomhed. Det glæder mig meget af Deres Telegram af igaar at erfare at De har afgivet vor Erklæring til Preussen. Iøvrigt forbeholder jeg mig at skrive Dem udførligt saasnart en sikker Leilighed byder sig, kun det vil jeg tilføie at De kan være fuldt overtydet om at jeg troer at være i fuldeste Overensstemmelse med Deres Anskuelser i dette Øieblik, det farligste vi maaskee nogensinde have oplevet, og at jeg skal lægge al den Kraft, jeg har, i at forsvare hvad jeg anseer for rigtigt.

P. Vedel.

Dette Brev, der ser ud som en Udfærdigelse, findes i P. Vedels Privatpapirer, og ikke i Quaades efterladte Papirer, og det maa derfor betragtes som usikkert, om det er afsendt.

---

814. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Fortrolig.

Berlin, 30. Juli 1870.

Deres Excellence,

Til min allerærbødigste Indberetning af iforgaars skal jeg herved have den Ære at tilføie nogle Enkeltheder, som jeg har ventet paa at kunne meddele ved en aldeles sikker Leilighed. — Grev Bismarcks Samtale med mig ved den omhandlede Leilighed havde, som bemærket, deels den almin-

delige politiske Situation og deels det nordslesvigske Spørgsmaal til Gjenstand. I sidstnævnte Henseende har jeg Følgende at tilføie.

Jeg kan forudsætte, at det har været indlysende for Deres Excellence, at naar jeg et Sted i min ovennævnte Beretning har brugt Udtrykket »andensteds«, har jeg hermed meent Kongen af Preussen. Det er, saaledes som det fremgaaer af mangfoldige tidligere Meddelelser fra mig, i Kongen af Preussens eiendommelige Opfattelse, at Grev Bismarck og flere Andre stedse have sagt mig, at den væsentligste Hindring for en Ordning af det slesvigske Spørgsmaal maa søges. Dette gjentog Grev Bismarck nu atter, men han tilføiede, hvad han aldrig har sagt mig tidligere, at Kronprindsen af Preussen nærede andre Anskuelser end Kongen, med Hensyn til Bevarelsen for Preussen af Sundeved og Als. Han kunde ikke afgjøre, sagde han, om denne Opfattelse var en selvstændig og oprindelig Opfattelse hos Kronprindsen, eller om Hs. kgl. Høihed muligen først efterhaanden var bleven stemt i denne Retning ved Paavirkning af Kronprindsessen.

Mere har jeg ikke at tilføie forsaavidt særligt det nordslesvigske Spørgsmaal angaaer, men jeg skal dog for yderligere Tydeligheds Skyld bemærke, at naar Forbundskantsleren har omtalt de tydske Sydstaters Holdning ved nærværende Krigs Udbrud og antydet de fordeelagtige Følger, denne Holdning senere kunde have for disse Stater, saa har jeg ikke opfattet disse hans Yttringer som om der deri laae en Opfordring til at Danmark skulde følge disse Staters Exempel ved at tage Parti for Tydskland. Min Opfattelse var den, at Grev Bismarck vilde indirecte lade mig forstaae, hvad han ikke vilde udtale anderledes, at naar det lykkedes Danmark at holde sig neutralt, kunde de hidtil for en tilfredsstillende Ordning af det slesvigske Spørgsmaal bestaaende Hindringer tabe deres Styrke.

Om og hvormeget dette betyder, maa jeg lade staae ved sit Værd.

Forbundskantslerens Udtalelser om den europæiske Situation angik Tydsklands Forhold til Frankrig, idet de navnlig gik ud paa at vise, hvorledes den franske Politik i meget lang Tid havde havt til Formaal ved Hjælp af Preussen at forskaffe Frankrig snart større snart mindre territoriale Fordele. Han omtalte saaledes ikke alene det af mig tidligere omhandlede Udkast til en offensiv og defensiv Alliance mellem Preussen og Frankrig samt det i vedlagte Avisudsnit særligt omhandlede franske Tilbud fra Aaret 1866, men ogsaa, at han selv, lige siden Aaret 1855, da han var preussisk Forbundsgesandt i Frankfurt, havde været deels i umiddelbar og deels i middelbar Forbindelse med Keiser Napoleon, fra hvem han saaledes havde modtaget talrige Tilbud, hvorved Preussen, som saadant, havde kunnet vinde Betydeligt i Magt, mod at Frankrig vandt tilsvarende Fordele; men da de Forøgelser, Preussen skulde vinde, tildeels maatte kjøbes ved Offre af tydsk Territorium, vare hine Tilbud ikke blevne tagne tilfølge. Jeg forstod nogle af Forbundskantslerens Yttringer som om hans Hensigt var, at jeg deraf skulde uddrage den Slutning, at det var i hans ovennævnte mangeaarige Forbindelser med Keiser Napoleon, at han havde fundet Støtte for den Tryghed, hvormed han, tiltrods for Englands Forestillinger, havde begyndt og fortsat Krigen mod Danmark i 1864.

Da jeg iforgaars forlod Grev Bismarck, mødte jeg den herværende russiske Gesandt, Herr Oubril, som begav sig til Forbundskantsleren. Bemeldte Gesandt besøgte mig idag for at sige mig, at Forbundskantsleren for ham havde udtalt sig tilfreds med Danmarks Stilling og yttret, at dette Lands Neutralitet vilde kunne bidrage til en antagelig Løsning af det slesvigske Spørgsmaal. Men Herr Oubril tilføiede, at medens han paa den ene Side var overbeviist om, at Neutraliteten var den klogeste Politik, Danmark for Øieblikket kunde følge, maatte det dog paa den anden Side erkjendes, at der ikke var særlig Anledning til at stole paa Løfter. . . .

Jeg har igaar i Fortrolighed meddelt Herr von Thile Afskrift af Deres Excellences Depesche Nr. 13 af 25nde d. M. . . . *Quaade.*

Depeche Nr. 35, modtaget 1. August? 1870. Modtagelsesdatoen synes senere tilføjet af Vedel.

---

815. Legationsraad W. de Coninck til Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg.

Kjøbenhavn, 31. Juli 1870.

Kjære Regenburg,

Hvis De i disse Dage endnu havde være[t] at træffe paa Nørregade,[1]) vilde jeg vistnok have indfundet mig hos Dem, for ved Samtale at komme til større Klarhed over det Spørgsmaal, som ved Regjeringens Neutralitetserklæring har erholdt idetmindste en foreløbig Løsning. Det hører til de menneskelige Tings Gang, at man, naar en Begivenhed, til hvilken man i lang Tid har knyttet store Forhaabninger, pludselig indtræder, i Begyndelsen overvældes af den og ikke kan finde sig tilrette. Det er vistnok gaaet saaledes med den udbrudte Krig. Ved Spørgsmaalet om Danmark bør paa enhver Maade stræbe at holde sig udenfor Krigen, eller om vi, dersom vi opfordres dertil, bør gjøre fælles Sag med Frankrig, er man bange for *baade* at lade sig lede af uklare Impulser *og* for meget som den kloge Statsmand at beregne alle mulige Eventualiteter. Efter min Opfattelse af Forholdene er der meest Grund til at vogte sig for det sidste af de to nævnte Skær. At ville à la Franklin opstille paa den ene Side alle de Argumenter, der tale for Alliancen og paa den anden alle dem, som tale derimod, udslette paa begge Sider de Argumenter, som holde hinanden Stangen, og derpaa ved en Sammenlægning udfinde, paa hvilken Side, der er meest +, at gaae frem paa en saadan kold reflecterende Maade, forekommer mig at være uheldigt ved Afgjørelsen af det fore-

[1]) Regenburgs Bolig i København før han blev Stiftamtmand i Skanderborg.

liggende Spørgsmaal. — Hvis Preussen strax fra Begyndelsen af havde sagt til os: vi forstaae meget vel, at Danmark ikke kan bygge paa tomme Løfter om, at Pragerfredens Art. V vil efter Krigens Tilendebringelse blive iværksat paa en redelig Maade, vi forstaae, at Danmark ikke kan gjøre Regning paa, at Preussen efter en heldig Krig vil vise sig villig til at tilbagegive Nordslesvig, vi forstaae at man fra dansk Side nærer stor Mistillid til os og vi ville derfor, nu da D.s Neutralitet har noget Værd for os, give Eder materielle Garantier, saasom Besættelsen af Nordslesvig ved danske Tropper, for at Art. V vil blive en Virkelighed; hvis P. havde ført et saadant Sprog, vilde jeg have fundet det fornuftigt at sælge sin Neutralitet mod det tilbudte Vederlag. — Men jeg er temmelig vis paa, at der ikke foreligger det Allermindste i Retning af materielle Garantier, og derfor stiller en vordende Alliance med Frankrig sig for mig som det bedste Middel for Danmark til at erholde en saadan Opreisning, at der for det kan blive Udsigt til at leve sit eget Liv. Et Danmark indtil Eideren eller Dannevirke, styrket ved en nærmere Forbindelse med Sverrig-Norge forekommer mig bestandigt som en nødvendig Betingelse for D.s fremtidige vitale Bestaaen. Ere Sverrig og Norge villige til i paakommende Tilfælde tilligemed D. at opgive Neutraliteten, for at forfølge det angivne Maal, synes Haabet om dette Maals Opnaaelse ikke at være bygt paa løs Grund. For at en saadan Samvirkning fra Broderrigerne skal blive mulig, er det imidlertid nødvendigt at man i Sverrig og Norge overbeviser sig om, at der er noget Sandt i Sætningen: tunc tua res agitur e. ctr., og at man ikke der slaaer sig til Ro ved Tanken om, at det ved en Seier endnu mere overmodig gjorte Preussen dog altid vil ved Havet være skilt fra S. og N. — Jeg veed vel, at der gives flere endog vægtige Røster, som forestille det som en Ulykke for D. at erholde Mere tilbage af Slesvig end den reent danske Deel, da der derved vil skabes Spirer til nye Forviklinger med Tydskland. Men den samme Fare synes mig at være tilstede

ved en hvilkensomhelst vilkaarlig dragen Linie mellem den tydske og den danske Deel af Slesvig, og, naar jeg hører den Slags Røster kan jeg ikke lade være at spørge, hvorfor man da fra dansk Side sprængte Londoner Conferencen, da man dog paa den kunde have opnaaet det der m. H. t. Landets Grændse prises som det meest Efterstræbelsesværdige. — Jeg har nu i Korthed givet Dem mine Tanker om Sagen og vil blot tilføie, at, uagtet mine Sympathier vistnok ubetinget ere paa fransk Side, næres de tilvisse ikke af nogen Taknemmelighedsfølelse, som D. skulde have for Frankrig. Har ikke Napoleon før Krigen 1864 givet Bismarck Anvisning paa D. som godt Bytte og skyldes Art. V ikke langt mere N.s Ønske om at skaffe det Princip Anerkjendelse, i Kraft af hvilket han traadte alle Tractater under Fødder end nogen Omhu for Danmarks Vel? Jeg vil ikke tale om »Benedettis Udkast«, thi det forekommer mig at stille Preussen i et lige saa ugunstigt Lys som Frankrig, og jeg lægger meget liden Vægt paa, om Benedetti har skrevet Udkastet efter Bismarcks Dictat eller efter Instructioner fra Paris. . . .

W. de Coninck.

Regenburgs Privatarkiv. R. A. — Over Brevet staar med Regenburgs Haand: Sv. 5. August 1870. Sml. Nr. 841.

---

816. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 31 juillet 1870.

La venue de Cadore a déjà provoqué des soupçons. Son séjour prolongé ici entraînerait des dangers pour nous. D'ailleurs le moment favorable n'étant pas, de l'avis du gouvernement français lui-même, arrivé encore et les troupes de débarquement ne pouvant être attendues que dans un certain délai, il serait à désirer que Cadore, après avoir vu le Roi et m'avoir expliqué les demandes et les intentions de son gouvernement, repartît aussitôt que possible. Ferriol

pourra alors avec moi faire les préparatifs de l'alliance, s'il survenait plus tard une occasion favorable de la conclure. Parlez à Gramont en ce sens, mais n'écrivez rien.

R. L.

Koncept til Chiffertelegram, indleveret i København 31. Juli 1870 Kl. 8.15 Efterm. — P. Vedels Privatpapirer. — Ogsaa den danske Koncept findes.

---

817. Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg til Justitsminister A. F. Krieger.

[August 1870.]

Kjære Krieger.

Jeg har nu liggende Brev[1]) fra Bevtoft for mig. Krüger har belavet sig paa et langt Fangenskab, og efter Maccos Tilskyndelse taget sit Sengetøi med sig; han er i Flensborg, bliver behandlet med muligst Hensyn og har godt Mod. Kom han fri vilde det vistnok være mod Forpligtelser, der ikke ere meget bedre end Fangenskab. Jeg troer man skulde overlade Skridt til Krügers Befrielse til hans Slægt og Venner i Nordslesvig, og indskrænke sig til at tilbyde disse underhaanden Hjelp. Hans Søster kan, som De vel veed, godt maale sig med ham, og er paalidelig i enhver Henseende. Hvad Nordslesvigerne fortiden see med mest Bekymring er Danmarks tilsyneladende Passivitet. Jeg trøster med at vi nok skulle komme i Virksomhed til rette Tid og paa rette Maade; fiat!

Hvad jeg fremfor alt ønsker er at hele Slesvig (og helst Landet til Elben) var besat af vore Tropper ved Fredsforhandlingerne, eller rettere i det Øieblik den Vaabenstilstand afsluttes, der maa gaae forud. Vi maa gjøre Paastand paa hele Slesvig som gammelt dansk Land; afstaae vi noget heraf enten ifølge Afstemning eller paa anden Maade, maa det være et Offer, der berettiger os til Erstatning, til at stille Betingelser for hvorledes der skal forholdes med de afstaaede

---

[1]) Brev fra Frøken I. Krüger til Frøken Regenburg af 27. Juli 1870. R. A.

Dele og s. v. om vore Paastande vilde gjelde noget beroer først og fremmest paa Frankrigs Held og Holdning, men dernæst paa hvad vi have ihænde.

Herovre synes Følelsen af at vi maa tage Deel i Krigen mer og mer at gjøre sig gjeldende, og en Indkaldelse dertil vil sikkert blive modtaget som en Ting, der følger af sig selv; at den skulde ønskes tør jeg derimod ikke sige. De antikrigerske Stemninger som komme til Orde i Bjørnbacks Organ, har jeg imidlertid kun mærket hos enkelte Høierestaaende, men ikke hos Almuen; men det er altid vanskeligt at have et almindeligt Begreb herom. . . .

A. Regenburg.

Udateret. — Kriegers Papirer. R. A.

---

818. Krigsminister W. Haffner til Udenrigsministeriet.

Fortroligt.

Kjøbenhavn, 31. Juli 1870.

Som det ærede Udenrigsministerium bekjendt ansaa Regjeringen det, efterat Krigen mellem Frankrig og Preussen var bleven erklæret, for nødvendigt ved en successiv Opløsning af Leiren ved Hald at faae de der forsamlede Afdelinger førte tilbage til deres Garnisoner, idet man derved ikke blot opnaaede uden Opsigt at faae samlet en større Troppestyrke i og ved Kbhvn., men ogsaa at faae Garnisonen i Fredericia noget forøget, og endelig, at Afdelingerne kom tilbage til deres Depoter, hvorfra de under en eventuel Mobilisering skulde forsynes med en stor Mængde Udrustningsgjenstande, som ikke vare medtagne til Leiren.

Da Kbhvn. i det første Øieblik maatte siges at være det meest truede Punkt, og da det selvfølgelig var af største Betydning ikke her at være udsat for en Overrumpling eller Beskydning fra Søsiden, blev Besætningen paa Søforterne saaledes forstærket, at der var tilstrækkelig Betjeningsmandskab til det derværende Skyts.

Efter saaledes uden extraordinaire Foranstaltninger saavidt muligt at have dækket det vigtigste Punkt i Landet, blev det næste Skridt, som syntes paatrængende under vor sydlige Naboes fremskridende Mobilisering, at samle en saadan Styrke ved vor sydlige Landgrændse, at en eventuel Mobilisering fra vor Side ikke kunde forstyrres af en over Landgrændsen i fjendtlig Hensigt fremrykkende mindre Styrke af fremmede Tropper. Ogsaa dette Maal søgte man at naae uden opsigtvækkende extraordinaire Foranstaltninger, idet man i Egnen ved Kolding, hvorhen i første Øieblik en Escadron var bleven henlagt, beordrede samlet en Øvelsesbrigade, sammensat af 2. G.C.s 6 Leirbatailloner, 1 Escadron foruden den alt derværende, 2 Halvbatterier og 1 Pioneercompagni; denne Brigade vil den 30te Juli om Aftenen være der tilstede.

For Øieblikket er altsaa Situationen den, *at* Kbhvn.s Søforter ere i kampdygtig Stand, *at* der i og ved Kbhvn. samt i Helsingør er samlet 4 Batailloner med fuld Krigsstyrke foruden Livgarden og de derværende Rekrutbatailloner, og at der saaledes i det nordøstlige Sjælland er 2 Brigader à 4 Batailloner foruden Livgarden tilstede, *at* der i Egnen ved Kolding er samlet den ovenangivne Øvelsesbrigade under Oberst Wolles Befaling, og *at* forøvrigt alle øvrige Afdelinger henligge i deres Garnisoner og fortsætte Uddannelsen af deres Rekruter eller, for Rytteriets Reserveescadroners Vedk., af deres indkaldte Mandskab.

Under de forhaandenværende Forhold har K.M. troet, at en fortrolig Meddelelse om de ovenangivne Forhold kunde være af Interesse for det ærede Udenrigsmin., og man har derfor ikke villet undlade herved at fremsætte den til behagelig Efterretning.

Koncept, paategnet: underskr. af W. Haffner. — Krigsministeriets fortrolige udgaaede Sager 1870. Krigsministeriets Arkiv.

818 a. Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.

Mandag, 1. August 1870.[1])

Kjære Motzfeldt.

Tak for Deres Brev! Jeg vil alt idag see at skrive Lidt til Dem, thi jeg veed — eftersom Cadore er kommen — ikke, om jeg faaer Tid til at skrive imorgen. Heldigviis er det da idag et noget andet Veir, end de foregaaende Dage, da Heden har været mig yderst trykkende.

Da Wachtmeister var her en Dag paa Gjennemreisen saavidt jeg mindes den 21de Juli — bekjendte han ikke blot, hvad Kong Carl havde slaaet paa, at der for længere Tid siden fra fransk Side havde fundet en Henvendelse Sted til ham, om hvad man vilde gjøre, hvis Krig udbrød — hvorpaa W. havde svaret med det bekjendte: hverken Penge eller Vaaben eller Soldater — men, at der endog fra fransk Side var gjort en ligefrem Opfordring om en nærmere Tilslutning til Danmark, hvilket Wachtmeister havde erklæret ikke at kunne tilraade. W. sagde, at han forudsaae, at Danmark vanskeligt kunde fastholde sin Neutralitet; anderledes stod i ethvert Fald Sverige-Norge, og han vilde derfor ikke samtykke i en fælles Neutralitetserklæring.

Hvad skal nu Brock-Irgens[2]) gjøre ? Stockholm?

Nu da den franske Flaade er begyndt at komme — det er en Skam for Franskmændene, at Arminius ustraffet har kunnet løbe lige imellem dem, og da Cadore er kommen fornuftigviis for at tilbyde Tilslutningen, begynder der et meget stærkt Tryk paa os. Bismarck har i Torsdag taget vor Neutralitetserklæring for god (skjøndt Thiele, hans Understatssecretær, rystede paa Hovedet af den, indtil han hørte, at Bismarck ingen Vanskeligheder gjorde). Derhos har Bismarck tilføiet sin »oprigtige« Beklagelse over at han ikke

[1]) M. har tilføjet: og 2. Aug.

[2]) Statsraaderne O. J. Brock og N. Chr. Irgens ledede de to militære Departementer i Kristiania.

efter Ønske har kunnet bringe det nordslesvigske Spørgsmaal til Afgjørelse; hvergang han har forsøgt det, har den offentlige Mening eller Kongens Stivsind forhindret det; han satte en Ære i ikke at love Noget, som han ikke var sikker paa at kunne holde, og derfor kunde han Intet love, selv om vi bevarede Neutraliteten, thi vel vilde derved rimeligviis den offentlige Mening i Tydskland blive mindre imod en Indrømmelse mod os, men Kongens eiendommelige Opfattelse blev den samme. *Det* er i det Mindste ærligt talt; hvorvidt det Samme kan siges om den Antydning, at Kronprindsen af Preussen i det Mindste i den senere Tid havde en anden Opfattelse af Sagen, end Kongen, skal jeg lade være usagt.

Situationen er jo overordentlig vanskelig, da det har viist sig, at det vil vare flere Uger, mindst maaskee tre Uger, inden en til Østersøen bestemt fransk Landgangshær kan indskibes. Maaskee kommer den slet ikke, medmindre der forud med os er sluttet en Alliancetractat; og i hvert Fald vil da sandsynligviis et preussisk Indfald i Jylland gaae forud, inden det franske Corps kommer. Imidlertid vil Kampen ved Rhinen maaskee hindre Corpsets Afsendelse, selv om vi slutte Tractaten. I al den Tid kan Cadore jo ikke gaae her og agitere. Derhos har Raasløffs uforsvarlige Udtalelser bragt Franskmændene paa den Fordring eller Forventning, at vi skulde stille ligesaa mange Tropper, som de til denne slesvigske Expedition. Det er mig ikke klart, om eller hvorledes disse Vanskeligheder skulle løses. Kan De see nogen rimelig Udvei?

Jeg seer, De har endnu sidst bevaret Deres Tvivl, om [det] er Alvor. Herom kan nu næppe være nogen Tvivl. Det vil sikkert blive forfærdelig Alvor. Stemningen er stærk baade i Frankrig og i Preussen. Imidlertid staaer der jo adskillige Tilskuere, mere eller mindre beredte til at blande sig i Kampen; paa disse Naboer beroer jo en heel Deel.

2. August.

Rosenørn har da talt med Cadore, og faaet det Indtryk, at han er ligesaa fordringsfuld, som uvidende. Dette kunde jo være en Følge af Rosenørns forbeholdne Modtagelse, men Vedel, som fra først af stillede sig paa det rene Conversationsstandpunkt, har faaet et ligesaa ugunstigt Indtryk. Idag var han ikke hjemme, da Rosenørn aflagde Gjenbesøg, ei heller da Vedel vilde hilse paa ham. Vi faae at see, hvad det betyder. . . .

Fr. Krieger.

Motzfeldts Paategning: Besv. 5. Aug. — Tilhører Højesteretsassessor U. Motzfeldt, Kria.

---

819. Politidirektør V. Crone til Justitsminister A. F. Krieger.

Kjøbenhavns Politi. Politikammeret, 1. August 1870.

De enkelte Officerer fra de franske Krigsskibe paa Rheden, der i disse Dage have været i Land, ere blevne modtagne med umiskjendelige Beviser paa Sympathie fra Befolkningens Side navnlig paa Toldboden og i Tivoli.

Inat har en Deel Folk, formodentlig hjemvendende fra Tivoli, begivet sig gjennem Byen til St. Annaplads forat bringe den franske Gesandt et Hurra. De adskiltes imidlertid, da en af de tilstedeværende Politibetjente angav, at Gesandten boede paa Landet. Naar jeg i Løbet af Formiddagen har modtaget de vedkommende Politistationers Rapporter, skal jeg Kl. 3 à 4 komme til Deres Excellence og give nærmere Beretning om, hvad der saaledes er passeret.

V. Crone.

Kriegers Papirer. R. A.

---

820. Politidirektør V. Crone til Justitsminister A. F. Krieger.

Kjøbenhavns Politi. Politikammeret, 1. August 1870.

Da jeg ikke kom tidsnok til at træffe Deres Excellence i Ministeriet Kl. henimod 4, tillader jeg mig herved at sende de indkomne Rapporter angaaende den i mit Brev i Formiddags ommeldte Tildragelse. Det vil deraf sees, at den er uden al Betydning. Jeg har talt med de to Personer, der skulde have opfordret til Gjentagelse iaften. De benægte det og jeg har ingen Grund til at antage, at noget Saadant paatænkes.

V. Crone.

Kriegers Papirer. R. A.

---

821. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Frijsenborg, 1. August 1870.

Kjære Rosenørn! Indesluttet sendes et Brev jeg har modtaget i den Formening, at jeg endnu skulde være Udenrigsminister og hvilket derfor retourneres; det gjorde mig ondt at jeg ikke den sidste Dag fik talt med Dem, ligesom jeg havde ønsket at erfare Deres Indtryk af Prindsen af Wales's Stemning etc., men jeg formoder næsten at dette ikke har været gunstigt for vor Sag; i Virkeligheden gjør det ikke Stort hverken fra eller til hvad han mener, men det kan aldrig skade at være opmærksom paa alle Smaating. Endvidere ønskede jeg at erfare lidt om den fransk-raasløffske Pression, hvis heri er passeret Noget. . . .

C. E. Frijs.

Oreby.

---

822. Justitsminister A. F. Krieger til Direktør P. Vedel.

Mandag, 1. August 1870.

Kjære Vedel.

1) Troer De ikke det er nødvendigt at telegraphere efter Grev Frijs. (Hall vil *øieblikkeligt* Samtykke til eventuel Alliancetractat). Hvis De er enig i Frijs's Hidkaldelse saa giv Telegrammet den nødvendige nærmere Præcision for at det kan komme strax frem, og send det i mit Navn, hvis De ikke vil sende det i Deres.

2) Rosenørn fik Ordre at være tilstede ved Cadores Audients hos Kongen.

3) Kl. $3^1/_2$ troer jeg Rosenørn bestilte Ferréol—Cadore.

4) Kl. $7^1/_2$ samles Ministeriet i Udenrigsministeriet for at høre Cadores Meddelelse.

5) Det var ønskeligt om vi forinden kunde tales ved. Hvis De tager ind igjen efter Middag, kunde jeg søge Dem i Deres Hule paa Amalienborg et Quarteer iforveien hvis jeg fik et Vink.

Fr. Krieger.

E. Skr. I ethvert Tilfælde kommer De nok til i Aften at skrive et Alliancetractatsudkast.

P. Vedels Privatpapirer.

---

823. Vicomte de Saint-Ferriol, fransk Gesandt i København, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Copenhague, Ier août 1870.

Monsieur le Baron,

J'ai l'honneur de vous prier de vouloir bien m'indiquer pour aujourd'hui l'heure où je pourrai présenter M. le duc de Cadore à Votre Excellence.

St. Ferriol.

Oreby.

---

824. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 2. August [1870].

Marineministeren anmoder om, at vor Farcyske? Kanonbaad her overlades Frankrig, mod at en lignende strax paabegyndes til os. —

Moltke.

Afskrift af Chiffertelegram, sendt pr. Post til Newcastle. — P. Vedels Privatpapirer.

---

825. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Petersborg, 2. August/21. Juli 1870.

Deres Excellence.

. . . I Overeensstemmelse med Deres Excellences Ordre har jeg idag underrettet Geheimeraad Westmann om den af H. M. Kongen tagne Beslutning at blive neutral under den nærværende Krig imellem Frankrig og Preussen. Paa Hr. Westmanns udtalte Ønske forelæste jeg ham den kgl. Regjerings Svarskrivelse af 25de Juli paa den preussiske Regjerings Meddelelse af Frankrigs Krigserklæring.

Med Hensyn til de i samme opstillede Regler for den kgl. Regjerings Forhold, gjorde Hr. Westmann ved § 2 den Bemærkning, at Danmark i dette Punkt var gaaet videre end Storbritannien, der ifølge sin Neutralitetserklæring ei tilsteder de krigsførende Magters Flaader Adgang til engelske Havne. Hr. Westmann mente, at Følgen deraf vilde være, at vi vilde faae vore Havne fulde af franske Krigsskibe. Jeg gjorde dertil den Bemærkning, at de danske Havnes ringe Dybde vilde sikkre dem for Besøg af idetmindste de svære franske Skibe, hvilket endog tildels paa Grund af Dybden i Sundet vilde være Tilfældet med vor eneste Krigshavn Kjøbenhavn.

Hr. Westmann udtalte den keiserlige Regjerings Tilfreds-

hed med den af Hans Majestæt besluttede Neutralitet, idet han forøvrigt gjentog, hvad jeg nylig har tilladt mig at indberette, at man i Danmarks velforstaaede sande Interesse kun kunde ønske, at Danmarks Neutralitet vilde blive nøie overholdt; thi vi havde, mente Hr. Westmann langt mere at tabe end at vinde ved at afvige fra denne Vei. En Deeltagelse paa Frankrigs Side i Krigen imod Preussen vilde for det Første tilintetgjøre Art. V i Pragerfreden, dernæst fjerne England og Rusland fra os. Sikkrest vilde det være for os at vedblive den af den kgl. Regjering hidtil med saameget Maadehold og Forsigtighed fulgte afventende Politik; thi Europas endelige Skjæbne vilde ei blive lagt udelukkende hverken i Frankrigs eller i Preussens Haand, men de andre Magter vilde ogsaa faae et Ord at tale med ved den endelige Afgjørelse. Desuden var Intet usikkrere end paa hvilken Side Seiren blev. I denne Aand vilde Storfyrst Thronfølgeren ved sin forestaaende Ankomst til Kjøbenhavn ogsaa udtale sig. — Til disse Yttringer af Hr. Westmann kunde jeg ei undlade at bemærke, at det siden 1863 havde seet ud som om Preussen var eneherskende i Europa. Hr. Westmann udtalte sin Frygt for, at den kgl. Regjering vilde blive udsat for et stærkt Tryk af den franske Regjering, ved hvilken Leilighed han omtalte en fransk Afsending Marquis de Cadore's Sendelse til Kjøbenhavn samtidigt med den franske Flaades Ankomst. Jeg skjulte ei for Hr. Westmann, at der sporedes en vis Ophidselse i Danmark i Anledning af Krigens Udbrud, men jeg tilføiede, at herover kunde man ei undre sig, naar man tog Hensyn til Preussens Forhold ligeoverfor os; man maatte snarere undre sig, hvis det Modsatte var Tilfældet; men at den kgl. Regjering nok vilde vide at gjennemføre, hvad den ansaae for at være Ret og i Danmarks Interesse. . . .

E. Vind.

Depeche Nr. 29, modtaget 8. August 1870.

826. Etatsraad M. Levy, Chef for Finansernes Centralbestyrelses Sekretariat, til Direktør P. Vedel.

Kjære Vedel! *Kjøbenhavn*, 2. August 1870.

1. Fntsmsteren venter ikke Svar paa det private Brev, han har skrevet til Baron Rosenørn.[1]) Paa den anden Side har han ikke isinde at tilskrive Udenrigsministeriet om Dunkerque Kabelet, før et Andragende desangaaende foreligger.

2. Angaaende Krigsdepechers Befordring rette vi imorgen en Forespørgsel til Udenrigsministeriet.

Levy.

P. Vedels Privatpapirer.

---

827. Meddelelse fra den russiske Gesandt, Baron Mohrenheim.

2 août 1870.

Le cabt. imp. a proposé à Londres une démarche commune à Paris pour engager instamment France à ne pas user de pression sur Dan., mais à respecter la neutralité que cette puissance a déclarée librement. Dans le cas contraire, il deviendrait fort difficile à la Russie et l'Angl. de maintenir stricte neutralité qui est dans leurs voeux. La réponse de l'Anglet. n'était pas encore parvenue à St. Pét.

(Meddeelt i Afskrift meget confident. d. 4. Aug.)

Opskrift med P. Vedels Haand. — P. Vedels Privatpapirer.

---

828. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Confidentielle.

Monsieur. *Copenhague*, 2 août 1870.

Comme je pouvais m'y attendre après ce que vous m'aviez déjà fait pressentir par votre dépêche Nr. 26,[2]) M. de Mohren-

[1]) Foreligger ikke; der kan næppe tænkes paa det som Nr. 807 b trykte, formentlig helt officielle Brev.

[2]) Trykt som Nr. 765.

heim vient de me communiquer une dépêche de son gouvernement, dans laquelle M. de Westmann nous engage vivement à maintenir une stricte neutralité pendant la guerre actuelle.

Je vous prie de remercier M. de Westmann de cette nouvelle preuve de la sollicitude, avec laquelle le cabinet de St. Pétersbourg embrasse nos affaires et s'intéresse à la sécurité du Danemark dans les circonstances difficiles, où nous nous trouvons, et nous sommes reconnaissans des démarches, qu'il a faites à Berlin et à Paris pour déterminer ces gouvernemens à respecter notre neutralité. Je conviens toutefois que j'aurais préféré que M. de M. eût attendu la résolution de S. M. le Roi sur la neutralité avant que de la déclarer pour notre compte et qu'il n'eût engagé son gouvt. à faire des démarches à Berlin et à Paris qu'après y avoir été invité de ma part. Vous avez sans doute déjà reçu ma dépêche, qui vous fait connaître le texte de la réponse, donnée à la Prusse, et je peux ajouter que d'après les rapports de M. de Quaade, le comte de Bismarck a accueilli favorablement notre déclaration. Ainsi nous avons agi dans le sens, recommandé par le cabinet de St. Pétersbourg en répondant à la Prusse comme nous venons de le faire.

Mais je ne vous dissimule pas, que j'eusse vivement désiré, que les gouvernemens qui s'attachent à circonscrire la lutte actuelle autant que possible, se fussent attachés à rendre la tâche du gouvt. danois moins difficile, en employant leurs bons offices à Berlin pour mettre fin au seul différend qui nous sépare de la Prusse. S'il est vrai, qu'aucun gouvernement ne peut faire abstraction de l'opinion publique de son pays, et surtout dans un état constitutionnel, où l'opinion du peuple politique a un droit légal de se faire valoir, il deviendra doublement difficile pour le gouvt. danois de ne pas tenir compte d'une opinion publique, devant laquelle se dressent tous les souvenirs de l'indigne attaque de la Prusse en 1863 et de la perfidie de M. de Bismarck depuis 1866, en

même temps qu'elle a une confiance peut-être exagérée dans les armes françaises et qu'elle se flatte de l'espoir que le concours du Danemark pourrait contribuer dans une certaine mesure à décider le résultat. Et dans cet état de choses que fait la Prusse? Au lieu de nous aider à calmer les esprits et au lieu de se concilier les suffrages de l'Europe, en faisant enfin honneur à sa parole sollennellement donnée, M. de Bismarck a pris l'initiative pour dire à M. Quaade, que non seulement les difficultés qui l'avaient empêché d'exécuter l'art. V de la paix de Prague, subsistaient toujours, mais qu'il ne pourrait pas même donner des promesses pour ce qui se ferait après une paix favorable à la Prusse. C'est un langage qui ne manque pas de franchise et en même temps le gouvt. prussien fait arrêter le représentant du Nordslesvig, Krüger, sans aucun autre prétexte que celui-ci, qu'il se serait prononcé assez librement au sein du conseil général de son district.

Je vous prie de ne pas laisser ignorer au gouvt. imp. cette conduite de la Prusse et ces considérations. Nous avons déclaré notre neutralité avec toute la bonne foi que nous aimons à mettre toujours dans nos actions, mais il faut pour nous alléger notre tâche ardue, que nous rencontrions de la part de la Prusse une loyauté analogue et de la part des puissances qui s'intéressent au sort du Danemark, les égards dûs à notre droit et aux exigences de notre position.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 9.

---

829. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 3. August 1870.

Kjære Vedel! Endskjøndt jeg veed at De har fuldt op at bestille kan jeg dog ikke undlade at opfordre Dem til at see ind til mig paa Deres Hjemmarch, da jeg har faaet Indtryk-

ket af at man er længere end nogensinde fra at være enig i Ministeriet og hvorvel jeg skal være villig til at overtage den paatænkte Bestilling at modtage Cadores Meddelelser, saa vil jeg dog ogsaa være paa det Rene med at handle i fuldkommen Overeensstemmelse med Regjeringen ved mine Udtalelser til Cadore, og maa altsaa vide hvorvidt min Opfattelse af Situationens bestemte Fordringer, nemlig for Tiden at fastholde Neutraliteten deles af Regjeringen, og det bliver vel uundgaaeligt, at jeg herom forvisser mig ved en Sammenkomst, dog herom mere mundlig. Jeg regner paa at see Dem naar De gaaer hjem og skriver til Udenrigsministeren for at bede ham medtage Quaades og Moltkes sidste Depecher. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

830. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 3. August 1870.

Kjære Vedel! Da jeg i den forestaaende Discussion i Ministermødet antager at det capitale Stridspunkt vil blive Spørgsmaalet om Løfters Givelse og Beslutninger der alt nu bør tages om hvorledes man skal forholde sig naar et Troppecorps paa 30—40,000 Md. ankomme, da beder jeg Dem i den forestaaende Conference med Ministeren at give ham alle Momenter der kunne udfindes for at forsvare det indtagne Standpunkt, thi det er klart for mig, at hvert nok saa løst Løfte kun vil kunne binde vis à vis Frankrig, og kunne skabe en øieblikkelig Fare, og hvis denne muligviis, fordi man (Preussen) er anderswo engagirt, skulde overstaaes, dog skabe en Grund til Mistænkelighed etc. og deraf følgende Tilbøielighed til at chicanere, og med Hensyn til Beslutninger inden Factum foreligger klart og bestemt, da er dette egentlig i bestemt Modsætning til Halls bekjendte System, item maatte altid en Pression foretages for at der

kunde være nogen forsvarlig Grund til at udtale sig og denne synes Hertugen af Cadore ikke hidindtil at have villet udføre. Interessant kunde det være gjennem Politiet ɔ: Krieger at erfare, hvor han færdes og hvem han omgaaes, thi han har ikke været at træffe hjemme. Jeg kunde egentlig have besøgt Kongen i Formiddag og bidraget lidt til at nedstemme den for vidtdrevne Fredsælhed men jeg vil dog ikke gjøre det under nærværende Halvcrise, for at ikke engang Skinnet af at ville intriguere skal kunne falde paa mig. Er Storfyrst-Thronfølgeren kommet? Jeg glæder mig ret til at have et Par Timers rolig Samtale med Dem Klokken 12. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

831. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 3. August 1870.

Deres Excellence,

Jeg havde igaar Leilighed til at meddele Lord Granville Indholdet af Deres Excellences Depeche til den kongelige Gesandt i Berlin af 25de f. M., hvori Hans Majestæts Beslutning at indtage en neutral Stilling under den nu indtraadte Krigstilstand meddeles og nærmere udvikles. Lord Granville modtog med stor Interesse Meddelelsen om den tagne Beslutning, saavelsom de til samme knyttede udførligere Forklaringer. Han bad mig bevidne Deres Excellence hans Tak for Meddelelsen og Glæde over, at Hans Majestæt var kommen til dette i det Heles som formeentlig ogsaa i egen Interesse vistnok gunstigste Resultat. . . .

J. Bülow.

Depeche Nr. 46.

---

832. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 3. August 1870.

Kjære Rosenørn! Da De lovede at vise mig Quaades og Moltkes sidste Depecher turde jeg kanskee herved minde Dem om at medtage disse fra Fredensborg. —

C. E. Frijs.

Oreby.

---

833. Optegnelser af P. Vedel, fremlagt af Udenrigsministeren i Ministerraadet 3. August 1870.

3. August 1870.

I.

1. Danmark kan ikke træde ud af sin Neutralitet før det har viist sig, at der er en rimelig Udsigt til at Frankrig kan gaae seirrig ud af Kampen, og før det er vist, at den franske Regering har isinde at gjøre Mere i Østersøen end alene at blokere og allarmere Kysterne.
2. Den første Forudsætning vil tilnærmelsesvis være tilstæde, naar den franske Armee har vundet betydeligere Fordele paa den anden Side af Rhinen. I Løbet af en Maaned vil det formeentligen være muligt at danne sig en Mening om dette Punkt.
3. Den anden Forudsætning vil være tilstæde, naar der her i Østersøen befinder sig foruden Blokade-Escadren tillige et Landgangscorps af c. 30,000 Mand. Dette vil efter al Sandsynlighed i heldigste Tilfælde først kunne være Tilfælde i Løbet af Septbr. Maaned.
4. Ligesaalidet Danmark vil kunne forlade sin Neutralitet før de nævnte Forudsætninger ere tilstæde, ligesaalidet vil en Tractat i denne Retning allerede nu kunne sluttes, med det udtrykkelige Forbehold at den først skulde træde i Virksomhed, naar de ovennævnte Forudsætninger vare tilstæde. Ved en saadan Tractats Afslutning

vilde Danmark allerede i Principet have forladt sin Neutralitet, og selv om Danmark ikke faktisk kom til at handle i Overeensstemmelse med Alliancetractaten, fordi Frankrig ikke saae sig istand til at stille det stipulerede Troppecorps til Disposition i Østersøen, vilde Danmark dog ligefuldt være udsat for senere af Preussen at blive behandlet som Frankrigs Allierede.

5. Et Løvte givet allerede nu om i sin Tid at ville slutte en Alliance med Frankrig, vilde, hvis det gaves skriftligt medføre omtrent den samme Fare for Danmark som en allerede nu afsluttet Tractat, og hvis det kun gaves mundtligt, ikke sikkre Frankrig.

II.

6. Naar Øieblikket maatte være kommet til at indgaae en Alliance med Frankrig, vilde Danmark kunne forpligte sig til at bistaae Frankrig med et Troppecorps i Forhold som 2 : 3 af den franske Troppestyrke her i Østersøen, altsaa med 20,000 Mand, samt med sin Flaade, dog under visse nærmere Betingelser.
7. Danmark maatte forbeholde sig ikke at optræde som activ krigsførende paa tydsk Gebeet, dette Begreb taget i national Forstand. Dets Tropper skulde derfor ikke kunne anvendes til andre Øiemed end til at erobre og forsvare Nordslesvig indtil Flensborg (exclusive eller inclusive i Forbindelse med den sydlige Side af Flensborgfjord) og bedst vilde det være om der kun blev Spørgsmaal om at besætte det nævnte Distrikt uden at danske Tropper directe deeltoge i dets Erobring. Flaadens Medvirkning maatte begrændses til at forsvare og event. at erobre dette Gebeet og iøvrigt at giøre Aviso- og Transporttjeneste for den franske Escadre. Ligesom Tropperne altsaa ikke vilde kunne anvendes udenfor den Grændse, som kan siges ved Pragerfredens Art. V at være lovet Dmk., saaledes skulde Flaaden navnlig

heller ikke kunne bruges til Blokade af de tydske Kyster.

8. Til Giengjæld herfor skulde Frankrig love saalænge Krigen varede, at holde sin Flaade og sit Troppecorps i Østersøen paa samme Fod som ved Tractatens Indgaaelse.
9. Endvidere forpligte sig til ikke at slutte Fred paa[!] Preussen uden at sikkre Danmark Besiddelsen af Nordslesvig indtil den ovennævnte Grændse, som Opfyldelse af Pragerfredens Art. V, samt garantere Danm. den uforstyrrede Besiddelse af dette Land. (Derhos lover Frankrig at virke hen til at Nordslesvig af de europæiske Magter erklæres for at være og forblive neutralt Territorium(?)).
10. Frankrig forpligter sig til at anvende sine bona officia for at Danm. mod tilbørlig Sikkerhed kan contrahere et Laan indtil Mill. Daler i Frankrig.

III.

11. For ikke at fremkalde en meget farlig Mistanke er det bedst at ikke Udenrigsministeren men derimod en udenfor Regeringen staaende Personlighed sættes i Forbindelse med Hertugen af Cadore.
12. *Da* der for Tiden ikke kan sluttes nogen Traktat eller endog kun gives noget bestemt og bindende Tilsagn om at man i Fremtiden vil indgaae Alliance med Frankrig, *da* det af Hertugen af Gramonts egne Bemærkninger til Moltke maa antages at den fr. Regering meget godt indseer at »Øieblikket ikke endnu er gunstigt«, og at »der først maa være tilveiebragt ligesom en materiel Forbindelse mellem Landene«, og *da* Moltke endelig maa antages allerede at have udtalt som Regeringens bestemte Ønske at Cadore skal forlade Kjbhvn., saasnart han har meddelt det fr. Cabinets Ønsker og Hensigter m. H. t.

Danm., maa den danske Befuldmægtigedes Hverv indskrænke sig til at modtage disse Meddelelser.

13. Selvfølgelig maa den danske Befuldmægtigede søge at komme til fuldstændig Klarhed over alle vigtige Punkter, saaledes som de tænkes fra fransk Side, og iøvrigt undgaae Alt som kunde opfattes som en Afvisning eller Uvillie, *men* tillige Alt som allerede nu kunde definitivt binde os.
14. Det Indtryk, som Cadore maa bringe hjem til Paris, er at naar de ovennævnte Forudsætninger realisere sig, vil Danm. indgaae Alliancen men den eneste Garanti, han i saa Henseende kan medføre, er den der ligger i Situationens hele Characteer og i Folkets og Regeringens Bedømmelse af hvad Landets Interesser tilsige. —

Optegnelse med P. Vedels Haand og med Overskriften: Fremlagt af Ministeren i Ministerraadet d. 3. August 1870. — Findes indlagt i Koncept til Depeche til Moltke-Hvitfeldt af 29. Juli 1870. U. A.

---

834. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.

Kjøbenhavn, 3. August 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

Som jeg allerede har havt den Ære foreløbig allerunderdanigst at berette Deres Majestæt, har Hertugen af Cadore af Hans Majestæt de Franskes Keiser faaet det Hverv at gjøre Deres Majestæts Regjering Meddelelser, vedkommende den imellem Frankrig og Preussen udbrudte Krig.

Efter min allerunderdanigste Formening turde det være hensigtsmæssigt, om det maatte blive overdraget en betroet Statsmand at modtage disse Meddelelser og derom at gjøre Indberetning til Deres Majestæts Regjering, forat Sagen derefter kan blive Allerhøistsamme forelagt, og tillader jeg mig til dette Hverv allerunderdanigst at foreslaae den tidligere Conseilpræsident og Udenrigsminister, Lehnsgreve C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs.

Idet jeg altsaa i dybeste Underdanighed tillader mig at indstille:

at det Allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bemyndige Lehnsgreve C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs til Grevskabet Frijsenborg til at modtage de Meddelelser, som det af Hans Majestæt de Franskes Keiser er overdraget Hertugen af Cadore at gjøre den kongelige Regjering,

vover jeg i lige Underdanighed at forelægge Deres Majestæt en i denne Anledning udfærdiget Fuldmagt[1])

til Allerhøieste Underskrift.

Udenrigsministeriet, 3. August 1870.

Allerunderdanigst

O. D. Rosenørn-Lehn.

Indstillingen approberes.

Fredensborg, 3. August 1870.

Christian R.

---

835. Fuldmagt for Grev Frijs til at modtage Hertugen af Cadores Meddelelser.

Pleinspouvoirs.

[3 août 1870.]

Nous Christian IX etc.

savoir faisons: que S. M. l'Empereur des Français ayant chargé le Duc de Cadore de Nous faire des communications relativement à la guerre survenue entre S. M. Impériale et S. M. le Roi de Prusse, Nous avons choisi et nommé, comme par la présente Nous choisissons et nommons Notre amé et féal le Sieur Christian Emil Comte de Krag-Juel-Vind-Frijs, Chevalier de Notre Ordre de l'Eléphant, Grand'Croix de Notre Ordre du Danebrog et décoré de la Croix d'honneur du même Ordre, à entrer conformément aux instructions qui lui seront données par Notre ministre des aff. étr. en

[1]) Trykt som Nr. 835.

pourparlers avec le dit Plénipotentiaire de S. M. l'Empereur des Français, afin de recevoir les communications dont il serait chargé par S. M. Impériale et d'en faire rapport à Notre susdit Ministre pour qu'elles soient soumises par celui-ci à notre résolution ultérieure. En foi de quoi Nous avons signé ces pleinspouvoirs et y avons fait opposer Notre sceau Royal. Fait à — — —

Koncept, rettet af P. Vedel. — U. A. Politiske Koncepter.

---

836. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Kjøbenhavn, 3. August 1870.

Efter nu at have giort den paagiældende Personligheds Bekjendtskab, gientager jeg indstændigt mit Telegram af Søndag.

Rosenørn-Lehn.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 3. August 1870.

---

837. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 4 août 1870.

Dépêche du 31 incompréhensible répétition demandée de suite n'arrive pas.

Moltke.

Telegram, indleveret i Paris 4. August 1870 Kl. 3.15 Efterm.
Tilføjelser:
Ingen Anmodning om Gjentagelse indkommen til Mnst., 5. Aug. Morgen Kl. 8. *F. L.*
Skal jeg ikke sende en Afskrift af Telegrammet med den Reisende? [F. L.]
Det er bedst at gjentage Depechen med Talchiffer (altsaa maa De oversætte den), derimod fører det ikke til Noget at sende Afskrift med Vogt, da Indholdet staaer i den skrevne Depeche. *P. V.*
Sagen stillet i Bero efter den imorges fra Paris ankomne Chifferdepeche. 5. Aug. *F. L.*

---

838. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 4 août 1870.

Grand Duc Héritier parti pour Copenhague cette nuit. S. A. Imp. porte une lettre de l'Empereur pour S. M. le Roi.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 4. August 1870 Kl. 7.45 Efterm.

---

839. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 4. August 1870.

Kjære Vedel! Kunde De ikke komme lidt tidligere til mig, da der vare forskjellige Spørgsmaal som jeg ønskede at forelægge Dem og ønsker besvarede inden Forhandlingen med Hertugen skal begynde. Vel kan dette først for Alvor begynde imorgen, men det forekommer mig ønskeligt, at jeg veed bestemt forinden hvad Grund jeg staaer paa, og det Resultat jeg ved de forskjellige Samtaler er kommet til er langtfra at være beroligende, thi det der skulde synes givet nemlig, at der endnu ikke kan være Spørgsmaal om Afslutning af Tractat ei heller om noget mundligt Tilsagn, forinden en virkelig militair Forbindelse er gjort mulig, forekommer mig at omdebatteres i Ministermøderne. Naar vi see paa Kortet da ligger den hele store tydske Krop imellem os og Frankrige og vi sidde som Flue ovenpaa denne væmmelige tykke Krop, men have beriget af gjentagen Erfaring fra dette Aarhundredes Begyndelse af fuld Anledning til at være varsom og ikke forhaste os, hvorstor end Lysten kan være; i Berlingske Avis staaer, at Hertugen af Cadore har været til Taffels, hvad betyder dette?

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer. — Nogle overflødigt gentagne Ord udeladt.

---

840. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 4. August 1870.

Kjære Rosenørn! Idet jeg herved remitterer de mig tilsendte eller rettere laante Depecher undlader jeg ikke at bemærke, at Iveren med at afsende et Troppecorps er betydeligt kølnet saavel med Hensyn til Afsendelsens Datum som til Styrken; Quaades Depecher ere efter min Formening i ganske overordentlig Grad lidet trøstende, thi Anviisningen paa Kronprindsen af Preussen, under hvem Bismarck aldrig vil komme til at tjene, er lidt vel plump, og Antydningen om at de ikke ville kunne drage Nytte af de Fordele vi tilsikkre de krigsførende Magter, er sikkert ikke uden Hensigt. — For ham efter hele hans Væren og Tænken er en lille Stat eller Person = med et foragteligt Individ. — Vil De sende mig idag den tidt omtalte Optegnelse[1]) item Instrux og Fuldmagt.

Oreby. *C. E. Frijs.*

---

840 a. Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Torsdag [4. August 1870?].

Kjære Excellence.

General Raasløff har idag været heroppe og sagde mig at han vilde søge Dem imorgen i Hôtel Royal, skjøndt jeg for at skaffe Dem lidt Tid, forberedte ham paa Muligheden af ikke at træffe Dem før længere hen paa Dagen her i Ministeriet. — Han forlangte at see Instructionerne, men jeg sagde at jeg ikke kunde vise ham dem, da De havde givet mig Ordre til at fremme Reenskriften saaledes at de kunde snarest muligt forelægges Kongen. Han vil naturligvis tale derom imorgen med Dem. Da De ønskede at have Instruxen

[1]) Formentlig P. Vedels S. 609 f. trykte Optegnelse.

for at bestemme hvorledes De vilde udtale Dem om Sagen til ham, tillader jeg mig at vedlægge Concepten.

P. Vedel.

Oreby. — Brevets Datering er usikker, men rimeligvis er det skrevet paa den i Parentesen angivne Torsdag, i hvilket Tilfælde Talen er om Instrukserne til Grev Frijs.

---

841. Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg til Legationsraad W. de Coninck.

Skanderborg, 5. August 1870.

Kjære de Coninck.

Det var mig en særdeles Fornøielse at faae Brev fra Dem.[1]) Jeg troer ikke paa Muligheden af at vi kunne holde os udenfor Begivenhederne. Blive vi ikke »Hammer« saa blive vi ufeilbarlig »Ambolt«, og det vil ligesaalidet nytte os som det nyttede Fredrik VI om vi vinde alle engelske Hjerter, naar vi ikke vinde en eneste Sjæl. Vi maae søge Opreisning for den os tilføiede Uret, og vi maae deri er jeg aldeles enig med Dem, stille vor Fordring paa hele Slesvig. Finde vi os senere bebyrdede ved noget deraf kunne vi let skille os derved enten med eller uden Afstemning og vi kunne da være Herrer over de Vilkaar, hvorunder det skeer, og søge at sikkre os tilsvarende Fordele. Nationalitetsprincipet er drevet til den Yderlighed, som nogle ville en reen Urimelighed, og vilde føre til adskillige Staters men navnlig til vor Opløsning. Der er i London rimeligviis flere Tydske end i hele Slesvig.

Det er forøvrigt en egen Følelse at være i en saa afsides Krog som Skanderborg under Begivenheder som de nu indtraadte. Vi høre ikke mere til hvad der foregaaer i Verden end om vi levede paa Anholt eller Læssø. Vi passe vor Dont spadsere, seile, kjøre og have det mærkværdigt roligt. Jeg

[1]) Trykt som Nr. 815.

kunde ønske Dem at komme herover, for Dem vilde det vist være en god Hvile, for mig en særlig Fornøielse. Der er just ikke mange som forvilde sig hertil. . . .

A. Regenburg.

Tilhører cand. theol. Alfred Good.

---

842. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 5. August 1870.

Kjære Vedel! Da jeg skal have den kjære Hertug Klokken 11, vilde det være mig af overordentlig stor Hjælp at see Dem her Klokken 9, thi det forekommer mig, at der egentlig forlanges af den danske Befuldmægtigede, at han uden at yde Nogetsomhelst skal skaffe Alting at vide, item at han skal tale mere end Sort, thi paa den ene Side fordres, ingen Overeenskomst og ikke engang noget mundligt Tilsagn givet under behørige Reservationer, og dog skal Vedkommende erholde et Indtryk af at man gjerne faldt ham om Halsen; det er et lidt vanskeligt Kunststykke, naar Manden ikke er overordentlig naiv og den Slags Naivitet pleier egentlig ikke at høre til Franskmænds Natur. Ved første Møde kan det naturligviis undgaaes at vise fra min Side bestemt Umuligheden i at afslutte Noget, mens vi befinde os fuldstændig isolerede ligeoverfor Fjenden uden nogensomhelst Forbindelse med vor tænkte Allierede, altsaa langt værre end i 1813, og selv naar dette maatte være hævet ved et Landingscorps have vi en dyrkjøbt Erfaring, hvorledes det kan gaae os, naar Frankrige kan komme til at staae isoleret; dog herom mere mundlig.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

843. Justitsminister A. F. Krieger til Direktør P. Vedel.

[*Kjøbenhavn*, 5. August 1870.]

Kjære Vedel!

Jeg havde halvt om halvt ventet, at det skulde idag gaaet istykker, men det blev ved knubbede Ord. Det kom frem, at Holstein havde seet Rosenørn og Mohrenheims Depeche (som Kongen alt havde kjendt da Rosenørn havde været hos ham *iforgaars*) *uden at det faldt dem ind at standse Haffner, der først reiste imorges.* Kongen har forlangt, at Forestillingen skulde refereres i Statsraadet imorgen — *det kan man jo ikke formene ham* — men der bliver den *naturligviis godkjendt, da Holstein og Rosenørn begge tiltræde den*, purement et simplement.

Derimod er det efter tidligere og fornyede Forestillinger af Fenger og mig besluttet, at Haffner overveier (i Virkeligheden er det besluttet, hvis intet Nyt indtræffer at) om ikke de 4 sjællandske Leir-Batailloners Mandskab hjemsendes, naar Reservebat. ere indkomne. Isaafald vil Styrken blive mindre end den alt bestemte tilstedeværende, og den Reserve der normalt indkaldes. Der komme nemlig 5000 ind, der skulde indkaldes mindst 2500 og der hjemsendes omtr. 3000.

Men Spektaklet kommer vel, naar Frijs's Beretning foreligger, hvilket jo ikke skeer før imorgen Middag, hedder det.

Fr. Krieger.

Gjør De Noget ved Bülow i Anledning af den russiske Meddelelse? Ordene vare iøvrigt i Mohrenheims Meddelelse svagere end efter det Indtryk, jeg fik af Dem (difficilement garder la neut. var Alt hvad der stod).

P. Vedels Privatpapirer. — Udateret. I sin Beretning, skrevet 1903, citerer P. Vedel dette Brev med Angivelse af, at det er skrevet den 7. August; men en Prøvelse af de forskellige Data i Indholdet og en Sammenligning med Kriegers Dagbogsoptegnelser for August viser, at det kun kan være skrevet den 5. August. Rosenørn-Lehn var hos Kongen $^3/_8$*; det omtalte Statsraad holdtes* $^6/_8$*. Om Telegram til Bülow se Nr. 846.*

844. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 5 août 1870.

L'Empereur m'a dit: si pression trop violente même débarquement était exercé contre neutralité, S. M. conseille au Roi de protester, dégager sa responsabilité, constater violence, mais surtout s'abstenir de déclarer guerre à la Prusse. Omission de protester pourrait entraîner plus tard accusation de complicité. — *Vind.*

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 5. August 1870 Kl. 4.30 Efterm.

---

845. Justitsminister A. F. Krieger til Direktør P. Vedel.

Kjære Vedel! Fredag, 5. August [1870].

Da Rosenørn var gaaet, inden Beslutningen toges, vil jeg meddele Dem, at det paa Haffners Forslag (Holstein rystede) vedtoges, at de (6) jydsk-fynske *Reserve*bataillioner skulle indkaldes for at øves og sammenarbeides. (De ere nu uden Øvelse omtrent ubrugelige). For Verden er det kun en Anticipation af den i Finantsloven hjemlede Indkaldelse af 5 Bataillioner; i Virkeligheden langt Mere; den Aargang Rigsdagen nægtede, tages med, og lidt af en endnu ældre Aargang, men det er kun i Jylland og Fyen. Haffner er hos Kongen i denne Anledning i dette Øieblik.

Igaar var Cadore hos Hall. De veed da, at Cadore *ikke* var hos Kongen. Skal han til Stockholm?

Har De noget Nyt? *Fr. Kr.*

Det forbødes Berl. at optage en Artikel af Joh. Harbou.[1])

Raasløff kaldtes iforgaars til den franske Flaade ved Korsør.

P. Vedels Privatpapirer.

---

[1]) En Artikel med Titlen: »Krig eller Neutralitet!« med Brev til Udenrigsministeren af 31. Juli 1870 undertegnet Johannes Harbou, Generalmajor, findes blandt Politiske Koncepter. U. A. Smst. findes Koncept til Svar til J. Harbou af 12. August 1870.

846. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 5. August 1870.

Kjære Hr. Directeur!

Jeg remitterer Dem herved Udkastet til Instruxen til Grev Frijs, som man var meget vel tilfreds med i Ministerraadet. Hav den Godhed at lade tage to Afskrifter deraf til imorgen Form. Kl. 10 ɔ: 1 til Kongen og 1 til Greven.

Dernæst beder jeg Dem at telegraphere til General Bülow med Forespørgsel om han veed Noget om hvad den engelske Regjering har svaret paa den russiske Opfordring til at udøve en fælleds Pression i Paris, eller om han med stor Varsomhed kan opsnuse Noget derom.[1])

O. D. Rosenørn-Lehn.

P. Vedels Privatpapirer.

---

847. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 5. August 1870.

Udenrigsministeren har sagt mig idag, at han selv i ethvert Fald meget snart vil tilbagekalde Cadore, at det i Ministerraadet idag er afgjort, at de (omhandlede Tropper?)[2]) skulle være organiserede Tropper, at Krigsministeren har erklæret, at de ville være færdige til Afreise den 20de. Som Følge af Meddelelser fra Cadore synes Gramont ikke at troe paa Regeringens Tilbøielighed til Alliancen. Han sagde, at Tropperne ikke vilde blive sendte til Østersøen, før bestemt Afgjørelse foreligger.

Ligeledes af Gramont erfaret, at Østerrig provisorisk vil holde sig neutral og at Rusland har erklæret her at ville op-

[1]) Telegram til eller fra General Bülow herom foreligger ikke, men maa utvivlsomt være afsendt. Sml. Nr. 843.

[2]) Den dechiffrerendes Indskud.

give Neutraliteten, naar Østerrig bryder den, hvorpaa han havde svaret, at Rusland i saa Henseende maatte henvende sig til Østerrig. —

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 5. August 1870 Kl. 12.55 Form., modtaget s. D.

---

848. Udkast til et ikke afsendt Brev fra Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Confident.

Kjøbenhavn, 5. August 1870.

Hertugen af Cadores Sendelse har ikke virket gavnligt. Den har tildraget sig en Opmærksomhed, som det ikke kan være i Frankrigs Interesse at fremkalde hvis man i Paris har andre Hensigter end at allarmere Preussen, og den kan let have meget fordærvelige Følger hvorom jeg allerede har telegraferet Dem. Den franske Regering selv kan desuden ikke vente at Danmark skulde kunne undertegne nogen Traktat, saalænge det omtalte Landgangscorps endnu ikke befinder sig i Østersøen, og hvis Hr. de Cadore skulde opholde sig her indtil denne Eventualitet indtræder, vilde hans Mission let faae et Udseende, som det franske Cabinet ikke kan ønske.

Jeg har derfor allerede i Søndags (d. 31. Juli) telegraferet til Dem[1]) at det vilde være rigtigst at Hertugen indskrænkede sit Ophold her til at giøre de Meddelelser, som kunde være ham betroede, og at Resten overlodes Hr. de St. Ferriol.

Den følgende Dag d. 1. Aug. ankom Hr. de Cadore hertil og efter at have giort hans personlige Bekjendtskab og dannet mig en foreløbig Mening om hans Sendelses Characteer, har jeg fundet en forøget Anledning til i en ny telegra-

[1]) Se Nr. 816.

fisk Depeche til Dem af 3die d. at gientage min ovenomtalte Henstilling.

Det viser sig at Hr. de Cadore ikke er sendt som Gesandt i overordentlig Mission, og han medbringer hverken Creditiv eller nogen Haandskrivelse til Kongen, hos hvem han heller ikke har yttret noget Ønske om at stædes til Audients. Han har sagt mig at han var forsynet med en Fuldmagt til at forhandle og undertegne en Tractat, men jeg har ikke seet dette Dokument. Kongen, hvem jeg har forelagt Sagen, har i den Hensigt at undgaae al ufornøden Opsigt, anseet det for rigtigt, at ikke Udenrigsministeren men en udenfor Regeringen staaende betydelig politisk Personlighed modtog de Meddelelser og Forslag, som Hr. de Cadore efter Ordre her havde at giøre, og jeg har derfor idag sat den franske Befuldmægtigede i Forbindelse med den forrige Udenrigsminister Grev Frijs, som til den Ende er blevet forsynet med allerhøieste Fuldmagt. Jeg troer at den keiserlige Regering i dette Valg vil see et Bevis paa hvor stor Vægt Hs. Maj. lægger paa de Meddelelser, som den vil giøre Danmark.

Men saasnart Samtalerne mellem de 2 Befuldmægtigede have ført til at den kgl. Regering har vundet fuldstændig Klarhed over det keiserlige Cabinets Hensigter og Ønsker, maa jeg fremdeles ansee det for lige nyttigt for begge Regeringer at Hertugen af Cadore erklærer sin Sendelse for endt og at det overlades Hr. de St. Ferriol, hvis fortrinlige Dygtighed og Sindighed vistnok giøre ham udmærket skikket dertil, at føre Sagen videre og forsaavidt Omstændighederne tillade det, at tilendebringe den, saasnart det rette Øieblik kommer.

Koncept med P. Vedels Haand. — Paa en Udfærdigelse, egenhændigt underskrevet af Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn, staar: ikke afgaaet — og Datoen er overstreget.

849. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 5. August 1870.

Kjære Rosenørn! For det Første kan jeg ikke have noget Begreb om, hvornaar Samtalen med Hertugen er endt, for det Andet vil det være meget vanskeligt at jeg kan have min Rapport færdig til Klokken $2^3/_4$, saa at De kan benytte den til Ministerconferencen, men hvis det er mig muligt skal jeg see at træffe Dem i Udenrigsministeriet forinden De gaaer til Ministermøde.

C. E. Frijs.

Oreby.

---

850. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Copenhague, 5 août 1870.

Monsieur le Baron,

Le Roi ayant daigné me charger d'entrer en pourparlers avec M. le duc de Cadore, chargé d'une mission spéciale de Sa Majesté l'Empereur des Français, je me suis empressé d'inviter le duc à me faire l'honneur de venir chez moi ce matin à 11 heures. M. de Cadore s'est rendu à mon invitation, et nous avons eu un entretien très-soutenu pendant une heure et demie.

Le duc a commencé en affirmant les chaleureuses sympathies que l'Empereur et la nation française ne cessent pas de porter au Danemark, et le sérieux intérêt que leur inspirent les malheurs et les souffrances qui ont été infligés à la monarchie.

J'ai répondu que le Roi et Son peuple tout entier ont pleinement conscience des excellents sentiments à leur égard dont le duc a bien voulu se faire l'interprète, et qu'ils y attachent le plus grand prix; que de leur côté le Roi et tous Ses sujets, depuis les plus élevés jusqu'aux plus humbles, étaient animés d'une très-vive sympathie pour la France et

son illustre Souverain; que tous sans exception nous faisons constamment et de tout notre coeur des voeux pour le triomphe des armes françaises.

Le duc m'a alors mis sous les yeux les pleinspouvoirs de son gouvernement pour la négociation et la conclusion d'une alliance offensive et défensive, et je lui ai de mon côté fait lire les pleinspouvoirs qui me sont confiés.

Après ces formalités M. de Cadore s'est appliqué avec beaucoup de force à me montrer combien la France tient à ce que le Danemark s'associe à elle dans la guerre qui vient d'éclater. Il a fait ressortir que les motifs de ce désir étaient tirés à la fois de l'ordre matériel et de l'ordre moral. D'un côté un corps d'armée de 50,000 hommes, composé de troupes françaises et danoises et opérant dans le nord contraindrait les Prussiens à tenir des forces deux fois plus grandes dans les pays de la Baltique, obligation qui réagirait naturellement sur la situation des choses sur le Rhin. D'autre part il était notoire que la non-exécution de l'article V du traité de Prague était l'un des nombreux griefs de la France contre le gouvernement prussien, l'existence indépendante et assurée du petit Etat danois ayant une importance réelle aux yeux du gouvernement français.

C'est pourquoi, continuait le duc, l'Empereur offre au Danemark une alliance offensive et défensive pour la guerre actuelle. Sa Majesté S'engagerait à expédier dans le plus bref délai — et à cet égard M. de Cadore indiquait le 20 août comme l'époque à laquelle l'embarquement de ces troupes pourrait probablement avoir lieu à Cherbourg — un corps de débarquement de 28,000 hommes qui, suivant la décision prise en commun avec le gouvernement royal, seraient mis à terre soit à l'île d'Als soit dans le nord du Slesvig, et Elle ne ferait la paix avec la Prusse qu'après la restitution consommée du Slesvig, le Danemark ayant à décider lui-même s'il réclamerait la totalité du duché ou certaines parties seulement. Le gouvernement impérial serait en outre disposé à

fournir au Danemark soit des subsides en argent soit un emprunt.

J'ai d'abord fait observer au duc que, ne faisant pas partie du gouvernement actuel et ayant seulement qualité pour prendre connaissance des propositions du gouvernement de l'Empereur, il ne m'appartenait pas de préjuger s'il serait possible au gouvernement du Roi de se départir à un moment donné de la neutralité pour laquelle il avait dû se déclarer dès le début de la guerre. Je n'ai pas manqué toutefois de mettre en lumière tout ce qu'il y a de périlleux pour le Danemark à prendre activement part à la guerre contre nos voisins allemands. J'ai rappelé les longues et tristes expériences du pays, celles du commencement du siècle, comme celles de 1848 et de 1864. Toujours l'alliance et l'amitié de la France lui avait été acquise, mais le prestige et l'influence de la puissante et valeureuse nation n'avait pas suffi pour nous mettre à l'abri des injustices; avec sa meilleure volonté le gouvernement de la France s'était trouvé empêché de protéger son ancien et fidèle allié. Il n'était donc pas étonnant que dans le dilemme actuel le gouvernement, malgré l'entraînement de ses sympathies pour la cause de la France, désirât vivement pouvoir rester à l'écart d'un conflit si redoutable et dont l'issue, quelle qu'elle puisse être, n'ôtera jamais rien à la grandeur de la France, tandisque pour le Danemark ce serait son existence même qui serait en jeu, s'il se jetait dans la lutte. Même après le triomphe aussi complet que nous le désirons des armes françaises, si pour avoir fait alliance avec la France, le Danemark paraissait avoir contribué à l'humiliation de ses voisins allemands, nous pressentons sûrement qu'il ne sera point accordé à la monarchie danoise de jouir en paix des fruits de la victoire de notre puissant allié. La France sera devenue plus glorieuse, plus puissante et plus sûre de ses grandes destinées que jamais, mais la position géographique du Danemark, la grande distance qui séparera toujours l'Empire de notre

petit Etat, empêchera le gouvernement français de nous soutenir à tout moment avec efficacité contre les passions allemandes renaissant après la défaite et d'autant plus âpres pour le Danemark à cause de la part qu'il avait eue à ce résultat.

J'ai ensuite fait remarquer à M. de Cadore qu'en vertu de mon ancienne position officielle je savais que de plusieurs côtés, spécialement du côté de la Russie et de l'Angleterre, on faisait de grands efforts, en vue de localiser la guerre, pour déterminer le Danemark à ne point sortir de sa neutralité. Or, si nous n'en prenions pas moins le parti de nous allier à la France, nos nombreux ennemis (les petits Etats ont toujours de nombreux ennemis) ne se feraient pas faute de nous accuser d'avoir donné le signal d'une conflagration générale.

Le duc n'a pas voulu admettre la justesse de ces considérations, ou du moins elles avaient moins de poids à ses yeux qu'aux miens. J'ai cru devoir les maintenir comme très-importantes à mon point de vue personnel, et je lui ai dit qu'elles eussent exercé une sérieuse influence sur mes résolutions, si j'avais été dans le cas d'arrêter la ligne de conduite du gouvernement.

M. de Cadore m'a de son côté assuré que, dans sa conviction l'occasion était unique pour le Danemark, et que jamais aucun état n'avait eu plus de motifs que nous pour accepter résolument l'offre d'une alliance comme celle de la France. C'était une chance exceptionnelle et qui ne se présenterait pas une seconde fois dans d'aussi heureuses conditions.

J'ai fait valoir que, si le Danemark prenait le parti que le duc nous conseillait, l'opinion publique en Europe nous absoudrait peut-être, mais elle ne serait pas assez forte pour l'emporter sur les vues des gouvernements, et qu'en tout état de cause ceux-ci ne nous pardonneraient pas de ne pas montrer la plus grande prudence et la plus grande circonspection

dans le choix du moment où nous nous déciderions d'agir, et la plus grande modération dans le but que nous nous proposerions.

Ici le duc a de nouveau appuyé sur l'importance que le concours du Danemark a aux yeux de l'Empereur. Venant à aborder la question de savoir quelles forces le gouvernement du Roi pourrait mettre en ligne en ce moment, je ne lui ai pas laissé ignorer que selon mon opinion nous ne pouvons guère espérer mettre sur pied au delà de 16,000 combattants.

Dans le résumé qui précède il m'a été impossible de rendre un compte complet de toutes les observations échangées dans mon entretien avec M. de Cadore, mais si Votre Excellence le désire, je suis prêt à y ajouter de vive voix les explications qui sembleraient nécessaires.

Je ne puis terminer ce rapport toutefois sans exprimer combien j'ai été touché de la manière chaleureuse dont M. de Cadore a parlé de notre auguste Souverain, du peuple et du pays qu'il habite. Il y a eu également une grande élévation dans toutes les considérations qu'il a fait valoir pour me faire apprécier quel est le véritable but de la France et de l'Empereur dans la guerre qui vient de commencer. J'ai compris en l'écoutant que ce que le gouvernement impérial se propose ce n'est pas conquérir de nouveaux territoires, mais d'affermir l'indépendance des petits états et fonder une paix durable qui permettrait aux nations de l'Europe de s'adonner aux travaux utiles à l'humanité sans craindre toujours pour le lendemain.

C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs.

Koncept til denne Beretning nedskreves antagelig umiddelbart efter Samtalen (sml. S. 624) paa Dansk. Den færdige Indberetning forelaa — ifølge Kriegers Dagbøger V, 57 — paa Fransk den 8. August samtidig med den S. 640 f. trykte anden Beretning. Beretningen er her trykt efter en af Grev Frijs egenhændig underskrevet Renskrift. (U. A. Politiske Koncepter III); en Koncept med en anden Haand og rettet af P. Vedel findes i P. Vedels Privatpapirer.

851. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 6 août/25 juillet 1870.

Monsieur le Baron,

Revenu de Peterhof après un séjour de deux journées à la Cour de l'Empereur, je me suis permis de transmettre à Votre Excellence par voie télégraphique la substance d'une conversation que j'ai eu l'honneur d'avoir la veille avec Sa Majesté.[1]) L'Empereur, la première fois que je me trouvais en Sa présence, m'a dit qu'Il était informé que la France exerçait une grande pression sur le gouvernement du Roi pour obtenir une alliance avec nous et que Sa Majesté était vivement affectée des embarras que cette situation devait créer au Roi. J'ai dit à l'Empereur qu'en effet j'avais lieu de croire que le gouvernement du Roi était l'objet d'une vive pression de la part de la France et qu'une certaine excitation dans le peuple contribuait à augmenter les embarras du moment. J'ai fait voir à Sa Majesté qu'une telle excitation était toute naturelle à la suite de la conduite du gouvernement prussien envers le Danemark, et quant à la pression française, le Danemark, depuis 1864 pays ouvert, sans une seule place forte, se trouvait hors d'état d'opérer une résistance sérieuse, si la France trouvait bon de violer la neutralité que le gouvernement du Roi avait déclarée et qu'il avait la volonté de ne pas quitter. L'Empereur a exprimé l'espoir que notre neutralité pourrait être gardée: rester neutre était, selon Lui, pour toutes les eventualités, le plus sage et le plus profitable aux intérêts du Danemark. Sa Majesté avait chargé Mgr. le Grand Duc Héritier d'une lettre pour le Roi. J'ai eu, ce même soir, l'occasion de parler dans le même sens avec Mgr. le Grand Duc Héritier qui devait s'embarquer quelques heures après pour Copenhague.

Le lendemain, au bal qui avait lieu au palais de Peterhof,

[1]) Se Nr. 844.

S. M. l'Empereur m'a pris de côté et m'a dit qu'il avait beaucoup réfléchi sur quel conseil donner au Roi dans l'embarras où se trouvait Sa Majesté et qu'Il pensait que dans le cas où les Français iraient jusqu'à faire un débarquement sur notre territoire, le mieux pour le Roi serait de protester devant l'Europe, dégager sa responsabilité mais surtout s'abstenir de déclarer la guerre à la Prusse. Le fait même de la violation de notre neutralité par la France n'entraînait pas pour nous, m'a dit l'Empereur, une guerre avec la Prusse; l'Empereur a ajouté que Sa Majesté avait le matin même télégraphié à S. M. le Roi dans ce sens et a donné l'ordre à M. de Westmann qui se trouvait à côté, de me communiquer le télégramme de Sa Majesté. J'ai remercié S. M. l'Empereur pour la sollicitude que Sa Majesté avait bien voulu, à cette occasion, montrer à mon pays; j'ai dit que le gouvernement du Roi n'avait pas de plus vif désir que de ne pas voir le Danemark entraîné dans une guerre dont l'issue serait toujours incertaine, et qui quelque fût son issue, rendrait difficiles nos relations à l'avenir avec la Prusse. Mais j'ai ajouté que la force militaire du Danemark ne suffirait pas pour empêcher les Français d'opérer un débarquement.

J'ai profité de l'occasion pour faire bien comprendre à l'Empereur le triste état où l'Europe avait laissé le Danemark depuis 1864 et dont nous voyons maintenant la preuve, à la merci de l'étranger, sans frontière et sans forteresse. J'ai prié Sa Majesté de vouloir bien, quand, plus tard, l'occasion se présenterait, employer son influence puissante dans le Conseil de l'Europe à faire rendre au Danemark une frontière stratégique et au moins une place forte qui nous permettraient de défendre notre indépendance et sans lesquelles le Danemark tôt ou tard irait à sa perte. — L'Empereur m'a paru tout convaincu de cette nécessité pour nous. Sa Majesté, d'après ce que j'ai eu l'occasion de voir moi même ces jours-ci et d'après ce qui me revient de plusieurs côtés, montre une très grande sollicitude de la situation em-

barrassante que les événements ont créée au Danemark en ce moment-ci. Sa Majesté en me parlant, m'a fait voir, combien le coeur de Sa Majesté était intéressé à faire heureusement sortir le Roi d'une situation qui, l'Empereur ne se le cache pas, peut entraîner les conséquences les plus graves pour l'avenir du Danemark.

L'Empereur m'a fait dire le lendemain par M. de Westmann de bien relever, dans le télégramme que j'envoyais à mon gouvernement, l'importance pour nous, le cas échéant, de bien accentuer la protestation contre la violence dont peut être nous serions l'objet; car, sans cela, la Prusse ne manquerait pas de nous accuser, plus tard, de complicité. J'ai fait remarquer à M. de Westmann, que selon moi, il serait presque impossible, dans ce cas, d'éviter que la Prusse ne trouve dans notre conduite quelque fait sur lequel baser une telle accusation.

L'arrivée du prince Gortchacow est annoncée pour ce soir.

E. Vind.

Depeche Nr. 30.

---

852. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Lensgreve C. E. Frijs.

6. August 1870.

Paa min allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hs. Maj. Kongen allernaadigst at overdrage D. E. paa den kgl. Regerings Vegne at modtage de Meddelelser, som Hertugen af Cadore efter Ordre af den franske Keiser har at giøre, samt derefter at afgive Indberetning til mig for at de fremkomne Forslag kunne blive Kongen forelagte til yderligere allerhøieste Afgiørelse.

Idet jeg hoslagt har den Ære at fremsende den for D. E. til dette Øiemed udfærdigede og af Hs. Maj. undertegnede

allerhøieste Bemyndigelse,[1]) skal jeg tillade mig at henlede D. E.s Opmærksomhed paa følgende Punkter.

1. Hertugen af Cadore har ikke produceret noget Creditiv eller andet til Hs. Maj. Kongen rettet Dokument, hvorimod han har omtalt til mig at han havde en keiserlig Fuldmagt til at forhandle og formodentlig ligeledes til at undertegne en eventuel Overenskomst. Da det maa ansees for at være vigtigt, at D. E.s Samtaler med Hertugen holdes paa et saa uofficielt Standpunkt som muligt, finder jeg det hensigtsmæssigst at D. E. ikke fremkalder nogen Meddelelse af den Fuldmagt, som Hertugen medfører, hvilket selvfølgelig dog ikke hindrer Dem i at modtage en saadan Meddelelse, hvis Hertugen selv tager Initiativet dertil. Af samme Grund antager jeg det ogsaa for rettest at Deres Samtaler med Hertugen bevare en udelukkende mundtlig Charakteer, saa at der i alt Fald paa Sagens nuværende Stadium ikke finder nogen skriftlig Udvexling Sted mellem D. E. og Hr. de Cadore.

2. Da den kgl. Regering ikke for Tiden kan have Andet end mere eller mindre begrundede Formodninger om Formaalet for Hertugens Sendelse, vil D. E.s Hverv foreløbig alene kunne gaae ud paa at modtage de Meddelelser og eventuelle Forslag, som han maatte have at giøre, idet De vil rette Deres Bestræbelser paa at opnaae den størstmulige Klarhed over alle enkelte Punkter saavel af de franske Tilbud som af de Tjenester, den franske Regering venter sig af Danmark. Selvfølgelig vilde det være mig af særlig Interesse tillige at modtage de Bidrag til Bedømmelsen af Frankrigs politiske Stilling ligeoverfor andre Magter, navnlig Østerrig og Italien, som det maatte være D. E. muligt at erhverve.

3. Uagtet det altsaa ligger udenfor det D. E. for Tiden allernaadigst overdragne Hverv at udtale Noget om den kgl. Regerings event. Stilling til de Tilbud, som Hr. de Cadore vistnok vil fremsætte, forudseer jeg imidlertid at det under deres

[1]) Trykt som Nr. 835.

Samtaler med den franske Afsending ikke ganske kan undgaaes, at en vis Grundanskuelse fra Deres Side maa, om ikke bestemt udtales, saa dog skinne igjennem. I saa Henseende maa jeg giøre D. E. bekjendt med, at der for Tiden, og navnlig saalænge et betydeligt fransk Landgangscorps endnu ikke befinder sig i Østersøen, efter den kgl. Regerings Anskuelse ikke kan være tilstrækkelig Anledning for den til at tage de nærmere Betingelser og Modaliteter under Overveielse, under hvilke man eventuelt vilde kunne føre Sagen videre.

4. Men naar D. E. saaledes omhyggelig vil undgaae Alt hvad der kan indeholde et Løvte eller kan binde den kgl. Regerings fremtidige Handlefrihed, vil D. E. med ikke mindre Omhu undgaae Alt, hvad der kunde opfattes som en Afvisning om senere at indgaae en nærmere Forbindelse med Frankrig. Tvertimod maa jeg ønske at Hertugen modtager et personligt Indtryk af at under givne Forhold kan den kgl. Regerings egne Interesser og dens Sympathier for Frankrig føre til en aktiv Optræden til Fordeel for denne Magt.

Med disse Bemærkninger har jeg altsaa den Ære at lægge denne Sag i D. E.s Haand. Det er et vanskeligt Hverv, som Hs. Maj. har betroet D. E., men jeg er fuldt overtydet om, at De er istand til at udføre det paa en tilfredsstillende Maade, og jeg tillader mig derfor af fuldt Hjerte at lykønske Dem til at De er blevet kaldet til at yde Fædrelandet en saa vigtig og for vor Fremtid saa betydningsfuld Tjeneste.

Koncept med P. Vedels Haand.

853. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 6. August 1870.

Efter competente Folks Mening kunne de i Ministerraadet om Expeditionen tagne Beslutninger ikke realiseres, da der er Brug for Alt ved Rhinen.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 6. August 1870 Kl. 6.33 Efterm.

---

854. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Kjøbenhavn, 6. August 1870.

Meget stærkt Tryk her fra Rusland og England. Rusland og maaskee England ville true i Paris i Anledning af Alliance mellem os og Frankrig. Cadore maa snarest muligt bort. Ikke i Frankrigs Interesse at Tractat for Øieblikket sluttes.

Rosenørn-Lehn.

Koncept til Chiffertelegram, indleveret i København 6. August 1870 Kl. 10 Efterm.

---

855. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 7 août 1870.

Nouvelles de l'armée de plus en plus désastreuses. Bruit court que l'armée est en déroute complète. Panique énorme. —

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 7. August 1870 Kl. 1.40 Efterm.

---

856. Justitsminister A. F. Krieger til fhv. Statsraad K. Motzfeldt.

7. August 1870.

Kjære Motzfeldt.

Hvilke sørgelige Efterretninger fra Krigsskuepladsen! Jeg var ikke uforberedt paa, at Franskmændene i Begyndelsen vilde faae adskillige Knæk, thi Preusserne passe bedre paa og have den numeriske Overlegenhed, men disse Nederlag paa begge Fløiene ere større og farligere, end jeg frygtede. De nærmeste Dage ville lære os, om Napoleon tør modtage et Slag i Centrum foran Metz, eller om han anseer det nødvendigt at trække sig længere tilbage. Saavidt jeg kan forstaae, er Resterne af Mac-Mahons Corpser — at denne Hær skulde være heelt oprevet, som jeg veed man *antog* i Tuillerierne d. 7de, vil jeg dog endnu ikke ret troe — dog ikke afskaarne fra Hovedstyrken; men Nederlaget har været yderst alvorligt baade for Mac-Mahon og for Frossard.

Tak for Brevet. Deres Udtalelse har været mig en kjærkommen Bekræftelse paa min egen Mening, at man — selv om de sidste Efterretninger ikke vare komne — ikke kunde forsvare at slutte nogen Alliance med Frankrig, saalænge intet Landgangscorps var kommet. Ude i Publicum have jo Mange meent, *at man strax skulde slaae til;* jeg vil ikke sige, at Nogen i Ministeriet har villet *det*, men der har dog været hos Nogle af dets Medlemmer en *stor* Utilbøielighed til at lade Cadore reise uden et, omend *betinget*, Tilsagn; Noget jeg bestemt vilde have modsat mig, da man ikke kan eller skal binde sig forud, og man kan være sikker paa, at Intet nuomstunder kan holdes hemmeligt. *Vi staae aldeles frie ligeoverfor Frankrig.* Jeg anseer dette for et relativt Gode under de nuværende Forhold, saa ulykkelig Fremtiden end vil blive, dersom Preussen virkeligt skal gaae seirende ud af denne Krig. Hvilken forfærdelig Straf over Frankrig, fordi det ikke forstod Situationen, hverken i 1863—64 eller i 1866! Men hvilken Ulykke for Europa, hvis Straffen skal gaae saa-

vidt, at dette engang saa mægtige Frankrig ikke længere kan forsvare sig mod Preussen!

Samtidig med de slette Efterretninger kom da en Afkjøling af Luften, som jeg i høi Grad trængte til. . . .

Nu have vi da Besøg af den russiske Storfyrste. Rusland har da været ivrigt i at anbefale vor Konge Opretholdelsen af Neutraliteten; selv siger Keiseren, at han vil bevare Neutraliteten, hvis Rusland ikke tvinges ud af den d. v. s. *hvis Østerrig ikke rører ved det polske Spørgsmaal.* Der er nogle, rigtignok endnu meget *svage* Tegn til at Østerrig og Rusland forsøge paa at glemme gammelt Nag, for ved en Tilnærmelse at øve nogen Indflydelse, hvis Preusserne vinde en ny afgjørende Seir, saa Frankrig reent kommer til at ligge for dets Fødder. I det russiske Udenrigsministerium er der dukket en ny Mand op, som raader i Gortchakows Sted, nemlig en Geheimeraad Westman; jeg har saa nylig opdaget ham, at jeg endnu ikke har kunnet udgranske hans Charakteer, men komme vi ud til Taffels, medens Storfyrsten er her, skal jeg fortsætte den Samtale med den russiske General Stüsler (en Slægtning af Westman) som Prinds Hans ubesindigt afbrød sidst.

Hvad mon saa de sidste Dage bringe!

Fr. Krieger.

Motzfeldts Paategning: besv. 12. Aug. — Tilhører Højesteretsassessor U. Motzfeldt, Kristiania.

---

857. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 7 août 1870.

Les nouvelles très graves de l'armée provoquent crainte d'un mouvement révolutionnaire à Paris. Chambres convoquées pour le onze. Paris mis en état de siège. Nouvelle bataille imminente.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 7. August 1870 Kl. 11.6 Efterm.

---

858. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 7. August 1870.

Kjære Rosenørn! Hvis dette ikke skulde dérangere Deres Planer for idag havde jeg tænkt mig at see op til Dem imellem 4 og 5 Eftermiddag; men naar dette ikke skulde convenere skal jeg meget gjerne komme paa en anden Tid af Dagen. —

C. E. Frijs.

Oreby.

---

859. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 7. August 1870.

Kjære Vedel! Nødig vil jeg uleilige Dem mere end høist nødvendigt, men da jeg haaber at have endt min Gjerning idag eller senest imorgen, vil jeg spørge om det convenerer Dem bedst at jeg besøger Dem idag Aften Klokken henved 8, eller imorgen tidlig; — hvis det lod sig gjøre vilde jeg i Deres Sted gjøre mig usynlig i Eftermiddag for at kunne drage lidt frisk Luft og fornye mine Kræfter, der ville blive stærkt beslaglagte i den Uge, der nu forestaaer. —

Jeg tænker at tale med Hertugen imellem 11 og 1 idag. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

860. Lensgreve C. E. Frijs til Gehejmeetatsraad Andræ.

Kjøbenhavn, 7. August 1870.

Da jeg næsten ikke fik talt med Dem igaar paa Grund af den for mig uventede Afbrydelse vilde det være mig overordentlig kjært, om jeg idag kunde komme til at samtale med Dem, thi det staaer for mig som om vi nu staae paa et meget critisk Vendepunkt, med en Blanding af ydre og indre Farer; Ministeriet i sin nuværende Form holder ikke længe sammen, Kongen vil vanskelig kunne danne et nyt

Ministerium efter sin nærværende Opfattelse af Forholdene, og det forekommer mig derfor sandsynligt det vil ende med et Hallsk Ministerium. —

Jeg haaber at være færdig med Forhandlingen med min Hertug idag Klokken 2 og da dette er den sædvanlige Tid paa hvilken De begiver Dem til Byen beder jeg Dem om venligst at ville see ind til

Deres Dem meget forbundne

C. E. Frijs.

Andræs Privatarkiv. R. A.

---

861. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 8 août 1870.

Monsieur le Baron,

J'ai eu l'honneur de recevoir la dépêche que Votre Excellence a bien voulu m'écrire sous le numéro 19 en date du 1er du courant et je me suis empressé, suivant l'ordre de Votre Excellence, d'adresser à M. le duc de Gramont une note strictement conforme au contenu de cette dépêche.

L. Moltke-Hvitfeldt.

Depeche Nr. 72, modtaget 13. August 1870.

---

862. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 8 août 1870.

Situation considérée comme étant affreuse hier aux Tuileries, on ne conservait aucune illusion. Il ne reste presque rien du corps d'armée du maréchal Mac Mahon. Jusqu'à présent esprit à Paris calme et patriotique. —

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 8. August 1870 Kl. 8.45 Efterm., modtaget 9. August.

---

863. Lensgreve C. E. Frijs til Gehejmeetatsraad Andræ.

Kjøbenhavn, 8. August 1870.

For at De dog kan være inde i Bevægelsen og den op- og nedadgaaende Bølgegang i Ministeriet maa jeg dog berette, at jeg efter at have afgivet min Beretning, som er bleven forelæst Ministerraadet, fik en bestemt Opfordring om at blive, høre Ministerraadets Mening og da afgive Beslutningen, efter at denne var fastsat i Statsraadet, til Cadore, og dette nægtede jeg, fordi jeg efter mine Tanker havde opfyldt det mig paalagte Hverv, og fordi jeg maatte ansee det for naturligst at det endelige og definitive Svar afgaves af Udenrigsministeren. Jeg seer saaledes nok at jeg har høstet som Tydsken siger »Stank für Dank« men dette var mig ikke uventet, endskjøndt jeg havde skrevet Beretningen saaledes at den maatte være en Støtte for Ministeriet imod de Ultra-Stemninger der kunne findes i en anden Leir. Vor Ven Hall vil naturligviis ligesom salig Dom Xixote just nu tage Parti for Franskmændene og finder saaledes Erklæringen om at vi ville holde paa Neutraliteten for stærk, det er en Gjenklang af hvad der har staaet i Dagbladet idag og hvor man som De seer ogsaa fisker efter Krieger.[1]) —

Gud holde sin Haand over vort kjære Fædreneland!

C. E. Frijs.

Andræs Privatarkiv. R. A.

---

[1]) Sml. P. Andræ: Gehejmeraadinde Andræs Dagbøger II, 224.

I Dagbladet $^{6}/_{8}$ 1870 Nr. 183 staar i en Korrespondance fra Paris $^{1}/_{8}$ bl. a. om Forholdene 1807—14:

»Regeringen valgte Frankrig — da det var for seent, ligesom den fik Napoleons Tilladelse til at skille sig fra ham — da det var for seent. »For seent, for seent!« — det er to Ord, der kunne staae som Motto paa næsten hver Side af Danmarks Historie i denne Periode — paa mange Sider ogsaa af den senere Historie. Forhaabentlig skal det ikke komme til at staae paa de sidste Dages, naar den engang skal skrives. Folkets Stilling hjemme er jo nu klar og sikker, Regeringens Holdning er det uden Tvivl ogsaa. En af dens Medlemmer, den nuværende Justitsminister Krieger har tidligere paa et afgørende Punkt,

864. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 8. August 1870.

Kjære Vedel! Det er mig ikke muligt at drage bort uden at sende Dem nogle venlige Ord, og opfordre Dem til paa Deres sædvanlige Maade at seire ved Udholdenhed; Hall forekom mig utilregnelig og imellem os vrøvlevaaren, jeg kan saa godt forstaae at han er dybt rystet just nu da der var en tilsyneladende Udsigt til at gjenvinde Noget af det Tabte*), men jeg frygter altid for at han efter sin Natur paavirkes for stærkt af den Stemning der viser sig i Folket og hvormed man ikke kan prygle de tydske Millioner. —

Farvel for denne Gang!

C. E. Frijs.

Jeg seer i Aanden at det Hele tager »Reiss auss« under en eventuel Seier paa Franskmændenes Side, som jeg dog ønsker om end min Fortrøstning er ringe.

P. Vedels Privatpapirer.

---

865. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Kjøbenhavn, 8. August 1870.

Herr Baron,

I Continuation af min ærbødige Indberetning af 5te dennes tillader jeg mig herved at meddele, at jeg, for at fyldest-

---

*) hvortidt have vi ikke troet at skulle plukke Pæren, og jeg har ingenlunde opgivet Haabet om at den engang fuldmoden vil falde i vor Haand.

---

i Rigsraadets Møde den 13. November 1863, sluttet et udmærket logisk og skarpsindigt Foredrag med det simple gamle Ord som den afgørende Betragtning: »Hvo Intet vover, Intet vinder, men dristig vovet, halvt er vundet.« Der er ganske vist Omstændigheder, hvor dette Program bliver det eneste, hvorefter der kan styres.«

Korrespondancen er rimeligvis skreven af »Dagbladet«s daværende Korrespondent i Paris, Vilh. Topsøe.

gjøre den i min Instructions 3die og 4de Puncter stillede Fordring, iforgaars aldeles privat henvendte mig til den herværende franske Gesandt for at finde en terme moyen, der kunde være *ligesaa langt fra* en Afslutning eller et Tilsagn om Afslutning af of- og defensiv Alliance (saalænge ikke et betydeligt fransk Troppecorps fandtes i Østersøen, cfr. Instructionens § 3) *som* fra en Ikke-Indgaaen paa de gjorte Tilbud; — men den franske Gesandt, hvis Forekommenhed og Dygtighed vil være Deres Excellence tilfulde bekjendt, meente, at en slig Udvei ikke vilde kunne findes, fordi den franske Regjering maatte vide bestemt Besked, forinden den afsendte sine Tropper.

Overeensstemmende med en under min sidste Samtale med Hertugen af Cadore truffen Aftale om at forelæse ham min Indberetning, forinden jeg afgav denne til Deres Excellence, for herved at undgaae enhversomhelst Misforstaaelse, tilskrev jeg ham igaar Morges, at jeg stod til hans Disposition hele Dagen, naarsomhelst det maatte behage Hertugen at besøge mig, hvorefter han øieblikkelig svarede at ville indfinde sig Kl. $12^1/_2$ hos mig, til hvilken Tid præcise han mødte. —

Efter Forelæsning af min Indberetning, for hvis varme og sympathetiske Stemning for Frankrig, for den franske Keiser og for det franske Folk han bragte sin hjertelige Tak, erkjendende, at det var en saadan Stemning og Aand, der fra først af og heelt igjennem havde gjort sig gjældende fra min Side i vor Forhandling, tillod han sig tre Smaabemærkninger, efter i det Hele at have erkjendt min fuldkommen correcte Gjengivelse af vor Samtale:

1) At Cherbourg ikke kunde være ene bindende som Indskibningssted,

2) At Bestemmelsen om Landsættelsen paa Als eller i Nordslesvig maatte være Gjenstand for yderligere og endelig Forhandling imellem de militaire Autoriteter,

3) At Restitution af Slesvig til Danmark som Betingelse

for at kunne slutte Freden kun maatte være bindende for Frankrig, naar dette kunde — om ikke dictere Freden, saa dog paa Grund af Krigens Gang i det Væsentlige bestemme Fredsvilkaarene.

Ved denne Leilighed, eller foranlediget af disse Smaabemærkninger, maa jeg tillade mig et Forsvar ligeoverfor Deres Excellence med Hensyn til de mig i Instructionens § 2 givne Paalæg.

Grunden, hvorfor jeg ikke nøiere har discuteret og faaet Oplysning om de enkelte Tilbuds Beskaffenhed og disses mulige Modificationer — samt om de Tjenester, der ventes af Danmark, ligger deri, at jeg ikke fandt det tilraadeligt eller, om jeg saa maa sige, delicat fra vor Side, naar der ikke var Sandsynlighed for, at vi vilde være istand til at kunne give et Tilsagn, — da at ville søge at binde og præcisere sin eventuelle Allieredes Tilbud; thi indirecte paadrog man sig ved slig dybere og grundigere Drøftelse af Tilbud — om ikke nogen juridisk, saa dog en moralsk Forpligtelse til at contrahere. — Ligeoverfor mine forskjellige Forsøg paa at faae Oplysninger, vedrørende Stillingen til Østerrig, Italien og Sverrig, som naturligviis gjordes aldeles generelt og i Henhold til de Yttringer, der vare fremkomne i Pressen, agerede Hertugen fuldstændig døv, — hvilket forekom mig mere Følgen af en bestemt Villiesretning end af Ubekjendtskab til Forholdene.

Vor Samtale eller Forhandling endte med den Slutningsbemærkning, at jeg, der, som han vilde have seet af min Fuldmagt, kun havde det Hverv at modtage Meddelelser, dog ifølge min Instruction ansaae det for min Pligt atter og gjentagende at gjøre opmærksom paa de Vanskeligheder, den danske Regjering vil have ved under nærværende Forhold at give nogetsomhelst Tilsagn, thi et Løfte om et Landgangscorps's Indskibning var alle Dage meget forskjellig fra 28,000 Mands Tilstedeværelse i Østersøen. Uden at nære den mindste Tvivl om den franske Keisers, det franske Folks be-

stemte Hensigt at ville opfylde et sligt givet Tilsagn, saa kunde Krigsbegivenhederne absolut kræve andre Dispositioner, og vi stode da i Gabet ligeoverfor en overmægtig Nabo. Hertil bemærkedes fra Hertugens Side, at en Forpligtelse eller et Tilsagn fra vor Side kun kunde gjælde fra den Dato, Landgangstropperne vare hidkomne, til hvilken Bemærkning jeg riposterede, at Muligheden af en Tractats eller et Tilsagns Hemmeligholdelse betvivledes af mig under nærværende Tider og ved den udmærkede diplomatiske og Spions-Betjening, som Contraparten var i Besiddelse af — der kunde ikke være Skygge af Tvivl om, at sligt Tilsagn vilde blive regnet os à conto som afsluttet ubetinget. — Hertugen bemærkede hertil, at en Afsendelse af Tropper uden Tilsagn *vanskelig* kunde tænkes; thi Keiseren ønskede ikke at udøve nogen Pression paa den danske Regjering, saaledes at denne paa nogen Maade kunde siges ved et Tryk af Folkestemning etc. at være hindret i Udøvelsen af sin frie Villie, og det kunde let faae Skin heraf, naar Forhandlingen først fandt Sted ved Troppernes Ankomst. Ligesom han paa Forhaand vidste, at de af mig fremsatte Betænkeligheder alene havde deres Udspring fra min Hensyntagen til mit Fædrelands Vel, saaledes kunde han meget godt forstaae, at de stode for mig i et saa stærkt Lys, fordi jeg i saa lang Tid havde pleiet Forhandlinger med vor Nabo; men det var paa den anden Side ogsaa hans Pligt ligeoverfor en eventuel Umulighed fra den danske Regjerings Side til at kunne indgaae paa Tilsagn at hævde »la pleine liberté d'action de son gouvernement«.

Deres Excellence vil heraf gunstbehageligen kunne see, at der var en ikke liden Formindskelse i den moralske Pression fra iforgaars og i den fra igaar, muligviis Følge af de indtrufne Begivenheder, og Trykket vil aabenbart rette sig i dets Stigen og Falden efter Krigens Gang.

Jeg meddeelte Hertugen, at jeg imorgen vilde kunne afgive min endelige Beretning til Deres Excellence, og at en

Beslutning saaledes efter al Sandsynlighed kunde ventes tagen i Midten eller senest i sidste Halvdeel af denne Uge. —

Deres Excellence vil have bemærket, at jeg ligeoverfor Hertugen ikke har tilladt mig nogensomhelst Antydning om de Ulykker, der ere overgaaede Frankrig, hvorimod jeg ikke nærer Tvivl om, at de vare ham bekjendte; jeg tog Afsked med Hertugen, som om vi ikke skulde gjensees for det Første, og da min Sympathi for Frankrig altid har været meget varm og er det endnu mere i dette Øieblik, troer jeg gjennem mine Udtalelser at have været istand til at bibringe Hertugen et levende Indtryk af den kongelige Regjerings Sympathi for Frankrig.

Idet jeg hermed maa betragte det mig Allernaadigst overdragne Hverv som endt, er jeg herved saa fri at tage Afsked med Deres Excellence, takkende for den mig viste Tillid.

C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs.

---

866. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 9 août 1870.

Monsieur le Baron,

J'apprends de source authentique mais très-confidentiellement que l'Angleterre a proposé à la France et à la Prusse de garantir ultérieurement par des traités la neutralité Belge. Par ces traités l'Angleterre déclarerait que si la neutralité Belge était violée par un des belligérants, l'Angleterre joindrait toutes ses forces à celles de l'autre. Les traités seraient conclus pour la durée de la guerre actuelle et resteraient en vigueur pendant douze mois à partir de la conclusion de la paix. La France a déclaré être prête à signer; M. de Bismarck a répondu qu'il y aurait bien quelques objections ou observations à faire, mais que toutefois la Prusse signerait également.

Quaade.

Chifferdepeche Nr. 36, modtaget 11. August 1870.

---

867. Christian IX til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Fredensborg, 9. August 1870.

Vil De ikke istedetfor iaften allerede komme til Middag?

Christian R.

Telegram, indleveret i Fredensborg 9. August 1870 Kl. 12.55 Efterm. — Oreby.

---

868. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 9 août 1870.

Séance de la chambre d'une violence et de désordres terribles. La gauche demande des armes pour la population de Paris. Chute du ministère presque certaine. Mouvement populaire qui a nécessité emploi de troupes. On craint beaucoup une révolution.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 9. August 1970 Kl. 5 Efterm., modtaget 10. August.

---

869. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 9 août 1870.

Situation quoique terrible est envisagée avec plus de calme. La bataille imminente semble devoir avoir influence décisive.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 9. August 1870 Kl. 2.35 Efterm. modtaget 10. August.

---

870. Hofjægermester H. R. Carlsen til Justitsminister A. F. Krieger.

Gl. Kjøgegaard, 10. August 1870.

Kjære Ven! Naar De har læst indlagte Brev[1]), saa send mig det straks tilbage. —

H. Carlsen.

Kriegers Papirer. R. A.

---

871. Justitsminister A. F. Krieger til Etatsraad Regenburg.

Kjære Regenburg! 10. August 1870.

Der er til Krigsministeriet — fra Salicath i Haderslev — indkommet et Andragende om at Krygers Søn, der er Menig i 10de Bataillon (for Tiden i Fredericia) maatte blive fri for Tjeneste for at styre Faderens Gaard.

Vilde De ikke undersøge og meddele mig

1) om den unge Kryger ønsker det,
2) om det er et forstandigt Ønske, med andre Ord, om han har sikkret sig at kunne komme til Bevtoft (mon ikke Søsteren styrer Gaarden nok saa godt).

Hvilke sørgelige Efterretninger fra Frankrig!

Fr. Krieger.

Regenburgs Paategning: Sv. 14. Aug. 1870. — Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

872. Kronprins Oscar af Sverige-Norge til Hofjægermester H. R. Carlsen.

Helsingborg, Sofiero, 10. August 1870.

Min gode Ven!

Jeg er nok skyldig et Svar til Dig alt for længe siden, men Begivenhedernes alvorsfulde Gang og Udvikling have fyldt min hele Siæl først med ængstelig Spænding og siden med

[1]) Intet Brev findes nu vedlagt, men det drejer sig utvivlsomt om det som Nr. 872 trykte Brev fra Kronprins Oscar af Sverige-Norge.

en usigelig Forbauselse! Aldrig havde jeg kundet tro at Frankrig skulde give fienden initiativen, allermindst *nu*, da Frankrig absolut provoceret Krigen, og fremtvunget den! Aldrig havde jeg troet at Frankrigs mest udmærkede Feltherre og den seiervante algieriske Armé vilde lade sig kujonere af syd-tydske Tropper, Bayrer og Würtemberger! Hvad jeg derimod har troet, *men hvad man i Frankrig på en underlig Måde forbiseet*, det er at således som Krigen *nu* indledes*), måtte Tysklands Befolkninger absolut, par force, sluttes sammen, thi når den Hohenzollerske Kandidatur var tilbagetaget, men man *dog* vedblev i Frankrig, da skimtede Rhingrændsen altfor tydeligt frem, da anså's den tydske Ære fornærmet. Hvad jeg nu antydet er den eneste fornuftige Erklæring af Overfaldet ved Weissenburg, og Svagheden af hele franske Venstre Fløi.

Jeg håber at vi nu snart få at høre om en offensif seierrig Bevægelse af den franske Hær, thi jeg kan ikke troe at det står så ilde til, som den første Overraskelsen troede. Der er jo endnu ikke skeet noget Hovedslag! Jeg håber fremdeles at den bebudede Landgangshær under den udmærkede General Trochu kommer. Men blot under disse Forudsætninger kan jeg tilråde Danmark at træde ud af sin neutrale Stilling. Et lille Land må handle forsigtigt og klogt. Når man ser Bismarcks Afsløringer, så falder et dobbelt Afgrunds Lys over Europas Storemagters Politik vis à vis de små!! På begge Sider, (så meget er klart) har man tænkt på egen Gewinst ved Andres Fald! Altså: *først* 40000 Franskmænd iland i Sleswig, *så* en Traktat, en bonne forme, med Napoleon under, der tilforsikkrer virkelige Anstrængelser for at nå Slesvigs Gienvinden — *da* kan det danske Folk roligt træde under Våben, thi da har det gjort hvad Klogskab bød! Men kommer *nu* denne Landgangshær i *tilstrækkeligt* stort Antal? 20000 Mand er for lidt. Behøves ikke

*) Pragerfreden vilde have været den rette Krigsårsag.

Tropperne for at udfylde Arméen i Frankrig? eller opretholde Orden i dette Paris, hvor der findes une canaille irréconciliable der lurer på første Anledning? En snar Fremtid vil besvare disse Spørgsmål.

Hvad Os betreffer, så se vores Aviser!!! Megen Sympathie, men liden virkelig Patriotisme! Skiønne Ord, men ingen Handlingslyst! Det er den bittre Frugt 1863-4 Års Politik har medfört! Det udgiör mitt Livs Sorg! Men det er bedst at see Sagen, som den *er*. Kongen vil nok denne Gang, men han har ladet — han som Napoleon — initiativen og Tiltroen glide ud af Hænderne på sig. Ikke en Gang Frankrig skal (efter Sigende) ændse vores Optræden! Minister Fournier skal have afgivet overdrevet ugunstige Efterretninger om vores Militære og Politiske Tilstand til Keiseren. Måske forandres nu Frankrigs Sprog efter de sidste Begivenheder, men da bliver man også endnu mindre hued til Handling! Nei, der er nok desværre intet at vente, og det er derfor jeg skiuler mit Ansigt langt borte fra Hovedstaden. Il faut être homme nouveau quand on paraîtrait, si telle était la volonté de Dieu.

Dog i min Afkrog her opsøgtes jeg forleden Dag af et Brev fra — kan Du gjætte — ikke mindre end Comte Reuss, alias: Marskal Prim![1]) Han inviterede mig på den spanske Krone! Jeg bukkede og takkede og så var den Sag endt, men det der ubehagelig berørte mig var at en dansk Mand, tilhørende det skandinaviske Parti bragte mig dette Bud, og ikke har været fremmed for dets Senden![2]) Jeg beder Dig og alle Venner være overbevist om at *jeg ikke sælger min Arveret til Sverrig og Norge for en Krone!* Byder Nordens *Vel*, og er det mine kiære Landsmænds Ønske at jeg, Arveprinds Oscar, på Forhånd træder tilbage, da giør jeg dette *derfor* at jeg troer det være min Pligt imod Norden og dens

[1]) General Juan Prim, Greve af Reuss, var Førsteminister i den spanske Regering, der efter Isabellas Forjagelse styrede Spanien.

[2]) Josef Michaelsen. Sml. Kriegers Dagbøger V, 61—62.

Fremtid, men uden al *s. k. Erstatning*, ene og alene fordi min Samvittighed da vil byde mig det. Ikke Lyst til Kongerang, der ikke blænder mig, ikke Higen efter Kongemagt, der ikke er stor nu længere, nej, blot Pligt mod de Forenede *Riger* holder mig på min Post. Sålænge denne Pligt forefindes hverken bør, kan, vil eller skal jeg vige derfra, om man så bød mig al Verdenens Herlighed. Det var en Dag, hvor jeg fristedes dertil. Denne Dag er forsvundet i 1864 års blodige Krigståger. Jeg håber at det var bedst som skeete. »Indled os ikke i Fristelse« vil jeg bede. Amen! . . .

Din hengivne Ven

Oscar.

Gammelkøgegaards Arkiv.

---

872 a. Udenrigsministeriet til Krigsministeriet.

Fortroligt.

Kjøbenhavn, 10. August 1870.

Under 31te Juli har Krigsministeriet fortroligt underrettet Udenrigsministeriet om de militaire Foranstaltninger tillands, der under de forhaandenværende Omstændigheder vare trufne af Krigsbestyrelsen, navnlig med den Hensigt, at de kongelige Gesandter herfra skulde instrueres saaledes, at de i fornødent Fald kunde oplyse de *vedkommende* Regjeringer om *Characteren og Betydningen af disse Foranstaltninger*. Da det imidlertid er Udenrigsministeriet bekjendt, at der efter Modtagelsen af ovennævnte Skrivelse af Krigsbestyrelsen er truffet nye og mere omfattende Foranstaltninger, og da det selvfølgelig ikke kan lade sig gjøre at give Gesandtskaberne Oplysninger, som ikke længere stemme med Forholdene, imødeseer man yderligere Meddelelse, der supplerer det Fornødne, før man kan see sig istand til at udfærdige et saadant Circulaire.

P. Vedel.

Af Krigsministeriets fortrolige indkomne Sager 1870.

---

873. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 10. August 1870.

Kjære Vedel.

. . . Efter hvad man siger mig, har General Moltke erklæret, at han vil samle 800,000 Mand paa Valpladsen før han har nok. Jeg begriber ligesaalidt de franske Generaler som de franske Diplomater.

G. Quaade.

[*Efterskrift:*] Jeg vedlægger en Coupon som jeg vilde ønske jeg kunde erfare noget Nærmere om. Jeg vil ikke bestride at vi folkeretlig ere beføiede til at føde Franskmændene, men det vilde dog maaskee ikke være uden Nytte om jeg kunde sige om Sagen, som den her fremstilles, er sand eller ikke, naar jeg spørges.

[*Følgende Avisudklip er vedlagt:*]

— Die »Daily News« vom 7. d. Mts. schreibt: »Die kaiserliche Yacht »Hirondelle«, das schnellste Fahrzeug der Flotte, hat gestern Cherbourg mit einer Anzahl von Offizieren verlassen, welche die regelmässige Versorgung der Flotte in *Helsingör* organisiren sollen. Kein Punkt könnte besser zur Anlegung von Magazinen gewählt werden und wenn die dänische Regierung, wie sich nicht bezweifeln lässt, genehmigt hat, dass in Helsingör die Basis für die Versorgung der Flotte hergestellt wird, so ist der Akt bezeichnender, als jede verpflichtende Erklärung.«

P. Vedels Privatpapirer.

---

874. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 10. August 1870.

Kjære Vedel! Ved i min Hukommelse at gjennemgaae Alt hvad der er passeret under mit sidste Ophold i Kjøbenhavn og ved nu at gjennemlæse de forskjellige Udarbeidelser af Dem saavelsom mine egne Klader og Concepter bliver det mig aldeles soleklart, at selv om Franskmændene skulde være istand til atter at gjenvinde det Tabte, vilde Danmark

have handlet klogest ved at være bleven staaende ved Deres Udtalelse til St. Ferreol,[1]) samt ved Deres Opsats,[2]) der blev forelagt Ministerraadet, hvoraf Hovedpunktet »ingen forandret Bevægelse fra vor Side mulig«, altsaa Hævdelse af vor Neutralitet, indtil de factisk politiske Magtforhold betydelig havde forandret sig *a* ved en fransk betydende Troppestyrke i Østersøen, *b* samt ved et vundet Slag ved Rhinen; selv ved strængt at fastholde disse Vilkaar er Risicoen ikke liden fra vor Side, og ligesaa bestemt som man efter den os tilføiede Overlast er berettiget til at tage sin Revanche, saaledes forekommer det mig for en Regjering, der skal bære Ansvaret for at have valgt det rette Moment, at være absolut nødvendigt at vise den største Skjønsomhed, og det følger af sig selv at naar man vil lade Fornuften her raade, da bør man tage sin Følelse og Forbittrelse fangen. Her i mit Huus som overalt hersker naturligviis Forstemthed og en nedtrykt Stemning og jeg vil derfor forsøge at opmuntre baade Huset og mig selv ved at drage rigtig frisk Luft ved Vesterhavets Vover. —

Det følger af sig selv, at den krigerske Stemning i Landet vilde have besværliggjort denne Opgave for Regjeringen, men langt bedre at ansees for de Usselryk[3]), naar det er med Urette, af sine Landsmænd, end ved at agere Flottenheimer at sætte det Hele overstyr. Jeg veed nok at Mange sige at faae vi ikke Slesvig denne Gang, saa kan Danmark ikke bestaae, hvortil jeg svarer, at dette er løs Tale, jeg vil snarere og med større politisk Skjel sige, at hvis Danmark efter dette Vaabenbrag kan bevare sin nuværende Skikkelse, da lyser Haabets Stjerne for det, thi dette er sikkert, hvis Europa skal vedblive at bestaae, Culminationen af Tydsklands Kraftudvikling; dets Overmod vil som absolut Nødvendighed

---

[1]) Sml. S. 537.
[2]) Trykt som Nr. 833.
[3]) Af Vedel tilføjet over Linjen: Usselryg.

medføre Alles Forening imod den Ene, og see vi tilbage i Historien, da har Danmark tidt været paa et lavere Standpunkt. — Jeg gaaer i en Frygt for at De trods Deres Seighed har maattet give Kjøb ligeoverfor den herskende Francomanie og det følger af sig [selv], at naar vort Afslag, begrundet paa ovennævnte *a* og *b*, bliver modificeret end yderligere end skeet er i den mundlige Forhandling, da ville vi tabe, hvilken Part der end gaaer af med Seiren, thi man vil ikke tiltroe os Mod til at tage en Beslutning; jeg forudsætter nemlig som givet at Frankrige af egen Interesse har søgt at vinde et fast Punkt her og senere hvis Krigslykken maatte vende sig vil gjentage Forsøget, men det forekommer mig absolut nødvendigt, at vise i Valget af Momentet Adrethed og Besindighed og ikke tage mere Hensyn til Franskmænd end til os selv, det er en Generositet man tilnød kan udvise, hvor man disponerer over egne Middler og *aldrig*, hvor man styrer Andres og, som i dette Tilfælde, Andres og egne Interesser, thi der har man ikke Lov til at spille Rødt og Sort undtagen naar man bliver tvungen hertil, ingen anden Udvei er mulig, eller naar man seer Chancerne over for en Gevinst eller som i dette Tilfælde en Restitution vi i Længden vanskelig kunne undvære. Hall er hverken klar i sin Udvikling, saaledes som tidligere, ei heller istand til at modstaae sine nærmeste og kjæreste Venners Tryk, og jeg nægter derfor ikke at jeg føler en levende Angst for hans tiltagende Indflydelse. —

Ret af Hjertet vil jeg ønske Dem Kraft og overbevisende Styrke til at kunne hævde en fornuftig og sindig ydre Politik i dette Øieblik; jeg er vendt tilbage med en bestemt Fornemmelse af, at jeg til den ene Side ikke har ydet Dem tilstrækkelig Hjælp og Støtte, vel imod den absolute Neutralitet, men ikke imod det i dette Øieblik at binde sig enten directe eller indirecte, og det Sidste var for Tiden meest nødvendig; det er med en vis Rædsel at jeg daglig venter paa Posten for atter at skulle modtage Hjobsbud, og jeg er tidt

tilbøielig til at ville ligesom Strudsen stikke mit Hoved ned i Sandet.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer. — Vedels Paategning: 8. og 10. Aug. 1870.

---

875. Kammerherre Falbe, Gesandt i Wien, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Wien, 11. August 1870.

Granville indledet pourparlers om Neutralitetsliga med Rusland, Østrig, Italien. Beust uvillig, hans Stilling truet.

Falbe.

Koncept (Gesandtskabsarkivet, R. A.) til Chiffertelegram, indleveret i Wien 11. August 1870 Kl. 10 Form.

---

876. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 12 août 1870.

Le Chancelier m'a dit: Le gouvernement anglais propose ici une entente entre les grandes puissances neutres, et avec concours plus tard des autres états neutres, ayant pour but de sauvegarder leur neutralité. Le cabinet impérial adhère.

Vind.

Chiffertelegram, indleveret i St. Petersborg 12. August 1870 Kl. 9.20 Efterm., modtaget 13. August 1870.

---

877. Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Frydenlund, 12 août 1870.

Monsieur le Baron,

Je viens de recevoir à l'instant-même la dépêche télégraphique ci-jointe, que je me fais un devoir de porter immédiatement à la connaissance de Votre Excellence, dans

l'espoir que le gouvernement du Roi trouvera dans la mesure qu'elle recommande, sur la proposition du gouvt. anglais, — une précieuse garantie de sécurité, conforme à l'intérêt général européen.

Bn. Mohrenheim.

Brev, vedlagt Depecher fra St. Petersborg. U. A.

---

878. Bilag til Baron Mohrenheims Brev 12. August 1870. Fyrst Gortschacow, St. Petersborg, til Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København.

St. Pétersbourg, 12 août 1870.

Gouvernement anglais est tombé d'accord avec gouvernement italien sur arrangement, d'après lequel aucun des deux Etats ne pourrait abandonner sa neutralité sans l'avoir préalablement annoncé à l'autre. Gouvernement anglais propose arrangement analogue entre toutes les puissances neutres. Cette combinaison répond entièrement à la pensée exprimée par notre Auguste Maître dès le débat de la guerre. Sa Majesté y donne sa plus complète adhésion.

Kopi af Telegram.

---

879. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 12. August 1870.

Kjære Vedel.

Forskjellige Personer, Colleger og Preussere, have gjentagende yttret for mig, at hvis Preussen seirer over Frankrig, kunne vi meer end nogensinde gjøre os Forventning om at faae det bevidste Spørgsmaal snart ordnet, og det paa en for os gunstigere Maade end hidtil almindelig har været troet. Imellem ovennævnte Preussere er en som for Tiden er meget nær ved Kilderne.

Af Skade bliver man jo klog, og ligesom jeg derfor ikke

selv hengiver mig til Illusioner, vil jeg hellerikke vække saadanne hos Andre; men jeg har dog ikke villet undlade at sende Dem disse Ord forat De kan forebygge, — hvis det skulde være nødvendigt, hvad jeg ikke veed og altsaa heller ikke siger — at man hos os, troende at Alt nu maatte opgives, i nogensomhelst Retning gjorde hvad der vilde være mindre forsigtigt. Man siger at vi indkalde Tropper. Er dette sandt, kan jeg ikke troe Andet end at det vilde være rigtigt at jeg blev sat istand til at yttre mig derom her.

Forresten maa jeg bekjende, at man her paa ingen Maade ophæver sig over det af flere danske Blade tidligere førte men dog nu noget forandrede Sprog; men at man derimod, just fordi det Sprog man her hører, er som det er, meget anerkjender Regjeringens Holdning. *G. Quaade.*

Nu fik jeg da Bekræftelse paa de militaire Foranstaltninger ved at en Bogbindersvend kom og forlangte Penge til Reise, da han er indkaldt til Tjeneste i Nyborg. Det skriver jeg naturligviis altsammen paa Regning.

P. Vedels Privatpapirer.

---

880. Justitsminister A. F. Krieger til Hofjægermester H. R. Carlsen.

Kjære Ven. [13. August 1870.]

Tak for det hermed Tilbagefølgende.[1]) Det vilde have støttet mig i den Mening, jeg har dannet mig med Hensyn til de ufravigelige Betingelser for en Samvirken med Frankrig, hvis ikke — desværre — Spørgsmaalet havde, i det Mindste indtil videre, tabt al praktisk Betydning. Frankrig behøver nu hver Mand paa sin egen Grund; *vi have hele Tiden* staaet og *staae* aldeles frie ligeoverfor Frankrig, men i en saa urolig Tid som denne kan et Land ikke sidde aldeles uden nogen militær Styrke paa Benene; vil Folkethinget an-

[1]) Antagelig det som Nr. 872 trykte Brev.

gribe os paa Grund af de Foranstaltninger, vi have truffet siden foregaaende Bevilling, da bærer jeg det langt lettere end det Ansvar, der er forbunden med fuldstændig Ligegyldighed og Sorgløshed.

Jeg vidste, at Gedalia efter først at have inviteret Prinds Hans til Madrid derpaa havde kastet sin Velvillie paa Prinds Oscar!

Fr. Krieger.

Arkivet, Gl. Kjøgegaard. — Med Blyant er overskrevet $^{13}/_{8}$ *18 . . Aarstallet fremgaar af Indholdet; hvorfra Datum hidrører, vides ikke.*

---

881. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris.

Copenhague, 13 août 1870.

M. le Comte.

Les evénémens se précipitent tellement que la mission du duc de Cadore a déjà perdu tout son intérêt pratique. Néanmoins et ne fût-ce que pour mettre la postérité à même de juger, en toute connaissance de cause, cet incident politique, je regarde comme un devoir de consigner dans cette dépêche mes impressions et le récit exact de la conduite que le gouvt. du Roi a tenue dans une conjoncture qui aurait pu devenir d'une si grande importance pour le sort de notre patrie.

Dès que j'eus appris par vos dépêches que le gouvt. impérial avait chargé M. de Cadore d'aller faire des propositions ici, je ne pus m'empêcher d'éprouver une pénible surprise. On aurait dû comprendre à Paris qu'une pareille mission dans les circonstances actuelles attirerait infailliblement l'attention des cabinets et rendrait la position du gouvt. du Roi excessivement difficile. La négociation que le gouvt. imp. avait l'intention d'ouvrir avec nous exigeait le plus grand secret, car aux yeux du gouvt. français lui-même l'alliance proposée ne devait entrer en vigueur qu'au mo-

ment où un corps de troupes de débarquement se trouverait ici. Les journaux français ne s'étaient déjà pas fait faute de proclamer l'intention du gouvt. imp. d'opérer une descente sur les côtes de la Baltique avec l'assistance du Danemark, et l'envoi du duc de Cadore ne permettait plus à personne de douter de l'exactitude de cette nouvelle. En effet le cabinet de St. Pétersbourg ne tarda pas à exercer la plus grande pression morale ici pour nous amener à repousser les propositions que M. de Cadore était chargé de nous faire, et en même temps il fit proposer à Londres que les deux gouvernemens feraient une démarche collective à Paris pour déclarer que dans le cas où la France entraînerait le Danemark à sortir de sa neutralité, ils trouveraient »les plus grandes difficultés à maintenir la stricte neutralité, qu'ils désiraient garder pendant cette guerre.«

Le duc de Cadore était déjà en route et il m'était par conséquent devenu impossible de tâcher d'empêcher sa mission. Mais je pouvais encore espérer d'obtenir que son séjour ici fût d'aussi courte durée que possible et je vous telegraphiai dans ce sens le 31 juillet.

Le 1. août le duc arriva ici. Une première et très courte entrevue que j'eus avec lui le même jour ne fit qu'augmenter mon étonnement du peu de réflexion qui avait guidé le gouvt. français dans cette occasion. D'un côté il n'était muni d'aucune lettre de créance ou autographe de l'Empereur, et lorsque j'ai suggéré au duc de présenter ses hommages au Roi, il a accueilli cette idée d'une manière qui m'a empêché d'y donner suite. Ainsi le duc de Cadore n'a pas eu l'honneur d'être reçu par S. M. De l'autre côté ma conversation avec lui m'a pleinement confirmé dans la pensée, qu'il n'y avait aucune raison particulière pour enlever cette négociation à M. de St. Ferriol qui par ses qualités personnelles était parfaitement à même de faire aboutir l'affaire, en supposant que le moment de la conclure fût venu.

Le duc m'avait dit qu'il était autorisé à nous faire des pro-

positions importantes. Je n'ai pas tardé à faire mon rapport au Roi sur cette ouverture. Pour ne pas augmenter les soupçons que les cabinets avaient déjà conçus au sujet des intentions du gouvt. du Roi et pour user en même temps des procédés les plus courtois vis-à-vis du gouvt. de l'Empereur, j'ai proposé au Roi, qu'un autre que moi fût chargé de recevoir les propositions que le gouvt. français voulait nous faire par l'organe de M. de Cadore, et je me suis permis de nommer à cette fin M. le comte Frijs. Vis-à-vis de l'Europe qui depuis cinq ans connaît la politique sage et circonspecte de l'ancien ministre des Aff. étr., le comte Frijs offrait toutes les garanties possibles, et quand S. M. faisait choix du premier personnage non officiel du pays pour entrer en pourparlers avec le duc de Cadore, j'estimais que le gouvt. français ne pourrait y voir qu'un témoignage manifeste de la haute considération du Roi.

Les pleins-pouvoirs que reçut le comte Frijs l'autorisaient à prendre connaissance des communications que M. de Cadore était chargé de faire ici, et à m'adresser à ce sujet un rapport qui devait être ensuite soumis au Roi. La tâche du comte Frijs se bornait ainsi, du moins jusqu'à nouvel ordre, à écouter, et il lui était expressément enjoint d'éviter dans ses paroles tout ce qui pourrait ressembler à une promesse ou à une disposition quelconque à conclure dans les circonstances actuelles un traité d'alliance avec la France, tandis que de l'autre côté il ne devait pas cacher les sympathies, que nous éprouvons pour la cause française et qui dans un moment opportun pourraient revêtir un caractère plus actif.

Dans les entretiens que le comte Frijs eut avec M. de Cadore et qu'il conduisit avec son tact et sa prudence habituelle, l'envoyé de l'Empereur déclara qu'un corps de troupes de débarquement se trouverait ici au plus tard le 20 août avec destination de faire une descente à l'île d'Als ou dans le Nordslesvig, et que si le Danemark voulait conclure une

alliance offensive et défensive avec la France, cette puissance lui assurerait à la paix la possession tranquille du Slesvig. Je passe sous silence quelques détails de moindre importance.

La décision du gouvt. du Roi était prise mais la réponse à donner à M. de Cadore n'était pas encore arrêtée lorsque les nouvelles des batailles de Forbach et de Wörth arrivérent ici. Elles ne pouvaient rien changer à la réalité de la réponse mais les égards dûs à un grand malheur imposaient au gouvt. du Roi l'obligation de choisir avec la plus grande circonspection les termes dans lesquels cette réponse serait donnée.

Le 10 août j'ai invité M. de Cadore à se rendre au ministère et dans cette dernière entrevue avec lui, après lui avoir exprimé les vives sympathies que tous les Danois, depuis le premier jusqu'au dernier, éprouvent pour la cause française, je lui ai donné la réponse verbale suivante:

»Le gouvt. du Roi reconnaît pleinement les dispositions amicales dont le gouvt. de l'Empereur s'est inspiré, lorsque dans le temps il a fait stipuler dans le traité de Prague que le Slesvig septentrional serait rendu au Danem. et dont il vient de donner un nouveau et précieux témoignage en offrant son concours armé au Danemark afin de reprendre la frontière dont la possession est si importante pour l'avenir et la sécurité de la nation danoise. Le gouvt. du Roi ne discutera pas pour le moment les offres que vous lui avez faites au nom du gouvt. français, attendu qu'elles reposent sur une supposition dont les événemens imprévus, survenus en dernier lieu, quelque passagers qu'il faille espérer qu'ils seront, ne manqueront pourtant pas de différer la réalisation à une époque encore indéterminable. Le gouvt. du Roi croit que dans cet état de choses le gouvt. impérial lui-même jugera le moment peu opportun pour engager le Danemark à s'exposer aux dangers redoutables qu'une combinaison de la nature indiquée ne tarderait pas à appeler sur lui.«

Je n'ai pas besoin de faire ressortir les points essentiels de cette réponse. On s'y contente de prendre la réserve nécessaire au sujet du contenu des propositions, qui avaient en effet besoin d'être discutées, en supposant que l'affaire eût été mûre pour la discussion. Elle oppose une fin de non-recevoir à la proposition d'une alliance mais indirectement en posant la question préalable, en d'autres termes: le projet français partait de cette supposition, qu'un corps de troupes de débarquement se trouverait dans la Baltique le 20 août au plus tard, et c'est en se basant sur cette donnée, qu'on nous demandait de prêter notre concours aux armes françaises. Or nous constatons dans notre réponse qu'il ne sera pas possible au gouvt. français de réaliser bientôt cette condition préliminaire. De la sorte la réponse arrive à suggérer cette conclusion que le gouvt. imp. lui-même doit nécessairement regarder ses propositions comme étant retirées ou du moins mises en suspens par le fait même des événemens.

Cette réponse qui ne compromet rien a été accueillie par le duc avec satisfaction. Il a reconnu que le gouvt. ne pouvait agir autrement et il apprécie les ménagemens que le gouvt. du Roi à observés, quant à la forme.

Le duc est parti hier, se rendant en Angleterre. —

Ces informations sont naturellement destinées pour votre information personnelle. Seulement je vous autorise à rectifier dans vos conversations avec le Ministre des Aff. étr. les inexactitudes qui pourraient se glisser dans le compte-rendu que M. de Cadore présentera sur notre réponse et qui seraient d'autant plus naturelles qu'elle fut donnée verbalement, à cause du désir que j'ai de ne rien donner par écrit dans cette affaire délicate.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 21.

882. Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

St. Pétersbourg, 13/Ier août 1870.

Monsieur le Baron,

J'ai eu l'honneur de recevoir le 10 d. c. via Suède la dépêche confidentielle Nr. 9 en date du 2 août.[1]) J'ai été d'autant plus content de recevoir l'avis de Votre Excellence sur notre position vis-à-vis de la Prusse, que déjà plusieurs fois j'avais eu l'occasion de me prononcer dans ce même sens à M. de Westmann, en lui demandant pourquoi le cabinet russe, puisqu'il tient tant à l'observation de la neutralité du Danemark, n'engage pas le gouvernement prussien à venir au devant de nous à cette occasion, ce qui faciliterait singulièrement la position du gouvernement du Roi. M. de Westmann m'a dit d'en avoir parlé avec le prince de Reuss, mais que celui-ci avait répondu alors (c'était à Peterhof) qu'il était trop tard d'en parler à Berlin. M. de Westmann n'avait pas admis cela et avait demandé même au prince de Reuss, pourquoi le cabinet de Berlin ne ferait pas une ouverture à cet effet à M. de Quaade à Berlin; mais l'affaire en était restée là.

Le prince Gortchacow m'a assuré d'en avoir parlé lors de son séjour récent à Berlin au Prince Royal de Prusse et à la Reine de Prusse en disant combien il aurait été désirable pour la Prusse d'avoir fini son différend avec nous avant l'explosion de la guerre et faisant observer les avantages que la France aurait eu en choisissant pour prétexte de guerre cette question au lieu de la candidature du prince de Hohenzollern, Son Excellence avait cependant rencontré toujours les mêmes objections. La Reine de Prusse, me dit le prince, lui avait raconté que des adresses des villes du Slesvig du Nord venaient d'être envoyées au Roi de Prusse, dans lesquelles on suppliait le Roi de ne rien céder au Danemark du

[1]) Trykt som Nr. 828.

Slesvig. Il n'était pas difficile de citer au prince en opposition de ces adresses allemandes, l'existence des adresses des nombreux Danois du Slesvig demandant l'exécution de l'art. 5 mais repoussées l'année passée par le Roi de Prusse. J'ai mentionné au Chancelier la réponse récente de M. de Bismarck à M. de Quaade relativement à l'art. V. Le prince m'a paru étonné de cette réponse; mais m'a dit qu'il n'y attachait pas une grande importance, la guerre ayant changé la face des choses.

Je me suis permis d'avertir par voie télégraphique Votre Excellence du projet anglais, communiqué ici relatif à la position des états neutres. Le prince Gortchacow m'a fait lire le télégramme anglais contenant cette proposition. Elle a pour but d'établir une entente entre les quatre grandes puissances: l'Angleterre, la Russie, l'Autriche et l'Italie à l'effet de sauvegarder la neutralité des états non-belligérants. Plus tard les états de second ordre seront invités à s'y joindre. On s'engagera mutuellement à ne pas sortir de la neutralité sans en avertir les autres états neutres. — L'Angleterre avait déjà auparavant formulé un projet dans le même sens mais ayant pour but seulement de sauvegarder la neutralité de la Belgique. Le cabinet russe, m'a dit le prince, a refusé de s'y joindre parce qu'il n'y fut pas question des autres petits états neutres notamment du Danemark. Le prince ajouta qu'il trouve la grande solicitude de l'Angleterre pour la Belgique exagérée et inutile, la Belgique ne courant, selon lui, aucun risque. Le prince Gortchacow disait que l'idée du projet anglais était due à S. M. l'Empereur mais qu'il en cédait volontiers l'honneur de l'initiative à l'Angleterre. L'importance d'une telle entente entre les puissances neutres dans la crise actuelle surtout pour les petits états n'est pas douteuse. Cependant, pour en obtenir un résultat satisfaisant il faudrait qu'elle aboutisse à une entente plus large qui, ne se bornant pas à vouloir localiser la guerre, embrasserait aussi le rétablissement définitif de la paix sur des

bases solides et durables. J'ai lieu de croire qu'il y a déjà question de cette idée qui cependant ne pourra être mise en exécution qu'après quelque fait décisif sur le théâtre de la guerre. . . .

E. Vind.

Depeche Nr. 31.

---

883. Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg til Justitsminister A. F. Krieger.

Skanderborg, 14. August 1870.

Kjære Krieger.

Den unge Krüger var af sin Faster bleven underrettet om Ansøgningens Indgivelse med Tilføiende, at hun frygtede for at han ikke fik Lov til at være i Ro hjemme, og at han derfor gjorde bedst i ikke at benytte Permissionen, dersom den skulde blive meddeelt. Under disse Omstændigheder finder den unge Krüger det selv rigtigst, at det betragtes som om ingen Ansøgning var indgiven, men beder om, at den maatte fornyes, dersom Forholdene skulde stille sig saaledes, at der paa den ene Side herfra ikke var mere til Hinder for hans Permission end nu, og paa den anden Side hans Tilstedeværelse i Hjemmet var baade nødvendig og mulig.

Jeg vil tilføie, at Krüger har flere forskjellige Eiendomme, der kræve personlig Tilsyn, at han vistnok er en ret formuende Mand, men at hele hans Formue stikker i disse Eiendomme, og at han derfor vel af og til kan være i Forlegenhed for rede Penge, hvis Tilveiebringelse da kræver Reiser m. m. Det er derfor yderst rimeligt, at netop Krügers Søster i høi Grad maa ønske Sønnens Hjemkomst, der vilde befrie hende for et Ansvar, som sandsynligviis trykker hende mere end egentlig selve Arbeidet. Til at ordne mulig opstaaende Pengevanskeligheder vil hun imidlertid kunne regne paa Salicaths Medvirkning, og det er som Forholdene staae vistnok i enhver Henseende rigtigst at Ansøgningen hviler.

Jeg har en sønderjydsk Kulsviertro paa vor Sags endelige

Seier; men sørgeligt er det at see som det hidtil er gaaet i Frankrig, og man kan ikke undgaa at blive smertelig berørt deraf. En vis Tilfredsstillelse har det været mig at see denne Følelse komme frem her, paa Steder hvor jeg neppe havde ventet det. At Frankrig skal seire, og vi derved komme til noget af vor Ret har aabenbart været et stærkt Haab selv for dem, der ikke ønskede at bidrage noget dertil eller offre stort derfor. Folk paastaaer at Skanderborg Egnen skal være en af de mest søvnige, imidlertid skriver Biskop Brammer, som er paa Støvringgaard, at det der synes at interessere Beboerne der ved Krigen er Savnet af de indkaldte Heste. Jeg kunde dertil føie Savnet af Mandskab i Høstens Tid, navnlig paa de større Gaarde. Dog kommer Høsten og som det synes godt ind, og den er over Forventning medens desværre Foderet er smaat.

A. Regenburg.

Kriegers Papirer. R. A.

---

884. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 14. August 1870.

Kjære Vedel,

Jeg er Dem meget erkjendtlig for Skrivelsen af 11te, Nr. LXXXVIII,[1]) deels i Almindelighed for denne Meddelelse og deels især for dens Indhold. Mod de Foranstaltninger som herefter ere trufne kan Ingen fornuftigviis sige Noget; men ifølge Yttringer af de Danske som ere komne til mig af Mangel paa Reisepenge, heldigviis endnu ikkun to, en fra Vien og en herfra, hvilke Yttringer gik ud paa at alle danske Værnepligtige skulde hjem, har jeg, og med mig formodentlig ogsaa Andre, maatte tillægge hine Foranstaltninger et ganske andet Omfang.

---

[1]) Der sigtes formentlig til et Cirkulære af 11. August 1870 til alle Gesandtskaber med Undtagelse af Washington, der meddeler de militære Foranstaltninger. (Afskrift i Geh. Reg.).

Jeg er lidt i Forlegenhed i denne Tid med at skrive; thi skjøndt jeg er saa at sige moralsk overbeviist om at man ikke aabner Breve, saa vil man dog gjerne have den positive Vished, at hvad man har skrevet er kommen urørt til Bestemmelsen, og derfor tier jeg ofte i denne Tid hvor jeg ellers kunde have Lyst til at skrive. Imidlertid er der ikke Videre tabt herved; thi som De vel kan tænke Dem, erfarer man ikke meget Nyt her. Alt afgjøres nu paa Valpladsen, og det som ikke offentliggjøres og altsaa gjennem Pressen og Telegraphen strax kommer til Alles Kundskab, det faaer dog Ingen at vide.

Det Eneste jeg kunde skrive om, udenfor hvad De kan læse i Bladene, er den herværende Stemning, saaledes som den viser sig for mig eller mine Omgivelser. Men dette er ikke let, forsaavidt jeg vil give et træffende Billede af Virkeligheden. Man kan ikke bedømme den herværende Stemning efter Bladene. Efter disse er den meget sikker, ja endog ofte overmodig. Men om den end er sikker ogsaa i de virkelig bestemmende Kredse, saa er den ikke overmodig. Jeg maa sige, at i disse Kredse har Stemningen i denne Krig, ligesom ogsaa i 1866 været meget moderat og passende.*) Maaskee er dette Grunden til at man i disse Dage, igaar og idag, viser sig mere tilbageholden end tidligere. Ja jeg har endog truffet paa Personer som ikke ere saa sikkre som for nogle Dage siden. Der var al Grund til at vente, idetmindste sagdes det at man kunde vente, et afgjørende Slag i den forløbne Uge, og denne skuffedeForventning kan jo have havt sin Deel deri; men hertil kommer, at hele Frankrig synes at reise sig, samt at den franske Armee trækker sig tilbage forat vælge sin egen Valplads og bliver stærkere ved at vinde Tid til at samle flere Tropper saavelsom ved at komme nærmere til sine Hjælpekilder. Som Følge heraf

*) Jeg veed hvad De vil sige: Revelationerne; — men her seer jeg bort fra.

begynde ogsaa nogle af min egen Omgivelse, nemlig af mine Colleger, at troe paa et muligt Omslag af Lykken, og flere Preussere, det være sig nu fordi de, som sagt, ikke vise sig overmodige, eller fordi Tingenes sandsynlige Gang, saaledes som den nu kan beregnes, virkelig frembyder Grund dertil, tvivle vel ikke om Udfaldet, men udtale dog den Mening at Krigen vil blive lang og koste mange svære Offre.

Efter Alt hvad man seer, er der Ro og taalelig Orden i Frankrig, navnlig i Paris. Det synes som man, idetmindste foreløbig, vil sætte de indre Spørgsmaal og Stridigheder tilside for kun at hellige sig det ene store ydre Hensyn. Men de sidste Foranstaltninger, Uddrivelsen af alle Tydskere og Tvangscoursen, vidne ikke meget fordeelagtigt, og saa er den tydske Armee i en ganske uhyre Overmagt; jeg tilstaaer derfor at jeg, saaledes som jeg her seer Tingene, ikke finder at der er stor Udsigt til en Vending til Fordeel for Frankrig. Exemplet fra 1793 holder ikke Stik, thi Frankrig havde dengang meget ringere Modstandere, og paa hiin Tid udfordredes der langtfra saa Meget som nu til at være og at kunne bruges som Soldat. . . .

G. Quaade.

---

885. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 14. August 1870.

Kjære Vedel! Ved min Hjemkomst igaaraftes fra Boubjerg modtoges jeg af Deres 2 venlige Breve saavel af 10de som af 11te August og beredede De mig en stor Glæde ved Meddelelsen af Svaret til Cadore, som jeg fandt udmærket af Hensyn til Tiden og Omstændighederne, thi ligesaa lidt som man bør gaae andres Ærinde ved at paadrage sig Farer uden Betryggelse, hvilket Frankrige ikke kan give i dette Øieblik, og som egentlig kuns kan tænkes ved den af Dem først givne Formel, en betydelig Fremgang ved Rhinen og et tilstedeværende dygtigt Landgangscorps i Østersøen, ligesaa lidt

finder jeg at man bør lade Folk troe, at man er saa naiv at vente sig Noget af Preusserne i Generositet; den kjender vi tilstrækkelig til at det ikke længer skulde være mulig at Nogen kunde troe paa den; det er længe at vi vente paa det store Slag og det forekommer mig nødvendigt for Franskmændene at see at trække Tiden ud, naar de blot kunne holde de indre Bevægelser i Tømme; — jeg har ikke stor Tro til de Anstrængelsers Virkekraft der nu finde Sted, thi Hastværk er i Almindelighed Lastværk efter jydsk Talebrug. Jeg havde egentlig tænkt idag at tage paa Uhrfuglejagd i Smaalandene, men da det imorges, da jeg skulde afsted, var et frygteligt Tordenveir med Skylregn betragtede jeg dette som et Varsel om at opgive denne Fornøielsestour. Hvorvidt jeg nu ogsaa skulde opgive min Tour til Norge, hvortil jeg har glædet mig længe, vil afhænge af de indtrædende Begivenheder i denne Mellemtid, thi kan der komme nogen Uro eller Forandring i vor Stilling, da vil jeg ikke lade min Familie sidde alene paa Frijsenborg, mens jeg strøifer om i Norge og ikke tænker paa eller veed hvad der foregaaer i den øvrige Verden. Jeg kunde for mit Helbreds Skyld havt rigtigt godt af en ordentlig Fjeldmotion paa Rypejagd med min gamle Ven Carsten Anker. Jeg kan ikke undlade nok engang at ønske Dem til Lykke, fordi De saa hæderligen vandt Bugt med den sidste Crise, navnlig med de krigerske entrainements og det er mig ubegribeligt at De kunde faae Hall saa meget til Fornuft, thi da han var nede hos mig, var han langtfra saa føielig, og jeg troer nok at det har kostet ham en Deel ligeoverfor sine gamle Venner, men jeg forundrede mig egentlig mere end over dette Sidste, over at Instruxen var gledet saa godt ned, og mon ikke dette, at jeg havde handlet lidt »largere« eller blidere, om jeg maa kalde det, end Instruxen strængt paabød, havde givet Hall en Formodning om, at jeg stod ham langt nærmere i politisk Opfattelse for Øieblikket end Tilfældet var; jeg har ikke opgivet Haabet om, at der vil tilbyde sig Chancer for os i denne Krig,

især hvis den kunde vare i nogle Aar, saa at en almindelig Udmattelse kunde blive Følgen, men en absolut Betingelse herfor er selvfølgelig, at man selv bliver Herren over at vælge det rette Moment, samt at man strax veed at begrændse sig og sine Lyster; og i sidste Henseende, naar Lykkens Hjul engang vender sig, kan den tilsyneladende Ven muligviis blive den værste Frister; jeg havde ikke troet at St. Ferreol kunde blive saa hurtig modløs; efter Deres Brev lader det til at Cadoren ikke vil hjem og efter Aviserne skal han videre til Stockholm, hvilken Reise han vistnok kan spare sig; der bliver vel ikke Spørgsmaal om at decorere ham, endskjøndt Tilbudet var *tilsyneladende* godt, men desværre var Broen for lang imellem Danmark og Frankrige. Jeg har maattet i Lemvig studere Dagstelegrafen, hvilket var det eneste Blad, der nødes paa Hotellet, men jeg kan ikke sige, at jeg følte mig synderlig opbygget ved den tykke Rimestads Raisonnements. Det er dog en mægtig Indflydelse som Hall udøver over Dagbladet, thi efter at han selv har maattet give Kjøb er dette ogsaa blevet langt fornuftigere. De skulde faae »Andræ« til engang imellem at besøge Krigsministeren, og see underhaanden at bevæge denne til ikke at være altfor flot med Udgifter, thi de ville nok komme senere og med større Nødvendighed saa at det er bedst at have sparet mens det endnu gaaer an, og jeg er overbeviist om, at hans Ord have ikke ringe Vægt hos Denne; jeg kan ikke Noget for Øieblikket i denne Vei, da han er lidt ærgerlig paa mig fordi jeg fik ham overtalt til vedblivende at tjene. Hvorledes mon Ministeriet nu staaer sig ved Hove? ialfald vil man ikke kunne trøste sig der ved Haabet om at jeg skulde være parat til Afløsning, thi jeg har udtalt mig noget skarpere end absolut fornødent, naar ikke hiint Maal havdes for Øie, thi Intet er saa ubehageligt og skadeligt for det Hele som at gjøre Feilregninger i den Henseende. —

Jeg bilder mig ellers ind, at den Modgang, som Udenrigsministeren har havt i den sidste Tid, vil bidrage betydeligt

til at modne ham og til for ham at fravige den lidt for beskedne Stilling, han har hidindtil indtaget; — gid De nu ogsaa maae faae en forholdsviis rolig Tid; naar De engang skriver, hvilket De kun skal giøre naar De har Lyst, vilde det more mig meget at erfare, hvorledes man i England og saaledes rimeligviis ogsaa i Danmark agter at stille sig ligeoverfor Armering af Coffardifartøier og disses Krigsbrug saaledes som paatænkt af Tydskerne, thi det forekommer mig just med Tydskernes Eiendommelighed at kunne blive en udmærket Form for Kaperi. — Med Væmmelse seer jeg at de engelske Blade, navnlig »Daily News« søger at gjøre os Stillingen vanskelig samt anklage os for at stille os gunstigere til den ene end til den anden Part; mon denne Ret skulde være bestilt af Bismarck, thi der kan ikke tvivles om, at han udøver en betydelig Indflydelse ogsaa paa den engelske Presse denne Gang, rimeligviis Alt for Kongen af Hannovers Penge.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

886. Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

15. August 1870.

Kjære Excellence.

Det er idag Napoleonsdag og Udenrigsministeren har altid pleiet at indfinde sig ved Messen i det catholske Capel. Det er vel ingen Nødvendighed, men under nærværende Omstændigheder vilde det maaskee see besynderligt ud om De udeblev.

P. Vedel.

Oreby.

---

887. Legationsraad W. F. de Coninck til Direktør P. Vedel.

15. August 1870.

Kjære Vedel.

Jeg tilstaaer, at jeg har følt mig noget ubehageligt berørt ved det mig idag givne Paalæg, især, da jeg ikke bestemt veed, hvad der har foranlediget det. Dersom, hvad jeg næsten maa antage, din Beslutning er fremkaldt ved Ønsket om at have Sikkerhed for, at Sagerne blive expederede af dem, som du anseer bedst skikkede dertil, forekommer det mig, at du vilde kunne have opnaaet dette ved en nærmere Instruction til mig angd. Sagernes Fordeling. At jeg har betragtet Sagen angd. Danmarks Neutralitet som nærmest vedkommende den Green af Forretninger, som er mig overdraget, er grundet i at jeg saavel i 1854—55, som i 1866 har havt med denne Slags Sager at gjøre, og jeg ikke er mig bevidst, at jeg derved gjorde Indgreeb i Andres Rettigheder. — Jeg har altid ønsket, at Sagerne maatte blive expederede saa godt som muligt og lægger derfor mindre Vægt paa om Expeditionen skeer ved mig eller en Anden. —

Det er meget muligt, at hele den politiske Stilling har bidraget til at gjøre mig noget pirrelig, men om vi end bedømme hvad der skeer paa en noget forskjellig Maade, kan jeg dog ikke tænke mig, at dette vilde kunne indvirke paa vort indbyrdes Forhold, især da min Opfattelse af Begivenhederne er noget svævende og jeg derfor ikke har Vanskelighed ved i den Retning at underordne mig en mere begrundet Overbeviisning. — Jeg vil virkelig see et Tegn paa Tillid deri, at du tager din Beslutning tilbage; jeg vil tilvisse ikke i nogen Retning vanskeliggjøre dig Udførelsen af dine besværlige Forretninger.

Din hengivne

W. de Coninck.

P. Vedels Privatpapirer.

888. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 16 août 1870.

L'ambassadeur de l'Angleterre m'a dit aujourd'hui que la Russie, l'Angleterre et l'Italie s'étaient entendues pour ne pas quitter leur neutralité sans entente préalable. L'adhésion de l'Autriche paraît certaine.

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 16. August 1870 Kl. 5.50 Efterm., modtaget 17. August.

---

889. Grev Moltke-Hvitfeldt, Gesandt i Paris, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Paris, 17 août 1870.

Lisez dans télégramme d'hier »sans s'être prévenues« au lieu de »sans entente préalable«. —

Moltke.

Chiffertelegram, indleveret i Paris 17. August 1870 Kl. 2.50 Efterm.

---

890. Udenrigsminister Lord Granville, London, til General Bülow, Gesandt i London.

Copy.

Foreign office, August 17. 1870.

Monsieur le Ministre,

Her Majesty's Government have received with much satisfaction the intelligence of the determination announced by your Government to observe a strict neutrality during the war which has unfortunately broken out between France and Prussia: and it appears to Her Majesty's Government that this determination which is shared in by themselves would be *confirmed and secured* if all neutral Powers should enter into agreement severally with each other with a view to the maintenance of this common neutrality. —

Her Majesty's Government are of opinion that it would not be expedient, at all events at the present moment, that the neutral Powers should enter into any *formal or combined engagement* for the maintenance of their neutrality; neither do they think it necessary or desirable that the separate agreement to which I have referred should assume *the form of a solemn Treaty or even be recorded in a Protocol;* but they deem that it will be sufficient and indeed preferable that it should be merely set forth in letters to be interchanged between the several Parties, and stating that neither of the two Powers, between whom such interchange of letters is made, shall depart from its neutrality in the present war without a previous communication of ideas and an announcement to one another of any change of policy as regards their neutrality.

I request you therefore to submit this proposal to your Government on the part of that of Her Majesty; and to add that I am prepared, if you should be authorized by your Government to adopt it, at once to interchange such letters with you.

I would add that the Governments of Russia and of Italy with whom Her Majesty's Government have been in communication on the subject have signified their assent to this course of proceeding.

Granville.

Afskrift, modtaget 23. August 1870; vedlagt Depeche fra Bülow af 19. August 1870 Nr. 51.

---

891. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Gesandterne i Stockholm, Berlin, Wien, London, Firenze og St. Petersborg.

Copenhague, 17 août 1870.

/ Tit. /

La mission de M. de Cadore a attiré une attention qu'elle ne mérite pas. Le duc est arrivé ici sans être muni d'aucune

lettre de créances ou autographe de l'Empereur, il n'a pas exprimé le désir d'être admis à présenter ses hommages au Roi, et il n'a par conséquent pas vu S. M.

Dans la première et très-courte entrevue que j'eus avec M. de Cadore le jour même de son arrivée, il m'informa qu'il avait des pleinpouvoirs pour faire au gouvt. du Roi certaines ouvertures par rapport à la guerre présente. Cette communication me plaça dans une position difficile. Entrer dans des pourparlers avec un envoyé de la France dans les circonstances actuelles, eût été pour moi attirer au gouvt. danois les soupçons dangereux de la Prusse. De l'autre côté, abstraction faite des vives sympathies que nous éprouvons naturellement pour la France, la simple politesse internationale exigeait que l'occasion fût donnée à l'envoyé de l'Empereur d'accomplir la tâche dont il était chargé par son gouvt. Pour tenir compte de ces deux considérations opposées, le Roi daigna me dispenser de recevoir moi-même les communications de M. de Cadore et S. M. autorisa S. E. M. le comte Frijs à entrer en pourparlers avec le duc au nom du gouvt. danois. Vis-à-vis de l'Europe qui depuis cinq ans a pu connaître la politique sage et circonspecte de l'ancien ministre des affaires étr., le comte Frijs offrait toutes les garanties possibles et quand S. M. faisait choix du premier personnage non-officiel du pays pour s'aboucher avec M. de Cadore, j'étais certain que le gouvt. français ne pourrait pas ne pas y voir un témoignage manifeste de la haute considération du Roi.

Dans les conversations que par suite de cette autorisation du Roi le comte Frijs a eues avec le duc, celui-ci a mis en fait qu'avant la fin du mois d'août un corps de troupes de débarquement français très considérable se trouverait dans la Baltique et, partant de cette donnée comme certaine, il proposa une alliance entre le Danemark et la France qui nous assurerait la possession du Slesvig. Ces pourparlers

étaient à peine finis, lorsque les malheureuses nouvelles des batailles de Forbach et de Wörth sont venues faciliter singulièrement la tâche du gouvt. d'écarter cette ouverture dangereuse de manière à ne point blesser le gouvt. de l'Emp. Nous pouvions éviter d'entrer dans un examen complet des propositions, car le fait, sur lequel elles étaient basées par le gouvt. français lui-même, n'existait plus ou était au moins relégué à un avenir impossible à prévoir. Aussi notre réponse verbale s'est-elle bornée à constater que les offres qui nous avaient été faites, reposaient sur une supposition dont les événemens survenus en dernier lieu ne manqueraient pas de différer la réalisation et que dans cet état de choses l'Empereur lui-même ne trouvait sans doute pas le moment opportun pour engager le Danemark à s'exposer à des dangers si redoutables.

Le duc de Cadore a parfaitement compris que le gouvt. du Roi ne pouvait agir autrement et il appréciait en même temps les ménagemens, que nous avions observés quant à la forme. Le 12 août à midi le duc partit pour retourner par l'Angleterre en France.

*)Je vous autorise à lire cette dépêche à S. Exc. le comte Wachtmeister, en le priant toutefois de regarder cette communication comme faite à titre confidentiel, attenduque vis-à-vis des autres cabinets les ministres du Roi se borneront à répondre aux questions qui pourraient leur être faites, que le Danem. est toujours aussi libre de tout engagement qu'il l'était lorsque nous avons déclaré notre neutralité le 25 du mois passé. —

**)Ces informations ne sont destinées que pour votre propre information. Seulement vous pouvez déclarer si l'on vous adresse des questions sur la mission de M. de Cadore que vous êtes autorisé à affirmer que le D. est aussi libre

*) [*I Randen:*] à Stockholm.

**) [*I Randen:*] aux autres légations.

de tout engagement qu'il l'était lorsque nous avons déclaré notre neutralité le 25 du mois passé. —

Koncept med P. Vedels Haand til Cirkulære Nr. 8 (Stockholm), 16 (Berlin), 14 (Wien), 9 (London), 7 (Firenze), 11 (St. Petersborg).

---

892. Legationsraad W. F. de Coninck til Direktør P. Vedel.

18. August 1870.

Kjære Vedel.

Jeg vil dog med nogle faa Ord sige dig hvad der endnu igaar Morges puslede om i mig og i første Øieblik hindrede mig i [at] modtage din Haand i samme gode Aand, i hvilken den bliver rakt. — Det er ikke for at fremkalde Forklaringer, at jeg skriver; jeg anseer saadanne for mere end overflødige. Du havde Ret i Meget af hvad du iforgaars sagde, og var du vred, saa var jeg visselig ikke blid.

Den Braad, som var bleven hos mig, den skrev sig, troer jeg, hovedsagelig fra nogle Ord, som bleve udtalte af dig, efter en maaskee ringeagtende Yttring om Theori fra min Side. »Hvorfor taler du ikke om Professorpartiet?« saaledes lød dit Spørgsmaal, og det er paa dette jeg her vil give dig det Svar, som jeg i en roligere Sindstilstand vilde kunne have givet strax: Jeg taler ikke derom, fordi jeg ikke sjældent har havt Vanskelighed med at bemestre mig, naar jeg under politiske Discussioner har hørt »Professorpartiet« som et giftigt Vaaben blive udslynget af Mænd, som maatte ønske, at de besad nogle af de Egenskaber, som udmærke dem, der i Almindelighed henregnes til den nævnte Kategori. Jeg kan ikke erkjende, at Viden og Tænkning er skadelig for Characterens Udvikling, og de Mænd, som i Modsætning til »de intellectuelle« Statsmænd fremhæves som de mandige, villiefaste Characterer, forekomme mig ofte at ville hæve sig til Storhed ved hensynsløst at give en enkelt stor Lidenskab frit Raaderum. — Jeg vil endnu blot tilføie, at efter den

Vending, den politiske Udvikling synes at tage her i Landet, vil vel Navnet Doctrinair, som nu for Mange er en macule, efterhaanden blive anseet som en Ærestitel. —

Din hengivne

W. de Coninck.

P. Vedels Privatpapirer.

---

893. Baron Mohrenheim, russisk Gesandt i København, til Gehejmeraad Westmann, St. Petersborg.

Copenhague, 6/18 août 1870.

Je n'ai pas manqué de me conformer aux instructions contenues dans l'office parvenu en date du 30 juillet / 11 août de l'année courante Nr. 5078, relativement à la concession de la ligne télégraphique sous-marine, destinée à relier directement la côte danoise à celle de la France.

Les dispositions du gouvernement danoise ne sauraient être douteuses à l'égard d'une entreprise d'un intérêt commun aux deux pays, et il s'estimerait heureux de n'avoir à consulter en cette occasion que nos convenances mutuelles. Mais il ne se dissimule pas que le degré, très différent d'utilité que seraient appelées à en retirer les deux puissances auxquelles sa neutralité lui fait un devoir d'appliquer une égale mesure, exposerait son consentement au reproche de constituer une dérogation à cette règle de conduite. Tel a été, du moins, l'avis du gouvernement anglais qui ne s'est pas cru en droit de concessionner une ligne jugée incompatible avec le maintien de la neutralité.

J'ai fait observer que, par une inconséquence qui ne laissait pas que d'être bizarre, le gouvernement britannique n'étendait pas cette appréciation rigide à la ligne sous-marine qui mettait la France en communication avec ces mêmes parages du territoire anglais, et que le mince avantage que présentait dès-lors à la France une ligne nouvelle,

faisant concurrence à celle dont elle dispose déjà, ne semblait guère de nature à pouvoir entrer en balance avec la masse considérable d'intérêts industriels, commerciaux, voir même politiques, qui se trouveraient sacrifiés à un scrupule imaginaire.

Le terrain sur lequel la question se trouve engagée par suite de la portée principielle qui lui a été donnée par l'Angleterre, ne m'a point permis d'insister pour le moment d'avantage; mais en vue du danger qu'il pourrait y avoir à laisser implanter un principe nouveau, fécond en conséquences nuisibles à nos intérêts éventuels, j'ai cru ne devoir pas tarder à faire de cet incident l'objet d'un rapport politique, que j'ai l'honneur d'adresser aujourd'hui même au Chancelier de l'Empire.

Kopi. Kriegers Papirer XI. Samling af Aktstykker vedr. Tidshistorien 1848—70. VI. 1861—70. — R. A.

894-95. **Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.**

Kjøbenhavn, 18. August 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

Det vil være i Deres Majestæts Erindring, at det allernaadigst behagede Allerhøistsamme under 3die d. M. at bemyndige Hs. Excellence Grev Krag-Juel-Vind-Frijs til paa den kongelige Regjerings Vegne at modtage de Meddelelser, som den franske Keisers Afsending, Hertugen af Cadore, havde Ordre til her at gjøre, samt derefter at aflægge Beretning derom til Deres Majestæts Udenrigsministerium. Det vil endvidere være i Deres Majestæts Allerhøieste Erindring, at jeg den 9de d. M. har havt den Ære at forelægge Allerhøistsamme Grev Frijs's tvende Beretninger, og at det behagede Deres Majestæt allernaadigst at bemyndige mig til at give Hertugen af Cadore følgende mundtlige Svar:

»Den kongelige Regjering erkjender tilfulde det venskabelige Sindelag, som i sin Tid har bevæget Keiseren til i Pragerfreden at fastsætte Tilbagegivelsen af Nordslesvig og som nu bringer ham til at tilbyde Danmark sin væbnede Bistand til at tilbagevinde de Grændser, af hvis Besiddelse Danmarks fremtidige Sikkerhed saa væsentligt afhænger. Den kongelige Regjering troer imidlertid ikke allerede nu nærmere at burde udtale sig om disse Forslags Indhold; thi de hvile paa en Forudsætning, hvis Virkeliggjørelse de seneste uforudseete Begivenheder, af hvor forbigaaende Natur de end forhaabentlig maatte vise sig at være, dog ikke kunne Andet end maatte udskyde til en ubestemt Fremtid. Under disse Omstændigheder troer den kongelige Regjering, at den franske Keiser selv vil finde det hensigtsmæssigst, at Danmark ikke udsætter sig for de overhængende Farer, som en Overeenskomst af den paatænkte Natur ikke vilde tøve med strax at paadrage Landet.«

Dette Svar har jeg den 10de ds. givet Hertugen af Cadore, idet jeg iøvrigt forsikkrede ham om den kongelige Regjerings varme Sympathie for Frankrigs Vel og for de keiserlige Vaabens Seir, og jeg har al Grund til at antage, at han erkjendte, at den kongelige Regjering ved denne Leilighed ikke har kunnet handle anderledes end skeet er. Hertugen er derefter afreist den 12te for over England at vende tilbage til Frankrig.

Idet jeg allerunderdanigst har den Ære at bringe dette til Deres Majestæts Allerhøieste Kundskab, vover jeg tillige i dybeste Underdanighed at indstille:

at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt i Statsraad at corroborere de ovenfor omtalte Allerhøieste Resolutioner af 3die og 9. d. M. samt allernaadigst at bemyndige mig til at meddele Hs. Excellence Grev Frijs Deres Majestæts Allerhøieste Tilfredshed med den patriotiske Beredvillighed, hvormed han har

paataget sig, og den Dygtighed og Takt, hvormed han har udført det ham Allernaadigst betroede Hverv.

Udenrigsministeriet, 18. August 1870.

Allerunderdanigst

O. D. Rosenørn-Lehn.

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg Slot, 19. August 1870.

Christian R.

---

896. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Boller, 20. August 1870.

Kjære Vedel! Tak for Deres kjære Brev og for dettes fyldige Indhold, som jeg modtog igaar her paa Boller og som jeg glæder mig til at besvare idag i Morgenstundens Ro, mens hele det øvrige Huus sover; mundlig haaber jeg at kunne samtale med Dem paa Tirsdag 8te Dage den 30te August forinden min Excursion til Norge, som skulde tage sin Begyndelse Onsdagen den 31te. —

Jeg kan ikke sige Dem, hvor meget jeg længtes efter Deres Brev og hvor behagelig jeg blev oplyst ved dette, thi meget stod mig uklart med Hensyn til Cadores Afreise og dennes Forbindelse med Raasløffs Afreise, der er Meget i denne Forbindelse som jeg ikke forstaaer og hvorom vi kuns mundlig kunne samtale, thi Meget vil blive Gisning og det er kun ved at samle de forskjellige Momenter at man vil kunne komme til Klarhed, og i den Henseende er det en ikke uvæsentlig Oplysning, at lige fra Afreisen her fra Boller af Vedkommende er jeg holdt fuldkommen udenfor Foretagenderne; politice vil jeg aldrig kunne eller ville fornægte ham som Krigsminister, thi Meget, som han faaer Skyld for, kan med Rette kun bæres af mig, fordi det endnu den Dag idag af mig erkjendes for absolut fornøden; som altid gik man

for lemfældig frem og tog ikke Steinmann[1]) med, thi hvor udmærket en Expediteur han end kan være og hvor samvittighedsfuld i Udførelsen af sit Skrivearbeide og i Kjendskab til Reglement og Bestemmelser, saa vilde det efter min Formening hvis vi atter skulle i Krig være uforsvarlig at sætte ham til Overanfører, og dog har han ikke saa faa Stemmer for sig i Armeen nu, — men at skulle — naar dette engang maa ansees for tilraadeligt — vove sin sidste Indsats med en saa fuldstændig aandløs og prosaisk Størrelse som Chef, veed jeg nok at jeg under ingen Omstændigheder vilde paatage mig Ansvaret for og det næste Spørgsmaal bliver da: hvem saa? Jeg vilde snarere sige, at Steinmann var en passende Krigsminister under slige Accidents. Jeg glæder mig til at erfare nogle nærmere Details vedrørende Raasløffs og Cadores Samvirken, den hele Sendelse var absolut Førstes Værk og saavel det Uoverlagte og Hensynsløse i selve Sendelsen som Valget af Manden er ret caracteristisk for den liden Alvor som der har været i Sagen, og i den Forstand — jeg mener just paa Grund af Sendelsens Oprindelse eller Aarsag — er det mig en Behagelighed at det kan constateres, at jeg ikke har havt nogensomhelst Deeltagelse; det vilde ikke have saa liden Interesse for Dem og for det Hele at faae constateret hvorledes St. Ferréols Stilling til Raasløff i Virkeligheden er, thi Meget kan nok drage dem sammen, men i Meget ere de ogsaa 2 grundforskjellige Naturer, og det kunde nok være af Interesse for Ferréol at finde Tilknytningspunkter med den nye Sol, som eventualiter vil opstaae i Frankrige. Raasløff er nu for stærkt engageret i den dalende. Hvorvel jeg med Dem kan være fuldkommen enig om det andet Keiserdømmes Raadenhed, saa har det paa den anden Side Fortrin fremfor det Første, og jeg er overbeviist om at det maa bære Skylden for Meget af hvad der er Feil fra det franske Folks Side, navnlig har dette, — og

[1]) General P. F. v. Steinmann.

dets tænkende Deel hovedsagelig, — under ingen Betingelse villet gaae ind paa Noget, der lignede den preussiske Armeeorganisation, og hermed er efter min Formening egentlig ogsaa givet hvad der nu er passeret og vil hænde fremdeles; et Spørgsmaal om det kan rettes mere, i al Fald vil det baade tage Tid og være bekosteligt, men er det muligt, da kan Europa reddes endnu; efter min Opfattelse vil enhver Fred, der ikke kan føre til Afskaffelsen af den preussiske Hærorganisation, kun være en Vaabenstilstand, og det er denne saakaldte udmærkede Institution, hvorved det nu er bleven muligt med 14 Dages Forberedelse at kunne staae med 1 Million Mand i Staal og Pandser, hvis Fortsættelse maa føre til Tydskernes Eneherredømme. Russerne som ere Medskyldige i Preussens Ærgjerrighedsplaner ville sikkerligen inden dette Decenniums Udløb have faaet deres velfortjente Straf for deres Dumhed og Godtroenhed til Preusserkongen og dennes Satelliter. Jeg glæder mig paa Quaades Vegne over hans Tyrketro, og Tanken om Restitution af den mindste Bid af Slesvig under eventuel preussisk Overlegenhed, men det forekommer mig at det er givet at dette vil være den fromme Preusserkonge og den gode Bismarck endnu mere umuligt end hidindtil, det vil snarere blive et Spørgsmaal om de i deres Fromhed kunne tæmme Tydskernes politiske Trang til at gaae til Skagen; naar vi tales atter ved, maa De forklare mig om De er sikker paa det russiske Gesandtskabs Paapassenhed i Paris med Raasløffs Færd dersteds, thi jeg tænker mig at det snarere kan være Composition af Mohrenheim der gjerne vil ham tillivs, stimuleret og oplyst ved velvillige Meddelelser andetstedsfra; den pludselige Volte som Oxholm foretog sig efter at have hørt paa og samstemmet med mine Udtalelser om Mohrenheim, viser alligevel at han har faaet mere Indpas end tjenligt er, og han er farlig paa Grund af sin urolige Aand og paa Grund af sin Brænden efter at gjøre Noget ud af enhver Ting for sig selv. — Om vi end vare nok saa

skikkelige, saa vil hverken Bismarck eller Kronprindsen, hvis Falskhed man nu paa enkelte Steder synes at glemme, nogensinde restituere os Noget, og skulde der derfor engang tilbyde sig en Maade, da bør vi resolut slaae til, men da denne hverken har tilbudt sig eller der under nuværende Forhold er Udsigt til at den vil tilbyde sig for det Første, forekommer det mig absolut nødvendigt at vi — ɔ: Regjeringen — bestræbe os for at vor Neutralitet faaer et saa upartisk eller om jeg saa maa sige theoretisk Præg som muligt. Herligt vilde det være om vi kunde komme til at figurere med i en almindelig Neutralitetsforening, (selv om Sverrige skulde blive udenfor) og kunde man ikke i den Henseende føle sig for hos Italien, der ved mange Leiligheder har viist os dens Interesse. Skade at vi mistede Artom[1]) saasnart, der egentlig var den eneste politiske Personlighed vi have havt blandt Diplomaterne i den seneste Tid. Hvor meget jeg end søger at betvinge mig selv nægter jeg dog ikke at det falder mig svært at faae den tydske Hovmod tillivs, saaledes som den daglig kundgjør sig i Nordd. Allg. Zeitung; og med Indrømmelse af tydsk Dygtighed og fransk Letsindighed saa foretrækker jeg dog langt den Sidste, hvor hensynsløs den end tidt fremtræder. — Jeg beder Dem om ikke at meddele Nogen at jeg kommer Mandag Aften den 29de, thi jeg ønskede gjerne at have lidt Ro til at samtale med Dem, samt at være fri for at tage til Fredensborg. Kronprindsessen lader længe vente paa sig og det forekommer mig at Storfyrsten forlænger sit Ophold betydeligt, idetmindste har jeg ikke læst om hans Tilbagereise. Det glæder mig ganske overordentlig, at De har vundet bemeldte 2 Herrer[2]) for Deres Plan og efter de gjorte Erfaringer tvivler jeg ikke om at dette vil kunne føres seierrigt igjennem. Jeg haaber paa at Fred ikke saasnart vil blive sluttet men tænke Fransk-

[1]) Kommandør I. Artom, italiensk Gesandt i København 1867—1868.
[2]) Med Vedels Haand over Linjen: = Ministre.

mændene paa i Vinter at forlade Østersøen da skulde de ikke have gjort dem den Uleilighed at komme herop, thi i almindelige Aar gaaer Skibsfarten jo nu ligesaa stærkt om Sommer som om Vinter, og Tydskland vilde saaledes ikke komme til at lide saaledes som ønskeligt var. — . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

897. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Lensgreve C. E. Frijs.

Kjøbenhavn, 20. August 1870.

Hr. Greve.

Efter at jeg allerunderdanigst har forelagt Kongen de tvende Beretninger, som jeg har havt den Ære at modtage fra D. Exc. angaaende Deres mundtlige Forhandlinger med den franske Keisers Afsending, Hertugen af Cadore, har det behaget Hs. Majestæt i det igaar afholdte Statsraad at bemyndige mig til at udtale for Deres Excellence »Hans Majestæts allerhøieste Tilfredshed med den patriotiske Beredvillighed, hvormed De har paataget Dem, og med den Dygtighed og Takt, hvormed De har udført det Dem allernaadigst betroede Hverv.«

Idet jeg udfører dette behagelige Paalæg, tillader jeg mig at bede Deres Excellence tillige at modtage min personlige Tak for den virksomme Maade paa hvilken De atter ved denne Leilighed har ydet mig Deres indsigtsfulde Bistand ved Varetagelsen af mit ansvarsfulde Kald.

Koncept med P. Vedels Haand.

---

898. Etatsraad C. F. Tietgen til Direktør P. Vedel.

Det store nordiske Telegraf Selskab.
Kjøbenhavn, 20. August 1870.

Jeg tillader mig herved at meddele at jeg fra St. Petersborg har officiel Underretning om at det russiske Udenrigs

Ministerium under 30. Juli/12. August har beordret Gesandterne i Kjøbenhavn og Paris til »at understøtte den hurtigst mulige Meddelelse af den af mig ansøgte Concession paa en dansk fransk Telegrafforbindelse«. —

Da jeg af Meddelelsen seer at det russ. Udenrigs Ministerium først har gjort dette efterat have discuteret Neutralitetsforholdet, som man der ikke har kunnet see tilhinder for Sagen, har jeg senere anmodet om, at man ogsaa vilde lade Gesandten i London udtale sin Mening for den engelske Regjering, som efter hvad jeg har erfaret ogsaa senere er kommet paa andre Tanker, og herfor alle derhen hørende Spørgsmaal nu afgjøres i Udenrigs Ministeriet.

Den engelske Attorney General havde forud paa det Bestemteste erklæret at der Intet var tilhinder for Udførelsen af Telegrafer som den paatænkte, og jeg har i det Hele taget Indtrykket af at Gladstone ikke har villet sige det som han sagde.

C. F. Tietgen.

P. Vedels Privatpapirer.

---

899. Grev J. S. D. Knuth, Legationssekretær i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Stockholm, 20 août 1870.

Monsieur le Baron,

Ayant hier soir reçu la dépêche Nr. 8[1]) qu'en date du 17 d. c. Votre Excellence m'a fait l'honneur de m'adresser, je me suis rendu aujourd'hui chez Son Excellence monsieur le comte de Wachtmeister. Le Ministre d'Etat et des Affaires étrangères, après en avoir entendu la lecture, a exprimé sa vive reconnaissance de cette communication importante, en félicitant le gouvernement du Roi aussi bien de l'heureux dénouement d'une affaire dont les conséquences auraient pu être des plus dangereuses pour le Danemark, que de la

[1]) Trykt som Nr. 891.

sagesse qui l'a guidé dans une situation si extrêmement délicate. Ayant ensuite manifesté sa satisfaction de l'heureux choix fait dans la personne de Son Excellence monsieur le comte de Frijs pour la tâche de haute confiance dont il s'agit, Son Excellence m'a dit que vis-à-vis des questions que ne manqueront pas de Lui adresser de nouveau les représentants des puissances ici accrédités au sujet de la mission de monsieur le duc de Cadore à Copenhague, Elle se bornera à appuyer sur les faits, que le duc n'avait pas demandé l'honneur d'être reçu en audience par Sa Majesté le Roi, ni fait à Votre Excellence d'ouvertures officielles, Son Excellence ayant la conviction que moins on parlerait de cette affaire, plus cela profiterait au Danemark. . . .

Knuth.

Depeche Nr. 44, modtaget 23. August 1870.

---

900. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Boller, 21. August 1870.

Da jeg igaar blev afbrudt i mit Skriveri kan jeg ikke undlade at gjenoptage Traaden, fordi jeg slet ikke kom til at omtale Historien og Sammenhængen med Telegrammet; De erindrer vistnok at den hele Sag vedrørende Oplysning om ankommende Telegrammer gjentagende drøftedes af os under mit sidste Ophold og hvor klart det stod for os at en Hemmelighed umulig kunde bevares af Hrr. Faber,[1]) hvad enten nu lille Levy[2]) eller en Anden blev Øret hvorigjennem han talte, men Levy foretrækkes naturligviis, thi man haaber da paa at Eftersynet ikke kan blive saa strængt i andre Henseender; at vælge en af Hovedstadens største Sludderbøtter til Telegraphdirecteur forekommer vel caracteristisk for vor Nationaleiendommelighed. Jeg veed ikke om De erindrer

[1]) Telegrafdirektør O. C. F. Faber.

[2]) Antagelig Departementschef i Finansministeriet Martin Levy.

de Oplysninger vi i sin Tid paa Reisen ud til Fredensborg modtog af Björnstjerna, jeg klagede til Finantsministeren, men jeg er overbeviist om at Irettesættelsen givet gjennem Levy ikke er blevet skrap, men snarere søgt at gjøre latterlig, thi om sine egne Kyllinger kan den lille Finantsjøde godt nok værge, ligesom han ikke kan glemme at han under gamle David var meget nærved at styre det Hele ikke alene Finantserne men Conseilspræsidiet og hele Stadsen; denne gyldne Tid vil han aldrig kunne glemme, thi Statens Styrelse har selvfølgelig aldrig været saa god og han har, hvad der for en Jøde er Hovedsagen, altid kunnet bryste sig med at han om end liden og ringe anseet dog var det egentlige Hovede. Og denne Tilfredsstillelse sætte de over Penge! — Sladderagtigheden ved hele vor Telegraphstyrelse saavel hvad Statens Sager som hvad private Anliggender angaaer er gjennemgaaende her i Landet, hvorfor ogsaa Telegraphister ere høist ansete Personligheder i Smaabyernes Krosteder og Kneiper. Dette er nu een slem Ting — men det Værste ved Sagen forekommer mig at være, at en Side af Ministeriet søger at stimulere Publikum istedetfor at berolige det og det næste Skridt maatte blive at fordølge Efterretningerne fra Berlin, for at det menige Folk, eller rettere Tivoligjæsterne kunde endnu en Dag glæde sig ved deres falske Seiersruus; dette synes mig at være gyselig sørgeligt, thi man ikke alene tillægger Publikum for stor Vægt men søger kun at servere Yndlingsretterne for dette uden Hensyn til Sundheden; hvor fransksindet man end kan være, og enkelte Danske ere dette aabenbart i høiere Grad end danksindede, saa er det ubegribeligt at Ridiculen hos Strategikeren i Dagbladet, der bebuder hvad der vil skee hver Maaned, ikke er indlysende for Bille selv, eller det er kanskee ham selv der besidder dette Feltherretalent og han melder sig kun herved til Tjeneste naar vi skulle begynde. Forresten er den Historie rundt i hele Byen hvorledes Berlingske fik Telegrammet etc., hvilket ingenlunde virker til Gavn

for Regjeringens Anseelse, thi den Hensyntagen til Stemning etc. kan den tænkende Deel af Publikum ikke for Øieblikket ønske. Vi leve her idag efter at have modtaget Kong Wilhelms Telegram, hvorefter Veien til Paris nu efter at han har overvundet Franskmændene staaer ham aaben, i en uhyggelig Ængstelighed, men jeg haaber at den gamle Herre har snakket over sig og endnu vil faae adskillige Nødder at knække. Mig forekommer det at det er med Ubillighed at Franskmændenes Krigsførelse bedømmes, thi deels er der noget Overvældende og om jeg saa maa sige Demoraliserende i at vide at man staaer 1 imod 2 og sædvanlig 3, og paa den anden Side hos Tydskerne blive mange Harer til Helte fordi de vide at de har hele Massen bagved dem; dette var nu ikke til at forandre, naar man ikke vilde ind paa den preussiske Hærorganisation — skal denne blive staaende efter Freden, saa er det kun en Vaabenstilstand, thi saasnart Tydskerne have draget Aande, ville de overfalde en ny Fjende eller opdage et nyt dem paalagt Sædelighedshverv; det forekommer mig i det Hele, at Preussen saavel dets Regjering som dets Folk saa fuldstændig efteraber Napoleon I og hans Tid, at det forekommer mig mærkeligt at saa Faa have Øie herfor og give sig ud for at være i Tvivl om hvem der er Fredsforstyrreren i Europa. Jeg glæder mig som sagt til Tirsdag Formiddag den 30te mundlig at kunne samtale med Dem.

C. E. Frijs.

Undskyld Hastværket men jeg har maattet skynde mig og blev nu pludselig nødt af min Ungdom til at afslutte.

C. E. F.

P. Vedels Privatpapirer.

901. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 21. August 1870.

Kjære Vedel,

. . . Dagbladets Yttringer om Udviisningen af de Tydske fra Frankrig[1]), og Fædrelandets Artikel om Pastor Schmalzes Opraab[2]), ere ret egentlig skikkede til at sætte ondt Blod, og medens vistnok Enhver maa indsee, at de hverken gjøre de Franske stærkere eller de Tydske svagere, vil vistnok De, erindrende hvad jeg nylig har skrevet eller antydet, let forstaae, af hvilken Grund og i hvilken Grad det har været mig pinagtigt at læse hine Artikler. Jeg vil gjerne indrømme at jeg, som ogsaa er bleven klog af Skade, ikke troer synderlig paa mine tidligere Antydninger; men De maa dog erkjende, at Tingen i og for sig slet ikke vilde være urimelig; og naar vi da blot tænke os en nok saa ringe Mulighed for, at mine Antydninger kunde realiseres, saa vilde det dog være harmeligt, om denne Mulighed skulde forsvinde eller forringes paa Grund af nogle Avisartikler, som uden Skade for Nogensomhelst undtagen for nogle fanatiske Avislæsere, ligesaa godt kunde have været uskrevne. Jeg vedlægger en Aviscoupon, hvoraf De vil see, at Dagbladets ovennævnte Udtalelser skyndsomst ere blevne benyttede af »Flensburger Norddeutsche Zeitung«; hvorfor dette er skeet, seer man jo strax.

---

[1]) »Dagbladet« $^{15}/_{8}$ 1870 Nr. 189 hævder, at den franske Regering ved sin Udvisning af Tyskere kun tog simple Repressalier for Franskmændenes Behandling i Tyskland, og udtaler sin Uvilje mod Tyskernes »Talent til at kile sig ind allevegne« »med deres »Kultur««. »Under de nuværende Forhold er enhver Tydsker i Frankrig en Spion«.

[2]) »Fædrelandet« $^{18}/_{8}$ 1870 Nr. 190 indeholdt en Misbilligelse af, at Pastor Schmaltz ved St. Petri Kirke i København som dansk Embedsmand gjorde sig til Mellemmand mellem de i Danmark levende Tyske og Berlinerkomiteen for Indsamling. »Dette er stadig den gamle tydske Uforskammethed«. Dette burde give Stødet til en fransk Indsamling med det Resultat, at Franskmændene fik Fløden og Smørret af, hvad der blev givet i København, og Tyskerne kun »Schmalz«. Se ogsaa »Dagbladet« $^{19}/_{8}$ 1870 Nr. 193.

. . . Da jeg ikke har kunnet gaae ud i nogen Tid, har jeg i den sidste Uge ikke været i Ministeriet; men jeg troer dog at kunne sige, at man er tilfreds med den danske Regjerings Holdning.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

902. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 22. August 1870.

Deres Excellence,

I Continuation af min ærbødigste Indberetning af 19de ds. Nr. 51[1]) skal jeg meddele, at jeg idag har havt en Samtale med Baron Brunnow angaaende den under 19de indsendte Proposition[2]) fra Lord Granville til de neutrale Magter. Baronen bekræftede, at den russiske Regjering med Beredvillighed var tiltraadt det fra England gjorte Forslag /: hvis sande Udspring var Florents :/ i det Haab derved deels i det Hele at begrændse Krigens Omraade og deels for derved at lette Mellemstaterne Hævdelsen af deres Neutralitet ligeoverfor en mulig imod samme rettet Indflydelse, og kunde Baronen forsikkre, at hans Majestæt Keiseren fortrinsviis havde glædet sig ved at Forslaget vilde kunne komme Danmark tilgode. —

Samtalen kom naturligviis ogsaa ind paa det overraskende Held som følger de preussisk-tydske Hære, der berettigede til at ansee Freden for langt nærmere end først ventet; og det Spørgsmaal laa da nær for mig, om der ikke vilde være sandsynlig Udsigt til, at da den saalænge opsatte Afgjørelse angaaende Nord-Slesvig vilde finde Sted. Baron Brunnow's Svar var omtrent: »Jeg troer ikke, at Grev Bismarck er dis-

[1]) Utrykt. U. A. Indeholder en Fremstilling af Neutralitetsligaens Oprindelse, Art og Formaal.

[2]) Trykt som Nr. 890.

poneret til at tage mange Hensyn, naar han staaer som Eneherre over Situationen. Hvis det fremdeles gaaer som hidtil, vil Grev Bismarck let faae Kongens Samtykke til ikke at modtage nogen Mægling men *dictere* Freden. Om han ved den Leilighed, samtidigt, vil ordne det slesvigske Spørgsmaal, det kan man ei vide; ønskeligt og billigt vilde det være, men Danmark maa kun ei stille sine Forventninger for høit, hvis det ikke vil skuffes.«

Baron Brunnow knyttede hertil nogle Bemærkninger, som jeg vel paa bedste Maade imødegik, men som dog vare særdeles rodfæstede, og som det syntes støttede til formeentlig paalidelige Efterretninger (fra Grev Bernstorff?),[1]) og jeg skal derfor søge at gjengive dem saa heelt som muligt. — Han sagde: »Mon cher Général, vous savez bien que je me flatte de mériter le titre de »amicus daniæ« et je vous assure que tout me porte à conserver mon grand intérêt pour votre pays, non seulement comme représentant d'un pays qui possède à-présent une princesse danoise mais personnellement par mon vrai attachement à votre Roi et à toute sa famille. — J'ai vivement regretté la tournure qu'a prise dans le temps votre malheureuse guerre et le tort qu'on vous a fait; et soyez sûr que si je pouvais y remédier je le ferais avec le plus grand plaisir. Mais, mon cher, je crains beaucoup que le temps n'est plus où il s'agit de prouver que vos prétentions quant à la rétrocession d'une partie du Slesvic soient bien fondées ou non; si plus tard ou bientôt cette question doit être arrangée, je crains qu'on ne demandera pas ce que vous désirez ou que vous croyez avoir droit à désirer, non, il ne s'agira que d'accepter ou non les conditions que le Cte Bismarck vous offrira. Je ne dispute pas qu'une telle solution ne puisse vous déplaire ni que votre mécontentement ne soit bien fondé; mais cela ne changera point le fait et vos protestations ne serviront qu'à irriter et peut-être à empirer votre chance.«

[1]) Grev Albrecht Bernstorff, tysk Ambassadør i London.

Jeg appellerede til Retten og Æresfølelsen, til at netop i Seirens Øieblik burde en loyal og ædelmodig Opfyldelse af et givet Løvte meest kunne ventes, og at det dog vist ikke kunde mangle, at andre venskabelige Stormagter som Rusland og England vilde yde al moralsk Bistand og Raad for at Preussen tilbød en loyal Ordning.

Baron Brunnow svarede: »Oui, je comprends que vous fondez des espoirs sur le traité de Prague; mais si après cette guerre la Prusse ne veut l'expliquer et l'appliquer que de *sa* manière, qui pourra et voudra l'empêcher? Si donc vous voulez obtenir quelque chose, attendez-le de la bonne volonté ou la bonne grâce du Cte Bismarck, et non d'un traité ou d'un article de traité qui lui a été imposé par son ennemi — battu. — Et nous voilà arrivés au point auquel surtout je désirerais d'amener l'attention, c'est que si en dernier lieu la question du Slesvic dépendra seulement de la Prusse, c'est aussi dans votre intérêt d'éviter en ce moment tout ce qui pourrait donner ombrage à la Prusse, faire suspecter votre neutralité et lui donner raison pour se plaindre que le Danemark ne l'observe pas consciencieusement.«

Jeg protesterede imod at en saadan Beskyldning gjordes; jeg henviste til, at vi søgte nøiagtig at følge de Regler som i saa Henseende andre neutrale Stater, navnlig England, fastholdt, og meer kunde folkeretlig ei forlanges.

Baron Brunnow svarede: »Je crois que votre gouvernement fait cela; mais en de telles occasions comme souvent dans la vie où il n'y a pas de règles toutes établies et généralement reconnues, il n'est point pratique et ne porte pas de fruits de s'appuyer sur des règles disputables et protestées par un adversaire puissant. — Je sais de bonne source que la Prusse prend note de tout et elle n'oubliera pas la plainte qu'elle croit pouvoir faire contre vous dans ce moment, que vous faites chez vous des dépôts de charbons pour la flotte française et que des vaisseaux danois lui apportent

cette provision importante. — L'Angleterre possède elle-même les charbons et permet aux vaisseaux français de venir les prendre et les porter où ils veulent, en France et à la flotte; mais le Danemark n'a point de charbons, ses vaisseaux viennent prendre les charbons ici pour former des dépôts en Danemark au profit de la flotte française; la flotte est fournie de charbons de ces dépôts — on assure même par des vaisseaux danois. — La Prusse élève bien sa voix déjà contre l'exportation de charbons d'ici, mais elle se note encore plus ce que fait le Danemark; ce qu'elle souffre de l'Angleterre, elle ne le souffrira pas du Danemark, et au moment venu elle vous montrera le compte — en tout cas, ces plaintes, qu'elle pense bien fondées, n'auront pas une bonne influence sur la disposition pour régler la frontière du Slesvic.«

Jeg bemærkede, at de Handlende i Danmark ei kunde forhindres i at holde deres Kuldepoter forsynede, og at vi havde altid meget betydelige Kullagere i Kjøbenhavn og i andre Havne til eget Forbrug. Naar Kul nu ei erkjendtes for Krigs-Contrabande og vore Kulhandlere ei forsynede den franske Flaade paa anden Maade end det kunde skee herfra (ved franske Skibe) saa var der ingen Grund til Klage; kun naar Overmagten vilde finde Aarsag til Trætte eller til at paatvinge sine Anskuelser, kunde naturligviis Alt give Motiv til Klage, og jeg var sikker paa, at der fra dansk Side ikke var skeet noget Brud paa hvad folkeretlig forlangtes af en neutral Stat. —

Baron Brunnow: »Mon cher: le droit des gens n'est pas la seule loi dans ce cas, même, tout le monde n'est pas d'accord sur ses règles. Mais le propre intérêt dicte la meilleure loi, et dans votre cas il vous conseille de ne rien faire que la Prusse pourrait regarder comme fait contre elle. La Prusse connaît parfaitement, je vous assure, les pourparlers qui ont eu lieu entre la France et votre gouvernement quant à une alliance. Nous autres comprenons que la tentation fut grande et nous vous félicitons d'avoir résisté; mais la Prusse

sait que le général Raasløff, le ci-devant Ministre de la guerre, a été au moment décisif à Paris et qu'il a été chez l'Empereur; la Prusse sait que le général Raasløff s'occupe à présent beaucoup de faire établir un cable télégraphique de la France en Danemark, surtout à l'usage de la flotte française. — Vous voyez que la Prusse voit et apprend tout et je puis vous assurer que tout cela a fait une mauvaise impression; quand je tâche de lancer un mot en votre faveur quant à la question du Slesvic, alors on (Cte Bernstorff) me répond que le Danemark continue à prononcer ou à montrer sa mauvaise volonté, ce qu'il sera difficile d'oublier plus tard.

Je sais bien que votre gouvernement est dans une position très-difficile et ne peut pas strictement être rendu responsable de tout ce que les individus font et disent. Mais sans pouvoir ni vouloir dire comment ces plaintes seraient à éviter, il me semble pourtant que votre gouvernement pourrait d'une manière ou autre déclarer et prouver à la Prusse qu'il fait tout en son pouvoir pour maintenir une neutralité loyale, et puis il pourrait faire comprendre d'une manière claire et distincte au pays (aux individus que cela concerne) que tout sujet, qui dans ce moment difficile ne ferait pas tout en son pouvoir pour appuyer le gouvernement dans sa position de stricte neutralité, et tout sujet qui éluderait les lois de neutralité et évoquerait les plaintes des belligérants, aurait une grande responsabilité vis-à-vis de la patrie et prouverait qu'il met le propre intérêt audessus du bien public.

Je vous dis tout cela, mon cher Général, parceque j'ai le plus vif intérêt à ce que vos désirs légitimes soient satisfaits, et parceque je vois et connais les dangers auxquels vous exposent des actions qui déplaisent à la Prusse et qui ne peuvent que l'influencer en votre défaveur.«

Jeg spurgte om da Ret og Retfærdighed aldeles skulde oversees og Intet betyde ligeoverfor Magten, om de inter-

nationale Forhold i vor Tidsalder alene skulde vilkaarligt afgjøres af den militaire Overmagt saaat al Ret og Selvstændighed skulde underordne sig den og intetsteds i Europa kunne finde Medhold.

Baronen svarede: »J'admets les principes que vous évoquez et j'espère que le temps reviendra où on les respectera de tous côtés; mais en des temps exceptionnels ils ne suffisent pas, même ils empêchent d'agir d'après les circonstances et les tourner à son profit. Quand les grandes puissances ne se trouvent pas en état de soutenir de tels principes, quand une d'elles s'appuie sur la force et peut le faire, alors les petites puissances sont obligées en leur propre intérêt de louvoyer et de se soumettre à la nécessité pour se sauver. Vous connaissez l'histoire du médecin qui laissa mourir son patient plutôt que d'abandonner les règles de la science; eh bien! Les principes sont très-bons et excellents en temps ordinaire, mais il faut quelque chose de plus en temps de danger.«

Dette er omtrent Baronens Ord, der ganske vist ere vel meente, og som vistnok vise at støtte sig tilstrækkeligt til en mangeaarig Erfaring og til et praktisk Blik paa Forholdene til at fortjene at være Gjenstand for en Beretning.

Depeche Nr. 52. *J. Bülow.*

---

903. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 23. August 1870.

Kjære Vedel,

Jeg antager at De kjender Forfatteren af vedlagte Aviscoupon. Han er en af Førerne for det national-liberale Partie, og hans Udtalelse er formeentlig saamegetmindre uden Betydning som den slutter sig til flere lignende Udtalelser der saavel directe som indirecte ere komne mig for Øre fra det andet Parties Side. Couponen er af »die Post«

og blev idag bragt mig af den Person som nævnes i Begyndelsen af min Beretning Nr. 31 af 21. f. M.[1]), hvilken Person tilføiede at han især bragte mig Couponen af den Grund, at dens Indhold med Hensyn til os stemte med hvad der igaar Aftes var bleven sagt ham af den i min Beretning af 17. Nov. 1865 Nr. 17 nævnte Person[2]), som i sin Tid havde anbefalet Moltzen. Sidstnævnte Person (ikke M.) havde fremdeles udtalt, at man intet dansk vilde beholde; men ikke destomindre vil jeg jo gjerne erkjende, at Begrebet »billig« er meget elastisk, ligesom det heller ikke paa nogen Maade er min Hensigt at vække Illusioner. Jeg holder kun fast ved, at hvis der er Retfærdighed i Verden, saa *kan* denne ogsaa blive os til Deel ad anden Vei end ved Frankrig, og da Frankrig ikke bliver stærkere ved danske Avisartikler, synes jeg det er uklogt af de danske Blade, idetmindste af alle dem jeg seer, Berlingske i Spidsen, at de føre et Sprog som maaskee kan føre til at hiin mulige Retfærdighed bliver mere stakket end den maaskee ellers vilde blive.

Jeg sendte Dem nylig et Vidnesbyrd om hvor iilfærdig »Flensb. N. Z.« havde været med at benytte »Dagbladets« Udtalelser om Preussernes Udviisning fra Frankrig. Vedlagt sender jeg Dem nu ogsaa et Beviis paa at de Hamborgske Aviser have benyttet »Fædrelandets« Artikel om Schmalzes Opraab.

Forresten maa jeg sige, at man her, efter alt hvad jeg kan mærke, ikke har Noget at udsætte paa den danske Regjerings Holdning. Tvertimod.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer. — Intet Avisudklip findes vedlagt.

---

[1]) Trykt som Nr. 764.

[2]) Justitsraad Wagener. Akter I, 84 f.

904. Lensgreve C. E. Frijs til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Frijsenborg, 24. August 1870.

Kjære Rosenørn! Undskyld at jeg først saa sildig bringer Dem min Tak saavel for den til Kongen givne Fremstilling[1]) som for Deres venlige Linier og for det i disse mig viste Venskab, hvorpaa jeg sætter en overordentlig stor Priis, og hvorfor det altid vil være mig en overordentlig stor Glæde om jeg kan være Dem til Tjeneste, men jeg vendte først igaaraftes hjem fra en Excursion som jeg har gjort med min Familie til Boller og Veilefjord og derefter til Himmelbjerget og Silkeborg. Desværre forekomme de Efterretninger der komme fra Krigsskuepladsen mig ikke beroligende for Franskmændenes Vedkommende og endnu mindre beroligende er vistnok den indre Tilstand. — Sendelsen af Cadoren saavel naar man seer hen til Personen som naar sees hen til Sendelsens Offentliggjørelse viste ikke nogen stor Omhu for Danmarks vanskelige Stilling, og det Tilsagn om Hjælp var ligesaa uoverlagt og løst som det Meste af den øvrige Gjerning. At man maa beundre Franskmændenes nuværende Anstrængelser er vist, men ønskeligere havde det været baade for dem selv og for Andre om de havde villet lukke Øinene op tidligere og desværre er min Frygt stor for at den indre Strid efter et eventuelt Nederlag skal bryde frem i lys Lue; gid vi ikke maatte blive Vidner hertil og til den grændseløse Fryd dette vilde fremkalde hos Tydskerne, hvis Hovmod herved vilde stige i det Uendelige. Ligesom De maa jeg beklage Hertugen af Cadores Sendelse hertil saavel paa Grund af Personen som fordi det der tilsigtedes gaves en aldeles hensynsløs Offentlighed, hvorved der ikke var taget ringeste Hensyn til vore Interesser; De veed nok hvem jeg giver Skylden for Sendelsen og naar der er Spørgsmaal om at Cadore har faaet et gunstigt Indtryk, da betvivler jeg dette

[1]) Trykt som Nr. 894—95.

meget saavel hvad mig angaaer som hvad Dem selv angaaer, thi naar Ens Mission ikke lykkes, hvorved ogsaa Tilfredsstillelse af personlig Ærgjerrighed tilsigtedes, da kan sjelden al det Sukker, som strøes paa, forslaae, og Repræsentanterne for Stormagterne have vænt sig til den Overseen af de Smaae, at disse bør falde i Støvet, naar Vedkommende i Naade tilsmiler dem, og i den Henseende med Hensyn til brutal og hensynsløs Behandling ere de Alle lige, England udtrykker det i money »for $1^1/_2$ Million Sjæle er det ikke værd at vove mange Millioner Pund Sterling«, Franskmændene siger »le tout est si peu de chose«, og Preussere og Russere finde det allerede høist oprørende, at man ikke siger Ja og Amen saasnart de behage at nikke; derfor er det ogsaa min Overbeviisning at der findes ingen Post bedre skikket til at lære Mennesket Ydmyghed end at være dansk Udenrigsminister og naar man endda kunde lære det paa den rette Maade saa at man aldrig kom ud af sin Ligevægt, stadelig holdende sig sit Lands Værdighed for Øie dog var saa souple, at engang en gunstig chance, der dog sikkerlig maa komme, kunde benyttes, vilde man heraf bedres som Menneske, *men* det er vanskeligt og har idetmindste for mig viist sig umuligt at kunne bevare og ikke at opfyldes af Bitterhed istedet. . . .

C. E. Frijs.

Oreby.

---

905. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 24. August 1870.

Kjære Vedel!

Endskjøndt jeg har frygtelig travlt saa kan jeg dog ikke undlade i faa Ord at takke Dem for Deres venlige Linier; ogsaa jeg glæder mig til vor forestaaende Samtale og jeg haaber at faae Dem at see Klokken 12 paa Tirsdag. — Gud hvor ligner den hele Discussion om Neutralitetssagen imel-

lem Udenrigsministeren og Sir Charles[1]) denne Sidste, jeg kunde ikke bare mig for at skoggerlee ved at tænke tilbage paa vor langvarige Snakken Op og Ned af Vægge i Anledning af Indigenatsspørgsmaal samt Prindsen af Augustenborgs Titel. Det forekommer mig, at den Neutralitetsforening, som oprindelig var tænkt nu i Momentet hvor Tydskerne ere ifærd med at quæle Franskmændene, er for at tale paa Tydsk »verspätet«, thi den stolte Seierherre, naar han ikke snart skulde faae paa Næsen og hertil hører efter al Sandsynlighed en almindeligere action fra engelsk og russisk Side, som endnu efter min Formening er utænkelig, vil lee vedkommende Neutralitetsherrer lige i Øinene, naar den Sag skulde komme til at træde ham hindrende i Veien i Nogetsomhelst og jeg bilder mig derfor ind at der er ingen Grund nu længere for at blive Cooperateur heri.

Den hele Maade at ende Discussionen eller Correspondancen om Telegramhistorien, forekommer mig fuldkommen caracteristisk for Fengers Hensynsløshed.[2]) . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

906. Betænkning af Direktør P. Vedel, afgivet til Ministerraadet.

24. August [1870].

Lord Granvilles Note og General Bülows Depeche[3]) stemme ganske overens med de foreløbige Underretninger, som Ministeriet allerede tidligere havde modtaget fra Rusland, Paris, Vien og Italien. Forslaget gaaer ud paa

1°. at de neutrale Magter indbyrdes skulle forbinde sig til

---

[1]) Wyke.

[2]) Sml. Friis, Danmark ved Krigsudbrudet, S. 111—13. — Der maa vistnok sigtes til en mundtlig Udtalelse af Finansminister C. E. Fenger, sml. dog Nr. 912.

[3]) Nr. 890 og Bülows Depeche af 19. August 1870 (sml. Nr. 902).

ikke at forlade deres Neutralitet uden »forinden at have udvexlet deres Tanker og meddeelt hverandre den Forandring i deres hidtidige neutrale Politik, hvortil de maatte finde Anledning«, og

2°. at denne Overenskomst skal opnaaes ved Noter vexlede mellem enhver af de tiltrædende neutrale Magter med alle de øvrige.

Som det af Nr. 1 sees gaaer dette Forslag ikke saa langt som rimeligvis det oprindelige af Italien tagne Initiativ gik, nemlig til at danne en Neutralitetsligue, der til et givet Moment kunde optræde som mæglende mellem de to Krigsførende. Det er imidlertid vist at adskillige af de Magter der allerede have tiltraadt Englands Forslag, ønske at denne Neutralitetsoverenskomst efterhaanden skal antage denne mere positive Characteer og der er derfor Grund til at haabe, at deres Bestræbelser og Begivenhedernes Gang ville ende med at overvinde Englands Betænkeligheder i denne Henseende. —

Hvad den kgl. Regerings Stilling til dette Forslag angaaer, er der ingen Tvivl hos Udenrigsministeren om at vi nødvendigvis maae gaae ind derpaa. En Vægring derved vilde være ensbetydende med en Tilstaaelse om at vi hvis Øieblikket kommer, agte at slutte os til Frankrig og den vilde vel endog opfattes som et Bevis paa at vi ved et tidligere engagement med denne Magt vare hindrede fra at tiltræde Forslaget. Men naar dette er saa, vilde det sikkert være den sletteste Politik at tergiversere saalænge, at vi, naar vi tilsidst tiltræde, have forspilt hele Virkningen og have fremkaldt den Overbevisning at vi kun nødtvungne ere gaaet ind derpaa. Skulle vi antage Forslaget og derom tvivler Udenrigsministeren ikke et Øieblik, bør vi giøre det hurtigt og de bonne gråce. Lord Granvilles Note er af 17., nu er det allerede d. 25de og vi have desuden kjendt og været forberedte paa Sagen i 14 Dage. Der er altsaa al Grund til ikke længere at spilde Tid. At begiære yderligere Oplysninger, da vi maae

vide at der ikke er andre at give end dem, vi allerede have, er det Samme, som at giøre Udflugter, og den sletteste Maade at trainere Sagen paa.

Men foruden at der saaledes ikke kan være Spørgsmaal om at vægre sig eller at ville trække Tiden ud, før denne Erklæring gives, sees der heller ingensomhelst Grund til at betragte Forslaget som uheldigt.

1. Allerede i den Form, i hvilken Overenskomsten nu foreligger, kan den ikke skade selv en Stat, der kunde ville opgive Neutraliteten til en givet Tid. Man forpligter sig til »først at underrette de andre Contrahenter om sin Hensigt og udvexle sine Tanker med dem«. Der er saaledes kun vedtaget en Formalitet, som ikke ved nogen tilføiet Frist eller paa anden Maade faaer videre reel Betydning. Kom det rette Øieblik til at følge en anden Politik vilde det rimeligvis ikke være een Stat alene, som kunde ønske at tage Parti, og disse Regeringer vilde da først indbyrdes kunne aftale det Fornødne med hverandre, og da samtidigt underrette de andre om deres Hensigt og deres Motiver. — Selv om ingen Overenskomst som den nu omhandlede existerede vilde en hidtil neutral Magt efter diplomatisk Skik see sig forpligtet til at meddele og motivere sin forandrede Politik til andre Stater. Det Hele som nu skeer er at man forbinder sig til at giøre det forinden, men der er Intet bestemt om, hvorlænge forinden det skal skee.

2. Men hvis nu Tilfældet blev at den neutrale Stat paa Grund af Begivenhederne ikke kunde ønske at forlade sin Neutralitet, vilde Tiltrædelsen til en saadan Overenskomst forøge i en meget væsentlig Grad Sikkerheden for at Preussen ikke senere kunde paastaae at dens Neutralitet ikke havde været ærligt ment. Vel er det ikke udtrykkelig stipuleret at de forskjellige accederende Stater giensidigt garantere hverandre Overholdelsen af deres Neutralitet fra de Krigsførendes Side, men selve Overenskomstens Tilværelse medfører dog en vis Solidaritet ogsaa i denne Henseende.

3. Skulde det imidlertid blive Tilfældet som vi haabe, at denne Overenskomst udvikler sig til at antage et mere positivt Indhold, og til et givet Øieblik at blive en væbnet eller uvæbnet Intervention ville Fordelene for os meget voxe. Rimeligvis vilde Freden da blive Gienstand for en Congres, hvori de forskjellige Magter der hørte til Neutralitetsliguen vilde være repræsenterede, og hvori da ligesom i sin Tid i Wien, andre europ. Spørgsmaal vilde blive afgiorte, og vi vilde da kunne haabe at Danmarks Fremtid ligeledes vilde blive sikkret under vor egen Deeltagelse. — Ganske anderledes og langt ugunstigere vilde denne Eventualitet stille sig, hvis vi havde holdt os udenfor den nuværende Overenskomst.

P. V.

Opskrift med P. Vedels Haand i »Politiske Koncepter med Indlæg« III. U. A. og i P. Vedels Privatpapirer.

---

907. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Grev Knuth, Chargé d'affaires i Stockholm.

Kjøbenhavn, 25. August 1870.

Har Sverige modtaget en Indbydelse fra England til at tiltræde en Neutralitetsligue og hvad har det svaret? Spørg Rochussen om det Samme for Hollands Vedkommende. Svar snarest muligt.

Rosenørn-Lehn.

Koncept med P. Vedels Haand til Chiffertelegram, indleveret i København 25. August 1870 Kl. 6.15.

---

908. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 25. August 1870.

Kjære Vedel! Da jeg har al Grund til at troe at enten Cadore eller hans Venner faae Noget Andet ud af den imellem os stedfundne Forhandling end der er overeensstemmende med Sandheden, er det deels et Held, at jeg forelæste ham min Beretning deels at han aldeles ikke har søgt

nogen Audients hos Kongen, thi herover skal *man* føle sig stødt og der turde muligviis engang være Anledning til at bringe dette paa Bane i en Conversation med den franske Minister, enten fra Udenrigsministerens Side eller naar De taler med ham, og da St. Ferréol muligviis i denne Tid, hvor det gaaer Franskmændene imod er lidt nerveus, som naturligt er, vilde dette lettere discuteres imellem Dem og ham ved given Leilighed; mit Indtryk er nemlig, at Cadore fremfor Alt ønskede, at Missionen skulde lykkes for hans egen Skyld, og da Regjeringen her ikke har villet »go on« saaledes som ønsket af ham og af hans Ven,*) troer jeg ikke at man tager det saa nøie med Fremstillingen af Forhandlingen, og at der smøres stærkere Farver paa end Sandheden kræver.

Det er en besynderlig Sag, at saavel Franskmænd som Preussere tilskrive sig Seiren i den sidste Tid og at de Begge egentlig kunne have nogen Grund hertil, thi Franskmændene trak sig tilbage; dog vilde det være et stærkt Stykke om Alt skulde være Løgn i Preusserkongens Beretning, endskjøndt Ligheden da ogsaa vilde fremtræde levende imellem ham og Napoleon I i saa Henseende, thi herfor generede den Sidste sig ikke i sin Tid; — nægtes kan det dog ikke at Franskmændene forsvare sig tappert men det synes næsten uundgaaeligt at de for at bruge Bismarcks og Moltkes Ord ikke[!] skulle blive qualte; mærkværdigt at ligesom Individerne sjelden belæres af Faderens Erfaringer og Raad, men man selv i Almindelighed vil gjøre disse med dyr Tids-Helbreds og Pengespilde, saaledes lade Nationerne sig ikke belære ved Historien, thi det er dog indlysende at hvis Tydskerne faae Bugt med Franskmændene ville de blive aldeles utaalelige ligeoverfor alle andre Nationer og dette vil dog føre til fornyede Krige og Undertrykkelser ganske i Lighed med hvad der skete i Napoleon 1stes Tid; hvorfor det maatte synes at være i den almindelige europæiske Interesse nu at

*) [*Tilføjet af Vedel:*] ɔ: Raasløff.

tæmme Tydskerne mens Tid er og de dog ialfald have lidt en betydelig Svækkelse i deres Fremgang; jeg vilde ønske, at det maatte lykkes Franskmændene idetmindste at tilintetgjøre Kronprindsens Armee og helst tilligemed Manden, thi Politiken er naturligviis fra preussisk Side at Hovedlaurbær skulle vindes af ham og hans Corps, ligesom han ogsaa skal fremtræde som Humanitetens Repræsentant; denne Rolle kan nu ikke gives af en Preusser og mindst af Kronprindsen uden at det bliver det væmmeligste Hykleri. —

Berlingske Tidende forekommer mig i denne Tid næsten at blive den meest lidenskabelige paa fransk Side, og hvorvel jeg saa godt kan forstaae og sætte mig ind i den Retning saa finder jeg det dog ikke klogt at lade dette træde for stærkt frem. — ... Mon det var Phantasi igjen fra Knudsen[1]) at de 35,000 Mand skulle sendes til Østersøen, i saa Fald blev det vistnok en pæn Bande, som Ven endnu mindre end Fjende skulde glæde sig til at modtage, thi de gode og dygtige Kræfter have andetsteds deres Anvendelse og det siges jo saa tydeligt som muligt at de der sendes herop kun ere for at binde en større tydsk Styrke men noget andet Endemaal have de slet ikke.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

909. Grev Knuth, Legationssekretær i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Stockholm, 26. August 1870.

Sverig har modtaget Forslaget gjennem Hochschild[2]). Før Svar gives, maa den norske Regjering høres, hvilket vil medtage en Ugestid. Tiltrædelsen antages uundgaaelig.

Knuth.

Chiffertelegram, indleveret i Stockholm 26. August 1870 Kl. 7.20 Form., modtaget s. D.

---

[1]) J. F. C. Knudsen, Redaktør af »Berlingske Tidende«.

[2]) Baron K. F. Hochschild, svensk Gesandt i London.

910. Grev Knuth, Legationssekretær i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Stockholm, 26. August 1870.

Minister Rochusen har ingensomhelst Meddelelse men tilbyder at forespørge per Telegraf.

Knuth.

Telegram, indleveret i Stockholm 26. August 1870 Kl. 3.20 Efterm.

---

911. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.

Kjøbenhavn, 27. August 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

I Overensstemmelse med den foreløbige Underretning, som den kongelige Regjering allerede for nogen Tid siden havde modtaget fra det russiske Cabinet, har Lord Granville nu rettet den i Afskrift vedlagte Note[1]) til General Bülow, hvorved den kongelige Regjering indbydes til at slutte sig til den Neutralitetsligue, der allerede er dannet mellem Storbritannien, Italien og Rusland.

Som Deres Majestæt Allernaadigst vil erfare af Lord Granvilles Note, gaaer det engelske Cabinets Forslag ud paa:
1° at de tiltrædende Magter indbyrdes skulle forbinde sig til ikke at forlade deres Neutralitet uden »forinden at have udvexlet deres Tanker og meddelt hverandre den forandrede Politik, som de maatte ville følge« og
2° at Formen for den paatænkte Overenskomst skal være Noter vexlede mellem de enkelte tiltrædende Magter indbyrdes.

Det oprindelige Initiativ til denne Sag er taget af den italienske Regjering, og der synes at være nogen Grund til at antage, at denne havde ønsket at give Neutralitets-Overens-

---

[1]) Trykt som Nr. 890.

komsten et mere positivt Indhold ved tillige at opstille som dens Formaal under givne Forhold at skulle optræde mæglende mellem de to krigsførende Magter, men at dette sidste væsentlige Punkt ikke er antaget af England, der derfor ogsaa fremtræder officielt som den egentlige Forslagstiller. Ligeledes troer jeg at have mærket Tilbøielighed hos den keiserlig russiske Regjering til ialtfald senere at bestræbe sig for at give Overenskomsten det af Italien efter min Formodning oprindelig paatænkte videre Omfang, og Østerrigs foreløbige Betænkeligheder ved at slutte sig til det engelske Forslag have efter den kongelige Gesandts Meddelelser fra Wien netop været motiverede ved det utilstrækkelige Indhold af dette Forslag. Under disse Omstændigheder troer jeg ikke at burde opgive Haabet om at denne Overenskomst senere under Begivenhedernes sandsynlige Tryk vil antage den positive Characteer, som man maa ønske at den skal faae, for at den i fornødent Fald kan sikkre den europæiske Ligevægt mod altfor skjæbnesvangre Følger af den nærværende Krig.

Hvad dernæst angaaer den Modtagelse, som det engelske Forslag har fundet andetsteds, skal jeg allerunderdanigst tillade mig at bemærke, at foruden Rusland og Italien, som den engelske Note allerede omtaler, har senere ogsaa Østerrig tiltraadt, og jeg har fra Stockholm modtaget Underretning om, at man der anseer det for uundgaaeligt nødvendigt at antage Forslaget, og naar man ikke allerede har gjort det, er Aarsagen dertil alene at søge i Nødvendigheden af først at maatte conferere derom med Regjeringen i Christiania.

For den kongelige Regjerings Vedkommende kan jeg allerunderdanigst ikke skjønne rettere end at Forslaget bør antages.

Ganske vist maa det altid være forbundet med Betænkeligheder for en Regjering at binde sin Handlefrihed, hvor det endnu er umuligt tilfulde at oversee de Motiver, som fremtidige Begivenheder kunne afgive for en Forandring i dens

hidtidige Politik, men jeg tager dog ikke i Betænkning allerunderdanigst at formene, at Deres Majestæt vil finde overveiende Grunde til at modtage det foreliggende Forslag. Paa den ene Side nemlig er det Baand, som ved Tiltrædelsen lægges paa den kongelige Regjerings Handlefrihed ikke meget stærkt, thi Alt hvad man forpligter sig til, er kun at give de andre Medcontrahenter en foregaaende Underretning om en paatænkt Forandring af den hidtil fulgte Politik, og der er ikke tilføiet nogen Frist, der skal gives de andre Contrahenter til at tage de Forholdsregler, hvortil de maatte finde Anledning. Paa den anden Side frembyder Tiltrædelsen netop for Danmarks Vedkommende visse Fordele. Uagtet jeg troer, at den kongelige Regjerings Holdning under denne Krig har været en saadan, at det vilde være meget vanskeligt for Preussen i den at finde noget Paaskud til senere at beklage sig og eventuelt til at vende sig imod os, har Erfaringen dog tilstrækkelig beviist, at man ligeoverfor den preussiske Regjering gjør rettest i at tage saa fuldstændige Forholdsregler som muligt, og det vil i saa Henseende være en meget vægtig Garanti, at Danmark havde deltaget i en almindelig europæisk Neutralitets-Overenskomst. Thi om end denne ikke udtrykkelig indeholder et Tilsagn mellem de forskjellige Medcontrahenter om, at de indbyrdes ville forsvare hverandres Neutralitet mod Brud af de Krigsførende, medfører dog den blotte Tilværelse af en saadan Overenskomst en vis Solidaritet mellem Deltagerne, der praktisk maa have den ovennævnte Virkning. Men dertil kommer en anden og ikke mindre vigtig Fordeel, forsaavidt som jeg haaber, at den nu foreliggende Neutralitetsligue senere maatte gaae over til at blive en Mæglingsligue. I saa Fald ville Forholdene nemlig kunne tænkes at udvikle sig derhen, at Freden sluttes eller stadfæstes paa en almindelig Congres, paa hvilken foruden de to krigførende Magter ligeledes de forskjellige Deeltagere i den mæglende neutrale Ligue faae Sæde, og i hvilken ligesom i sin Tid i Wien de europæiske

Statsforhold i det Hele blive tagne under Overveielse. Skulde dette Tilfælde indtræde, vilde der altsaa byde sig en Leilighed til under Deres Majestæts egen ligeberettigede Deeltagelse ogsaa at opnaae en mere sikkret Fremtid for Danmark, og jeg behøver ikke nærmere at udvikle, hvor ulige ufordeelagtigere Rigets Stilling under en saadan Eventualitet vilde blive, hvis Deres Majestæt ikke itide havde tiltraadt Liguen mellem de forskjellige neutrale Stater.

Men naar jeg paa Grund af disse Betragtninger allerunderdanigst tør haabe, at Deres Majestæt Allernaadigst vil billige, at det engelske Forslag modtages, idet jeg dog formener at det udtrykkelig bør fremhæves at Forslaget fra de fire Magter ikke er rettet alene til Danmark, men ogsaa til de andre neutrale Magter, tillader jeg mig dog tillige at ansee det for rigtigst, at den kongelige Gesandt idet han erklærer dette til Lord Granville, tillige i skriftlig Form bringer i passende Erindring, at det slesvigske Spørgsmaal endnu venter paa sin Løsning, samt udtaler det Ønske, at de neutrale Magter, foruden at localisere Krigen, tillige, naar Tiden dertil kommer, ville søge at sætte en Grændse for dens Ødelæggelser og fjernere Følger. I denne Henseende har jeg tænkt at dette rettest kan skee paa den Maade, at General Bülow bemyndiges til i en foreløbig Note, der fremtræder som Svar paa Lord Granvilles Skrivelse af 17. August, kort at fremhæve de ovennævnte Punkter og dernæst i Henhold til den kongelige Regjerings i sin Tid de tvende krigsførende Magter meddelte Neutralitets-Declaration, erklærer sig bemyndiget til at udvexle Noter af det af den engelske Regjering foreslaaede Indhold. Derefter vil da Udvexlingen mellem den kongelige Gesandt og den engelske Udenrigsminister, eventuelt tillige for de andre tiltraadte neutrale Magters Vedkommende, kunne finde Sted i den Form, som nærmere vil blive aftalt i London.

I Henhold til Ovenstaaende tillader jeg mig derfor i dybeste Underdanighed at andrage paa:

at det Allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bemyndige mig til at instruere den kongelige Gesandt i London til at besvare den engelske Udenrigsministers Note i Overensstemmelse med det allerunderdanigst Anførte, samt til derefter at udvexle de Noter, der udfordres for at constatere Deres Majestæts Tiltrædelse til den omhandlede Neutralitets Overenskomst.

Udenrigsministeriet, 27. August 1870.

Allerunderdanigst
O. D. Rosenørn-Lehn.

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg, 27. August 1870.

Christian R.
O. D. Rosenørn-Lehn.

U. A. Kgl. Resolutioner.

---

912. Finansminister C. E. Fenger til Udenrigsministeriet.

Kjøbenhavn, 27. August 1870.

I Anledning af, at Etatsraad, Directeur i Privatbanken Tietgen i det vedlagte Andragende[1]) har anholdt om, at der maa blive givet ham Tilsagn om Meddelelse af Concession paa Anlægget og Driften af en directe undersøisk Telegraphforbindelse mellem Danmark og Frankrig har man ikke villet undlade, med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Meddelelsen af en saadan Concession under nærværende Forhold maatte ansees for forenelig med Danmarks Neutralitet, tjenstligst at udbede sig Udenrigsministeriets behagelige Yttringer ved Bilagets Tilbagesendelse.

Fenger.

U. A. Journal A 6388 l.

---

[1]) Sml. Nr. 914 a og Nr. 793 a. Selve Andragendet har ikke kunnet fremskaffes.

913. **Grev Knuth, Legationssekretær i Stockholm, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.**

Stockholm, 27 août 1870.

Monsieur le Baron,

Ayant eu l'honneur de recevoir avant-hier soir le télégramme de Votre Excellence du même jour, je me suis empressé de chercher le Baron Beck-Friis, Son Excellence le Ministre d'Etat et des Affaires étrangères n'étant pas en ville. L'heure étant déjà très avancée lorsque je l'ai trouvé, j'ai cru devoir remettre jusqu'au lendemain matin l'envoi de ma réponse qui toutefois, ainsique j'éspère, doit s'être trouvée de bonne heure entre les mains de Votre Excellence. Quant à Monsieur Rochussen je n'ai pu le voir qu'hier vers 3 heures, l'ayant manqué deux fois, et de suite après j'ai eu l'honneur d'avertir Votre Excellence qu'il n'avait reçu aucune communication relative à l'affaire en question, mais qu'il était prêt à demander à son gouvernement, si Votre Excellence le désirait.

Sachant que la proposition du cabinet britannique allait être présentée au Conseil hier soir, j'avais cru pouvoir aujourd'hui rendre compte à Votre Excellence de l'accueil qu'elle y eut trouvé; cependant, d'après ce que je viens d'apprendre, aucune discussion n'a eu lieu, le protocole de la séance du Conseil portant seulement que, d'après la résolution de S. M. le Roi, l'avis du gouvernement norvégien doit être premièrement pris. La discussion définitive est maintenant censée pouvoir avoir lieu au Conseil fixé pour jeudi prochain. Néanmoins je crois pouvoir dès aujourd'hui affirmer la supposition quant au résultat, que j'ai eu l'honneur de mander à Votre Excellence par mon télégramme d'hier matin. J'ai raison de croire que dans la lettre par laquelle la proposition du cabinet anglais a été soumise au gouvernement norvégien, les vues qui règnent ici sur cette affaire, se trouvent implicitement énoncées dans ce sens que, le gouvernement suédois ne considérant pas l'adhésion à la

ligue formée sur la base proposée comme une démarche qui pourrait en aucune façon éventuellement préjudicier le libre arbitre des royaumes-unis, on ne saurait se refuser d'accéder à une mesure qui déjà a été approuvée par quatre grandes puissances. Le peu d'importance réelle qu'attribue le gouvernement suédois à la proposition de Lord Granville est en outre prouvé par une conversation qu'a eue dernièrement un des chefs de mission ici accrédités avec S. M. le Roi, et dont il m'a confidentiellement communiqué le contenu. . . .

Au moment de finir mon très humble rapport je reçois le télégramme d'aujourd'hui par lequel Votre Excellence m'ordonne de ne plus rien entreprendre quant à l'affaire de la ligue de neutralité. . . .

Knuth.

Depeche Nr. 45, modtaget 29. August 1870.

---

914. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til General Bülow, Gesandt i London.

Kjøbenhavn, 30. August 1870.

Medens jeg iøvrigt forbeholder mig, saasnart det bliver mig muligt at samle alle fornødne Data desangaaende, udførligt at besvare de forskjellige Punkter, som Baron Brunnow har fremhævet i sin Samtale med D. E. af 22de d., skal jeg derimod ikke tøve med strax at omtale de Slutninger, som den russiske Ambassadør synes at have været tilbøielig til at udlede af General Raasløffs forskjellige Reiser i Løbet af nærværende Krig.

Jeg har vistnok bragt i Erfaring at Generalen i Paris har været i Forbindelse med meget indflydelsesrige politiske Personligheder og jeg kan destoværre ikke tvivle paa at han har udtalt sig paa en Maade, som ikke stemmer med den Neutralitet, som den kgl. Regering har troet at burde følge under

de nærværende Forhold, men selvfølgelig har enhver Privatmand Ret til at nære hvilke politiske Anskuelser han vil, saalænge han ikke ved sine Handlinger kommer i Strid med sit Lands Love. Ligesaalidet den kgl. Regering kan lægge Baand paa en Privatmands Sympathier, der ikke overskride Lovlighedens Grændser, ligesaa lidet er man i Udlandet berettiget til fra saadanne private Anskuelser at drage nogensomhelst Slutning til den kgl. Regerings Hensigter og fremtidige Handlinger, og General Raasløff har ingensomhelst Forbindelse med den kgl. Regering for hvilken han efter sin Udtrædelse af Ministeriet navnlig ikke har havt noget direkte eller indirekte Hverv i Udlandet. Der er mig saaledes heller Intet bekjendt om Gienstanden for hans nuværende Ophold i England, men forsaavidt Baron Brunnow sætter Generalens Reise i Forbindelse med Nedlæggelsen af en telegrafisk Ledning mellem Frankrig og Jylland, kan jeg meddele D. E. at Concession til en saadan Forbindelse ikke er givet af den kgl. Regering, uagtet, og det beder jeg dem særlig at giøre den russ. Ambassadør opmærksom paa, *den herværende russiske Gesandt i sin Regerings Navn har andraget paa at den snarest muligt skulde meddeles Etatsraad Tietgen.*

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. LXVIII.

---

914 a. **Udenrigsministeriet til Finansministeriet.**

Kjøbenhavn, 31. August 1870.

Idet Ministeriet herved tilbagesender det med Finansministeriets behagelige Skrivelse af 27de fulgte Bilag, tillader man sig m. H. t. Spørgsmaalet om hvorvidt Meddelelsen af en Concession til en direkte Telegrafforbindelse mellem Dünkerque og Jylland lader sig forene med Danm.'s Neutralitet, at henvise til U. R. M.s Skriv. af 26de f. M., af hvilken det fremgaar, at en saadan Concession under nærværende Om-

stændigheder efter U. R. M.s Anskuelse maa ansees som stridende mod de Forpligtelser, der paahvile Danm. som neutral Magt.

Siden ovennævnte Udtalelse er Intet indtruffet som kunde fremkalde en modsat Anskuelse hos U. R. M. Tvertimod vil det være Finansministeriet bekjendt af Aviserne, at den engelske Premierminister i Parlamentet har udtalt at det efter de engelske Kronjuristers Mening vilde være lovstridigt for engelske Undersaatter at danne et Selskab til Istandbringelsen af en saadan Telegrafforbindelse, og det er en nærliggende Slutning at hvis den engelske Regering forbyder sine Undersaatter i Udlandet at medvirke til et Foretagende der ikke berører engelsk Grund og ikke forudsætter Concession af den engelske Regering, saa er det saa meget mindre tilraadeligt for den danske Regering at tillade danske Undersaatter at benytte dansk Territorium til et saadant Anlæg. Forsaavidt Etatsraad Tietgen i sit Andragende paaberaaber den russiske Regerings Interesse for at dette Foretagende kommer istand, skal man bemærke, at den herværende russiske Gesandt vistnok for kort Tid siden har anbefalet Sagen her, men da det svaredes ham, at man var meget tilbøielig til at tillægge denne Anbefaling stor Betydning, saasnart man modtog en bestemt Udtalelse om at den russiske Regering vilde paatage sig alt senere Ansvar for Tilstedelsen af dette Anlæg, og navnlig eventuelt vilde dække den kgl. Regering ligeoverfor preuss. Reclamationer ved at erklære i Berlin at Concessionen kun var givet fordi den keiserlige Regering havde indestaaet for Følgerne, — efterat dette Svar var givet Hr. von Mohrenheim har den russiske Regering ikke paany berørt Sagen. Rimeligvis havde man i Petersborg ikke ret gjort sig klart, hvilken militær Betydning dette Foretagende under nærværende Omstændigheder vilde have, men efter nu at have indseet det, saa opfatter man der neppe Sagen saaledes som før. U. R. M. har saaledes heri kun kunnet finde en yderligere Bestyrkelse for Rigtigheden af sin oprindelige An-

skuelse, saameget mere som den russiske Ambassadør Baron Brunnow i en Samtale, han i Slutningen af indeværende Maaned havde med General Bülow i London om de berettigede Klager, som Preussen efter hans Mening vilde reise imod den Maade, paa hvilken den kgl. Regering opfatter og anvender sin Neutralitet udtrykkelig ogsaa har fremhævet det omhandlede Telegrafanlæg.

U. R. M. maa saaledes i Henhold til Ovenstaaende beklage at det kun kan gjentage sin tidligere Udtalelse om at en Concession som den omspurgte under nærværende Omstændigheder af politiske Hensyn ikke vil kunne meddeles.

Koncept med P. Vedels Haand. U. A. Journal A 6388 l.

---

915. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Lord Granville.

[*London*, 31. August 1870.]

M. le Comte.

Le gouvt. du Roi a pris connaissance de la note que V. E. m'a fait l'honneur de m'adresser sous la date du 17 cour., et il a accueilli avec une grande satisfaction l'initiative que le cabinet de Londres vient de prendre dans cette occasion.

Le gouvt. de S. M. britannique a bien voulu adresser l'invitation de former une ligue de neutralité non seulement aux grandes puissances neutres, mais aussi aux états de second ordre, et le gouvt. du Roi envisage ce fait comme la preuve que le cabinet anglais reconnaît qu'il existe entre tous les états européens une solidarité et une communauté d'intérêts exigeant le rétablissement d'un ordre de choses, conforme au droit des gens et assurant la sécurité de tous et de chacun. Dans la pensée du gouvt. du Roi cette invitation adressée au Danemark revêt en outre un sens tout particulier, car il ne peut y voir que l'indice que l'Angleterre par-

tage notre espoir d'obtenir de la Prusse l'accomplissement loyal d'une promesse qui se base également sur la justice et sur un traité formel et qui est d'une importance capitale pour notre avenir.

Si le gouvt. du Roi prend acte avec plaisir de ces assurances implicites, il ne dissimule pas d'autre part que sa satisfaction aurait été considérablement augmentée, si la ligue des états neutres avait pu dès-à-présent prendre pour but non seulement de circonscrire la guerre actuelle, mais encore de préparer et d'amener, lorsque le moment opportun se présentera, une paix honorable entre les deux belligérans. Mais il ne veut pas abandonner l'espoir que les états neutres pourront bientôt être appelés à cette oeuvre d'humanité et de bonne politique.

En attendant le Danemark, soucieux toujours de préserver ses intérêts futurs aussi bien que ceux du présent, désire fermement pouvoir maintenir la stricte neutralité qu'il a proclamée dans cette guerre, et le gouvt. du Roi m'a par conséquent donné l'autorisation nécessaire pour échanger avec V. E. des notes dans le sens et du contenu qui se trouvent consignés dans Sa note du 17 août.

Koncept med P. Vedels Haand, bærende Overskriften: Projet de note (U. A. Politiske Koncepter III). Afskrift med P. Vedels Haand (i P. Vedels Privatpapirer) har Overskriften: Afskrift af den Note, der ledsagede vor Tiltrædelse til Neutralitetsliguen 31. Aug.

---

916. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 1. September 1870.

Deres Excellence,

. . . Med Hensyn til det slesvigske Spørgsmaal skal jeg endnu blot tilføie, at jeg igaar havde Leilighed til at tale med Grev Bernstorff. I Samtalens Løb kom naturligviis Krigen

og dens mulige Udgang paa Bane og naturligviis var han fuld af Tillid til, at Preussen maatte gaae seierrig ud af Kampen. Da jeg derpaa spurgte ham, om der maaskee, medens man alt stillede sine Betingelser for Freden, ogsaa var Tale om en endelig Afgjørelse af det svævende slesvigske Spørgsmaal, svarede han: Nein, ich kann Sie versichern dass ich nicht das Geringste darüber gehört habe, aber ich hoffe sehr dass es geschieht. Ich habe bei jeder Gelegenheit, noch letzthin als ich in Berlin war, es befürwortet, aber die Bedenken, die man früher vielleicht hatte, können leicht jetzt nach einem glücklichen Kriege mit Frankreich wegfallen; und ich kann kaum anders glauben, als dass man dann daran denkt, und gerade dann an eine liberale Beendigung dieser Sache. Aber glauben Sie mir, so wie ich den König und Graf Bismarck kenne, so können Sie vielmehr ein gutes Resultat von ihren freien Entschlüssen erwarten, als von einer Pression, denn darin ist man nun einmal sehr empfindlich.

J. Bülow.

Depeche Nr. 55.

---

917. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 3. September 1870.

Kjære Vedel,

Den gode Petre[1]) har spilt mig et net Puds ved igaar at reise til Kbhvn., uden, som han havde lovet mig, at underrette mig om naar han reiste.

Jeg har derved tabt Leiligheden til allerede igaar at afsende min Rapport af idag, som jeg nu har maattet ganske omskrive, efterat det Meeste af dens allerede færdige Indhold har tabt al actuel Betydning.

Man er her i den største Uvished om hvorledes Tingene ville udvikle sig efter de sidste overraskende Begivenheder.

---

[1]) M. Petre, Sekretær ved det britiske Gesandtskab i Berlin.

Jeg troer ikke det er beqvemt for den pr. Regjering, at Kaiseren er fangen. Med hvem skal de nu slutte Fred? Vil den Regjering som nu findes i Paris, ikke strax blive styrtet, naar man der erfarer Sandheden? Og hvor findes den provisoriske Regjering som ikke gaaer sin Vei, heller end at underskrive de Betingelser, som man vil dictere? Kan Paris holde sig endog blot en kort Tid? Som jeg har sagt i min Rapport troer man det i Almindelighed ikke. Men man har dog yttret den Mening for mig, at dersom der, efter den nuværende franske Regjerings Kuldkastelse, dannede sig en provisorisk Regjering, som støttede sig til de talrige republicanske, revolutionaire og andre Elementer, saasom den uhyre Arbeidermagt i og uden for Paris, vilde det være umuligt at forudsee Enden, og den egentlige Krise vilde først begynde nu.

Medens jeg skriver dette, hører jeg at Bazaine ogsaa har capituleret; det er vel ikke officielt kundgjort; men det vil vistnok være skeet, inden De modtager mit Brev.

G. Quaade.

Gud veed om Noget vil kunne skee til vor Fordeel; men jeg vil dog benytte denne Leilighed til at nævne Dem de Kilder jeg har havt for mine tidligere Antydninger. Det er Overkammerherre Grev Redern, en jevnaldrende Ungdomsven af Kongen af Preussen; Savigny, tidligere pr. Gesandt i Frankfurt, som for Tiden vicarierer for Thile, naar denne ikke er tilstede i U. M.; en Geheimelegationsraad Meyer, ikke vor Russer naturligviis, men en anden Meyer, som er Lecteur hos Dronningen af Preussen og som pleier at vide godt Beskeed, foruden at han er en brav og paalidelig Mand; og endelig Herr Kafka, der har paaberaabt sig Wagener. Det er kun for Fuldstændigheds Skyld, at jeg nævner disse Personer. De veed jeg gjør mig ingen Illusioner og vil endnu mindre vække saadanne.

P. Vedels Privatpapirer.

918. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 5. September 1870.

Deres Excellence,

Jeg havde den Ære igaar at modtage Deres Excellences Depeche Nr. LXVIII af 30te August,[1]) og da jeg idag havde Leilighed til en Samtale med Baron Brunnow, benyttede jeg den strax til at sige ham, hvad der af Deres Excellences Skrivelse maatte antages at tjene til Berigtigelse af de af ham tidligere gjorte, og i min Depeche af 22de f. M. Nr. 52 indberettede Bemærkninger.[2])

Hvad angaaer Baron Brunnows Udtalelser om General Raasløffs Ophold i Paris, da havde jeg naturligviis alt i vor første Samtale fremhævet de Momenter, som Deres Excellence nu nævner; og Baronen lod dem da som nu vederfares fuldkommen Ret og vilde ingenlunde ved sin Bemærkning insinuere, at Regjeringen skulde have ansvarlig Deel i hvad Rygterne berettede; han havde kun i denne Henseende, som i alt Andet som af ham var bemærket, villet give et Beviis paa sin varme Interesse for Danmark. Han havde ikke gjort de meddeelte Klager til sine egne, men kun troet det en Hengivenhedspligt at nævne hvad sagdes, for at derved mulig Skade kunde forebygges. Denne Retfærdiggjørelse af hans Udtalelsers Hensigt bad han udtrykkeligt at meddele Deres Excellence, da han fuldkommen erkjendte, at ellers hans Aabenhed kunde med Ret ansees som en ukaldet Indblanding. Da jeg derefter specielt oplyste, at den af ham fraraadede Telegraphforbindelse mellem Danmark og Frankrig var i Kjøbenhavn understøttet af den russiske Gesandt, men at Regjeringen netop af samvittighedsfuldt Hensyn til sin neutrale Stilling havde nægtet Concession til Anlæget, svarede Baronen: »Voilà une preuve de ce que je viens de

[1]) Trykt som Nr. 914.
[2]) Trykt som Nr. 902.

vous dire. Je sais que ce projet d'une ligne télégraphique a été soutenu par notre Ministre à Copenhague; mais vous pouvez être sûr que l'ordre n'est pas venu directement du prince Gortchakoff, qui probablement n'en savait rien. Ce sont de ces recommandations qui viennent des inférieurs dans le ministère, et je puis vous dire qu'après notre dernière conversation, j'ai rapporté ce que je vous ai dit, et je suis sûr d'avoir l'approbation de l'Empereur et du Prince. — La plus grande satisfaction pour moi, c'est que votre gouvernement a jugé l'affaire de la même manière que moi, et vous voyez donc que je n'ai fait mes observations que par vrai intérêt pour vous.«

Baronen lovede snarest at bringe denne vigtige Oplysning og Berigtigelse til Grev Bernstorffs Kundskab, for at denne ikke længer end nødvendigt skulde nære urigtige Klager imod Danmarks Neutralitets Overholdelse. —

J. Bülow.

Depeche Nr. 56.

---

919. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjøbenhavn, 7. September 1870.

I en Samtale, som General Bülow nylig har havt med Baron Brunnow i London, har den russiske Ambassadør med den Interesse, som han altid har bevist Danmark, udtalt sig om vor Stilling under og efter den nuværende Krig mellem Preussen og Frankrig. Uagtet han i det Hele ydede den danske Regering sin Anerkjendelse for den Holdning, den har indtaget under denne vanskelige Krise, tilbageholdt han dog ikke den Frygt, at den preuss. Regering maaskee ikke i enhver Henseende bedømte vor Neutralitet saa gunstigt som vi kunde ønske det, og at den senere vilde lade os føle Virkningerne af sin Misfornøielse. I denne Henseende giorde Baron Brunnow for det Første opmærksom paa General

Raasløffs Ophold i Paris umiddelbart efter Krigens Udbrud og de Sammenkomster, han vitterlig der havde med Keiseren, Marschal Leboeuf og Hertugen af Gramont, og idet Baronen fremhævede at den preussiske Regering efter General Raasløffs Stilling her hjemme let kunde fristes til i dennes Optræden at see et Udtryk for den kgl. Regerings egentlige Tanke, tilføiede han at naar Generalen senere herfra var reist med Hertugen af Cadore til England, vidste man meget vel at Øiemedet med denne Reise var snarest muligt at tilveiebringe en undersøisk Telegrafforbindelse mellem Dünquerque og den jydske Kyst, nærmest til Brug for den franske Flaade i de nordlige Farvande.[1]) — M. H. t. denne Deel af Baron Brunnows Bemærkninger har jeg ufortøvet tilskrevet General Bülow en kort Depesche,[2]) som jeg vedlægger i Afskrift til D. H.s Efterretning, idet jeg tilføier at foruden den russiske har ogsaa den svenske Regering her anbefalet at der gaves Concession til et saadant Anlæg, der ganske vist har en betydelig Interesse for det alm. internationale Samquem under de nærværende Omstændigheder, men desuagtet har det danske U. R. Ministerium altid med stor Bestemthed modsat sig at der for Tiden gaves en Concession, hvori Preussen kunde see en Begunstigelse af de franske Krigsforetagender til Søes. Jeg tør haabe at de givne Oplysninger paa den meest fyldestgjørende Maade ville tjene til at fjerne enhver Beskyldning i den omhandlede Henseende som Baron Brunnow synes at befrygte fra den preuss. Regerings Side.

Men den russ. Ambassadør fremhævede dernæst den Adgang som her tilstaaes den franske Flaade til at forsyne sig med Fornødenheder og uagtet han anerkjendte at den kgl. Regering ganske vist ikke i denne Henseende havde ladet sig noget egtl. Brud paa Folkeretten falde til Last, meente han

---

[1]) Se S. 693.

[2]) Depeche Nr. LXVIII af 30. August 1870, trykt som Nr. 914.

dog at vi kunde have viist større Tilbageholdenhed end skeet er.

M. H. t. denne anden Deel af Baron Brunnows Bemærkninger maa jeg bringe i Erindring at den kgl. Regering først længe efter Krigens Udbrud udstædte Forbud mod Hesteudførsel af Landet. Som det let vil indsees var denne Tøven med at afskjære de krigsførende Magter Leilighed til at forsyne sig i Dmk. med en saa vigtig Krigsfornødenhed, udelukkende til Fordeel for Preussen, og da Forbudet endelig udkom, kunde det let af den franske Regering opfattes som rettet imod den, da man paa den Tid endnu nærede den Plan at landsætte Tropper i Slesvig. Hvad dernæst de herværende franske Krigsskibe angaaer, er der egtl. kun eet Punkt, om hvilket der kan opstaae nogen Tvivl, nemlig om disses Forsyning med Kul herfra. I denne Henseende skal jeg fremhæve nogle Betragtninger der efter min Mening maa være afgiørende. De Regler, den kgl. Regering saavel i Alm. som ogsaa navnlig m. H. t. det særlig omhandlede Punkt under nærværende Krig følger, ere fuldstændigt de samme, der fulgtes under Krimkrigen, uden at de dengang fremkaldte nogensomhelst Indsigelse fra russisk Side. Hvad »Krigscontrabande« angaaer, indeholder den mellem Dmk. og Preussen bestaaende Handelstraktat af 1818 Art. 21 cfr. Tr. af 1846 en Definition af dette Begreb, som lader den kgl. Regering en langt større Frihed end den under denne Krig har troet at burde gjøre Brug af. Endelig maa jeg særlig bemærke at uagtet den kgl. Bekjendtgjørelse om Indskærpelsen af Frd. 4. Mai 1803 indeholdt en udtrykkelig Antydning om at Krigscontrabande-Begrebet kunde blive yderligere bestemt ved senere Overeenskomster med fremmede Regeringer, har den preuss. Regering dog hverken gjennem Hr. v. Heydebr. eller gjennem D. H. gjort den fjerneste Antydning om at den i nogen Maade skulde føle sig brøstholden ved den Maade, paa hvilken den kgl. Regering tilstod Kuludførsel herfra. Navnlig maa jeg fremhæve denne sidste Omstændighed, thi jeg maa

ansee det for aldeles umuligt at den preuss. Regering senere efter Krigens Slutning skulde kunne klage over Noget, hvortil den under Krigen og medens det endnu var Tid for den kgl. Regering til at træffe forandrede Foranstaltninger, roligt har tiet.

Hvad der iøvrigt for Tiden skeer m. H. t. den franske Flaades Forsyning med Kul herfra, bestaaer, saavidt Regering bekjendt, deri at enkelte franske Skibe selv have fornyet deres Beholdning direkte i dansk Havn, samt at nogle Ladninger herfra ere afsendte til andre Skibe i aaben Sø. Om dette sidste Tilfælde kan Regeringen iøvrigt ikke have fuld Sikkerhed, da Kulskibene i saa Fald ikke udklareres med Angivelse af den franske Flaade som Bestemmelsessted; men i Alm. »til Østersøen«. Det er ganske vist en Fordeel for Frankrig at Dmk. ikke forbyder Kuludførsel i Alm., men det er et Spørgsmaal om ikke Tydskland i et endnu større Omfang end Frankrig vilde lide ved et saadant Udførselforbud, thi det er constateret gjennem de jydske Toldsteder at der netop over Jylland tilføres Tydskl. meget betydelige Quantiteter af Kul der under Blokaden ikke kunne indføres ad den sædvanlige Søvei. —

Forsaavidt D. H. maatte faae Leilighed til at discutere de omhandlede forskjellige Spørgsmaal om Dmks. Holdning under nærværende Krig, tør jeg haabe at ovenstaaende Data ville sætte Dem istand til at fjærne enhver for den kgl. Regering ugunstig Opfattelse.

Koncept med P. Vedels Haand til Depeche Nr. 19.

---

920. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

7. September 1870.

Kjære Kammerherre.

Efter Slaget ved Wörth kunde man jo nok see at preussisk Krigskunst overgik den franske, men neppe kunde Nogen

dog ane at Ødelæggelsen skulde gaae saa hurtigt og tage saadanne Dimensioner. Ligeledes var det jo ikke tvivlsomt at Keiserdømmet stod for svagt, til at kunne modstaae betydeligere Stød, men hvem kunde forudsee at det skulde ende saa ynkeligt og at Republiken skulde tye til saa udslidte og elendige Kræfter? Spillet er nu ude, Frankrig er kastet til Jorden, maaskee for lang Tid, maaskee for stedse, og Keiserdømmet og Keiseren ere endte i Løgn og Usselhed, ligesom de begge havde begyndt. Jeg har altid anseet Napoleon som vor Tidsalders Fordærvelse og onde Aand og jeg generer mig derfor heller ikke efter hans Fald at sige det Samme.

Men hvad skulle vi nu giøre og hvad kunne vi vente? Som De seer af den ene Depeche af idag, har man fra forskjellige Sider talt til Bülow om det slesvigske Spørgsmaal. Jeg bilder mig nu rigtignok ind at Bernstorffs Ord ikke betyde Stort og Granvilles Interesse er sikkert af meget platonisk Natur. Imidlertid har Keiseren af Rusland ogsaa skrevet til Kongen i samme Retning, men det maa rigtignok erindres at den Udsigt, han gav til at Preussen vistnok efter Frankrigs Nederlag vilde vise sig meget genereux, aabnedes os dengang man endnu frygtede for at vi skulde erklære os for Frankrig. Altsaa finder jeg ikke at Haabet er stort, og jeg tillægger det ogsaa mere en formel end reel Betydning om Preussen giver os Noget tilbage af Slesvig, thi *med* Garantier og yderligere Restrictioner troer jeg at det ikke kan modtages af os, navnlig ikke efter de sidste Begivenheder, og *uden* saadanne vilde Tilbudet kun kunne angaae et lille ubetydeligt Stykke Land. Men hvorledes bliver iøvrigt vor Stilling? Det sikkreste for os vilde jo paa en vis Maade være, hvad jeg hører adskillige haabløse Folk (derimellem den lille Dagbladsbille) sige, nemlig at giøre os snarest muligt til Tydske. Men det tiltaler mig lidet og jeg troer at dette heroiske Middel, at slaae sig ihjel af Frygt for Døden, ikke behøves. Jeg vilde gjerne have at vi skulde rette vor Politik paa at leve saa længe som muligt. Mit Raisonnement er følgende. Jeg har seet hvorledes Eu-

ropas Interesse for Danmark er voxet paa en mærkelig Maade siden 1864. Man fortryder nu bittert at man dengang var saa blind, da saa 1866 kom, begyndte man at blive bange, og efter 1870 vil man være meget interesseret i at nu ikke hele Danmark gaaer samme Vei som Hertugdømmerne. Især er Rusland meget benauet. Sluges Danmark, bliver Østersøen en preussisk Sø og Rusland kan ikke trække Veiret uden Preussens Tilladelse. Heller ikke England og Østerrig ere glade ved Tanken om at Danm. bliver preussisk. Altsaa tænker jeg at vi snart skulle see Rusland stræbe efter at holde den preussiske Indflydelse lidt Stangen her i Kjøbenhavn og det var vel ikke umuligt at vi med Forsigtighed kunne benytte dette til at holde det gaaende indtil andre Combinationer kunne tjene til at stække Vingerne lidt paa den preussiske Ørn.

Foreløbig haaber jeg at vi ikke have at befrygte nogen voldsom Politik af Preussen. Heydebrandts Opførsel her har været meget god. Han synes meget tilfreds med vor Holdning, som ogsaa England gientagende Gange har udtalt sin Anerkjendelse af gjennem Wyke. Forresten kan jeg underhaanden sige Dem, at det har knebet svært for os her hjemme til forskjellige Tider for at undgaae at komme dybere ind i det med Frankrig. Raasløff har gjort os umaadelig Fortræd i Paris og her. Han speculerede foruden i Andet, ogsaa paa at blive commanderende General for det combinerede fransk-danske Landgangscorps. Han er en uhyre farlig Person og vi kunne vist endnu vente os mange Ulykker af ham, thi han mangler foruden meget Andet, navnlig alt judicium. Men saa var dernæst næsten hele Ministeriet aldeles optaget af Frankrig — ja selv Fonnesbech(!) var saa vild at det var en Ynk. Endog den danske Svarnote til England[1]) som De idag faaer Afskrift af, bærer tydelige Spor af denne Politik — havde vi ikke tilføiet disse unyttige og unød-

[1]) Af 31. August 1870. Trykt som Nr. 915.

vendige Bemærkninger i Svaret, vilde endeel Medlemmer ikke have givet Samtykke til at Dmk. modtog den engelske Indbydelse. Men nu er det overstaaet og vi kunne takke vor Gud til at vi ikke sidde ganske anderledes slet i det end vi giøre det.

Jeg haaber at Fremstillingen som De idag modtager af Neutralitetsspørgsmaalet er tilstrækkelig til at give Dem Holdepunkter i Tilfælde af at der er Noget at forsvare i denne Henseende. Er der noget særligt Punkt hvorom De ønsker yderligere Oplysning, beder jeg Dem skrive mig til derom. Forresten mener jeg at det bedste for os er ikke for meget at røre ved Sagen, ihukommende det gamle: qui s'excuse s'accuse. . . .

P. Vedel.

P. Vedels Privatpapirer.

---

921. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 7. September 1870.

Kjære Vedel,

En meget forstandig og mod os velsindet Preusser siger, at Resultatet af hvad der nu skeer, kan være at Preussen nu med Lethed vil kunne ordne sit Mellemværende med Danmark paa en for os tilfredsstillende Maade. Men han tilføier, at skjøndt han meget godt forstaaer at man i Danmark ikke nærer Sympathie for Tydskland, saa frygter han dog for, at man ikke her vil frafalde Fordringen om Garantier; og dette støtter han ikke just paa vore Blade, men paa at man i Kbhvn., ifølge hvad her siges, har slaaet Ruderne ind hos Pastor Schmalz[1]) i den bekjendte Anledning; thi dette maatte Regjeringen kunnet forhindre. Jeg sagde, at dette ikke var sandt, og at hvis det var sandt, thi det var jo dog ikke altid

---

[1]) Sml. Nr. 923 a og »Fædrelandet« 23. August 1870 Nr. 194.

muligt at forhindre en saadan Uorden, saa var ogsaa den fortjente Straf fulgt derpaa; men at jeg har sagt dette ved denne ene Leilighed, fører jo ikke videre langt, og det saameget mindre som jeg ikke kunde paaberaabe mig nogen positiv Kundskab. Derfor beder jeg Dem snarest muligt at sige mig, om man har slaaet Ruder ind hos Pastor Schmalz eller gjort andre Optøier mod ham, og om, hvis det skulde være skeet, der Intet er foretaget derimod fra det Offentliges Side.

Jeg veed ikke hvorfra Rygtet er kommet. Jeg kan jo ikke læse alle mulige Aviser. Men havde man en Avisefterretning til Udgangspunkt, vilde vistnok et Dementi i et dansk Blad være den hensigtsmæssigste Gjendrivelse. »Flensburger Norddeutsche Zeitung«, som kjæmper pro aris etc., er vor værste Fjende. — Her er intet Nyt; man har ingen Idee om hvorledes Tingene skulle udvikle sig. Jeg har Ingen seet, som troer Frankrig istand til at modstaae; men paa den anden Side troe dog de Fleeste af dem jeg har seet, at Sagen endnu kan trække i Langdrag. Metz holder sig endnu; men dette er vistnok kun et Tidsspørgsmaal. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

922. Jules Favre til Vicomte de St. Ferriol, fransk Gesandt i København.

10 septembre.

Assurez M. le M. des Aff. étr. de toutes les sympathies du gouvt. et des miennes en particulier pour la nation danoise dont j'ai admiré le courage.

J. Favre.

Afskrift med P. Vedels Haand (vedlagt Brev af 12. Juli 1870 fra Kammerherre Quaade til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn). — Oreby.

---

923. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 11. September 1870.

Kjære Vedel,

Tak for Deres Brev af 7de,[1]) hvis Indhold har interesseret mig meget; især fordi det De siger mig om visse Vanskeligheder som have maattet overvindes, er mig ganske uventet. Hvad De siger om en vis Person, er mig langtfra uventet, skjøndt jeg dog havde troet, at han ved nærværende Leilighed havde en bedre Lugt.

Fremstillingen i Nr. 19[2]) er fuldkommen tilstrækkelig. Jeg troer imidlertid ikke der er synderlig Grund til at benytte den. Saavidt jeg skjønner, er man meget vel tilfreds. Men desværre kan man jo vel maaskee senere benytte de omhandlede Punkter, dersom saadant under visse Eventualiteter skulde vise sig bequemt, og derfor tænker jeg paa, om just ikke selv at søge, saa dog at sætte mig i det Tilfælde at kunne benytte en Leilighed til at bruge Fremstillingen. Men jeg gaaer ikke meget i U. M. Som De veed ligger der for Øieblikket ingen videre Sager for; og under Forhold som de nærværende, hvor to Store ere oppe at slaaes, mener jeg at de Smaae helst maae forsvinde. Men hvorom Alting er, er jeg overbeviist om at det Fortræd, hvortil de i hiin Fremstilling omhandlede Punkter kunne give Anledning, naar det engang kommer til Stykket, ikke vil være for Noget at regne ved Siden af det Fortræd visse Blade, og især de i mit sidste Brev omtalte og af Bladene fremkaldte Uordner kunne volde os, dersom disse Uordner virkelig have fundet Sted og ialfald dersom der ikke er gjort Noget derimod, der viser sig som virksomt nok til at hindre en Gjentagelse, og som desuden vidner om en alvorlig Villie hos Autoriteterne. Jeg sagde Dem sidst at jeg ikke havde seet Noget om disse Uordner i de herværende Blade. Strax efter har jeg imid-

[1]) Trykt som Nr. 920.

[2]) Af 7. September 1870, trykt som Nr. 919.

lertid nu fundet to Artikler derom, som jeg herved sender Dem.[1]) Videre Betragtninger og Bemærkninger behøves jo ikke; men jeg skal dog udtale, at da man nu her har Udgangspunkter, vilde det maaskee ikke være saa vanskeligt at bringe Noget frem fra vor Side, hvorved det uheldige Indtryk kunde udslettes. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

923 a. Beretning fra Politidirektøren i København, C. Crone, til Justitsminister A. F. Krieger angaaende Forsøg paa Gadedemonstrationer mod Sognepræsten til St. Petri tydske Kirke, P. F. Schmaltz.

Kjøbenhavns Politikammer, 12. September 1870.

Ligesom jeg strax har havt den Ære at gjøre Deres Excellence bekjendt med de Forsøg paa Gadedemonstrationer mod Sognepræsten til St. Petri tydske Kirke heri Staden, Pastor Schmaltz, boende i Larsleistræde Nr. 2, der fandt Sted navnlig den 21de f. M., saaledes skal jeg herved ifølge Deres Excellences Begjæring afgive en samlet Beretning angaaende denne Gjenstand.

Søndagen den 21de f. M. om Morgenen anmeldte Pastor Schmaltz paa Politikammeret, at der den foregaaende Nat var slaaet en Rude ind i hans Bolig, og at to Stene, med hvilke dette maatte antages at være skeet, tilligemed Skaarene af Ruden vare fundne henliggende paa Gulvet i Værelset. Ingen af Beboerne havde mærket Noget dertil eller vare istand til at meddele Noget, der kunde lede paa Spor efter Gjerningsmanden, kun yttrede Anmelderen en Formodning om, at Stenene muligen kunde være kastede ind fra Gjenbo-

[1]) Findes ikke vedlagt.

huset, hvor der boede nogle Studenter, der fra Morgen til Aften sang Marseillaisen.

Den posthavende Politibetjent havde ikke i Nattens Løb bemærket nogen Uorden i Gaden. Ved den i Anledning af Pastor Schmaltz' ovenommeldte Formodning underhaanden anstillede Undersøgelse fremkom ikke Noget til Bestyrkelse for samme, og da de indkastede Stene viste sig at være af en særegen Slags, der findes i Mængde ved et af Anlægene i Tivoli, var der tvertimod Grund til at antage, at de vare kastede ind af En eller Anden, der vendte hjem fra Tivoli.

Da den ved Krigsbegivenhederne stærkt bevægede Stemning gav Anledning til at befrygte, at lignende eller andre Demonstrationer mod Pastor Schmaltz, der netop i de Dage havde aabnet en af endeel af Publikum mindre vel optagen Indbydelse til at yde Pengebidrag til de tydske Saarede, skulde gjentage sig, gav jeg strax 1ste Politiinspektør og Kredsens Politiassistent Ordre til omhyggeligen at vaage over, at intet saadant Brud paa den offentlige Orden fandt Sted.

Den paafølgende Nat omtrent Kl. 12 drog en Skare af 200 à 300 Personer, hvilket Antal efterhaanden forøgedes til det Dobbelte, fra Tivoli ad Farimagsveien over Teglgaardsbroen og Volden til Larsleistræde og St. Pederstræde. Medens de paa den første Deel af Veien havde sunget Marseillaisen og »den tapre Landsoldat« og der ved Omdreiningen til Teglgaardsbroen af Drengestemmer var raabt »til Schmaltz«, forholdt Skaren sig, efterat være passeret Volden, aldeles rolig, indtil den kom udfor St. Petri Pigeskole, der er ved Siden af Pastor Schmaltz' Bopæl, hvor den gjorde Holdt og raabte »længe leve Pastor Schmaltz«. Den der tilstedeværende Politistyrke, bestaaende af en Overbetjent, en Inspektionsbetjent og 10 Mand, drev derpaa strax Flokken bort ad Nørregade, hvorfra den opløste sig i de tilstødende Gader, uden at nogensomhelst videre Uorden fandt Sted.

Ved samme Leilighed anholdt Politiassistent Thalbitzer paa Hjørnet af Nørregade og St. Pederstræde et ungt Men-

neske, der befandt sig blandt en ad Nørregade kommende Flok, og som ved Omdreiningen fra denne Gade til St. Pederstræde raabte høit »Denne Vei«. Det befandtes at være en 17-aarig Viinhandlerlærling Alfred Johan Darup, men da han, ifølge hvad der oplystes, paa ingen Maade kunde ansees som Fører eller Ophavsmand, fandt jeg ingen Anledning til at tiltale ham ved Retten, hvor Resultatet vilde være blevet en Advarsel eller en ubetydelig Mulkt, medens Sagens offentlige Behandling vilde have tildraget sig en Opmærksomhed, som det netop var ønskeligt at undgaae.

Der er senere forskjellige Gange af hjemvendende Flokke af Tivoligjæster gjort Forsøg paa lignende Demonstrationer, men de ere hvergang afviste af Politiet uden endogsaa blot at komme i Nærheden af Pastor Schmaltz' Bolig, og uden at der har fundet nogen anden Uorden Sted; de have strax rettet sig efter Politiets Opfordring om at adsprede sig og forføie sig bort. Senest er noget Saadant skeet med en Flok Læredrenge, der den 7de d. M. om Aftenen fra Militairmusiken ved Hovedvagten i Anledning af Hendes Majestæt Dronningens Fødselsdag drog ad Gothersgade til Volden og under Raabet »til Schmaltz« ad Volden henimod Teglgaardstrædet, men som uden at komme ind i denne Gade bleve adsplittede af en tilstedeværende Politistyrke.

Hvad der som ovenanført er passeret den 21de f. M. og den 7de dennes, er constateret ved særlige Rapporter, der allerede ville være Deres Excellence bekjendte, medens der ved de andre Leiligheder ikke er funden Anledning til skriftlig Rapport.

Der er, som denne Beretning viser, fra Politiets Side gjort alt Fornødent for at beskytte Pastor Schmaltz mod enhver Forulempelse, og det er, saavidt jeg kan see, fuldkommen opnaaet, Noget, jeg har Grund til at antage, at han selv vil være den Første til at erkjende, hvorfor han ogsaa for en af Politikredsens Overbetjente har udtalt sig om, at han var tilsinds at berigtige en løgnagtig Beretning om Demonstra-

tioner imod ham, der skal have staaet i det i Hamborg udkommende Blad »der Freischütz«.

Afskrift i Politidirektørens Arkiv. — Smstd. findes 5 Stkr. Politirapporter af 21., 22., 23. August og 8. September 1870, der er Grundlaget for Beretningen.

---

924. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 13. September 1870.

Kjære Vedel,

Hvor gjerne jeg end vilde, er det mig dog ikke muligt at give Dem Ro for Pastor Schmalz.

Jeg hører nu, — og dette er maaskee meer end vore og andre Blades Meddelelser Anledning til, at hans Sag har vakt Opmærksomhed her, — at han, ved Indsendelsen af de ved ham samlede Bidrag, har hos den herværende Central-Forening beklaget sig over de mange Vanskeligheder han har at kjæmpe med, saavelsom over den Medfart han har været udsat for; og hertil har han føiet, hvad jeg anseer for værre end alt Andet, fordi derved et officielt Moment kommer ind i Sagen, en Bemærkning om eller maaskee en Klage over, at den nordtydske Consul Quehl ikke har villet, eller ikke har vovet at sætte sit Navn paa Listen.

Jeg seer jo nu herefter, at jeg ikke kan blive istand til at benægte det hvorfor man beskylder Kbhvn.s Befolkning; men dette har hellerikke saa særdeles Meget at sige. Derimod er det af Vigtighed at jeg kan sige, om og hvad Regjeringen eller Politiet har gjort; og dersom der ikke har *kunnet* gjøres Noget, hvilket jo altid er muligt, at jeg da kan sige og nærmere forklare dette.

Min ovenanførte Meddelelse om hvad Schmalz har gjort, har jeg fra en aldeles sikker Kilde, men den er gjort mig i Fortrolighed; derfor kan jeg ikke nævne den, og jeg vilde ogsaa helst ikke selv nævnes i Sagen.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

925. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Torsdag, [15.] September [1870].

Kjære Kammerherre.

I Forbindelse med Ministerens Skrivelse om Schmaltz, vil jeg meddele Dem at Heydebrandt i en privat Samtale med Petre, da denne forleden var her, har yttret sig meget bittert imod den danske Regering. Jeg veed dette fra Wyke, men De maa ikke lade Dem mærke med til Petre, at W. har sagt mig det. H. sagde Petre

1) at den danske Regering havde gaaet paa Rævekløer m. H. t. Cadores Mission og at vi virkelig vare ifærd med at slutte os til Frankrig da Affairerne ved Wörth og Forbach paa eengang giorde os forsigtige.
2) at Regeringen intet havde giort for at beskytte Schmaltz.
3) at han selv havde hørt Soldaterne naar de gik hjem fra Fælleden synge Marseillaisen under Gevær og
4) at man paa en Sangerkneipe i Tivoli havde seet en Sangerinde i Coustume synge Mars. og svinge den franske Fane, samt træde den tydske Fane under Fødder.

Jeg troer at Listen paa vore Synder her er fuldstændig, dog skal jeg ikke sværge paa om en eller anden er gaaet mig af[!] Glemme. Hvor comiske nogle af disse Klager end ere, eller netop fordi de ere det, giør det mig ondt thi jeg troede H. bedre stemt mod os og det destomere da han virkelig ligeoverfor mig personlig har været fortræffelig og jeg troer endog hjertelig. Jeg troer at han endnu ikke har skrevet noget Ondt hjem, thi hvis jeg forstod Wyke ret, tilføiede han udtrykkelig til Petre at han først vilde giøre det hvis der blev Spørgsmaal om Art. V.

Jeg forklarede hvert enkelt Punkt til Wyke og bad ham ved passende Leilighed at berigtige som af sig selv disse Misforstaaelser, hvad han lovede. Nr. 1 kan jeg ikke godt omtale selv til Heydebr. men jeg bad W. ved Leilighed giøre det, idet jeg lykkeligvis kunde erindre ham om en lang Sam-

tale som jeg allerede d. 19. Juli havde med ham og hvori jeg meget bestemt udtalte den Mening og Overbevisning at vi vilde forblive neutrale og hvoraf han altsaa kunde see at dette var Regeringens Mening længe før man endnu anede at det vilde gaae Frankrig saa galt. — Naar iøvrigt Baron Rosenørn Intet havde sagt til Heyd. om Cadores Mission, laae det i et Hensyn som Wyke let vilde vurdere. Det vilde ikke være gentlemanlike, naar Keiseren sendte en fortrolig Mission hertil, saa at fortælle Heyd. hvad han bragte og hvad vi svarede. Hvad der kom ham an paa at vide, var at vi ikke forlod vor Neutralitet, og det vare de kgl. Gesandtskaber blevne instruerede til at sige, *hvis* man spurgte dem. Forresten talte vore Handlinger bedre end alle Ord.

Om Nr. 2 skal jeg selv tale med H. og vise ham Politirapporten, samt den Artikel der ganske rigtigt findes i Freischütz. Jeg vil tage Anledning dertil af de forskjellige Artikler i tydske Aviser.

Om Nr. 3 sagde jeg at det var for smaaligt, thi Soldaterne fik paa Marsch Lov til at synge hvad de vilde. Som Student havde jeg selv mange Gange sunget »Kung Carl«, hvad der dengang var meget værre.

Hvis det i Nr. 4 var sandt, at den tydske Fane var traadt under Fødder, vilde jeg ønske at Hr. H. havde underrettet os derom da saa naturl. Politiet strax skulde være blevet giort opmærksom derpaa. Forresten tvivlede jeg derom. Det Samme giorde Wyke, fordi Diplomaterne altid besøge alle Steder i Tivoli og Ingen havde seet eller omtalt det paastaaede Factum. H. havde da trukket sin Anklage tilbage, og indrømmet at det nok ogsaa kun var een Gang at det var skeet.

De seer at det Hele seer stygt ud thi Heyd. synes næsten ikke engang at være de bonne foi. Det samme Indtryk faaer jeg af Hr. Schmaltz hvis det virkelig forholder sig som der er berettet Dem efter Deres Brev idag[1]), at han har klaget i

[1]) Maa være det som Nr. 924 trykte.

Berlin paa samme Tid som han har udtalt sig til Politiet her saaledes som De seer i Rapporten. Jeg skal forresten lade Lobedanz[1]) skrive lidt om den schmaltzeske Historie i Hamb. Nachr.

P. Vedel.

P. Vedels Privatpapirer.

---

926. **Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kongen.**

Kjøbenhavn, 17. September 1870.

Allerunderdanigst Forestilling.

Som jeg allerede har havt den Ære allerunderdanigst at meddele Deres Majestæt, har den franske Udenrigsminister, Hr. Jules Favre, i et Circulaire meddeelt mig, at der i Frankrig havde dannet sig en provisorisk Regjering under Navn af »Regjering for Nationalforsvaret«, hvorhos han i samme Document har udtalt sig om de Grundsætninger, hvorefter denne Regjering agter at handle under de nærværende Forhold. Paa samme Tid har Hr. Jules Favre skriftligt meddeelt Deres Majestæts Gesandt i Paris, at han i den provisoriske Regjerings Navn har overtaget det franske Udenrigsministerium, hvilken Meddelelse Grev Moltke har taget ad referendum og forelagt den kongelige Regjering med Begjæring om at forsynes med de i saa Henseende fornødne Instructioner.

Det vilde være i fuld Overeensstemmelse med, hvad Deres Majestæts Regjering ved lignende tidligere Leiligheder har gjort, at besvare disse Meddelelser med en Anerkjendelse af den nye Regjering, der er i faktisk Besiddelse af den øverste Myndighed i Frankrig, der er bleven nødvendig ved Keiserens Fangenskab og Keiserindens og Keiserprindsens Flugt, og der endelig, hvad man end iøvrigt vil dømme om dens Tilblivelsesmaade, i alt Fald anerkjendes af Franskmændene selv som deres provisoriske Regjering. Af disse Grunde have

[1]) Antagelig Forfatteren E. A. Lobedanz (1820—82).

ogsaa adskillige Stater allerede officielt anerkjendt denne Regjering.

Naar jeg ikke destomindre troer allerunderdanigst at burde tilraade Deres Majestæt ikke allerede nu at foretage et saadant Skridt, ledes jeg for det Første dertil ved den almindelige Betragtning, at en lille Stat som Danmark neppe bør stræbe efter at være mellem de første, der formelt anerkjende den nye Regjering i Frankrig. Men endnu vigtigere forekommer det mig at være, at en formel Anerkjendelse fra Deres Majestæts Side muligviis kunde udøve en skadelig Indflydelse paa den eventuelle Stilling, som den kongelige Regjerings Tiltrædelse til den engelske Neutralitetsligue ikke usandsynlig kunde aabne Udsigten til. Dersom nemlig denne Forening af neutrale Stater under Forholdenes Tryk maatte blive kaldet til at optræde som Fredsmægler mellem Frankrig og Preussen, og hvis denne sidste Magt, hvad der ikke er umuligt, i saa Fald ikke vilde vise sig villig til at underhandle med de nuværende Magthavere i Paris, vilde *de* neutrale Magter, der allerede formeligt havde anerkjendt den nuværende Regjering, have paalagt deres Handlefrihed et Baand, som de muligviis i høi Grad vilde have at beklage.

Under disse Omstændigheder formener jeg allerunderdanigst, at det turde være hensigtsmæssigst at besvare Hr. Jules Favre's Circulaire ved en kort Skrivelse til Vicomte de St. Ferriol, i hvilken jeg indskrænker mig til at erkjende Modtagelsen af ovennævnte Document med Tilføiende af, at det har været Deres Majestæt allerunderdanigst forelagt af mig og at det har behaget Allerhøistsamme at bemyndige mig til at bevidne den franske Gesandt, hvorledes Deres Majestæt med Interesse har modtaget denne Meddelelse og oprigtigt ønsker, at det maa kunne lykkes Regjeringen for Nationalforsvaret at sikkre Frankrigs Lykke indadtil, og udadtil at forskaffe Landet en hæderlig Fred. Hvad dernæst Instructionen til Grev Moltke angaaer, tillader jeg mig allerunderdanigst at foreslaae, at jeg allernaadigst bemyndiges

til at tilskrive ham, at han ligesom hidtil vil indskrænke sig til en officieus Forbindelse med den provisoriske Regjering, men naar han erfarer, at nogen af de 3 Stormagter, England, Rusland eller Østerrig, notificerer Hr. Jules Favre, at dens Repræsentant har modtaget Ordre til at forhandle med ham officielt og altsaa anerkjender den af ham repræsenterede Regjering, vil Grev Moltke, uden nærmere Instrux herfra, ved en Note have at meddele den franske Udenrigsminister, at han af den kongelige Regjering har modtaget en lignende Ordre.

I Henhold til Ovenstaaende tillader jeg mig derfor i dybeste Underdanighed at indstille:

at det allernaadigst maatte behage Deres Majestæt at bemyndige mig til at besvare Vicomte de St. Ferriol's Meddelelse samt til at instruere Grev Moltke, saaledes som jeg ovenfor har havt den Ære at bringe i allerunderdanigst Forslag.

Udenrigsministeriet, 17. September 1870.

Allerunderdanigst
O. D. Rosenørn-Lehn.

Indstillingen bifaldes.

Amalienborg Slot, 17. September 1870.

Christian R.
/ O. D. Rosenørn-Lehn.

U. A. Kgl. Resolutioner.

---

927. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 21. September 1870.

Deres Excellence

har ved meget æret Depesche af 7ende d. M. Nr. 19[1]) meddelt mig nogle Data til rigtig Belysning af den kongelige Regjerings neutrale Holdning under den nuværende Krig, og

[1]) Trykt som Nr. 919.

til Afbenyttelse ved mig, naar jeg maatte faae Leilighed dertil.

Jeg har allerede havt den Ære at indberette, at der hidtil ikke for mig var bleven fremsat nogen Anke med Hensyn til Maaden, hvorpaa den af den kongelige Regjering indtagne neutrale Stilling er bleven overholdt.

Under de nuværende Forhold, da det herværende Udenrigsdepartements Tid er optagen af de vigtigste Forretninger, er det imidlertid sjeldent, at der frembyder sig Leilighed for mig til at underholde mig mere udførligt med Statssecretair v. Thile, og derfor har jeg ikke kunnet see bort fra den Mulighed, at en eller anden Enkelthed ved den kongelige Regjerings Handlemaade havde mødt en mindre gunstig Opfattelse hos den preussiske Regjering, uden at man dog, navnlig i nærværende Øieblik, havde fundet Sagen vigtig nok til selv at fremkalde en Discussion derom.

Med Hensyn hertil, og for at et Ankepunkt som den preussiske Regjering muligen allerede for Tiden kunde ansee sig beføiet til at fremføre, men som dog lodes upaatalt paa Grund af dets forholdsvise Ubetydelighed, ikke ved nu at henstaae urørt skulde faae større Betydning ved en senere Leilighed, har jeg troet selv at burde tage Initiativet til at omtale de i Deres Excellences ovennævnte Depesche omhandlede formeentlige Ankepunkter for Statssecretairen; og jeg har derfor i aldeles fortrolig Form og uden at udtale mig med Hensyn til hvorledes Deres Excellences Opmærksomhed var bleven henledt paa hine Ankepunkter, undtagen forsaavidt som jeg har sagt, at de ikke vare blevne fremsatte fra preussisk eller tydsk Side, meddelt Herr v. Thile de mig af Deres Excellence givne oplysende Forklaringer, deels angaaende General Raasløffs Reise m. v., og deels angaaende den franske Flaades Forsyning med Kul i enkelte Tilfælde fra danske Havne.

Som Deres Excellence bekjendt har Herr v. Thile stedse viist sig vel stemt mod Danmark. Siden den Forvikling ind-

traadte, som har ført til den nuværende Krig, har han ogsaa, i fuld Anerkjendelse af den kongelige Regjerings vanskelige Stilling, bedømt dens Handlemaade retfærdigt og med umiskjendelig Velvillie. Jeg kunde saaledes antage, at min Meddelelse vilde blive vel optaget og bedømt med Billighed, og i denne min Forudsætning troer jeg hellerikke at være bleven skuffet.

Paa General Raasløffs Reise og Ophold i Paris samt hvad dermed staaer i Forbindelse lagde Statssecretairen ikke synderlig Vægt, især da jeg sagde ham, at Generalen forlængst havde ophørt at være Medlem af Regjeringen, for hvilken han intetsomhelst Hverv havde havt, og derhos gjorde opmærksom paa, at den kongelige Regjering ikke havde meddelt Concession til Nedlægning af en Telegraphtraad mellem den franske og den jydske Kyst. Her, sagde Herr v. Thile, var den af den danske Regjering fattede Beslutning, at forholde sig neutral, Hovedsagen. — Noget større Betydning tillagde han derimod det andet Punkt om den franske Flaades Forsyning med Kul; men han forekom mig dog i alt Væsentligt fyldestgjort ved de Forklaringer, jeg gav ham. Han erkjendte vel ikke ligefrem, at der aldeles ingen Grund kunde findes til Besværing, idet han i denne Henseende ikke gik videre end til at fremhæve, at Danmarks Holdning i ethvert Tilfælde havde været langt mere upartisk end Englands; men han gjorde denne Sammenligning uden mindste Foranledning fra min Side og i den øiensynlige Hensigt at lade mig forstaae paa indirecte Maade, at der ingen ugunstig Opfattelse var bleven tilbage hos ham med Hensyn til det omhandlede Punkt.

Quaade.

Depeche Nr. 40, modtaget 23. September 1870.

928. General Bülow, Gesandt i London, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

London, 21. September 1870.

Deres Excellence!

... Herr Hansen, som i længere Tid har opholdt sig i Paris og der blev Medarbeider af »Moniteur Universel« er ved Begyndelsen af Krigen bleven sendt hertil for at søge Forbindelse med og Indflydelse paa den engelske Presse, og med stor Activitet er dette tildeels lykket ham. Han er i stadig Forbindelse med »Comte Chaudordy«, Directeur i Udenrigsministeriet i Paris, hvis fulde Tillid han synes at nyde. Hertugen af Grammont, som seer ham meget ofte, ligesom ogsaa M. Thiers, da han var her, sagde mig forleden: »Oh! j'aime beaucoup M. Hansen, il est un homme très intelligent, actif, et ce, qui est rare, il est désintéressé; il veut vivre modestement, mais il n'est point de ces sangsues, qu'on rencontre si souvent, qui se laissent payer de petits services à poids d'or; aussi je suis heureux d'avoir encore eu le temps pendant mon court ministère de lui faire donner la croix.« —

Hrr. Hansen har for flere Dage siden assisteret ved at befordre en anden hemmelig Agent fra Paris til det preussiske Hovedquarteer, ved at forskaffe ham Leidebrev fra Berlin til Grev Bismarck, hos hvem han skulde indlede den directe Forbindelse med Hrr. Jules Favre og navnlig erfare fra første Kilde de preussiske Fredsbetingelser. Denne Agent er, ifølge hertil over Brüssel modtaget Telegram, ankommet til Meaux, sandsynligviis forinden Hrr. Jules Favre selv. — ...

J. Bülow.

Depeche Nr. 62, modtaget 26. September 1870.

929. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 21. September 1870.

Kjære Vedel!

Da jeg paa Grund af en stærk Tandpine og deraf følgende Conference med min Tandlæge idag, har opsat min Afreise til imorgen vilde det glæde mig overordentligt om De vilde besøge mig paa Deres Indmarsch i Formiddag til Udenrigsministeriet, da der ere enkelte Punkter navnlig det af Dem sidst berørte som jeg nok kunde ønske grundig og paa forskjellig Maade at uddebattere, saa at, hvis Tilfældet muligviis skulde tilbyde sig, der da ikke tabtes nogensomhelst Tid men at man havde lagt Alt saa vel tilrette som mueligt og som gjørligt forinden.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

930. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 23. September 1870.

Kjære Vedel,

Jeg har først i Eftermiddag faaet at vide at der i Aften afgaaer en engelsk Coureer til Kbhvn., og derfor faaer jeg, efter først at have maattet skrive min Rapport, ikke Tid til saa udførligt som jeg ønskede det, at sige hvad jeg foruden har at omtale for Dem.

For ikke at glemme det, maa jeg først ret indstændig anbefale Dem Coureren, Herr Harris-Gastrell, der, som De forresten strax vil see paa ham, er en særdeles behagelig ung Mand. Han er Secretair her ved Ambassaden.

Petre har af egen Drift omtalt Heydebrands Ankepunkter for mig.

Først bemærker jeg, at Petre har bedet mig ikke at nævne ham, samt derhos ogsaa fornemmelig, at han har sagt mig,

at han er overbeviist om, at Heydebrand er de bonne foi og vil os vel; og hertil føier jeg at dette ogsaa er min Overbeviisning, ligesom jeg, efter alt hvad jeg har kunnet bemærke, er temmelig sikker paa at han idetmindste hidtil ikke har skrevet nogetsomhelst Ondt om os til det pr. Ministerium.

Hvad Heydebr. havde sagt Petre angik deels vor Neutralitet, altsaa Regjeringen, og deels Schmaltz samt i Forbindelse hermed vore Blade. Han havde sagt Petre, at han vidste, at der havde været flere Medlemmer af Regjeringen, som havde været for en Alliance med Frankrig. Han havde ikke nævnt Cadore eller meent den Alliance der var Spørgsmaal om ved Cadores Sendelse; men han havde sagt, at han havde kort efter det Statsraad, hvori Neutraliteten bestemtes, erfaret hvad der ved denne Leilighed var foregaaet, og saaledes vidste han at man i Kbhvn. og navnlig i Regjeringen kun vanskeligt havde bestemt sig for Neutraliteten. Dette havde nu imidlertid ikke meget at sige, meente Petre, thi vi ere jo neutrale, men Heydebr. havde tilføiet at der, efterat Beslutningen var bleven taget, var foregaaet Ting i Kbhvn., som det var aabenbart, at man havde villet unddrage hans Opmærksomhed. Saaledes havde han bemærket Troppebevægelser om Natten og andre Tegn paa Hensigter, som man skjulte.

Alt dette troer jeg imidlertid har ikke Stort at sige. Det Eneste er, at det jo ikke er let, i denne Henseende at komme til at berigtige Heydebrands Anskuelser eller forudfattede Meninger. Her i Berlin har man ikke sagt mig et Ord, og det Eneste jeg troer, man kunde ville bebreide Regjeringen er Sagen om Kullene; men selv dette anseer jeg ikke for rimeligt, og ialfald troer jeg vi ville let kunne klare for os. Det bedste Middel til at virke paa Heydebr. troer jeg er at vise ham Tillid og ved Siden heraf at beskjæftige ham med venskabelig Samtale. Jeg veed, thi jeg har selv været Vidne dertil, at, ikke Regjeringen, men Personer, Damer og Herrer af det fine kbhvnske Selskab, ikke have været mod Hdeb. og

Fru Hdbr. som de burde have været. De kan hjælpe endeel herpaa, thi efter min Overbeviisning og efter hvad ogsaa Petre siger, er Hdbr. en fuldkommen loyal Mand og han viser netop denne Egenskab i vore Forhold. Hertil skal jeg, *ganske imellem os to*, føie, at Heydebr. for Petre har bemærket, at Baron Rosenørn kun taler meget lidt med Hdbr., og naar han taler med ham, er meget tilbageholden. Hdbr. siger selv, at han ikke har mindste Grund til at klage herover; thi han veed, at Baron Rosenørn ikke har mindste virkelig arrière pensée herved; men det vanskeliggjør det fælleds Arbeide, og skjøndt han ikke kan beklage sig, saa kan han jo dog uvilkaarlig ikke frigjøre sig for den altid trykkende Tanke, at Ministeren kunde have Noget imod ham, som kunde synes begrundet, men som ved lidt mere Frihed i Samlivet kunde vise sig ugrundet. Som De veed, kjender jeg Baron Rosenørn kun meget lidet; jeg har megen Agtelse for ham i alle Henseender; men jeg kan dog ikke saa let gjøre ham opmærksom paa hvad jeg her har skrevet; derimod bliver det lettere for Dem, uden at omtale Alt hvad jeg her har sagt, at bevirke, at ogsaa han gjør sig til Opgave paa alle Maader at conciliere Heydbr. Der er jo Intet tabt derved, hvorimod det kan være nyttigt, og i ethvert Tilfælde troer jeg, at Hdbr. personlig fortjener det.

Jeg kommer nu til Schmaltz. De Personer som have omtalt denne mig alt af Aviserne bekjendte Historie, ere Geh. Eck og Krüger, den hanseatiske Minister-Resident. De have begge sagt mig, at de ønskede en god Afgjørelse af det slesvigske Spørgsmaal, men Schmaltzes Ruder o. s. v. Denne Sag er imidlertid i det Væsentlige ordnet og forhaabentlig ude af Verden; jeg har ladet Eck og Krüger læse Politiberetningen og de ere tilfredsstillede; og endelig har Kreuz-Zeitung, som De vil have seet, nylig bragt en berigtigende Artikel. Jeg kunde kun ønske at en tidligere Meddelelse af bemeldte Blad, om at de tydske Matroser paa de i 1864 af os opbragte Skibe ikke havde faaet meer end $1^1/_2$ Kartoffel daglig i Kost,

og at de derfor havde været Schmaltz meget erkjendtlige for den Hjælp han havde givet dem, ogsaa kunde blive berigtiget med en Meddelelse om hvad Tractement bemeldte Matroser virkelig havde faaet, hvilket formeentlig ikke vilde være saa vanskeligt.

Men den Schmaltziske Historie har, som De siger, gjort stort Indtryk paa Hdbr. Deri kan jeg nu virkelig ikke fortænke ham; thi den har ogsaa gjort Indtryk paa mig. Dog naturligviis ikke det som Bladene her have skrevet derom; thi det vidste jeg var overdrevent, og kunde altsaa berigtiges. Men Dagbladets første Denunciation har gjort Indtryk paa mig, og jeg anseer det endnu for en stor Lykke, at ikke et tydsk Blad har oversat denne Denunciation og faaet den udbredt her i Berlin. Det er ogsaa denne som Hdbr. hovedsagelig paaberaaber sig, og navnlig et Udtryk deri, som jeg nu ikke kan verificere, da jeg ikke har kunnet finde Bladet, men som, hvis det staaer deri, ogsaa er skikket til at vække Harme hos en Tydsker eller Preusser. Dagbladet skal nemlig have kaldt Schmaltzes første Opraab til de i Danmark bosatte Tydske, en »Frechheit«.[1]) Dette var Petre's Ord, og herover havde Hdbr. især viist sig opbragt. Jeg er sikker paa, at De vil gjøre hvad De kan for at raade Bod herpaa.

Men ved Siden heraf har Hdbr. ogsaa klaget over de hos os udkommende Blade, dog især over Berlingske Tidende; og her maa jeg sige, hvad jeg allerede tidligere har antydet for Dem, at jeg ikke godt kan give ham Uret. Berlingske Tidende har ganske vist ikke talt om Kongen af Preussen, saaledes som Fædrelandet har gjort det, eller om Forholdene overhovedet saaledes som baade dette sidste Blad og Dagbladet samt formodentlig endnu flere, som jeg ikke seer, have talt, men den har næsten aldrig været upartisk eller neutral, og den har ofte ligefrem tilkjendegivet og røber endnu bestandig et partisk Sindelag. Det kan ikke nytte, at vi

[1]) Sml. Nr. 901.

sige, det ikke er et Regjeringsblad; see hvorledes det er gaaet den svenske Regjering og min Ven Due i Anledning af Post og Inrikestidning, der omtrent staaer i samme Forhold som Berlingske[1]), og denne er dog virkelig vor »Allgemeine Norddeutsche Zeitung«.

Dette er nu hvad jeg fornemmelig vilde sige Dem. Jeg har endnu et ubesvaret Brev fra Dem af 7de d. M. Men dettes Indhold vilde jeg gjerne besvare i Ro, og jeg troer det vil endnu skee i god Tid, naar jeg oppebier den næste Coureer om 14 Dage; thi nu kommer en engelsk Coureer atter i regelmæssig Gang; og jeg vil ikke besvare dette Brev med Posten. Undskyld mit Hastværk.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

931. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

28. September 1870.

Kjære Kammerherre.

Jeg takker Dem meget for Deres udtømmende Brev og jeg haaber at det skal lykkes os at forsone de vrede Guder. Jeg har engang incidenter beklaget til Heydebr. at tydske Aviser fremstillede den Schmalz'iske Sag saa odiøst, ligesom danske Aviser fra deres Side havde fundet en Provocation i Pastorens Opfordring, som aabenbart ikke laae deri. Jeg kunde derfor ønske at han confidentielt vilde læse Politirapporten. Nogle Dage efter gav han mig den tilbage og sagde at han ogsaa fra Schm. selv vidste at Politiet havde giort Alt hvad der var muligt og at Sch. i fuldt Maal erkjendte det. Senere har jeg gientagende talt med ham ogsaa her ude hos mig selv, idet han meget venskabelig er kommet

[1]) Se Hallendorff, Från Karl XV's Dagar (1924), S. 178—79, om en Udtalelse i det nævnte svenske Blad 9. September.

og drukket Thee hos mig. Jeg er overbevist om at han i alt Fald ikke finder sig fremmed eller uvenligstemt mod Udenrigsministeriet. Baron R. har Intetsomhelst mod H. og jeg har paa bedste Maade anbefalet ham at vise personlig Venskabelighed imod ham. I Tirsdags Morges gik jeg selv ind til H. for at meddele ham Fødselen;[1]) »da Baron R. var kjørt til Bernstorff, vilde jeg strax personlig meddele ham det som doyen«. Dette behagede ham øiensynlig meget og end mere da jeg paa hans Spørgsmaal om hvad jeg aldeles privat raadede ham til at giøre, sagde at jeg i hans Sted vilde kjøre til Charlottenlund for at skrive sig. — Det giorde han ligesom han endvidere tog til Bernstorff, og det bedste var at han var den eneste af Gesandterne her i Byen der giorde det. Alt det har sat ham i meget godt Humør. Forresten kan jeg i *allerdybeste* Fortrolighed sige Dem at Kongen og Dronn. strax have telegraferet om Fødslen til Kongen af Preussen og til Dronningen og faaet meget hjertelige Lykønskninger tilbage.

Hvad Berl. Tid. angaaer har jeg gientagende sagt til Knudsen at hans Neutralitet var altfor trefarvet, men han forsikkrede at han vidste det ikke og at Berling vilde at man ikke ødelagde Bladet ved at giøre det upopulært osv. Det er virkelig vanskeligt hvad man skal giøre med disse Mennesker. Jeg har allerede casseret et Par Artikler af D—d, da jeg er bleven Censor over min stakkels gamle Chef,[2]) nu da han har slaaet sig paa Avisskriveriet. Jeg har spurgt mig for om det var sandt at Krigsministeriet havde villet være fiint med i sin Tid at trække vore Par hundrede Soldater omkring om Natten — man har svaret mig at det ikke var saa, men vel at Indskibninger vare skeete lige i Daggry fordi man gierne vilde undgaae at seile om Natten og derfor maatte tidligt afsted. — Men det kan saamænd gierne være

[1]) Kronprins Frederiks ældste Søn, Christian (X), fødtes 26. September 1870 paa Charlottenlund Slot.

[2]) D. G. Monrad.

sandt at man vilde være listig. Forresten er H. ogsaa slem i den Retning. Jeg veed ikke om jeg har sagt Dem at han flere Gange ukjendt og antaget for en Svensk efter sit Maal,[1]) har indladt sig i Samtale med yngre Officerer hvem han har udfrittet om Troppebevægelser. Det Værste ved den Taktløshed er jo ikke hvad han kan faae at vide, men hvad han faaer at høre, thi flere Gange har Vedkommende med stor Iver yttret sig om sin Længsel efter at komme til at slaaes med Preusserne. Men værst vilde det ganske vist være dersom han endte med at faae Prygl for denne Maade at overliste Folk paa. . . .

Nu høre vi naturligvis intet Mere fra Moltke, som sidder i Paris. . . .

Den »neutrale Ligue« har viist sig noget dødfødt, thi nu hører man aldrig et Ord om den. En sagde forleden Dag meget rigtigt: »Ja havde Palmerston eller endog kun Clarendon levet, eller hvis Gortchakow var død!« Jeg har destoværre ikke seet Hr. Harris-Gaskell, thi Wyke sagde rigtignok forleden at han vilde bede mig spise alene sammen med dem en Dag, men jeg hørte senere Intet derom, og Hr. H. selv viste sig ikke paa Ministeriets Horizont. Det var forresten kjedeligt, thi jeg har fra alle Sider hørt ham omtale som en meget dygtig ung Diplomat.

Er det sandt at Bism. er kjed af at være i Feldten og desuden ønsker at unddrage Kongen fra Militærpartiets store Indflydelse og derfor underhaanden sætter i Scene i Berlin at man der vil have Kongen hjem? Forleden fortalte Wyke mig at Raasløff havde betroet ham at han vidste at Thile havde faaet Fuldmagt til strax at aabne Forhandlinger med Danm. om Udførelsen af Pragerfreden! (sic)[2]). Nu skal De snart faae vor Throntale. Jeg troer at De vil være ret tilfreds med den, skjøndt efter min Smag vort »Haab« og vort

[1]) v. Heydebrand, der havde været ansat i Stockholm, talte flydende Svensk.

[2]) (sic) findes i Teksten.

»venskabelige Forhold til vor mægtige sydlige Nabo« nok kunde have været berørt lidt finere. Men det vilde nu Hall have og det er vel kun en Nuance, der er mere individuel end betydende. Havde jeg Texten[1]) skulde jeg sende Dem den her, men den hviler hos Conseilspræsidenten. (A propos en herværende Diplomat har døbt ham: M. le Comte La mouche du coche.)

P. Vedel.

Quaades Papirer. U. A.

---

932. Direktør P. Vedel til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Onsdag Aften [28. September 1870].

Kjære Excellence.

Da jeg paa Grund af Landsthingsvalget maaskee kommer noget senere i Ministeriet imorgen tillader jeg mig paa næste Blad at skrive den Motivering som jeg antager at være tilstrækkelig til Statsraadet.

P. Vedel.

Naar jeg allerunderdanigst maa fraraade Deres Majestæt at antage den i den forelæste Throntale indeholdte Passus om Slesvig, have følgende Grunde været bestemmende for mig.

1. Maa jeg ansee Gjentagelsen af at D. M. fastholder Haabet om en Opfyldelse af Pragerfredens Art. V for at være fuldkommen overflødig. Hverken i Danmark eller i Slesvig eller i Udlandet tvivler Nogen derom og den sidste Tids heftige Discussion i alle europæiske Aviser beviser tilstrækkelig at det slesvigske Spørgsmaal ikke behøver at gjenkaldes i Erindringen.

2. Maa jeg ansee denne Gjentagelse under de nærværende Omstændigheder for at være skadelig. Af de Uindviede vil denne Passus opfattes som en Antydning af at der ligger Noget til Grund for Avisernes Efterretninger om at Spørgs-

[1]) Sml. S. 798.

maalet skulde nærme sig en Løsning, og navnlig i Slesvig vil denne Vildfarelse kunne bidrage til at styrte mange Dansksindede i Ulykke. Af de Indviede vil den omtalte Passus derimod let betragtes som en uforsigtig Udfordring til den tydske Regering. I Berlin endelig erkjender jeg at man *maaskee* med Ligegyldighed vil oversee en saadan Udtalelse, men det er ogsaa meget muligt at den tydske Regering vil opfatte Udtalelsen netop nu som en Trods, der vil gjøre den endnu hensynsløsere i sin Optræden mod de Danske i Nordslesvig.

3. Maa jeg ansee det for at være under D. M.s Værdighed at det bliver en staaende Passus i Throntalerne, som med liden Variation gjentager sig indtil den taber al Betydning.

Af disse Grunde tillader jeg mig altsaa i dybeste Underdanighed at foreslaae at den nævnte Passus udgaaer og at Throntalen indskrænker sig til om de udenrigske Forhold at udtale sig saaledes:

Vore Forhold til Udlandet ere forblevne uforandrede i det forløbne Aar og Vi nære Ønsket og Haabet om at de i det kommende ville udvikle sig videre til Held for Landet.[1])

Oreby.

---

933. Godsejer J. B. S. Estrup til Justitsminister A. F. Krieger.

Skaføgaard, 1. October 1870.

. . . Jeg kan ikke undlade at benytte denne Leilighed til særligt til Dem at udtale min Glæde over den *moderate* Politik som Regjeringen har fulgt udadtil under den sidste Tids voldsomme Omvæltninger.

J. B. S. Estrup.

Kriegers Privatarkiv. R. A.

---

[1]) Sml. S. 798.

934. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 7. October 1870.

Kjære Vedel,

Som jeg sidst meddeelte Dem, har jeg endnu et ældre Brev fra Dem, nemlig af 7de f. M., som jeg endnu ikke har svaret videre paa, da jeg ikke har faaet Tid dertil ved de sidste Courerers Afgang, og da jeg ikke har villet skrive med Posten. Forresten har Sagen ikke hastet og det jeg vilde sige bliver heller neppe af practisk Betydning. Men Deres Yttringer have krydset mine egne Tanker, og derfor har det været mig en Trang at udtale mig derom.

De skriver efter den franske Katastrophe ved Sedan og spørger, hvad skulle vi nu gjøre og hvad kunne vi vente?

Det første Spørgsmaal, hvad vi skulle gjøre beroer jo paa hvad vi kunne vente, thi iøvrigt er det jo en Selvfølge, at vi gjøre saa lidt som muligt og indtil vi see lidt klarere i Tingene, blot søge at stille os saa godt som muligt med Magthaverne. Det andet Spørgsmaal beroer deels paa om Bismarck er en Sl . . . . .[1]) eller ikke, og deels paa om andre Magter, navnlig Rusland alvorligt vil gjøre Noget for os.

Efter Frankrigs Nederlag kunne vi næppe vente at Pragfreden skal være anderledes bestemmende for Bismarck end som det Argument han, naar han ellers selv vil Sagen, kan bruge ligeoverfor Kongen, hvis Ord dog nu engang er givet i denne Tractat, og ligeoverfor den offentlige Mening. Jeg forbigaaer enhver Betragtning om hvorvidt det maatte kunne ventes at Østerrig skulde ville holde paa Art. V. Dersom Bismarck vil bringe en Forsoning tilveie med os, vil han altsaa gjøre det fordi han selv mangfoldige Gange har lovet det i udtrykkelig Anerkjendelse af at denne Forsoning var i begge Parters Interesse og at Danmark, efter den haarde Behandling det havde liidt i 1864, havde et retfærdigt Krav derpaa. Men hvormeget vil han under denne Forudsætning give?

[1]) Prikkerne findes i Originalen.

Ifølge hans ofte gjentagne Yttringer til mig og ifølge Thiles Meddelelse til mig i Marts 1868[1]) skulde han *ville* give Als og Sundeved, og med den Popularitet hvori han nu staaer, og ifølge de Tjenester han har gjort Kongen af Preussen, skulde han ogsaa *kunne* give os dette. De vil erindre han har altid sagt til mig at han ansaa Flensborg som en tydsk By. Han skulde ogsaa kunne give os alt dette uden Garantier; men jeg tvivler paa at han vil det Sidste. Imidlertid er det min Mening at vi skulde modtage Nordslesvig til Flensborg excl. endog med Garantier, saafremt man her opgav, blandt disse, Fordringen paa Beføielse for Tydskerne til at klage directe til Kongen af Preussen samt nogle enkelte andre Fordringer. Det vilde jo muligen ogsaa kunne opnaaes at Garantiernes Bestaaen begrændsedes til et vist forbigaaende Tidsrum.

Herefter bliver for mig Spørgsmaalet egentlig ikkun det, om vi skulle modtaget et mindre Stykke med eller uden Garantier: hvor stort det maa være forat vi kunne tage det *med* Garantier, og hvor ubetydeligt et Stykke vi kunne modtage, naar vi kunne faae det uden Garantier. Disse Spørgsmaal troer jeg ikke vi bør foregribe ved nogen Udtalelse i nærværende Øieblik. Deres Besvarelse maa beroe paa Fremtiden, og de kunne kun afgjøres, naar vi ere istand til at see hele Situationen som den vil være i Europa efter den nuværende Krises Afslutning, eller ialfald dens Bilæggelse.

Men i værste Forudsætning, naar Alt er ude for os, ialfald efter menneskelig Beregning, med Hensyn til Gjenerhvervelsen af Noget af det Tabte, er det ikke min Mening, at vi skulle gjøre os til Tydske. Materielt kunne vi leve som vi ere, men vi maae bevare det vi have og værne om det saalænge som muligt, som om et Fideicommis vi ere pligtige at efterlade en kommende Generation, om ikke forøget saa dog ialfald urørt. Dette bliver ikke let med den Nabo som vi

[1]) Sml. I, S. 819—20.

have mod Syd. En tydsk Propaganda bliver altid farlig, og saameget farligere, som vi naturligen altid maae være bange for den og af denne Grund maaskee ofte ville staae den imod med uhensigtsmæssige Midler. Hertil kommer den officielle tydske Erobringsfare. De sige de ere ikke erobringssyge; men det maae vi først see, naar de ere blevne istand til at erobre; ialfald vil det ikke være et Beviis for Sandheden af dette deres Udsagn, hvis de ikke give os Nordslesvig tilbage.

Vi maae altsaa, naar dette ikke skeer, søge at værge os saa godt vi kunne mod en Erobring først af Jylland og derpaa af det Øvrige, og derfor maae vi, — jeg seer intet andet Middel, — naar Preussen ikke vil forsone sig med os, stræbe efter at faae Danmark erklæret for en neutral Stat. Jeg føler godt det Uhyggelige i saaledes paa en Maade at lade sig castrere, men de smaae Staters Tid som politiske og navnlig krigførende Factorer er dog ude; jeg indseer ogsaa at denne Tanke vil hos Mange vække stort Mishag fordi den synes uskandinavisk, og at den derfor vil møde megen Modstand i Danmark, men den er dog, hvis den kan realiseres, et Middel til Selvopholdelse, og vi ville jo muligen desværre blive stillede saaledes, at Selvopholdelse bliver det fornemste Maal vi for Tiden kunne stræbe efter. Desuden er det jo hellerikke hermed alle Dages Ende. Vi ere udsatte for at døe og maae derfor søge at holde Livet oppe indtil bedre Tider. Sagen vil imidlertid vistnok møde Vanskelighed hos England; men hos de andre Magter vil det gaae lettere; selv Tydskland har stor Fordeel af at Danmark er en neutral Stat; i Krigstilfælde kan dets Handel, som vi have seet, for en stor Deel vedligeholdes gjennem Danmark; og hvad England og de andre Magter angaaer, have vi endnu Tr. af 8de Mai 1852[1]) liggende.

[1]) Londontraktaten, der ordnede Tronfølgen i det danske Monarki, var underskrevet af England, Frankrig, Prøjsen, Østrig, Rusland og Sverige-Norge.

Alt dette er der imidlertid endnu Tid nok til at overveie nærmere.

Jeg følger, som De kan tænke Dem, vore Blade bestandig med samme Opmærksomhed. Jeg veed vel, at vor Sag til Syvende og sidst beroer paa større Ting; men det harmer mig at vore Uvenner, hvis de fremdeles ville vise sig som saadanne, skulle kunne hos os selv finde Argumenter imod os, især naar det, hvori disse Argumenter skulle søges, dog i Virkeligheden hverken har været os eller dem vi ansee for vore Venner, til mindste Nytte i nogen Henseende. Heldigviis beskjæftiger den tydske Presse sig saa ivrigt med England og Belgien, at vi for en stor Deel ignoreres; men jeg kan dog aldrig uden en vis Ærgrelse tage Berlingske Tidende i Haanden. Siden jeg nu atter taler om vor Presse maa jeg omtale en Yttring jeg nylig fandt i en Artikel i Dagbladet.[1]) Jeg kan ikke nøie angive det egentlige Indhold af denne Artikel; men den talte blandt Andet, om den paatænkte telegraphiske Forbindelse mellem Frankrig og Jylland og siger, at Grunden hvorfor denne Forbindelse ikke er kommen istand, er at den engelske Regjering har nægtet Samtykke til at engelske Undersaatter besørgede det omhandlede Foretagende. Naar man læser Artiklen faaer man det Indtryk deraf, at hvis denne Hindring ikke havde været tilstede, vilde Telegraphtraaden blive lagt.[2]) Artiklen siger derimod ikke, hvad der siges i den mig ved Depesche Nr. 19[3]) i Afskrift sendte Skrivelse til London[4]), at Concession til en saadan Forbindelse ikke er givet af den danske Regjering. Jeg er bange for at det ikke vil være behageligt for os, dersom man her kunde sige eller blot troe, at vi vilde have givet Concessionen, dersom hiin engelske Hindring ikke havde været tilstede.

---

[1]) »Dagbladet« 1870 28. September Nr. 230. Sml. S. 761.

[2]) Tilføjelse med P. Vedels Haand: cfr. Skr. til Fin. M. fra U. R. M. af 26. Juli 70. Denne Skrivelse er trykt som Nr. 793 a.

[3]) Af 7. September 1870. Trykt som Nr. 919.

[4]) Af 30. August 1870. Trykt som Nr. 914.

Dagbladet indeholdt for nogle Dage siden en anden Artikel, nemlig om den franske Flaade i Østersøen, som vel i det Hele var ganske god paa det herværende Terrain, men hvori der dog var en uheldig Yttring, der ved en Parenthesis blev endnu uheldigere, om de mange Forsyninger Flaaden havde faaet fra Danmark.[1])

I Deres sidste Brev omtaler De at dersom Clarendon havde levet, vilde Tingene have stillet sig anderledes. Det troer jeg ogsaa. Hvad Gortchacow angaaer, er jeg mindre sikker. Men Clarendon havde stor Indflydelse paa Kaiser Napoleon og han var en anden Mand end Granville & Co.

Forresten er der dem som sige, at det er Bismarck som har lavet Krigen; at ikke England men Bismarck har givet mot d'ordre til den gamle Fyrst Hohenzollern, og at Bismarck selv har lavet og derpaa brugt det bekjendte Telegram fra Ems af 13de Juli om Aftenen, saaledes at Lidenskaben i Paris maatte vækkes i en langt høiere Grad end Tilfældet vilde have været, dersom Sagen der var bleven skildret paa den rette Maade. Thi det viiste sig jo senere, at hiint Telegrams Fremstilling om Benedettis Adfærd som paatrængende og om Kongen af Preussens Holdning som uhøflig, var fuldkommen urigtig.

De spørger i Deres samme Brev, det af 28de f. M., om det er sandt at Bismarck er kjed af Feldten og desuden ønsker Kongen udfriet af de militaire Omgivelser. Herom har jeg Intet hørt. Det er meget muligt, at han gjerne vilde have Ende derpaa; men iøvrigt kan jeg ikke troe Andet end at han for Tiden ret føler sig i sit Element, og ialfald vilde han vist vanskeligt faae Kongen bort derfra, saalænge ikke andre ganske overordentlige Hensyn gjøre Kongens Nærværelse andensteds nødvendig.

Jeg har ikke mindste Anelse om hvorledes Raasløff skulde kunne vide, at Thile havde faaet Fuldmagt til strax at aabne

---

[1]) »Dagbladet« 30. September 1870 Nr. 232.

Forhandlinger med Danmark om Udførelsen af Pragfreden. Der skeer jo undertiden utrolige Ting i denne Verden. Men R. er jo en gammel Diplomat, og jeg forstaaer ikke hvorledes han kan troe paa saadanne Ting, ialfald saaledes at han taler derom. Han har jo dog, ligesom andre gamle Diplomater, havt sine Skuffelser.

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

935. **Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Tingenes Formænd.**

Kjøbenhavn, 12. October 1870.

Idet jeg herved har den Ære at tilstille Herr Formanden en Samling af skrevne Aktstykker, der tjene til Oplysning om den Kongelige Regjerings Holdning og Optræden ligeoverfor de krigsførende Magter under den stedfindende fransk-tydske Krig, tillader jeg mig at anmode Dem om, paa den Maade De maatte finde hensigtsmæssigst at ville give de Herrer Medlemmer Adgang til confidentielt at gjøre dem bekjendt med disse Aktstykker, med Hensyn til hvilke Ministeriet tør forvente, at intet af dem ad privat Vei overgives til Offentligheden.

O. D. Rosenørn-Lehn.

Rigsdagens Arkiv. — Enslydende Skrivelser sendtes til de to Ting.

---

936. **Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Rigsdagen.**

12. October 1870.

Saasnart Krigen mellem Frankrig og Preussen viste sig at være uundgaaelig, ilede flere mindre tilgrændsende Stater med at erklære sig neutrale og søgte i Berlin og Paris at forsikkre sig, at deres Neutralitet vilde blive respekteret.

Den kgl. Regering troede ikke at burde følge dette Exempel. Den skjulte vel ikke for sig selv, at den ved at undlade snarest muligt at erklære sig neutral, forøgede Faren for at Preussen kunde søge at sikkre sin Nordgrændse ved at bemægtige sig Jylland eller Kjøbenhavn, men denne Fare antoges dog under de forhaandenværende Forhold ikke at være større end at den i det Væsentlige kunde afvendes ved passende militære Foranstaltninger i Jylland samt ved at Kjøbenhavn blev sat i Forsvarsstand fra Søsiden. Derimod syntes Uvisheden om, hvilket Parti Danmark vilde bestemme sig til at tage, at maatte indeholde en Opfordring for Preussen til at tilfredsstille Danmark ved en loyal Opfyldelse af Pragerfredens Art. V, samt for de Magter, der bestræbte sig for at lokalisere Krigen, til at tilraade den preussiske Regering ikke at tøve med at træffe en saadan Overenskomst med Danmark.

Af disse Hensyn holdt den kgl. Regering sig altsaa foreløbigt tilbage fra at erklære sig. Denne reserverede Holdning blev meget bemærket, navnlig ogsaa i London og Petersborg, og det er ikke usandsynligt, at den preussiske Regering kunde have besluttet sig til at giøre Tilbud her i Kjøbenhavn, hvis ikke de sydtydske Stater saa hurtigt og bestemt havde erklæret sig for Preussen. Men da den preussiske Regering følte sig sikker fra den Kant, bortfaldt enhver Udsigt til at den skulde ville bringe Offre for at opnaae Danmarks Passivitet.

Den 22. Juli meddeelte den herværende preussiske Gesandt officielt Krigens Udbrud og ligeoverfor denne Notifikation vilde en fortsat Taushed fra den kgl. Regerings Side overalt blive opfattet som en utvivlsom Antydning om at den nærede krigerske Hensigter. England og Rusland anbefalede meget indtrængende, at Danmark skulde erklære sin Neutralitet, og vel udtalte den franske Regering her Ønsket om at man saalænge som muligt skulde udsætte Svaret til Preussen, men paa samme Tid erkjendte Hertugen af Gramont

ogsaa i sine Samtaler med Grev Moltke*) at det var nødvendigt for Tiden at afholde sig fra Alt, der kunde give Preussen et Paaskud til at behandle Danmark som Fjende.

Under disse Omstændigheder troede den kgl. Regering ikke at burde tøve længere med at erklære sig. I Statsraadsmøde d. 25. Juli vedtoges det, at den preussiske Regerings Meddelelse skulde besvares med en Neutralitets-Erklæring, der dog maatte affattes saaledes, at man ikke forbandt sig videre end fornødent og navnlig ikke bestemtere end Rusland, der udtrykkelig havde reserveret sig at forandre sin neutrale Holdning, hvis dets Interesser senere maatte tilraade Saadant. I Overensstemmelse med denne Beslutning instrueredes den kgl. Gesandt i Berlin**) og samme Dag udgik Regeringens Bekjendtgjørelse, hvorved Fr. 4. Mai 1803 om Søfart i Krigstid sattes i Kraft. Grev Bismarck modtog Meddelelsen om Danmarks Neutralitet paa tilfredsstillende Maade men lagde dog tillige i sin Samtale med den kgl. Gesandt ikke Dølgsmaal paa, at han ikke vilde kunne give noget Løfte om, efter Freden at see sig istand til at imødekomme den danske Regerings Ønsker med Hensyn til Nordslesvig bedre end det hidtil havde været Tilfældet.***)

Et Par Dage senere modtog den kgl. Regering Efterretning om at en fransk Afsending, Hertugen af Cadore, var underveis hertil for at tilbyde Danmark en Alliance med Frankrig.****) Denne Sendelse kom den kgl. Regering meget uventet. Det havde i Grev Moltkes Samtaler med Hertugen af Gramont viist sig, at den franske Regering selv ikke ventede, at der under nogen Omstændighed kunde blive Spørgsmaal for Danmark om at opgive Neutraliteten, før en betydelig fransk Landgangshær befandt sig i Østersøen, og ligesom en

*) Bilag 1. Depeche fra Grev Moltke d. 18. Juli.
**) Bilag 2. Instrux til Kammerherre Quaade 25. Juli.
***) Bilag 3. Depeche fra Kammerherre Quaade 28. Juli.
****) Bilag 4. Depeche fra Grev Moltke af 23de Juli.

saadan endnu ikke var samlet i de franske Canalhavne, saaledes var det heller neppe sandsynligt at den vilde blive afsendt, før det ved Rhinen havde viist sig, at disse Tropper ikke vilde finde bedre Anvendelse paa den egentlige Krigsskueplads. Men under disse Omstændigheder maatte man selv fra et udelukkende fransk Standpunkt have indseet, at Øieblikket i alt Fald endnu ikke kunde være kommet for Danmark til at tage Spørgsmaalet under endelig Overveielse, da selv et betinget Løfte om Alliance strax vilde have udsat Landet for de største Farer, hvis det blev bekjendt i Berlin. Men dertil kom desuden, at Afsendelsen af Hertugen af Cadore ikke kunde Andet end vække en stærk Mistillid hos Preussen til vore Hensigter og forøge det Tryk, som man allerede fra forskjellige Sider søgte at udøve paa den kgl. Regering. Det viste sig snart, hvor begrundet denne Frygt var, da Cabinettet i Petersborg endog foreslog i London, at de to Regeringer i Forening skulde lade erklære i Paris, at de, hvis Frankrig bevægede Danmark til at opgive sin Neutralitet, »vilde finde det i høieste Grad vanskeligt at bevare den strænge Neutralitet, som de ønskede at vedligeholde under den nærværende Krig«.

Hertugen havde allerede forladt Paris og det var saaledes nu for silde at søge at standse hans Reise. Han ankom hertil d. 1. August. Af Hensyn til Danmarks neutrale Stilling, bestemte man sig til, at hverken Udenrigsministeren eller noget andet Medlem af Regeringen personligt skulde forhandle med ham, hvorimod det overdroges til Grev Frijs, at modtage de Meddelelser, som den franske Afsending var bemyndiget til her at gjøre.

I de mundtlige Forhandlinger, som Grev Frijs fra d. 5te til d. 8de August førte med Hertugen af Cadore*) viste det sig at denne var bemyndiget til at foreslaae en of- og defen-

*) Bilag 5 og 6. Indberetninger fra Grev Frijs, 5te og 8de August.

siv Alliance mellem de to Stater, dog at den først skulde træde i Virksomhed, naar et fransk Landgangscorps paa c. 28000 Mand befandt sig i de danske Farvande, og til Gjengiæld for Danmarks Cooperation ved et Angreb paa Hertugdømmernes Kyster tilbødes hele Slesvig eller en saa stor Deel deraf, som Danmark selv maatte ønske at modtage. Hertugen forlangte vel ikke, at der allerede nu skulde afsluttes nogen formelig Traktat paa det angivne Grundlag, men han insisterede dog paa strax at modtage et bestemt Svar, om hvorvidt den kgl. Regering nu vilde forpligte sig til at indgaae en saadan Alliance, saasnart Forudsætningen derfor, nemlig Tilstædeværelsen her af et fransk Landgangscorps realiseredes, hvilket efter hans Paastand vilde være Tilfældet i Slutningen af August.

Men forinden disse fortrolige Forhandlinger vare tilendebragte og før Sagen altsaa havde kunnet forelægges Hs. Maj. Kongen til endelig Afgiørelse, var Efterretningen om de for Frankrig ulykkelige Slag ved Wørth og Forbach ankommen hertil. Disse uventede Begivenheder forandrede Forhandlingens Stilling. Om det end vistnok dengang endnu ikke var muligt at forudsee at disse tvende Nederlag vilde blive Begyndelsen paa den lange og uafbrudte Række af Uheld, der efterhaanden har ført til Keiserdømmets Fald og Beleiringen af Paris, kunde man dog ikke længere tvivle paa, at efter den Vending Sagerne havde taget, vilde den franske Krigsstyrelse ikke for Tiden kunne undvære noget betydeligt Troppecorps i Frankrig og at Planen til en Landgang paa Østersøens Kyster nu i alt Fald var udskudt i en ubestemmelig Fremtid. Forudsætningen for de ved Hertugen af Cadore overbragte Forslag var saaledes bortfaldet og den kgl. Regering kunde derfor i sit Svar indskrænke sig til at constatere dette, uden at behøve nærmere at udtale sig om, hvad den under andre Omstændigheder vilde have troet at burde bestemme sig til. Da Hertugen d. 10de August modtog dette mundtlige Svar gjennem Udenrigsministeren, erkjendte

han udtrykkelig, at det under de forhaandenværende Omstændigheder ikke kunde lyde anderledes, og bevidnede iøvrigt sin Taknemlighed for de venskabelige Følelser for Frankrig, som han overalt i Danmark havde mødt. Den 12te August afreiste han herfra.*)

Da Udsigten til at krigerske Begivenheder vilde komme til at finde Sted i Danmarks umiddelbare Nærhed maatte ansees som idetmindste foreløbig bortfaldet, og da desuden som Følge heraf de i Nord-Tydskland opstillede Troppecorps efterhaanden droges sydpaa, kunde den kgl. Regering skride til den successive Ophævelse af de militaire Foranstaltninger, som den havde anseet det for nødvendigt at træffe.

De senere politiske Begivenheder have kun middelbart berørt Danmark. Dog har den engelske Regering under 17. Aug. rettet en Opfordring til den kgl. Regering ligesom til de øvrige neutrale Magter,**) om at indgaae en gjensidig Overenskomst, hvorefter de ikke ville forlade Neutraliteten uden »forinden at have udvexlet deres Tanker og meddeelt hverandre den forandrede Politik, som de maatte ville følge«. Den Forpligtelse, som man paatog sig ved at tiltræde dette Forslag var ikke af synderlig Betydning, men en saadan Ligue mellem alle neutrale Magter kunde muligvis efterhaanden udvikle sig til at blive Fredsmægler mellem de Krigsførende. Den kgl. Regering betænkte sig derfor ikke paa at gaae ind paa det engelske Forslag,***) saameget mindre som den paa Grund af det slesvigske Spørgsmaal har en umiddelbar Interesse i at sikkre sig en Plads i en europæisk Congres, forsaavidt Freden maatte blive sluttet under Mægling af de neutrale Magter i Forening. For imidlertid alle-

*) Bilag 7. Depeche til Grev Moltke 13de August.

**) Bilag 8 b) Lord Granvilles Note til General Bülow d. 17. August.

***) Bilag 8 a) Allerunderdanigst Forestilling af 27. August.

rede nu at constatere Danmarks Fastholden af sine berettigede Krav paa den preussiske Regering, fremhævedes udtrykkelig i Svaret til England, at det slesvigske Spørgsmaal endnu venter paa sin Løsning. Iøvrigt bestemtes Danmarks neutrale Stilling i dette Aktstykke paa samme Maade som det i sin Tid var skeet i Erklæringen til den preussiske Regering, hvorhos endelig Ønsket udtaltes om at de neutrale Magter i Forening vilde virke hen til, at Krigens Følger ikke bleve farlige for Europas Fremtid.*)

Da den provisoriske Regering d. 5. Sept. constitueredes i Paris modtog den kgl. Regering Meddelelse om denne Forandring i Frankrigs statsretlige Forhold. Naar man imidlertid endnu ikke officielt har anerkjendt den nye republikanske Regering, er Grunden dertil at søge dels i dennes aldeles interimistiske Charakteer dels ogsaa i et Hensyn til den Mulighed, at den preussiske Regering vilde vægre sig ved at forhandle om Fred med den provisoriske Styrelse i Paris. Den kgl. Regering har derfor hidtil indskrænket sig til at træde i officiøst og venskabeligt Forhold til den nye Regering i Frankrig,**) dels gjennem dennes herværende Repræsentant og dels gjennem Grev Moltke, der iøvrigt ligesom Fleertallet af hans Colleger endnu befinder sig i Paris. —

P. Vedels Haand. — »Politiske Koncepter med Indlæg« III. U. A. — De nævnte Bilag er alle trykt i det foregaaende.

---

937. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Kjære Kammerherre. Torsdag, 13. October [1870].

Jeg troer at vi ere enige om

1. at der efter Freden vil skee Noget fra Preussens Side for at bringe Art. V til en Slags Udførelse og

*) Bilag 9. General Bülows Note til Lord Granville.

**) Bilag 10. Allerunderdanigst Forestilling af 17de Septbr.

2. at dette ikke vil gaae ud paa Tilbagegivelsen af Slesvig indtil N. for Flensborg;

Tvivlen er om 1) Tilbudet vil gaae til Sydgrændsen af Aabenraa, 2) om det bliver uden eller med Garantier og 3) om der tillige tilbydes (sic) en vidtgaaende Alliance. Jeg kan ikke troe at man vil vise sig særdeles genereux og tænker altsaa at man tilbyder et Alternativ enten Aabenraa og Haderslev med de gamle Garantier — maaskee med Opgivelse af den directe Klage til K[ongen] af Pr[eussen] — eller et lille nordligt Stykke uden Garantier. En of- og defensiv Alliance anseer jeg for meget farlig fordi det øvrige Europa da taber al Interesse for vor Existens, Garantier der undertrykke det danske Element i Kjøbstæderne for en umulig Betingelse. Neutralisation af Danm. troer jeg ikke at ville kunne opnaaes, thi den er alene rettet mod Preussen og hvem skulde overholde den, naar det kom til Stykket? Engl. giør det saamænd ikke, thi det har langtfra ikke en saa stor Interesse deraf som af Belgiens Neutralitet, og det har i alt Fald ikke altid været sikkert at Engl. alvorligt vilde forsvare Belgien, maaskee med Undtagelse af Antwerpen. Tro ikke at jeg ikke meget godt seer den politiske Fordeel og jeg kunde næsten fristes til at sige Nødvendighed der vilde ligge for os i at modtage Pr.s Tilbud om et større Stykke *med* Garantier, men jeg kan dog ikke forsone mig med den Tanke at vi nu bedre end tidligere skulde kunne paatage [os] den Slags Garantier. Saaledes bliver der efter min Opfatning kun tilbage at opgive alle videregaaende Forhaabninger og slaae sig til Ro med et Stykke Haderslev Amt — det er trist, men hellere det sikkrere og mindre end det større og farlige. Med vor Forfatning og vore stærkt national-grundvigske Elementer bør vi efter min Mening omhyggelig undgaae at paatage os videregaaende Forpligtelser til Fordeel for tydske Slesvigere. Saaledes stiller Sagen sig for mig nu, men Spørgsmaalet ligger jo endnu ikke for og vi have vel god Tid at sove derpaa før vi skulle decidere os. Forresten har jeg al-

deles ingen Idee om hvorledes Ministrene dømme derom, undtagen forsaavidt at jeg nok troer at Forskjellige trygt haabe paa at Bismarck skal bringe os Als og Dybbel med Flensborg paa en Præsenteerbakke uden nogensomhelst Fordring om Garantier.

Jeg har naturligvis ligesom De ærgret mig over Dagbladets Paastand angaaende den fransk-jydske Telegraf, men det er umuligt at begynde paa at berigtige Dagbladets Assertioner. Ganske vist er det at Fenger, Hall og selv Krieger insisterede stærkt paa Concessionen og at Tietgen-Raasløff satte Alt i Bevægelse for at faae den, men Udenrigsministeriet erklærede saa bestemt og gientagende Nei, at tilsidst alt Spørgsmaal derom faldt, og det var sandelig ikke af Hensyn til England at vi negtede Samtykket, thi vort første og bestemte Afslag var givet før Gladstone havde fjerneste Anelse om Sagen. Jeg vedlægger til Deres egen Oplysning Afskrift af vore to Skrivelser til Finantsministeriet,[1]) ved Siden af hvilke der naturligvis ligger mangfoldige Samtaler, der kunde være endnu mere uforbeholdne fra vor Side end Brevene vare det.

Men hvad siger De da til Englands Discretion, thi De har vel i alt Fald i Dagbladet seet omtalt Granvilles Depeche om at »K. af Dmk.« udbad sig Engl.s og Rusl.s Understøttelse i Paris for at slippe for en Pression af Cadore![2]) Og det er Grev Bernstorff der er Overbringer af dette Bud! — See der er nu en af disse for mig ubegribelige Ting! Dagbl. snakker om alt Andet og giør Spektakel, hvor der var al Grund til at tie, men ved denne Leilighed, hvor jeg i Dagbladets Sted vilde have interpelleret Regeringen for at erfare om man virkelig har spillet en saa jammerlig Rolle som det paastaaes — der tier Dagbl., Fædrel. et tutti quanti bom stille!

I disse Dage skulle vi destoværre til at forelægge Rigsdagen en Meddelelse og Aktstykker til Oplysning om vor

[1]) Trykt som Nr. 914 a og 793 a.
[2]) Se »Dagbladet« 1870 8. Oktober Nr. 239.

Politik under Krigen — jeg foreslog at man skulde underhaanden lade Rigsdagen vide at en Forelæggelse vilde skee, men først efter Freden, dog det lykkedes mig ikke at vinde andre end Baron Rosenørn derfor. Trods alle vore Bestræbelser for at sikkre Discretion m. H. t. disse Aktstykker er jeg dog bange for Følgerne. Forresten kan jeg ikke ret troe paa at man virkelig vil Ministeriet tillivs, som De veed, skulde Angrebet i saa Fald være paa de 5 Mill. Creditbev., hvoraf Fenger vel kun har brugt 500/000 Rbd., men som han dog vil beholde heelt som Kassebeholdning ɔ: en Forøgelse af Statsgiæld af $4^1/_2$ Mill. uden umidd. Nødvendighed. Jeg troer nok at, var jeg Rigsdagsmand, sagde jeg Nei dertil.

Det er meget behageligt at den engelske Coureer giver mig en sikker Leilighed til at samtale med Dem, og jeg haaber at De stadigt vil lade mig ligeledes høre fra Dem ad denne Vei.

P. Vedel.

Quaades Papirer. U. A.

---

937 a. Krigsministeriet til Folketingets Finansudvalg.

Krigsministeriet, Kjøbenhavn, 14. October 1870.

I Forbindelse med det Forslag til en Tillægsbevillingslov for indeværende Finantsaar, som er blevet Rigsdagen forelagt, har Krigsministeriet ikke villet undlade til nærmere Forklaring af de Lovforslaget ledsagende Specificationer at meddele følgende Oplysninger angaaende de forskjellige Foranstaltninger, som i det Væsentlige have foranlediget de i Lovforslaget opførte extraordinaire Udgifter.

Ved Udbrudet af Krigen mellem Frankrig og Preussen var Uddannelsen af Aarets Recruttilgang i sin sædvanlige og planmæssige Gang ved alle Linieafdelinger undtagen ved de 10 Bataillioner, der i Forbindelse med Livgarden, det 4. Dragonregiment, 2 Batterier og 1 Pioneercompagni vare samlede i Øvelsesleiren ved Hald. Leirafdelingerne havde omtrent fuld

Krigsstyrke til Tjeneste, men en Deel af det Materiel, som først anskaffes i Tilfælde af Krigsberedskab, eller som man for ikke at fordyre Transportomkostningerne havde ladet blive tilbage i Garnisonerne, medens Afdelingerne midlertidig vare udrykkede til Leiren, var ikke tilstede ved disse.

Regjeringens Opmærksomhed maatte derfor først være henvendt paa, hvad der med de forhaandenværende Midler og uden noget Brud paa Recrutuddannelsens normale Udvikling kunde gjøres for at sikkre de Punkter i Landet til hvilke man maatte antage, at de to krigsførende Magters Orlogsmænd og Hærafdelinger sandsynligst vilde nærme sig, og da navnlig Kjøbenhavn og det sydlige Jylland.

Uagtet den 2den Artilleribataillon ikke nærmest er bestemt til Tjeneste paa Kjøbenhavns Søforter, udlagdes dog alt dens disponible Mandskab paa Forterne til den derværende Besætnings Forstærkning; der forberedtes strax det fornødne Materiel til active og passive Torpedos, og Flydebomme udlagdes rundt om Forterne, til samme Tid som en ordnet Samvirken mellem disse og vore paa Rheden stationerede Krigsskibe tilveiebragtes.

Til den jydske Landgrændses Observation forlagdes strax en Escadron af 5te Dragonregiment fra Randers til Kolding.

Leiren ved Hald blev dernæst ophævet, og Afdelingerne, for hvilke al Hjemsendelse af Mandskab og Udstationering af Districtsheste blev stillet foreløbig i Bero, dirigeredes hurtigst muligt til deres Garnisoner for at complettere deres Udrustning. Caserneringsforholdene i Kjøbenhavn tillode imidlertid ikke, at alle de i Hovedstaden garnisonerende Afdelinger paa eengang og for længere Tid kunde underbringes i de militaire Bygninger, og et Cantonnement i Byens Omegn blev derfor anviist til 2 af de hjemvendte Batailloner, medens de 2 andre forbleve i Kjøbenhavn.

Da de 6 jydsk-fyenske Leirbatailloner havde modtaget deres i Garnisonerne beroende Udrustningsgjenstande og dannet deres Depotafdelinger, bleve de beordrede henlagte i og

ved Kolding og samledes der som en Brigade, der forstærkedes med begge det 5te Dragonregiments Linieescadroner, 2 Halvbatterier af 2det Artilleriregiment og 1 Pioneercompagni. Den saaledes ved Grændsen cantonnerende Brigade vilde imidlertid ikke kunne løse den den tildeelte Opgave, medmindre dens Afdelinger i alle Henseender udrustedes i feltdygtig Stand. De nødvendige Heste til Ammunitions-, Feltbagage- og Ambulance-Trainet samt til Halvbatteriernes nødvendige Udrustning bleve derfor indkjøbte; ligeledes indkaldtes det fornødne Antal Trainsoldater og Hestepassere, og tillige blev der ved Oprettelsen af de fornødne Magasiner og Lazarether truffet de nødvendige Foranstaltninger til Forpleinings- og Sundhedstjenestens forsvarlige Bestridelse ved Brigaden og dens Afdelinger.

Ved de saaledes trufne Foranstaltninger havde man uden noget Brud paa de øvrige Afdelingers Recrutuddannelse disponeret over de til Raadighed staaende Midler. Samtlige disse Foranstaltninger kunde imidlertid dog kun betragtes som foreløbige paa en Tid, hvor Ubestemtheden i Omfanget af de Krigsskuepladse, som de to krigsførende Magter vilde vælge, endnu maatte lade det usikkert, om det ikke vilde blive nødvendigt for os, snart og hurtigt at gjøre en langt større Styrke krigsberedt. Der blev derfor nu efterhaanden truffet Forberedelser til at fortrinsviis de Hærafdelinger, som behøve den længste Tid for at blive bragte i Krigsberedskab, kunde faae fornøden Leilighed til at udrustes og indøves, og til at det Nødvendigste af det manglende Feltmateriel kunde skaffes tilveie i rette Tid.

Artilleriregimenterne indkaldte derfor saa meget Mandskab og indkjøbte saa mange extraordinaire Heste, at deres Liniebatterier først kunde formeres som fuldtudrustede Halvbatterier og dernæst deelviis kunde nærme sig til Heelbatteriets Udrustning; Rytterregimenterne beordredes til at indkalde alle deres udstationerede Districtsheste og saa meget Mandskab, at samtlige 3 Escadroner ved hvert Regiment

kunde øves med fuld Krigsstyrke, og endelig forberedtes Dannelsen af Feltingenieurcompagnierne og udrustedes nogle af Reservebataillonerne med fuld Styrke af Befalingspersonale og Mandskab samt Materiel for at sammenarbeides og indøves.

Da Fyen og Jylland paa den Tid, da disse Befalinger udgik, maatte antages nærmest at kunne blive berørte af en Kamp mellem franske og preussiske Hærafdelinger, hvis Frankrig, som man dengang kunde vente, vilde sende et Landgangscorps til Østersøen, blev der fortrinsviis til de fornævnte Øvelser og Indkaldelser valgt de Afdelinger, som recruteres fra disse Provindser, og saaledes befaledes navnlig Indkaldelse og Udrustning for de 6 jydsk-fyenske Reservebataillonerne, medens den tilsvarende Indkaldelse til de 4 sjællandske Reservebataillonerne foreløbig stilledes i Bero og senere bortfaldt, da Begivenhedernes Udvikling gjorde extraordinaire Foranstaltninger unødvendige. For Sjællands Vedkommende var det desuden lidt efter lidt blevet mere sandsynligt, at noget egentligt Sammenstød mellem de to kjæmpende Magters Flaader ikke let kunde finde Sted i denne Øes Nærhed; den preussiske Flaade havde nemlig nu trukket sig tilbage til Jahdebugten, hvor den havde Udsigt til at blive blokeret, og en fransk Pandserescadre af saa stor Styrke, at den maatte antages den preussiske overlegen, var afseilet fra Cherbourg med Ordre til at gaae til Østersøen. Regjeringen skjønnede derfor ikke de sjællandske Leirbataillonerne Tilstedeværelse i Nærheden af Kjøbenhavn mere for nødvendig, og da disse Afdelingers Uddannelse tillige maatte ansees fuldstændig tilendebragt, blev Hjemsendelsen af deres Mandskab samtidig befalet udført umiddelbart efter, at Mandskabet var mødt ved de Afdelinger, til hvilke der var bestemt extraordinair Indkaldelse. For Søforternes Vedkommende blev det dog ikke anseet forsvarligt at formindske Kampdygtigheden; og da det imidlertid havde viist sig, at Tjenesten ikke tilbørligt kunde bestrides med 1ste Artilleribataillons tjenestegjørende Mand-

skab og det midlertidigt afgivne Mandskab af 2den Artilleribataillon, ligesom der endnu var en større Deel Monteringsarbeider at udføre, blev der befalet en deelviis Indkaldelse til begge Artilleribatailloner.

Det Materiel, som Regjeringen havde anseet det nødvendigt paa den nævnte Tid at lade extraordinairt anskaffe, bestod — foruden af ca. 500 Heste, der ifølge det Foranstaaende indkjøbtes til Artilleriets og Trainets Brug — væsentligt af en Reservebeholdning af ca. 5000 Munderingsstykker og af de til Ammunitions- og Bagagetrainets Udrustning nødvendige Sager.

Da senere Udsigten til, at krigerske Begivenheder vilde komme til at finde Sted i Danmarks umiddelbare Nærhed, maatte ansees som idetmindste foreløbig bortfalden, og da desuden som Følge heraf de i Nordtydskland opstillede Troppecorps efterhaanden droges sydpaa, blev den ved Sydgrændsen sammendragne Brigade lidt efter lidt opløst, det extraordinairt indkaldte Mandskab ligeledes efter nogen Tids Øvelse hjemsendt, og de overtallige Heste bortsolgte.

[Resten af Skrivelsen indeholder en Redegørelse for de nærmere Enkeltheder ved de ovenfor i Almindelighed omtalte Foranstaltninger med Specificering af Udgifterne.]

W. Haffner.

Rigsdagens Arkiv. Rigsdagens ordentlige Samling 1870—71. Tillægsbevilling 1870—71, § 13, Krigsministeriet.

---

938. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 15. October 1870.

Kjære Vedel! Forhaabentlig er De nu færdig med Deres Arbeide for Rigsdagen, hvortil jeg ønsker Dem til Lykke enten De nu maatte være selv tilfreds dermed eller ei, ialfald

veed jeg at De vil ikke lægge alfor stor Vægt paa om dette Arbeide bliver gunstig bedømt i Rigsdagen, thi Hovedsagen er jo dog at det ikke skader os i Udlandet og dette er yderst vanskeligt at undgaae ved slige Meddelelser fra en lille Stat, paa hvilken man gjerne rider især i Tider som disse; naar dette engang lod sig gjøre vilde De glæde mig overordentlig meget ved en Afskrift. Saa tidt kommer jeg i Anledning af St. Ferreols Bemærkning til Dem om Throntalen til at tænke over hvorvidt det ikke havde været det forsvarligste kun at yttre sig om den almindelige Usikkerhedstilstand, thi Udtalelsen om Bevarelsen af Haabet med Hensyn til Slesvig vil ikke synes velmotiveret om De skulde blive nødt til at forelægge Quaades Depeche[1]) vedrørende Bismarcks Yttringer forinden Krigens umiddelbare Udbrud om Sandsynligheden af en Tilbagegivelse og der er vel ingen Sanguiniker som fordrister sig til at troe at Tydskerne under den endnu vedvarende Seiersruus skulde have Øret aabent for Restitution af Nogetsomhelst selv om det var mere til Skade end til Gavn for os; jeg har ikke opgivet Haabet om at de dog ikke kunne fordøie det som de ere ifærd med at sluge, men fra dette Haab om at tildeels Lidelser, Pest og Sygelighed kunne jage dem ud af Landet, er der langt fra Haabet om en saadan Tilstand, hvor der kunde blive taget Hensyn til en lille Stats Lidelser; endvidere ville de Læger, de saakaldte Neutrale, der muligviis tilkaldes til Consultationen, kun have Øie og Øren for Hovedsagen, Frankrigs relative Stilling til Tydskland og muligviis den pavelige Calamitet, saa at vor Livssag vil blive kastet tilside som en Bisag; thi at Tydskland repræsenteret ved Preussen skulde komme til Erkjendelse af at det er en Sag, der betaler sig i Længden meget slet, at ville leve af Andres Arbeide, da man derved selv vænnes af med Arbeide og dette Sidste er Hovedbetingelsen for et Menneskes og altsaa ogsaa et Menneskesamfunds sunde Tilstand.

[1]) Antagelig Depechen af 28. Juli 1870. Trykt som Nr. 805.

Det gjør mig egentlig ondt ikke at have kunnet høre Baltazar[1]) udtale sin faderlige Viisdom, thi hans opstyltede Foredrag ved den Slags Leiligheder ere egentlig magesløse og han kan ogsaa græde ligesom Jules Favre; jeg havde dog næret noget Haab til Gambettas ungdommelige om end vilde Friskhed, men naar han taler om Parises Uindtagelighed og laster Alt hvad der er skeet forinden han kom til Roret da er han baade dum og mig modbydelig, og der fremkommer da en paafaldende Lighed med Ollivier; Skade at der ikke kan fremstaae en Jernmand, en »Hoche«[2]) eller noget Lignende, hvilken Sidste altid har været mit Ideal. Forresten tænker jeg at siden Baltazar er bleven Lederen for det store politiske Angreb har det ikke meget paa sig, thi han staaer dog af og til i Forbindelse med Hall og Krieger og paavirkes vel ogsaa af og til igjennem Vennen Carlsen, saa at denne dog muligviis ikke kan gjøre den Skade som jeg sidst frygtede da jeg talte med Dem, ikke paa Grund af hans Begjærligheder og Lyster men fordi det er umuligt for ham at smile ved Tanken om Ministercandidat. Jeg seer at det gik ved første Behandling temmelig glat med Regentskabsloven og det er i saa Henseende jo et stort Held at Krieger ikke kunde være Critikus; mon Klein og andre store Mænd i Folkethinget kunne dye sig. Jeg taler nu slet ikke om Sagen praktisk men var glad ved at den ikke havdes [for] forskjellige Gange hvor der var Tale om russisk Reise og hvor Tilbageveien absolut kunde være bleven nødvendig over Berlin til liden Glæde og til liden Baade for Kongen dengang. Jeg nærer aldeles ingen Tvivl at det for Alle heldigste vilde

[1]) Balthazar Christensen. Der sigtes utvivlsomt til den Tale, Balthazar Christensen holdt i Folketinget d. 12. Oktober 1870 ved 1. Behandling af Forslag til Lov om Stadfæstelse af foreløbig Lov af 1. August 1870 om Udstedelsen af Kreditbeviser. Han foreslog at standse Behandlingen og henvise Sagen til et Udvalg paa 15 Medlemmer; dette vedtoges. Se: Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. 1870—71. I. Sp. 129—32. Sml. »Dagbladet« 1870, 13. Oktober Nr. 243.

[2]) Der tænkes antagelig paa den franske Revolutionsgeneral Hoche.

have været at vedblive [i] den gamle Gænge, men hertil havde rigtignok været fornødent at jeg havde maattet forsvare i sin Tid min Opfattelse, hvortil der ingen Leilighed gaves; og saa er bemeldte Lovforslag aldeles ikke udtømmende, thi det forekommer mig dog, at der maatte være Handlinger som Regenten ikke kan udføre, og hvor Kongens personlige Villie gjøres fornøden nemlig ved Ministeriers Afsked og ved Valget af ny Ministerium, men jeg agter at lade den kjøre sin egen Vei aldeles uden nogensomhelst Critik og antager vel at den er expederet fra Landsthinget naar jeg kommer til Byen i Midten af næste Maaned. . . . *C. E. Frijs.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

939. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 21. October 1870.

Kjære Vedel,

. . . Hvad det slesvigske Spørgsmaal angaaer, er jeg i alt Væsentligt enig med Dem, kun maa jeg tilføie, hvad jeg iøvrigt troer, at De ogsaa vil være enig med mig i, at der vel ingen Spørgsmaal kan være om at Baggrunden eller det Canevas hvorpaa alt hvad der vedrører hiint Spørgsmaal, tegnes eller fastsættes, maa være Nødvendigheden af at lægge alle vore Forhold til Preussen eller Tydskland saaledes tilrette, at vi i Fremtiden kunne leve i Fred og paa muligst god Fod med vor Nabo.

De har Ret i at en erklæret og garanteret neutral Stilling ikke betyder overmaade Meget. Men den i Forveien givne neutrale Stilling *kan* under visse Forhold være meget god baade indad og udadtil for en lille Stat, og i hvor lidt end Garantien betyder under ret alvorlige Forhold, saa afgiver den dog senere, naar der efter en Krig skal sluttes Fred, et godt Papir til Udgangspunkt, og Freden skal jo ogsaa skrives paa Papir. Og jeg maa ogsaa bemærke, at efter min Mening

er det ikke afgjort at vor Neutralitet vilde være rettet mod Preussen. Jeg veed ikke om Preussen har meer Fordeel af at have os til Allieret end af at have os til neutral Nabo. I første Tilfælde skal det forsvare os; men i sidste Tilfælde vilde det have Grund til at regne paa, at vi ikke blev dets Modstander; og i en Krig mellem Preussen eller Tydskland og en anden Stormagt, har Preussen og Tydskland overmaade megen Nytte af at vore Havne og øvrige Territorium ere frie. Det er jo vel muligt at Folkeretten efterhaanden naaer til at forbyde Angreb paa privat Eiendom til Søs; men Blocade vil vistnok altid blive et Krigsmiddel. At vi have Colonier kan jo blive en Vanskelighed, men Colonierne kunde jo, incl. Bilandene, forsaavidt dette Sidste skulde være fornødent, undtages.

Men hvorom Alting er skulle vi jo endnu ikke handle, men kun tænke.

Jeg glemte ovenfor ved Spørgsmaalet om Slesvig at bede Dem læse en Artikel om det nordslesvigske Spørgsmaal i et af de sidste Numre af »Grenzboten«, jeg troer det Numer som er udkommet i Slutningen af forrige Uge. Læs ogsaa en Artikel i Cölnische Zeitung fra, jeg troer, i Tirsdags om Luxemborg. Den har krydset sig med en Artikel i Dagbladet for sidste Tirsdag, som berører samme Gjenstand. Jeg antager, at De, ligesom jeg, allerede ved Læsningen af Artiklen i Cölnische Zeit., strax vil see, om De end ikke tidligere har tænkt derpaa, at Spørgsmaalet om Luxemborg, som udentvivl vil komme for, kan af de garanterende Magter, eller af nogle af dem f. Ex. Rusland og England, bruges som Underhandlingsgjenstand for Ordningen af det slesvigske Spørgsmaal.[1])

Vor Rigsdags nuværende Physionomie giver Anledning til mange Betragtninger. Hvor er nu Magten hos os? Det

[1]) »Dagbladet« Tirsdag 11. Oktober 1870 Nr. 241. Sml. Kriegers Dagbøger V. S. 91.

forekommer mig imidlertid at man hidtil ikke synes at ville *nu* gaae meget radicalt tilværks. Ialfald haaber jeg at dette maatte kunne hindres. . . . *G. Quaade.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

940. **Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.**

Frijsenborg, 23. October 1870.

Kjære Vedel! Hjertelig Tak for Deres venlige Linier saavelsom for det Tilsendte; det glæder mig at Folk kommer til Erkjendelse af det Uhensigtsmæssige i en slig politisk Oversigts Meddelelse; Gevinsten er ingen — men Tabet kan være meget stort. Naar en slig Meddelelse *kan* have Interesse for Rigsdagen vil den altid skade, og der forekommer mig derfor Intet at være naturligere for Udenrigsministeren, naar en slig Meddelelse skal fremtvinges, end at svare »at jeg vil ikke bære Følgerne eller Ansvaret for de skadelige Virkninger af slig Meddelelse, hvis Rigsdagen altsaa vil fremtvinge den, betragtes dette af mig som et *Mistillidsvotum*«; i saa kritiske Momenter som de nuværende kan det være magtpaaliggende for Rigsdagen at have Anledning til at vise slig Mistillid men det er egentlig ogsaa kun den eneste Maade hvorpaa den virkelig kan udøve en Indflydelse, som dog alle Dage vil blive høist illusorisk. . . . *C. E. Frijs.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

941. **Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.**

Berlin, 26. October 1870.

Kjære Vedel,

Jeg vilde gjerne, men kan ikke forskaane Dem for vedlagte Coupon af »Nationalzeitung«.[1]) Jeg tillægger ganske vist ikke de Dolkestød som tilføies os fra en vis Side nogen aldeles afgjørende Betydning ligeoverfor de overordnede Betragt-

[1]) Findes ikke vedlagt. Sml. Nr. 946.

ninger som ellers maae gjøre sig gjældende med Hensyn til en vis Sag; jeg tilstaaer ogsaa at jeg ikke veed hvad der er at gjøre ved Sagen; men Angreb som det heromhandlede gjøre os dog altid Skade, især fordi der dog er noget hos os, hvorpaa de ere støttede; og derfor maae De tilgive mig naar jeg paavælter Dem noget af den Ærgrelse, som de altid forvolde mig. Desuden kunde De maaskee tænke Dem Eet eller Andet som man kunde gjøre derimod. Sagen er at Ingen uden hjemme hos os veed i hvilken Grad Folkets Nisse[1]) er et Smudsblad og hvilken ufortjent Ære man gjør det ved blot at skrive dets Navn paa samme Papir og med samme Blæk og Pen som Kladderadatches Navn. . . . *G. Quaade.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

942. Justitsminister A. F. Krieger til Stiftamtmand Th. A. J. Regenburg.

Kjære Regenburg! 30. October 1870.

. . . Endnu gaaer Alt tilsyneladende roligt og stille paa Rigsdagen, men det varer næppe længe. Det politiske Udvalg er næsviist og faaer i disse Dage adskillige tilbagevisende Svar. Det vil da vise sig, om de kunne udføre de gode Hensigter mod os, som de umiskjendeligt nære. . . .

Fr. Krieger.

Regenburgs Paategning: Sv. 29. Novbr. — Regenburgs Privatarkiv. R. A.

---

943. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 1. November 1870.

. . . Hvorledes skal det saa gaae os under og ved Siden af det Store, som saaledes udvikler sig? Jeg kan hellerikke

[1]) »Folkets Nisse«, et illustreret Ugeblad udgivet og redigeret af Harald Jensen, var stærkt tyskfjendtligt og antiglücksborgsk. Sml. S. 779—80.

opgive Haabet om at det tidligere eller senere skal gaae efter vore Ønsker. Fornuftigviis burde dette skee i en nær Fremtid. Men i ethvert Tilfælde kan jeg ikke troe Andet, end at, naar der blot efterhaanden hos os selv tilveiebringes og befæstes den gjensidige Tillid mellem de forskjellige Partier, som er fornøden forat Landet kan udvikle sine solide Existentsmidler, saa vil en Fremtid, saaledes som vi ønske den, endnu være os forbeholdt.

Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

944. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Formanden for Folkethingets Udvalg angaaende »foreløbig Lov om Udstedelsen af Creditbeviser«, Overretsprokurator B. Christensen.

Kjøbenhavn, 8. November 1870.

I meget æret Skrivelse af 4de ds.[1]) har Hr. Overretsprokuratoren som Formand for det af Folkethinget nedsatte Udvalg henledet min Opmærksomhed paa flere Punkter, om hvilke forskjellige Medlemmer af Udvalget have ønsket at erholde nærmere Oplysninger. Medens jeg med Hensyn til den Grev Frijs meddeelte Instruction tør henholde mig til, hvad jeg mundtlig allerede har havt den Ære at gjøre gjældende i mit Møde med Udvalget, skal jeg derimod tillade mig her enkeltviis at undersøge og saa vidt muligt besvare de forskjellige Spørgsmaal, som i ovenmeldte Skrivelse ere blevne fremhævede.

1) Man har »ønsket Oplysning om, hvorvidt og hvorledes der fra Regjeringens Side, foruden Forhandlingerne med Frankrig og Preussen, forinden og efter Neutralitetsbeslutningen ogsaa maatte være forhandlet med andre fremmede Magter, deriblandt de mindre Magter Sverrig-Norge og Hol-

[1]) U. A. »Politiske Koncepter med Indlæg« III.

land om Rigets Stilling og specielt om Nordslesvigs Tilbageerholdelse, samt hvorvidt og hvorledes der maatte være virket hen til at sikkre os, uanseet vor Undladelse af vor officielle Anerkjendelse, ogsaa den franske Republiks Velvillie og Tilslutning til Keiserdømmets Politik eller særlig Pragerfredens § 5.«

I denne Anledning skal jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at de forskjellige europæiske Stater forinden og efter Neutralitetsbeslutningen vare altfor beskjæftigede med deres egne Interesser og med de Farer, som Krigen kunde medføre for dem selv, til at man turde haabe, at de vilde være særligen tilbøielige til under saadanne Omstændigheder at indlade sig paa Forhandlinger med den kgl. Regjering om Rigets Stilling og Nordslesvigs Tilbageerholdelse. Hvad navnlig de mindre Stater angaaer, vil det erindres, at Holland, allerede inden Krigen udbrød, erklærede sig neutral, at Sverrig-Norge hurtigt fulgte dette Exempel, og at begge med Omhu undgik ethvert Skridt, som kunde forstyrre deres Forhold til nogen af de krigførende Magter. Endelig maatte Øieblikket synes mindre vel valgt til at forhandle med den nye franske Regjering om det nordslesvigske Spørgsmaal, da Keiserens Tilfangetagelse, Armeens Overgivelse og det forestaaende Angreb paa Paris med Rette maatte lægge udelukkende Beslag paa Regjeringens Tid og Opmærksomhed. Jeg skal imidlertid tilføie, at jeg efter den herværende franske Gesandts Meddelelser har al Grund til at være overbeviist om, at den nuværende franske Regjering nærer en lige saa levende Interesse for Danmark som dens Forgjænger.

2) Forsaavidt man dernæst har ønsket »Oplysning om Foranledningen til General Raasløffs i Acterne ommeldte Sammenkomst med Keiser Napoleon og en Fremstilling af den derved stedfundne Forhandlings Characteer og Indhold«, seer jeg mig ikke i Stand til nærmere at kunne udtale mig desangaaende. Det var af aldeles private Grunde,

at Gen. Raasløff allerede før Krigens Udbrud havde begivet sig til Frankrig, han har under sit derværende Ophold ikke udført nogetsomhelst Hverv for den kgl. Regjering, og de Samtaler, han der kan have havt med forskjellige politiske Personligheder, have derfor bevaret en udelukkende privat Characteer. Angaaende hans Samtale med Hertugen af Gramont har den kgl. Gesandt været istand til at indberette, fordi han selv havde været tilstede derved; men jeg kan Intet oplyse om den Audients, som Gen. Raasløff skal have havt hos Keiser Napoleon. —

3) Man har endvidere ønsket at erfare »hvilke de Competente maatte være, som efter Forestillingen til Kongen af 24de Juli[1]) skulle have troet, at Preussen da var villig til at tilbagegive os Nordslesvig, samt hvorpaa denne Tro kan antages at have været bygget.« — De Yttringer, der nærmest have givet mig Anledning til at udtrykke mig om dette Punkt saaledes, som skeet er i den ovennævnte allerunderdanigste Forestilling, ere fremkomne fra forskjellige Diplomaters Side; men de vare øiensynligen snarere begrundede i Vedkommendes egne personlige Formodninger end støttede paa bestemte positive Data. Som det fremgaaer af ovennævnte Forestilling, har jeg derfor heller ikke kunnet tillægge disse Yttringer nogen væsentligere Betydning, om jeg end ikke troede ganske at burde lade dem forblive uomtalte.

4) Endelig har der været fremsat et Ønske om, »at den Note, hvori Danmarks Gesandt i Berlin yttrer, at han anseer en preussisk Occupation af Nørrejylland for ikke umulig, maatte blive meddeelt Udvalget.« — Selv om denne Formodning var fremsat i en enkelt Depeche og ikke, hvad nærmest er Tilfældet, snarere var forudsat i forskjellige af Kherre Quaades Rapporter, vilde jeg dog ikke kunne have anseet det for forsvarligt at meddele et saadant Actstykke, der selvfølgelig vilde være af den meest confidentielle Natur og

[1]) Trykt som Nr. 784.

kunde have til Følge, i høi Grad at compromittere den kgl. Gesandts Stilling og de fortrolige Forbindelser, som det maatte kunne være lykkedes ham at forskaffe sig i Berlin.

Koncept, rettet og forsynet med Overskrift af P. Vedel. — »Politiske Koncepter med Indlæg« III. U. A.

---

945. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

9. November 1870.

Kjære Kammerherre.

[*Har i 14 Dage været syg.*] Nat. Zeit.s Artiklen har jeg strax givet Lobedanz, der har skrevet Noget derom til Hamb. Nachr. Jeg veed ikke om det er kommet der, meget betydeligt var Svaret just ikke, dog kunde det med Rette siges at efter vor Presselov skal vedk. Regering selv klage her, for at vi kunne instituere Paatale — og hvad man forresten vil mene om vor Presselov, maa man dog i alt Fald erkjende at dette er en god Bestemmelse, da det let kunde blive en meget ubehagelig Tjeneste, som man gjorde hvis man uden at være opfordret, begyndte en Sag, i hvilken Tiltalte kunde giøre langt større Skandale ved at forsvare sig. (Cfr. Sick's Forslag til Bluhme i sin Tid om Tiltale mod »Aftonbladet«).[1])

Spørgsmaalet om at Danmark paa en eventuel Congres kunde blive erklæret neutralt Land beskjæftiger forskjellige Personer meget, navnlig er Wyke enthousiastisk derfor og Bülow, der betragter sig som den første Fader til Ideen synes at prædike den til Høire og Venstre i London. Det synes jeg nu slet ikke om. Der lader sig særdeles Meget sige imod en saadan Ordning, men jeg troer dog at Grunde *for* overveie Grundene *imod*. Men man skal tage en vel over-

[1]) Kammerherre J. F. Sick, der til 1857 havde været dansk Diplomat, blev senere ofte anvendt af Udenrigsministeriet som Raadgiver og til ekstraordinære Hverv. Antagelig er her Tale om en Artikel i svensk »Aftonbladet«, men det ses ikke, hvad der sigtes til.

veiet Beslutning før man begynder at virke hen imod Maalet, og man skal lægge en ordentlig Plan for denne Virksomhed, før man handler. Hverken Udenrigsministeren eller hans Colleger end sige Statsraadet have undersøgt Ideen og billiget den, og imidlertid skriver Wyke og taler Bülow! Det er meget muligt at det klogeste for os, naar vi ønske at Ideen skal blive virkelig, vil være at tie stille og lade Andre foreslaae den — thi den er saa ofte omtalt og ligger saa nær, at vi ikke behøve at lade Folk opdage den. At England er gunstig for en saadan Combination, kan gierne være, — og dog vil jeg rigtignok have bedre Beviser derfor end at Hr. Otway[1]) og Sir Ch. Wyke billige den, og vil altid tvivle meget paa at naar det behøvedes England virkelig vilde giøre noget Alvorligt for at opretholde en saadan Neutralitet for Danmark — men det vigtigste er at faae at vide, hvad Preussen og hvad Rusland ville sige dertil og det er mig slet ikke klart at disse to Magter ville dømme paa samme Maade om Planen. Giør mig den Tjeneste kjære Quaade, ved Leilighed at sige mig Deres Tanker om Sagen i alle disse forskjellige Retninger men navnlig om De finder det rigtigt at man leger med det Spørgsmaal fra vor Side og snakker løst og fast derom — med andre Ord er det ikke det bedste at skrive til General Bülow at det vil være bedst at han foreløbig afholder sig fra at discutere en Sag af denne Beskaffenhed uden Ordre.

Det Hele forekommer mig forresten saa trist at jeg ikke har Lyst til Nogetsomhelst. Det giør mig saa ondt at see Frankrig gaae tilgrunde og at tænke mig at midt i vort Aarhundredes Civilisation skal der føres en Krig, saa vild og barbarisk som 30Aarskrigen. At tænke sig at til Vinter Hundredetusinder af Franskmænd ville lige saa sikkert døe af Hungerstyfus som jeg sidder og skriver disse Linier, at Flokke af Ulve ville strøife om i tidligere rige og befolkede

[1]) Sir Arthur John Otway var Undersekretær i det engelske Udenrigsministerium 1868—71.

Provindser og at Hungeren vil drive de ulykkelige udsultne Bønder til at plyndre og røve — og Alt det, al den Jammer, al den Ødelæggelse af Familier og Børn, Alt det for et dynastisk Spørgsmaal eller idethøieste for en national Forfængelighedssag. Og saa er det saa forunderligt at see det dybe Had, som findes saa mange Steder mod Franskmændene, selv her. Hvor ofte møder jeg ikke her Skadefryd over at det gaaer dem saa galt, og med fornem Foragt siger man, at det er glædeligt at see Anarchi ligge under for ordnede Statsforhold! At der destoværre er meget Sandt i denne sidste Yttring indrømmer jeg, men jeg synes dog nok at man kunde have Hjerte for det umaadeligt Tragiske der ligger i denne frygtelige Kamp, hvor den bedste Villie og en ubegrændset Tapperhed forgjæves kæmper med Demoralisation hos Bazaine, Failly, Frossard etc. etc., hos Esquiros, Flourens, Blanqui osv., med Ukyndighed og Lidenskab hos Favre, Gambetta etc. og endelig med Massernes Indisciplin. Jeg begynder næsten at troe at det ikke vilde være umuligt at Bismarck ligesaa lidet kan faae en Fred istand som Napoleon I i sin Tid kunde faae det med Spanien — at altsaa Frankrig maa occuperes og vedblive at være det indtil andre Begivenheder tvinge Preussen til at trække sig tilbage.

Her veed jeg ikke ret hvorledes det seer ud i Rigsdagen. Jeg troer at man i Folkethinget meget gierne vilde angribe Ministeriet og at man for Tiden søger at finde Angrebspunkter i den Politik der er fulgt i Sommer. Om man vil sige at vi have været for preussisk- eller for fransk-sindede vil vist afhænge af om man troer at have meest Udsigt til at vinde Majoritet mod Ministeriet ved at bebreide det det Ene eller det Andet. Det skulde ikke undre mig om vi kom til den Nødvendighed at maatte opløse Folkethinget. — A propos, det er en Betragtning der i min Tanke taler ikke saa lidet mod Neutralisationsplanen, at der saa ophørte at være nogetsomhelst Baand paa vore indre Forhold, og at vi da risikerede ganske andre écarts end hidtil. — Jeg maa dog

fortælle Dem en lille Anekdot. Fru Heydebr. sagde forleden til min Kone at hun ikke havde turdet komme hertil i Sommer »fordi man jo ikke vidste hvad det blev til her«. Da hun saa fik det Svar at hun jo strax havde seet at vi vilde være neutrale, sagde hun »ja det havde hun jo egentlig ikke tvivlet paa, men hun kjendte Danm. for godt til ikke at vide, at hvis det var begyndt at gaae galt for Preussen, havde Regeringen ikke kunnet holde igien«. — . . .

P. Vedel.

Quaades Papirer. U. A.

---

946. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

Lørdag, 12. November [1870].

Kjære Kammerherre.

Falbe har idag telegraferet

»Rusland opsiger Parisertractaten om det Sorte Hav. Der forberedes nye Skridt for at indlede en Vaabenstilstand.«

Endvidere har han skrevet at Forholdet mellem Berlin og Wien var meget slet og at det var umuligt at forudsee, hvad der kunde skee, naar den preussiske Armee kom tilbage fra Frankrig.

Endelig melder han at man til ham har insinueret at Pr. efter Freden vilde tilbyde Dmk. en, endog meget betydelig, Pengesum for Opgivelsen af Als og Dybbøl. Han havde rigtigt svaret at dette Spørgsmaal ikke kunde være noget Pengespørgsmaal for os, hvad der kom an paa for os var at faae en Garanti for et godt og venskabeligt Forhold mellem os og Tydskland. — Jeg har beklaget til Heydebr. at Hr. W. Jensen[1]) i Nat. Zeit. havde søgt at bibringe det tydske Publikum

[1]) Wilh. Jensen, tysk Forfatter (1837—1911), Redaktør af »Norddeutsche Zeitung« i Flensborg 1869—72. Sml. Nr. 941.

feilagtige Forestillinger om det danske Publikums Stemninger — han svarede at det skulde vi ikke bryde os om, man vidste meget godt i Berlin at »Nissen« aldeles Intet betyder og at Kong Christian, Prinds Hans og Ministrene ikke kunne glæde sig ved nogen bedre Medfart end den preuss. Regering.[1])

P. Vedel.

Quaades Papirer. U. A.

---

947. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 12. November 1870.

Kjære Vedel,

... Jeg kan ikke idag skrive Meget i Svar paa hvad De meddeler mig; men jeg vil dog ikke tøve med at sige, at efter min Mening burde B[ülow] stoppes eller ledes paa rette Vei jo før jo heller. Tingen selv er, ogsaa i mine Øine, bedre end Intet; men den er dog kun en pis aller, og naar jeg ønsker to Ting, en meer og en anden mindre, saa gaaer jeg ikke hen til den som jeg anseer forpligtet til at give mig Noget, og giver ham Anviisning saavel paa den Ting som han lettere kan give mig, men som jeg mindst ønsker, som paa den Ting, han mindre let kan give mig men som jeg meest ønsker. Sagen er ogsaa i den sidste Tid kommen mig for Øre her, men ikke fra nogen bestemmende Side. Efter Personerne at dømme er den kommen hertil fra Hjørnet af Bredgade og St. Anna Plads, og det er, saaledes som jeg ogsaa forstaaer Dem, netop paa dette Hjørne at den er bleven undfanget.[2]) Jeg skal senere udtale mig nærmere. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

[1]) Se S. 772 Note 1.

[2]) ɔ: i det engelske Gesandtskab.

948. Direktør P. Vedel til Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin.

14. November 1870.

Kjære Kammerherre.

Jeg husker ikke om vi have havt Leilighed til at tale sammen om den Stilling som Danmark formodentlig vil komme i til Rusland og Preussen efter at den fransk-tydske Krig er bleven endt. Vi have her altid tænkt os at hvor varmt Venskabet end er og maaskee fremdeles vil synes at være mellem de to store Magter, vil der dog ved Siden deraf strax giøre sig en stor giensidig Forsigtighed og Jalousie giældende og at Danm. navnlig kunde og maatte blive et særdeles vigtigt Punkt i denne Henseende. Det forekommer ret rimeligt at medens Pr. selvfølgelig mere eller mindre planmæssigt vil søge at drage Danm. ind i sin Kreds vil Rusl. søge at holde os udenfor den, og med den særdeles Interesse som man i Petersborg maa have for at Østersøen ikke heelt bliver preussisk, vil Rusl. bestræbe sig for at bevare vor Selvstændighed. Men ligesaa rimeligt forekom det mig, at det Øieblik kunde komme, da R. indsaae Umuligheden af at kæmpe med Pr. i Kjøbenhavn og at hindre Danm.s physiske eller diplomatiske Opgaaen i Preussen, og naar det gik op for R., maatte det strax rette alle Bestræbelser paa at søge en Slags Revanche i Sverige og Norge, for ad denne Vei at blive sat istand til at trække Veiret gjennem Nordsøen og Atlanterhavet. — Som sagt jeg veed ikke om jeg nogensinde har talt med Dem derom, men det var i alt Fald allerede længe vor Opfatning her.

De vil da kunne begribe hvor ubehagelig overrasket jeg blev forleden da en herværende Diplomat under den dybeste Tausheds Løfte meddeelte mig at man i London, Wien og Stockholm mere eller mindre troede paa Sandheden af et Rygte i corps dipl. om at der var truffen »en Aftale mellem R. og Pr., hvorefter R. forbeholdt sig, forsaavidt Pr. maatte ved Omstændighedernes Magt blive ført mere mod Nord

end hidtil, at udstrække til Giengiæld sin Arm over Sverige og Norge eller Dele deraf«. Jeg fik forskjellige nærmere Detailler om Navne og Personer, men det forbigaaer jeg her da det kun havde Betydning forsaavidt som jeg deraf kunde see at Vedkommende ikke løb med noget ganske løst Snak.

Jeg vil strax sige at jeg ikke troer derpaa, og Vedkommende sagde ogsaa at Beust ikke vilde fæste Lid dertil. Men paa den anden Side vilde Sagen jo ikke være aldeles umulig og navnlig forekommer den maaskee mig særlig mistænkelig fordi netop en saadan Eventualitet, som ovenfor bemærket, har stillet sig forlængst for min Tanke som mulig, om end ganske vist ikke paa det Stadium af Udviklingen paa hvilket vi nu forhaabentlig befinde os. Jeg har lovet den Vedkommende saa fuldstændig Taushed at jeg kun til Dem siger hvad der meddeeltes mig, og selv til Dem nævner jeg ikke Navn — pour acquit de conscience. Jeg seer ikke at vi let kunne gjøre Noget selv om Sagen var saagodtsom vis, istedetfor at den nu snarere er det modsatte. Mistanken er allerede vakt paa alle de Steder, hvor man vilde have Interesse for at hindre slige Planer og det er godt at den ikke kommer fra os. Men underhaanden var det dog ret hensigtsmæssigt at lægge Mærke til om nogetsomhelst Datum skulde kunne bestyrke denne Formodning, om end ikke ganske i dens nuværende Form, saa dog i dens Hovedretning.

P. Vedel.

Quaades Papirer. U. A.

---

949. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til General Bülow, Gesandt i London.

Kjøbenhavn, 15. November 1870.

Den Tanke som Deres Excellence har berørt i det Brev De har gjort mig den Ære at tilskrive mig under 3. d. M.[1]) og

[1]) Det nævnte Brev har hverken kunnet findes i U. A. eller i Rosenørn-Lehns Papirer paa Oreby.

for hvilket jeg aflægger Dem min forbindligste Tak, fortjener ganske vist i høi Grad den kongelige Regjerings Opmærksomhed. Den er imidlertid tillige saa overordentlig indgribende i Danmarks hele Stilling og vil kunne udøve en saa omfattende Indflydelse saavel paa vore udenrigske som paa vore indenlandske Forhold, at jeg maa ansee det for meget nødvendigt at vi ikke ved noget, om end nok saa confidentielt og privat Skridt arbeide henimod dette Formaal, førend Sagen har været gjort til Gjenstand for den omhyggeligste Overveielse i Ministeriet eller vel egentlig i Statsraadet. Og selv om Resultatet af denne Overveielse maatte blive at man vilde ansee en saadan Neutralisation af det danske Monarki som en virkelig Fordeel, vilde jeg endda betragte det som den sikkreste Vei til at opnaae dette Maal, at vi ikke direkte arbeide hen derimod men lade Forslaget dertil komme fra andre Sider. At Sir Charles Wyke, hvad enten det nu er skeet af egen Inspiration eller efter fremmed Indflydelse, har skrevet derom til sin Regjering, anseer jeg for at være temmelig uskadeligt, da han i alt Fald ikke har kunnet paaberaabe sig nogen Udtalelse fra min Side til Fordeel for sit Forslag. Men jeg frygter meget for at man i London vilde tillægge Deres Excellences yderligere Anbefaling af en saadan Plan en officiellere Charakteer end jeg nu kan ønske at give den, og idet jeg altsaa takker Dem for den oprigtige Fædrelandskjærlighed, som har henledet Deres Opmærksomhed paa denne Tanke maa jeg dog ansee det for hensigtsmæssigt at De ikke for det Første og navnlig ikke før den kongel. Regjering har taget nogen Bestemmelse om hvorledes den vilde stille sig til en saadan Plan, videre gjør den til Gjenstand for Samtaler med politiske Personligheder.

Depeche Nr. 13. Trykt efter Afskrift i U. A. Geh. Reg.

950. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Kjøbenhavn, 23.[?] November 1870.

Kjære Vedel! Idet jeg herved remitterer det mig tilsendte med hjertelig Tak for Laanet vil De see, at jeg paa et Par Steder har sat en Blyantsstreg for at erindre de Spørgsmaal som jeg kunde ønske at fremsætte og drøfte naar vi engang træffe sammen. Af Sir Charles [Wyke] fik jeg som formodet ikke noget Nyt at vide, men mærkeligt, naar man betænker, at han er en meget prononceret Egoist, er det brændende Had, hvormed han forfølger Franskmændene, thi han gotter sig vistnok mere ved Carricaturerne over disse end Heydebrand selv, der er noget besynderligt sydlandsk i hans Had, og jeg skulde antage at det maa have en stærk personlig Grund for at være saa levende, thi uagtet han er ret snu og snild og har en tydelig Fornemmelse af at min Følelse er paa Franskmændenes Side og ikke paa tydsk Side, saa kan han ikke undlade at give sit Had imod de Første Luft. Han lod til at vente sig meget af Forskrækkelsen over preussisk-russiske Planer, men denne Fornøielse undte jeg ham ikke, idet jeg bemærkede at der sandsynligviis vilde i den nærmeste Fremtid komme til at foreligge langt vigtigere Sager til Afgjørelse, saa at meget godt disse skumle Planer kunde skubbes tilside og blive glemte, desuden fandt jeg det ikke sandsynligt, at Aftalerne i denne Henseende kunde være uden paa Skrømt og under bestemte Forudsætninger som f. E. at vi havde deeltaget i Krigen. Han kom med den Yttring at man af Rusland paa Grund af Familieforbindelser maatte vente en større Omhu for Bevarelsen af Danmark, hvortil jeg svarede at belærte af Erfaring vidste vi dette var kun et svagt Moment sammenlignet med egen Interesse. —

Jeg bilder mig ind at han ikke troer paa nogen activ Deeltagelse fra Englands Side, thi da vilde han have været mere agiteret for sine faa fonds. —

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

950 a. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Gesandterne i Paris, London, Stockholm, Wien og St. Petersborg.

Copenhague, 23 novembre 1870.

Le résultat des dernières élections générales dans le Slesvig a encore une fois confirmé l'expérience déjà si souvent faite par le Gouvernement prussien.[1]) Le Nordslesvig vient d'élire de nouveau MM. Krüger et Ahlman, et ces champions infatigables de la cause de la nationalité danoise dans le Slesvig ont réuni dans cette occasion un nombre de votes qui dépasse même celui qu'ils avaient obtenu dans les élections précédentes.

Ce fait mérite à mon avis une attention toute particulière à cause des circonstances politiques générales, au milieu desquelles il se produit. Jamais en effet le prestige de l'Allemagne n'avait été aussi grand qu'aujourd'hui, quand des victoires éclatantes paraissent assurer à ses peuples la suprématie politique en Europe et quand tout semble leur promettre un développement et une prospérité auxquels ils n'avaient jusqu'ici pas même osé aspirer. Dans de pareilles circonstances n'eût on pas été autorisé à croire que les Allemands éparpillés dans le Nordslesvig auraient relevé la tête, que les esprits incertains se seraient rangé du côté pour lequel la victoire s'était déclarée, et que les Danois auraient courbé la tête et renoncé à une lutte qui pouvait paraître désormais sans espoir? Or, c'est le contraire précisément qui est arrivé.

L'explication de ce phénomène n'est pourtant pas difficile, et au fond rien n'est plus naturel. Plus les véritables Allemands sont et doivent être fiers et contens de la haute position que leur nation paraît appelée à occuper dans le monde, plus les habitans du Nordslesvig sentent clairement et comme par instinct qu'ils ne participent pas aux

[1]) Ved Landdagsvalget d. 16. November 1870 blev der i Nordslesvig valgt 377 danske og 64 tyske Valgmænd mod henholdsvis 367 og 66 i 1867.

mêmes aspirations et aux mêmes destinées que leurs voisins. Jamais ils n'ont compris avec plus d'évidence qu'après les étonnans événemens de cette année, combien les conditions légitimes de leur développement naturel et de leur bonheur social et politique diffèrent de celles nécessaires à la grande nation à laquelle ils se trouvent momentanément annexés.

Ainsi il me semble que l'expérience de ces dernières élections sert singulièrement à mettre en tout son jour l'argument en faveur de la rétrocession du Nordslesvig. Les malheurs dont le Danemark se trouvait accablé par suite de la guerre, n'avaient rien pu pour aliéner les coeurs des Nordslesvigois de leur patrie, et voici que les nouvelles perspectives d'un avenir brillant qui s'ouvrent devant Allemagne, se sont montrées aussi impuissantes pour les éblouir et les attirer. N'est ce pas là la meilleure preuve, qu'ils appartiennent virtuellement, et malgré toutes les vicissitudes du sort, au Danemark, leur seule et véritable patrie, et la Prusse peut-elle sérieusement espérer de les voir s'assimiler à elle, lorsque ni les malheurs ni les tentations n'ont pu ébranler leur ferme désir d'être réunis à leurs compatriotes.

Je vous prie de signaliser au Ministre des affaires étrangères le fait que je viens de mentionner et la portée que je crois pouvoir lui attribuer. Le moment actuel serait mal choisi sans doute pour demander aux puissances de vouer à présent une attention suivie à la question slesvigoise, mais on ne nous refusera pas d'enrégistrer un fait et d'ajouter au dossier déjà volumineux de cette affaire une pièce importante, afin qu'elle soit acquise à l'instruction, lorsque peut-être bientôt le moment de la décision arrivera.

Trykt efter Udfærdigelsen til Stockholm. R. A. U. A. Sverige X, Polit. Korr. 1870—78.

950 b. Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn til Kammerherre Vind, Gesandt i St. Petersborg.

Copenhague, 2 décembre 1870.

Il m'a été très agréable de voir par votre rapport nr. [41] que vous croyez jusqu'a un certain degré au fondement des bruits qui de tems en tems se reproduisent dans les journaux et d'après lesquels il existerait un accord secret entre la Russie et la Prusse relativement à l'exécution de l'art. V du traité de Prague.[1]) Mais je vous avoue que je n'ose pas encore attacher un grand espoir à cette perspective. Quand même ces bonnes intentions à notre sujet ne se seraient pas modifiées par suite des événemens, il faut en tout cas connaître les détails avant que l'on puisse juger s'il y a quelque raison de se féliciter de cet accord, car je crains fort que ce que la Prusse donnera d'une main elle ne le reprenne de l'autre, en faisant dépendre son offre de conditions qu'il nous serait impossible d'accepter. . . .

R. A. Geh. Registraturen.

---

951. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 3. December 1870.

Kjære Vedel,

. . . Jeg havde igaar skrevet i længere Brev til Dem om den Gjenstand De omtaler i Deres Brev af 14de f. M.,[2]) nemlig vor fremtidige Stilling til Preussen og Rusland, og kunde

[1]) Kammerherre Vind havde i sin Rapport Nr. 41 af 11. November/30. Oktober 1870 (utrykt) bl. a. gentaget en Formodning, som han havde fremsat i et Privatbrev til Baron Rosenørn-Lehn, om at der, som det fremgik af enkelte Yttringer i fremmede Aviser, bestod en Overenskomst mellem Kabinetterne i St. Petersborg og Berlin angaaende Opfyldelsen af Artikel 5 i Pragfreden. Hvor vidt denne Aftale strakte sig, vidste han ikke, men han formodede, at den ikke var af international Natur. Et Forsøg, som han havde gjort, paa at faa nærmere Oplysning hos Gortchakow havde intet Resultat givet.

[2]) Trykt som Nr. 948.

jo sende det til Beviis paa at jeg ikke har glemt Sagen; men jeg er oprigtig talt ikke tilfreds med Brevet . . . jeg vil derfor heller forbeholde mig at skrive om samme Gjenstand en anden Gang. Det haster jo hellerikke dermed, og jeg maa sige, jeg troer desuden ikke at Faren er saa stor som Deres Kilde antyder. Jeg mener naturligviis ikke, at vi skulle lægge Hænderne i Skjødet. Vi maa være meget forsigtige og meget opmærksomme paa hvad der foregaaer. Men den formelle Uafhængighed som vi have, frygter jeg ikke for at vi saa snart skulle miste, om vi end maa være belavede paa at see ved mange Leiligheder, at den Uafhængighed vi have, er mere formel end virkelig. Det Væsentlige er jo imidlertid at vi ikke komme under Eens Herredømme, thi saalænge have vi jo en Fremtid.

Jeg sagde Dem for nogen Tid siden,[1]) at jeg antog Ideen om Danmarks Neutralisation kom fra Hjørnet af Bredgaden og St. Anna Plads. Jeg meente Wyke, hvilket De vist vil have forstaaet. Denne Mening grunder jeg paa hvad Loftus har sagt mig. Jeg kjender saa godt som slet ikke til Wyke, men jeg maa sige at jeg efter Loftus's Yttringer ikke just kan antage at Wyke betyder særdeles Meget i sit Hjem. Dette gjælder jo i Reglen, desværre, med dem man sender os. Nu er det imidlertid ikke alene Danmark men ogsaa Sverrig og Norge der skulde neutraliseres. Dette sagde Loftus iforgaars. Jeg slog baade det Ene og det Andet hen; thi endnu er Tiden ikke kommen. Saalænge det slesvigske Spørgsmaal er in suspenso maa vi efter min Mening ikke tage Noget, som kunde kaldes en Velgjerning. Her har der forresten ogsaa været rettet Spørgsmaal til mig med Hensyn til om det var sandt, at vi vilde gaae ind i det nordtydske Forbund. Det er Loftus og foruden ham, den italienske Gesandt, Launay, der har spurgt mig derom. Ligesom Loftus kan være kommen paa den Idee ved Wyke, saaledes kan Launays Kilde være Rati, som for nogen Tid siden reiste herigjennem. Der har

[1]) I Brev af 12. November 1870, Nr. 947.

nok været Tale derom i Kbhvn.; men hertil skal jeg ikke bemærke Andet, end at jeg er fuldkommen overbeviist om, at man her ikke vilde have os. . . . *G. Quaade.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

952. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Boller, 9. December 1870.

Kjære Vedel! . . . Foruden den Glæde jeg som altid vilde have følt ved at see Dem, havde jeg ogsaa ønsket at fortælle Dem at jeg havde besøgt Heydebrand forleden, der meente at Parises Overgivelse ikke vilde lade 14 Dage vente paa sig, men at hermed var Krigen ikke endt; han forudsaae tilsyneladende en Vintercampagne; men hvad der interesserede mig meest, det var at han meente at der meget let kunde udvikle sig noget Almindeligt ud af den russiske Sag, thi ihvorvel Englænderne vare særlig fredelskende, saa var man dog vant til fra russisk Side at faae saadanne Overraskelser som gjorde hver fredelig Udjevning umulig; hvorvidt han ønskede et sligt Resultat eller ei lod han ikke formode, og jeg gav mig selvfølgelig Udseende af at være en absolut Elsker af Krigens Localisering af Hensyn til Letheden i at kunne hævde Neutraliteten, dog i den sikkre Overbeviisning at han ikke fæstede Lid til mine Ord. . . . *C. E. Frijs.*

P. Vedels Privatpapirer.

---

953. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Kjære Vedel, *Berlin*, 10. December 1870.

Jeg havde idag Besøg af Loftus noget før jeg modtog Deres Brev af 8de, da den med Coureren ankomne Pakke først blev bragt mig noget senere. Han kom ganske vist forat pumpe mig, men hvis han herved har havt Congres eller Rusl. for Øie, saa troer jeg ikke han har opnaaet Noget, thi

jeg sagde i denne Henseende ikke Andet end hvad jeg ofte tidligere har sagt, og hvad jeg veed, ja endog har hørt paa, at Andre tidligere have sagt ham. Jeg troer derimod at han hovedsagelig kom, — ialfald kom han *tillige*, — forat høre min Mening om nogle Spørgsmaal, som De og jeg tidligere flere Gange have omtalt, og som lade til meget at gaae om i Hovederne paa Hjørnet af St. Anna Plads. Der synes at være skrevet Meget derom dennegang derfra. Jeg sagde ganske ligefrem hvad jeg tænker derom: nemlig at jeg finder vi bør lade hver Dag have sin Sorg og først sørge for idag, førend vi tænke paa imorgen. For idag have vi Spørgsmaalet om Nordslesvig. Ordnes dette tilfredsstillende, saa er det et Beviis paa at Tydskland vil have Fred, og saa behøve vi ikke Meer. Ordnes det ikke, saa maae vi have et Værn, saagodt som det kan faaes, mod at Tydskland, om ikke just i Krig, saa i Fred, vil erobre mindst Jylland, og et nogenlunde taaleligt saadant Værn vilde en Neutralitet, garanteret af Europa, kunne være. Forresten var der i en saadan Stilling, om den end kunde passe for en nyoprettet Stat, noget meget Ydmygende for et Land der havde en 1000aarig selvstændig Historie. Det andet Alternativ, at springe i Vandet for ikke at gaae tilbunds med Skibet, vare vi snart færdige med, thi her er jeg enig med Loftus i, at Vandet ikke vil have os, og at vi desuden ikke skulde bestemme os dertil medmindre vi kunde faae noget særdeles Meget derfor, eller al, endogsaa den allerfjerneste Fremtidsudsigt var lukket for os. Alt hvad der i nærværende Øieblik siges om disse Ting, anseer jeg iøvrigt ikke for at være af stor Betydning; men jeg nægter ikke, at jo mindre der taltes derom, desbedre var det, efter min Mening, for os; thi ved al denne Tale kunne vi efterhaanden vænne andre Vedkommende til at troe, at vi kunne stilles tilfreds ved andre Midler end Erstatningen i Slesvig, og de ville da gjøre dem mindre Umage for at skaffe os denne. Jeg er bange for at den gode Wyke, ved at see paa alt det der for Tiden foregaaer i Verden udenfor hans egen

Virkekreds, ifølge den i vor Tid saa sædvanlige Lyst hos Folk til at komme med frem paa Bræderne, har lidt flere Jern i Ilden end tjenligt for os i Længden. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer.

---

954. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 17. December 1870.

Kjære Vedel! . . . Endskjøndt det nok synes som om Franskmændene holde Modet oppe og ialfald nu vise deres gamle Tapperhed, forekommer det mig som om Lykken aldrig vil tilsmile dem, og Haabet om at den almindelige Cravail skulde komme dem tilhjælp synes ikke at forøges, endskjøndt hverken Russere eller Preussere undlade at vise deres Overmod, de sidste saavel i deres Fremfærd i Frankrige som i det Ugeneerte i Behandlingen af Luxemburgspørgsmaalet; det kommer vistnok til at løbe koldt ned ad Ryggen paa de fleste smaastatlige Udenrigsministre, thi hvor stort et personligt Mod man end maatte have kan man dog ikke komme videre end til at bevæge og ryste i Lænken; en saadan Tid burde gjøre En bedre i Sindet men jeg bliver det ikke, thi jeg kan ikke undlade at gotte mig magesløst over Belgiernes nuværende Ængstelighed og Frygt, da de slog saa stort om sig med de af os begaaede Feil da vi faldt i Vandet og nu kommer Faren for dem lige fra den modsatte Side af hvor de havde ventet den fra, thi man prædikede for døve Øren naar man sagde at saavel Ærgjerrigheden, Begjærligheden og den sande Angrebskraft laae hos Preussen istedetfor at de frygtede denne hos den udlevede Napoleon. — Enten kommer hele Europa under en borussisk russisk Jernlænke, eller Keiser Wilhelm bliver Hovedbefordreren af Republikanisme i Europa, naar den tænkende og fornuftige Deel af Folkene var den som havde den væsentligste Indflydelse paa Tingenes Gang, saa vilde det Sidste blive Tilfældet,

De veed at det har i mange Aar været mit stille Haab, men vi synes rigtignok at gaae for hver Dag længere fra dets Virkeliggjørelse, dog er det ikke umuligt at det endnu kan slaae om med Krigens Gang i Frankrige, idetmindste i den Grad at Beleiringen og Bombardementet af Paris opgives og at man trækker sig tilbage til Metz holdende Elsass og Lothringen besat; naar ikke salig Kong Wilhelm omgivet af sin hele Fyrsteskare havde betragtet den hele Krigslykke og hvad dermed staaer i Forbindelse som en hellig Krig imod Fordærvelse ɔ: Democrati, og hvisaarsag Freden maatte undertegnes i selve Sodoma og Gomorrha, saa havde de selv baade lidt mindre og Troen paa tydsk Maadehold og Fredsommelighed havde man kunnet vedblive at prædike for de Udenforstaaende, nu er det ikke længer muligt og kunde et betydeligere Uheld træffe de preussiske Vaaben var det dog muligt at Øinene kunde aabnes for at 1814's Kosakker ere lige med 1870's Uhlaner. Naar jeg kommer til at tænke paa Quehls Rødkridtstreger i Heydebrands Aviser kunde jeg have Lyst til at sætte Tampen igang paa Førstnævntes Ryg; naar De skriver maa De dog engang fortælle mig hvorledes Sir Charles befinder sig om han ganske troskyldig endnu henvender sig til Heydebrand om Oplysninger. — Hvis De erindrer en lille Bemærkning jeg engang tillod mig i al Fortrolighed til Dem om nogle Yttringer i en Depeche til England som vi havde brugt om Rusland, saa er jeg paa Grund af at der kom andre Ting og Samtaler imellem ikke kommet til at meddele *Grunden*, hvorfor jeg anmodede om at stryge denne Bemærkning, *der* selvfølgelig ikke er den at Bemærkningen ikke var overeensstemmende med Sandheden thi Sandheden var endog udtrykt paa en meget blød og blid Maade, men det er min Overbeviisning at om de saakaldte Stormagter ere tilbøielige til at rive Øinene ud paa hinanden gjensidig, saa skal den lille Stat være uhyre forsigtig i sin Udtalelse til en Stormagt om en anden Stormagt ikke alene fordi de, der ere Fjender, et Øieblik efter kunne være Ven-

ner og da i Fælledskab forene sig om at plyndre den Smaae, men ogsaa fordi disse væmmelige Storhanser ikke kunne taale at Sandheden og hermed deres Nederdrægtighed, lave Egennytte etc. aabenbares af de Smaae. Jeg kommer saa tidt til at tænke tilbage paa den mig af Dem under mit sidste Ophold laante Brevsamling[1]) ved hvis Gjennemlæsning jeg fandt overordentlig stor Glæde, thi hvorvel Tilstanden ved de store Hoffer da ingenlunde var glimrende eller tiltalende efter den Skildring, saa troer jeg dog at med lidt Kjendskab til Personlighederne under den nuværende Situation at man med Sandhed tør udtale at de nu i Gjennemsnit ere baade uslere og slettere, thi for 50 Aar siden anstillede man sig dog undertiden som om man havde Respect for Ideerne, men nu er den raaeste og plumpeste Næveret egentlig blevet Chic.

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

955. Lensgreve C. E. Frijs til Direktør P. Vedel.

Frijsenborg, 27. December 1870.

Kjære Vedel! . . . Her have vi levet en stille Juul, som ogsaa efter min Opfattelse kun passer for denne Tid, thi hvorvel Julen 1863 skulde have syntes langt alvorligere for os, saa er dette eller har dette ikke været Tilfældet med mig, thi hvorvel min Tiltro til engelsk Understøttelse for en mindre Magt aldrig har været nogen, saa stillede Horoscopet for Europas fremtidige Udvikling sig dog ikke saa mørkt som nu, hvor det næsten er ligegalt hvilket Princip der seirer; dog vil det selvfølgelig for os blive værst om Preusserne gaae af med Seiren, thi disses Hovmod vil da ingen Grændse kjende; forøvrigt forekommer det mig at disses Lidelser ere større nu end nogensinde tidligere, samt at de ere fuldstændig uvidende om Franskmændenes Bevægelser; kunde blot Glandsen af deres militaire Førelse tabe sig lidt, vilde ogsaa

[1]) Maaske en Samling Breve fra Wienerkongressens Tid.

herved deres prestige saavel ligeoverfor Tydskerne selv som for Andre tabe sig betydeligt og det forekommer mig at naar Franskmændene vedvarende kunne vedblive at slaaes uden nogensinde at vove et afgjørende Slag, der kan fremkalde panique, da maa Opgaven, Frankrigs Undertrykkelse, blive umulig for Kongen af Preussen og hermed alt hans keiserlige Nimbus begynde at dale. At det tydske Keiserdømmes Reminiscentser heller ikke ere behagelige for Norden kunne vi let blive enige om, og De kan med Grund sige at mit Haab er uopslideligt, men jeg har endnu bevaret Haabet om at den preussiske Jernhaand ikke i Længden kan holde hele Tydskland i Lænker og skulde det mindste Uheld indtræde, da vil Følelsen af at Bairere, Würtembergere, Sachsere etc. fortrinsviis ere brugte vaagne til en ganske anderledes levende Erkjendelse, thi alt nu under den endnu stedfindende Seiersruus komme slige Følelser frem i de tydske Blade. — Den belgiske Regjering forekommer mig at være endnu stærkere Spytslikker ligeoverfor Preussen end den svenske; dette er nu en væmmelig Yderlighed men paa den anden Side forekommer Fædrelandets og især Dagbladets Angreb paa preussiske betydende Personligheder at være høist ufornuftige. . . .

C. E. Frijs.

P. Vedels Privatpapirer.

---

956. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Udenrigsminister Baron Rosenørn-Lehn.

Berlin, 30. December 1870.

Deres Excellence,

. . . Idet jeg saaledes har havt den Ære at udtale hvad jeg for Tiden kan anføre om den omhandlede mod Belgien og i visse Henseender ogsaa mod Holland rettede Plan, skal jeg tillade mig endvidere at omtale nogle andre Planer, som man har nævnt for mig, og som ligge den kongelige Regjerings Interesser nærmere end hiin.

Ifølge den ene af disse Planer skulde Storhertugen af Oldenborg ønske at afstaae sit Land, hvor hans Stilling bestandigt bliver mindre tilfredsstillende for ham, til Preussen, og have Erstatning derfor i Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen. Sagen blev omtalt for mig som et Rygte, som man ikke kunde bekræfte men heller ikke bestride, og uden at man kunde angive, om Erstatningen skulde bestaae i en Deel af Hertugdømmerne eller i at disse i deres Heelhed afstodes til Storhertugen.

Den anden Plan, der ikke staaer i Forbindelse med den nævnte Bytteforretning, skulde bestaae i en Combination, ifølge hvilken Hertugen af Augustenborg vilde erholde en, om end i Forhold til Preussen underordnet, saa dog politisk selvstændigere Stilling i Hertugdømmerne. Hertugen af Augustenborg har, som bekjendt, stedse staaet i et temmelig nært Forhold til Kronprindsen af Preussen. — . . .

Quaade.

Depeche Nr. 63, modtaget 10. Januar 1871. — Quaades Paategning: Afsendt den 3die Jan. 1871 med en Reisende.

---

957. Kammerherre Quaade, Gesandt i Berlin, til Direktør P. Vedel.

Berlin, 30. December 1870.

Kjære Vedel,

Jeg har Intet at tilføie til min Beretning af idag, men jeg vil dog ikke undlade at sende Dem et Par Ord forat lade Dem vide at det er B. Bülow som har nævnt for mig de af mig omtalte tvende alternative Combinationer angaaende Storhertugen af Oldenborg og Hertugen af Augustenborg. Det skeete ganske samtaleviis og han kunde, som sagt, ikke bekræfte Sagen, men jeg skal selvfølgelig være opmærksom derpaa. . . .

G. Quaade.

P. Vedels Privatpapirer. — En her udeladt Efterskrift er dateret 3. Januar 1871.

TILLÆG

958. Uddrag af Kong Christian IX's Trontale ved Rigsdagens Aabning 12. November 1866.

. . . »Betydningsfulde Begivenheder have forandret de politiske Forhold i Mellemeuropa. Uden at berøres af Krigens Ulykker, vil Danmark dog ikke forblive uberørt af dens Resultater. Samtidigt med, at Preussen har forenet Nordtyskland under sin Ledelse, har det i Pragerfreden paataget sig den Forpligtelse at tilbagegive Danmark den nordlige Deel af Slesvig, forsaavidt Befolkningen ved en fri Afstemning udtaler sig derfor. Endnu er denne Bestemmelse ikke bragt til Udførelse; men Tractatens Ord og den nationale Retning, hvori de europæiske Forhold have udviklet sig, ere Os en Borgen for, at ogsaa Vi skulle naae de for Vor Stat betryggende og for Vort Folk naturlige Grændser, et Maal, paa hvilket Vi siden Wienerfredens Afslutning ikke have ophørt at rette Vore Forhaabninger, og hvis Retfærdighed de uinteresserede venskabelige Magter — og navnlig de Franskes Keiser med en Interesse, som Vi dybt paaskjønne — forlængst have anerkjendt. I Gjenforeningen med de trofaste danske Brødre i Nordslesvig see Vi Opfyldelsen af et Retfærdighedskrav imod dem og den danske Nationalitet, og Vi ville tillige med Glæde heri hilse Pantet paa Vor mægtige Naboes Hensigt om at stille sine Forhold til Danmark paa et varigt og oprigtigt Venskabs Grundlag.« . . .[1])

Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. Ordentlig Samling 1866—67. I. Sp. 9—12.

---

[1]) »Berlingske Tidende« 1866, 12. November Nr. 276 (Aftenudg.) indeholder i et Referat af Rigsdagens Aabning bl. a. følgende: »I Diplomatlogen saaes den amerikanske Gesandt, og de almindelige Tilhørerpladser vare ogsaa fuldstændig optagne.« — Sml. »Bismarck und die nordschleswigsche Frage«, S. 127.

959 (= 945 a). Uddrag af Kong Christian IX's Trontale ved Rigsdagens Aabning 5. Oktober 1868.

. . . »De fortrolige Forhandlinger, som den Kongelig Preussiske Regjering allerede for længere Tid siden havde aabnet med Os om en Udførelse af den i Pragerfredens Artikel 5 bebudede frie Afstemning af Beboerne i Nordslesvig, have hidtil ikke ført til noget Resultat. Vor Opfattelse af, hvad Retfærdighed og begge Staters velforstaaede Interesse fordre i denne Sag, er uforandret den samme, og Vi maae ansee det for Vor første Pligt, ikke at medvirke til nogen Afgjørelse, som, uden at tilfredsstille Befolkningens Trang, kunde berede Riget fremtidige Vanskeligheder ligeoverfor en Stat, med hvilken det er Vort Ønske at bevare et oprigtigt venskabeligt Forhold. Vi holde Os overbeviist om, at den Kongelig Preussiske Regjering ikke kan andet end billige disse Hensyn, og Vi haabe, at det vil kunne lykkes, paa denne fælles Erkjendelse at begrunde den saa længe imødesete Overeenskomst.«[1]) . . .

Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. Ordentlig Samling 1868—69. I. Sp. 9 f.

---

960 (= 604 a). Uddrag af Kong Christian IX's Trontale ved Rigsdagens Aabning 4. Oktober 1869.

. . . »Ogsaa fra hiinsides Landets Grændser, navnlig fra danske Mænd og Kvinder i Slesvig, have Vi og det unge Par modtaget rørende Beviser paa Deeltagelse og Hengivenhed.[2]) Ligesom Vor Glæde har været deres, saaledes er deres Sorg ogsaa Vor. Ligesaa fast som de troe Vi paa en Gjenforening af, hvad der er og vil være Dansk. Vel har den Kongelig Preussiske Regjering ikke fundet tilstrækkelig Anledning i

[1]) »Berlingske Tidende« 1868, 5. Oktober Nr. 232 (Aftenudg.) indeholder i et Referat af Rigsdagsmødet bl. a. følgende: »I Diplomatlogen saaes blandt Andre den keiserlig franske Gesandt i Galauniform.« — Sml. »Bismarck und die nordschleswigsche Frage«, Side 314 (Nr. 221).

[2]) Ved Kronprinsens Bryllup den 28. Juli.

Forholdene til at gjenoptage de paabegyndte Forhandlinger om denne Sag; men Vor Overbeviisning om, hvad Retfærdighed og begge Staters velforstaaede Interesse maae fordre, er saa urokkelig, at Vi desuagtet ikke kunne opgive Forventningen om, at en tilsvarende Erkjendelse vil gjøre sig gjældende hos den Kongelig Preussiske Regjering og føre til en Afgjørelse, der kan befæste et varigt venskabeligt Forhold imellem Danmark og det Nordtyske Forbund.« . . .[1])

Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. Ordentlig Samling 1869—70. I. Sp. 9—12.

961 (= 932 a). **Uddrag af Kong Christian IX's Trontale ved Rigsdagens Aabning 3. Oktober 1870.**

. . . »Mægtige Begivenheder have rystet Europa siden Rigsdagens sidste Samling. Ogsaa til Vore Kyster havde Krigen nærmet sig; men ved at opretholde den neutrale Stilling, som Vi fra Begyndelsen af havde indtaget, er det lykkedes at bevare Landet for Krigens Onder.

Er det end ikke givet menneskelige Øine at forudsee denne store Kamps Afslutning og Følger, staaer dog det Haab fast hos Os, som Vi gjentagende have udtalt fra dette Sted, at det Spørgsmaal, som endnu henstaaer uafgjort mellem Danmark og Preussen, vil finde en saadan Løsning, at Rigets Selvstændighed i Fremtiden vil kunne sikres og det gode Forhold styrkes til Vor mægtige sydlige Nabo.« . . .[2])

Rigsdagstidende. Forhandlinger paa Folkethinget. Ordentlig Samling 1870—71, I. Sp. 9—12.

[1]) »Berlingske Tidende« 1869, 4. Oktober Nr. 231 (Aftenudg.) indeholder i et Referat af Aabningsmødet bl. a. følgende: »Blandt det talrige Publicum paa Tilhørerpladserne bemærkedes den slesvigske Damedeputation, og i Diplomatlogen saaes den herværende engelske, den franske og den russiske Gesandt.« — Sml. »Bismarck und die nordschleswigsche Frage«, Side 327 (Nr. 234).

[2]) Sml. »Bismarck und die nordschleswigsche Frage«. S. 365.

UDKOMMEN ER:

DET NORDSLESVIGSKE SPØRGSMAAL 1864—1879

AKTSTYKKER OG BREVE TIL BELYSNING AF DEN DANSKE REGERINGS POLITIK

PAA UDENRIGSMINISTERIETS FORANSTALTNING
UDGIVET AF AAGE FRIIS

I. BIND

FRA EFTERAARET 1864 TIL MARTS 1868

HENRIK KOPPELS FORLAG 1921

AAGE FRIIS:

DEN DANSKE REGERING OG NORDSLESVIGS GENFORENING MED DANMARK

EN HISTORISK FREMSTILLING

I. BIND

ARTIKEL V^s TILBLIVELSE OG FORHANDLINGERNE
OM DENS UDFØRELSE 1864—1868

HENRIK KOPPELS FORLAG 1921

DANMARK VED KRIGSUDBRUDET JULI—AUGUST 1870

EN HISTORISK FREMSTILLING AF DEN DANSKE REGERINGS POLITIK

UNIVERSITETETS FESTSKRIFT

HENRIK KOPPELS FORLAG 1923

ANDREAS FREDERIK KRIEGERS DAGBØGER 1848—1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING
UDGIVET AF ELISE KOPPEL, AAGE FRIIS OG P. MUNCH

I.—VII. BIND

GYLDENDALSKE BOGHANDEL, NORDISK FORLAG.
1920—1925

R.E. BORDING KØBENHAVN